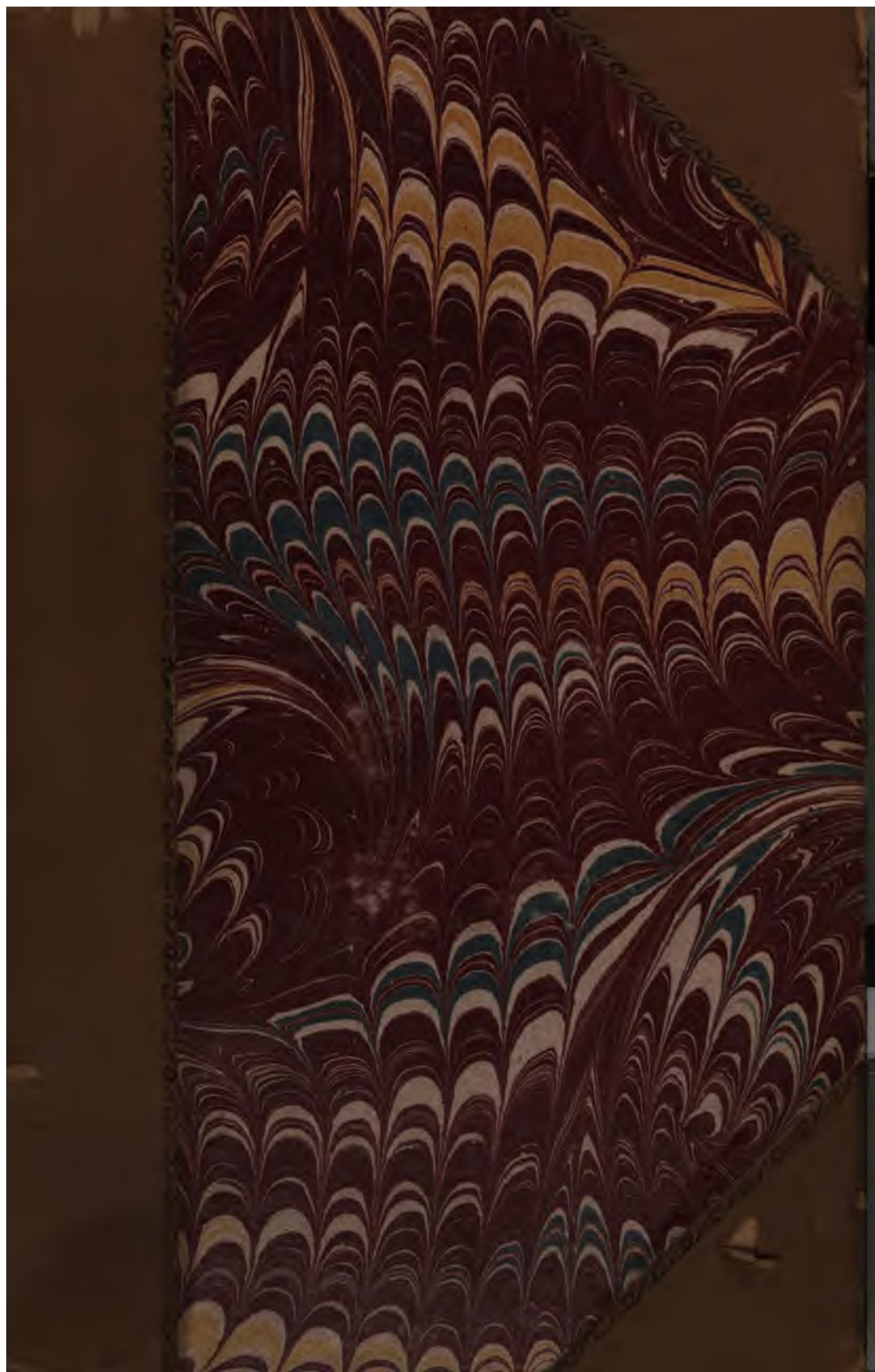
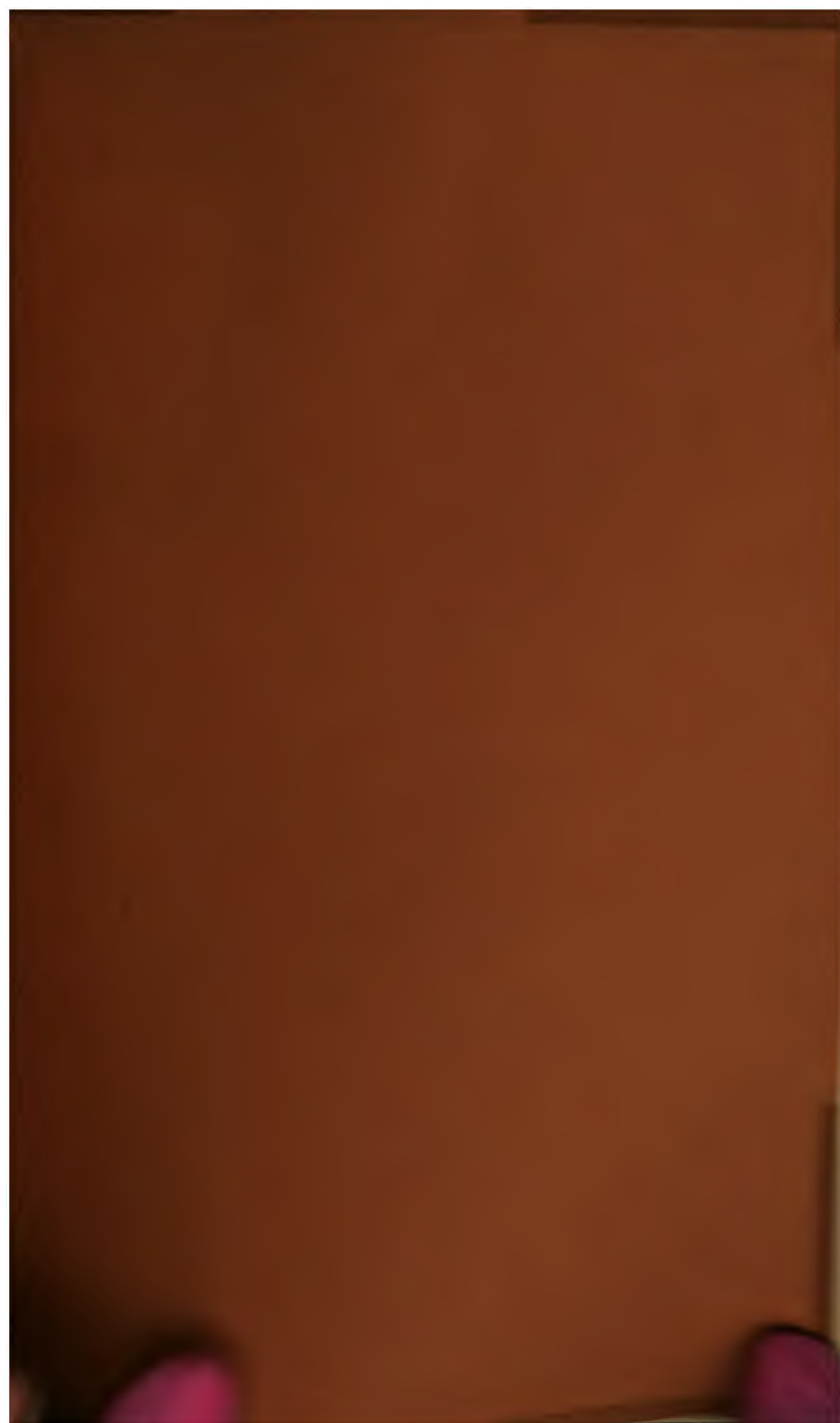

DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.

BIDRAG

TILL

SKANDINAVIENS HISTORIA

UR

UTLÄNDSKA ARKIVER

SAMLADE OCH UTGIFNA

AF

CARL GUSTAF STYFFE.

ANDRA DELEN.

Förhandlingar med Tyskland och Sveriges inre tillstånd under Unionstiden 1395—1448.

2.

STOCKHOLM, 1864.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA
Taylor Institution.

hösten 1392 en Hans Blome till Preussen, med ett bref hvari hon redogjorde för sin strid med hertig Johan af Meklenburg, hvilken nyss äfven råkat i misshällighet med Tyska Orden, och föreslog förbund till hämmande af sjöröfveriet *). — Högmästarens svar åberopar föregående meddelanden i afseende på ställningen till Litthauen, men afböjde förslaget, emedan hertig Johan redan erbjudit ersättning.

Af större inflytelse på de nordiska rikenas angelägenheter blef den följande Högmästaren Konrad von Jungingen, hvilken under en längre tid (1393—1407) med klokhet och kraft styrde ej blott sin Orden, utan ock de med densamma förbundna städerna. Han var Drottningen mindre benägen och åtog sig med särdeles ifver det redan 1393 väckta förslaget om K. Albrekts befriande ur fångenskapen och hade egna ombud både vid congressen i Helsingborg 1394 och den slutliga uppgörelsen följande år **).

Hanseatiska besättningen i Stockholm 1395—1398.

Det för ögonblicket vigtigaste resultatet af de underhandlingar, som slutades genom traktaten på Lindholmen af d. 17 Juni 1395, var det, att sju af de Hansestäder, hvilka gingo i borgen för K. Albrekts och hertig Eriks förpligtelser, vid samma tid, som dessa båda furstar försattes i frihet, fingo emottaga Stockholm i underpant.

---

*) Brefvet är dat. Marienburg am sinte Agnetis tag, tryckt af Voigt anf. st. IV: 97—102, men origtigt hänfördt till 1389, i stället för 1393, såsom synes af jemförelse med Voigt, Gesch. Preussens V: 615, 625, der samma bref åberopas. Biskop Thords i Strängnäs tillfångatagande af Vitaliebröderna, som enligt Drottningens bref skett under stilleståndet, omtalas i ett Lifländska Ordensmästarens bref, hvilket af Bunge i Liv.- Est.- und Kurländ. Urkundenbuch III: 708 är infördt under d. 12 Oct. 1392.

**) En öfversigt af underhandlingarne finnes hos Munch, Det Norske Folks Historie, Anden Afd. Deel II. s. 344—354.

Lübeck, Stralsund och Greifswald skulle för detta ändamål ditsända en höfvidsman, Danzig, Elbing och Thorn, samt Reval en annan; hvardera skulle medföra en styrka af 40 väpnare, med full rustning och 30 goda skyttar *), med armborst och vapen, dessutom 4 stenbössor, sex lodbössor (kanoner för sten- och blykulor) med erforderligt krutförråd, jemte en bössemästare och en armborstsmed; äfven om provianteringen var det noga bestämdt, hvilka varor och qvantiteter hvardera parten skulle lemna; men kostnaden derför skulle ersättas af de årliga subsidier, Drottningen och Albrekts undersåter lofvat, utgörande 2000 Lübska mark af den förra och 1000 mark af dessa senare **)

Med anledning af detta åtagande samlades de Preussiska städernas ombud redan d. 12 Juli, sannolikt på Marienburg, för att öfverenskomma om utrustningen. De smärre städerna, Kulm, Königsberg och Braunsberg, hvilka icke deltagit i de föregående förhandlingarne, åtogo sig dervid att hvardera utrusta några skyttar och väpnare, till lindring i kostnaden för de öfriga, Thorn skulle lemna bly till kulor, Elbing låna fyra stenbössor af Högmästaren och lemna stenkulor och krut dertill;

---

*) Denna uppgift finnes hos Sartorius och öfverensstämmer hvad den Preussiska truppen angår med beslutet om utrustningen (s. 1). I en berättelse af de Preussiska sändebuden vid fredscongressen, dat. Skanör d. 19 Juni 1395, säges att antalet icke ännu var bestämdt, men sändebuden förmodade, "das "is von beiden sieten bi cc (200) wepener und schutzen sullen sin". Bunge Urkundenbuch, IV: 64. Hirsch åter har i Danzigs Handels- und Gewerbsgeschichte s. 38, efter Stenzel Bornbachs Recess-samling, följande uppgift: Beim Zuge nach Stockholm 1396 stellt Thorn 80 Gewappnete nebst den entsprechenden Kriegsbedürfnissen, Elbing gleichfalls 80, Königsberg und Braunsberg je 50, Danzig 140; hvilket allså blott för den Preussiska truppen skulle göra 400 man, och således visa en högst betydlig förstärkning af garnisonen.

**) Sartorius, Gesch. d. Hanseatischen Bundes, II: 248 efter en afskrift ur Recessus Hansæ i Lethraborgs Bibliothek. Meklenburgska ridderskapets och småstädernas förbindelse att till Rostock och Wismar erlägga en treding af de 3000 mark, som blifvit utlofvade till de ofvannämnda sju Hansestäderna, dat. Schonore (icke: "Schonowe") d. 18 Juni 1395, Original i Rostocks arkiv, tryckt i Suhm, Hist. af Danmark XIV: 595. Det ställe, som antyder, att sex kyrkosocknar skulle följa med förpantningsrätten till Stockholm ("unde sös Kerspele siint dar to gelegt van Stockholmer Slot unde Stad") förekommer icke i någon af de andra tryckta handlingarne, och kan endast anses utmärka, huru stort område K. Albrekts höfvidsmän i Stockholm beherrskat.

jernkulor nämnas icke. Krigsfolket skulle erhålla vissa bestämda vapen och klädespersedlar, uniformen var svart på högra sidan och brun på den venstra. Ansenliga qvantiteter af spannemål, salt och fisk skulle lemnas af de större städerna, till en del ämnade att uti Stockholm försäljas, för att derigenom få medel till anskaffandet af andra förnödenheter för besättningen. Den 1 Aug. borde krigsfolket vara samladt, för att afsegla från Danzig, och vid samma tid städernas ombud ånyo mötas, för att bland annat utvälja sändebud till den nya congressen i Danmark (N:o 1).

De Preussiska städernas ombud möttes åter på utsatt tid i Marienburg. och beslöto dervid om de sändebud som skulle afgå till Danmark, för att aflemna de traktatshandlingar, beseglade, hvilka blifvit öfverenskomna på den föregående fredscongressen, och emottaga K. Albrekt. Den till höfvidsman för Preussiska besättningen i Stockholm utsedde rådsherren i Danzig, Herman van der Halle, erhöll nödiga föreskrifter jemte bref till K. Albrekts kommendanter och rådet i Stockholm samt löfte, att om några hans förslag aftal skulle göras med de andra i saken intresserade städerna på den Hansedag, som skulle hållas i Lübeck den 29 September (N:o 2—4).

I slutet af Augusti anlände till Stockholm så väl den från de Preussiska städerna utsända truppen som den från Lübeck och Greifswald utrustade contingenten, den senare under befäl af Johan Plescowe. Meklenburgska riddarne Henrik von Brandis och Otte von Peccatel voro befälhafvare på slottet; för tillfället voro äfven tvenne hertigar af Meklenburg närvarande, den ena förmodligen K. Albrekts brorson, Johan. De Hanseatiska befälhafvarne besatte slottet d. 31 Aug. och emottogo samma dag trohetsed af stadens borgerskap, för förpantningstiden, efter ett af Städerna på förhand bestämdt formulär (N:o 4). Den lilla truppen från Stralsund ankom först följande dag och hade erhållit sin egen höfvidsman, Magnus von Alen, ehuru den egentligen bort stå under befäl af Lübeckarnes, och då denne var nog medgörlig att erkänna honom, föreslog Herman von der Halle sina principaler, att äfven de skulle sända en höfvidsman till. Om Revals deltagande i utrustningen finnas inga uppgif-

ter; staden hade icke vid congressen haft något ombud, utan efteråt blifvit af Högmästaren anmodad att deltaga i den borgesförbindelse för K. Albrekt, som Drottningen fordrat *).

Hanseaterna funno befästningen i ett förfallet skick. Den bestod af ett högt torn, förmodligen detsamma som sedan kallades Tre kronor, och en förborg bestående af lägre byggnader, som omfattade en större borggård, hvarpå en mängd privatpersoner med K. Albrekts tillstånd byggt sig egna hus. Hertigarne sökte före sin afresa utverka, att dessa skulle få bo qvar, hvilket hänsköts till Hansedagens afgörande (N:o 7). Då Meklenburgarne utrymde slottet, köpte Hanseaterne af dem en stor kanon, som fanns derstädes, och är den första som i Sveriges historia omtalas, — till en del af det skäl, att de fruktade att den eljest skulle kunna komma att användas mot slottet. Den nya besättningens tjenstgöring delades så, att den Preussiska truppen intog förborgen, de andra det nyssnämnda tornet (N:o 8).

Ställningen synes för befälhafvaren öfver den fåtaliga besättningen hafva varit bekymmersam, särdeles som provianten icke ville räcka till, och faror från flere håll hotade. Redan å tredje dagen efter intågandet på slottet, måste Herman von der Halle reqvirera både penningar och matvaror samt malt och bryggredskap, ty ölet hade redan tagit slut, och de följande brefven äro fulla af dylika reqvisitioner. Tillförseln till staden måste hafva varit mycket obetydlig. Äfven rotfrukter och andra trädgårdsvexter måste införskrifvas från Preussen; man kunde icke heller begagna stadens qvarnar, utan använde handqvarnar. I anseende till den starka åtgången å provianten yrkade den Preussiska kommendanten straxt i början, att en del öfverflödiga drängar eller betjenter, som blifvit medförda, skulle hemsändas. Ibland andra reqvisitioner förekom en gång 10 stora hundar, som skulle begagnas "att vakta hvar nödigt vore". Äfven sjelfva truppen ingaf Herman von der

*) Herman von der Halle har i bref af d. 15 Sept. 1395 underrättat rådet i Reval, om besättandet af Stockholm, på ett sätt som visar, att han äfven räknade dem som sina förmän. Bunge, Lif- Est- und Kurländ. Urkundenbuch IV: 91. Högmästarens bref till Reval af d. 27 Juni 1395, anf. st. s. 60.

Halle bekymmer, emedan han ej trodde sig kunna lita på dem alla, och ej såsom de andra höfvidsmännen ansåg sig berättigad att hemsända någon.

Man hade att frukta besök af Vitaliebröder, hvilka ännu i stort antal kringsvärmade i Östersjön, och ansåg sig icke heller säker för Drottning Margareta och hennes höfvidsmän. Redan straxt efter sin ankomst begärde Herman von der Halle några fartyg, som kunde användas mot de förra. Likväl fick en mängd Vitaliebröder, hvilka troddes icke sedan fredsslutet hafva ofredat köpmännen, tillstånd att stadna öfver vintern i Stockholm. Det väckte sedan mycken oro hos den Hanseatiska besättningen, då ett rykte uppkom, att Algot Magnusson, höfvidsman i Upland, gifvit en del af Vitaliebröderna lejd; man fruktade att inloppet till staden skulle blifva blockeradt. — En annan anledning till fruktan för Drottningens embetsmän var dessas fordran, att 300 borgare, hvilka måst lemna staden såsom misstänkta för bristande trohet mot K. Albrekt, skulle få inkomma dit. Sten Bengtson (Bjelke), höfvidsman i Nyköping och sannolikt äfven åtminstone öfver hela den östra delen af Södermanland, och hans bror Thure, hvilka å Drottningens vägnar lade sig ut för dem hos kommendanterna, yrkade, att det enligt fredstraktaten icke kunde förvägras. Herman von der Halle ansåg det vådligt, och begärde gång efter annan föreskrift härom, men emellertid kunde han icke förhindra, att de foro ut och in (N:o 7, 9).

Då Drottningen sommaren år 1396 vistades i medlersta Sverige, inbjöd hon flera gånger höfvidsmännen till sig och reste en gång på blott två mils afstånd från staden, men de vågade icke aflägsna sig från sin post (N:o 10, 14). Drottningens vanliga underhandlare med dem Sten Bengtsson måste dagen förut anmäla sig, då han ville besöka dem.

Herman von der Halle hade redan, då han emottog befattningen, förbehållit sig att efter ett år blifva entledigad, hvarom han också i sina bref flitigt påmint. Han efterträddes på hösten 1396 af Albrekt Russe. Denne hade att utstå svårigheter och faror från annat håll än dem hans företrädare mest fruktat. En del af hans trupp på slottet hade fått lemna

tjensten, utan att ersättas af andra, så att besättningen var undertalig. — K. Albrekts son Erik hade sommaren 1396 slagit ned sina bopålar i Wisby och samlade, särdeles på våren 1397, omkring sig en stor del af Vitaliebröderna *). Vid midsommartiden seglade de förnämsta af hans anhängare, såsom den förenämnde riddaren Otte von Peccatel och Sven Sture, med en flotta af 42 skepp och 1200 man öfver till Stockholm och ankommo d. 28 Juni in i skärgården. De tillsände först kommendanterna på slottet och magistraten i staden hvar sitt bref, hvari de begärde att erhålla proviant. Då de på denna begäran erhållit ett nekande svar, sände höfvidsmännen sina tjenare och begärde lejd, för ett sammanträde med kommendanterna. Det beviljades och egde rum på en holme, helt nära in till staden, i närvaro af borgmästare och råd. De framstälde dervid först den begäran att få komma in i sjelfva staden, hvilket kommendanterna i samråd med magistraten afslog. Derpå begärde de, likasom förut, att få proviant, hvartill magistraten gaf ett nekande svar, och deras tredje fordran att få i staden köpa hvad de behöfde kunde man icke heller bevilja.

De afseglade derefter från Stockholm, utan att gifva tillkänna, hvart de ämnade sig; men Albrekt Russe fruktade, att de skulle återkomma, och erkänner i bref till de Preussiska städerna, att slottet och besättningen varit förlorade, om han icke förut blifvit varnad och derföre varit noga på sin vakt. En hedersman hade nemligen någon tid förut kommit till honom och bedt honom väl förvara slottet; ty det vore af högsta nöden påkalladt. På hans tilltal: "Käre vän! vet du något ondt vara på färde, så låt mig veta det", hade denne till en början svarat, att han icke kunde säga det, men derefter fallit på knä, lagt tvenne fingrar på en tegelsten och yttrat: "Tegelsten, jag säger dig, så sant mig Gud hjelpe och helgonen, Stockholm är förrådt"; han hade derpå rest sig upp, lyftat sina händer mot himmelen och utropat: "Så sant mig Gud hjelpe i min sista stund, är det sant hvad jag svurit". Mer hade han

*) Bunges Urkundenbuch IV: 173.

ej kunnat förmås att säga; men Albrekt Russe drog emellertid häraf den slutsats, att Vitaliebröderna hade före sitt besök gjort något aftal med sina anhängare i staden, och erinrade derföre om nödvändigheten att så laga, att besättningen blefve fulltalig och bättre förseddes med lifsmedel än hittills (N:o 23). Han hade äfven sedan, likasom företrädaren, mycket bekymmer för den lilla truppens underhåll. Drottningen hade ej i tid låtit betala de af henne lofvade medel, hvarföre Russe klagar att han måste "finera myntet". — Han kunde icke heller finna sig i sin ställning, utan sökte gång efter annan entledigande. Om han verkligen fått det, är obekant, och han synes åtminstone hafva stadnat qvar långt in på året 1398 (N:o 24).

Emellertid tillstundade den i fördraget på Lindholmen bestämda tidpunkt, då Albrekt skulle gifva tillkänna, hvilketdera af de trenne vilkoren för sitt frigifvande han skulle välja. Vid mötet i Lübeck d. 12 April 1398, skrefvo derföre de sju städernas fullmägtiga till honom och begärde underrättelse om hans beslut i denna fråga. Han svarade, att han ville först inhemta sina rådsherrars tankar och skulle sedan skrifva derom till Lübeck.

Men den 1 Augusti, då sändebud från flera af städerna infunnit sig hos Drottningen och hon förehöll dem som gått i borgen för K. Albrekt, att de icke efter löfte d. 2 Juni underrättat henne om dennes beslut, svarade de, att ej blott han utan ock hans Råd både skriftligen och muntligen blifvit erinrad derom, fast det varit förgäfves. Då tiden var inne, skulle de uppföra sig så, som deras ära kräfde. Emedan Drottningen fordrade att senast d. 24 Aug. få besked, sändes borgmästaren i Stralsund Wulf Wulflam till Albrekt med ett bref, som innehöll, att så framt han icke till sistnämnde dag underrättat dem, att han vore färdig att betala lösesumman, skulle de till Drottningen öfverlemna Stockholm. Wulflam kom väl tillbaka, medförande ett bref till Hansedagen, dat. Schwerin d. 23 Aug. 1398, men det innehöll blott, att han hoppades, att han icke skulle komma att sakna sina vänners och fränders hjelp samt att Hanseaterna såsom hitillls borde tänka på hans bästa.

Det återstod nu intet annat för de Hanseatiska Sändebuden än att förnya sitt löfte om Stockholms öfverlemnande till Drottningen d. 29 derpå följande September, samt att förskaffa sig den bekräftelse å Stockholms och Hansestädernas gamla privilegier, som redan uti traktaten af d. 8 Sept. 1395 var utlofvad *). Drottningen reste sedan till Sverige och var sjelf tillstädes vid Stockholms öfverlemnande.

Sjöröfveriet i Östersjön 1395—1399.

Det hopp Hanseaterna och Högmästaren för Preussiska orden vid sina bemödanden för fredens återställande emellan K. Albrekt och de nordiska rikena gjort sig, att sjöröfveriet derigenom skulle upphöra, blef snart på ett fruktansvärdt sätt sviket. Under den långa tid, hvarunder det Meklenburgska huset först gjort försök att komma i besittning af Danmark och sedan att återvinna sitt välde i Sverige, hade det utvecklat sig till en så tygellös magt, att det icke mer utan särdeles kraftiga åtgärder kunde hämmas, äfven om de furstar, som först framkallat detsamma, med allvar sökt att uppfylla sina löften. Under inflytelse af det laglösa tillstånd, som denna tiden var rådande i hela Tyskland och särdeles i de norra delarne deraf, hade sedan 1392 omkring hela Östersjön spridt sig svärmar af oförvägna och roflystna sjögastar, hvilka alldeles icke mer, än som var förenligt med deras egen fördel, frågade efter de Meklenburgska hertigarne.

Också hade Lübeckarne i Juni 1395, medan underhandlingarne på Lindholmen ännu pågingo, utrustat en flotta af 20 skepp för att rensa sjön. Vid fredscongressen bestämdes, att de krigförande genast skulle hemkalla sina kapare, och att hvem

---

*) Suhm, Hist. af Danmark XIV: 442—446, jfr. 643, efter de Hanseatiska recesserna.

som efter den 25 Juli beträddes med kaperi, skulle straffas såsom sjöröfvare, men några andra säkerhetsmått vidtogos icke *).

Redan den 29 Sept. s. å. då en stor Hansedag hölls i Lübeck, befanns det nödigt att till följande vår utrusta en större flotta till Vitaliebrödernas förföljande, och Hanseaterna begärde, att Drottning Margareta skulle låta dem veta, med huru många skepp hon ville komma dem till hjelp.

Berättelser hade ingått att Vitaliebröder hade samlat sig vid Viborg **), en uppgift som äfven bestyrkes af Herman von der Halle ***), och denne började frukta att de skulle göra något försök emot staden. Längre fram på hösten hade höfvidsmännen i Stockholm besök af tvenne särskilda partier af dessa Vitaliebröder. Det ena stod under befäl af Arendt Styke, hvilken sjelf tolfte af dem erhöll lejd för ett sammanträde. Hans sällskap var kändt för det de gjort en fångst af någon särdeles dyrbar skeppsladdning; men de påstodo sig icke hafva brutit freden och att de således borde erhålla pardon; på vilkoret att upplägga det gods, som de tagit, och underkasta sig dom, ville de dock ej ingå, utan afseglade, man visste ej om till Gotland, Wismar eller Rostock (N:o 8). Ett annat dylikt sällskap fick stadna i Stockholm öfver vintern och våren derpå fritt utsegla, med 8 större och en mängd smärre fartyg. De hade likväl dessförinnan måst lofva, att de icke skulle göra Lifländska orden, Hansestäderna eller köpmännen någon skada; de ämnade sig som de sade till Norrbotten (Bottniska viken) och mot Ryssarne (N:o 9). I början af sommaren lät också Drottningen varna kommendanterna i Stockholm för Vitaliebröderna, just i Norrbotten (N:o 10), dit, i anseende till det aflägsna läget, dylika fribytare kunde med trygghet draga sig undan, då de förföljdes, och der de under de följande åren hade ett ständigt tillhåll.

---

*) Berättelse af de Preussiska städernas sändebud, dat. Skanör d. 19 Juni 1395. Bunge, Urkundenbuch IV: 64.

**) Suhm XIV: 351, efter Hanse-Recessen.

***) Herman von der Halles bref till Reval, dat. Stockholm d. 15 Sept. 1395. Bunge, Urkundenbuch IV: 92.

Drottning Margareta, hvars undersåter ej minst hade att lida af dessa fribytare, hvilka under de föregående åren plundrat och bränt flera städer i alla tre rikena, vände sig på hösten 1395 till Preussiska Högmästaren med begäran, att få veta, hvad han och hans städer ville göra till sjöröfveriets hämmande. Han svarade i bref af den 6 Dec. att han, enligt Drottningens begäran, skrifvit till Landtmästaren i Lifland, att göra allt hvad han förmår till sjöröfveriets hämmande, men ännu ej kände sjöstädernas beslut; om de skulle utrusta fredeskepp, vore han sinnad att tillhålla sina städer att biträda. Deremot begär han, att Drottningen ville befalla sina undersåter i Finnland att icke hysa eller proviantera sjöröfvare, såsom några af dem gjort, hvarmed förmodligen syftas på Knut Bosson, som nyligen affallit och åtminstone till namnet hyllat Albrekts parti *).

Högmästaren och de Preussiska städerna voro af någon anledning obenägna mot Drottningens deltagande i utrustningen mot sjöröfvarne. Om orsaken var, att man i allmänhet icke gerna tålde någon annan flotta i Östersjön, eller Högmästaren fruktade något hinder för sin möjligen redan uppgjorda plan att sätta sig i besittning af Gotland eller något annat, är svårt att säga. Emellertid var man under vintern sysselsatt med förberedelser både i Preussen och de nordiska rikena **). Utrustningens ändamål var till en del att convoyera de handelsfartyg, som skulle utlöpa till Vesterhafvet, och den Preussiska och Lübeckska eskadern blefvo dermed ej färdiga förr än i Juni, då de enligt aftal sammanträffade vid Gotland, hvarefter de gemensamt förföljde och efter en summarisk process ombragte alla misstänkta sjöfarande, som de anträffade. Samtidigt härmed hade på Drottning Margaretas befallning en liten eskader blifvit utrustad i Kalmar för samma ändamål. Den stod under befäl af höfvidsmännen på Kalmar och Borgholms slott, riddarne

*) Högmästarens bref, dat. mont. n. Barbare Voigt, 1395. Cod. dipl. Pruss. V: 73.

**) Voigt anför, i Gesch. Preussens VI: 58, ett de Preussiska städernas beslut om uppbärande af "Pfundgeld" som för detta ändamål måste vara fattadt före julen 1395. I bref till Jutland af den 24 Jan. 1396 och till Fyen från ungefär samma tid anbefaller Drottningen förberedande åtgärder mot Vitaliebröderna. Suhm XIV: 364. Molbech o. Petersen, Udvalg af Danske Dipl. s. 59.

Anders Jakobsson och Björn Olofsson, och till dem hade slutit sig ett par skepp, utrustade af borgarne i Kalmar, hvilka förut till Hanseaternas belåtenhet biträdt dem i dylika företag *), och nu voro uppretade deröfver, att några af deras sjöfarande medborgare blifvit anfallna och plundrade af sjöröfvare. De förenämnda höfvidsmännen hade först seglat till Wisby och erbjudit sig att biträda till sjöröfvarnes fördrifvande, och äfven deltaga i belägringen af slottet **) tills de kunde få bref eller hjelp från Drottningen, men som de icke fått gynnsamt svar på detta sitt anbud, hade de seglat derifrån, och sedan med sjöröfvare haft en drabbning på sjelfva ön, men dessa hade lyckats komma undan på sina skepp och seglat till Ryssland. Man hade derföre, då inga fiender vidare påträffades, velat återvända, då Kalmarboarnes skepp, hvaröfver som det synes väpnaren Hans Nilsson från Karsholm i Skåne ***) förde befälet, vid Gotlands södra udde, Hoborgen, sammanträffade med de Hanseatiska fredeskeppen. Hans Nilsson så väl som borgarne ansågo sig icke kunna vänta annat än vänligt bemötande, och seglade derföre mot dem, men i stället blefvo de behandlade såsom sjöröfvare, skeppen tagna och sedan uppbrända samt hela besättningen, som utgjordes af 80 beväpnade, jemte förenämnde Hans Nilsson och hans systerson, riddaren Bertold von der Ostens unga son, kastade öfver bord.

Anders Jakobsson och Björn Olofsson, hvilka förmodligen förut skiljt sig från de öfriga, kommo lyckligen hem till Kalmar, hvarifrån de jemte borgmästare och råd i staden den 10 Juli skrefvo till rådet i Danzig, berättade hvad de erfarit af det som förefallit och begärde, att deras befälhafvare skulle få befallning att frigifva de tillfångatagna; ty man visste ännu

*) Voigt, "Die Vitalienbrüder" i Raumers Hist. Taschenbuch, N. F. Jahrg. II (1841): s. 14.

**) Hvar detta slott var beläget, och hvem som innehade det, finnes icke angifvet.

***) Han var son af riddaren Niklis Åkesson af Karstætheholm, nu Karsholm i Oppmannasjön, af den förnäma slägten Galin, och hans syster var gift med riddaren Bertold von der Osten. Jfr. arfskiftesbrefvet efter honom emellan den sistnämnde och den efterlefvande brodern Peder Niklisson af Husön, dat. Helsingborg d. 19 Mars 1397. Molbech o. Petersen, s. 60.

icke annat än, att de voro vid lif (N:o 11, 12). Äfven Drottningen, som denna sommar uppehöll sig först i Vestergötland, sedan i Mälareprovinserna, och således icke så snart kunnat erhålla underrättelse om händelsen, förnyade samma begäran i bref till borgmästare och råd i Danzig af d. 1 Aug. (N:o 13). Hon skref äfven derom till Högmästaren, hvilken i sitt svar af den 19 Aug. 1396 beklagade hvad som händt och lofvade göra allt, för att ställa saken till rätta, hvarom han redan utfärdat befallning *). Sedan verkliga förhållandet blifvit bekant, sände Drottningen en kanik i Linköping och en rådman i Kalmar till Högmästaren, med en skrifvelse, hvari hon fordrade upprättelse för våldsgerningen. Han svarade i bref af den 5 October, att om det förhölle sig så, som blifvit berättadt, vore det honom mycket ledsamt; han hade kallat till sig de förnämsta städernas råd, och af dem förnummit, att skeppshöfvidsmännen varit inkallade till den nyss hållna Hansedagen i Lübeck, för att höras öfver saken; sändebud med bref hade derifrån afgått till Dottningen, och om hon icke funnit sig tillfredsstäld af den förklaring, som blifvit af dem lemnad, begär han, att hon dock ville låta saken anstå till nästa Hansedag, som skulle hållas pingsttiden följande år **).

Det utsatta mötet lärer hållits i Lüneburg ***), men om någon påminnelse från Drottningen dervid blifvit framställd är obekant; att hon icke släppt saken ur sigte, visar sig deraf, att tvenne Hanseatiska sändebud sommaren 1398 för detta ärende infunno sig hos henne i Lödöse †). Hon utsatte då ett sammanträde till den 29 Sept. 1399, att hållas i Kalmar, der de flesta af de mördades slägtingar voro hemma. Men emellertid blef på congressen i Köpenhamn i Aug. 1398 bestämdt, att ombud från Högmästaren, Stralsund och Hamburg skulle jemte

*) Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 115. Genom ett missförstånd af Drottningens bref eller skrifvarens förhastande står der, att äfven Anders Jakobsson blifvit tillfångatagen.

**) Auf. st. s. 103.

***) Beslutet der pingsttiden 1397 lärer finnas i Hamburgs Arkiv, enligt förteckningen öfver de Hanseatiska recesserna i "Nachrichten d. histor. Commission d. Bayer. Akad. d. Wissensch. Jahrg. II s. 43. (Bihang t. Sybels Historische Zeitschrift).

†) Suhm XIV: 472, efter Hanserecessen d. 8 Sept. 1399.

två fullmägtiga från de tre rikena afgöra saken på ett möte, som skulle för detta ändamål hållas på Vordingborg vid pingsten 1399. En förberedande öfverenskommelse synes ock sedan blifvit aftalad mellan Drottningen och de Hanseatiska ombuden, men ej såsom bestämdt var på Vordingborg, utan vid congressen i Nyköping på Falster den 8 Sept. 1399 *). Tvenne af den Tyska Ordens medlemmar, Fredrik von Wenden, komthur af Thorn, och Johan Thiergarten, Grosschaffer i Marienburg, tvenne rådsherrar från Hamburg och två från Stralsund infunno sig derefter på utsatt tid i Kalmar, och i Drottningens närvaro blef der med slägtingarne till dem, som "blifvit kastade öfver bord", aftaladt, att en borgmästare och två rådmän från hvardera af städerna Lübeck, Danzig, Thorn och Elbing skulle komma till Kalmar den 25 Juli påföljande sommar, och dervid antingen bevisa, att hvad som händt vid oftanämnda tillfälle, skett med rätta, eller, om de det ej kunde, tillfredsställa de aflidnes anförvandter på sådant sätt, att de kunde med ed förklara, att de sjelfva skulle kunna åtnöja sig med en dylik upprättelse, om något liknande fall inträffade, och dermed skulle all oenighet för denna sak vara fullkomligt bilagd *).

Äfven vid den nya sammankomsten, som hölls i Kalmar på utsatt tid, omkring d. 25 Juli 1400, infann sig Drottningen, jemte tvenne ombud från Stralsund, så att de Hanseatiska fullmägtige voro 14 personer. Det förslag till förlikning, som förut på Hansedagen i Nyköping blifvit framställdt, blef här af båda parterna godkändt. Hanseaterna förklarade inför både Drottningen och de dödas anförvandter, att de icke ville yrka på någon rättegång, eller söka åstadkomma någon bevisning, utan på följande sätt försona de förorättade. De skulle fira en tre dagars begrafningsfest för de döda, sända 200 pilgrimer till heliga orter, uppkläda 200 fattiga, stifta en evig själamessa i Kalmar klosterkyrka för de adliga, samt der uppsätta deras

*) Suhm, XIV: 470—472. I det slutliga förlikningsdokumentet (här efteråt, N:o 39) säges att man skulle "wandele leggen vnd dem vort volgen alse "man dar von schedede vp dem dage to Nyecopinge".

**) Öfverenskommelsen af d. 29 Sept. 1399 är tryckt i Suhm, Hist. af Danmark, XIV: 656—658.

vapen, och för de öfriga en i stadskyrkan i Kalmar, samt eviga messor i trenne kloster, en i Danzig, en i Thorn och en i Elbing, och slutligen att utbetala 4000 Svenska mark till de dödes arfvingar. För fullgörandet af dessa förbindelser, åtogo sig Lübeckarne, hvilkas sjöfolk voro de minst skyldiga *), att betala 1000 mark Lübska **), och att utsända 50 pilgrimer, allt det öfriga skulle tillkomma de Preussiska städerna att verkställa.

Bertold von der Osten och tre andra adliga slägtingar utfärdade ett särskildt förlikningsbref den 1 Sept. s. å., hvilket skulle förvaras hos rådet i Kalmar; men Högmästaren måste långt efter anmoda Drottningen att tillhålla dem att ordentligt fullgöra detta löfte ***). Åfven af Drottningen begärde man ett bevis om förlikningen. Hon lofvade också att kungöra den på alla ting och vaka öfver dess efterlefnad; men beviset deröfver skulle hon framdeles opåmind lemna (N:o 39, 40).

De ansträngningar, som år 1396 blifvit gjorda till sjöröfveriets hämmande i Östersjön, hade sålunda förorsakat en långvarig tvist och mycken olycka; men fribytarne hade ej försvunnit, utan blott förändrat fältet för sin verksamhet. En del hade slagit sig ned i Ostfriesland, hvarifrån de oroade sjöfarten på Nordsjön och skola om våren 1397 hafva tagit 14 fartyg i sjelfva hamnen vid Marstrand †).

Men på sommaren s. å. begynte de af särskilda anledningar att åter visa sig i Östersjön, då de ej blott i Pommerska hamnar

*) Hirsch anför efter recessen i Nyköping af d. 8 Sept. 1399, att Lübeckarne vid undersökningen berättat, att Danzigerboarne vid det olyckliga tillfället tillropat dem: "Ihr von Lübeck seidt dänisch; slagt todt die Verräther von Lübeck, denn sie haben den Denischen got". Anf. arb. s. 34.

**) Sannolikt står den anvisning, magistraten i Kalmar den 24 Juni år 1402 erhöll å 60 marks årlig ränta af Lübecks qvarnar (No 44), i sammanhang med detta aftal.

***) Högmästarens bref, dat. am Fritage noch Viti und Modesti (d. 17 Juni) 1401. Voigt, Cod. dipl. Pruss. VI: 123. Det står likväl i Danzigs Stadtbuch bestämdt, att brefvet af den 1 Sept. blifvit besegladt, så att här blott kan vara fråga om ett par felande sigillers vidhängande, hvarvid den tiden fästades mycken vigt, men hvarmed ofta dröjdes.

†) Gerdt Wittes bref till rådet i Reval, skrifvet i Danzig före midsommar 1397. Bunge, Urkundenbuch IV: 172.

funno goda tillflyktsorter *), utan på Gotland ett ständigt hemvist, hvarifrån de kunnat nästan tillintetgöra hela Östersjöhandeln, så framt icke man kunde lyckas att med ett kraftigt slag i sjelfva sin början qväfva den här uppväxande sjöröfvarestaten.

Gotland hade uti sjelfva traktaten på Lindholmen blifvit gjordt till ett tvistefrö, som snart nog alstrade bittra frukter. — K. Albrekts höfvidsman i Stockholm Otte von Peccatel hade nemligen år 1394 intagit Wisby **); men antingen hade han ej lyckats att bemägtiga sig hela ön, eller hade Drottningen tidigt på våren ditsändt några trupper, för att återtaga densamma; ty i nyssnämnda fredstraktat var det bestämdt, att hvardera parten skulle behålla hvad han den 23 April innehaft. Under pågående krig i ett öppet slättland, måste det alltid blifva svårt att bestämma gränserna. Också synes striden på Gotland icke hafva upphört med fredsslutet. Konung Albrekts besättning i Wisby har sannolikt vid Stockholms uppgifvande fått förstärkning derifrån; ty slottets dåvarande commendant, förenämnde Peccatel, var, såsom förut är nämndt, en af dem, som år 1397 från Gotland sökte öfverrumpla Stockholm. Drottningen åter sände någon tid efter fredsslutet Sven Sture ***)

*) Högmästarens bref till Hertigen af Sund (Stralsund) och staden af samma namn d. 14 Nov. 1397. Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 123.

**) Uppgiften förekommer i en nära samtidig berättelse, skrifven år 1401, om Gotlands eröfring af Preussiska Orden, men hvilken saknar tidsbestämmelser, tryckt i Voigts Cod. dipl. Pruss. V: 133. Den är äfven hufvudsakligen begagnad för det följande. Uppgiften bekräftas af en samtidig kronologi, uppsatt i Fransiskanerklostret i Wisby, hvarest säges att eröfringen gjordes »a Stockholmensibus et servitoribus regis». Script. rer. Svec. I: I, 46.

***) Hans egentliga namn var Sven Niclisson och hans vapen en genom en uppåt vänd vinkel tredelad sköld, (afritad i Rääfs Saml. om Ydre, Del I, tab. 1). Namnet är utskrifvet på ett sigill under det nedan citerade brefvet af d. 23 Maj 1397. Han anses hafva varit Dansk, men hade redan 1392 gods i Småland, då han på Rumlaborg pantsatte Nodhaby i Lomaryds socken. (Original i Linköpings Bibliothek) och har år 1394 beseglat handlingar på Trolleborg och Oppensten. Han har äfven beseglat traktaten af d. 17 Juni 1395 och måste således då ej varit allt för långt borta; men hans namn förekommer efter den tiden ej i några Svenska handlingar förr än 1398 Han har således troligen redan hösten 1395 seglat till Gotland. Efter förlikningen med Drottningen har han åter varit bosatt i Småland och nämnes år 1419, i förbundstraktaten med Polen, som höfvidsman på Sundholms slott. Riksföreståndaren Svante Stures fader, Niklis Boson, var hans dottersson och upptog efter honom namnet Sture.

med en betydlig krigsstyrka till Gotland, och denne lyckades snart komma i besittning af landsbygden, hvarest han uppbyggde trenne träskansar; men sjelfva Wisby sökte han förgäfves intaga. Ställningen blef nu betänklig för K. Albrekt, då Wisby var den enda punkt, som han egde qvar i de nordiska rikena, och han lät derföre sin son, hertig Erik, på sommaren 1396 begifva sig dit, åtföljd af sin gemål och mycket krigsfolk, både till häst och fot *). Härigenom uppkom en långvarig fejd mellan Hertigen och Sven Sture. Den förre skrifver i bref till rådet i Danzig d. 11 Nov. 1396, att han låg i fält mot Sven Sture och redan tagit 100 fångar af dennes krigsfolk, att han höll på att bygga ett slott och hoppades få öfverhand, ehuru Drottningen rustar för att sända Sture en förstärkning af 400 man. Hans afsigt med sin krigsförklaring mot Sture hade blott varit att göra slut på sjöröfveriet, som af denne gynnades, och till köpmännens bästa. Hanseatiska fredsskeppens höfvidsmän hade, då de voro i Wisby, dertill uppmanat honom, och han begärde derföre Danziger-boarnes bistånd (N:o 17). Någon sådan undsättning lärer Hertigen icke erhållit, men striden slutade så, att Sven Sture gick med sina återstående trupper öfver till Hertigen **), som derigenom kom i besittning af de fästen, som Sturen byggt.

Huru mycket allvar Hertigen haft med sin nyssnämnde försäkran till Danzigs råd, visade sig, då han redan på försommaren 1397 samlade till sig allehanda folk, både godt och elakt, och besatte de vigtigaste tornen å Wisbys murar, för att försäkra sig om väldet öfver staden, vid det tillämnade företaget mot Stockholm ***).

*) Erik hade på våren 1396 gift sig med Hertig Bogislafs af Wolgast dotter, Sophia, och d 24 Maj s. å. i Damgarten utfärdat ett qvitto å hennes utstyrsel, 4000 lödiga mark. Rudloff. Gesch. v. Meklenburg II: 535. Suhm. XIV: 378. Den 9 Sept. 1396 skrifver Herman van der Halle, att Vitaliebröderna samla sig omkring den »unga konungen på Gotland» (N:o 14). Han hade således redan då någon tid varit der.

**) Det var utan tvifvel derföre, som Sven Sture blifvit af K. Erik kallad att möta inför de tre rikenas råd i Kalmar d. 11 Juli 1397, hvaröfver ett intyg af d. 4 Oct. s. å. är tryckt i Molbechs och Petersens Danske dipl. s. 67.

***) Gerdt Wittes ofvan anförda bref till rådet i Reval (Bunge, IV: 173) der stället med utfyllning af en lacun lyder: war tidinge, dat de junge koning

Kort efter detta misslyckade försök dog Hertig Erik på det af honom uppbyggda slottet å Klinteholm, äfven kalladt Landeskrone, d. 27 Juli 1397 *).

Hans enka, som nu var lemnad åt sig sjelf, förordnade Sven Sture till höfvidsman öfver hela Gotland, och denne kastade sig helt och hållet i Vitaliebrödernas armar. Han lät i alla sjöstäder kungöra, att hvem som ville biträda honom skulle mot hälften af bytet få säkerhet och fritt tillhåll på Landeskrone, Slite och andra fästen på Gotland. Sjöröfveriet hotade nu att blifva värre än någonsin. Väl kom Hertig Johan efter någon tid öfver till Gotland med en liten styrka, för att bevara ön för konungen och söka blifva mästare öfver Vitaliebröderna, ty dessa plundrade nu utan åtskilnad vän och fiende, hvaröfver de Meklenburgska städerna Wismar och Rostock på Hansedagen i Lübeck d. 8 Sept. fingo uppbära skarpa förebråelser. Men förhållandena voro Hertigen öfvermägtiga. Emedan de östra städerna hade mest att befara af sjöröfveriet från Gotland, sände han riddaren Konrad Görtze, med bref **) till Högmästaren, och beklagade den skada, som hittills blifvit Orden tillfogad från Gotland; han hade nu kommit dit för att afstyra ofoget och söka afhjelpa skadan, men den Hertig Erik, som Drottning Margareta låtit utropa till Konung i Sverige, hade han förklarat krig och derföre kallat Vitaliebröderna till sig. Det skulle dock blott föras på Svenska landet, ej till sjös, och han begärde dertill bistånd, vare sig nu, att det var hans allvar, eller han blott sökte dermed att ursäkta sig och lugna Hög-

---

leget to Gotlande vnd vor gadert [allerley lude de] to eme kommen willen gut und arch und vele schepe dar to, und he hevet de Seel torn gemannet boven der haven und ij (2) torne to lande wart, und he en lovet den borgeren nicht und wan er he mit den hupen ut tut, dat he jo dan der stat wis se.

*) Anteckningen om hans dödsdag i Franciscaner-munkarnes i Wisby chronologi, Script. rer. Svec. I: I, 46, tyckes vara pålitlig. Rudloff, Meklenburgische Gesch. II: 540, uppgifver d. 8 Sept. såsom dödsdag, förmodligen efter den Lübeckska krönikan, hvilken för dessa år är nära samtidig.

**) Det omtalas i korthet af Voigt, Gesch. Preussens VI: 108, efter någon af recesssamlingarne, som i afskrift finnas i K. Archivet i Königsberg, men utan uppgift om dess datum. Han tillägger: »Man sieht es aber dem Schreiben an, das es nur den Zweck hatte den H. M. zu beschwichtigen.»
I afhandlingen om Vitaliebröderna uti Raumers Hist. Taschenbuch f. 1841, s. 71, är brefvet utförligare omtaladt.

mästaren. Men denne, som förut skall hafva skriftligen gjort K. Albrekt föreställningar, och derpå blott erhållit det svar, att sjöröfvarne voro så många, och hade nu ett sådant öfvertag, att han icke kunde göra något dervid, hänvisade blott hertigen på fredstraktaten och vägrade att tillåta någon tillförsel till Gotland.

Högmästaren begynte sedan att i hemlighet rusta sig till en eröfring af Gotland, såsom under nuvarande förhållanden det enda medlet att återställa lugnet, utan att låta hvarken de Wendiska Hansestäderna eller Drottning Margareta erhålla någon vink derom. Städerna hade under året 1397 icke vidtagit några anstalter till sjöfartens fredande, utan blott beslutit, att man skulle komma öfverens derom på ett möte, som skulle hållas i Lübeck d. 22 Febr. följande år *). Drottningen åter hade till den förenämnda Grosschaffnern skrifvit ett bref, hvari hon erbjudit sitt biträde till sjöfartens betryggande, hvilket Högmästaren sjelf besvarade d. 28 Jan. 1398, men blott med det löftet, att han skulle tala derom med sina städer, uppmana dem att göra sitt bästa, när de komme tillsammans med de andra Hansestäderna, och sedan underrätta Drottningen om resultatet **). Men redan dessförinnan hade utan tvifvel beslut blifvit fattadt om en betydlig utrustning ***). Städerna ensamt skulle uppsätta 2000 man och lemna 40 skepp. En samtidig berättelse uppgifver, att expeditionens styrka steg till 4000 man med 400 hästar, och att den för öfverfarten haft 84 större och mindre fartyg †). Den utlöpte i medlet af Mars och ankom d. 21 s. m., till Westergarns hamn, i hvars närhet slottet Landeskrone, Vitaliebrödernas förnämsta tillhåll, var beläget. Eröfringen af landet mötte för en så betydlig krigsstyrka ingen synnerlig svårighet.

---

*) Suhm, Hist. af Danmark XIV: 418.

**) Högmästarens bref, dat. Montag vor Purificationis 1398. Voigt, Cod. dipl. Pruss. VI: 62.

***) Voigt redogör för beslutet på ett sammanträde i Marienburg, men har, enligt sin vana, underlåtit att utsätta datum, och blott åberopat den afskriftsamling af Hanserecesserna, som finnes i Kongl. Archivet i Königsberg, Gesch. Preussens VI: 108.

†) Den förut åberopade berättelsen om Gotland af år 1401. Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 135.

Sven Sture, som förut haft sin bostad på ett af de nybyggda slotten, sannolikt på Landeskrone, men haft fritt tillträde till staden, måste nu taga sin tillflykt dit, och hade för afsigt att der göra Preussarne motstånd, hvartill borgerskapet likväl icke synes hafva velat lemna biträde *). Gemensamt med Hertig Johan satte han sig genast i besittning af de tvänne torn, som Hertig Erik en tid innehaft, men vid sin död återställt till borgerskapet, och troddes hafva ämnat att förvandla hela staden till en röfvarborg.

Preussiska hären kunde icke genast skrida till belägring af Wisby, emedan ett starkt snöfall hindrade framförandet af dess kanoner och belägringsmachiner. Anförarne sökte derföre inleda underhandlingar. De begåfvo sig till staden, Hertigen med Sven Sture kommo ut och hade med dem ett sammanträde. Då ordensherrarne derunder förebrådde Hertigen, att han hyste och beskyddade sjöröfvarne, samt begärde, att han skulle straffa dem, svarade han, att de hade mera makt öfver honom, än han öfver dem; blott för sina egna knektar kunde han svara. Man kom blott öfverens om en ny underhandling å en följande dag. Hertigen, Sven Sture och borgmästarne i staden redo då ut till det Preussiska högqvarteret vid Vestergarn, hvarest uppgjordes, att så väl Hertigen, som Vitaliebröderna skulle utrymma staden och öfverlemna densamma till Högmästarens höfvidsmän, intill dess att denne kunde fullständigt uppgöra saken med K. Albrekt. Hertigen utfärdade sedan i Wisby på sjelfva långfredagen **), d. 5 April, en formlig traktatsurkund, hvari utom förenämnda punkter bestämmes, att utrymningen skulle ske påskdagen innan solnedgången, att de, som tillfogat Tyska orden eller de Hanseatiska köpmännen någon skada, skulle från den stunden icke mer åtnjuta fred och säkerhet på Gotland; endast om vid afresan en svår storm drefve dem in under ön, skulle de få ligga qvar i någon hamn, tills de åter kunde

*) Högmästaren skrifver till rådet i Wisby an der Mitwoche in der Phingsttage (d. 22 Maj) 1398, att han med dess tillhjelp öfvervunnit och fördrifvit sjöröfvarne. Voigt. an f. st. V: 145.

**) Dateringen lyder: »an deme neesten guten fritage vor Ostern», hvilket låter något besynnerligt, då gute freytag vanligen betyder långfredagen.

komma ut, för att uppsöka Hertigens fiender, men icke få landstiga; alla sjöröfvare-borgar skulle genast nedbrännas och inga sådana vidare få uppbyggas; alla skepp och allt gods, som Vitaliebröderna röfvat, och ännu kunde finnas qvar i staden eller annorstädes på Gotland, skulle utlemnas till egarne, och ingen annan; både stadens och landets innebyggare skulle bibehållas vid sina rättigheter och icke underkastas någon beskattning, förr än Högmästaren kommit öfverens med K. Albrekt. — Borgmästare och råd i Wisby bevittnade traktaten *).

Högmästarens trupper förstörde derefter de trenne röfvareborgarne, så framt det ej redan förut skett, och på utsatt tid d. 7 April 1398 **) intågade en del af dem från landsidan i Wisby, medan flottan inlopp i hamnen. Så väl Hertig Johan, med Hertig Eriks enka, som Sven Sture lemnade samtidigt ön, och med dem en styrka af 400 man. De Vitaliebröder, som derefter anträffades på ön, miste lifvet. Den Preussiska hären qvarlemnade blott 200 man, med 100 hästar, såsom besättning på ön, hela den öfriga styrkan återvände snart hem.

Naturligtvis blef underrättelsen om Gotlands eröfring af grannstaterna emottagen med blandade känslor. Till och med hos de Vendiska städerna ansåg sig Högmästaren behöfva ursäkta sig, för det han företagit expeditionen utan deras vetskap. Han hade, lät han sina sändebud säga vid Hansedagen, måst gå till väga med sådan tysthet, på det icke Vitaliebröderna måtte kunna samla sig från andra håll ***).

Drottning Margareta var den, som med största skäl kunde känna sig sårad af Högmästarens åtgärd. Gotland hörde onekligen till hennes riken, hon hade nyss erbjudit sitt biträde till sjöröfveriets hämmande och derpå blott erhållit ett undvikande svar, sjöröfvarne hade väl blifvit tvungna att lemna Gotland, men dermed också likasom anvisade att hålla sig skadeslösa på hennes bekostnad. Emellertid var hon ännu icke i den

*) Tryckt efter det i Königsberg förvarade originalet, af Voigt, Codex dipl. Pruss. V: 139—141.

**) Diarium Minoritarum Visbyensium i Scr. rer. Suec. I: 35 säger »in festo paschæ.»

***) Voigt, Gesch. Preussens VI: 112.

ställning, att hon kunde öppet visa något missnöje. Hennes Svenska hufvudstad hade ännu till en del Preussisk besättning, flera af de Finska slotten innehades af hennes fiende, Knut Boson, Vitaliebröderna hade redan en längre tid haft sitt tillhåll i Bottniska viken, der sannolikt flera punkter af dem blifvit befästade, och Sven Sture begaf sig, fördrifven från Gotland, dit, förenade sig med en mängd af Vitaliebröderna, deribland Arendt Styke, och satte sig i besittning af slotten Gaddaborg i Gestrikland *), Faxeholm i Helsingland **), Styresholm i Ångermanland och Krytzborg i Österbotten, så att han beherrskade hela det Svenska Norrland och Österbotten.

Det återstod således ännu mycket att göra, innan man kunde anse sjöfarten betryggad. Hanseaterna beslöto också en ny utrustning vid det möte de höllo i Lübeck, kort efter Gotlands intagande, d. 12 April 1398 ***). På det förenämnda mötet i Köpenhamn d. 28 Aug. förbundo sig sedan Hanseaterna med Drottningen till sjöröfveriets utrotande, och lofvade följande vår att till hennes förfogande ställa 3 större och 3 smärre skepp, med välrustad besättning och några kanoner, eller i annat fall utsända en dubbelt så stor eskader på egen hand †).

Det var måhända till en del i följd af det biträde Drottningen erhöll af Hanseaterna, som hon så hastigt lyckades återställa ordningen i Finnland och Norrland. Med Sven Sture och hans medhjelpare ingicks på Almarstäk d. 10 Oct. 1398 en öfverenskommelse af innehåll, att de skulle å bestämda dagar öfverlemna de trenne slott, som de innehade vid Bottniska viken, —

---

*) Gaddaborg omtalas i ett dokument af d. 15 Jan. 1432, utfärdadt vid landsting i Gefle, då Hans Kröpelin emottog Gestrikland, angående ön Gaddö i Walbo socken, hvilken tillhört Upsala domkyrka, men fogdarne innehaft »ææ sidhan Gaddaborgh som ther oppa bygdh war, war affbrutin, thet ær widh ett aar och thrætighi eller swa matto». Nämnden intygade, att godset legat under domkyrkan »alth thil thæs ath rikesins fiænda Gaddaborgh ther oppa bygdho, hwilkit hws eigh længir stodh æn ij thwo aar eller thry». Slottet beherrskade vägen mellan Kopparberget och Gefle.

**) Sven Stures skuldbref å 2000 mark till Arendt Styke, som får rätt att behålla fästet Faxaholm i pant, om Sture dör innan summan är betald, dat. d. 23 Maj 1398, tryckt i Widmarks Beskrifning öfver Helsingland, Del. I, s. 90.

***) Suhm, Hist. af Danmark, XIV: 438.

†) Suhm, XIV: 448.

det sista skulle uppgifvas d. 20 April 1399, — och under tiden skulle de hålla fred ej blott med de tre rikena, utan ock med deras vänner, den Preussiska och den Lifländska Orden samt Hansestäderna. Stilleståndets fortfarande skulle derefter bero på 8 veckors uppsägning. Flera förnäma män gingo i borgen för öfverenskommelsens hållande *).

Vid samma tid, och troligen på samma vilkor, underkastade sig äfven Knut Boson, hvilken dock redan på hösten 1398 måst uppgifva Åbo slott. (N:o 25) Flera af Vitaliebrödernas anförare stannade sedan qvar i Sverige, och så väl Sven Sture, som Arendt Styke och Otte van Peccatel, hvilken sistnämnde ej deltagit i de sista oroligheterna, användes i vigtiga embeten. Drottningens foglighet, som stod i skarp kontrast mot den grymma rättvisa, som Hanseaterna plägade skipa, vann äfven deras godkännande vid congressen i Nyköping på Falster d. 8 Sept. 1399. De sjöröfvare, som Drottningen tagit till sig, erhöllo dervid försäkran om ett års fred äfven från städernas sida, med vilkor att hålla sig stilla, och på 6 veckors ömsesidig uppsägelse; men för Arendt Styke, den mest fruktade af dem alla, bestämdes uppsägelstiden till dubbelt. Dock skulle Drottningen af dem taga borgen, och på förhand underrättas, om någon stad ville uppsäga freden med någon af dem, hon lemnat tillflykt **)

Både Hanseatiska och Skandinaviska skepp hade våren och sommaren 1399 i olika rigtningar genomkorsat Östersjön, utan att finna några fiender af betydenhet ***), och sjöfarten på Östersjön kunde från den tiden anses så trygg, att några särskilda försigtighetsmått ej vidare behöfdes. Wismar och Rostock förlikte sig med Drottningen d. 29 Sept. 1399, och den långvariga fejden med Albrekt var dermed slutad.

*) Suhm XIV: 452—457. Originalet finnes ännu qvar i Danska Geh. Arkivet. Emedan Gaddaborg deri ej nämnes, är troligt, att det redan var af Drottningens krigsfolk eröfradt.

**) Suhm, XIV: 472.

***) Voigt, Die Vitalienbrüder, i Raumers Hist. Taschenbuch 1841, s. 89.

Förhandlingar och strider om besittningen af Gotland, 1398—1408.

Eröfringen af Gotland blef för Conrad af Jungingen och hans orden en anledning till mycket obehag och kostnader, så mycket kännbarare som ön var så utsugen, att den icke lemnade någon synnerlig afkastning.

Den första svårigheten var uppgörelsen med K. Albrekt. Både han och Hertig Johan kommo på hösten 1398, ridande till Danzig, hade ett sammanträde med Högmästaren och fordrade, att han skulle utan vidare återställa ön till dem, och således äfven efterskänka kostnaden för sjöröfvarnes fördrifvande. På ett sådant förslag kunde naturligtvis Högmästaren ej ingå, sjöröfveriet skulle i sådant fall kunna blifva värre än förut, och Albrekt få krig med Drottningen *). Men sedan Albrekt återkommit hem, väckte han genom den förenämnde rådmannen i Danzig, Herman von der Halle, förslag, att han mot en summa af 10,000 Engelska nobler skulle under förpantningsrätt afstå sina rättigheter till Tyska Orden.

Högmästaren svarade på detta förslag med ett bref, hvari han meddelade sina vilkor, till hvilkas beskaffenhet kan slutas af det som följer **); om dessa antoges, kunde Albrekt sända ombud till Danzig, för att derifrån resa öfver till Gotland och högtidligen öfverlemna landet, samt sedan vid återkomsten aflemna konungens afträdelseakt. Man synes snart hafva kommit öfverens om hufvudsaken; men på Högmästarens fordran, att ej blott K. Albrekts slägtingar, utan ock hans städer skulle besegla

*) Den förut åberopade berättelsen om Gotlands eröfring, Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 136.

**) Högmästarens bref, dat. an der mittwochen noch Elizabeth (d. 20 Nov.) 1398, tryckt i Voigt. Cod. dipl. Pruss. VI: 76. nämner blott den summa, som Albrekt begärt; de af Högmästaren dervid fogade vilkor hade varit skrifna på »en vsgesneden notteln», d. v. s. på ett blad, hvilket för att bestyrka dess identitet, hade blifvit å ena kanten skuret i våglinier eller vinklar, motsvarande sådana på ett annat exemplar af samma skrift, som utgifvaren behöll.

förpantningsbrefvet, ville denne icke gå in *); och ännu mindre kunde Högmästaren bifalla Albrekts begäran att få ett »qvittobref» eller afsägelse å alla anspråk på ersättning för den skada hans krigsfolk och städer under kriget tillfogat de Preussiska städerna; Tyska orden kunde icke afsäga sig ersättning för skador, som den ej lidit, och de 20,000 nobler, som man begärt, gälde blott utrustningarne för sjöröfvarnes fördrifvande **). Albrekt lät väl förljuda, att han skulle klaga för furstar och herrar, men var uppenbart otålig att få de penningar, som väntade honom, om han icke sköte tillfället ifrån sig. Han fogade sig derföre efter Högmästarens önskningar, då penningarne kommo.

Genom ett dokument, dateradt slottet Ziwan, vid n.v. staden Schwaan i Meklenburg, d. 25 Maj 1399, erkände K. Albrekt och Hertig Johan, att de mot en summa af 10,000 Engelska nobler ***), som de redan uppburit i Wismar, till Tyska orden pantsatt Gotland med Wisby, och om de sjelfva eller någon af deras arfvingar skulle vilja igenlösa landet, skulle de utom denna summa erlägga 20,000 nobler såsom ersättning för det Orden befriat det från sjöröfvarne, hvilka, som det heter, emot båda furstarnes vetskap och vilja †) helt och hållet gjort sig till herrar öfver både landet och staden; i öfrigt skulle vid igenlösningen de kostnader för befästningar och annat, som Orden kunde hafva haft för ön, ersättas; i händelse någon sökte med våld tränga orden från besittningen af ön, skulle både K. Albrekt och Hertigen med all sin magt och personligen understödja Orden, samt igenlösningsrätten i annan händelse vara förfallen. Ej mindre än 60 riddare och väpnare, af hvilka

*) Högmästarens bref »am dinstag nach epiphanie domini (d. 8 Jan.) 1399. Anf. st. VI: 81.

**) Densammes bref, dat. am Sontag Judica (d. 16 Mars) 1399, Anf. st. VI: 85.

***) En Engelsk nobel var ett guldmynt, som motsvarade 6 shillings 8 pence.

†) Härvid kan anmärkas, att Hertig Johan d. 24 Febr. 1398, således icke 3 veckor för Preussarnes ankomst, till Wisby stad kunnat pantsätta 8 af de närmast intill staden belägna socknarne. Strelow, Cronica Gothilandorum, Den Guthilandiske Cronica. Khvn 1633, s. 187, 188.

flera varit med K. Albrekt i Sverige, beseglade handlingen och förbundo sig att med sina herrar hålla alla dess artiklar *).

Förhållandet mellan de Skandinaviska rikena och den Tyska orden hade hittills varit fredligt, oaktadt enskilda tvister öfver uppbringade fartyg och strandadt gods, hvari äfven ärkebiskopen i Lund var invecklad (N:o 26) **). Man hade under de sista åren gjort hvarannan bistånd att rensa Östersjön från sjöröfvarne, och en formlig fredstraktat, som tillika innehöll en bekräftelse å de Preussiska Hansestädernas gamla rättigheter, var redan afslutad vid samma tillfälle, då aftalet skedde om Stockholms utrymmande d. 1 Sept. 1398, och det Skandinaviska exemplaret deraf är under samma dato utfärdadt. Men den motsvarande ratifikationen från Tyska ordens sida förutsatte åtskilliga förberedande åtgärder, emedan både de Preussiska och Lifländska ordensherrarne skulle besegla densamma, och den blef derföre ej färdig förr än den 24 Juni 1399. Ställningen hade nu förändrat sig. Det aftal, som Högmästaren nyss ingått med Albrekt, var mera förnärmande för Drottningen, än den hemliga eröfringen af Gotland, och hon hade nu mera ingen motståndare inom de tre rikena att frukta. Det är derföre säkert icke blott en tillfällighet, att traktaten aldrig blifvit utvexlad, ehuru båda exemplaren hafva den form, som af sådana dokumenter fordrades ***).

Anledningen är så mycket tydligare, som Drottningen kort derefter började framställa sin fordran, att Gotland skulle till

*) Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 149—154. Traktaten finnes äfven tryckt i Fryxells Handl. rör. Sveriges Hist. ur utl. arkiver. Del. I, ss. 43—50.

**) Jfr Hübertz, Aktstykker til Bornholms Historie, 1327—1621, Kiöbenh. 1852, ss. 3—10, hvaraf synes, att det åberopade brefvet af ärkekiskop Jakob måste tillhöra tiden emellan 1393 och 1398, emedan den deruti i förbigående omrörda tvisten om ett Arnold Dukers skepp, som strandat på Bornholm, och hvarifrån en del af godset blifvit fördt till ärkebiskopens slott Hammershus, under det förstnämnda året uppkommit och blifvit förlikt vid congressen i Köpenhamn 1398.

***) Det Skandinaviska exemplaret finnes ännu, med nästan alla sina sigiller, i Danska Geh. Arkivet, liksom det Preussiska i Königsbergska Geh. Arkivet. Det förra är tyckt uti Suhm, Hist. af Danmark, XIV: 648, det senare i Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 146. Den Preussiska traktaten, dat. Marienburg, finnes till och med i två exemplar, det ena sannolikt kasseradt derföre, att några namn blifvit uteglömda. Det är detta som är tryckt i Kotzebue's Gesch. Preussens III, 326. Jfr. Voigt, Gesch. Preussens, VI: 128.

henne återställas. Hon afsände för detta ändamål sin kansler *) med bref till Högmästaren om hösten 1399. Svaret, dateradt d. 25 Oct, var mycket höfligt, men undvikande; han hade öfverlagt derom med sitt Råd, men måste i första rummet underrätta sin fångesman, K. Albrekt. Ett bref till denne utfärdades också samma dag, hvarjemte Drottningens skrifvelse honom meddelades, med anmaning, att, enligt sin förbindelse, försvara Ordens rätt, och erinran, att om han det ej gjorde, Högmästaren vore oförhindrad att efter ett års förlopp med Gotland förfara efter omständigheterna **).

Drottningen lät icke nöja sig med K. Albrekts undvikande svar, hvilket blifvit henne meddeladt, ehuru Högmästaren sjelf funnit det otillfredsställande ***), utan hon begärde, att Högmästaren skulle sända ombud till henne vid påsktiden följande år, 1400.

Högmästaren försäkrade i sitt svar om sin och sin ordens vänliga sinnesstämning mot både Drottningen och hennes fosterson, likasom att afsigten med Gotlands besättande blott varit att derigenom befordra köpmännens och hennes rikens bästa; men den begärda beskickningen kunde ej komma så hastigt, som hon önskat, emedan hans ordens-komthurer nu voro på ett krigståg mot hedningarne i Litthauen, och han dessutom å nyo ville meddela sig med konung Albrekt. Gross-komthuren, till hvilken Drottningen äfven skrifvit, svarade samtidigt och bad henne ursäkta uppskofvet. K. Albrekt fick deremot ett mindre vänligt bref från Högmästaren, med anledning af sina undflykter †).

Underhandlingen fortgick länge utan egentligt resultat, emedan Högmästaren alltid sköt Albrekt för sig, och denne

---

*) Namnet är ej utsatt i Högmästarens nedan anförda bref. I Molbech, Dansk. Hist. Tidskr. I, s. 281 uppgifves, att väpnaren Jens Svendson Bryms varit kansler år 1396, och ännu 1408.

**) Högmästarens bref, dat. Sonnabunde vor Simonis et Jude 1399, Voigt, Cod. dipl. Pruss. VI: 92, 93.

***) Högmästarens bref, dat. am S. Cecilientage (d. 22 Nov.) 1399, åberopadt af Voigt, Gesch. Preuss. VI: 177.

†) Alla tre brefven, dat. an der Mitwoche nach Scolastice virg. (d. 11 Febr.) 1400. Voigt, Cod. VI: 96 - 98.

blott svarade undvikande, i obestämda ordalag om skiljedomare bland furstar och herrar o. s. v. Drottningens rätt till Gotland kunde väl Högmästaren aldrig förneka, men han ville hafva ersättning för de kostnader, som Orden gjort *). Han skref det ena brefvet efter det andra ej blott till K. Albrekt och Drottningen **), som äfven sände flera diplomatiska ombud till Preussen, utan han anmodade äfven Hertig Johan, Wismar, Rostock och de öfriga förbundna städerna att söka förmå K. Albrekt fullgöra sina förbindelser. Till Drottningen skref han och bad, att hon icke skulle förhasta sig, utan för sakens uppgörande hålla ett sammanträde med K. Albrekt, såsom denne sjelf föreslagit ***). Ett sådant möte blef efter någon skriftvexling utsatt att hållas i Sept. 1401, (eller vid den tid, då Hanseaterna för sillfisket alltid sände en mängd fartyg till viken vid Skanör) emedan deras deltagande synes varit påräknadt. Sjelfva sammanträdet lärer hafva egt rum i Lund d. 8 Sept., å hvilken dag Hanseaterna der uppsatt en sin recess †). Drottningen, K. Erik, jemte hertigarne af Slesvig och Stolpe voro der närvarande, men K. Albrekt, ehuru genom bref af Högmästaren kallad, hade i stället att sända ombud,, blott skrifvit ett bref till Högmästaren med den begäran, »att man icke måtte beröfva honom sitt arf», hvarföre han ock sedan fick uppbära skarpa förebråelser af Högmästaren.

De nyssnämnda hertigarne hade ej blott på congressen, utan äfven skriftligen, uppmanat Högmästaren att gifva efter, och hotade att i annat fall göra gemensam sak med Drott-

---

*) Högmästarens bref till Drottningen d. 1 Aug. 1400, afsändt med Grosschafnern i Marienburg, Johan Thiergarten, Voigt, Cod. VI: 102, jfr 103. I svaret säges Drottningen om Gotland hafva erinrat: »wy das is erplich czu der cronen czu Denemarkt gehoren». Högmästaren t. Albrekt d. 24 Oct. 1400. Anf. st. s. 103.

**) I Voigts Cod. dipl. Pruss. äro 25 bref intagna, som utgått från Högmästaren i detta ärende före hösten 1403, då fiendtligheterna utbröto.

***) Högmästarens bref till Drottningen, dat. am dienstage nach Judica (d. 22 Mars) 1401, som redogör för hans bemödanden hos Albrekt, omtalar äfven, huru Drottningens kansler för denna fråga åter varit i Preussen vid Martini, (d. 11 Nov. 1400) Voigt, Cod. dipl. Pruss. VI: 121.

†) Den finnes i Lethraborgska handskriften, en copia i Danska Geh. Arkivet.

ningen *). Högmästaren sade sig redan frukta, att hans Orden skulle få krig om Gotland **). Drottningen började efter den fruktlösa congressen visa sig otålig. Hon begärde, att Högmästarens ombud skulle å nyo möta henne i Kalmar den 1 November samma år, för att lemna slutligt svar; men synes hafva gifvit efter för Högmästarens föreställning, att tiden vore för knapp och årstiden lade hinder i vägen, samt bifallit hans begäran om anstånd till den 1 Maj följande år, på det han måtte ytterligare kunna uppmana sin hufvudman att uppgöra saken ***).

Emedan Högmästaren, då annat ej hjelpte, äfven ville söka bemedling af de Wendiska städerna, hvilka hade utsatt ett möte eller s. k. Hansedag till pingst eller medlet af Maj †), blef den ifrågavarande congressen ytterligare uppskjuten, hvartill äfven synes hafva bidragit, att under tiden en bedragare uppträdt i Preussen, som föregaf sig vara Drottning Margaretas son, K. Olof, och hon med anledning häraf kunnat vänta något obehag, helst han af Norska sjöfarande, som besökte Preussen, blifvit ansedd för den verkliga konungen, och tron derpå lätt kunde utbreda sig, likasom man finner att den efteråt har i Norge och dess lydländer länge fortfarit. Det var åtminstone sannolikt af denna anledning, som Drottningen våren 1402 sände en af sina förnämsta Danska herrar, Folmar Jakobsson (Lunge) på en beskickning till Preussen ††); ty det var just i hans armar, som K. Olof år 1387 hade aflidit på Falsterbo slott. Vid dennes återkomst uppsattes på Sölvesborg, der Drottningen

*) Högmästarens svar till Hertigarne, dat. d. 20 Oct. 1401. Voigt, Cod. VI: 125.

**) Högmästarens bref till K. Albrekt, dat, »mitwoche nach aller heiligen tage» (d. 2 Nov.) 1401 till Wismar och Rostock s. d. Voigt, Cod. dipl. Pruss. VI: 126, 127.

***) Högmästarens bref, dat. am donerstage noch Luce ewang. (d. 20 Oct.) 1401, hvari föreslås, att hans egna ombud vid utsatt tid skulle vara på Gotland, och Drottningens på Öland. Anf. st. s. 124.

†) Högmästarens bref till K. Albrekt, dat. in der Mitwoche noch sente Jorgen tage (d. 26 April) 1402, — till Margareta, dat. am achte tage des heil. Leichnams tage (d. 1 Juni) s. å. Voigt, Cod. VI: 133, 136.

††) Högmästarens bref d. 1 Juni 1402, innehållande svar på Drottningens bref, ankommet med herr Volmar Jacobsson.

och K. Erik den tiden befunno sig *), d. 17 Juni en skrifvelse, som beseglades af 12 Danska och Svenska herrar, och hvari efter utförlig redogörelse för hvilka personer, som varit närvarande vid K. Olofs död, hur hans lik blifvit balsameradt och med obetäckt ansigte utställdt till allmänt åskådande o. s. v. man af Högmästaren, Orden och städerna i Preussen fordrar, att de skulle till den förenämnde riddaren Folmar Jakobsson och Wolf Wolflam, borgmästare i Stralsund, utlemna den bedragare, som så mycket beljugit och hånat deras Drottning och dem sjelfva **). Ombuden voro tydligen valda med afseende på det vitsord dem borde kunna gifvas, ty ehuru Wolf Wolflam icke varit närvarande vid K. Olofs död, hade han nyss förut varit höfvidsman på de Skånska slotten, och kunde alltså hafva personligen känt honom samt ega säker kunskap om de närmare omständigheterna vid hans död.

Också synes Högmästaren icke hafva ansett sig kunna göra några svårigheter mot ofvannämnde begäran. Han skref d. 21 Juli till Drottningen, att Herr Folmar och Wolflam medfört hennes bref och budskap, några ordensbröder och ombud för de äldsta städerna skulle, säger han, kunna infinna sig i Kalmar, några dagar efter den förut utsatta tiden och medföra »den man som kallar sig konung af Danmark», och han begär pass för de förra, men icke för den sistnämnde ***).

Mötet egde sedan rum, men troligen först längre fram i Augusti. Det bivistades af ombud från Lübeck och Hamburg. Drottningen förklarade sig väl till dessa städer kunna hänskjuta frågan om Wisby; men hvad sjelfva Gotland anginge, vore det henne tvärt emot fördraget med våld fråntaget, och hon fordrade

*) Åtminstone voro de der d. 23 Juni, då de gemensamt utfärdat ett bytesbref med Skovkloster på Seland. Molbech o. Petersen s. 156. Det är ock föga rimligt, att så många rådsherrar skulle varit samlade på detta från de stora vägarna aflägsna ställe, om ej Drottningen varit närvarande. Af Svenskar hafva, Thure Bengtsson, Algot Magnusson, Erik Ummereyse, Gustaf Leksson och Jöns Laurensson beseglat det här ofvan omtalta brefvet till Preussiska Orden.

**) Originalet med sina sigiller finnes ännu i K. Geh. Arkivet i Königsberg. Tryckt af Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 172.

***) Högmästarens bref till Drottningen, dat. freytage vor Marie Magdalene. Voigt, Cod. dipl. Pruss. V: 141.

ovillkorligen dess återlemnande *). Den nyssnämnde bedragaren blef vid mötet öfverlemnad till Drottningen, utan att, så vidt man vet, något förbehåll dervid var gjordt **), och fick utstå sitt straff under höstmarknaden å landtungan vid Falsterbo, således i närheten af den plats, der den verklige K. Olof 15 år förut aflidit.

Utsigterna till ett krig blefvo efter congressen i Kalmar så hotande, att Rådet i Lübeck genast, sedan deras ombud hemkommit, skref till Högmästaren, för att tillstyrka eftergifvenhet, från hans sida ***). Drottningen hade nemligen öfverenskommit med de Preussiska sändebuden, att de skulle bringa henne Högmästarens svar på hennes ultimatum, före *den* 29 Sept. s. å. då de åter skulle möta henne, i Skåne. Det lyckades emellertid Högmästaren att utverka uppskof till midsommar följande år, då en stor kongress å nyo skulle hållas i Kalmar, dit ombud från Lübeck, Hamburg och Stralsund, hvilka städer, på Högmästarens begäran, äfven under tiden sökt inverka på Albrekt, skulle infinna sig †). Men nya undflykter från Albrekts sida föranledde å nyo ett uppskof till omkring medlet af Augusti, då de Hanseatiska sändebuden åter voro så mangrannt samlade, att de från Kalmar kunde datera en

*) Högmästaren till K. Albrekt an der mitwoche nach Bartolomei (d. 30 Aug.) 1402, Voigt. VI: 143.

**) De Engelska Sändebuden skrifva i ett bref till Hemliga Rådet, dat. Helsingborg d. 2 Nov. 1402, att de ankommit d. 25 Juli, men ej kunnat träffa Drottningen förr än d. 10 Oct., emedan hon i »en aflägsen del af Sverige» underhandlat med Preussarne om den falske konungens »utlemnande och bränning». Royal and Historical Letters during the reign of Henry the IV, Publ. by Hingestone Vol. I. p. 117. Detta är så vidt vi veta det enda ställe i de samtidiga berättelserna, som ens häntyder på att bedragaren haft lejd eller att Högmästaren lagt sig ut för honom. Härigenom förfalla, synes oss, flera nyare författares yttranden, hvilka kasta en något tvetydig dager både på Margareta och Högmästaren. Dylika företeelser äro icke så ovanliga, att man nödvändigt behöfver förutsätta djupt anlagda planer till deras förklaring.

***) Rådet i Lübeck till Högmästaren d. 1 Sept. 1402. Voigt, Cod. V: 176.

†) Högmästaren till Lübeck am sonnabende nach des heil. Leichnams tage (d. 16 Juni) 1403; till Drottning Margareta, dat. an der mittwoche Petri et Pauli (d. 4 Juli) s. å., Voigt, Cod. VI: 161, 162.

recess i deras egna angelägenheter d. 24 Aug. 1403 *). Mötet blef i hufvudsaken utan resultat. Högmästaren vidhöll sin åsigt, att han icke kunde afträda Gotland till någon annan än den, af hvilken han emottagit det. Men Drottningen förklarade, att hon icke lemnade längre anstånd än till den 11 Nov. **) och som följden visade, var hennes tålamod nu mera uttömdt. Högmästaren sände i September en ny beskickning till Drottningen ***) och fortfor att genom bref och de nyssnämnda Hansestäderna Rostock och Wismar uppmana Albrekt att allvarligare än hittills lägga saken på hjertat, men, som man lätt kunde förutse, då det var fråga om att återbetala de erhållna penningarne, blef Albrekt lika omedgörlig som förut, och, enligt dylika afsatta furstars vanliga natur, var han icke en gång benägen att uppoffra sina anspråk, då Högmästaren slutligen lät honom förstå, att det egentligen icke kom an på penningarne †).

Drottning Margareta hade derföre på förhand en krigsstyrka i beredskap, som då tiden var ute, skulle taga Gotland i besittning.

Ehuru Högmästaren i bref till Albrekt framhållit Drottningens hotelse, tyckes han icke hafva väntat, att den så hastigt skulle verkställas. Den styrka, som Tyska orden efter eröfringen qvarlemnat på Gotland, hade sedan fruktan för Vitaliebröderna upphört blifvit minskad till 85 väpnare, och då Högmästaren vintern 1400—1401 sökte förmå innebyggarne att bevilja tillräckliga medel till dess underhåll, hade dessa till en början icke velat anslå mer än 500 mark silfver, hvarmed enligt commendantens beräkning icke mer än 20 väpnare skulle

*) Den finnes i förenämnda Lethraborgska handskrift; en copia i Danska Geh. Arkivet.

**) Högmästaren till K. Albrekt samt Wismar och Rostock am donrstage vor Michaelis (d. 27 Sept.) 1403. Voigt, VI· 166, 167: jfr brefvet till fogden på Gotland och rådet i Wisby, anf. st. s. 187.

***) Högmästaren till Drottning Margareta dat. am tage Michaelis (d. 29 Sept.) 1403. Hans sändebud hade träffat Drottningen på »Stekeburg», och fått tillsägelse helsa honom, att om han ännu skulle besinna sig på ett annat svar, skulle han skrifva på Helsingborg eller Kalmar. På återvägen hade de af motvind blifvit hindrade att besöka K. Albrekt. Voigt, Cod. VI: 168.

†) Högmästarens nedan anförda bref till Drottningen af d. 29 Mars 1406.

kunna underhållas. Väl hade Högmästaren sedan i bref af d. 23 Mars 1401 till Wisby borgerskap samt prostar, domare och menigheten på Gotland uppmanat dem till större uppoffringar, så att hela den uppgifna styrkan skulle kunna bibehållas *), men sedan på våren 1403 med anledning af innebyggarnes enträgna begäran om lindring tillåtit den dåvarande besättningens minskning **). Dock hade Högmästaren, sedan hans sändebud hemkommit från det sista mötet i Kalmar, underrättat commendanten och magistraten i Wisby om Drottningens beslut, att icke lemna längre anstånd än till den 11 November, och befallt dem vara på sin vakt samt äfven uppmana borgare och bönder att taga sig till vara ***). Men på en varning i så allmänna ordalag kunde icke några betydande försvarsanstalter påräknas, och det är alltså temligen säkert, att det motstånd, som på landsbygden kunde göras emot ett anfall, icke var synnerligen kraftigt.

Drottningens utrustning har förmodligen utgått från Kalmar, der Abraham Brodersson, hvilken nämnes såsom en hufvudman för densamma, den tiden var ståthållare. Den egentliga befälhafvaren synes hafva varit riddaren Algot Magnusson (Sture), och dessutom deltogo, åtminstone senare, i expeditionen Otte von Peccatel och Sven Sture, hvilka voro väl bekanta med landet, samt flera af både den Svenska och Danska adeln, och hären nämnes af samtida berättare såsom Svensk och Dansk. Den ankom till Gotland vid medlet af November, och

*) Högmästarens bref, dat. an der Mittwochen noch Judica 1401. Voigt, Cod. VI: 101.

**) Högmästarens bref till Wisby stad, palmsöndagen (den 8 April) 1403, citeradt af Voigt, Gesch. Preussens VI: 254.

***) Voigt, Cod. diplom. Pruss. VI: 187. Högmästarens bref är utan öfverskrift och datum infördt i Registraturet, vid slutet af år 1403; men af innehållet synes lätt, att det måste varit utfärdadt ett par månader förut, sannolikt redan i September. Uttrycken: »Also das die unsern keynen »lengern ufczog an Ir gehaben mochten, wenne bis uf Sente Mertins tag »nest komende» visa för öfrigt, att Högmästaren orätt beskylde Drottningen för en försåtlig öfverrumpling. —

I Voigts Cod. III: 179 o. ff. äro införda listor öfver utrustningar af krigsfolk »sände till Gotland år 1404», hvari förekommer straxt i början en trupp af 31 man, som skulle sändas på ett år till fogden på Gotland och vara samlad i Danzig, färdig att afgå »off allir heilgen abende (d. 31 Oct.). Att dömma af sammanhanget synes denna åtgärd höra till 1403.

använde de första månaderna med uppbyggandet af tre skansar, af hvilka den förnämsta troligen var den vid Slite. Det enda motstånd, som omtalas hafva mött expeditionen, var vid försöket att eröfra Wisby. Staden var omgifven af starka murar, och borgerskapet, der likasom i andra Hansestäder, tvifvelsutan vant att handtera vapen, så att den lilla Preussiska besättningen kunde påräkna ett kraftigt bistånd. Staden belägrades från den 25 Januari till den 22 Februari 1404, och en del af de belägrande hade redan lyckats att bestiga murarne, men de blefvo med förlust tillbakaslagna, hvarefter belägringen måste upphäfvas.

Efter erhållen underrättelse om anfallet på Gotland, uppfordrade Högmästaren gång efter annan K. Albrekt, att han enligt sin förbindelse skulle understödja Orden vid öns försvar. Äfven städerna Rostock och Wismar samt tvenne af Albrekts rådsherrar blefvo anmodade att understödja dessa uppmaningar, men det blef alldeles fåfängt. Albrekt svarade, att han hade inga skepp och för hans krigsfolk vore det »obeqvämt»; han kunde dessutom ej nu umbära sina riddare och väpnare, emedan han hade fejd med hela Mark-Brandenburg *).

Den Preussiska Orden måste således ensam försvara Gotland, och Conrad von Jungingen bedref rustningarne med så mycket större ifver, som han betraktade det som en hederssak för sin Orden, att icke låta Gotland med våld tagas ur sina händer. Det anbud, som den mycket ansedde borgmästaren i Stralsund Wulf Wulflam gjorde att bemedla saken, upptog han med likgiltighet **). Han hade redan långt förut underrättat de Wendiska städerna, att han mellan påsk och pingst, d. v. s. från d. 30 Mars till d. 18 Maj, icke skulle tillåta någon tillförsel till Gotland ***), och man kan deraf sluta, att hans

*) Högmästarens bref till Albrekt af den 29 Dec. 1403 visar, att ett bref redan förut afgått, Voigt Cod. VI: 185. Brefven till Rostock, Wismar samt riddarne Werner von Mohow (Axekow?) och Otte Vyregge (Veregge) af samma dag Anf. st. 186, 187. Voigt åberopar i Gesch. Preussens, VI 260 ett bref till K. Albrekt af d. 6 Febr. 1404.

**) Högmästarens bref an den Bürgermeister vom Sund, dat. torsd. före Reminiscere (d. 20 Febr.) 1404, citeradt af Voigt, Gesch. Preussens VI: 262.

***) Bref, dat. donnerstage vor Purificationis Marie (d. 31 Jan.) 1404. Voigt, Cod. dipl. Pruss. VI: 188.

afsigt var att med ett starkt slag kunna tillintetgöra fienden. Ej blott ridderskapet och städerna i Preussen, utan äfven fribönderna måste deltaga i utrustningen. Hären synes hafva blifvit ställd under befäl af Högmästarens broder Ulrik von Jungingen och afgick i början af Mars, försedd med proviant för 8 veckor *). Dess styrka uppgifves af en samtida, i allmänhet väl underrättad person **) till 10,000 man, hvilket åtminstone visar, hvad föreställning man på Gotland gjorde sig om dess storlek.

Den började efter ankomsten belägra träskansen vid Slite, men besättningen, som utgjordes af blott 150 man, försvarade sig tappert och tillbakaslog tre särskilda stormningar, hvarvid Preussarne förlorade 700 man. De ansågo sig derföre böra afstå från försöket, till dess den väntade förstärkningen ankommit. Denna afgick från Danzig och Balga, en ort belägen gent emot Pillau, d. 22 April och har förmodligen kort efteråt anländt till Gotland. Hela den Preussiska hären ansågs nu utgöra 15,000 eller 16,000 man ***). Belägringen af Slite

*) Voigt, Gesch. Preussens VI: 262 efter Elbings »Kriegsbuch». Huruvida Ulrik von Jungingen hade ensam öfverbefälet, synes väl icke direkt ur handlingarne, men att han var den förnämsta bland de Preussiska befälhafvarne, visar sig dels af stilleståndstraktaten (N:o 48) dels af N:o 47.

**) Petrus Lycke, då ärkedjeken i Roskild och använd i underhandlingarna med England, sedan ärkebiskop i Lund, i bref till K. Henrik IV, den 2 Oct. (1404) Royal a. historical Letters during the reign of Henry IV. Ed. by Hingestone, Vol. I, p. 115. Stället torde, då boken hos oss förmodligen är sällsynt, förtjena att anföras:

Pruceni Gotlandiam, in septimana Palmarum jam proximo præterita navigio intrantes, bastutam quandam ligneam ibidem de novo per nostros ædificatam, cum decem millibus armatorum obsidione cingebant; et in tribus aggressibus ad ipsam bastutam centum quinquaginta de nostris in ea existentes ultra septingentos Prucenos cum eorum capitaneo, occiderunt. Videntes autem residui se contra nostros cum tanta multitudine in nullo modo posse proficere, inde recesserunt, pro ampliore armatorum numero versus Pruciam transmittentes; et sic demum ex abrupto reversi, ad bastutam præfatam sedecim millia armatorum cum machinis et maximis gunnis, iterum interfecta per nostros magna eorum multitudine, nondum per vim eam habere potuerunt; tandem tractatum erat inter eos utrobique, quod nostri bastutam illam cum duabus aliis in Gotlandia, per nostros de novo ædificatis, igni succendere debebant, et cum rebus harnesiisque suis ad propria remeare.

***) Den förra uppgiften förekommer uti Diarium Minorit. Visbyensium, Script. rer. Suec. I: I, 35.

Den lista öfver andra utrustningen till Gotland, som finnes i Voigts Cod. VI: 182—184, visar icke på långt när så stor summa, som man efter Petrus Lyckes uppgift skulle vänta.

skans började nu å nyo, med tillhjelp af krigsmachiner och stora kanoner. Beskjutningen fortgick i 8 dagar, men som Preussarne började lida brist på krut *), gingo de in på ett stillestånd, hvilket afslöts i lägret framför Slite skans d. 16 Maj 1404, och skulle räcka till 3 veckor efter den nu förestående pingsthögtiden, samt gälla ej blott för de trupper, som de Svenska och Danska befälhafvarne redan hade på Gotland, utan ock för dem, som under tiden kunde ankomma; Drottningen skulle under stilleståndet genom ett bud tillfrågas om sin vilja i afseende på Gotland och förhållandet till Tyska Orden; inom tre eller fyra dagar skulle det vid Slite uppbyggda slottet vara utrymdt, men alla bössor, blidor och sådana armborst, som voro utan strängar, qvarlemnas; all boskap, som fanns i slottet, skulle utdrifvas, för att till egarne återställas; vid soluppgången den 21 Maj skulle innehafvarne i grund nedbränna slottet (N:o 46).

Men det ingångna stilleståndet gick till ända, utan att något svar från Drottningen anländt. Hon hade under tiden velat till Gotland öfversända en ny och starkare här, som skulle afgå från Kalmar, men Preussiska flottan seglade vid underrättelsen derom dit, borttog en del och uppbrände de öfriga af de till transporten bestämda fartygen **).

Under det den lilla Svensk-Danska hären sålunda var beröfvad utsigt på undsättning, upplågade kriget å nyo. Det synes egentligen hafva förts vid de båda öfriga fästena, af hvilka det ena kalladt »Goltborch», ännu den 27 Juni belägrades af de Preussiska städernas trupper (N:o 47), men måste följande dag gifva sig. Emellertid hade ytterligare försök till en fredlig uppgörelse å flera håll blifvit begynta. Redan den 8 April, då en Hansedag hölls i Lubeck, hade Kurt Leczow, ombud från Danzig, väckt fråga om bemedling från Hansestädernas sida, genom den beskickning, som skulle infinna sig

---

*) Voigt, Gesch. Preussens B. VI: 261, förmodligen på grund af ett bref från Högmästaren till Lifländska Landmästaren, hvilket nyss förut åberopas, men hvars datum icke angifves.

**) Jahrbücher Johannes Lindenblatts. Königsb. 1823.

hos Drottningen vid pingsttiden *). Men då samme Leczow sedan jemte en sin medbroder Johan von Pütten var på väg till Danmark, blefvo de såsom Preussiska undersåter tillfångatagna och insatta i tornet på Kalmar slott, hvarifrån de likväl fingo tillfälle att sända ett bref till Ulrik von Jungingen, med uppmaning, att han skulle skrifva till Abraham Brodersson om deras frigifvande, på tro och heder, på det de måtte sluta sig till de andra Hansestädernas ombud, hvilka redan voro i Danmark; äfven Abraham Brodersson hade skrifvit till Ulrik von Jungingen och föreslagit ett stillestånd, hvarunder han borde sända två af sina riddare och två af städernas befäl till Drottningen (N:o 47). Intetdera af dessa förslag synes haft någon påföljd. Man visste på Gotland redan, att Högmästaren sändt huskomthuren af Danzig med flera ombud till Drottningen, och af dem jemte de Wendiska städernas ombud var stilleståndet tvifvelsutan redan till hufvudsaken afgjordt, då Drottningen befallde riddarne Folmar Jakobsson Lunge och Thomas von Vitzen att resa till Gotland, förmodligen i sällskap med de Hanseatiska medlarne och de Preussiska sändebuden, för att der med afseende på sakernas dåvarande ställning definitift uppgöra vilkoren för ett stillestånd. Det skedde i Wisby d. 1 Juli genom en akt, utfärdad af de Preussiska komthurer, som anförde hären på Gotland, och den dervarande Preussiska fogden Johan von Tethvytz, samt en motsvarande förbindelse af de förenade rikenas ombud, att derå skaffa K. Eriks och Drottning Margaretas ratifikation, af lika lydelse med den förenämnde akten. Stilleståndet skulle börja den 9 i samma månad och räcka till midsommar följande år; under tiden skulle ett möte hållas i Skanör eller Kalmar, för att bilägga tvisten, och äfven om man dervid ej kunde komma öfverens, skulle dock stilleståndet fortfara, tills 6 veckor förflutit efter skedd uppsägning; de af båda parterna tagna fångar skulle hafva sin frihet till fredscongressen (N:o 48, 49) **).

---

*) Recessen, dat. fer. 3 post Qvasimodogeniti (d. 8 Apr.) 1404 Afskrift i Danska Geh. Arkivet ur Recess-samlingen på Lethraborg.

**) Om trenne af de skansar, som den Svenska och Danska hären uppbyggt på Gotland, nämnes ingenting i fördragen; men af Lindenblatts Jahr-

Verkställigheten drog i denna punkt något länge ut på tiden. Vid Hansedagen i Marienburg d. 16 Oct. 1404, hvilken bivistades äfven af ombud från Rostock, Wismar och Lübeck, klagades, att Drottningen ej hållit fördraget i afseende på fångarne *), men i bref till rådet i sistnämnda stad af d. 11 Nov. s. å. besvarar hon dess påminnelse dermed, att de redan voro hemsända till Preussen, och begär på samma gång underrättelse om utgången af rådets beskickning till Preussen. (N:o 50).

De Wendiska städerna, hvilka torde hafva fruktat, att kriget å nyo skulle upplåga, sökte förmå Drottningen att enligt det nyss ingångna stilleståndsfördraget hålla en ny fredscongress med Högmästaren, och föreslogo, att det skulle ske i Skanör eller Falsterbo vid pingstiden, eller början af Juni 1405. Hon förklarade sig dertill icke obenägen, men fann ej platsen rätt passande **). Troligen har det icke blifvit utaf; men emellertid fortfor stilleståndet, ehuru det icke är bekant, att Drottningen ratificerat fördraget ***).

Hennes afsigt synes nu mera hafva varit att afbida tillfället, då hon kunde lyckas att sjelf med K. Albrekt träffa någon öfverenskommelse, emedan Högmästarens alla försök hittills varit fruktlösa, och han det oaktadt alltid hänvisade på K. Albrekts rätt. Med kännedom af dennes ständiga slöseri

bücher. jemförda med Peter Lyckes ofvan anförda bref, synes det, att de redan delat Slite-skansens öde, och efter öfverenskommelse blifvit af besättningarne utrymda och uppbrända. Stilleståndsfördraget, N:o 48, är förut, men mycket felaktigt, aftryckt i Kotzebues Gesch. Preussens III: 320.

*) Hanserecessen, dat. Marienburg, die S. Galli 1404. Afskr. i Danska Geh. Arkivet, bland de från K. Geh. Arkivet i Königsberg meddelade handlingar till Danmarks äldre historia, hvilka äfven för det följande blifvit begagnade, i afseende på förhandlingarne med Högmästaren.

**) Lübecks bref till de Preussiska städerna, dat. tisd. eft. Judica (d. 7 April) 1405, hvarvid bifogas ett Drottningens bref, dat. Helsingborg feria secunda post Letare (d. 30 Mars). Utom ofvannämnda fråga beröras deri äfven helt kortligen några andra, hvarom varit handladt med städernas ombud i Wadstena förliden sommar. Det enda vi om mötet veta är, att K. Erik d. 27 Juni 1404 i Wadstena utfärdat ett bref till Bergen, att Rostock och Wismar der skulle åtnjuta sina gamla handelsrättigheter. Dipl. Norv. V: 312.

***) Emedan det Preussiska exemplaret finnes i Geh. Arkivet i Königsberg i stället för i Köpenhamn, men den i N:o 49 utlofvade ratifikationen på förenämnda ställe saknas, är det sannolikt, att den uteblifvit.

och deraf härflytande penningebehof, kunde hon påräkna bättre framgång, då hon icke hade något att fordra, utan i stället kunde bjuda. Det lyckades också genom Drottningens nära förbindelse med Enkegrefvinnan Elisabeth af Holstein, K. Albrekts svägerska, att tillvägabringa öfverenskommelse om ett sammanträde, hvilket utsattes att hållas i Flensborg d. 25 October *).

Förhållandet mellan Högmästaren och Drottningen hade på sommaren blifvit vänligt. Hans sändebud hade blifvit af Drottningen mycket artigt emottagna, och hon hade erbjudit sin bemedling i den tvist, Högmästaren nu hade med Konungarne af England och Frankrike samt Hertigen af Holland. Man kom öfverens, att ett nytt möte skulle framdeles hållas i *Kalmar* **), och emellertid sökte Högmästaren på allt sätt inverka på Albrekt samt hotade honom slutligen genom en beskickning i October 1405 med instämning för det Romerska riket. Albrekt yppade då, att han skulle hålla ett möte med Drottningen, men afböjde det ena sändebudet Johan van der Dolles anbud att dervid vara honom följaktig; när det andra sändebudet Albrekt Rothe komme tillbaka från Dordrecht, skulle han lemna svar ***). Drottningen deremot sände Jöns Andersson till Högmästaren, för att inbjuda honom till den utsatta sammankomsten med Albrekt. Han svarade att de båda ombud, han nyss afsändt till konungen, skulle anmoda Lübeck, Rostock och Wismar att bivista mötet; K. Albrekt *skulle*, menade han, dervid försvara Tyska Ordens rätt †).

Mötet öppnades måhända först något senare än utsatt var och bivistades af ombud ej blott från Lübeck, Rostock och Wismar, utan äfven från Hamburg och Stralsund. Albrekt lät dervid förmå sig till eftergift. Han utfärdade en akt, dat. Flensborg d. 25 Nov. 1405, hvari han, såsom det heter, »af

*) Högmästarens bref till Drottning Margareta, dat. montage noch Luce ewangeliste (d. 19 Oct.) 1405, hvarest, efter Drottningens eget bref, säges, att mötet var utsatt till följande söndag.

**) Högmästarens bref till Drottning Margareta, dat. d. 23 Juli 1405.

***) Högmästaren till Drottning Margareta af d. 8 Jan. 1406.

†) Högmästarens bref till Drottningen, montage noch Luce ewang. (d. 19 Oct.) 1405.

synnerlig kärlek och vänskap till sin frände Konung Erik», till honom, hans afkomlingar och de tre rikena Sverige, Danmark och Norge afstår de anspråk han kunde ega på Gotland och Wisby, samt uppmanar Högmästaren, att till K. Erik och de tre rikena öfverlemna både landet och staden, samt att med konungen och rikenas råd närmare öfverenskomma derom. Hvarken den egentliga traktaten *) eller det exemplar, som var bestämdt för Högmästaren och hans orden (N:o 51), innehåller ett ord, som tyder på någon ersättning; men det är af andra handlingar omisskännligt, att Albrekt betingat sig en ej obetydlig summa för sin medgörlighet, ehuru icke uttryckligen uppgifves, hvarken hvem det var som betalte eller hvarför betalningen egentligen skett. Ty samma dag, som afträdelseakten utfärdades, har Albrekt fått en förskrifning, utfärdad af 10 Danska och Svenska riddare, å 8000 Lübska mark, hvilka skulle betalas före midsommar **). Ett qvittence finnes ännu i behåll å en summa af 5000 mark, hvarför fem andra herrar stodo i borgen. och ett annat å 2000 mark, för hvilken summa de 10 Danska och Svenska herrar, som beseglat traktaten, voro borgesmän, och båda dessa betalningar skedde genom Drottningens undersåter ***). (N:o 54, 55). Det är så mycket säkrare, att dessa penning-transactioner stodo i sammanhang med förenämnda traktat, som Hertig Johan i bref till Högmästaren kort efter mötet uppgaf, att farbrodern afträdt Gotland mot en penningsumma †). Men som K. Albrekt vid samma tillfälle afgaf en särskild försäkran om ständig fred och vänskap med K. Erik, hans afkomlingar och efterträdare uti de tre rikena och hertigdömet Slesvig, och således dermed afstod alla sina anspråk, är det ovisst, om hela det penningebelopp, han efter kongressen i Flensborg fick uppbära, ansågs blott gälla Gotland.

*) Tryckt uti Jahn, Danmarks Hist. under Unionskongerne, s. 530.

**) Jfr Hammerich, Danmark under Unionstiden, s. 147.

***) Märkligt är att dessa handlingar, N:o 52 55, finnas officielt vidimerade d. 1 Jan. 1437. Det har utan tvifvel skett på K. Eriks befallning och står i sammanhang med hans påstående, att han personligen var egare till Gotland.

†) Högmästaren till Hertig Johan af Meklenburg, S. Priscille dag (d. 18 Jan.) 1406.

Långt ifrån att enligt sin förpligtelse erbjuda Tyska Orden återbetalning af pantesumman, underlät Albrekt att lemna Högmästaren underrättelse om afträdelsen *). Då Drottningen mot slutet af år 1405 sände Danske väpnaren Martin Jönsson, med afskrift af fördraget om Gotland, till Högmästaren, förklarade derföre denne, att han icke kunde gifva bestämdt svar; han hade deruti ingenting funnit, som betryggade hans Ordens rättigheter, och K. Albrekt hade alls icke låtit höra utaf sig; han ville veta, hvem som skulle ersätta Orden för dess utgifter, och se innebyggarne betryggade för obehagliga följder af den trohet de visat, innan han kunde inlåta sig på frågan **).

Drottningen sökte nu de Preussiska städernas bemedling och besvarade det hufvudsakliga inkastet med den invändning, att Högmästaren naturligtvis borde återfordra sina penningar af den som uppburit dem; Högmästaren hade ju dessutom förut låtit förstå, att derom egentligen icke varit så mycket fråga. Dervid genmälde Högmästaren åter i bref af d. 29 Mars, att detta yttrande blifvit fäldt, medan han hoppades på det sättet komma till rätta med Albrekt, och innan Drottningen låtit anfalla Gotland; han hade väntat, att Drottningen bättre skulle besinnat Ordens intresse; han visste ännu ej, af hvem hans Orden skulle få ersättning; ty till Albrekt Rothe, som nu hemkommit, hade K. Albrekt blott yttrat, att Högmästaren väl af Drottningen vore underrättad om deras öfverenskommelse. Emellertid lofvade han, att hans ombud för frågans afgörande skulle infinna sig hos Drottningen före medlet af Maj ***). Af K. Albrekt har Tyska Orden troligen aldrig fått någon ersättning, och det synes som den ej ens blifvit honom affordrad. Han hade redan allt för tydligt visat, att det icke var hans afsigt att godvilligt betala.

Högmästaren gjorde sig väl icke säkert hopp, att saken skulle så hastigt kunna afgöras, utan uppmanade Wisby borgare

*) Ännu så sent som d. 25 Maj skref Högmästaren till Wisby, att han af Albrekt icke hört någonting om afträdelsen.

**) Högmästaren till Drottning Margareta, fred. efter epiphan. (d. 8 Jan.) 1406.

***) Städernas svar på Drottningens begäran, dat. d. 22 Mars 1406. — Högmästarens bref, dat. månd. efter Judica (d. 29 Mars) 1406.

att rådgöra med landfolket om uppbyggande af ett eller två fästen, der så väl de sjelfva, som hans trupper kunde finna skydd. Dock sände han vid utsatt tid den förenämnde Johan van der Dolle och Johan van Mersze till Danmark *); men deras uppdrag var blott att förbereda en formlig underhandling, icke att afgöra saken; ty efter deras afresa skref Drottningen till dem ett bref från Randerhus, d. 12 Juni af innehåll, att hon påräknade deras biträde för »hennes sons» och de tre rikenas bästa, och gerna såge, om de komme med på den blifvande congressen, om hvilken hon nu redan hade skrifvit både till Högmästaren och de Wendiska samt Preussiska städerna **). Hon inbjöd någon tid derefter äfven Högmästaren att sjelf infinna sig eller genom ombud bivista hennes sons, K. Eriks, förestående bröllopp, hvarvid de ärender, som skulle afhandlas i Kalmar, äfven kunde afgöras ***).

Men olyckligtvis blef den unga prinsessans ankomst länge fördröjd. De skepp som skulle öfverföra henne råkade ut för motvind och storm †). Drottning Margareta, som sjelf ville emottaga sin fostersons tillkommande gemål, blef derigenom hindrad att besöka Kalmar, och de Preussiska sändebuden vägrade att enligt hennes förslag infinna sig vid Öresund, der så väl hon sjelf, som hennes rådsherrar kunnat deltaga i öfverläggningen. Mötet i Kalmar blef på detta sätt utan annat resultat, än att stilleståndet förlängdes på ännu ett år; ty på en fullständig uppgörelse ville K. Erik i sin fostermors frånvaro icke inlåta sig ††).

---

*) Högmästarens bref till Wisby af tisd. före pingst (d. 25 Maj,) 1406, hvari berättas att sändebuden afrest.

**) Drottning Margareta till Högmästaren, dat. sabb. infra oct. corp. Christi (d. 12 Juni) 1406.

***) Drottning Margaretas bref till Högmästaren, utan datum. Filippas ankomst säges deri vara dagligen väntad.

†) Henrik IV:s befallning om skeppens utrustning är af d. 22 Juni, passet för hans dotters svit af d. 22 Juli och creditivet för sändebuden, som skulle underhandla om hennes hemgift och ett förbund med de nordiska rikena, af d. 26 Juli 1406.

††) K. Erik hade d. 14 Aug. 1406 på Lundenäs slott i Norra Jutland, sydost om Ringkiöbing, utfärdat ett bref, hvari han efter rättaretingets hörande tillerkänner kronan »alle forstrander». Congressen kan således ej hafva sammanträdt förr än senare.

Efter förmälningshögtidligheternas slut skref Drottningen åter till Högmästaren, beklagade sig öfver hans sändebud, som hvarken velat afbida hennes ankomst eller antaga inbjudningen att komma till Hölviken, och föreslog ett nytt möte, som kunde hållas vid Sundet, och hvari ej blott de Hansestäder, som förut deltagit i underhandlingen, utan äfven K. Henrik IV kunde inbjudas att genom ombud deltaga *).

Högmästaren hade icke med nöje kunnat se sina sändebud återvända, utan att hufvudfrågan ens kommit till allvarlig behandling. Han svarade Drottningen, att hans ombud hållit sig till den föregående öfverenskommelsen och lejdebrefvens lydelse; hans Orden hade så många gånger sändt ombud till *Danmark*, och icke ifrågasatt, som väl kunnat vara billigt, att underhandlingen också en gång skulle hållas i Preussen, och han fordrade, att en för båda parterna lämplig ort skulle bestämmas för nästa sammankomst **).

På en förnyad uppmaning från Drottningen att emellan *påsk* och pingst sända ombud till Helsingborg, svarade Högmästaren i bref af d. 24 Jan. 1407, att han först måste höra sina ordensherrar och städer, hvilket skulle ske under fastan ***) och i ett nytt bref af d. 19 Febr., sedan ett ordenskonvent föregått, skref han, att orden vore väl villig att sända ombud till Öresund, men på det dessa icke skulle resa förgäfves, såsom sist, fordrade man bestämdt löfte, att antingen *K. Erik* eller någon annan å Drottningens vägnar skulle komma dit, och, likasom hans egna sändebud, vara försedd med fullmagt att afsluta fördrag; ehuru han säger sig icke tvifla på Drottningens och Konungens välvilja, önskade han, med afseende på deras embetsmän, lejdebref för sina sändebud. Men såsom ett vilkor för, att han skulle inlåta sig på någon underhandling, fordrade han dessutom, att det köpmansgods, som

*) Drottning Margareta till Högmästaren, dat. Lund sabb. ante fest Martini (d. 6 Nov.) 1406; till Thorn, Elbing och Danzig s. d. Det förre innehåller äfven de ofvanstående uppgifterna om mötet i Kalmar.

**) Högmästarens bref, S. Barbare dag (d. 4 Dec.) 1406.

***) Högmästarens bref, dat. mont. f. Conversio Pauli (d. 24 Jan.) 1407.

blifvit bergadt från strandade fartyg och redan länge varit föremål för skriftvexling, skulle utlemnas *).

Innan Drottningens bref om antagandet af dessa vilkor hunnit besvaras, hade Conrad von Jungingen den 30 Mars 1407 aflidit. Under ledigheten afsändes till Drottningen ett bref af d. 11 April, med underrättelse, att orden beslutit utrusta sina ombud så tidigt, att de kunde vara framme 8 dagar efter pingst d. v. s. d. 22 Maj, så vidt de icke blefve hindrade af motvind. Enligt Drottningens önskan, att de städer, som förut deltagit såsom medlare, skulle inbjudas, hade man också skrifvit derom till Lübeck, Hamburg och Stralsund **). Redan den 23 i samma månad uppsattes creditiv för Johan van der Dolle, Albrekt Rothe, borgmästare i Thorn och Conrad Leczkow, borgmästare i Danzig ***), hvilka alla tre förut varit använda i dessa underhandlingar; till dem kom sedan Fredrik von Wallenrode, komthur i Mewe. Sammanträdet egde rum i Helsingborg, och såsom medlare infann sig den förenämnde Wulf Wulflam, borgmästare i Stralsund.

Den 15 Juni var hufvudsaken afgjord, och traktaten beseglades å K. Eriks vägnar af riddarne Henning Königsmark, Axel Petersson (Tott), Thrud Hass och Erik Budelsbach. Emedan K. Erik, heter det, vill behålla och för sitt behof använda hvad Högmästaren låtit bygga på Gotland, skall han (eller hans afkomlingar eller riksrådet i Danmark, Sverige och Norge) på hvad tid han finner för godt, i Kalmar till Tyska Orden betala 9000 Engelska nobler, hvarefter Gotland, med Wisby och förenämnda byggnad, skall till honom öfverlemnas. Om någon dessförinnan gör ett anfall på Gotland, skola båda parterna försvara ön; så väl Konungen som hans undersåter

*) Högmästarens bref, dat. sonnabend vor Reminiscere (d. 19 Febr.) 1407. I de Preussiska Hansestädernas ofvan åberopade svar på Drottningens begäran om deras bemedling, af d. 22 Mars 1406, hade redan fråga blifvit väckt om det strandade godset, den förnyades i Högmästarens bref af d. 29 Mars och d. 4 Dec. s. å.

**) Brefvet, dat. mont. noch Misericordie, tyckes visa, att beslutet redan var af den aflidne Högmästaren fattadt.

***) Creditivet, utfärdadt i Högmästarens ställe af Werner von Tettingen, Oberster Speteler, i Elbing S. Georgii tag (d. 23 April) 1407.

skola bortlägga all fiendskap till innebyggarne på Gotland, hvilka, mot förbindelse om ständig trohet mot Konungen och hans afkomlingar samt de trenne rikena, skola erhålla formlig stadfästelse å alla sina fri- och rättigheter; ny sammankomst för fredens ytterligare befästande skall hållas vid pingsttiden nästföljande år i Kalmar; någon uppsägning skall dessförinnan ej ega rum, och äfven derefter endast med det förut bestämda vilkoret af sex veckors anstånd, efter skedd uppsägning *).

Det utsatta mötet blef likväl, förmodligen af financiella skäl, uppskjutet till hösten 1408, då K. Erik med flera sina rådsherrar både från Sverige och Danmark infann sig i Kalmar och sedan Högmästarens ombud d. 22 Sept. qvitterat penningarne **), i en akt, dat. d. 27 Sept., erkände han sig hafva emottagit Gotland, och förklarade de i den föregående traktaten stadgade vilkor nu vara uppfyllda, (N:o 47), men Högmästarens slutliga afträdelseakt (N:o 58), hvarigenom vänskapen först kunde anses fullständigt återställd, blef ej utfärdad förr än d. 13 Nov. s. å. ***).

Gotlands innebyggare hade under de båda sista mansåldrarne så ofta bytt om herrar och varit utsatta för så många olyckor, vållade till en del af de nordiska regenterna sjelfva, att man icke kan undra, om de med saknad skilde sig från

*) Traktaten, dat. Viti et Modesti der heilghen mertelere daghe 1407, efter original i Königsberg tryckt i Fryxells Handl. rörande Sveriges Hist. ur utl. arkiver. I: 51—54. Deri omtalas äfven, att det köpmansgods, hvarom förut varit flera gånger påmint, nu var af Drottning Margareta utlemnadt till att förvaras af de tre närvarande borgmästarne, och i ett qvitto, dat. Helsingborg sont. vor Johannis bapt. (d. 19 Juni) 1407, heter det, att det skulle af dem återlemnas, om ej öfverenskommelse derom kunde träffas vid nästa möte i Kalmar.

**) Det egentliga qvittenset är i Högmästarens namn utfärdadt af Johan von der Dolle, Albrekt Rothe och Conrad Leczkow S. Mauritii dag (d. 22 Sept.) 1408 och i öfversättning tryckt af Hvitfeldt, Qvartuppl. s. 186—188, hvarest, andra fel att förtiga, i st. f. det sista namnet står Catzekow. Troligen har Gotland blifvit formligen öfverlemnadt emellan d. 13 och d. 29 September.

***) Det i Königsberg förvarade exemplaret är naturligtvis ej det egentliga originalet, hvilket borde finnas i Köpenhamn, men sannolikt af K. Erik sjelf blifvit derifrån bortfördt. Hvitfeldt citerar s. 186 ett dokument, dateradt Marienborg S. Brixii dagh (d. 13 Nov.) 1408, som troligen varit af samma innehåll, som det förstnämnda, ehuru utdraget är kort och efter vanligheten påtagligen oriktigt.

den Tyska orden, den enda magt, som visat sig ega både vilja och kraft att skydda dem. Så var åtminstone förhållandet med Wisby, som dessutom var en till hälften Tysk stad, och ännu var medlem af Hanseförbundet, ehuru dess betydenhet länge varit i sjunkande. Då ryktet ditkommit, att K. Albrekt till Drottning Margareta afstått sin förmenta rätt till Gotland, och man väntade, att Tyska orden i följd deraf skulle öfverlemna landet, hade Wisby-boarne sändt ombud till Högmästaren, Conrad von Jungingen, med begäran att han icke skulla öfvergifva dem. Han lofvade ock, att om det komme derhän, han skulle bevaka deras bästa *). Då efterträdaren Ulrik von Jungingen efter mötet i Helsingborg meddelade dem en afskrift af afträdelsetraktaten, sände de ombud till honom, för att bland annat försäkra, att de gerna ville blifva under Ordens välde. Högmästaren svarade, att han sedan Albrekt afstått från sin rätt, och ersättning blifvit erbjuden, icke längre hade kunnat vägra att afträda Gotland, men hade dervid iakttagit innebyggarnes bästa; så väl staden som landsboarne skulle sända sina ombud till det möte i Kalmar, hvarvid öfverlemnandet skulle ske, och hans egna fullmägtige skulle få befallning att så mycket de kunde medverka, att innebyggarne vunne några fördelar; hvad slottsbyggnaden angick, hade de sjelfva på förhand förklarat dess uppförande nyttigt både för staden och landet, och om de på förenämnde sätt finge försäkran om ostördt bibehållande af sina fri- och rättigheter, kunde man hoppas, att den icke skulle lända dem till skada. (N:o 56).

Men Wisby-boarne läto icke lugna sig af den allmänna bekräftelse å deras privilegier, som K. Erik vid emottagandet af ön gaf dem **), utan då han sommaren 1411 kom sjelf öfver till Gotland och gjorde anstalter till slottsbyggnadens fortsättande — den fick sedan namnet Wisborg — måste han före sin afresa gifva dem en särskild försäkran, att hvarken de sjelfva eller främmande köpmän, som besökte staden eller hamnen, någonsin skulle få erfara någon olägenhet deraf; hans

*) Högmästarens förut åberopade bref till Wisby af d. 25 Maj 1406.

**) K. Eriks stadfästelse å Gotlands fri- och rättigheter är dat. Kalmar d. 29 Sept. 1408. Afskrift i Nordinska Samlingen i Upsala Bibliothek. Sannolikt har staden fått en särskild försäkran samma dag.

embetsmän på slottet skulle icke lemna skydd åt någon, som brutit mot stadens rätt; lika litet borde någon, som brutit mot slottsrätten, hysas i staden; i alla rättvisa saker skulle konungens embetsmän och magistraten bistå hvarandra *). Stadens årliga skatt, som år 1376 varit bestämd till 60 lödiga mark silfver, var nu blott 150 Engelska nobler **).

Frågan, till hvilketdera riket Gotland skulle räknas, hade uti förhandlingarne med både Albrekt och Tyska Orden på det sätt blifvit kringgången, att det kunde synas, som landet antingen vore att anse som en gemensam besittning eller en särskild medlem i Unionen. Men Erik förordnade Danskar till fogdar; den förste var Jusse Eriksson, som kallas konungs fogde på Gotland år 1410 ***). Derefter var en Skånsk godsegare, riddaren Trugot Hass till Örtofta, höfvidsman, till dess konungen sjelf flyttade öfver till Wisborg. Detta gaf från Svensk sida anledning till missnöje, helst det med skäl kunde anses strida mot Drottning Margaretas försäkran, då hon emottog Svenska kronan, och en särskild skatt för öns inlösen uppburits i Sverige; uti det nya förslaget till unionsakt af år 1436 blef också Sveriges rätt erkänd.

Landets förhållanden voro mycket olika nästan hela den öfriga nordens; der fanns ingen adel och, med undantag i vissa fall för presterna, voro således alla underkastade samma lag. De förnämsta personerna voro de tre prostarne samt domarne, till antalet minst 22, en i hvart s. k. ting; den främste bland dem kallades Landsdomare. Dessa voro landets egentliga styresmän, och det var med dem, som K. Erik d. 10 Maj 1412 uppgjorde om landets årliga skatt, hvilken utom en betydlig qvan-

*) K. försäkran, dat. Wisby »des negesten Dages na sancte Egidius Dage (d. 2 Sept.) 1411, tryckt i Strelow, Guthilandiske Cronica s. 197.

**) Trohetsförsäkran till K. Olof, dat. d. 15 Aug. 1376. Jahn, Danmarks Hist. und. Unionskongerne, s. 530, och Bures utdrag ur K. Eriks Skattebok af år 1413, i Kongl. Bibliotheket.

***) Henrik Zimmermans qvitto å skeppsbrutet gods, dat Wisby d. 13 April 1410. Langebeks Diplomatarium i Danska Geh. Arkivet. Namnet Jusse eller Jösse tyder på Dansk härkomst; möjligen var det han, som sedan 1414 var fogde i Dalarne.

titet naturprodukter och 8 dagsverken af hvar man, tills slottet i Wisby blefve färdigt, skulle utgöra 9000 Svenska mark*). Mantalet, d. v. s. antalet af besuttna bönder, var den tiden 2,300 **). Konungen gaf deremot prostar, domare och allmogen en försäkran, att fogdarne och deras tjenare icke skulle hindra dem eller taga böndernas hästar och oxar, då de kommo in till staden, och ej betunga dem med saköre eller gästning***).

Unionen under Margareta.

Från fredscongresserna vid Öresund, sommaren 1395, kan de trenne Skandinaviska rikenas förening egentligen anses stadgad, och dessa möten hafva derföre lika mycken betydelse för nordens inre historia, som för de yttre förhållanden, hvilka de egentligen voro ämnade att reglera. Det var der, som det faktiska förhållandet först blef erkändt ej blott af det mäktiga Hanseförbundet, utan ock af de trenne rikenas egna representanter, hvilka med sina sigiller bekräftade de för alla tre gemensamma traktater, som här utfärdades rörande förhållandet så väl till Hansestäderna som K. Albrekt. Äfven frågan om de trenne rikenas inbördes förhållanden och om unionens framtida bestånd, i händelse af Drottningens död, har utan tvifvel af de närvarande rådsherrarne blifvit behandlad, och förslaget att erkänna Erik såsom Konung både i Danmark och Sverige blifvit på förhand af dem bifallet, ehuru sakens natur fordrade

*) Originalet finnes i Danska Geh. Arkivet. För jemförelse med K. Eriks uppgifter om sina inkomster af ön år 1447, s. 319, må detaljerna anföras: 120 nötkreatur, 240 lamm, 2½ läst smör, 18 läster korn, 12 läster hafre, 400 lass hö, 400 gäss, 600 höns, 6000 st. spetfisk, 3 läster torsk och 2000 lass ved.

**) Bures utdrag af K. Eriks skattebok af år 1413.

***) K. Eriks bref, dat. vig. ascensionis domini (d. 11 Maj) 1412. Afskrift i Nordins Saml. i Upsala Bibliotek.

iakttagande af de lagliga formaliteter, som i hvartdera riket voro öfliga.

Det kunde derföre utan att stöta i Hansestädernas förbindelse intagas en klausul, att om Drottningen doge, skulle hvad de lofvat henne, gälla för Konungen af Norge, eller om de båda fölle ifrån, för hennes öfriga arfvingar, och således Stockholm komma att till K. Erik öfverlemnas. Också blef Erik tvifvelsutan redan hösten samma år hyllad vid landstingen både i Skåne och på öarne; ty hyllningen på Jutlands landsting, som var den sista, hade redan försiggått d. 24 Jan. 1396, då Drottningen utfärdade en kungörelse om andra vigtiga beslut, som vid detta möte voro fattade.

Hvad Sverige angår kunde väl ärendet icke så hastigt afgöras; men att Drottningen var viss på utgången, synes redan af ofvannämnde kungörelse, der hon yttrar att »Konungen af dessa tre riken sitter i vänskap med Hansestäderna».

Drottningen reste med honom till Sverige på sommaren 1396; vid ett Svenskt rådsmöte i Skara d. 11 Juni beslöts hans val, och den vanliga hyllningen vid Mora sten egde rum d. 23 Juli, hvarefter 36 väpnare blefvo slagna till riddare. (N:o 14). Vid samma tid hölls ett stort rådsmöte i Upsala, der frågan om reductionen, och förmodligen äfven den om unionens befästande, förekom; men man fattade icke något formligt beslut förr än vid det nya mötet i Nyköping i September. Ibland de många vigtiga ärender, som här afgjordes, var äfven det, att så många fullmägtige som Konungen fordrade skulle, när och hvar han önskade, möta Danmarks och Norges män och med dem öfverenskomma om en ständig grannsämja mellan de trenne rikena. Man kan redan af detta försigtiga uttryck sluta, att förslaget väckt stora betänkligheter, såsom också kunnat väntas, efter den utgång den förra unionen med Norge erhållit. Det åsyftade sammanträdet emellan alla tre rikenas män hölls först följande sommar i Kalmar, då Erik der kröntes till konung öfver alla tre rikena d. 17 Juni 1397. Talrikheten af detta möte visas deraf, att 133 personer dervid skola blifvit slagna till riddare, och att 67 riks-råder

voro qvar fyra veckor senare, då de d. 13 Juli utfärdade ett intyg om Konungens kröning. Det är naturligt, att så många bland riksråden icke skulle hafva stadnat så länge, utan att särdeles vigtiga öfverläggningar under tiden egt rum, och till egentliga föremålet derför kan lätt slutas af det anförda stället ur beslutet i Nyköping, jemte den omständigheten, att kröningen gällde alla tre rikena. Men det nyssnämnda dokumentet om kröningsakten är det enda af någon vigt, som mötet efterlemnat, och sannolikt det enda hvarom man blifvit ense; ty den af 17 herrar utfärdade handling, som i senare tider varit känd under benämningen unionsakten af d. 20 Juli 1397, är blott ett slags attest om de punkter, som blifvit muntligen förhandlade, eller ett utkast, som varit ämnadt att vid ett senare mera gynsamt tillfälle framläggas, för att erhålla en lagligt bindande form och måhända äfven några tillägg, men som aldrig erhållit en sådan bekräftelse och hvars tillvaro till och med icke synes varit särdeles vidt bekant, utom den trånga krets, som deltagit i förhandlingarne *).

Det finnes en berättelse af en Engelsk agent, som, med anledning af förslaget om K. Eriks giftermål med prinsessan Filippa, enkom blifvit uppsatt, för att besvara frågan om den utsigt, Eriks blifvande afkomlingar hade på thronföljden i de tre Skandinaviska rikena, och blef insänd till Hemliga Rådet d. 9 Nov. 1400. Författaren till denna uppsats har påtagligen, då den skrefs, uppehållit sig antingen i Danmark eller i södra Sverige, der Drottning Margareta och den unge Konungen den tiden vistades **). Han lemnar till en början en historisk redogörelse för frågan, hvilken är grundad på de muntliga upplysningar, han på stället erhållet, såsom just af de misstag, som deri förekomma, kan slutas. Han framställer Albrekt såsom en throninkräktare och Margareta såsom lagligen berättigad till thronföljden ej blott i Norge, utan i viss mån äfven i Sverige,

*) Geijers Saml. Skrifter Afd. I. B. VI, s. 476, efter Paludan-Müllers bekanta afhandling, som fullständigt utreder frågan.

**) Drottningen har utfärdat ett bref till Jakob Dieken från Jönköping d. 20 Oct. 1400. Molbech och Petersen s. 105. Omkring d. 11 Nov. infunno sig både hon och K. Erik i Vadstena.

emedan hon var den närmaste arfvingen efter sin son *); men ehuru både Danmark och Sverige, enligt de underrättelser han erhållit, voro valriken, hade dock Eriks afkomlingar bästa utsigt att erhålla thronen i alla tre rikena, dels derföre, att man alltid plägat välja den aflidne Konungens närmaste arfvinge, dels ock i följd af den inflytelse de såsom innehafvare af slotten kunde utöfva, helst innebyggarne i annat fall hade att befara inbördes krig. Om unions-akten, som uttryckligen tillerkänner K. Eriks son arfföljden i alla tre rikena, och endast medgifver val, i händelse han efterlemnar flera söner, nämner han icke ett ord (N:o 41).

Tvenne år derefter, sedan underhandlingen länge fortgått om giftermålsförbindelse emellan det Skandinaviska och det Engelska konungahuset, skrifver en Engelsk ambassade från Danmark i bref till Hemliga Rådet af den 2 Nov. 1402, att man af sannfärdiga och gudfruktiga personer förnummit, att Sverige och Danmark icke voro arfriken, utan valriken **). Det är knappast möjligt, att icke dessa underhandlare skulle omnämnt den s. k. unions-akten, om den ansetts ega bindande kraft; ty innehållet var snarare förmånligt än menligt för den Engelska regeringens afsigter, och det var således icke skäl att hålla densamma hemlig.

Att unionsplanen närmast utgått från Margareta, synes otvifvelaktigt. Den var i hennes ställning naturlig. Hon hade uppvext såsom Drottning af Sverige och Norge, planen hade varit ärftlig i hennes mans ätt, hennes son hade under hennes förmynderskap varit Konung af Danmark och Norge, och hon hade efter uppgörelsen med Hansestäderna låtit honom antaga titeln: arfvinge till Sverige ***). Utsigter, att hans anspråk i sistnämnde hänseende skulle snart gå i fullbordan, hade nyss

*) Han åberopar »lex Tertulliana», en Romersk lag, som berättigade moder till arf efter sina barn, men hvilken naturligtvis icke hade någon tillämpning på Sverige.

**) Royal and historical Letters during the reign of Henri the fourth. Ed. by Hingeston. Lond. 1860, Vol. I p. 119.

***) Paludan-Müllers ofvannämnda afhandling: Observationes criticæ de foedere inter Daniam, Sveciam et Norvegiam auspiciis Margaretæ reginæ icto. Haun. 1840. p. 5, 103.

yppat sig genom den tvedrägt, som utbrutit mellan K. Albrekt och de mägtigaste männen i Sverige, då Olofs tidiga död tycktes göra ett plötsligt afbrott i unionsplanerna. Men Margareta lät ej deraf afskräcka sig. Hon försäkrade sig hastigt om bibehållandet af regeringsmakten i både Danmark och Norge, hon lät utropa sin systerdotters son, Erik, till Konung af Norge och gifva honom titeln: rätt arfvinge till Sverige *), och knappt hade hon hunnit komma i besittning af Svenska thronen, innan hon lät Kalmar-boarne i sin trohetsed äfven afgifva förpligtelse till hennes arfvingar. Hufvudpunkterna i unionsförslaget har hon ständigt vidhållit. De trenne rikena omtalas i alla förhandlingar med främmande makter såsom ett helt, thronens ärftlighet sökte hon göra gällande äfven för K. Eriks syster Katarina, i händelse att Erik doge utan arfvingar **), de tre rikenas rådsherrar kallas för vigtiga ärender nästan årligen tillsammans, och af formen för de utfärdade handlingarne synes, att riksråden betraktades såsom representanter för unionen, icke för de särskilda rikena ***); i striden om Gotland 1403 och 1404 deltogo åtminstone både Svenskar och Danskar, i de krigståg till Slesvig, som, under Margaretas tid företogos biträdde äfven Svenska frälsemän, ehuru de skulle kunnat åberopa Landslagen för en vägran att tjena utom landamäret, så framt detta icke skulle få anses förändradt genom unionen.

*) Bref, hvari han förer denna titel, dat d. 26 Febr. 1391 och den 16 Apr. 1392, i Diplom. Norveg. I: 385, 392.

**) Det vilkor, som infördes i alla slottshöfvidsmäns försäkringar, att i händelse af Drottningens och K. Eriks död lemna länet till Jungfru Katarina, kan icke bero blott på den föreslagna eventuella arfsföljden för Prinsen af Wales, emedan det äfven insattes, sedan frågan om hans giftermål med Katarina var uppgifven. Jfr Thord Bondes försäkran, då han emottog Wiborgs län d. 12 Aug. 1403, Grönblad, Nya Källor till Finlands Hist. s. 28; Henning Augustyns å Edsholms slott d. 31 Jan. 1405, Henneke Bækmans o. Nils Guthormssons å Axevalls slott d. 5 Febr. s. å. Molbech o. Petersen Udvalg af Danske Diplomer s. 197—200; Magnus Munks, då han emottog Kolding och Rotsborgs län, d. 5 Sept. 1406. Nye Danske Magazin VI: 237.

***) Jfr traktaterna med Hansestäderna och K. Albrekt af år 1395, med Tyska orden af år 1398 i Suhms Hist. af Danmark XIV. 593, 600, 602, 649, 650. Rådsherrarnes namn äro deri anförda utan afseende på nationaliteten, endast efter värdighet och ålder. Så äfven i K. Eriks bekräftelse å Drottning Margaretas gåfvor till kyrkor och kloster, dat. Helsingborg d. 27 Aug. 1401. Nye Dansk. Magazin V: 1—8.

Äfven i afseende på de förenade rikenas inre styrelse synes Margareta hafva följt den grundsats, som den föreslagna unions-akten innehåller, att hvart rike skulle bibehållas vid sin egen lag och rätt. I ett hänseende har hon visat sig mindre nogräknad och tillåtit sig afvikelser, hvilka dock i viss mån af de nya förhållandena voro framkallade. Hon tillsatte Danskar till höfvidsmän på flera af de förnämnsta slotten i Sverige; Anders Jakobsson Lunge till Tosterup i Skåne blef höfvidsman på Kalmar (N:o 11), Niklis Jonsson, kallad Svarte Skåning, först på Axevall och sedan på Nyköpings slott *), Björn Olofsson på Borgholm (N:o 11); Abraham Broderson (*Tjurhufvud*) hade äfven en tid Kalmar slott **) förutom flera mindre. Alla dessa hafva såsom »Danmarks rikes rådgifvare» beseglat stadfästelsen å Hansestädernas privilegier uti Danmark af d. 29 Aug. 1398 ***), så att om deras nationalitet kan icke vara något tvifvel. Men i afseende på trenne af dem kan invändas, att de voro födda i Skåne eller Halland, under det dessa landskap lydde under Sverige, och på den grund kunde anses som inländska. Om Björn Olofsson känna vi blott, att han ofta förekommer i Danska handlingar och icke veterligen hade fastigheter i Sverige; men måhända har han emottagit Borgholm redan under kriget med K. Albrekt. Äfven riddaren Bo Djure, som efter Stockholms utrymmande af Hanseaterna synes hafva blifvit satt till höfvidsman der och innehade detta vigtiga embete i omkring 20 år, var troligtvis Dansk.

*) I en handling, dat. Helsingborg d. 13 Aug. 1397, frikallar han Michel Niklisson som varit hans fogde, då han innehade Axavald, från allt vidare ansvar för sin förvaltning. Vidimation å pergament i Upsala Bibliothek. En räfstetings dom, utfärdad vid ting med Jönåkers härad d. 12 Sept. 1409, visar, att Herr Niclis Svarte Skanung varit »konungs fogothe» der i orten.

**) I Kalmar stads tänkebok i Upsala Bibliothek omtalas f. 4, huruledes K. Erik, när han ridit sin Eriksgata »ok haffde skilt Her Abraham fra Kalmarnom» hade han i 3 år mestadels uppehållit sig der. Jfr Löfgren om Kalmar I: 57. Anteckningen synes icke kunna vara yngre än 1430-talet. Abraham Brodersson har köpt gårdar i staden 1403 och 1405.

***) Suhm, Danmarks Hist. XIV: 644. Att Abraham Brodersson icke kan anses såsom Svensk, bestyrkes äfven af hans morgongåfvobref till Margareta Pedersdotter, dat. d. 11 Nov. 1382, hvaraf synes, att han då redan jemte andra af Drottning Margareta fått förpantningsrätt till Kungsbacka slott, och således var Dansk undersåte.

Det är möjligt, att detta Drottningens förfarande stödde sig på den åsigt, som de Danska Rådsherrarne vid mötet i Kalmar år 1436 sökte göra gällande, att med utländsk man borde ej förstås sådan som hade sitt hem i någotdera af de förenade rikena, helst Margareta sett flera infödda Svenskar under K. Hakons tid dels upptagna i Norska riksrådet, dels använda såsom höfvidsmän i Norge; sannolikt är, att hon velat småningom äfven på detta sätt sammansmälta nationerna, och att hon dessutom, och med skäl, fruktat den Svenska aristokratiens sekelgamla sjelfrådighet. Märkligt är dock, att man icke har några exempel, att äfven Svenskar fått embeten och förläningar i Danmark, fastän klokheten synes hafva kunnat fordra det. Deremot blefvo Tyskar, så vidt af handlingarne synes, af Margareta icke använda såsom höfvidsmän eller fogdar i Sverige, och den uppgift derom, som hos Ericus Olai och flera nyare författare förekommer, är föranledd af förblandning med hvad som hände under Eriks egen regering.

Ehuru Margareta egentligen icke borde hafva direkt utöfvat någon regeringsmagt, sedan Erik hunnit laglig ålder, förändrades endast i ringa mån hennes ställning genom Eriks myndighetsförklaring. Den skedde för Sverige vid ett rådsmöte i Wadstena i Nov. eller December 1400, och för Danmark sannolikt vid det stora unionsmötet i Helsingborg i Aug. 1401 *). K. Erik hade i början af detta år gjort sin Eriksgata i Sverige. I Norge blef han personligen hyllad först i början af år 1405 **), då han reste dit för att möta sin tillkommande gemål, som då väntades till Bergen; men den utförliga promemoria, som Drottningen vid skilsmessan gaf honom med sig, visar, att hon hvarken tilltrodde honom något särdeles omdöme eller lemnade honom frihet att afgöra något

---

*) Han har jemte de dervid närvarande rådsherrarne bekräftat Drottningens testamenten till kyrkor och kloster d. 27 Aug. 1401. N. Danske Magazin V: 1 o. ff.

**) Drottningen omtalar sjelf hans resa till Norge såsom nära förestående i bref till rådet i Lübeck d. 11 Nov. 1404 (N:o 50). Den 21 Jan. 1405 hafva K Erik och Drottningen utfärdat ett bref på Egholm, hvilket utan tvifvel är Ekholms slott vid Trollhättan, helst brefvet gäller gods i det närbelägna Lane härad i Bohus län. Original på papper i Riks-Arkivet.

vigtigt på egen hand. Han skulle uppskjuta allt till hennes ankomst *). Vi hafva förut sett, att vid det möte, som K. Erik om sommaren 1406 hade med sändebud från Preussiska orden och Hansestäderna i Kalmar, han ingenting ville afgöra, emedan Drottningen icke såsom man väntat, kunde infinna sig der. Det var hon, som brefvexlade med främmande magter, som ledde reductionsverket i Sverige, och ehuru i de offentliga handlingarne Erik till namnet är den regerande och Margareta förekommer mera såsom hans medregent eller förste minister, var det verkliga förhållandet hvarken in- eller utrikes obekant. Det var till henne, som Tyska Konungen Ruprecht vände sig, då han år 1406 inledde ett giftermål mellan sin son Johan och K. Eriks syster, och Konung Henrik IV ställde Drottningens namn i främsta rummet i bref till henne och K. Erik af samma år **). Först vid ärkebiskopsstolens i Upsala besättande år 1408 och det följande år utbrutna öppna kriget om Slesvig märkes, att Erik börjat regera på egen hand; men Margareta kunde icke lemna sin lefnads mål ur sigte, utan hade till sina sista stunder ingen möda ospard, att ställa till rätta hvad Erik genom sitt obetänksamma och egensinniga lynne satt på spel.

I allt hvad som intill den nyssnämnda tidpunkten uträttades, äfven i afseende på de förenade rikenas inre styrelse, var Drottningen sjelf den ledande. Bevis derför äro, att åtgärder af enahanda eller liknande beskaffenhet, till höjandet af kronans magt och och den lagliga ordningens återställande, samtidigt vidtogos i Sverige och Danmark, t. ex. reductionen och utdömandet af de enskilda fästena, som under den näst-föregående perioden blifvit uppbyggda. Riksrådet, som under Albrekt varit en så mäktig corporation, hade numera ingen sjelfständig verksamhet. Riksdrots-embetet, hvars myndighet i både Danmark och Sverige liknat den af en Major Domus,

*) Nye Danske Magasin VI: 241 o. ff.

**) K. Ruprechts creditiv för sändebud till Drottning Margareta och K. Erik af d. 22 Apr. 1406. Martène & Durand, Scriptor. veter. coll. T. IV: 133. — Henrik IV:s creditiv för sändebud till »Isabella (!) Daciæ Sveciæ et Norvegiæ regina» och K. Erik d. 26 Juli 1406. Rymeri Foedera Ed. Holmes IV: I, 100.

blef i båda rikena afskaffadt, och äfven marsk-embetet lemnades efter Erik Kettilsons död, år 1396, obesatt. Det fanns således icke i Drottningens frånvaro någon central-myndighet inom riket, och höfvidsmännen på de aflägsnare slotten, såsom Åbo och Wiborg, måste derföre erhålla en ganska vidsträckt magt, så att de t. ex. kunde med Hansestäderna uppgöra om åtgärder till sjöröfveriets hämmande och dylikt *).

Saknaden af en ständig regeringsmagt inom hvartdera riket sökte Margareta ersätta derigenom, att hon särdeles efter afslutandet af de långvariga fredsunderhandlingarne 1395, och ända till dess förvecklingarne med Holsteinarne antogo en mer hotande beskaffenhet, temligen jemnt fördelade sin tid mellan Sverige och Danmark, hvaremot Norge mer sällan besöktes. Den tiden fanns egentligen intet residens, — Köpenhamn tillhörde ännu biskopen i Roskild, — utan Drottningen reste omkring i Danmark och södra Sverige, berörde någon gång äfven Norge, uppehöll sig några veckor, kanske månader, i en landsort och begaf sig derefter till en annan, såsom redan synes af den föregående framställningen af underhandlingarne med de Tyska magterna. Hon hade derunder ofta åtminstone några af rådsherrarne samlade omkring sig, bivistade stundom räfstetingen, och förmådde ofta de tvistande stormännen, hvilka ej gerna underkastade sig de vanliga domstolarne, till vänlig uppgörelse **), emedan hon icke kunde sitta till doms öfver dem. Deremot lät hon den unge konungen flitigt bivista rättaretingen

*) Bunge, Liv-, Est- u. Kurländisches Urkundenbuch IV: 105 och flerstädes. Jfr N:o 83, 84.

**) En förlikning, som biskop Thorsten i Skara och riddaren Niklis Svarte Skanung, jemte Michel Niklisson »för Drottningens böns oc wilia skuld» ingått d. 8 Febr. 1397, är tryckt uti Suhm. Hist. af Danmark XIV: 628. En förlikning mellan Karl Ulfsson af Tofta och Knut Boson (Griphufvud) om Viborgs län, upprättad i både Drottningens och rikerådens närvaro på Nyköping d. 14 April 1399, omtalas i Runells register uti Riks-Arkivet. Biskop Torstens i Skara öfverenskommelse med sin coadjutor, domprosten Brynolf, om fördelningen af inkomsterna af stiftet, dat. Husaby d. 22 Juli 1404, åberopar ej blott kapitlets, utan äfven Drottningens samtycke, hvilket sannolikt är gifvet på stället. — Abraham Broderssons förlikning med styfsonen, riddar Bengt Pik, om arfvet efter dennes moder Fru Märeta uppgjordes i Drottningens och flere gode mäns närvaro i Helsingborg d. 7 Febr. 1407. (Original i Upsala Bibliothek).

i Danmark, och på sin eriksgata i Sverige åtföljas utaf en af de äldsta och lagfarnaste riksråden, Sten Bengtsson (Bjelke), såsom domhafvande. (N:o 43).

Drottningens sista längre besök i Sverige var från Augusti 1408 till frampå våren 1409. Hon var till en början derunder åtföljd af K. Erik, och det var dervid, som genomförandet af reductionen äfven i Upland och Södermanland beslöts *). Ännu i Maj 1409 har Drottningen någon tid uppehållit sig på Bohus och derunder afgjort ett par Norska regeringsärender **). Äfven i medlet af det följande året har hon åter besökt samma trakter och derunder utöfvat Svensk regeringsmagt ***). Att hon sedan, ehuru frånvarande, icke ansågs främmande för densamma, synes af den klagoskrift †) öfver den mägtiga rådsherren Algot Magnusson (Sture), som föreståndarne för helgeandshuset i Stockholm till henne rigtat d. 19 Aug. 1411 (N:o 75).

Ett ämne, som Drottning Margareta under dessa resor genom de olika landsdelarne alltid synes hafva haft i sigte var återvinnandet af bortförpantade kronogods och förvärfvandet af nya genom inköp från adeln ††), och att hon icke betraktade dessa såsom sin privategendom, synes deraf, att hon flera gånger

---

*) Drottningen var d. 28 Aug. 1408 uti Vadstena. Script. rer. Suec. I: I, 125, der i kanten orätt står: d. 26 Maj. Den 23 Oct. s. å. hafva Drottningen och K. Erik i Nyköping uppgjort en förlikning med aflidne ridd. Sten Bengtssons (Bjelkes) arfvingar, hvilken är beseglad af flera rådsherrar, och der således ett rådsmöte hållits. — I Lars Sparres copiebok, J 6. s. 278 i Riks-Arkivet, finnes, en förlikning mellan Torkil Bragdhe och Erik Stensson uti en arfstvist, afsluten i Drottning Margaretas och flera rådsherrars närvaro i Upsala, fred. n. efter attande dag jula (d. 5 Jan.) 1409.

**) Jfr tvenne handlingar, dat. Bahus d. 14 och 21 Maj 1409, uti Diplomatarium Norvegicum, Saml. I, s. 447, 449.

***) Ett Drottning Margaretas gåfvobref till aflidne riddaren Niklis Svarte Skanungs son, Svarte Jens, å gods som tillhört Zabel (von Helpten, en af Albrekts anhängare), hvilken dött såsom rikets fiende, är utfärdadt på Sandogården på Hisingen d. 1 Juli 1410. Lars Sparres copiebok. J. 7. f. 386, i Riks-Arkivet.

†) Skrifvelsen saknar årtal, men den vidimation af ett Håbo häradsrätts utslag i ämnet, hvilken varit densamma bifogad, är utfärdad af Bo Djure (höfvidsman) och Anders Ingvarsson, fogde på Stockholms hus, die corporis Christi (d. 11 Juni) 1411.

††) Bevis derpå finnas i stort antal uti »De ældste Danske Arkiv-Registraturer» B. I, II, och i Molbechs och Petersens Udvalg af Danske Diplomer. Jfr Reuterdahl, Svenska Kyrkans Hist. B. III, s. 62, 63.

begärde riksrådens bekräftelse å sina nog frikostiga gåfvor af nyförvärfvade gods till andeliga stiftelser. — Det var på detta fredliga sätt hon äfven under sina sista år sträfvade att småningom återförena Södra Jutland med riket Danmark.

Men de härigenom, likasom de politiska förhållandena, förorsakade stora utgifter kunde stundom icke bestridas utan lån och bortförpantningar. Sannolikt var det till en del åtminstone af sådan anledning, som Abraham Broderson kommit i besittning af så stora förläningar, att han kunde sägas innehafva åtta slott. Visst är, att de stiftelsebref för själamessor, hvilka Drottningen efter hans död utfärdat, innehålla att det skedde enligt en formlig öfverenskommelse, för det han i flera goda mäns närvaro frisagt Drottningen för det hon var honom skyldig*).

Reductionen från frälset af de gamla skattegodsen, 1396—1414.

Den märkvärdigaste åtgärd, som under Drottning Margaretas tid vidtogs i afseende på Sveriges inre styrelse, är utan tvifvel reductionen. Den bestod i korthet sagdt deri, att alla de skattegods, som alltifrån år 1363, då Albrekt kom in, för att sätta sig i besittning af thronen, kommit i frälseståndens händer, skulle återgå till sin ursprungliga egare eller deras arfvingar och åter blifva skattskyldiga. Ehuru våldsam åtgärden kunde förekomma, var den till grundsatsen fullt lagenlig; ty Landslagen stadgade, att konungen icke egde minska kronans inkomster, och att efterträdaren i sådant fall egde rätt att återtaga

*) Drottning Margaretas stiftelsebref å en »prebenda» i Roskilds domkyrka är utfärdadt d. 27 Nov. 1411 och för en dylik i Lunds domkyrka d. 26 Jan. 1412. Intetdera brefvet antyder några gemensamma själamessor för Drottningen och Abraham Brodersson, utan denna uppgift har inkommit i Lagerbrings Historia och flera nyare arbeten ur den först år 1494 skrifna Copieboken af Lunds domkapitels handlingar, der det sistnämnda stiftelsebrefvet är infördt med en missledande rubrik.

hvad som var kronan frångånget. Föregående konungar hade icke velat tillåta, att skattegods föryttrades till frälset, utan särskildt tillstånd för hvart sådant fall, och en reduction af de gods, som på obehörigt sätt blifvit frälse, var af K. Magnus Eriksson åtminstone påbörjad samt sannolikt äfven af K. Albrekt ifrågasatt. I öfverensstämmelse härmed hade också K. Magnus Eriksson för ärftlig frälserätts åtnjutande begynt utfärda särskilda tillståndsbref *), och flera sådana finnas äfven af K. Albrekt. Men båda hade för sina reductionsplaner måst plikta med kronans förlust, och det fordrades de långvariga olyckor, som Vitaliebrödernas härjningar bragte öfver de nordiska rikena, för att öfvertyga den andliga och verldsliga aristokratien, att förstärkandet af kronans inkomster var oundgängligt, för bevarandet af deras egen trygghet.

Förslag derom hade utan tvifvel varit å bane vid de förenämnda mötena af alla tre rikenas stormän år 1395; ty nästan alldeles samma åtgärder som de, hvarom för Sverige formligt beslut först d. 20 Sept. 1396 fattades, kunde Drottningen redan vid årets början kungöra såsom beslutna i Wiborg på Jutland. Allt bondegods, som kommit ifrån kronan sedan K. Waldemar sista gången for bort från riket (år 1368) skulle i alla delar af Danmark seqvestreras till nästa rättareting; ingen af de gode män (adeln) i riket skulle taga eller köpa bonde-(skatte)-gods eller minska konungens ingäld, förr än han blefve myndig, ingen skulle bygga »fæster eller barfred» **). Det säges också uti inledningen till Nyköpings beslut, att man varit ense om alla artiklarne deri redan innan Erik blifvit konung, och att

*) Niklis Bosons och Niklis Erengislasons dombref, utfärdadt vid räfstetinget med Sylbohundare i Strängnäs d. 13 Aug. 1409, tilldömer Sten Boson 4½ öresland i Arby, Yfra Syla socken, emedan nämnden vittnade, att det var gammalt frälse och att han hade »fangit» det »aff enom frælsesman som het Magnus Paualsson hvilkom höghborin förste konung Magnus friihet och frælsse gifvit hafthe uppa segh och hans af kommanda medh sino opno brefue oc hængiande incighle». — Fogden på Gripsholm hade kärat derå såsom »medh orätta från konungenom oc krononne gangit»

**) Drottning Margaretas bref till Jutarne, dat. Wiborg d. 24 Jan. 1396, Hvitfeldt, Danmarks Krön. Qvartuppl. s. 123. Bref till Fyens stift af ungefär samma innehåll, och troligen utfärdadt vid samma tid. Molbech och Petersen, Udvalg af Danske Diplomer s. 55.

sedan derom blifvit aftaladt vid hans hyllning. Det sätt hvarpå Margareta ledde utförandet i Sverige och den vändning saken tog efter hennes död visar, att hon sjelf var egentliga drif-fjedern i hela företaget, likasom den försigtighet och ihärdighet, som i allmänhet utmärker hennes handlingssätt, äfven visar sig i denna fråga.

Utförandet af reductionen skulle enligt beslutets bokstaf ske på ett halft år, men drog ut i 13, om man också icke tager i betraktande den revision, som efter Drottningens död företogs. Räfsteting blefvo visserligen åtminstone i de flesta provinser genast efter beslutet hållna, men hvad vi skulle kalla reductionsmål blefvo dervid icke allestädes företagna. — Början gjordes i Westgöta lagsaga, som den tiden innefattade ej blott det s. k. Dalsland, utan äfven Nordmarken, som nu räknas till Wärmland. Räfstetingen höllos med södra delen af egentliga Vestergötland jemte Dalaborgs län i Lödöse i Nov. och Dec. 1396 och med den öfriga delen uti Skara i Jan. och Febr. följ. år. (N:o 18—22) *). En mängd personer, som sjelfva gjort sig till frälse, blefvo dervid förklarade skattskyldiga, så framt ej konungens eller Drottningens nåd komme emellan **), och på Dal reducerades en mängd gods från den nyss aflidne marsken Erik Kettilssons arfvingar; men i det hela synes resultatet här varit mindre betydande, med undantag af den östligaste delen, Vartofta härad, som troligen längst varit under Albrekts välde, och der inemot 100 gårdar eller gårdsdelar genast underkastades reductionen (N:o 20), hvartill sedan kom några och 40 för de tvenne socknar af detta härad, som hörde till Rumblaborgs län, men hvarom ej ransakades förr än 1399 (N:o 31). Nämnden utgjordes af sex frälsemän, bosatta inom lagsagan, och sex bönder från det område, som domen gälde.

*) Dombrefvet för Nordmarken i Dalaborgs län, dat. Lödöse d. 11 Dec. 1396, och det för Tössbo härad, dat. Skara d. 17 Jan. 1397, äro tryckta i Lignells Beskr. öfver Dal, Del II: s. 220, 221.

**) I Danska Geh. Arkivet finnes ännu en räfstetingsdom, utfärdad i Lödöse d. 5 Dec. 1396, om åtminstone 13 eller 14, som sjelfva gjort sig till frälse; men som ungefär en tredjedel af pergamentet är bortfrätt och innehållet i öfrigt ej upplysande, har den ej kunnat intagas bland handlingarne. I det ofvan åberopade utdraget ur K. Eriks skattebok af 1413 finnas åtskilliga »nådafrälsemän» upptagna under Vestgöta lagsaga.

Märkligt är också, att vid det sistnämnda räfstetinget, eller det i Skara, d. 12 Febr. 1397 ett särskildt beslut fattades, hvarigenom grunderna närmare bestämdes än i det allmänna riksdagsbeslutet skett; husen på de gårdar och tomter, som tilldömdes bönderna, skulle icke få bortföras, utan lemnas sådana de voro; om några gods voro tagna för sakören af skattebönderna, skulle de endast mot bötessummans erläggande återställas; de gods, som dömdes under skatt, skulle redan vid påsktiden (omkring d. 22 April) få tillträdas (N:o 22).

Åfven i Nerike och Wärmland utfördes sannolikt reductionen år 1397, men uppgifter derom saknas *).

I Östgöta lagsaga började räfstetingen också i November 1396 **) och Februari 1397, men de egentliga reductionsmålen synas hafva blifvit uppskjutna till Augusti 1399. Landskapet var den tiden deladt i tvenne prosterier, kallade Vestanstång och Östanstång ***); denna fördelning följdes äfven vid räfstetingen år 1399, så att den förra hälften var instämd till Vadstena, den senare till Söderköping. Esbjörn Christiernsson (Djekn), Drottning Margaretas fogde öfver Östergötland och angränsande del af nordvestra Småland, eller det s. k. Rumblaborgs län, uppträdde dervid såsom en mycket ifrig ombudsman för kronan, och flera af hans klagomål blefvo med rätta ogillade; så t. ex. hans anspråk på de gamla Folkungagodsen

*) Ett dombref finnes, utfärdadt af Karl Ulfsson konungs domhafvande och Karl Karlsson (Öra), lagman i »Nærikkæ», vid räfsteting med Askers härad i Örebro å S. Matisse apton (d. 23 Febr.) 1397, hvarigenom 11½ örtugland i Möreby, Askers socken, tilldömes Wadstena kloster.

Ett dombref, utfärdadt vid »rättarating» med Fryka härad i Värmland d. 29 Mars 1397, finnes i Diplomatarium Norvegicum. Saml. VI s. 390. Ett annat, utfärdadt vid rättareting med Frixdalin i Sund d. 12 Mars s. å. finnes i Upsala Bibliothek.

**) En dom, utfärdad vid räfsteting med Lösninga (Lösings) härad i Norrköping d. 23 Nov. 1396, är den enda för Östgöta lagsaga af detta år, som finnes i Riks-Arkivet.

***) Ett dombref är utfärdadt d. 8 Aug. 1399 vid räfsteting med »allmoghanom» »af Östergötlande östan Stanga aa». Ett dombref, dat. d. 25 Aug. 1399, säges vara utfärdadt vid ting med allmogen af »Östergötlande væstan Stanga aa», i ett annat af d. 29 s. m. skrifves blott» Væstan Stang», hvaraf synes att förkortningen redan i dagligt tal brukades. Märkligt är att en sak rörande Walkebo härad, som ligger vester om Stångån, likväl förehades vid tinget i Söderköping (N:o 28).

Bjelbo och Vadstena, med underlydande hemman, af hvilka det förra år 1353 var af K. Magnus skänkt till Skenninge nunnekloster, det senare år 1346 af honom testamenteradt till ett klosters anläggning; likaså blef Esbjörn Djekns yrkande, att några den aflidne riddaren Staffan Ulfsson förut tillhöriga gods i Walkebo härad skulle förklaras för häradsjord, förkastade, sedan nämnden vittnat, att de voro urgamla frälsegods och hvarken häradsjord eller konungstreding (N:o 28). Deremot blefvo åtskilliga andra lägenheter dels förklarade för allmänningsjord (N:o 29), dels för konungstreding (N:o 30) och innehafvaren i förra fallet, äfven om det var ett kloster, dömd skyldig att utgöra afrad till häradet.

I September s. å. företogs räfsten med Rumblaborgs län i Jönköping, hvarvid Esbjörn Djekns försök att få laxfisket i Svedån såsom »konungstreding» tilldömdt kronan visserligen misslyckades (N:o 32), men deremot en mängd gods uti de till nämnda län hörande Habo och Fiskebäcks socknar blefvo frånkända frälset och tilldömda häradet eller »under skatt», deribland äfven Tumbäck, som nu förklarades för konungstreding (N:o 31), ehuru det var ett gammalt frälsegods; men detta utslag ogillades sedan genom en lagmansdom år 1419 *).

Sannolikt höllos äfven kort derefter räfsteting med öfriga delar af Östgöta lagsaga, eller Stäkeholms län och »Kalmarna foghati», men derom är nästan ingenting bekant. Äfven på Öland har Sten Bengtsson, som var konungs domhafvande i Östgöta lagsaga, utfärdat räfstetingsdom **).

---

*) En välboren man, Hakon i Tummabæk, omtalas i ett dokument af år 1339 Dipl. IV: 684.
Gustaf Magnussons dombref, dat. Karlaby fer. 2 infra oct. beati Martini episc. (d. 13 Nov.) 1419, tilldömer riddaren Knut Uddsson och hans syskon gården, såsom deras urminnes fäderne.

**) I ett dombref som Jusse Duve, konung Eriks hofmästare utfärdat vid räfsteting med Hulterstadha härad på Öland d. 4 Febr. 1406, omtalas, att Herr Sten Bengtsson hållit räfsteting på Öland, hvilket sammanställdt med ett dombref utfärdadt för Wisingsö d. 13 Sept. 1399, af den sistnämnde och Peter Thomasson, som kallar sig »for lagmansdom sitiande i Smalandom», gör det sannolikt, att dessa båda åren 1399 och 1400 hållit räfsteting öfver hela den delen af Småland, som hörde till Östgöta lagsaga och den förra äfven på Öland, som den tiden hade en egen lagman.

I Södermanland började äfven reductionen genom räfsteting i Strängnäs i Juni och Juli månader 1399. Flera kronogods blefvo dervid äfven fråndömda den förenämnda Esbjörn Djekn (N:o 27), men kronans anspråk blefvo här till det mesta sparade till en lägligare tid.

I Vestmanland deremot bedrefs saken med synnerligt allvar vid räfsteting, som höllos i Westerås i October 1399. Dervid förekommer det märkvärdiga, att biskopens fogde uppträdde såsom kärande å kronans vägnar, och det oaktadt blefvo många gårdar fråndömda kyrkorna, ja till och med sjelfva biskopen och domkyrkan. Uti det dåvarande Vesterås län, som sträckte sig blott från Sagån till Kolbäcksån, blefvo öfver 500 uppgifna större och mindre fastigheter reducerade till skatte, och dessutom 10 jordegare förklarade skattskyldiga för allt sitt gods, men hvilkas förmögenhet man icke känner (N:o 33—37) *).

I Tiohärads lagsaga utfördes reductionen först år 1405, hvarvid de domhafvande kringreste och höllo särskildt ting i hvart härad **). Ett lika förfarande egde äfven rum vid räfstetingen i »Österlanden» eller Finland, som höllos samma år. Några få socknar i sönder blefvo dervid stämda tillsamman på olika ställen. Jösse Duwe, konung Eriks hofmästare, förde dervid kronans talan ***).

*) Dombrefven upptaga för Seunda och Gorunda hundare 89 fastigheter, för Tjurbo 101, för Norrbo 107, för Tuhundra 120 och för Snäfvinge, som den tiden ej sträckte sig längre mot vester än till Kolbäcks ån, 88, och dessutom nämnas för det förstnämnda tre, för Tjurbo en, och för Snäfvinge sex jordegare, som »dömdes under skatt med allt sitt gods».

**) Swen Tuwesson och Carl Magnussons dombref, utfärdadt vid räfsteting med Sunnerbo härad i Hamneda d. 6 Juni 1405. Molbech och Petersen, s. 212. Det angår blott gods, som dömdes under frälse.

***) Allmänna dombref, utfärdade å räfsteting med Ingo, Lojo och Karis socknar i Rasaborgs fögderi, dat. 7 Mars, och med Sagu och Pemar (i Åbo län) d. 18 Mars 1405, tryckta efter afskrifter af originalerna i Danska Geh. Arkivet, Arwidssons Finska Handl. VII: 45—50. Dombref i enskilda mål utfärdade vid ting med Vemo och Virmo socknar d. 8 och 12 Jan. med Kulsiala, Pälkäne, Saris och Säxmäki socknar d. 10 Febr. med Reso, Rimito och Karvatto socknar d. 1 och d. 4 April 1405. Anf. st. II: 18—23. I afseende på de båda förstnämnda anmärkes, att kronoombudets namn bör läsas: Jussa Dwæ i st. f Nissa Dwæ.

Med reductionen i Upland gjordes intet allvar förr än år 1409, då större delen af dess många hundaren och skeppslager voro instämda till Upsala i Aug. och Sept., sedan saken för den vestliga delen, Fierdhundra, redan i Febr. förevarit å särskilda räfsteting, som höllos i Enköping *).

Undersökningen på förra stället, hvars resultater äro bättre kända, upptog nära två månader och ett så betydligt antal fastigheter, som innehades af andliga stiftelser och frälsemän blefvo vederkända uti de tingslag, hvarom de allmänna dombrefven äro i behåll, (N:o 59—72), att man skulle kunna utan fara uppskatta antalet för hela Upland till mer än 1200 **).

Samtidigt härmed eller i Aug. och Sept. 1409 fortsattes äfven reductionen i Södermanland, hvilken börjats 10 år förut, men sedan synes hafva hvilat ***). Räfstetinget för hela lagsagan hölls i Strängnäs. (Jfr N:o 73). I ett af de dervid utfärdade dombrefven, dat. d. 30 Aug. 1409 hänskjuta de domhafvande ett mål till lagmanstinget, emedan Drottning Margareta »sagt dem, att de icke skulle döma i något om dem, hvilka sitta i räfstetingen i Upsala †).

Den sista åtgärd i denna fråga, som från Drottning Margaretas sida omtalas, är en skriftlig befallning till häradshöfdingens vikarie i Björkekinds härad i Östergötland, att med 12 förståndiga män inom häradet ransaka efter sådana gods,

*) Magnus Trottasons och lagmannen Ture Bengtsons dombref, utfärdadt vid räfsteting med Fiädrundaland i Eneköping d. 5 Febr. 1409, ang. fogdens i Asunda härad Jösse Finnssons å Drottningens vägnar framställda kärande, att allt cronona gods, som aflidne riddaren Sten Bengtsson under 46 år, d. v. s., från år 1363, genom köp eller skifte förvärfvat, skulle emot köpesummans återbärande, återgå. Lars Sparres copiebok, J. 6, f. 278, i Riks-Arkivet. — Ett annat dombref af desamme, utfärdadt vid räfsteting med Trögd å samma ställe d. 4 Febr. 1409, hvilket stadfäster ett skifte (byte) å frälsejord, finnes i original.

**) Antalet är för Ulleråkers hundare 83, f. Tierps (med Tolfta s.) 42, Westland 17, Sollentuna 62, Wäddö 27, Loghbo skeppslag (Lofön) 8, Östra Rodhen 73, Danderyds och Ryds skeppslag 44, Lyhundra 103, Värmdön 7, Wallentuna hundare 35, Ärlinghundra 45, Håbo 57, hvilket tillsammans gör 603.

***) Af år 1399 finnas i Riks-Arkivet blott sex dombref för Södermanland, men 18 af år 1409. Ett dombref förekommer äfven af år 1402, som angår en reductionsfråga.

†) Förteckning på Pergamentsbref i Strängnäs Gymnasii-Bibliothek. Skand. Handl. XXVIII: 385. Målet gälde Rossvik, som då tillhörde Niklis Gustafsson (Stjernbåt).

som kronan hade rätt till, men ännu icke kommit »för dom» samt sedan anmäla det för Esbjörn Djekn. Häradsrätten har i följd deraf förklarat en hel mängd gods vara dels kronogods dels skattegods, samt att alla till häradet hörande öar, holmar och skär skulle för alltid vara konungstreding och häradsallmänning (N:o 74). Sannolikt är, att äfven till de andra häraderna i Östergötland en dylik befallning utgått, men derom är intet med visshet bekant.

Det vanliga förfarandet vid dessa räfsteting var, att någon af rådsherrarne eller annan lagfaren man var förordnad till konungens domhafvande och jemte landskapets lagman utfärdade dombrefven. Stundom hafva gods blifvit af räfstetingen fråndömda rättens egna ledamöter, ja till och med konungens domhafvande (N:o 59). Exempel finnas dock äfven, att denne, då sådana mål förekommo, som rörde honom sjelf, lemnat platsen åt någon annan *) Vid de tidigare räfstetingen 1396—1405 voro äfven biskoparne med ett par kapitels-ledamöter närvarande, stundom nämnes äfven flera af »riksens rådgifvare». Såsom nämnd förekommer vanligen 12 bönder från det härad, der godsen voro belägna. — Men vid räfstetingen år 1409 omtalas ej några riksråd såsom sådana, ehuru man finner en eller annan inom den nämnd af sex frälsemän, som deltog i förhandlingarne och var gemensam för hela tingsdistriktet. Häradsnämnden var deremot minskad till hälften. Höfvidsmannen eller fogden var i allmänhet kärande å kronans vägnar. Dombref, upptagande alla de gods, som reducerades inom tingslaget, uppsattes vanligen och insändes förmodligen till Drottningen **). Särskilda dombref utskrefvos naturligtvis blott för den vinnande parten, emedan de måste lösas, och det är deraf lätt förklarligt, hvarföre de gamla klostren och kyrkorna icke förvarade andra dokumenter än sådana, hvari de omtvistade godsen voro dem tillerkända.

---

*) Ett dombref, utfärdadt vid räfsteting med Sylbohundare i Strängnäs d. 13 Aug. 1409.

**) I dombref, som gällde reductionen i Finnland, säges uttryckligen att Nisse [ɔ: Jösse] Duæ, som var konungens ombud, »annamadhe» domen »in til krunæn». Arwidsson, Finska Handl. VII: 47, 50.

I utförandet tillämpades de grundsatser som i Nyköping blifvit stadgade. Reductionen gick alltid tillbaka till år 1363, hvarföre det vid räfstetingen år 1409 dömdes, att alla gods, som under de sista 46 åren kommit undan skatt skulle återgå till sina förra egare eller deras arfvingar; men om det skett genom köp, skulle innehafvaren få köpesumman åter. Den allmänt antagna prescriptionstiden i sådana fall synes hafva varit ett år. För de gods som voro gifna i testamente kom ingen ersättning i fråga; det samma synes äfven hafva gällt om sådana som voro tagna i »mät» för böter eller utskylder (N:o 33, 37, 66). Men skiften af skattegods, som blifvit bortbytta mot vederlag af frälse på så sätt, att kronans inkomst derigenom icke minskats, blefvo oklandrade. (N:o 59, 61—65, 67—73). Personer, som icke hade bevis på gammal frälsemannarätt, eller konungens bref, dömdes att blifva under skatt med allt sitt gods, så framt ej konungens nåd mellankomme. En sådan appell förekommer någon gång äfven i afseende på andra gods.

Det allmänna resultatet eller antalet af reducerade gods för hela riket kan icke ens ungefärligt beräknas, men att det varit ganska betydligt kan slutas af de anförda exemplen för de landsorter, hvaröfver de allmänna dombrefven äro i behåll. Något allmännare missnöje från det verldsliga frälsets sida omtalas icke. — Den långsamhet, hvarmed reductionen utfördes, bidrog utan tvifvel mycket att lugna sinnena, heldst den förmögnare adeln i äldre tider hade sina gods spridda i olika provinser, och dessutom köpe-summan skulle återbetalas.

Men de andliga blefvo efter hand alltmera missnöjda med reductionen. Den var också för dem kännbarare, emedan de hufvudsakligen genom testamenten förvärfvat godsen. Spår af ett sådant missnöje finnes redan från år 1403, då Linköpings domkapitel sände ett ombud till påfven, för att klaga öfver de oförrätter som kyrkan i 40 år — man märke, att detta hänsyftar på året för det gamla konungahusets störtande — lidit och ännu dagligen får utstå. Likväl nämnes ännu icke reductionen uttryckligen. (N:o 35). Men då samma

domkapitel år 1409 anmodades att sända ombud till ett förestående allmänt kyrkomöte, förklarade de sig alltför obetydliga dertill, alldenstund de knappt vågade knysta emot landets fogdar och deras tjenare, hvilka genom verldsliga domstolar beröfvade kyrkan sina gods *).

Att inga kapitelsmedlemmar voro närvarande vid räfstetingen i Upsala år 1409 är också en märklig omständighet; tvisten om ärkebiskopsstolens besättande var säkert ej dertill den enda anledningen. Först vid provincialmötet i Arboga år 1412 gaf sig missnöjet luft i en öppen förklaring, af innehåll, att ingen lekman egde rätt att döma öfver kyrkans gods, att alla utslag fälda blott af lekmän, och hvarigenom något blifvit kyrkan afhändt, voro ogiltiga, och att ehuru man hittills tegat vid hvad som skett, emedan konungen sällan höll ting här i riket, man hade för afsigt att vid första tillfälle bistå de kyrkor, som varit utsatta för dylika oförrätter, sedan man kunnat finna tjenliga domare **). Vid samma tillfälle voro tvenne kronans fogdar, den ene i Gestrikland, den andra i Trögd, instämda för att stå till rätta, för det de för kronans räkning satt sig i besittning af godsen Gaddö och Uknö, hvilka tillhört Upsala domkyrka, och då de ej infunno sig, dömde biskoparne, att godsen inom sex veckor skulle till domkyrkan återställas, och hotade med ständig bannlysning dem, som tredskades att efterkomma detta beslut. (N:o 77).

Men kyrkans vapen hade längesedan förlorat sin udd, och hon måste sedan anlita den verldsliga magten för att vinna sitt ändamål. Det ena godset Uknön återvann hon väl genom ett räfstetings-utslag af d. 21 Maj 1414; men det andra ej förr än då Karl Knusson, såsom riksföreståndare, lofvade uti ett bref, dat. Arboga d. 4 Oct. 1440, att ej längre undanhålla det domkyrkan, sedan han hört hennes bevis.

Efter Drottning Margaretas död inträdde en stark reaction; då konungen om våren 1413 besökte Sverige och höll ett stort

*) »Per prava sua laycalia judicia». Kanikernas bref till Rådet, dat. d. 26 Nov. 1409. Benzelii Monumenta p. 159.

**) Stat. concilii Arbogensis, dat. d. 14 Sept. 1412, (§ 24) tryckt i Reuterdahls Statuta Synodalia p. 109.

rådsmöte i Stockholm, måste han gifva efter för missnöjet och utfärda en ny förordning om räfsteting, hvari de andliga voro uppenbart gynnade. Biskoparne skulle hvar och en inom sitt stift föra ordet å konungens vägnar vid räfstetingen, dessutom skulle två medlemmar af kapitlet vara närvarande, och konungen utnämnde sex frälsemän i hvar lagsaga till bisittare. Tvenne sådana ting skulle hållas årligen och lagmanstingen afskaffas. Inga tvistefrågor skulle kunna till konungen hänskjutas, utan af räfstetingen fullkomligt afgöras *). Rådet gaf en skriftlig förbindelse att efterfölja stadgan. (N:o 78).

Nya räfsteting blefvo i öfverensstämmelse med nämnde förordning hållna i Upsala, Vesterås, Strängnäs och Skara stift sommaren 1413, men med Linköpings först i October och November. De förnyades också 1414, hvarvid de äfven utsträcktes till Wexjö stift. Det var dock endast i Linköpings stift som den reactionära syftningen skarpt framträdde. Esbjörn Djekn, som i Margaretas tid i egenskap af hennes fogde öfver Östergötland och Rumblaborgs län visat mycket nit vid reductionen, hade nu blifvit afsatt **), och ådömdes 40 marks böter samt att dessutom återbära afraden i sådana fall, der han ansågs hafva förfarit egenmägtigt ***). Samma öde drabbade äfven andra af tidens mägtige. Klostren återfingo flera gods, som fogdarne förut hade seqvestrerat, deribland äfven sådana som räknades till allmänningsjorden, men hvarför de dock måste erlägga afrad antingen till häradet eller kronan †). Fogdarnes

*) Förordningen, dat. Stockholm d. 9 April 1413, tryckt af Hadorph vid Biärköa Rätten, s. 37.

**) Räfstetingsdom utfärdad vid tinget med Lösninghæradh i Linköping d. 17 Nov. 1413, hvari säges att Esbiorn Diækn, som »Drotning Margarete foghade war i Ostergötlande» tillegnat kronan ön Branæs i Bråviken såsom »konungitridhiung i hærazsins almenningh», men hvilken nu tilldömdes Wadstena kloster, emedan nämnden vittnade att den »warit aff hedhendomeno frælst oc riddara oc swena siælffægha.»

***) I Riks-Arkivet förvaras räfstetingsdommar från Östergötland af åren 1413 hvarigenom gods, som Esbjörn Djekn tagit i besittning återgå. »Han hade dem afwællat utan ræt oc lagha doma» heter det om flera, och det synes som de genast efter beslutet i Nyköping blifvit seqvestrerade. Han dömdes derföre ock att utbetala så mycket, som han kan bevisas hafva uppburit och 40 marks böter »for wældit.»

†) Räfstetingsdomar för Wreta kloster rörande qvarnfall i Dufvedal, nedanför Motala, som var konungstreding, af d. 5 Febr. 1414. Witt. Hist. Ant.

och andra ämbetsmäns ingrepp i häradernas rätt att uppbära afrad af hemman, anlagda å deras allämnningar blefvo förbjudna, och häradet skulle fritt kunna utse hvem de ville, att draga försorg om uppbörden *).

Vid räfstetinget i Westerås d. 27 Juni 1413 blefvo ock en mängd gårdar i Dalarne på allmogens anmälan fråndömda Jösse Finnson, som under Margaretas tid varit fogde öfver nästan hela lagsagan, men nu var skild vid denna befattning **).

Med år 1414 upphör ej blott reductionen, utan äfven för en längre tid sjelfva räfstetingen. Det är ej osannolikt, att K. Erik med flit sökte förekomma, att frågan å nyo skulle bringas å bane, hvilket endast kunde blifva ofördelaktigt för kronan.

Förhandlingarne äro i flera hänseenden märkvärdiga. De visa kanhända bättre än något annat den stora öfverlägsenheten i Margaretas herrskaresjäl; ty det fordrades i sanning ej ringa klokhet, kraft och ihärdighet att genomdrifva beslut, som så nära berörde de högre ståndens intressen. De kasta också mycket ljus öfver föregående tider. Antalet af de gods, som reducerades i de trakter hvarför de allmänna dombrefven äro bibehållna, låter oss deraf sluta till den förknappning, hvartill kronans inkomster sjunkit. — Man ser också, på hvad sätt Bo Jonsson kommit i besittning af sin ofantliga förmögenhet; huru han i Vesterås län, som länge hörde till hans förläningar, tagit en mängd hemman i mät af bönderna (N:o 33, 34, jfr 35—37) huru han tilltrugat sig gods af egarne, utan att gifva något derför (N:o 38); huru han, i händelse de personer, till hvilka han vände sig med förslag att sälja, voro mycket gensträfviga

---

Akad. Handl. XXIV: 318, 319. En räfstetingsdom för Wadstena kloster af s. d. om Sätra, som var häradsjord och. hvarför klostret skall göra häradet sin »ræt».

*) Räfstetingsdomen för Gilstrings (nu Göstrings) härad d. 26 Jan. 1414 tillerkänner detsamma »alla the hærsez almænningha ok hærsez jord som i »hinder ok i qwall ok fra fornæfndo hæradhe hæfdade warit» och förbjuder fogdarne och deras ämbetsmän att »sigh noget mædh fornæfndo »hærsez gosse, afrade wtskyldhum æller dagxwærkom bewara vdan hwem »hæradet ther om til troo.»

**) Dipl. Dalekarl. Suppl. s. 10.

lät basta och binda dem och hota dem med tornet (fängelset), derest de icke »bebrefvade» honom godsen *). Bo Jonssons vingleri med fastigheter visade ännu vid de sista räfstetingen, efter Margaretas död, obehagliga följder för arfvingarne, i det att dessa måste återställa till Askaby och Eskilstuna kloster gods, som klostren bortbytt till Bo Jonsson, emedan de gods som af honom lemnats i vederlag redan vid den förra räfsten, såsom gamla skattegods, blifvit klostren afhända **).

En vigtig grundsats kan anses igenom dessa räfsteting vara för alltid faststäld, nemligen den, att hädanefter ingen frälseman kunde köpa skattegods, utan konungens tillstånd, och en bestämd skilnad mellan skatte- och frälsegods var uppdragen.

K. Eriks förhållande till Tyskland. Sveriges deltagande i kriget.

Drottning Margaretas sista år fördystrades af början till det krig, som K. Erik under en stor del af sin regering förde om besittningen af Söder-Jutland, eller som det af Tyskarne plägade kallas hertigdömet Slesvig. Sjelf hade hon, sysselsatt med större planer, med flit sökt att å detta håll undvika stridigheter, sannolikt mindre af fruktan för de föga mäktiga furstar,

*) Räfstetingsdomen, utfärdad vid tinget med Arlenninga hundare d. 20 Sept. 1409, tilldömde välb. Knut Eskilsson flera gods, hvilka Bo Jonsson på sjelfva tingsstället hade förvärfvat på detta sätt, och tvenne vittnen intygade »at Bo Jonsson hafthe fira til skickat vppa thingit som fornempda Eskild Eskilsson skuldo hafva fört in i tornit vppa Stockholm.» — Arvid Jonsson intygade d. 3 Dec. 1413, att Bo Jonsson på Nyköpings slott tillsagt sin slottsfogde Niclis Diekn att sätta Jon Holmstensson i »tornith», emedan han ej ville afstå tvenne hans hustrus gods, hvilket blott hindrades genom tvenne tillstädesvarande mäns borgen. Reuterdahl, Sv. Kyrk. Hist. III: II, 530, 531.

**) Räfstetingsdomar vid ting i Linköping »medh almoghanom» d. 18 Nov. 1413 och i Skeninge d. 29 Jan. 1414 för Eskilstuna kloster; samt vid ting i Linköping d. 11 och 30 Nov. 1413. I det förra åläggas för Askaby kloster arfvingarne att till sistnämnda kloster erlägga afrad för så många år som de »haft godset i wærio.»

som gjorde anspråk på hertigdömet, såsom ärftligt län, än för Hansestäderna, hvilkas deltagande man kunde förutse.

Då vid Eriks uppstigande på thronen, de Holsteinska grefvarne i Assens skulle emottaga förnyelse å förläningen af hertigdömet, uppstod redan någon misshällighet om vilkoren; men Drottningen ville icke låta det komma till en öppen brytning, hvarföre ock under den följande mansåldern olika åsigter voro herrskande, huruvida förläningen verkligen blifvit förnyad. Att Gerhard äfven från Dansk sida kallades hertig af Slesvig, och såsom Margaretas bundsförvandt uppträdde vid förhandlingarne med K. Albrekt, är emellertid säkert, ehuru icke en gång Holsteinarnes vittnen omtala någon fanas öfverlemnande, som efter Tyskt bruk hörde till en förläningsceremoni.

I närmare beröring med det Schaumburgska huset trädde Margareta efter Hertig Gerhards år 1404 inträffade död. Hans söner voro minderåriga, och den ende öfverlefvande brodern, Henrik, lemnade sitt knappt tillträdda biskopsstift, för att sätta sig i besittning af arfvet. Drottning Margareta, som då uppehöll sig i Sverige och, särdeles med den tidens ofullkomliga kommunikationsanstalter, icke kunde sjelf följa händelserna, skref ej blott till de tvistande, hertig Gerhards enka, Elisabeth af Braunschweig, och hennes svåger, Henrik, utan äfven till Hamburgs och Lübecks borgmästare och råd, för att tillvägabringa ett stillestånd, till dess en fullständig fred under hennes och städernas gemensamma bemedling kunde blifva sluten. (N:o 50). Men hastigare än Drottningen väntat, och måhända innan hennes bemedlingsförslag hunnit fram, hade redan d. 13 Sept. 1404 en förlikning blifvit ingången, i följd hvaraf Henrik fick behålla en del af Holstein, med Femern, men afstod från förmynderskapet i hertigdömet. Drottningen reste följande året öfver till Slesvig, kom snart på förtrolig fot med hertiginnan, som fruktade sin svåger och icke heller fann något säkert stöd hos de Holsteinska herrar, hvilka med henne delade förmynderskapet, utan till en tid kastade sig i Drottningens armar. Slesvig blef derföre inneslutet uti det fredsfördrag, som Drottningen vid mötet i Flensborg afslöt med K. Albrekt. Drottningen öfvertog jemte K. Erik, såsom länsherre, förmynderskapet och kom

genom inköp af panträttigheter efter ett par år i besittning af en stor del af hertigdömet. Men redan år 1408 uppkom misshällighet, och hertiginnan trädde åter i förbindelse med sin svåger, som sökte stärka sig genom förbund med K. Albrekt, och lät försåtligt gripa Flensborgs borgmästare och råd, för att försäkra sig om staden. Dock voro Holsteinarne ännu ej mäktiga nog att trotsa de nordiska rikena, utan Henrik måste beqväma sig att lemna Flensborg som pant för den skadeersättning han skulle betala. K. Erik hade då en här i beredskap att taga staden i besittning och befästa densamma, hösten 1409. Följande året bröt kriget ut i full låga, hvarunder Holsteinarne, med understöd af andra Tyska trupper och Frieserna, tillfogade konungens här ett nederlag vid Eggebæk, men konungen åter hade framgång på ostkusten.

Drottning Margareta, som troligen varit främmande för K. Eriks krigiska åtgärder, tillvägabragte i Kolding d. 24 Mars 1411 ett stillestånd på fem år, enligt hvilket Holsteinarne icke skulle få behålla mer än hvad ungefärligen deras stamfar haft i pant och stridsfrågans afgörande lemnas åt en compromiss af lika många från konungariket och hertigdömet, samt i yttersta fall skulle hänskjutas till K. Sigismund.

Likväl blef äfven denna öfverenskommelse snart bruten genom några af de Holsteinska adelsmännen i Slesvig, hvilka med Lüneburgarnes tillhjelp satte sig i besittning af staden Flensborg. Margareta lyckades dock åter stifta fred genom en ny öfverenskommelse, som lemnade åt hertig Ulrik af Meklenburg att slita tvisten. Denne hade året förut förbundit sig till Drottningens och K. Eriks tjenst, emot en årlig summa af 500 mark. (N:o 76). Han afgjorde genom utslag af d. 5 Oct. 1412, att staden skulle till Drottningen återlemnas; i öfrigt blef fördraget i Kolding bekräftadt, men till tvistens snara biläggande skulle man mötas i Nyborg redan vid midsommartiden 1413; punkten om Flensborgs slott skulle dock hertigen dessförinnan afgöra. Det var förmodligen för denna fråga som Drottning Margareta kort efteråt d. 9 Oct. lät gifva sig ett bevis, att hon denna dag infunnit sig på Flensborgs slott, för att svara

på hertiginnans fordringar, men att hvarken hon eller någon annan å hennes vägnar mött der. Drottningen dröjde ännu någon tid qvar, måhända för att afbida ytterligare tillfälle till tvistens afgörande, och dog på återvägen i Flensborgs hamn d. 28 Oct. 1412.

Sedan år 1409 hade alltså striden, ehuru något hämmad af stillestånd, rasat i hertigdömet. I hvad mån Svenska trupper deri deltagit, finnes väl icke uttryckligen uppgifvet, men att Svenska frälsemän flera gånger varit ditkallade, synes dels af ett bevis, hvari väpnaren Knut Uddsson (af Winstorpsslägten) omtalar ett lån, som han gifvit en af sina ståndsbröder, då han sista gången med »de andra gode män af riket» var af drottning Margareta uppbådad till Flensborg*), dels af flera frälsebref för Svenskar, hvilka k. Erik utfärdat i sistnämnda stad på hösten år 1410**).

Det lugn, som vid drottningens död herrskade, blef icke långvarigt, men inom Holsteinska huset hade åter en söndring inträdt, och dess kraft var i följd deraf försvagad. Enkehertiginnans broder, hertig Henrik af Braunschweig, som öfvertagit förmynderskapet, skall till och med hafva tillbjudit sig att afstå detsamma till konungen, på samma gång han begärde en månads uppskof för det till midsommar utsatta mötet i Nyborg; men då han kom dit, blef han mindre medgörlig. K. Erik besvarade nemligen genast hans begäran om beläning å hertigdömet för systersönerna, med den förklaring, att deras fader hade redan förbrutit sin rätt, derigenom att han, då förläningen i Assens erbjöds honom och hans bröder, icke emottog densamma. I stället för att, som han bort, nämna Slesvigare till skiljedomare, valde hertigen då Holsteinare, och ville icke veta af, att dessa skulle hafva annan rätt, än blott att

*) Knut Udssons bref, dat. Wadstena octava S. Andree apost. (d. 7 Dec.) 1415, vidfästadt Erik Tobbassons skuldebref af år 1412.

**) K. Eriks frälsebref för Kæthilbiorn Ingvarsson, dat. Flensborg fred. näst eft. alle gudhs helghons dag d. 7 Nov. 1410, original i Skoklosters Bibliothek. K. Br. för Nisse Clo och för Jon Germundsson af Alixta, dat. d. 7 Nov. 1410. Frälsebref för Olof Björnsson å gods på Öland, dat. d. 8 Nov. s. å. — Erik Stensson (Bjelke), son af riksmarsken Sten Bengtsson, har aflidit uti Flensborg under detta år.

underhandla. K. Erik lät då anställa en rättegång inför riksdagen och genom sin rikskansler förklara hela förläningsrätten förbruten.

Den unge hertig Henrik, den äldste af bröderna, var nu lemnad åt sig sjelf; hans morbroder drog sig undan och flera af stormännen i hertigdömet gingo öfver på konungens sida. Det blef derigenom för omkring tvenne år temligen lugnt, så att några utskrifningar från Sverige knappast förekommit.

Men sommaren 1415 utbröt kriget å nyo. Konungen hade på våren utskrifvit en krigsgärd i både Sverige och Norge, i stället för utgörandet af vanlig ledingsskyldighet*). Konungens trupper sysselsattes mest med uppbyggandet af skansar i grannskapet af staden Slesvig, den enda punkt af vigt, som Holsteinarne innehade. I hvad mån Svenska krigare detta år deltagit, är obekant.

Men i det följande årets långvariga belägring af Slesvig är det så mycket sannolikare, att en mängd Svenskar deltagit, som vi ännu hafva flera frälsebref för Svenskar, daterade Flensborg den 1 Sept. 1416**), hvilka utan tvifvel stå i sammanhang med nyss passerade krigshändelser.

Att Svenska trupper deltagit uti det tredje årets fälttåg, synes dels deraf att Wadstena klosters dagbok vid berättelsen om staden Slesvigs intagande tillägger, att enligt deras yttrande, som derifrån återvände, äfven slottet skulle hafva kunnat eröfras, om man blott genast anfallit det, dels ock af den omständigheten, att det finnes ett arfskiftesdokument om gods i Westergötland, dat. Slesvik d. 4 Sept. 1417, och som är bevittnadt af flera frälsemän från nämnda landsort, deribland lagmannen Gustaf Magnusson***). Det omtalas dessutom i en

*) K. Eriks bref till innebyggarne i Wiken (Bohuslän), dat. Helsingborg den 16 April 1415, åberopadt af Lagerbring, IV: 51.

**) Trenne sådana för Olof Andersson, Gudmund Arwidsson och Sven Jonsson förvaras i Riksarchivet; det sista är tryckt i Brings Handl. och Påminnelser i Svenska Hist. III: 211. Ett fjerde, för Erik Diækn, är tryckt i Delagardieska Archivet II: 155. Ännu ett af samma dag för Jöns Karlsson Mörck finnes i Skoklosters bibliothek, hvari tillnamnet är i senare tider förfalskadt till Rabbe.

***) Fikke Grwpendals skifte å sin hustrus Katrinas vägnar med Magnus Jonsson, dat. Sleswiik sabbato ante nativitatis Marie virginis 1417, beseglad

gammal krönika, att Svenska trupper vid aftåget brandskattat Eckernförde. Storleken af den här, som k. Erik kunde använda (den uppgifves af Corner till 30,000 man), visar, att han ej längre höll sig blott till utskrifning af frälsemän.

Båda parterna hade under striden sökt stöd hos främmande magter. Konung Erik, som icke kunde skilja sig från en Tysk lydfurstes åskådningssätt, förskaffade sig redan vid dess början kejsar Sigismunds bekräftelse å den förenämnde domen, hvarigenom Söder-Jutland förklarades hemfallet under Danska kronan, och genom det biträde han år 1415 lemnat det gamla rådet i Lübeck att åter komma i besittning af magten, vann han äfven, för en tid åtminstone, Hansestädernas neutralitet. Han stod dessutom i förbund med hertigarne af Pommern och Lauenburg.

Holsteinarne åter hade vid krigets början utfärdat kaparebref, hvilket drog till dem de öfverlefvande af de gamla Vitaliebröderna; de erhöllo äfven hjelp från närgränsande delar af Tyskland — det var hertig Albrekt af Meklenburg, den år 1412 aflidne konungens son, som vid eröfringen af Slesvig der förde befälet — och de lyckades slutligen äfven vinna det mägtiga Hamburg på sin sida. Det var ej blott dessa hjelpsändningar, som förhindrade eröfringen af Gottorps slott, utan hufvudsakligen det, att sändebud från Lübeck, Wismar, Rostock och Lüneburg infunno sig i lägret och yrkade på inställande af fiendtligheterna, såsom skadliga för deras handel. K. Erik lät då förmå sig till ett stillestånd, hvilket afslöts d. 12 Nov. 1417, och ehuru det icke strängt efterlefdes, likväl genom Hansestädernas bemedling under de båda följande åren förhindrade större blodsutgjutelser.

Men som Holsteinarne under tiden utbredt sitt välde öfver hertigdömet, genom att förmå innebyggarne i de konungen förut underlagda delarne till affall, blef k. Erik enligt sin sinnesart uppretad, och sökte år 1420 gifva en hotande varnagel genom en förskräcklig förödelse på ön Femern, hvars innebyggare år 1416

---

af Herr Göstaf Magnusson, Sigge Birghersson, Bencht Odzsson (af Winstorpsslägten) och Jacob Augustinson, uti en vidimation af år 1444.

måst hylla honom, men sedan hjelpt Holsteinarne att återtaga slottet. Konungen förlorade likväl vid detta tillfälle mycket folk och skulle sjelf blifvit nedgjord, om ej de i expeditionen deltagande Svenskar räddat honom*).

Understödd af Hansestäderna tillvägabragte påfvens ombud, biskop Johan af Lübeck, redan d. 21 Nov. s. å. ett nytt stillestånd, som skulle räcka till d. 29 September 1421, och hvarunder tvisten skulle biläggas genom skiljedomare; samt om dessa ej kunde blifva eniga, underkastas kejsar Sigismunds afgörande. De utnämnda skiljedomarne, bland hvilka å konung Eriks sida var hertig Johan af Meklenburg, som redan 1417 åtagit sig den då utsatta underhandlingen (N:o 81), sammanträdde vid Femerssund i slutet af Maj 1421. Holsteinarne framträdde genast med anspråk, som visade att de ej hade allvar med förlikningen. De fordrade bland annat 10,000 lödiga mark för den panträtt, deras förfäder af k. Albrekt erhållit till 100 Sk℔ koppar årligen af Kopparberget i Sverige, och ön Gotland, hvilken k. Albrekt pantsatt för en summa af 4,000 mark, men utan att hafva den i sitt våld, och hvarpå också icke hertig Gerhard gjort anspråk, utan tvärtom understödt Margaretas uppfordran till Högmästaren att till henne öfverlemna landet. Skiljedomarnes utslag blefvo hvarandra alldeles motsatta, emedan det ena stödde sig på Dansk lag, det andra på Tysk länsrätt. De af konungen valda insände då handlingarne till kejsaren; Holsteinarne åter stodo icke fast vid den föregående öfverenskommelsen, utan sade sig vilja hänskjuta saken till »det Tyska riket».

Fiendtligheterna började derföre snart å nyo och Hanseaterna, hvilka hittills, med undantag af Hamburg, förhållit sig neutrala, slöto sig år 1422 till k. Eriks fiender. Anledningen var förmodligen den, att konungen gynnade Holländarnes deltagande i sillfisket och inskränkte Hanseaternas handelsfrihet i Skån-

*) Anfallet berättas både i Diarium Vazstenense och i Rimkrönikan; å det förra stället med tydlig utsättning af tiden, sommaren 1420 (icke 1419, såsom Jahn oriktigt anmärkt), å det senare med skarpt ogillande. Script. Rer. Suec. I: I, 141, I: II, 62.

ska städerna *). Lübeck, Hamburg, Rostock och Wismar förbjödo all förbindelse med de nordiska rikena, och på hösten utsändes en örlogsflotta, som plundrade på de Skånska kusterna.

Fejden blef likväl icke långvarig. En kejserlig kommissarie, hertig Henrik Rumpold af Schlesien, hade på hösten 1422 ankommit, för att återställa freden i norden. Grefve Henrik af Holstein förmåddes af honom att afstå från ett anfall på Flensborg, som han just vid hans ditkomst företagit, och ett nytt stillestånd mellan alla de krigförande blef i början af följande året afslutet i Flensborg**).

Med Hansestäderna blef förhållandet snart så vänskapligt, att redan den 15 Juni 1423 ett formligt förbund kunde afslutas, enligt hvilket hvardera parten skulle, när sådant fordrades, bistå den andra med 1,000 man, och städernas ombud hvart år infinna sig i Köpenhamn, för att bilägga uppkommande tvister och rådslå om medel till fredens bibehållande. En kejserlig kommissarie väntades för att fortsätta de af den hastigt aflidne hertig Rumpold inledda undersökningar, och k. Erik ansåg nu sin ställning så lugn, att han för en längre tid kunde öfvergifva sina riken och öfverlåta styrelsen åt sin gemål.

Han afreste från Danmark i Augusti 1423 ***), med ett stort följe, hvaribland voro hans förtrogna rådsherrar Erik Krummedik och Benedikt Pogwisch, och begaf sig först till sina slägtingar, hertigarne af Pommern, mellan hvilka han nyss förut i Köpenhamn tillvägabragt ett inbördes förbund (N:o 85). Under hans vistelse i Neu-Stettin infunno sig ombud från Ty-

*) Sartorius, Gesch. d. Hanseatischen Bundes. Th. II: 253, 254.

**) Konrad Bischof, borgmästare i Stralsund, skref d. 6 Febr. 1423 till Preussiska Högmästaren, att han i Flensborg afslutit fred mellan Hansestäderna, jemte Holsteinarne och k. Erik.

***) Diarium Vazstenense utsätter afresan till Dominici dag (d. 5 Aug.), Corner till omkring d. 15 Aug., men den sistnämnde berättar resan under år 1424. Både Jahn och Dahlmann hafva framskjutit konungens afresa till Febr. 1424, men det af den förre till stöd derför åberopade dokument, en konungens försvarsskrift mot Holsteinarne, är gifven »Hadersleue Anno »Domini millesimo quadringentesimo vigesimo tercio, sabbato post octa»uam Epiphanie Domini», således den 16 Jan. 1423, icke 1424. Script. rer. Dan. VII: 303.

ska Riddarorden, med hvilken redan på våren underhandlingar förevarit*). Emellan k. Erik och de ofvannämnda Pomerska hertigarne å ena samt den Tyska orden i Preussen och Lifland å andra sidan blef här d. 15 Sept. 1423 aftaladt ett förbund till ömsesidigt försvar, hvarigenom hvardera parten åtog sig att understödja den andra med en hjelptrupp af 2,000 man (N:o 86). Konungen förband sig genom en särskild akt att inom året bekräfta traktaten med sitt majestäts-sigill, men en sådan ratification synes af obekanta skäl hafva uteblifvit**).

Han tyckes länge hafva dröjt qvar i Pommern och reste derifrån till Pohlen, för att sammanträffa med k. Wladislaw (Jagello), med hvilken han redan år 1419 ingått ett förbund***). Han uppehöll sig i Mars och April 1424 i Krakau†), der han bevistade Polska drottningens kröning och sammanträffade med kejsaren, hvilken han sedan åtföljde genom en del af Ungern, men hade troligen redan begifvit sig på väg till Jerusalem, då kejsarens dom i tvistefrågan med Holsteinarne d. 28 Juni fälldes. Under återresan gjorde han i April 1425 ännu ett besök hos konungen i Pohlen, som då vistades i Kalisch, och väntades till Preussen mot slutet af samma månad††). Han kan således icke hafva kommit hem förr än i

*) Högmästarens bref till Lifländska Ordensmästaren, dat. sont. Lætare (den 14 Mars) 1423, att utse en »Gebietiger» att jemte Högmästarens ombud resa till Danmark, för att underhandla med den mot Orden väl stämda konungen.

**) Voigt, Gesch. Preussens, I: 465. Kotzebue, III: 462. Jfr anmärkningen här nedan s. 218.

***) Traktaten med Pohlen, dat. den 23 Juni 1419, tryckt i Dogiel, Cod. diplom. Polon. I: 354; sjelfva texten utan sigill-vittnenas namn i Skandin. Handl. XX: 236—241.

†) Högmästarens bref till Lifländska Ordensmästaren, dat. månd. efter sönd. Invocavit (d. 13 Mars) 1424, omtalar att han sändt Grosskomthuren att sammanträffa med kon. Erik i Krakau. K. Eriks fullmakt för sina ombud vid rättegången inför kejsaren är dat. Cracouie, die sabb. prox. ante dom. Reminiscere (d. 18 Mars) 1424. Langebek. Script. rer. Dan. VII: 396. Benedict Pogwisch, som sannolikt ännu var konungens följeslagare, har d. 4 April 1424 skrifvit från Krakau ett bref till Högmästaren. Jfr Aschbach, Gesch. Kaiser Sigismunds III: 184, 185.

††) Högmästaren till Lifländska Ordensmästaren, am Montage in den Osterheiligen tagen d. 9 April 1425, berättar, att k. Erik nu är i Kalis och väntas till Cuya vid Thorn om 14 dagar efter påsk.

Maj 1425 *), och hade då varit frånvarande i ett och tre fjerdedels år.

Det politiska resultatet af konungens resa var icke särdeles betydande. Väl hade han erhållit ett för sig fördelaktigt utslag af kejsaren; men det hade sannolikt utfallit på samma sätt utan något personligt besök, och hvarken kejsaren eller de nya bundsförvandter han sökt vinna, gjorde sedan någon ansträngning för att bistå honom.

Holsteinarne förklarade genast sitt missnöje öfver kejsarens utslag och vädjade till påfven, hvilken också tycktes vara smickrad af uppdraget, men snart, förmodligen på kejsarens föreställning, måste låta den inledda processen falla.

Kejsaren uppmanade alla riksständer att förmå Holsteinarne underkasta sig den dom, han utfärdat. Måhända var det till en del i följd af hans uppmaning, som en fredscongress blef hållen i Lübeck d. 17 Sept. 1425, under bemedling af de Wendiska städerna samt Högmästarens ombud. Stilleståndet förlängdes till den 25 Juli följande år, då ett nytt möte skulle hållas i Flensborg, hvarvid saken åter skulle afgöras genom skiljedom.

Men k. Erik hade tillräckligt pröfvat det fruktlösa i sådana åtgärder, och beslöt derföre att åter vädja till vapenlyckan **). Han hade samlat trupper från alla tre rikena, men blef efter vanligheten något sent färdig. Hans egentliga mål var åter staden Slesvig, hvars belägring dock ej började förr än d. 21 Juli. Hertigen fick nu, likasom vid de föregående belägringarne understöd af Hamburgarne, och Vitaliebröder borttogo en mängd konungens transportskepp. En ny sändning lyckades väl genombryta förpålningarne i Slien och framkom till Slesvig; men hertigens bemödanden att vinna Lübeck på

*) Det första säkra bref af konungen efter hans återkomst lärer vara ett till Ordensmarskalken i Preussen, dat. Köpenhamn »am Tage d. heil. Leichnams (d. 7 Juni) 1425. Voigt, Gesch. Preussens, VII: 475.

**) Stralsunds råd till Högmästaren d. S. Viti (d. 15 Juni) 1426. Deras sändebud till k. Erik hade berättat, att han icke ville antaga den till S. Jacobs dag (25 Juli) utsatta congressen, utan genast angripa Holsteinarne.

sin sida kröntes med sådan framgång, att ej blott denna stad, utan äfven Wismar, Rostock, Stralsund och Lüneburg d. 18 Oct. förklarade konungen krig. Vid underrättelsen derom blef belägringen plötsligen upphäfd. Den Hanseatiska flottan fick väl ej tillfälle att denna höst utlöpa, men emellertid behöll Konungen åtminstone en del af de Svenska trupperna qvar ännu i medlet af December. (N:o 90).

Under följande året, 1427, måste Konungen nöja sig med att försvara Danmarks egna kuster. Äfven en mängd af städerna i det inre Tyskland, som räknade sig till Hanseförbundet, slöto sig nu till hans fiender och understödde dem. Men det gemensamt med Holsteinarne gjorda försöket att eröfra Flensborg slutade med den tappre hertig Henriks död, och den präktiga Hanseatiska flottan led sedan på högsommaren ett nederlag i Öresund, då den här skulle slå sig igenom de Svenska och Danska skeppen, för att betrygga de vid denna tid väntade Tyska handelsflottornas fart genom sundet *). Likväl togo de vid detta tillfälle ett stort Svenskt skepp och förde besättningen till Lübeck, der höfvidsmannen Gregers Magnusson (af Eka-slägten), med flera andra, sedan i många år qvarhölls i fängelse. (N:o 97) **). Då derefter de från det vestra Europa återvändande Hanseatiska köpmansskeppen eller den s. k. Biscayiska flottan skulle passera Sundet, funno de icke det skydd

*) Rådets i Braunschweig bref till Lüneburg, om den för nederlaget anklagade anföraren Tideman Steens frikännande, dat. vrid. vor Esto mihi (d. 13 Febr.) 1428. Man ser deraf att K. Eriks flotta i slaget hade 33 märsskepp och Hanseaterna 36. Gadebusch Pommersche Saml. I: 28.

**) Jfr Rimkrönikans berättelse i Script. rer. Suec. I: 1, 63. Corner yttrar blott följande: »Lubicenses vero eodem tempore cum Sweis congressi, »ipsos vicerunt et captivos secum in urbem suam deduxerunt»; men detta synes vara tillräckligt att bestämdt hänföra den förstnämndas utförliga men dock något obestämda beskrifning på samma tilldragelse. Den så kallade Chronicon Rufi omtalar blott eröfringen af ett Svenskt skepp. Grautoff, Lübeckische Chroniken II: 555. Väl säger Rimkrönikan, att fångarne fingo 10 år försmäkta i fängelse, men detta kan ej tillämpas på Gregers Magnusson af Eka, hvilken d. 1 Dec. 1432 på sitt stamgods utfärdat morgongåfvobref för Jutta Waldemarsdotter. Han var också en af dem, hvilka beseglade Riks-Rådets circulair om K. Eriks afsättning d. 12 Sept. 1434. Ericus Olai nämner, vid sidan af Gregers Magnusson, Herman Rodenkerke, såsom en af dem, som länge suttit fångne. Denne bebodde 1420 Lagundsberg eller n. v. Landsberga i Upland, men är i öfrigt mindre bekant.

om de påräknat, utan blefvo mellan 30 och 40 af dem gjorda ill priser.

Båda parterna sågo sig nu om efter bundsförvandter. K. Erik ıppeggade, om man eljest får tro Hanseatiska berättelser, uenigheten i Städerna, hvilka snart blefvo skådeplatsen för ›lodiga omhvälfningar. Hanseaterna åter upphetsade Ryssarne, rån hvilka en stor beskickning sent på hösten 1427 ankom ill Köpenhamn och fordrade att återfå de länder, som konun;ens företrädare skulle hafva från dem eröfrat; i annat fall ıotade de uppsäga stilleståndet, hvilket utgick pingsttiden 1428. (N:o 92).

Under vintern började åter kejsaren bemedla; men hans ombud, som äfven understöddes af en beskickning från Högmästaren, fann icke å någondera sidan villigt öra för sina förslager. Hanseaterna förklarade för Högmästarens sändebud, att de ej kunde ingå någon separatfred och icke kortare stillestånd än på 6 år, hvarunder hvardera parten borde få behålla hvad han innehade *). K. Erik var äfven obenägen för ett stillestånd, men kunde underkasta sig en skiljedom af »herrar och vänner» **). Väl lofvade slutligen Hanseaterna det kejserliga ombudet att på våren sända fredsunderhandlare till Konungen, och denne visade sig nu ej heller obenägen; men i stället utrustade Hanseaterna en flotta af 240 skepp, hvilken, jemte en skara af Holsteinska Vitaliebröder, redan d. 6 April ankom till Köpenhamn, i afsigt att förstöra Danska flottan, som ännu icke utlupit, och att tillspärra hamnen; men den mötte ett så kraftigt motstånd, att den med oförrättadt ärende måste återvända hem. Ett annat syftemål med denna expedition var att förskaffa de Hanseatiska köpmansfartyg, som skulle ut till Vesterhafvet, trygg fart genom Sundet, men äfven detta lyckades ofullständigt. Några större företag omtalas icke

*) Peter Holstes bref till Högmästaren, dat. Lübeck d. 5 Jan. 1428.

**) Tyme Stolnik och Bertold Burammer berätta detta i bref till Högmästaren, dat. Kopenhaven am Kindertage d. 28 Dec. 1427, med åberopande af Drottningens och några af Riks-Rådens yttranden. I ett senare bref, d. 8 Jan., säga de, att de icke kunnat förnimma, att Konungen vore böjd för fredsunderhandling med Städerna.

vidare under detta året. Erik hade förlorat allt förtroende till sig sjelf, och hans gemål måste åtaga sig regeringsbekymren. Den Svenska flottan blef på sommaren utkommenderad och låg en tid i Sundet; men Hanseaterna lemna om densamma en mindre fördelaktig beskrifning. Besättningen utgjordes af omkring 2000 man, men deribland voro blott 400 fullrustade krigsmän, de öfriga voro bönder och löst folk. De saknade redan i Augusti lifsmedel och begärde, att konungen skulle proviantera dem; i annat fall måste de segla hem. (N:o 94).

Båda de krigförande parterna synas nu vara uttröttade, och ingendera af de stora flottorna visade sig mera på sjön, utan lemnade fältet för kapare eller Vitaliebröder, såsom de ännu kallades. En hop smärre fartyg, till antalet 80, hade Konungen deremot liggande i närheten af Sundet och Bältena, för att uppbringa Hanseatiska handelsfartyg. Vid samma tid som den Svenska flottan ankommit till Köpenhamn omtalas, att Vitaliebröder med 7 märsskepp och 23 snäckor eller smärre fartyg passerat Sundet på väg till Norge, men blifvit af Danskarne förföljda och förlorat alla märsskeppen och 3 snäckor, samt 500 man, och det utan svärdsslag. (N:o 93).

Äfven det följande året, 1429, var den Svenska flottan kommenderad till Öresund, der den qvarhölls en stor del af sommaren och hösten, under det den led brist på lifsmedel, och blef slutligen till stor del förstörd genom en storm *). — Måhända är det den sista gången, som den gamla, på skeppslagsindelningen grundade, skärgårdsflottan till större antal varit samlad.

Några Svenska skepp, som skulle till Danmark föra kronouppbörden från Sverige, hade detta år det missödet, att blifva på sjön anfallna af Holsteinska kapare och efter ett tappert motstånd tagna; 100 man af besättningen omkommo under stri-

*) Rimkrönikan, enda källan som omtalar detta årets utrustning, säger uttryckligen, att Drottning Filippa julen efter denna olycka for till Wadstena och att hon under besöket der dog. Man skulle eljest kunna sätta i fråga, om icke tilldragelsen kunde tillhöra året 1428; men Kröpelin säger sig i ett bref af d. 13 Nov. 1429 hafva varit hos konungen hela sommaren och ej förr än den 18 Oct. hemkommit. (N:o 96). Troligen har han med flottan haft någon befattning.

den, de öfriga, 200 till antalet, fördes såsom fångar till Wismar *), jemte det kostbara godset, förmodligen till en del jern och koppar samt andra af landets produkter, — enligt en Hanseatisk krönikskrifvares berättelse, den bästa fångst, som hans landsmän under hela kriget gjort.

K. Erik hade under striden med de Wendiska städerna med möda undgått att få öppet krig med de Preussiska; ty dessa senares interesse var allt för nära förbundet med de öfriga Östersjöstädernas, att allvarsamma förvecklingar skulle kunna uteblifva. Den Tyska Ordens magt var dock sedan slaget vid Tannenberg bruten, och den nuvarande Högmästaren Paul von Rusdorff kände sig alltför svag, för att inlåta sig på sina företrädares djerfva politik. En sammanstötning hade varit nära att inträffa redan på våren 1427, då den Hanseatiska flottan bland annat hade i uppdrag att skaffa de Preussiska handelsfartygen trygg passage genom Sundet, men dessa inträffade först sedan Hanseaterna redan dragit sig tillbaka.

Någon tid derefter sände K. Erik ombud till Högmästaren, för att förebygga de Preussiska städernas benägenhet att göra gemensam sak med hans fiender. Han tyckes hafva fordrat, att Högmästaren skulle förbjuda dem att utsända värbara skepp, åtminstone icke i större antal. Högmästaren lofvade, att ej flera skulle få utlöpa än de som då voro i sjön, men som dessa stego till ett antal af 150 märsskepp, tvekade sändebuden att meddela konungen detta svar **).

Flera Preussiska fartyg blefvo sedan under sommaren tagna af Danska kapare, och Högmästaren sände derföre på vintern en beskickning till Danmark, för att utverka skepparnes frigifvande, hvilket ock lyckades. Men äfven från Preussiska och Lifländska sidan skedde förnärmelser mot Svenska undersåter (N:o 92), hvilka sedan kriget utbrutit mot de Wendiska städerna blott kunde handla med de östligare städerna. Genom

*) Måhända var Svenska väpnaren Huse Niklisson, för hvilken tvenne landsmän d. 12 och 29 Juli 1431 gingo i borgen, för hans skuld till borgmästarne i Wismar (N:o 97), ibland dessa fångar.

**) Slottskomthuren i Danzig till Högmästaren, dat. am abende Johannis (d. 23 Juni) 1427.

en beskickning till Köpenhamn utverkade sedan Högmästaren likväl, på sommaren 1428, att Preussiska fartyg till ett antal af 20 eller 30 i sönder skulle på Högmästarens förord hos konungen få fritt passera Sundet. (N:o 93).

Ehuru äfven de krigförande städerna erkände de Preussiska städernas neutralitet, förgick dock ej året 1429 utan förluster för deras köpmän, emedan sjöröfvare begagnade sig af tillfället att taga deras fartyg (N:o 96) och dessutom äfven de Danska krigsskeppen och kaparne ej alltid respekterade Preussisk egendom *).

Den nedtryckande inflytelse, som kriget utöfvade på de Preussiska och Lifländska städerna förmådde under de följande åren Högmästaren till nya bemedlingsförsök, hvartill han dessutom uppmanades af kejsar Sigismund. Trenne år efter hvarandra, 1429—1431, höllos långvariga möten för sådant ändamål i Nyköping på Falster. De båda första gällde blott Hansestäderna, hvilka genom det intrång de ledo af den tillväxt, Holländska och Engelska handeln på de Nordiska farvattnen under senare tider vunnit, och inre söndringar samt det Skånska sillfiskets aftagande, kände sina krafter för svaga, att i längden hålla ut med kriget.

Det första af dessa möten hölls i Juni 1429, under ledning af Hertig Wilhelm af Braunschweig. Det gick blott ut på att komma öfverens om tvistens afgörande genom skiljedomare, och upplöstes, sedan Hanseaterna förklarat sig icke kunna godkänna kejsar Sigismund, som Konungen dertill utsett. Det andra mötet hölls i Juli och Augusti 1430, då Konungen var sjelf närvarande. Han fordrade till en början skadeersättning och återställande af det förra förbundet; städerna nekade till hans första fordran och föreslogo honom ett längre stillestånd, på minst 6 år, hvari äfven Holsteinarne skulle vara inneslutna, hvaremot konungen till det högsta ville medgifva ett års vapenhvila. — Underhandlingen blef derpå uppskjuten

*) Ett bref till Högmästaren dat. Danzig månd. efter nyåret (d. 2 Jan.) 1430 berättar, att rådet i Elbing hade beslutit lägga beslag å ej blott Konungens och Drottningens gods, utan ock å följande rådsherrars, nemligen Benedict Pogwisch's, Vicke von Vitzens, Eske Brocks och Erik Krummediks.

till nästa pingst, men Rostock antog för sin del de erbjudna vilkoren, af hvilka konungen i hufvudsaken eftergaf det första.

Detta affall väckte väl till en början mycken ovilja; men exemplet lockade snart till efterföljd, då Stralsund i September till och med underkastade sig något hårdare vilkor.

Äfven Lübeck, Wismar och Lüneburg sökte genom en ny beskickning till Danmark i November samma år att erhålla fred. Underhandlingen fördes i Helsingborg, under bemedling af borgmästaren i Stralsund och tvenne Pommerska herrar, samt å konungens vägnar af Erik Krummedik och Benedikt Pogwisch. Man var nära att blifva ense; men Hanseaternas fordran, att äfven grefvarne af Holstein skulle inneslutas i freden, ville konungen på intet vilkor antaga, och det anbud han gjorde, att det till den 2 Febr. skulle stå städerna fritt att erhålla samma vilkor, blef utan påföljd.

Dessa fredsunderhandlingar hade om ej alldeles afbrutit, åtminstone hämmat krigsföretagen under året 1430, men på våren 1431 deltogo Lübeckarne uti Holsteinarnes anfall på Flensborgs stad, hvilket lyckades genom några af innebyggarnes förräderi. Både från land- och sjösidan gjordes sedan fruktlösa försök att undsätta de båda slotten, hvilka under hela sommaren belägrades af Holsteinarne; men uti intetdera omtalas andra deltagare än Danskar.

Under tiden hade Kejsar Sigismund gjort ett nytt försök att stifta fred mellan de krigförande, hvarom Tyska Högmästaren redan på våren erhållit uppdrag *). Trenne ordensmedlemmar blefvo för detta ändamål afsände till Köpenhamn, hvarest konungen i några rådsherrars närvaro d. 2 Juli 1431 förklarade dem sin benägenhet för fred eller stillestånd och gaf dem fullmagt att å hans vägnar utsätta tid och ort för en fredscongress; de begåfvo sig derefter till Lübeck, dit Wismars och Lüneburgs likasom Holsteinarnes ombud voro instämda att möta den 23 Juli, men då de sistnämnda ej infunno sig, skred man efter flera dagars väntan till underhandling med Städernas

*) Kejsar Sigismunds bref till hertigarne af Slesvig, dat. mont. n. Misericordia (d. 2 April) 1431, om uppdraget för Rusdorf och med befallning att till midsommar afstå från fiendtligheter.

fullmägtige, å hvilkas förslag en ny inbjudning afsändes till Holsteinarne. — Emedan ett urskuldande svar derpå följde, af innehåll, att de ännu låge för Flensborg och att hertig Adolf vore sårad, antogo medlarne uppmaningen att jemte städernas ombud infinna sig i Rendsburg; men Holsteinarne mötte dem redan i Neumünster d. 30 Juli *). Så väl Holsteinarne som Städerna förklarade sig här benägna för fred, men under förutsättning att åter komma i åtnjutande af sina gamla rättigheter och privilegier; deremot ville Holsteinarne formligen, med fotfall, begära hertigdömet såsom län och derför göra konungen tjenst. — På tillfrågan, om de, i händelse något fredsslut icke nu kunde komma till stånd, ville vara »det heliga Romerska riket lydige» och ingå ett stillestånd med konungen på några år, förklarade sig både Holsteinarne och Städerna dertill benägna, ehuru de föredrogo en varaktig fred. (N:o 98).

Enligt öfverenskommelsen i Neumünster skulle både Holsteinarne och Städerna sända ombud till Nyköping på Falster, när de Preussiska sändebuden kallade dem. Mötet hölls i medlet af September, och såsom K. Eriks ombud infunno sig der Biskop Johan af Oslo samt Riksråden Axel Petersson (Tott), Bengt Stensson (Natt och Dag) och Esge Brock. Dessa framstälde dervid trenne alternativer. Man skulle antingen 1) underkasta tvisten en ny ransakning och dom, och vore konungen, i händelse utslaget blefve motparten för svårt, benägen till så mycken eftergifvenhet, som utan skada för hans riken kunde beviljas, eller 2) ingå ett stillestånd på några år, med rätt för Holsteinarne att behålla hvad de innehade, samt för de fyra städerna att i de nordiska rikena njuta samma rätt som andra Hansestäder, eller 3) sluta blott ett kort stillestånd till nästa vår eller sommar, då konungen kunde hafva sina Riksråder talrikare samlade än nu. Hvarken Holsteinarne eller Städerna ville afstå från de förbehåll, som de framställt i Neumünster, och till en början ej heller ingå på ett kortare

*) Kirskorffs bref till Högmästaren, dat. Lübeck fred. före Dominici (d. 3 Aug.) 1431.

stillestånd än på tio år. Konungens ombud funno dessa fordringar väl öfverdrifna; dock ville konungen medgifva Holsteinarne att behålla hvad de innehade, men ej att Hanseaterna finge åtnjuta sina förra privilegier. (N:o 99). Måhända voro ombuden redan på hemvägen, då underhandlingen några dagar senare upptogs å det lilla slottet eller kungsgården Getsör på Falster, vid inloppet till Nyköping. Preliminärer till ett stillestånd på fem år blefvo här uppsatta d. 25 Sept. 1431. Holsteinarne skulle derunder behålla hvad de innehade af hertigdömet, men Hanseaterna blott få handla i sex städer, två i hvart rike, nemligen Malmö och Nestved, Stockholm och Söderköping, samt Stavanger och Bergen; dessutom skulle de under sillfisket få besöka Skanör, Falsterbo och Dragör. Dessa vilkor skulle ombuden ofördröjligen bringa till sina principalers kännedom, och om de antoges, stilleståndet taga sin början 12 dagar efter deras hemkomst, och skrifvelse till Herr Erik Krummedik afsändas, för att få ett möte utsatt i Wordingborg, för stadfästandet af freden. Danska ombuden gjorde dock det förbehåll, att få underställa konungen punkten om Hansestädernas privilegier (N:o 100), men kunde redan efter två dygn skriftligen underrätta de Preussiska medlarne, att han med sitt Råd, för att göra Kejsaren och Högmästaren till viljes, godkänt äfven denna punkt. (N:o 101).

Med Holsteinarne var kriget nu slutadt, men Hanseaterna antogo ej de erbjudna stilleståndsvilkoren, utan fortfor sjökriget äfven det följande året, 1432, ehuru ifrån ingendera sidan några större företag omtalas. Erik Krummedik och Svenska riddaren Broder Svensson hade sjelfva, med konungens understöd, utrustat några fartyg, hvarmed de på sommaren kryssade i södra delen af Östersjön, för att uppbringa Hanseatiska fartyg. Den senare hade till en början framgång i detta företag, men möttes derefter vid Bornholm af 4 större fartyg, som blifvit utrustade af rådet i Lübeck, för att convoyera ett par smärre handelsfartyg, från Reval; Krummedik vek försigtigt undan, men Broder Svensson lät, så snart de större skeppen passerat, angripa de smärre. Det talrika väl-

rustade manskapet, som dittills dolt sig under däcket, rusade då upp, en häftig strid uppstod och Broder Svensson blef, med hela den öfverlefvande delen af hans manskap, 260 man, och alla tre skeppen, tagen och införd till Lübeck, der han sjelf sedan en lång tid hölls fången *).

Kort efter denna händelse afslöts i Horsens d. 22 Aug. 1432 ett formligt stillestånd på 5 år, hvarigenom de redan året förut gjorda öfverenskommelser med Holsteinarne närmare bestämdes och de fyra Hansestäderna åter kommo i åtnjutande af sina handelsrättigheter. En slutlig uppgörelse skulle ske på ett nytt möte i Svendborg följande år; men konungen framkom dervid med ersättningsanspråk, som visade att han redan ångrat sin förra eftergifvenhet. Saken måste uppskjutas till den 1 Maj 1434, då af båda parterna tillkallade skiljedomare skulle mötas i Wordingborg. Konungen hade utsett en biskop af Hildesheim, samt hertigarne Bogislaf och Barnim af Pommern och Henrik af Meklenburg, Städerna tvenne biskopar, af Razeburg och Verden, och konungen hade dessutom åtminstone 12 biskopar samlade från de tre nordiska rikena; men alla dessa fredens apostlar förmådde icke åstadkomma något mer än en öfverenskommelse, att åter d. 1 Maj 1435 mötas på samma ställe. Det var blott Städernas hotelse att understödja det i Sverige utbrutna upproret, som ändtligen förmådde konungen till eftergift i afseende på sin fordran å skadeersättning. Freden slöts i Wordingborg d. 15 och 17 Juli 1435. Hanseaterna blefvo deri tillförsäkrade att ej underkastas några inskränkningar, som ej varit 100 år förut, och Grefve Adolf att i sin lifstid, samt arfvingarne att 2 år efter hans död, få behålla hvad han af hertigdömet innehade; om någon länstjenst var intet bestämdt. Haderslev, med dess län samt ett par små öar, var nu allt hvad konungen efter ett så långvarigt krig hade qvar af det omtvistade landet.

*) Han har likväl återkommit åtminstone redan i början af år 1434, ty genom ett pergamentsbref, dat. capite jejunii d. 10 Febr. s. å. har han af domprosten i Skara arrenderat 3 gårdar i Wik, Toristorpa socken (Marks härad) i Vestergötland.

Den inre styrelsen och förvaltningen i Sverige under K. Erik.

K. Erik har under sin långvariga regering egentligen varit ledd af blott tvenne idéer, hvilka fullföljda med mycken envishet och oförstånd slutligen ledde ej blott till fullkomligt misslyckande, utan ock till hans eget förderf. Den ena, återvinnandet af Slesvig eller Söder-Jutland, hade medfört en ofred om 26 år, af hvilka 16 kunna räknas såsom krigsår. Sverige hade derunder åtminstone i det hänseendet varit lyckligare än de andra båda rikena, att det varit mindre utsatt för fiendens besök. Måhända var kriget i sin början icke heller egentligen impopulärt; Tyskarne hade under Albrekts regering, dels såsom fogdar och höfvidsmän dels såsom garnizonstrupper, och sedan såsom Vitaliebröder eller sjöröfvare, gjort sig mycket hatade i Sverige. Men det uppenbart olämpliga sätt, hvarpå det fördes, den i allmänhet sena utrustningen, som fördröjde anfallet tills sommaren var halfliden, obeslutsamheten under operationerna, och de dåliga anstalterna för truppernas underhåll, gjorde jemte den ringa framgång man rönte, att folket alldeles ledsnade dervid, ehuru inga bestämda uppgifter om sinnesstämningen i Sverige finnas förr än vid Tyska Ordens-Högmästarens försök att mäkla fred år 1425, då hans ombud i bref från Köpenhamn af d. 3 Aug. inberättade, att Svenskar och Norrmän voro derför benägna *). Naturligtvis blef missnöjet, då kriget förnyades och resultatet blef ännu sämre, starkare, och framhålles bjert bland skälen till konungens afsättning.

För frälsemännen, som åtminstone till och med år 1429 måste deltaga i alla fälttågen, blef kriget särskildt betungande, derigenom att konungen icke gaf dem ersättning för hästar och vapen, som de förlorade, och icke heller utlöste dem ur fångenskap, ehuru de enligt lagen kunde fordra bådadera **). Flera

*) Sändebudens Bref, dat. fred. efter Petri ad vincula 1425.
**) Magnus Erikssons Landslag, Kb. c. 18.

måste derföre sjelfva utlösa sig, och påminnelser om ersättning gjordes flera gånger, äfven efter konungens afsättning, särdeles för dem som blifvit fångna i Öresund. Men det egentliga kriget hade redan långt före Engelbrekts uppresning upphört, och det kan endast genom sin inverkan på den inre förvaltningen hafva betydligt bidragit till dennas utbrott.

Den andra af K. Eriks älsklingstankar, som måhända ännu mer förorsakat hans undergång, var den att få sitt syskonbarn Hertig Bogislaf af Pommern erkänd såsom thronföljare. Efter hvad Erik sjelf påstod, hade denne »suttit med honom i slottslofven allt sedan Drottning Margareta dog» d. v. s. att slottshöfvidsmännen hade gifvit en försäkran att hålla hertigen slotten tillhanda *), förmodligen dock blott i den händelse, att konungen afginge utan manliga arfvingar; ty ett sådant vilkor finnes infördt i frälsebrefven, åtminstone från och med 1416 **). Sjelf påstod K. Erik, att Danska rikssråden godkännt detta förfarande, hvilket får en viss grad af trovärdighet derigenom, att flera af dem beseglat Drottning Filippas d. 30 Juli 1420 utfärdade bref om förändringen med hennes lifgeding uti Danmark, hvari en sådan bestämmelse förekommer ***). Men om han någonsin meddelat Svenska Rådet denna plan är icke bekant; saken borde hafva behandlats på ett unionsmöte, men konungen åberopar i sin försvarsskrift blott Danskar och Tyskar såsom vittnen, huru prinsen blifvit hemtad till Danmark. En anledning finnes, att frågan om unionen och dess framtid förevarit på ett möte i Köpenhamn i Augusti 1425, då Svenska rådsherrarne dit voro kallade (N:o 89, †); ty d. 11 Sept. detta år har konungen låtit utfärda en officiell vidimation af förslaget till unionsakt, tydligen i den afsigt, att dokumentet skulle komma att gälla såsom en rättsgiltig statshandling, ehuru vittnena i den utförliga beskrifningen af dess yttre beskaffenhet

*) K. Eriks försvarsskrift emot Danska Rådets afsättningsbref, dat. d. 25 Juli 1439. Hvidtfeld, s. 612.

**) Jfr de ofvan, s. LXXVI, åberopade frälsebrefven.

***) Hvidtfeld, s. 299.

†) Utom ofvannämnda dokument, finnes det ett annat, som visar, att åtminstone Svenska rådsherrar vid denna tiden varit samlade, nemligen ett salubref

synas velat inlägga en tyst reservation mot en sådan mening. Men något bruk af denna vidimation har konungen icke, så vidt man vet, gjort förr än år 1435, då Svenska rådet fordrade att få del af unions-akten. Dess bestämmelser motsvarade icke hvarken hans åsigter om sin egen ställning eller hans afsigter med hertig Bogislaf. Han ville nödvändigt gälla såsom arfkonung, hvarmed man den tiden förband föreställningen om en högre rätt, och tog det mycket illa, då han fick höra, att ärkebiskopen i Upsala Olof Larsson, under det han besökte påfliga hofvet, för att erhålla bekräftelse å sitt val, berättat, att konungen icke hade ärft thronen i Sverige, utan erhållit den genom val. Äfven efter uppresningen i Sverige bedref han i Danmark sin plan att få Bogislaf erkänd med mycken envishet, och det motstånd han rönte, var troligen anledningen, hvarför han öfvergaf landet. Det var sannolikt ock egentligen för att försäkra sig om framgång i denna punkt, oaktadt de Svenska riksrådens bestämda motvilja, som han lemnade det ena Svenska slottslänet efter det andra dels åt Danskar, dels och i synnerhet åt Tyskar, så att det vid utbrottet af Engelbrekts uppresning knappt fanns ett enda slott af någon betydenhet, som innehades af en infödd Svensk, med undantag af Viborg*).

af en Atzer Jepsson å gods i Upland, utfärdadt i Köpenhamn d. 2 Aug. 1425 och beseglадt af riddarne Krister Nilsson (Wase), Anund Sture och Niklis Erengislason samt Hans Kröpelin, hvilka alla fyra voro Svenska riksråder.

*) Rimkrönikans uppgifter om namnen på fogdarne å de slott, som Engelbrekt intog, kan i allmänhet bestyrkas genom samtida handlingar. Den mest beryktade af dem, Jösse Eriksson, är till sin härkomst mindre bekant. Hvidtfelts antagande att han var densamme som den Jöns Eriksson, hvilken skref sig till Asdal på Jutland, är, såsom Jahn anmärkt, oriktigt; likaså Stiernmans uppgift, att han också kallades Jösse Jute; ty det finnes både i Riks-Arkivet och i Upsala Bibliothek köpebref å gods i Vestmanland, utfärdade för Jösse Eriksson och bevittnade af Jösse Jute, eller der båda två nämnas som vittnen. Ett sigill af den sistnämnde, som hänger under Finn Jönssons sulubref till Vesterås domkyrka af d. 13 Aug. 1429, visar, att hans rätta namn var: Jösse Niclisson. Men båda nyttjade samma vapen, en tvärbjelke, prydd med en ranka. Det är deraf sannolikt, att de voro af samma slägt, troligen syskonbarn. Jösse Eriksson var gift med en dotter af Norska riksrådet Ulf Jonsson, som bodde på Ervalla i Vestmanland (Diplomat. Darlekarl. Suppl. s. 43, jfr Jahn. s. 483). Det finnes ett dokument af d. 7 Juli 1414, som visar, att han redan då var fogde på Vesterås slott.

Ibland de Tyskar, som af konungen sålunda gynnades, var den förnämsta en Grefve Hans af Ewersten och Nougarten i Pommern *). Han fick Gripsholm med dess län i pant för någon försträckning, hade dessutom Oppenstens slott, med Kind och Mo samt kanske flera härader i Vestergötland, och intog någon gång den främsta platsen bland rikets råd äfven i Sverige. (N:o 88). En annan betydande man var Benedikt Pogwisch, som innehade Kastelholm med Åland, stod högt i konungens ynnest **), samt räknades till riksens råd; men om han just skall anses som Svensk rådsherre kan i anseende till konungens sätt att behandla regeringsärendena knappt afgöras. Den utmärktaste var Hans Kröpelin, som troligen var född i Preussen och der hade betydande förbindelser (N:o 102, 103, 107), men som redan i Drottning Margaretas tid inkommit och åtnjutit hennes förtroende. Han användes till en början i Danmark och i Wiken, der han år 1415 blef fogde på Bohus, men efter Bo Djures död år 1421 blef han höfvidsman på Stockholms slott, hvarunder hörde hela Upland, med en del af Södermanland, samt efter 1432 äfven Gestrikland. Han räknades också redan 1422 till konungens råd ***). Han är den ende af de utländske fogdarne, som omtalas med fortfarande aktning, oaktadt han sedan uppresningen utbrutit, alltid sökte att uppehålla konungens sak.

De öfriga voro sannolikt till största delen lycksökare, som här blott ville rikta sig på folkets bekostnad, och så mycket mer måste göra sig hatade, som de voro främmande för landets språk och förhållanden. Den klagan, som rikets inbyggare i flera bibehållna bref och skrifter öfver dem uttalat (N:o 105), bestyrkes äfven af en utländsk häfdatecknare, Herman Corner.

*) Grefve Hans nämnes främst bland de rådsherrar, som beseglat traktaten med Hansestäderna d. 15 Juni 1423. Hvidtfelt, s. 331, der i öfrigt hans namn oriktigt inkommit s. 292, bland dem, som beseglat traktaten med Polen af år 1419, derigenom att Duwe blifvit läset för Grewe.

**) Han omtalas i Vadstena klosters dagbok såsom begrafven der d. 7 Febr. 1432, med tillägget: consiliarius Regis præcipuus.

***) I ett dombref, som Drottning Filippa »medh sin nadhuga herris radh» utfärdat i Vadstena tisd. efter midfastosönd. (d. 24 Mars) 1422. Original i Upsala Bibliothek.

Skatternas eller utlagornas besvärlighet gaf mycken anledning till missnöje, och hade varit en nödvändig följd af kriget; men det var icke så mycket deras förhöjning som det förändrade sättet för deras utgörande, som gaf en rättvis anledning till klagan. De naturprodukter, hvaraf utskylderna i äldre tider vanligen utgjordes, voro icke fullt användbara, då de från de aflägsna kusterna af Bottniska och Finska vikarne skulle föras ända ned till Tyska gränsen för underhållet af hären. Redan i Drottning Margaretas lifstid hade derföre försök i flera landsorter blifvit gjorda att få dem utbytta mot penningar. I en stor del af Finland, Vestmanland, Nerike och Vestergötland var den hufvudsakliga skatten bestämd i penningar, sannolikt genom öfverenskommelse med hvart landskaps innebyggare. På Öland hade ett sådant aftal eller s. k. »sämja» blifvit uppgjord vid ett konungens besök på ön, förmodligen år 1414 *), men med ömsesidig uppsägningsrätt. Henning Königsmark, Benedikt Pogwisch och konungens kansler hade derom handlat med allmogen. (N:o 95). Den förstnämnde uppgifves såsom upphofsman till ett annat förslag, som måhända var ämnadt att förmå allmogen att gå in på förvandlingen i penningar. Hvart landskap eller härad skulle åtaga sig att årligen betala en viss summa penningar i ett för allt, och en sådan »stadge» har verkligen ej blott blifvit å många orter uppgjord, utan fortfarit ända till K. Gustaf I:s nya reglering af beskattningen, ehuru summans belopp tid efter annan blifvit jemkad **).

Men kriget, som troligen gifvit anledning till denna skatteförenkling, har i sin fortgång äfven föranledt dess upphäfvande. Det uppslukade ej blott en allt för stor del af landets rörelsekapital, särdeles som detta icke var betydligt, utan hindrade äfven varu-omsättningen, sedan Holsteinarne år 1415 begynt utsända kapare, och Hansestädernas deltagande hämmade i hög grad den utrikes handeln. Den successiva försämring af myntet,

*) K. Erik har dom. Oculi (d. 11 Mars) 1414 på Borcholm utfärdat ett skyddsbref för Helgeandshuset i Stockholm. Att förändringen icke kan vara tidigare synes deraf, att enligt Bures utdrag af 1413 års Skattebok naturprodukter utgått i skatt från Öland.

**) Jfr Bergfalk, Om Svenska jordens beskattning. Ups. 1832, ss. 19, 51.

som K. Erik tillät sig, gjorde ytterligare svårigheter, då utlagorna skulle betalas med ett annat slags mynt än det, hvari de voro bestämda. Det blef snart nödvändigt att medgifva varors erläggande i stället; men priset, hvartill de skulle beräknas, berodde på uppbördsmännen, och dessa funno sin räkning vid att sätta det mycket lägre än det borde vara, kanske blott till hälften af hvad varorna verkligen gälde i städerna*) dels till fördel för kronan (N:o 89), dels ock till sitt eget bästa. Ölandsboarne begärde derföre genom en skriftlig ansökan hos konungen i slutet af 1420-talet, att få återgå till det forna sättet, och få erlägga boskap och spannemål i stället för penningar, »såsom andra skattebönder i riket när och fjerran gjorde», tillägga de, hvaraf skulle synas, att den omtalda förvandlingen åtminstone i södra Sverige icke varit allmännare införd. Hos allmogen var naturligtvis skatternas storlek en hufvudsaklig anledning till missnöje och vid Engelbrekts uppresning blefvo de i allmänhet nedsatta med en tredjedel**).

Äfven det andliga ståndet hade konungen gifvit rättmätiga anledningar till missnöje, derigenom, att han flera gånger blandade sig uti tillsättandet af biskopar, hvartill han efter lag och häfd icke hade någon rätt, och dervid han äfven föredrog utländingar, hvilka gjorde hans omdöme föga heder.

Borgarne, eller, som de ännu länge kallades, köpstadsmännen, besvärades ej blott af den stockning i handeln, som följde med kriget, utan ock af förhöjda tullsatser, hvilket äfven var en anledning till missämjan med Hansestäderna.

Med allt detta är dock konungen moraliskt mer tadelvärd, för hvad han försummat, än för hvad han gjort. Han glömde hastigt de föredömen och lärdomar, han af sin fostermor erhållit. Han omgaf sig helst med utländingar, upphöjde dem äfven till riksråder, men såg sällan de infödda och lagliga råd-

*) Besvärsskriften, inlemnad vid mötet i Stockholm i Oct. 1435. Hvidtfelt, s. 537.

**) Jfr Rådets bref till Finnland d. 24 Juni 1436, Åbo Tidn., 1784, s. 204, der brefvet är infördt med den öfverskrift det har i Åbo domkyrkas copiebok: »Nådhenne (!) breff huru en tridhing afslogx aff Skatten her i landheth »som öffwer alt Rikedh är.»

gifvarne samlade omkring sig. Hans besök i Sverige, som under Margaretas tid varit täta och långvariga, upphörde nästan alldeles efter ett par år, såvida ej enskilda familjomsorger kallade honom, och i Norge har man knappast någon enda gång fått se sin konung sedan år 1405. Första året efter Drottning Margaretas död uppehöll han sig länge i Sverige och hade äfven Svenska rådet samladt i Stockholm, hvarvid ett par vigtiga förordningar blefvo utfärdade, den ena, som redan förut är nämnd, om hållande af räfsteting, den andra om inrättandet af gästgifverier vid de allmänna vägarne. Vid sina senare besök kom han aldrig längre än till Wadstena, och det synes tvifvelaktigt, om han sedan någonsin haft något sammanträde med Svenska rådet inom rikets egna gränser *), hvilket jemte mycket annat gaf saken det utseendet, som om Sverige blott varit ett lydland under Danmark.

Ehuru konungen således endast tillfälligtvis kunde få någon kännedom om ställningen hos sina aflägsnare undersåter, fogade han icke någon anstalt om förvaltningens regelbundna gång, genom något slags centralmyndighet, hvarken i Sverige eller Norge. Konungen sjelf afgjorde aldrig, så vidt man vet, något rättegångsärende, han lät efter 1414 räfstetingen upphöra och lemnade icke åt rådet någon domsrätt, utom i särskilda mål, som han uppdrog åt några rådsherrar att afgöra. Någon gång har han till och med hänskjutit ett vädjadt Svenskt rättegångsmål till Danska riksrådets afgörande, med biträde af två Svenska biskopar **). Hans tröghet tillvexte med motgångarne under

*) Bref och anteckningar, som visa hans närvaro i Sverige, finnas för Mars och April 1414. från Borgholm och Kalmar. för Mars 1415 från Wadstena, för Mars 1420 från Kalmar, för Sept. 1421, från Wadstena och Rånö slott, hvilket han besökte för rättegången mot hans gunstling, ärkebiskop Johannes Jerechini. Derefter finnes intet spår af hans besök förr än i Febr. 1430, efter Drottning Filippas död, då han väl hade några rådsherrar samlade i Wadstena, som rådfrågades om hans stiftelse af själamessor till Drottningens minne; men att de deltagit i någon regeringsakt omtalas icke. Jahn åberopar ett bref af den 29 Jan. 1429, som skulle visa, att han detta år varit i Sverige, men det är tydligen dateradt »Ringsted» och är således utfärdadt på Seland.

**) Ett dombref, utfärdadt af 10 rådsherrar, som af Konungen blifvit »tiltrodde, »oc befalde vm trætto oc delamaal som vpå færdha waro mællom godha »mæn aff hans rike» i Helsingborg d. 31 Oct. 1433. Orig. i Upsala Bibl.

Holsteinska kriget, så att han sällan kunde förmå sig att utfärda ett regeringsbref, och Ryska ströfkorpser fingo ohämmadt plundra i Norrbotten och Norska Nordlanden *). — Det finnes öfver hufvud ingen period i Sveriges historia ända från Birger Jarls tid, som är så mager på bevis om regeringsmaktens verksamhet **).

Ej underligt derföre, att Drottning Filippa slutligen måste gripa sig an och uppfylla sin mans åligganden både vid rättvisans handhafvande och försvaret mot yttre fiender. Första exemplet på hennes deltagande i regeringsärender lemnar ett dombref, dateradt Wadstena d. 24 Mars 1422, hvari Drottningen sjelf jemte 12 Svenska män, dem hon kallar »sin nådiga herres råd», afgör en tvist mellan riddaren Gustaf Algotsson och Jon Gädda å ena samt Bo Jonssons arfvingar å den andra sidan ***). Konungens långvariga frånvaro från sina riken, under vanliga förhållanden en betänklig sak, kan nästan betraktas såsom en lycka för hans undersåter, emedan kriget derunder fick hvila, och regeringen sköttes af Drottningen med vida mera framgång än han sjelf skulle förmått. Hon upprättade en myntförening med Hansestäderna, hvilken skulle hafva beredt en betydlig lättnad i handeln, om den blifvit vidmagthållen, emedan den stälde de nordiska rikenas mynt i ett bestämdt och enkelt förhållande till det Hanseatiska †). Hon

*) Keyser, Norske Kirkens Hist. II, 497. I Riks-Arkivet finnes ett intyg af Åbo borgmästare och råd af d. 29 Juli 1443, hvari med åberopande af äldre handlingar omtalas Ryska plundringar i Norrbotten 1415, hvarvid äfven borgare från Åbo lidit betydlig förlust, utan att få någon ersättning derför.

**) Man har tillagt K. Erik en stadga, som skulle hafva blifvit utfärdad i Wexjö år 1414; men åtminstone den utförligare redactionen, som Hadorph aftryckt vid Biärköa-Rätten s. 41, är ett uppenbart falsarium, såsom redan en hastig blick på innehållet visar; ty de resor, som landbönderna skulle vara skyldiga att göra, gälla blott sådana sjöstäder, som äro lämpliga afsättningsorter för Småland. Af de herrar, som sägas hafva beseglat stadgan, var Marsk Erik redan död 1396 och Sten Bengtsson år 1408. De som utfärdat stadgan säga, att det skett med konungens råd, som han sände till räfstetinget, men några af de nämnda voro sjelfva rådsherrar. Troligen är äfven den kortare redactionen, ehuru temligen gammal, dock icke annat än en öfverenskommelse emellan den Småländska eller Östgöta adeln.

***) Original å pergament i Upsala Bibliothek.

†) Jfr Hallenberg. Om mynt och varors värden under K. Gustaf I. s. 13—16. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter, IX: 703—705.

besökte äfven Sverige våren 1425 och sammankallade rådsherrarne samt afgjorde med dem förekommande tvistemål *). Först ifrån den tiden befinnes det Svenska Rådet hafva haft en sjelfständig verksamhet, åtminstone i afseende på utrustningen af trupper för det Tyska kriget. (N:o 90).

Äfven efter konungens återkomst fortfor, med hans bifall, hennes ingripande i regeringsärender. Hon deltog i revisionen af Svenska slottsfogdars räkenskaper (N:o 89) och vid sitt nya besök i Wadstena i April 1426 hade hon öfverläggning med Riks-Råden, hvilka der också förehade rättgångsärender **). Men efter den tiden förekommer också intet bevis att Rådet utöfvat någon domsrätt.

Förhandlingar mellan Svenska Rådet, K. Erik och Tyska magter, 1434—1441.

Sverige hade sålunda anledningar nog till missnöje med K. Eriks styrelse; och ej blott den hastighet, hvarmed resningen grep omkring sig bland ett folk, som eljest är »svårt att röra», utan ock tiden för dess utbrott visar, att det icke var framkalladt blott af de bördor, som kriget ovilkorligt måste föra med sig. Ty någon större utrustning från Sverige omtalas, såsom vi sett, ej sedan 1429, och efter försöken att undsätta slotten vid Flensborg sommaren 1431, var landkriget alldeles slut. Äfven sjökriget upphörde efter hand med några enskilda

*) Utom det åberopade dombrefvet af d. 22 April 1425 finnes det ett annat af föregående dag, hvari icke Drottningen nämnes såsom deltagande i domstolen, men domarne, deribland äfven Grefve Hans är en, säga sig vara förordnade af Drottningen.

**) Ett dombref, utfärdadt af 12 rådsherrar, i en tvist emellan Esbjörn Blapanna och riddaren Bo Stensson, dat. Vazsten onsd. efter sönd. Quasimodo (d. 10 April) 1426. Orig. på papper i Upsala Bibliothek. Jfr K. Eriks bref till Rådet, som omtalar detta Drottningens möte med dem i Wadstena. Lagerbring, Svea Rikes Hist. IV: 572.

kaperier följande sommar. Men något spår till uppror förmärktes icke, så vidt bekant är, förr än hösten 1433, då Dalkarlarne första gången tågade till Vesterås; de förnyade väl sin uppresning tidigt följande vår, men båda stillades genom föreställningar af några rådsherrar, och det egentliga upprorets utbrott skedde först midsommartiden 1434 *), då Borganäs slott uppbrändes och förstördes **).

Lika litet som Sveriges uppresning var framkallad af ett tillfälligt förtryck, lika litet hade det sin grund uti utländska uppviglingsförsök; ty ehuru läglig den kom för Hansestädernas bemödanden att åter komma i trygg besittning af sina handelsprivilegier i de Skandinaviska rikena, finnes i handlingarne ingen anledning, att de understödt uppresningen eller derom på förhand haft någon vetskap ***). Men om man skulle vilja finna något spår till föregående meddelanden rörande upproret i Sverige, så är det snarare konungen än Engelbrekt, som sökt sig främmande stöd. Det finnes nemligen ett bref af Hans Kröpelin, konungens förnämsta embetsman och trognaste anhängare i Sverige, dat. d. 6 Nov. 1433, hvari han gifver en sin landsman ett slags diplomatiskt creditiv till rådet i Danzig och det ej blott för egen räkning, utan ock för »sina vänner uti dessa riken», utan att han med ett ord angifver föremålet; ombudet kunde bättre muntligen framställa saken än han sjelf kunde skrifva derom, tillägger han. (N:o 102). Det är åtminstone ej osannolikt, att denna hemlighetsfulla beskickning kunnat åsyfta en väntad resning i Sverige, och gått ut på antingen ett direkt understöd, åtminstone af krigsförnödenheter, eller att förekomma, att sådana blefve lemnade till de missnöjda.

*) Tidpunkten har i anledning af ett misstag eller oriktig läsart i Rimkrönikan varit underkastad tvist. Lagerbring, Jahn och Dahlmann hafva hänfört händelsen till år 1433; men oriktigheten deraf kan redan bevisas genom ett ställe i fördraget i Halmstad af d. 3 Maj 1435 då deri bestämmes, att K. Erik egde att fordra redovisning af sina fogdar för den föregående tiden, »for än the fornæmpda twedracht vppa gick som var in til midsommar »nw nest forgagnom.» Hadorph, Bihang till Rimkrönikan s. 87.

**) Borganäs nämnes i Burcs utdrag ur K. Eriks Skattebok tvenne gånger, såsom beläget i Tuna socken eller Tuna bergslag. Både namn och lemningar hänvisa på en af trenne grafvar afskuren landtunga vid Domnareforsen i Dalelfven, på n. v. kungsgården Hushagens egor.

***) Jfr Geijers Saml. Skrifter, Afd. I Del. VI: s. 488. (Svaret till D:r Fryxell).

Den äldsta numera bibehållna underrättelse om Engelbrekt och hans uppresning lemnar oss ett bref till rådet i Danzig, skrifvet i Stockholm d. 1 Aug. 1434 af en Bernard Osenbrügge, som kallar Kröpelin sin herre och, efter hvad han låter förstå, måste hafva stått honom nära. Engelbrekt var, säger han, född i Dalarne, der koppar och osmund fås; han hade samlat omkring sig vid pass 40 eller 50,000 man, och kunde väl få flera, om han ville; han hade intagit och uppbränt många städer, slott och byar, och hans här, hvilken kallades Dalkarlarne, hade kommit till Stockholm, alldeles såsom kättarne (Hussiterna) mot Danzig, och slagit läger på ena sidan om staden, så att man varit beredd på ett anfall, men hvilket Kröpelin förekommit genom att med Engelbrekt afsluta ett stillestånd till den 11 Nov. Dalkarlarnes mening vore att få en egen konung i Sverige och fördrifva Erik ur alla tre rikena; de ville sjelfva vara herrar, och deras förhoppning vore att bringa allt på den punkt, som det varit uti den här i landet mycket firade Erik den heliges tid, då inga skatter, utlagor eller tullar ännu funnos. (N:o 103. P. S.).

Först i medlet af September, sedan största delen af riket redan blifvit rensadt från de utländska fogdarne, och fyra veckor sedan den första uppsägelsen af tro och lydnad blifvit utfärdad, underrättade de i Stockholm församlade rådsherrarne de Tyska städerna vid Östersjön jemte Högmästaren i Preussen, om det fattade beslutet, tillika med anledningarne dertill, förklarade all fiendskap med Hansestäderna slutad, inbjödo köpmännen till handel på Sverige samt lofvade att »efter skälighet» upphäfva de obilliga tullar och afgifter, som varit pålagda handeln och uppmanade till bistånd mot konungen, för försvarandet af Sveriges rätt *).

Denna begäran förnyades uti en skrifvelse till Högmästaren från trenne i Östergötland bosatta rådsherrar, dat. Söderköping d. 3 Oct., då konungen såsom de klaga var kommen in i riket

*) Hadorph, Rimkrönikan II: 80, efter exemplaret till de Vendiska städerna. Tvenne andra, stälda det ena till Högmästaren, hans Orden och de Preussiska städerna, det andra till Landmästaren i Liffland och de dervarande Hansestäderna, finnas i Riks-Arkivet.

med en krigsmagt, och ytterligare förstärkte sig till deras förderf. (N:o 104).

Väl förolyckades en del af konungens fartyg, men han ankom emellertid med en ej obetydlig Dansk krigsstyrka till Stockholm. Engelbrekt sammandrog då sin här omkring staden, men Rådet, som sannolikt med hemligt missnöje sett Engelbrekts hastiga framgång och fruktade att den folkrörelse, som hittills uteslutande varit rigtad mot konungens fogdar, slutligen skulle vända sig emot de stora godsherrarne sjelfva, inlät sig villigt på en underhandling. Ett stillestånd afslöts den 15 Nov., hvarvid bestämdes, att alla klagomål skulle hänskjutas till en skiljedomstol af tolf personer af de tre rikenas råd, men hvilken ej skulle sammanträda förr än 10 månader derefter.

Om styrelsen var emellertid ingenting stadgadt, ehuru muntligen skall hafva varit öfverenskommet, att höfvidsmännen på de slott, som konungen innehade, icke skulle ega att uppbära några skatter. Det ingångna fördraget väckte derföre genast missbelåtenhet, och man beslöt att hålla ett möte i Arboga vid tjugondedagen. Riksråden och andra frälsemän samt en del köpstadsmän och allmoge infunno sig der och valde Engelbrekt till rikets höfvidsman omkring d. 20 Jan. 1435 *).

Någon påföljd af den skrifvelse, Rådet aflåtit till Hansestäderna, hade hittills icke visat sig; men äfven K. Erik hade under tiden vändt sig till Högmästaren Paul von Rusdorf, för att erhålla hans bemedling, och riddaren Henrik Rowerdere, komthur af Althaus, hade under vintern för sådant ändamål inkommit till Sverige. Hans Kröpelin begärde derföre skriftligen hos de i Arboga församlade, att tid och ort måtte utsättas, der han och den Preussiska riddaren kunde å konungens vägnar få samtala med dem om en hastigare uppgörelse. Ett möte utsattes till början af Februari i Sigtuna, och man gaf der Kröpelin och Rowerdere uppdrag att resa till konungen,

*) En förlikning emellan Olof och Peder Dufva samt Gregers Bengtsson om gods i Upland är upprättad torsd. näst efter S. Henriks dag 1435 »tha »daghin stodh innan Arboghum» och de voro för rätta inför »rikesens radh». Rimkrönikan och Olaus Petri hafva olika uppgifter om tiden för mötet; af det anförda brefvet synes, att det åtminstone ej slutat förr än d. 20 Januari.

för att meddela honom de fordringar, man uppställt för en förlikning. Båda afreste sedan till Köpenhamn, der de måste länge dröja qvar: ty ett recommendationsbref, som Kröpelin skref till Högmästaren för en Svensk adlig yngling, hvilken skulle åtfölja Rowerdere hem, för att söka inträde i Högmästarens tjenst, är dat. Köpenhamn den 19 April 1435. (N:o 107).

Under tiden hade Engelbrekt jemte flera verldsliga rådsherrar, ärkebiskop Olof i Upsala, samt biskoparne Knut i Linköping och Thomas i Strängnäs, haft ett sammanträde i Wadstena, hvarvid å nyo beslöts att vända sig till de Tyska magterna. En skrifvelse uppsattes till Högmästaren och de förnämsta städerna i Preussen (N:o 105), en annan till de Wendiska städerna, och med denna sändes Ludbert Rogge till rådet i Lübeck, för att muntligen utveckla hvad som skrifvelsen innehöll. (N:o 106). Anledningarne till missnöjet voro deri i korthet framstälda, K. Erik hade ej genom arfsrätt, utan genom val kommit i besittning af thronen; han hade mot sin ed förtryckt både andliga och verldsliga, och i stället att rätta sig efter de förnyade föreställningar han erhållit, hade han ständigt gjort förtrycket än värre; om han icke efter sin konungaförsäkran ville styra landet efter dess lagar och lemna slott och län åt inländska män, efter sina Svenska rådgifvares råd, vore man derföre fast besluten att skaffa riket en bättre konung; fullkomlig frihet från all tull och andra afgifter erbjudes dem, som med köpmansvaror besöka de provinser, som styras af Svenskar; emedan ett rykte går, att sjöröfvare ämna sig ut nästa sommar, möjligen för att tillfoga Sverige skada, begäres slutligen, att sådana icke, när de förföljas, måtte finna skydd eller tillflykt uti Hansestäderna, utan att dessa i stället ville bistå Sverige till sjöfartens betryggande. (N:o 105).

De tvenne närvarande biskoparne affärdade några dagar senare till kyrkomötet i Basel en i det hela härmed öfverensstämmande klagoskrift öfver K. Eriks tyranni, egentligen med afseende på hans tvister med Domkapitlet i Upsala om ärkebiskopsvalet *).

*) Tryckt i Lagerbring, Svea Rikes Hist. IV: 576.

Kröpelins och Rowerderes bemödanden, som äfven varit understödda af en annan Preussisk medlare, Herr Goswin, hvilken direkt blifvit sänd till konungen, ledde ändtligen till det resultat, att ett möte blef hållet i Halmstad i början af Maj och hufvudvilkoren antagna för en förlikning, hvilken skulle närmare bestämmas på ett möte i Stockholm d. 29 Juli, då konungen skulle sjelf infinna sig der. De Preussiska sändebuden blefvo ej hemförlofvade förr än efter förlikningen i Halmstad, hvarvid konungen i tacksägelsebref till Högmästaren af d. 18 Maj vitsordade det goda biträde, som de lemnat, och begärde, att ej blott Herr Goswin eller någon annan af ordensherrarne, jemte en Juris-Doctor, måtte af Högmästaren sändas till det nya mötet i Stockholm, utan ock att Landmästaren i Lifland måtte af honom blifva anmodad att låta någon af sina befälhafvare komma dit. (N:o 108).

Men endast få af landets mägtige hade varit tillstädes i Halmstad, och rikets frihet syntes icke vara fullt betryggad genom den der uppgjorda förlikningen. Engelbrekt, biskop Thomas och 21 verldsliga Riksråd sammanträdde derföre i Upsala i början af Juni och slöto, med ärkebiskopen i spetsen, en inbördes förening att hålla Halmstadska förlikningen blott om konungen ville med Rådets bifall lemna alla slotten till infödde män samt försäkra att hålla undersåtarne vid lag och rätt. För att kunna gifva mera eftertryck åt denna förening, utfärdade Riksråden samma dag en uppmaning till alla dem, som tjenade de utländska slottshöfvidsmännen, att inom 14 dagar lemna sådan tjenst och inställa sig hos »riksens män» *).

Den tid, då konungen efter öfverenskommelse skulle infinna sig i Stockholm lät han gå förbi, utan att ens begifva sig på väg, ehuru freden med Holsteinare och Hanseater redan 14 dagar förut var afsluten. De Svenska rådsherrarne blefvo deröfver så missnöjda, att de, för underhandlingens fortsättande,

*) I Erik Runells chronol. Register öfver Riks-Arkivets handlingar finnes antecknadt: Riks-Rådets patent till Adeln och andra som tjena utländskom mannom som hafwa slotten i wärjo i Sverige att inom 14 dagar öfvergifva samma tjenst och sig inställa hos andra Rikesens män, dat. Upsalie 2 die pentecostes (d. 6 Juni) 1435.

af de tillstädeskomne Danska och Norska herrarne fordrade en försäkran, att om Konungen ej infunne sig inom d. 8 Sept. eller sände fullmägtige, skulle förlikningen i Halmstad dock träda i verkställighet, vore det ock emot hans vilja. Konungen infann sig slutligen *) och erhöll gynnsammare vilkor, än efter allt som föregått kunde väntas, och skref samma dag, d. 14 Oct. 1435, ett tacksägelsebref till Högmästaren för det han ånyo sändt Henrik von Rowerdere såsom medlare, samt ursäktade sig för det riddaren blifvit så länge uppehållen, under förklaring, att hans närvaro varit oumbärlig. (N:o 109). Den slutliga uppgörelsen genom en skiljedom skedde dock först fyra dagar senare.

Men flera af de förnämsta här i riket såsom Engelbrekt, biskop Thomas och Uplands-lagmannen Nils Gustafsson hade undandragit sig att besegla förlikningen, och konungen gjorde intet allvar af att iakttaga dess vilkor. En sammankomst, som till sammansättningen liknade en riksdag, blef derföre utskrifven att hållas i Arboga straxt efter julen, och beslut blef här fattadt, att derest konungen icke inom fastlagen (d. 5 Febr.) fogade sig efter de fastställda förlikningsvilkoren, erkände man sig icke längre förbunden till någon trohet, hvarom Rådet underrättade honom i bref af d. 13 Jan. **). Rykte gick, att konungen ännu hade för afsigt att påtvinga sina undersåter hertig Bogislaf till thronföljare, och att Stockholm, der Hans Kröpelin nu lemnat plats för en Dansk riddare, Erik Nilsson, såsom höfvidsman, skulle till honom öfverlemnas. För att härom göra

*) Tiden för konungens ankomst angifves i Rimkrönikan till Mormessan (d. 8 Sept.) med tillägg att Riksråden varit honom till mötes i Jungfruhamn. Men i Riks-Arkivet finnes ett frälsebref för Lasse i Gulstadom, utfärdadt af ärkebiskop Olof, biskop Knut i Linköping, Gotskalk Bengtsson, Laurens Ulfsson, Gustaf Algotsson, riddare, Engelbrekt Engelbrektsson och Bo Knutsson »oc alt Rikesens Raadh i Swerige», dat. Jumfruhampn die S. Birgitte (d. 7 Oct.) 1435. Det synes deraf tvifvelaktigt, om icke Rimkrönikans uppgift kunde bero på en förvexling af d. 8 Sept. och d. 8 Oct.

**) Brefvet är af Hadorph tryckt efter en afskrift, och dateringen lyder der: »feria nona (nionde veckodagen) infra oct. Epiph.» hvilket är uppenbart orätt. Troligen har der stått uti originalet siffran 4, den tiden tecknad som en nedtill öppen 8, hvilket af afskrifvaren blifvit misstagen för 9. Enligt Rimkrönikan skulle mötet hållits på Fabiani dag (d. 20 Jan.), men enligt ett par bref till ridd. Erik Nilsson, skrifna i December 1435, har det varit utsatt till tolfte dag Jula (d. 5 Jan.). De finnas uti en samling handskrifter, som till en del är föranstaltad af Hogenskild Bjelke, i Upsala Bibliothek.

sig underrättade, begåfvo sig Engelbrekt, Karl Knutsson och flera rådsherrar till Stockholm, och då de ej blefvo i godo insläppta, skaffade de sig, biträdde af borgarne, med våld tillträde till staden. Öppet krig mot konungens fogdar utbröt derigenom genast, och Engelbrekt gjorde ett hastigt tåg utefter Östersjökusten, för att anordna de der belägna slottens belägring, eröfrade Bleking och Halland samt tog återvägen öfver Elfsborg och Axevall, hvarifrån han, för att infinna sig vid en Riksrådets sammankomst, med få tjenare reste till Örebro och vidare på båt lät föra sig öfver Hjelmaren, då Måns Bengtssons dåd gjorde ett plötsligt slut på hans hjeltebana d. 27 April 1436 *).

Engelbrekts uppträdande liknar en meteor, som hastigt framglänser och försvinner. Hans offentliga verksamhet räckte knappt tre år, man känner föga om hans slägt, utom det att förfäderna haft fastigheter i Westmanland och räknats till frälseståndet **); om hans föregående lefnadsomständigheter är nästan ingen ting bekant ***) och slägten dog ut eller nedsjönk

---

*) Rimkrönikans uppgift om hans dödsdag i en del handskrifter: fredagen för korsmessan, bestyrkes af följande Erik Runells (Palmskölds) anteckning om ett dokument, som funnits i Riks-Arkivet: »Rikzens Rådz i Swerige bref till Strengnäs Biskopsdöme om Engelbrekts dödelige frånfelle, ett möte fördhenskuld i Upsala om Erichz messa och sex Skattebönders af hwarie heradt medh fulla macht sändande till förbe:te möthe att öfwerleggia om Rikzens ärender», dat. Stockholm die inventionis S. Crucis (d. v. s. d. 3 Maj) 1436.

**) I ett pergamentsbref, dat. Vesterås d. 23 Juli 1392 bortbyter Engelbrekt Englikoson en tomt, som redan hans farfar Engelbrekt egt i Vesterås. Skölden är tudelad, i högra fältet är en half heraldisk lilja, i det venstra en nedåtslagen vinge, hvaremot rikshöfvidsmannens sigill visar 3 halfva liljor omkring en triangel. Vid räfstetingen i Vesterås 1399 dömdes flera gods från »Ængelbrects arwom» Jfr s. (77) 89, 98, och s. 80 »aff Ængilbricte». — Att Niclis Ængilbrictson förekommer såsom häradshöfding i Norrbo härad (vid Vesterås) uti ett dombref af d. 15 Oct. 1436, bestyrker, att han är samma slägt, som i det föregående omtalas; ty häradshöfding skulle hafva bostad inom häradet. Rikshöfvidsmannen omtalar i ett bref till biskop Thomas, dat. fer. 6 post nativ. Mariæ (d. 9 Sept.) 1435, att han lemnat Örebro slott i sin brors vård. Skandin. Handl. VIII: 3, jfr Reuterdahl, Sv. kyrkans historia III: I, 121. Broderns vapen var något olika.

***) Det enda bekanta stället är ett salubref af Nichlis Engelbrechtsson af d. 15 Febr. 1426, hvari han med sin bror Engilbrechts råd säljer jord i Stenqvista socken till Eskilstuna kloster. Diplomatarium Dalekarl. I. 263. Jahn anför visserligen ett bref, som Engelbrekt d. 29 Sept. 1431 skulle hafva skrifvit till Tjällmo och Christbergs socknar i Östergötland, och slutar deraf, att han redan då haft en betydande samhällsställning o. s. v.; men

åter i dunkelhet. Men in- och utländska vittnen sammanstämma i loford öfver hans egenskaper och det nästan underbara i hans bragder. Lübeckaren Herman Corner, som skref sin krönika, medan Engelbrekt ännu lefde eller kort efter hans död, liknar honom vid en ny Saul, som af Herran blifvit utsedd och utrustad med kraft att beskydda sitt folk och nedgöra rättvisans fiender. Han var en höghjertad man, af stor klokhet och verksamhet, som med rättrådighet och framgång skötte rikets ärender. Han troddes, tillägger Corner, vid sitt företag icke vara ledd af högmod eller hersklystnad, utan af medlidande med de olyckliga, som voro föremål för de Danska fogdarnes våldsamheter, och hvilka då de klagade för konungen endast funno döfva öron. Engelbrekt hade flera gånger med böner och uppmaningar sökt förmå konungen till förbättring af sin oordentliga styrelse, och gripit till vapen endast för att skydda Sveriges gamla fri- och rättigheter samt förskaffa köpmännen deras vanliga trygga tillträde till riket med sina varor *).

Den sista anmärkningen visar, att Hansestäderna med nöje sett Sveriges uppresning; men något understöd hade de icke lemnat. Till bevis derå kan äfven anföras, att K. Erik våren 1436 sände Grefve Hans von Nougarten och Erik Krummedik, till de Wendiska städerna, för att begära deras bemedling **). Såsom ombud för Lübeck, Hamburg och Wismar och Lüneburg infunno sig ock i slutet af Maj uti Wadstena en rådsherre i Lübeck, Tymme Hadewerke, och borgmästaren i Wismar, Peter Wilde, samt å konungens vägnar riddaren Martin Jönsson och

---

det är utan fråga, att årtalet är felaktigt Det är nemligen hemtadt utur en handskrifven bok, (Cod. eccl. Lincopensis, papir.), som uti senare tider blifvit ombunden och skuren, hvarvid sista bokstafven i årtalet: MCDXXXV blifvit beröfvad det högra strecket, så att blott ett otydligt spår deraf synes. Brefvet är skrifvet i Jungfruhamn, samma ställe der Engelbrekt jemte andra rådsherrar utfärdat ett frälsebref d. 7 Oct. 1435, hvilket bestyrker, att det är af detta år och icke af 1431. Således är det i egenskap af rikshöfvidsman, som Engelbrekt deri talar, och de förnärmande slutsatser, som Jahn, både i Molbechs Nordiska Tidskrift B. I, ss. 31, 32, och i »Danmark under Unionskongerne» s. 135, 482, af detsamma dragit, förfalla alldeles. Lindblom har i Linköpings Bibliotheks Handl. I: 111, läsit årtalet för 1432, och har således märkt, att något var bortskuret.

*) Corner, Chronica novella uti Eccardi Corpus historicum T. II: s. 1341.

**) Lübeckische Chroniken, herausgeg. von Grautoff. Hamb. 1830 B. II: 71.

Hans Kröpelin. Af Svenska Rådet voro 10 medlemmar, bland dem Karl Knutsson, som ännu blott kallas riksmarsk, och dessutom en mängd frälsemän. Ett stillestånd afslöts d. 3 Juni, och ett nytt möte utsattes, att under Hansestädernas bemedling hållas i Kalmar d. 15 Juli. — Christiern Nilsson och biskopen af Åbo, med flera Finska frälsemän kommo derefter till Stockholm och bivistade jemte marsken och Erik Puke ett rådsmöte der i medlet af Juni, hvarvid beslut fattades med afseende på den förestående förlikningen med konungen, samt en skrifvelse afsändes till de fyra Hansestäderna, med begäran om deras medverkan till rikets bibehållande vid sina gamla rättigheter. (N:o 110).

Mötet i Kalmar blef talrikt besökt. K. Erik infann sig sjelf jemte tre Pomerska hertigar och flera Tyska grefvar och riddare samt 15 Danska rådsherrar; städerna Lübeck, Wismar, Hamburg och Lüneburg hade hvardera sändt tvenne ombud, och på Svenska sidan nämnes sju fullmägtige, och dessutom voro sju andra förnämliga män der närvarande. Underhandlingarne drogo länge ut på tiden — man utarbetade derunder, som det synes, det bekanta förslaget till en fullständigare unionsakt — och ej förr än d. 1 Sept. kunde beslutet utfärdas, hvilket har formen af en skiljedom. Konungen förklarades derigenom förbunden, att öfverlemna alla slott och län till infödda Svenska män, och i händelse af sin död ställa dem till riksrådets förfogande. Hans godkännande af vilkoren visar sig deri, att han genast fråntog Danska rådsherren Jens Grim befälet på Kalmar slott; men det var ett elakt tecken, att han i stället lemnade det åt bröderna Bo och Bengt Stensson, den senare fader till Engelbrekts mördare och misstänkt för delaktighet i denna ogerning.

Hanseatiska ombuden hade begagnat sin långa vistelse i Kalmar äfven för sina särskilda ärender. — De skaffade sig af konungen löfte, att hans undersåter ej skulle hafva någon gemenskap med Rostock, så länge det nya, af en upprorisk menighet tillsatta rådet der herrskade (N:o 111) och Lübeckarne

uppgjorde förlikning med såthållaren på Öland om skutor och gods, som strandat på ön *).

K. Erik hade efter mötet i Kalmar begifvit sig till Gotland, och skulle den 29 Sept. inträffa i Söderköping, för att der vid ett sammankalladt riksmöte återtaga regeringen; men han råkade vid öfverfarten ut för en storm, som tvang honom återvända till Gotland, hvarest han sedan stadnade öfver vintern, och man visste på länge ej annat än, att han omkommit. Emellertid hade ej blott flera Danska riksråd, måhända desamma som deltagit i det förra mötet infunnit sig i grannskapet, utan de Svenska biskoparne och ett stort antal af frälsemän hade äfven samlat sig. De af K. Erik tillsatta höfvidsmännen öfverlemnade de slott, som de innehade, till Karl Knutsson, hvilken som det synes, egentligen i sin egenskap af rikets marsk förfogade om de lediga platsernas besättande.

Som konungen hvarken i Danmark eller Norge vid sin afresa förordnat om regeringen, voro slottshöfvidsmännen hvar å sin ort sjelfrådande — i den sydöstra delen af Norge hade dessutom ett uppror utbrutit —; ej underligt derföre, att som Hansestäderna i bref till konungen beklagade sig, hans undersåter, tvärt emot hans gifna löfte, plägade gemenskap med de mot sin lagliga styrelse upproriska Rostockare. (N:o 111).

Sverige blef snart, sedan man ej vidare hade någon yttre fiende att bekämpa, och konungen likasom försvunnit, upprördt af inre tvedrägt. Styrelsen fördes af drotsen och marsken gemensamt **), ehuru den senare genom sin tilltagsenhet tillvällade sig en myndighet, som väckte mångas missnöje. Det

*) Henrik Rapesulver, borgmästere och Tymme Hadewerk rådman i Lübeck ingå förlikning med Peter Ryningh dat. Calmern mont. vor Johannis decallot. (d. 27 Aug.) 1436.

**) Blott tvenne dokumenter hafva vi lyckats finna, der Karl Knutsson förer en annan titel. Det ena är ett bref om nedsättning af skatten i Österlanden, utfärdat å rädets vägnar af ärkebiskopen, drotsen och Karll Knutsson, marsk oc rikesens höuitzman, i Stockholm d. 24 Juni 1436. Åbo Tidn. 1784 s. 217. (Jfr dock s. 204). Det andra är ett pergamentsbref, hvari Erik Puka till sin bror Ragwald Puka öfver åter alla sina gods i Östergötland, dat. Stockholm ipso die Cinerum (d. 13 Febr.) 1437, hvilket är besegladt af »Cristiern Niclisson drosth i Swirge, Karl Knutzson höuisman ok mars ther sama stadzs», samt Othe Ulfsson, Harald Stensson och Claus Gramso, väpnare.

öppna motstånd, som i början hotade från den tappre Broder Svensson och den häftige Erik Puke samt enskilda menigheter. lyckades han med skoningslös hårdhet undertrycka. Men mot de lugnare, som arbetade på en förlikning med konungen och återställandet af unionen, hade Karl Knutsson sitt bästa stöd uti konungens obenägenhet att eftergifva något af sin magt och hans tröghet att utöfva densamma.

Straxt efter islossningen hade han begifvit sig till Preussen, dit han ankom i slutet af April, och blef både af rådet i Danzig och Högmästaren väl emottagen *). Han hade der äfven sammankomster med hertigar af Pomern och Meklenburg. Enligt öfverenskommelse med de Danska sändebuden vid mötet i Söderköping borde ett nytt sammanträde hållas i Kalmar vid midsommartiden 1437, för unionens återställande, och konungen fick under sin vistelse i Preussen emottaga skrifvelse från Svenska Rådet, förmodligen afgången efter mötet i Strengnäs d. 6 Maj, med försäkran om trohet, i händelse han ville återvända; men han hastade icke dermed, utan svarade, att han kunde ej infinna sig på något sådant möte förr än d. 8 Sept. Han stadnade qvar i Preussen i 6 veckor, men på hans begäran om understöd, för att med vapenmagt genomdrifva sina fordringar hos undersåtarne, ville eller kunde Högmästaren ej ingå. Han lät likväl komthuren af Danzig ledsaga konungen med två skepp till Gotland och derifrån äfven till Danmark i slutet af Juli, sedan hertigen af Pomern tillfört honom en styrka af 2,000 man. Konungen ämnade dermed tvinga sina undersåter att antaga hertig Bogislaf till konung; men medan han låg med sin flotta vid Rügen, infunno sig ombud från Danska riksrådet, hvilka så eftertryckligen framställde folkets rätt att efter hans död sjelf välja sin konung, att han redan skall hafva låtit flottan skingra sig, då 12 skepp förstördes af en uppkommande storm. Han begaf sig likväl åter till Danmark och skall hafva tillbringat hela vintern på Wordingborg **).

*) Voigt, Gesch. Preussens, VII: 695.

**) Lübeckische Chroniken II: 75—77. K. Eriks bref för en sin tjenare och »houosin» Olaus Niclisson å alla böter af sina underhafvande i Skåne eller

Några af de Svenska rådsherrarne hade på sommaren, då le ej funno konungen i Kalmar, begifvit sig till Danmark, bland lem drotsen (N:o 113) och ärkebiskopen, båda sannolikt missnöjda ned ställningen här hemma; men de måste med oförrättadt ärende itervända. Hans Kröpelin och Biskop Magnus (Tawast) i Åbo ära deremot hafva stadnat, tills de träffade honom, och infunno sig sedan vid rådsmötet i Arboga d. 11 Nov. der man beslöt att stå fast vid öfverenskommelsen i Kalmar. Kröpelin och biskop Niklis i Wexjö reste sedan tidigt på våren åter till konungen, för att på rådets vägnar anmoda honom att återvända, (N:o 114) och bragte det så vidt, att Karl Knutsson, då han vid herredagen i Arboga d. 6 Mars 1438 begärde att blifva frikallad från höfvidsmansembetet, kunde anföra såsom grund, att det var »kommet till en vänlig dagtingan mellan konungen och rikets innebyggare» *). Men när förlikningen skulle formligen uppgöras — de Danska och Svenska Riksrådens fullmägtige möttes i Kalmar d. 24 Juli — seglade konungen, som väntades dit, staden förbi, oaktadt han denna gången icke hindrades af vinden. Han hade väl icke gifvit de Danska ombuden fullmagt, men låtit det Danska Rådet skriftligen framställa fordringar, hvilka i hufvudsaken gingo ut på, att allt skulle blifva så som det var före Engelbrekts uppresning **), och hvilka, såsom Svenska rådet i bref till Högmästaren yttrade, voro riktade mot föregående öfverenskommelser samt landets lag och frihet. Så väl de sjelfva som Danska Rådet

annorstädes i Danmark, dat. Wordingborg die S. Crisogeni (d. 24 Nov.) 1437, finnes i Riks-Arkivet. Ett bref för Greifswald af d. 25 Nov. anföres af Jahn, s. 175, såsom utfärdadt på Wordingborg.

*) Ett dokument, hvari 19 rikets »radh och men i Sverighe stadda i rikesens »ærendom i Arboga» torsd. näst efter första sönd. i fastan, tacka Karl Knutsson för det han som en »tro dondeman» förestått embetet, hvilket han af uppgifvet skäl nedlägger, men bibehåller marskembetet. De lofva att försvara och hålla honom skadeslös, om någon honom angriper eller tilltalar för förenämnda embetes utöfning, såsom de lofvat, då han emottog densamma. Hvarken uti beslutet i Kalmar d. 9 Juli eller uti den i Tälje d. 29 Aug. uppsatta föreningsakten kallas han annat än marsk. Hvad uti Rimkrönikan berättas, att Karl Knutsson vid mötet i Arboga, på Rådets hemställan, afstått ifrån sin begäran att få nedlägga embetet, synes alltså vara ett misstag.

**) Svenska Rådets svar till det Danska dat. d. 9 Juli 1438. Dipl. Norveg. V: 478—480.

skulle snart utförligare underrätta om de vilkor, som de ämna förelägga honom för hans återtagande af regeringen. (N:o 115).

Man hade den 9 Juli upprättat en ny förbundsakt, som likväl blott stadgade föregående, gemensam rådplägning, innan nytt konungaval sker, men icke att båda rikena skulle hafva samma konung. Intetdera riket trodde sig längre kunna hoppas något af K. Erik. I Sverige blef Karl Knutsson i början eller medlet af October formligen vald till riksföreståndare, — första gången denna titel förekommer *) Danska Riks-Rådet skref i slutet af samma månad till konungens systerson Hertig Kristoffer och anmodade honom att åtaga sig regeringen. Hertigen förklarade sig genast dertill benägen och erbjöd äfven i bref till Svenska Rådet af d. 15 Nov. att komma det till hjelp mot morbroderns tyranni, om de ville taga honom till konung; men ankom till Danmark först vid den tid, då K. Erik gjorde sitt sista och enda allvarligare försök att med härsmagt återvinna Sverige. Han understöddes dervid af Magnus Gren, samt fyra medlemmar af den slägt, som i senare tider kallats Natt och Dag, deribland Engelbrekts mördare, hvilken vid Söderköpings riksdag väl fätt lejd, men icke vågat återvända till sin hemort, utan på våren 1437 sysselsatt sig med sjöröfveri (N:o 112), och sedan sannolikt hört till Eriks omgifning. Något bistånd från Tyskland har Erik knappt erhållit, ehuru några af rådsherrarne vid ett möte i Stockholm i början af Juni 1439 dermed förespeglade faran af en fullständig brytning; ännu mindre kunde Kristoffer taga någon del i striden. Den blef långvarig derigenom, att de upproriska innehade starka slott, och slöts genom en dagtingan, hvarvid Kröpelin åter var fredsmäklare. K. Erik återvände till Gotland, der han snart i stället för nya underhandlare från Sverige fick emottaga ett ovilkorligt uppsägelsebref.

*) Saken omtalas uti Rimkrönikan kort efter Karl Knutssons bröllop, som firades d. 4 Oct. 1438, och i morgongåfvobrefvet kallar han sig blott marsk, Det första dokument, der riksföreståndare-titeln förekommer, är en dom, utfärdad »af rikes radh oc men», dat. »annen dagen nezst æpter sancti Galli (d. 17 Oct.) 1438, hvari de tillerkänna Johan Fridebern, »riksens oc war scriffuare», å hans hustrus vägnar, en qvarn i Norrköping, som i Esbjörn Djekns tid blifvit lagd under slottet Ringstadaholm. Orig. i Upsala Bibliothek. Vidimation å pergament i Riks-Arkivet.

Underhandlingar om Kristoffers antagande till konung i Sverige började genast; men saken uppsköts tid efter annan, så att Karl Knutsson bibehöll styrelsen till September 1441, då K. Kristoffer ankom, för att emottaga kronan. Någon anledning, att utländska magter lagt sig emot återföreningen af de Skandinaviska rikena finnes icke; tvärtom lemnade de Wendiska städerna år 1441 K. Kristoffer sitt biträde att intaga de vigtiga slotten Helsingborg och Örekrog (Helsingör), hvilka innehades af K. Eriks anhängare *). Väl hade Erik sommaren 1440 rest omkring uti Hansestäderna, men det hade ingen annan påföljd, än att han der, såsom det synes, ådrog sig förakt. Han fortsatte ända till Kristoffers kröning sina underhandlingar med Svenska rådet, som allvarligt besvarade hans skrifvelser, ehuru de icke kunde leda till något resultat.

Engelbrekts uppresning hade haft en demokratisk färg och blef derföre till en början sedd med oblida ögon af aristokratien, som likväl snart lärde sig att draga deraf den största fördelen. Den har emellertid tjenat att återställa allmogens rättigheter; ty både borgare- och bondeståndens deltagande uti allmänna riksmöten kan egentligen anses börja med år 1435, då deras representanter voro närvarande vid mötet i Arboga, der Engelbrekt valdes till rikshöfvidsman. Vid det möte med konungen, som var utsatt att hållas i Stockholm d. 29 Juli s. å. voro köpstadsmän och allmoge äfven närvarande, men de måste, efter att i tre veckor hafva väntat på konungen och hans löftesmän, med oförrättadt ärende resa hem **). Deras deltagande i det nya mötet i Arboga i början af följande år omtalas äfven, och då underrättelse ankom till Stockholm om Engelbrekts mord, utfärdade det då församlade Rådet d. 3

*) Lübeckische Croniken, II: 83.

**) Svenska klagoskriften vid sammankomsten på Helgeandsholmen i October s. å. Hvidtfeld, Qvertuppl. s. 541. Att ombuden voro talrika synes deraf, att kostnaden för deras uppehälle under resan anslås till 16,000 mark.

Maj 1436 en kallelse till ett nytt riksmöte i Upsala d. 18 Maj, hvarvid sex skattebönder skulle infinna sig från hvart härad. Huruvida ett sådant möte verkligen blifvit hållet är visserligen icke bekant, det hade åtminstone i anseende till den åter inledda underhandlingen med konungen ingen särdeles påföljd; men man ser häraf, huru stort antal af allmogen plägade kallas. Troligen deltogo äfven ombud af de båda stånden uti flera af de följande vigtigare riksmötena, ehuru bestämda uppgifter blott finnas om det i Tälje år 1439, der Erik blef afsatt.

Rådets betydelse blef genom den skedda omhvälfningen alldeles förändrad; det hade erhållit en sjelfständig myndighet, som det på 40 år icke haft; men måste också förstärka sig med så många nya medlemmar, att skilnaden mellan rikets råd och rikets män (frälsemän) nästan försvann, och det är omöjligt att säga, hvilka som skola anses hafva varit egentliga »riksens rådgifvare».

Adeln, som under Eriks senare regering sett sig undanträngd af utländingar från förläningar och tjenster, uppfattade detta såsom den hufvudsakliga, ja nästan enda, grunden till missnöjet med konungen. Det var också omkring denna punkt deras inbördes tvister rörde sig *). På allmogens bästa fästades snart föga afseende; beslut fattades, som inskränkte deras rätt att förvärfva jord **), och äfven vid den allmänna lagens öfverseende sågo de styrande herrarne egentligen på sitt intresse. Men en bättre lagskipning har dock äfven Rådet besörjt.

*) Sannolikt var det äfven en sådan tvist, som hade förevarit emellan Engelbrekt och Bengt Stensson och gaf anledning till den förres mord; ty mördaren skyndade genast till Örebro, för att bemägtiga sig slottet, hvartill han så mycket mindre kunde drifvas af blott hämdlystnad, som det icke tillhörde Engelbrekt, utan kronan. Emedan Bengt Stenssons sätesgård Göksholm låg i närheten, och han var lagman i orten, skulle äfven förläningen af slottet varit honom mycket läglig.

**) Strängnäs-stadgan af år 1437, tr. af Hadorph vid Biärköa-Rätten. Kristoffers Landslag har förbudet för skattebonde att köpa mer jord än han är fullsutten uppå, hvilket icke finnes på motsvarande ställe uti Magnus Erikssons.

Förhandlingar mellan K. Kristoffer, K. Erik på Gotland och Tyska stater. 1441—1448.

Med Kristoffers anträde till regeringen i Danmark började åter ett vänskapligt förhållande till de Tyska grannstaterna. Danska Rådet tog emot honom i Lübeck, och dervid infann sig hertig Adolf samt erhöll, emot förbindelse att ej understödja bondupproret, löfte om ärftlig förläning å hertigdömet Slesvig, hvilket sedan af Kristoffer bekräftades, då han emottagit kronan. Ej blott de Wendiska, utan äfven de öfriga Hansestäderna vid Östersjön voro vid den tiden i krig med de Nederländska städerna, hvilkas deltagande i den nordiska handeln de förra sökte hämma, och K. Kristoffer var nära att deruti blifva på allvar invecklad, emedan de Nederländska krigsskeppens besättningar hvarken skonade de nordiska rikenas handelsfartyg eller ens sjelfva kusterna. K. Kristoffer gjorde stora rustningar; men skref på våren 1441 både till Hertig Filip den gode af Burgund, såsom de Nederländska städernas herre, och till den Preussiska Högmästaren Konrad von Erlichshusen, och föreslog dem, att de stridande städerna skulle sända ombud till ett möte, som på sommaren kunde hållas i Köpenhamn, för biläggning af den för hans egna riken så skadliga tvisten. Förslaget antogs och en fredscongress sammanträdde i Köpenhamn; men K. Kristoffer hade, innan den kom till slut, måst resa öfver till Sverige, emedan hans kröning der förestod och hans ankomst redan länge varit väntad. I hans frånvaro afslöts d. 23 Aug. ej blott ett tioårigt stillestånd emellan de Nederländska och Östersjöstäderna, utan ock en formlig fredstraktat mellan konungen och Nederländerna, hvarvid dessa förbundo sig att lemna skade-ersättning både till konungen och de nordiska rikenas undersåter, som lidit genom kriget, ehuru de utöfvade fiendtligheterna skett emot gifven befallning *).

*) Konungen kom den 16 Aug. till Kalmar, Traktaterna med Östersjöstäderna och med K. Kristoffer är dat. d. 23 Aug. 1441, med de Preus-

Svårare blef uppgörelsen med K. Erik, hvilken sedan 1436 hade haft sitt egentliga tillhåll på Gotland (jfr N:o 132), och betraktade det såsom sin personliga tillhörighet. Han var nu mera så beherrskad af bitterhet mot sina forna undersåter, särdeles Danskarne, att han icke hade öga för de yttre omständigheter, som skulle hafva kunnat blifva gynnsamma för ett försök att åter komma till magten, åtminstone i Norge, der man ännu i det längsta dröjde att erkänna någon annan konung.

Han hade redan under Rusdorffs sista tid förehaft underhandlingar om, att till Tyska Orden afträda Gotland, förmodligen mot vederlag af något område, som gränsade till hans arfland i Pommern *). På våren 1441 kom han, till en del för detta ändamål **), öfver till Danzig. Men den nye Högmästaren lärer då icke ännu varit benägen för förslaget, hvilket ovilkorligen skulle hafva ledt till krig med Kristoffer, som nu var erkänd som konung både i Danmark och Sverige. Men emedan Högmästaren var i Danzig och der hade sina Ordensherrar (»Gebietiger») samlade, fick Erik likväl tillfälle att inför denna församling utfara i de bittraste klagomål öfver Danskarne, som beröfvat honom hans thron, och begärde att få underkasta Tyska Orden sin tvist med dem. Man lofvade honom bemedling, och han begaf sig till Pommern; men förnyade derifrån i bref till Högmästaren sin begäran, med den besynnerliga erinran, att Tyska Orden egentligen vore stiftad för att försvara furstar, riddare och väpnare ***).

---

siska och Lifländska d. 6 Sept. 1441. Dumont, Corps diplomatique T. III 100—108. Voigt, Gesch. Preussens, VIII: 27, 28, Den uti Lübska krönikan (Grautoff, II: 83,) förekommande uppgift, att Holländarnes rustningar afsågo att hjelpa K. Erik synes vara mindre riktig.

*) I hans nedan omnämnda samtal med Högmästarens ombud, Henrik von Hattenick, år 1447, säger Erik sig vilja lemna Gotland till Tyska Orden »in sulcher verramung vnd bescheiden, als das bey des alten meistern gezeiten begriffen ist.»

**) Så uppgifver K. Erik sjelf ändamålet med sin tredje resa till Preussen. (N:o 133, s. 319).

***) Voigt, Gesch. Preussens VIII: 26, 27, efter Högmästarens Registrant och K. Eriks bref, dat. Rügenwalde am T. d. heil. Leichnams (d. 15 Juni) 1441.

Han började, sedan Kristoffer emottagit Svenska kronan, att rusta sig, för att om icke direkt anfalla de Svenska kusterna, åtminstone skada rikets handel. Det uppköp, han hösten 1441 gjort af spannmål i Danzig (N:o 117), står sannolikt dermed i sammanhang, och han lyckades på våren 1442 tillfångataga riksrådet Bo Knutsson (Griphufvud) samt hans sällskap, och det lejdebref, han sedan d. 2 Juni utfärdade för några af dennes slägtingar, hvilka skulle komma till Gotland, för att underhandla om Bo Knutssons utlösande, visar att han betraktade kaperiet såsom en vinstgifvande affaire; ty han fordrade, att de skulle medföra minst 5,000 gyllen, och denna summa skulle dock blott vara en del af hans lösen. (N:o 119). Erik fortsatte denna rörelse, oaktadt flera gånger afslutna stillestånd, så länge han var qvar på Gotland.

Han hade efter sin återkomst från Pomern fortfarit att besvära Högmästaren med sina klagomål och uppfordringar att skaffa honom upprättelse för de oförrätter, som han trodde sig hafva lidit af sina forna undersåter, af hvilka intet tyckes hafva så mycket förargat honom som den kungörelse om orsakerna till hans afsättning, hvilken Danska riksråden låtit anslå på kyrkodörrarne i Lübeck. Men under tiden fortgingo underhandlingar mellan Högmästaren och K. Kristoffer om ett ömsesidigt försvarsförbund på tio år **). Högmästaren kunde derföre blott hugna K. Erik med den underrättelsen, att han uppmanat K. Kristoffer att sända ombud till Danzig, för att i godo bilägga saken. Något sådant möte blef väl icke utaf; men då Högmästaren, på våren 1442, sände en af sina riddare, Fredrik von Eppingen ***), till Sverige, hade denne bland annat fått i uppdrag att framföra en klagoskrift från K. Erik och

*) Svenska Riks-Rådens bref till K. Erik, dat. d. 17 April, 8 Juli och 14 Aug. 1441 omtala ännu inga fiendtligheter; men den 10 Oct. s. å. skrifver Rådet: »Item komo for waar nadughe Herra konungen oc oss stoor kæremaal, at j lathen idhra thienare röffua oc skinna Rikesins inbyggiara til sios.» Jahn, Danmark under unionskongerne, s. 523—525. Krönikorna omnämna blott att hans Vitalianer uppbrännt Trosa och härjat i trakten deromkring, men inga andra anfall mot fasta landet.

**) Voigt, Gesch. Preussens VIII: 29.

***) Namnet skrifves i dokumentet N:o 120 äfven Uppingen; men sannolikt är det oriktigt.

föreslå K. Kristoffer att anslå någon viss summa, hvarför Gotland skulle lemnas såsom säkerhet, på det att Tyska Orden måtte kunna underhålla Erik, efter hans stånd, uti Preussen *). K. Kristoffer öfverlemnade K. Eriks skrifvelse till de trenne rikenas råd, hvilka då voro samlade i Lödöse, med anledning af K. Kristoffers erkännande såsom konung i Norge. Dessa förklarade sig dock icke kunna inlåta sig på någon sådan rättegång, som K. Erik begärt, förr än han lösgifvit de af K. Kristoffers riddare och väpnare, som han tagit till fånga, återgifvit dem sin egendom och fört dem till sitt hemland. men sedan detta skett, skulle de förmå K. Kristoffer att bifalla och inlåta sig på en sådan förhandling inför Högmästaren och hans befälhafvare, som Erik begärt; det skulle dervid väl visa sig, hvad grund han hade för sin klagan; emellertid tacka de Högmästaren för hans anbud. (N:o 121).

Hufvudändamålet med Högmästarens beskickning synes dock hafva varit af en mer praktisk natur. Hansestäderna ville, såsom vanligt vid hvarje thronförändring i de Skandinaviska rikena, hafva ny bekräftelse å sina privilegier, och de Wendiska städerna hade redan i slutet af April för detta ärende hållit ett möte uti Stralsund, hvartill äfven Wisbyboarne varit inbjudna, ehuru brefvet icke kommit fram. (N:o 118). Köpmän i Danzig hade äfven anfört klagomål mot Axel Pedersson (Tott) och Kolbjörn Gerst, hvilka båda länge uti K. Eriks namn fört befälet, den ena på Warbergs, den andra på Bohus' slott; men dessa hade för konungen försäkrat, att de redan tillfredsställt köpmännen. Om Hanseaternas ombud verkligen infunnit sig, medan Konungen och riksråderna voro qvar i Lödöse, är ovisst **); men den Högmästarens begäran, som konungen ville uppskjuta till deras ankomst, gälde sannolikt städernas privilegier. (N:o 120). Han hade på förhand måst gifva

*) Voigt anf. st. s. 48.

**) Af konungens bref till Högmästaren af d. 11 Juni 1442 (N:o 120) synes som de ännu icke ankommit, och det nästföljande dokumentet (N:o 121), dat. d. 13 Juni, är det sista, som från detta möte är bekant. Emedan Lübska krönikan berättar, att K. Kristoffer, allt intill sitt bröllop år 1445, alltid undvikit att bekräfta privilegierna för Hansestäderna, på den grund att han icke hade sina råd samlade (Grautoff II: 95), är det sannolikt att de uteblifvit.

dem ett löfte att tills vidare njuta frihet från tullen i Sundet, men var icke benägen att gynna deras handelsmonopol, utan sökte i stället att befordra de inhemska näringarne både i Danmark och i Norge, samt gynnade äfven Holländarnes handel på det sistnämnda riket. Men då Lübeckarnes representanter vid hans bröllopp yrkade på bekräftelsen å Hansestädernas gamla privilegier, kunde han icke längre använda sin vanliga förevändning, utan har åtminstone för Sverige måst utfärda en allmän stadfästelse å de fri- och rättigheter, som innebyggarne i Lübeck, Rostock, Stralsund och Wismar samt Danzig och Thorn, jemte alla de, som då voro i deras Tyska Hansa, af ålder åtnjutit, med vilkor af samma rätt för Svenska undersåter uti Hansestäderna. (129). Någon formlig bekräftelse å Hansestädernas privilegier uti de andra båda rikena finnes deremot icke, och det är sannolikt, att Kristoffer undandragit sig att utfärda en sådan, emedan de för dessa voro ännu mer skadliga.

Lübeckarne betraktade derföre med fruktan och misstroende konungens vänskapliga förbindelser med de Nord-Tyska furstarne. Redan vid hans kröning voro flera af dessa närvarande. Fråga var då, att en af de kraftfullaste bland dem, hertig Otto af Braunschweig-Lüneburg skulle emottaga ett slags beställning hos K. Kristoffer, såsom riksråd, med ett årligt underhåll af 500 Rhenska gulden, och dessutom underhållskostnad för sig och sitt följe, när han kallades till konungen (N:o 123) *). — Kristoffer gjorde kort derefter en resa till vallfartsorten Wilsnach, der han till Lübeckarnes oro sammanträffade med den förenämnde hertig Otto och tvenne andra hertigar af Lüneburg samt flera Tyska furstar. Vid konungens förmälning voro också flera af dessa närvarande. Han gjorde äfven år 1447 tvenne resor till Tyskland, och hade vid den sista stämt några furstar emot sig i Lübeck; men magistraten gjorde svårigheter vid att bifalla hans begäran om lejd och qvarter, emedan man fruktade ett anslag mot staden. Konungen fick äfven afslag å en

*) Huruvida denna handling är ett blott förslag, som af konungen blifvit hertigen tillsändt, eller om den varit formligen bekräftad, är outredt.

dylik begäran af Wismar, och hade sedan sammanträde med några sina Bäjerska slägtingar i Heiligenhafen; men att han nu sammanträffat med några andra furstar omtalas icke. Några skriftliga bevis för en plan emot Hansestäderna finnas icke heller; ehuru det berättades i Lübeck efter hans död, att han på sotsängen erkänt för sina rådsherrar, att han för sådant ändamål samlat en betydlig penningesumma.

Oaktadt detta misstroende, voro Hansestäderna, åtminstone såsom medlare, K. Kristoffer behjelpliga emot K. Erik, som alltjemnt hade sina kapare ute, för att uppsnappa handelsfartyg, särdeles i den Svenska skärgården, och dervid icke skonade de Hanseatiska skeppen. K. Kristoffer såg sig redan 1442 nödgad till repressalier *) och hans höfvidsmän på slotten utmed Östersjön utrustade sedan äfven krigsskepp, som icke blott sökte uppfånga K. Eriks kapare, utan äfven afbryta all handelsgemenskap med Gotland.

Hansestäderna sökte förebygga fortfarandet af dessa olägenheter för deras handel, genom att våren 1443 erbjuda sig att bemedla en förlikning mellan K. Kristoffer och K. Erik; den förre var genast dertill så benägen, att han på förhand befallde alla fiendtligheters inställande; men K. Erik fortfor deremot, äfven under de Hanseatiska sändebudens vistelse i Wisby, med sina kaperier. (N:o 124). Han lät endast med mycken svårighet af dessa förmå sig till ett löfte att sända ombud till ett möte, som skulle hållas i Rostock d. 22 Juli, och att inställa alla fiendtligheter tills 4 veckor derefter, hvarom Sändebuden d. 4 Juli kunde underrätta några Svenska riksråder, hvilka förmodligen för denna angelägenhet uppehöllo sig i Kalmar. (N:o 125).

Af obekant anledning har detta möte icke blifvit utaf, utan hertig Barnim af Barth fick kort derefter af K. Kristoffer uppdrag att resa till Wisby, för att förmå K. Erik till en förlängning af stilleståndet intill midsommar nästföljande år, samt att öfvertala honom, att han före d. 29 Sept. skulle sjelf in-

*) Voigt, Gesch. Preussens VIII: 48, med åberopande af ett K. Kristoffers bref, dat. Köpenhamn sönd. eft. Bartholomei (d. 27 Aug.) 1442.

finna sig i Rostock för att underhandla om fred. Till en början förklarade sig Erik så mycket mindre benägen för detta förslag, som han redan med de ofvannämnde Hanseatiska ombuden hade öfverenskommit om ett möte som skulle hållas vid pingsttiden 1444; men då hertigen vid afresan af storm tvangs att åter inlöpa till Wisby, lemnade Erik, efter sina rådgifvares hörande, hertigen uppdrag, att jemte Hansestäderna föranstalta en fredscongress, och rådet i Wisby begärde i bref till borgmästare och råd i Lübeck af d. 7 Aug., att dessa skulle medverka, att congressen blefve utaf; deras herre hade nog god vilja att der infinna sig. (N:o 126). Man lyckades dock icke komma till någon förlikning, och rådet i Wisby måste derföre redan d. 7 Oct. på det enträgnaste uppmana Lübeckarne att fortfara i sina bemödanden för ett snart slut på detta tillstånd, hvilket hotade staden med obotlig skada. (N:o 127).

Men Erik kunde icke ensam bära sin olycka, han fortfor att klaga för Högmästaren, och begärde hans bemedling hos Kejsaren och Påfven, hvartill denne dock ej ville beqväma sig *). Han vände sig till och med till Svenska riksrådet med klagomål öfver Danskarne, hvilka behandlade hans tjenare såsom sjöröfvare **).

När ett möte år 1444 blifvit aftaladt emellan honom och K. Kristoffer, ville han derföre nödvändigt, att Hansestädernas ombud skulle vara närvarande, för att höra hans bevis för sin rättvisa sak; och då den senare icke derom anmodade Städerna, ville han icke veta af något möte. K. Kristoffer sände derföre några af sina förnämsta rådsherrar till Gotland, för att höra orsaken till hans uteblifvande och försöka åstadkomma en förlikning. Men K. Erik emottog dem kallt, frågade dem först om deras ärende och sedan, huru en sådan förlikning skulle tillgå. Då de derpå svarade, att K. Kristoffer och hans rådgifvare ville för lifstiden försäkra honom om besittningen

*) Voigt, Gesch. Preussens, VIII: 56, 57, med åberopande af K. Eriks bref af d. 22 April, 3 Maj och 15 Aug. 1443.

**) Brefvet, som af Lagerbring, IV: 376, omtalas såsom skrifvet af Karl Knutsson, är dat. Wisborg d. 5 April 1444, tryckt i Diplom. Norveg. V: 523.

af Gotland och dessutom om en årlig lifränta af 3,000 Lübeckska mark, blef han mycket ond, förbannade både dem och deras konung och tillade, att Gotland vore redan hans egendom, emedan han inlöst det från Preussiska Orden; för en ränta af 3,000 mark kunde han icke uppgifva sina konungariken, samt visade sändebuden från sig med de orden, att han aldrig ville hålla något möte med hertig Kristoffer *).

Det ömsesidiga kaperiet, eller om man så vill kalla det sjökriget, fick alltså ohämmadt fortfara åtminstone ännu tvenne år. Äfven Preussiska sjöstäderna ledo mycken skada deraf, och ehuru K. Erik plägade på Högmästarens föreställning frigifva hans undersåter och återställa deras gods, när de någon gång blifvit ertappade af hans kapare på vägen till och från de nordiska rikena, grepo äfven Danzigs skeppare stundom till repressalier, hvaröfver K. Erik på våren 1445 lät rådet i Wisby besvära sig hos Högmästaren (N:o 128, jfr N:o 122).

Denne började derföre lyssna till K. Eriks förnyade förslag om hans bemedling **), och sände för detta ändamål den förutnämnde rådmannen i Danzig Bethold Burhamer, med bref och kreditiv till Gotland, på sommaren 1445; men det skepp hvarpå han var ombord blef, förmodligen i grannskapet af Gotland, taget af några Karl Knutssons skeppshöfvidsmän, som voro på återvägen från Pommern, och Burhamer blef endast på det vilkor frigifven, att han gaf en förbindelse att betala en betydlig lösesumma, från hvars erläggande icke ens K. Kristoffer skulle kunna frikalla honom. Väl lät Högmästaren genom sina ombud till Kristoffers bröllopp anföra klagomål deröfver ***), men måste ännu långt efteråt, sedan Burhamer under tiden aflidit, påminna Karl Knutsson om återställandet af det honom och

---

*) Grautoff, Lübeckische Chroniken, II: 88, 89.

**) Voigt, Gesch. Preussens, VIII: 69, der trenne K. Eriks bref af år 1444 åberopas.

***) Högmästarens instruction för Sändebuden, dat. sönd. efter Bartholomæi (d. 29 Aug.) 1445; bland dessa Karl Knutssons höfvidsmän nämnes Herr Greger Matzson, förmodligen densamme, som sedan blef riksråd och lagman i Upland. De hade varit öfver till »Bardssen».

hans följe fråntagna gods *), om hvars utlemnande Karl Knutsson först 1447 kunde underrätta (N:o 131).

Äfven andra höfvidsmän på de Svenska slotten, såsom Magnus Gren i Stockholm och Erik Nipertz på Stäkeborg, utrustade skepp, som i grannskapet af Gotland borttogo handelsfartyg, deribland äfven Preussiska, hvilket föranledde en obehaglig skriftvexling mellan de förenämnda, Högmästaren och K. Kristoffer samt troligen bidrog, att Högmästaren afstyrkte Lifländska Landmästaren från att afsluta ett förbund med de tre rikena mot Ryssland, hvarom år 1446 allvarliga underhandlingar voro å bane **).

Naturligtvis voro dessa förhållanden mycket menliga för Sverige, som dessutom i den särskilda försäkran Kristoffer gifvit, då han antogs till konung, hade grundade anspråk, att han skulle söka att åter lägga Gotland under Svenska kronan. Då konungen år 1446 uppehöll sig i Sverige, måste saken varit föremål för allvarliga öfverläggningar vid de sammanträden, konungen derunder hade med rådet. En här af 2000 man utrustades, och med den och en flotta af 40 skepp seglade konungen, åtföljd af tre biskopar och flera riksråd, öfver till Gotland, dit han ankom d. 18 Aug. och ankrade i Westergarns hamn, hvarest flottan sedan i 12 dagar låg öfver. K. Erik kom dit ut, och ett sammanträde hölls ute på fältet, i rådsherrarnes närvaro, som räckte i fyra timmar. Båda konungarne hade också ett enskildt samtal med hvarandra, hvilket förtröt rådsherrarne, särdeles Karl Knutsson. Ett stillestånd blef aftaladt, som skulle räcka från d. 8 Sept. till samma tid 1447 och ännu ett halft år derutöfver, i händelse icke någon fullständig förlikning under tiden kunde uppgöras, hvartill dock vara föga utsigt, emedan Eriks fordran säges hafva varit att i sin lifstid få hela Linköpings stift eller ock en summa af 200,000 lödiga mark silfver. De Lifländska sändebuden, som åtföljt K. Kristoffer från Stockholm, förmodligen såsom medlare, fingo emottaga ett exem-

*) Högmästarens bref, dat. torsd. efter Jacobi (d. 28 Juli) och abende Simonis & Judæ (d. 27 Oct.) 1446. Redan i det förra omtalas Burhamer såsom död och hotas med repressalier.

**) Voigt, Gesch. Preussens, VIII: 114.

plar af stilleståndsdokumentet, hvarefter de återvände hem (N:o 130). Konung Kristoffer hade vid hemresan den olyckan att lida skeppsbrott i skären utanför Vestervik *).

Erik lät väl icke det afslutna stilleståndet hindra sig från att låta sina kapare fortfara med sitt yrke; men började nu åter tänka på att byta om vistelseort, hvartill hertig Bogislafs iråkade sjukdom torde hafva bidragit. Han begärde och erhöll, redan kort efter Kristoffers besök, Högmästarens lejdebref för en resa till Preussen, och Högmästaren hoppades, att Markgrefve Hans af Brandenburg, K. Kristoffers svärfader, vid detta tillfälle skulle kunna tillvägabringa en varaktig förlikning **).

Väl synes Eriks tillämnade besök hafva uteblifvit, men då han genom hertig Bogislafs i Mars 1447 inträffade död erhållit besittningar i Pommern, och hans dervarande undersåter önskade, att han skulle bosätta sig der i landet, uppdrog Högmästaren en Pommersk ädling Grefve Albrekt von Neugarten ***), då han skulle resa till Gotland, såsom ombud för de Pommerska Ständerna, att underrätta sig om Eriks inkomst af landet och likasom af sig sjelf framkasta förslag, att han skulle afträda det till Tyska Orden. Men då denne började framställa ett par frågor i detta hänseende, anade Erik genast syftningen, uttryckte sin tillgifvenhet för Högmästaren och hans orden samt förklarade, att han skulle icke heldre åt någon annan afstå Gotland, om han ville gifva honom så mycket i Pommern, som

*) Det är deraf lätt förklarligt, att stilleståndstraktaten är förkommen, så vida den icke skulle finnas uti något arkiv i Lifland. Det omtalas i Lübeckska krönikan, att stillestånd blifvit afslutet på ett år (Grautoff, II: 102). Biskoparnes och förnäma mäns från alla tre rikena deltagande omtalas i Diarium Vaztenense, Svenskarnes missnöje öfver det enskilda samtalet af Ericus Olai, som misstänker att Eriks kaperier under stilleståndet deraf voro föranledda. En dom i en gammal tvist mellan riddarne Bo Stensson och Erik Thuresson utfärdades i »Vestra Garna» af 6 Riksråd, på K. Kristoffers befallning, d. 23 Aug. 1446. Bring, Handl. II: 218. Uppgiften om den summa, K. Erik begärt, bestyrkes äfven i viss mån af hans nedan anförda yttrande till Henrik von Hattenick.

**) Voigt, Gesch. Preussens VIII: 114 der lejdebrefvet dat. d. 3 Nov. och brefvet till Markgrefven af d. 13 s. m. åberopas.

***) Att den här åberopade berättelsen (N:o 133) är af honom, synes af ett Högmästarens bref till Markgrefven af Brandenburg dat. sont. n. Allerheil. (d. 5 Nov.) 1447, der ett dylikt yttrande af K. Erik till Neugarten omtalas.

han kunde hafva af Gotland, hvilket han uppskattade till 15,000 gulden årligen. (N:o 133). Någon tid derefter skickade Högmästaren riddaren Henrik von Hattenick, för att underhandla med K. Erik om Gotlands afträdande. Sändebudet tackade honom å Högmästarens vägnar för det nyssnämnda yttrandet, som han fällt till Grefve Albrekt von Neugarten, och denne omtalat för riddaren Erhardt von Güntersberg. Erik syntes i början benägen för anbudet. Han framhöll utförligt Gotlands vigtiga läge, omtalade att också Lübeckarne velat köpa det; han uppgaf sina kostnader för slottsbyggnaden till 25,000 nobler och inlösningssumman till 10,000 nobler *), hvilket allt han ville hafva ersatt. Hvad åter förhållandet till K. Kristoffer angick, fordrade han 300,000 lödiga mark, som var hans enskilda egendom, ej de tre rikenas, och dessutom upprättelse för det skymfliga anslaget å kyrkodörrarne i Lübeck och annorstädes; Högmästaren kunde sammankalla en congress, och dit inbjuda Mecklenburgare och andra. Men då Hattenick sedan framställde köpmännens klagomål **), begärde återlemnandet af alla skepp och varor, som hans utliggare tagit af Preussiska undersåter, svarade han, att dessa hade intet annat att lefva utaf; ty sjelf gaf han dem intet, samt då han slutligen varnade honom för fortsättning af detta förfarande, utbröt han: »Säg din herre, »att han sticker händerna i barmen och låter mig stå mitt kast». På Hattenicks klagan öfver det nyss utfärdade påbudet, att för hvar fjerde marks värde af varor, som infördes på Gotland, skulle ½ mark silfver, i utbyte mot 4 mark penningar, inlemnas på myntet i Visby (N:o 132) svarade han: »Lübeck tager accis, Tyska Orden en tull, som är ännu drygare än denna. Jag är en fattig, fördrifven konung och mitt rike är litet, jag måste också hafva något att lefva utaf. Den

*) Den var väl ej mer än 9,000, men skilnaden kan förklaras genom en förändring i Engelska myntfoten.

**) Det föregående är efter Hattenicks berättelse, som finnes i Königbergska arkivet, samt i afskrift i Köpenhamn, det följande efter Kotzebue (IV: 62) som begagnat berättelsen fullständig. Att beskickningen skett i slutet af 1447, synes dels deraf att Kristoffer omtalas såsom ännu lefvande, dels ock af det historiska sammanhanget i öfrigt.

som kommer hit, får betala; den som det ej vill, må blifva hemma».

Efter detta misslyckade försök till en fredlig uppgörelse, såg sig Högmästaren nödgad till verksammare medel. Han förbjöd all tillförsel af lifsmedel och uppmanade Hansestäderna att utfärda ett dylikt påbud *). Lübeck föreslog, att man, så snart sjön blefve öppen, skulle emot Erik utrusta en flotta, hvartill Högmästaren borde bidraga med 300 man; men de öfriga nöjde sig med den mildare åtgärden, och Karl Knutssons, måhända redan förutsedda, uppträdande skulle snart göra vidare rustningar för Högmästaren och Hansestäderna mindre nödiga.

Visby, som före Hanseförbundets uppkomst varit den förnämsta handelsplatsen i det norra Europa, och ännu mot slutet af fjortonde seklet bibehöll sin ställning som en hufvudort för de Lifländska städerna vid insamlingen af gemensamma bidrag till förbundet, hade nu för andra gången blifvit förnedradt till ett sjöröfvarenäste. Dess handel hade längesedan dragit sig tillbaka från Novgorod, som förut varit en så indrägtig ort, och det dervarande factoriet, som kallades Gotenhof och tillhörde ej Visby ensamt, utan hela Gotland, borthyrdes ena gången efter den andra mot en ringa afgift till köpmän från Reval **) och de andra Lifländska städerna (N:o 87), hvilka slutligen helt och hållet sökte slå under sig det. (N:o 118). Likväl var staden ännu en medlem af Hanseförbundet, den var år 1447 representerad på Hansedagen i Lübeck, och dess handel, jemförd med andra Svenska orters, betydlig ***). Men med riktig aning hade Visbyboarne fruktat anläggningen af ett kungligt slott i stadens närhet, hvilket ännu en gång skulle medföra sjöröfveriets förnyande och småningom undergräfde stadens handel och sjelfständighet.

---

*) Voigt, Gesch. Preussens, VIII: 147, 148, der bref till Wendiska städerna af d. 6 Jan. 1448 samt till Landmästaren i Lifland d. 7 Jan. och d. 31 Mars s. å. åberopas.

**) Ett legokontrakt af d. 24 Juni 1402 och dess förnyelse af d. 14 Juni 1414, uti Bunges Liv- Esth. u. Curländ. Urkundenbuch, IV: 418, V: 23.

***) Hirsch, Handels- u. Gewerbs-Geschichte Danzigs, s. 152.

Kristoffers inre styrelse är i flera hänseenden olik, ja motsatt, företrädarens, hvartill mycket bidrog, att Rådet genom en särskild konungaförsäkran sökt förekomma förnyandet af dennes missbruk. Han uppehöll sig mycket i Sverige, förordnade några af Rådet till domare i förekommande tvistemål, och till riksföreståndare, då han lemnade riket, använde blott infödda till höfvidsmän på slotten och synes äfven hafva besatt alla de höga hofembetena med medlemmar af Rådet, såsom handfästningen föreskref. Bengt Jönsson (Oxenstjerna) var hans hofmästare, Bo Knutsson (Griphufvud) kammarmästare (N:o 121), Magnus Gren fodermarsk (öfverhofstallmästare) *) och biskopen i Strängnäs förmodligen kansler. Hvilka som innehaft de båda återstående, kökemästare- och skänk-embetena, är obekant; de förnäma herrarne hafva ej behagat anföra dem bland sina titlar. Rådets antal, som under den närmast föregående tiden varit så betydligt, var nu som det tyckes inskränkt till hvad som lagen stadgade **).

Den verldsliga aristokratien hade uti de medgifvanden, hvarigenom Kristoffer erhållit kronan, sett sin magt återstäld, och sökte framgent att genom förbindelse med den Danska adeln, under en unionskonung, hålla sig uppe, och dylika handfästningar, men icke en fullständig unionsakt, voro sedan förnämsta målet vid försöken till unionens återställande.

Äfven den andliga aristokratien kunde anse sig hafva vunnit en betryggad ställning, då den af K. Kristoffer fick bekräftelse på alla sina privilegier, som både af påfvar och konungar voro gifna, samt den fullständigaste skattfrihet. Men dess egentliga fotfäste var redan undergräfdt, och den hade måst söka ett

*) Ett dombref för Wadstena kloster af d. 1 Febr. 1442 är utfärdadt af Bengt Jönsson, konungens hoffmæstare, och Magnus Green, »fodhermarsk».

**) Att lagmännen äfven i de större lagsagorna kunde tagas utom Rådet, synes af ett dombref om laxfisket i Svedån af d. 9 Juni 1442, som är utfärdadt af Niklis biskop i Linköping, Laurens i »Væxio», Bengt Stensson riddare, lagman i Närike, Otte Ulfsson »a vapn, rikesens raadh i Swirghe», Bengt Gylta, lagman i Vestergötland, och Ragwald Puke, lagman i Östergötland, af konung Kristoffer »tilskipadhe at höra ransaka, laglica ænda oc medh »ræt aatskilia the ærænde oc kæromaal som nw hær i Lödhesom paa »færdom æro».

stöd hos det verldsliga frälset och följa dess föredömen, hvarföre de Svenska biskoparne allt mera närma sig till likhet med de andliga riksfurstarne i Tyskland. Hierarkiens egentliga magt var redan före unionens början förbi. De verldsliga stormännen hyste, äfven i Sverige, ej längre någon fruktan för kyrkans bann, och man hade börjat högljudt yttra, att man icke ansåg sig underkastad påfven, så att kyrkomötet i Arboga år 1412 funnit nödigt att uttryckligen fördöma sådana villfarelser *).

Biskoparne begynte derföre att bygga sig fasta slott, de förvandlade sin förut redan talrika betjening till en beväpnad lifvakt, och sträfvade efter stora förläningar af kronan, hvarför de också underkastade sig rusttjenst. De högre platserna inom kyrkan blefvo också allt mera besatta med förnäma mäns söner.

Ärkebiskopen hade redan i slutet af Albrekts tid bygt sig ett slott vid Almarstäk **), ehuru det sedan indrogs till kronan och 1434 förstördes; men ärkebiskop Niklis Ragwaldsson skaffade sig år 1440 Rådets medgifvande att få der uppbygga ett nytt slott, hvarmed också genast gjordes början. Såsom förlänad till ärkebiskopen nämnes i Drottning Margaretas tid blott en socken, vid hans gård Tuna ***), gent emot Vaxholm, under K. Eriks egen regering Östra Roden, eller trakten omkring Norrtelje †). K. Kristoffer förlänade år 1442 Östhammars län till ärkebiskop Niklis ††).

Biskopen i Strängnäs byggde i slutet af föregående sekel ett slott på Tynnelsö †††) i Mälaren, hvilket var väl försedt med

*) Besluten på kyrkomötena i Arboga af åren 1396 och 1412 bevisa, om ej annat, åtminstone hierarkiens förfall.

**) Ärkebiskop Henrik har utfärdat ett förbud att draga andliga personer under verdslig domstol, som är dateradt »ex castro nostro Almarstæk» d. 1 Oct. 1388. Linköpings Bibliotheks handlingar I: 101, der ordet nostro är utelemnadt.

***) Johan Bures förut åberopade utdrag ur 1413 års Skattebok.

†) Azer Jæpsson, »foghate i Rodhin», stadfästade ett byte på sin herre ärkebiskopens vägnar »som lænet i wærio hafdhe» vid tinget i Frötuna d. 14 Jan. 1418.

††) Spegels Bevis till Biskopskrönikan, s. 45.

†††) K. Albrechts bref, dat. d. 25 Juni 1388, frikallar alla kyrkans landboar i Strängnäs stift från alla pålagor, dagsverken och körslor för kronan, eme-

kanoner och andra vapen, och han hade det deromkring belägna häradet i pant af Bo Jonsson. Det blef ej indraget vid reductionen, utan förblef framgent i biskopens besittning.

Biskopen i Linköping byggde sig i början af K. Eriks tid ett slott på Rönö gård, vid Östersjön, hvilken Drottning Margareta hade testamenterat till domkyrkan *), och derunder hörde Östkinds härad.

Biskopen i Vexjö hade i K. Kristoffers tid Kinnevalds härad och sannolikt redan ett fast hus på Kronoberg.

Förhållandet fortfor och utvecklade sig ännu mer under den följande perioden **), och flera biskopar utmärkte sig såsom generaler.

---

dan biskopen sjelf behöfver dem till byggnad på Tynnelsö. Jfr Inventarium curiæ Tynnelsö. Ed. J. H. Schröder, Ups. 1839.

*) Danska Magazin, V: 5. Akten om förhöret med ärkebiskop Johannes Jerechini är daterad »in curia dicta Over Rono prope castrum Rono» d. 23 Sept. 1421.

**) Jfr Anteckningar om förläningarne af år 1497 i Handl. rör. Skand. Hist. XVIII: 180—191.

Förteckning på handlingarne.

1.

Utdrag af Preussiska Hansestädernas beslut d. 12 Juli 1395, rörande utrustningen af den krigsstyrka de skulle afsända till besättandet af Stockholm.

Anno xcv° Margarete virginis

Dise hir nach gescreuene wepenere vnde schutzen sal man senden den Stokholm inczunemen

Die Herren vam Colmen sullen vsmachen . v . man . alze dry wepenere vnde czwene schützen

Dy van Thoron xv man alze x wepenere vnde . v . schuttzen . j . armborstirer . item x windarmbrost bobin di schützen . item ij . tunnen phile, j gesticket, j getullet, item ij lothbuchsen . vnde bly czu dem gelote, ij stucke sullen di van Danczik koufen.

Di vam Elbinge, xv, man alze x wepenere, v schützen . vnd j buchsemeister item x windarmborst, item ij tunnen mit philen . item ij lothbuchsen

Di van Danczik xx man alze xij wepenere mit dem hobtmanne, vnde viij schüttzen. item x windarmbroste . item ij tunnen phile, item ij lothbuchsen.

Di van Koningesberge x man alze ij wepenere vnde viij schüttzen.

Di van dem Brunsberge v man alze iij wepenere vnde ij schützen

Vnde ichlich schüttze sal haben j schok guter getulleter phyle, ouch sal ichlich schutze haben iij armborste . j gros . j . cleine, vnde j middel me sik

Vortmer sullen di vam Elbinge entphaen iiij stenbuchsen van vnsem herren vnde steine vnde pulver dar czu schikken alze vil dar czu gehort, ouch sullen

di van Thoron . Elbing . Danczik echliche stat j armborst winde vnde iiij wippen haben vnde ichlike . stat iij adir ij grose torslos.

Ouch sal ichlik wepenere haben ganczen platen harnasch was dar czu gehort, alze j hube, j plate, armledder, vorstael, beynwapen vnde ichliger . j . tarcze.

Ichlich schütze sal haben j pantzer, j brust, j handestegele, j isenhut blechanczeken vnde j tarcze,

Ouch sal man den wepeneren geben czu cleydunge czu wyten rogken vnde koghele vj elen Delrmundesch swarcz vnde brün, swarcz vff de rechte syte vnde brun vff die linke vnde den schutzen kogelen der selben varwe vnde percham czu jacken.

Den wepeneren sal man geben dem manne daz jar x mark vnde den schuttzen v mark czu solde.

Vortmer sullen die heren vam Elbinge enphan iiij steinbuchsen vnde steine vnde puluer dar czu.

Vortme sullen die van Dantzik koufen xxx leste roggen, x leste rogkenmel . iij^{c} weyses . xl leste malczes, vnde hoppen daczu . iiij leste Vlamisch salcz . ij vas stör, vnde Kürischen vnde Helischen vlakvisch vnde stokuisch vor x mark

Di van Konigesberge sullen koufen ij leste grütze vnde haben l mark czu coufen bresseme, hechit ael . vnde grucze

Di van Thoren sollen coufen iij leste erwijs

— — — — — — — — — — —

Vff Petri ad vincula sullen di wepenere czu Danczik sin obir czu czien den Holm in czu nemende, vnde off den selben tag sullen di stete ouch czu motis sin czu redende vf di boten kegen Lubek czu senden vff Michaelis . vnde Thoren . Elbing, Danczik sul-

len ere ingezegele mete bringen, ouch czu reden vf de selben sendeboten, wer di vssenden sulle di sache czu enden mit der koninginnen di bryse vpczu entwerten vnde den konig vs czu bringende.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch (Hanseat. Recessen) N:o II. ss. 204, 205, i Danzigs rådhus-arkiv.

2.

Utdrag af Preussiska Hansestädernas protokoll vid möten i Marienburg d. 1 och 22 Aug. 1395.

Anno domini &c xcv vincula Petri czu Marienborg Czum ersten so hat her Herman von der Halle vnser howptman geworbin wy man das gerichte halden sulle mit deme volke das ym beuolin ys, ab ymand breche wy man das sal richten.

Doruff habin ym dy stete geantwort das sal man halden vnde richten noch borgrechte, wolden abyr dy von Lubeke das man noch andern rechte richtin solde, das sullen dy howplute schriben an dy sendebotin . dy nv czu deme taghe kegin Lubeke czyhen werden . daz man ys yn eyntracht halde

Ouch begert her was im dy stete vor syne muwe vnd arbeyt vnd schaden tün wellin; dorczu antwortin im dy stete das man synes schaden nicht engert man sulle im dorvmme eyn gliches vnde mogeliches tün.

Ouch hat her begert nicht lengir howptman czu syn denne eyn jar doruff habin im dy stete geantwort das man is nicht anders mag gewandelen wenne als is in den teydingin ist begriffen, woldin is abir dy von Stokholme volgin das man is in deme eyde . vnd

holdunge vorware das man eynen anderen mochte dar senden . das sullen dy sendebotin vort seczin vor den gemeynen stetin czu Lubeke . mag des nicht gesin das is do by blyue als is vor ist vorramet

Vortmer so ijst obir eyn getragin das man botin sal sendin kegin Lubeke uff Michaelis von dis landis wegin vnde der botin sullen czwene sin . dy von Thornn eynen vnde dy von Elbynge den andern.

— — — — — — — — — — —

Vortmer so sullin dy sendebotin dy bezegeltin bryue der konigynne vff antworten den koning vs czubrengin vnde den schaden von der konigynne von deme bisschoue von Lunden vnd von den andern czu vordern alze vor.

— — — — — — — — — — —

Vortmer so habin dy stete geret mit vnsem herren deme hoemeister von deme geschosse das dy kleynen stete dis landes czu hulffe sullin gebin czu der czerunge den Stokholm in czunemende . das hat vnser herre der homeyster uff dyse czijt vorczogin, sonder bedarff man me geldes czu deme Stokholme . das wil her gerne lyen bis das man pfunt gelt uff neme vnde besihet wy man methe czu kumpt . dornoch wirt is not tun so wil her vns denne dy stete czu hulffe gebin.

Vortmer von deme heringe den der voyt uff Bornholm den stetin Elbing vnd Danczik hat genomen das wil her by den stetin blybin was dy dorczu saghin was her pflichtig dorvmme sy czu thunde.

— — — — — — — — — — —

Item von Herbord Placten sache . des gutes das dy koniginne von Denemarken Lorens von Russen hat genomen . das sy by den stetin wil blybin noch der

sendebotin sagin wy dy von ir sint gescheiden in vorczitin &c.

Anno xcv° in octava assumpcionis Marie

Ouch zullen dy zendebotin reden mit den steten off vnse houbtlute vnde wepenere czum Stocholme, wenne man sy losen sulle vnser gutdunken were daz man sy halber zcyet losse alse czu ij (1½) jare.

Ouch waz man in gebin sal . das man das ouch eynes werde mit den steten.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II. 206, 209.

3.

Borgmästare och råd i Thorn, Elbing, Danzig och Reval underrätta Henrik von Brandis och Otto von Peckatel, höfvidsmän i Stockholm, att de för sin del befullmägtiga Herman von der Halle att jemte Lübecks, Stralsunds och Greifswalds höfvidsman besätta staden, dat. Marienburg d. 1 Aug. 1395.

Strengen vnde vromen ridderen hern Hinrike van Brandis . vnde hern Otten von Peckatel houetlude to deme Stokholme . embede wy burgermeistere vnde ratmanne der vij stede her nageschreuen . alze Thornn Elbingh . Danczke vnde Reuele . vrenschap vnde wes wy gudes vormogin : Leuen vrunden alze juw wol witlik is . wo dat vmme bede willen juwer heren alze koning Albrechtes vnde hertogin Erikes synes sones eres rades . erer riddere . manne vnde stede vnser rade sendeboden dat hebben geannamet . dat wy vier stede eerbenumet myt den anderen dren steden . alze Lubeke Stralessunde vnde Gripeswolde . juwen heren erbenumet willen borgin vt erer vengnisse . jodoch alzo dat wy

seuen stede den Stokholm to vorne sullen hebben to bewaringe in vnsir were . dat juwe heren to deme Lintholmen vor erem ghanczen raade annamaden vnde vulborden . vnde hebben in mit deme slote vesten vnde stat Stokholmen an vns vnde an dy andren stede erbenumet, gewyzet, vnde geheten dat vns zeuen steden erbenumeten . gy slot veste vnde stat, dat gy alze houedlude von der erbenumeten juwer heren wegen bet vppe desse tijt hebben inngehat sullen antworden in vnsir were . des hebben wy seuen stede dy den Stokholmen sullen innemen alze ouer engedregen . dat wy vir stede Thornn Elbingh . Danczke vnde Reuele dar sullen hebben enen houedman . vnde dy van Lubek . van deme Stralessunde vnde van deme Gripeswolden den anderen darume so hebbe wy mit ghanczir entracht vnser raade der vorbenumeten vir stede den erbaren man hern Herman van der Halle ratman der stat to Danczik . brenger desses bryues . gekoren vnde gesettet to vnsem vulmechtigen houetmanne van vnsen erbenumeten vir stede wegin mit deme houedmanne der anderen dren stede erbenumeten den Stokholmen slot veste vnde stat intonemende vnde to holdende in al sulker mate . alze dat in den degedingen is begrepin . Warinne wy juw bydden . dat gy deme erbenumeten hern Hermanne von der Halle ratmanne to Danczike . dat slot vnde veste to deme Stokholme to vnsen hand antworden geliker wijs ofte wy alle dar suluen jegenwordich weren Tu tughe deser vorgeschreuen sake so hebbe wy burgermeystere vnde ratmanne der vier stede vorbenumeten vnsir stede ingesegele gehanget laten vor dessen bryff, Gegeuen na Godes gebort . . drutteynhundirt jar . dar na in deme vifundenegentisten jare to

Marienburg sundages na sunte Jacobes dage dez heylgen apostelen

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o III, s. 25.

4.

Borgmästare och råd i Thorn, Elbing, Danzig och Reval uppmana borgmästare och råd i Stockholm att erkänna Herman von der Halle såsom höfvidsman i staden å deras vägnar, samt till honom, jemte den som städerna Lübeck, Stralsund och Greifswald till höfvidsman förordna, aflägga föreskrifven trohetsed, dat. d. 1 Aug. 1395.

Wyzen ersamen mannen heren burgermesteren vnde ratmannen der stad Stokholmen . embede wy burgermeystere vnde ratmanne der vier stede nageschreuen alze Thornn . Elbingh Danczik vnde Reuele . vrenschap vnde wes wy gudes vormogen . leuen vrende alze juwes rades sendeboden dy lest weren in den degedingen to dem Lintholmen . mogen juw wol berichten hebben wo dat vmme bede willen juwer herren . alze konyng Albrechtes . vnde hertogin Erikes . synes sones . eres raades erer riddere manne vnd stede vnsir raade sendeboden . dat hebben geannamet . dat wy vier stede erebenümet, mit den anderen dren steden . alze Lubek Stralessunde . vnd Grypeswolde juwe hernn erebenumeten willen borghen vt erer vengnisse . jodoch alzo dat wy zeuen stede den Stokholm to voren sullen hebben to bewaringe in vnsir were dat juwe hern to deme Lintholmen vor erem ghanczen raade annemeden vnde vulborden vnde hebben in an vns vnde an de anderen stede erbenumete gewyzet . vnd heteden dat

juwen houetluden vnde raades sendeboden dat gy juwe borghere vnd ghancze menheit juwer stat juw sullen an vns holden mit ghanczen truwen . by vns zeuen steden to bliuende alze lange bet dat wy vnses loftes benomen syn . des hebben wy zeuen stede dy den Stokholm sullen innemen alzo ouer en gedregin . dat wy vier stede Thornn . Danczik Elbingh vnde Reuele dar sullen hebben enen houedman . vnde dy van Lubeke . van deme Stralessunde vnde van deme Gripeswolde den andern . dar inne so hebbe wy mit ghanczir eintracht . vnsir raade der vorbenumeden vier stede . den erbaren man hern Herman van der Halle ratman der stat to Danczik bringher desses breues gekoren vnde gesettet to vnseme vulmechtigen houetmanne van vnsir erbenumeden vier stede wegin . mit deme houedmanne der andern dren steden erbenumeden den Stokholm slot veste vnde stat, . intonemende vnde to holdende in al sulker mate alze dat yn den degedingen begrepen is des juwes raades sendeboden juw wol vterliken mogen berichten . war vmme wy juw bidden dat gy vnd juwe burghere vnde dy ghancze menheit juwer stat . deme vorgescreuen herrn Hermanne van der Halle ratmanne der stat to Danczik to vnser alze vnsen rechten vulmechtigen houedmanne huldegen juw an em holden vnde em alle ding doen dy gy vns don solden geliker wijs ofte wy alle suluen dar jegenwardich weren . vnde dat gy den bryf, des dar vp geramet is . vns vnd den anderen steden erbenumet willen bezegelen . To tughe desser vorgeschreuenen stucke so hebbe wy burgermeystere vnde ratmanne der stede vorbenumet vnsen stede ingezegele gehenget laten vor dessen breff, Gegheuen to Marienburg na Ghodes bort drutteyn-

hundirt jaar dar na in deme viff vnd negentigesten jare an deme sundage na Jacobi.

Der stat eyd von deme Stokholme

Wyr holdegen vnd sweren jw a. b. &c. volmechtigin houetlude der seuen stede Lubeke Stralessunde Gripeswolde Thornn Elbing Danczik vnde Reuele rechte pantholdinge to truwer hant der vorbenumeden stede vnde louen jw in guden truwen dat wy sullin vnde wellin vns an jw holdin in eren vnde in ganczen truwen vasteliken by jw to blyuen vnde nenen anderen heren to holdegin, noch to tostedende, vnde nymmer van jw to scheydende, alzo lange bet dat de stede erbenumede, eres loeuedes benomen syn, vnde dat de suluen stede den Stokholm slot veste vnde stat, mit irem guden willen van zik antwordin, vnde dat se vns gansliken qwit los vnde los laten, ok werit sake, dat Got vorbede, dat juwer ene ofte beyde crank wordin, ofte storben, edder de erbenumede stede ander houetlude in juwer stede sendeden, den sulle wy vnde wellin de sulue holdinge vnde truwe holdin, by dem suluen ede den wy jw nv gesworen hebben, dat vns Got so helpe vnde de heyligen.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o III, s. 26.

Herman von der Halle underrättar de Preussiska städerna, att han, jemte Lübeckarne (under Herr Johan Pleskow) besatt slottet och tagit ed af menigheten i Stockholm den 31 Aug., hvarefter Stralsunds höfvidsman Magnus van Alen följande dag anländt; hertigarnes (af Meklenburg) begäran, att de som med konungens tillstånd byggt sig hus i förborgen skulle få der bo qvar, hade blifvit hänskjuten till Hansedagen; en stor stenbössa (kanon) som funnits på slottet hade man inlöst; penningar och flera artiklar begäras för slottets behof, dat. Stockholm d. 3 Sept. 1395.

Erbaren heren leuen sundergen vrunde wetet alze wy zegelten vt der Wyzle des vrydages alzo queme wy des midwekens vor den Holm mit beholdener vart Ghod hebbe lof . vnde de van Lubeke weren enen dagh vor vns in de scheren gekomen vnde quemen na vns vor den Holm in den viften dagh des wecz dat sik vnse werf vortogherde dar wy vmme weren gekomen van deghedinge wegen beth des dinxstedages vor sunte Egidien dagh alzo dat vns do de stad vnde meenheit huldegeden vnde sworen vnde de hertoge vnde de voghede antwordeden vns ok dat slot des suluen dages alzo dat wy dat hebben in vnse were vnde willen dat vorstaen mit der hulpe Ghodes alze wy beste mogen, vnde ok wetet dat vns de hertoge anvil mit bede, van der weghene de dar woneden in der vorborgh de dar ere eghene huse gebuwed hebben van des koninges orloue, dat wy den ghunden dat se dar vppe bleuen . wente se solden vns gerne panthuldinge dun vnde dat hebbe wy gescoten an de stede de vppe den dagh komen . vnde wes juwe wille dar ane is dat scriued vns dar wille wy vns gherne na richten vnde wetet dat Magnus van Alen quam thu dem Holme in sunte Egidien dage van der von dem Sunde weghene vnde

sin schip licht noch in den scheren . vnde wat vns hir negest meer wedder vared dat wille wy juw gerne laten weten vnde ok so si juw witlik dat vppe deme slote was ene grote busse vnde koken gerede dar hadde wy sorge vore dat de voghede de wegh brochten dat se icht deme huse quemen thu schaden des wurde wy thu rade her Jordan Plescowe vnde ik dat wy en dar gheld hebben vpgelegen alze vele alze ij^{c} [200] mark Swedescher munte vnde dertech mark vnde dat scolen se vorbreuen dat id geschee mit des koninges willen vnde dat hebbe wy gedaen in deme besten. van deme ghelde gebored my half thu betalende, wor vmme bidde ik juwe erbarcheit, dat gi meer gheldes senden . wente dat slot sunder gheld nicht kan werden geholden wente wy hebbe lude de vnde se wol willen leuen . vnde ok bidde ik juw dat gi vns ij^{c} (200) moltes meer willen senden wen der van Lubeke magh voren wente wy hebben keyn beer meer, vnde hebben vnse molt alrede an gecleren, dar vmme so bidde ik juw dat gi vns senden vj leste ghudes beres . vnde iij leste soltes dorsches vnde j lest honiges vnde ij leste Thoronsches wines vnde ij trechtere vnde iiij schupen wente wy der nicht enberen moghen thu dem bruwende, vnde wy er hir nicht veyle vinden vortmer sendet vns iij schok delen so gi erste moghen wente wy eere thu male sere vnde wol bedoruen . vnde wetet dat de vam Holme alzo hebben gehuldiged alze gi des geramet hebben vnde ok wetet dat der zerouere vele licht in den scheren vnde ok in den steden de geleydet sint vnde ok nicht vnde wy weren erer gherne leddich vnde weten nicht wo vnde wat gi dar rades thu denken dat latet vns weten . so gi erste mogen dar

wille wy vns gherne na richten dar mede beuele ik juw Ghode Datum anno &c. [1395] vj feria post Egidii

6.

Herman von der Halle till de Preussiska städerna, dat. Stockholm d. 5 Sept. 1395.

Sequitur alia eiusdem Hermanni

Post Salutem Erbaren heren leuen sundergen vrunde wetet, dat ik hebbe hir genomen van schipher Schoue alze vppe xl mark Prussisch dut wol vnde vntrichted de Godscalk Nasen . ik bidde juw dat gi wol dun vnde entrichten de thu willen Darmede beuele ik juw Ghode Datum dominica post Egidii meo sub sigillo

Vnde ok bidde [ik] juw dat gi her Jordan vnde mi senden j last honinges bi mi Herman van der Halle juwen vrunde alle weghe

Sequitur tenor cedularum inclusarum

Vortmer de houedlude de ik mit my hebbe de hebben mi angeredet van der gesellen wegen vmme ere winter gewand dut ok wol vnde sendet vns j last cippollen vnde ij tunne kronelokes vnde j (½) last petersillige wortellen vnde j last beren vnde apelle wen der hir nicht en is. Vortmer bidde ik juw dat gi vns senden groter rodden . stokrodden vj edder viij . der dorue wy wol thu des slotes bedarf

Afskrift i följd med det föregående brefvet i Stadtbuch N:o II i Danzigs Arkiv, s. 208.

7.

Herman von der Halle underrättar de Preussiska städerna om behofvet af penningar och lifsmedel m. m. för besättningen, samt af ett par fartyg att användas mot Vitaliebröderna; Herr Sten och Herr Thure Bengtssöner hade å Drottningens vägnar begärt, att de 300 borgare som under krigstiden blifvit förvisade från staden måtte erhålla lejd att återvända, hvilket blifvit hänskjutet till Hansedagen, dat. Stockholm den 29 Sept. 1395.

Den erbaren wysen mannen vnde heren burgemeisteren vnd radmannen der stede in Prusen detur cum reuerencia . mynen willigen denst vnd allenz wes ik gudes vormage Erbaren heren leuen sunderliken vrunde Wetet alse ik jw vore in breuen geschreuen hebbe wo wy dat hus yngenomen hebben vnde vns de stad gehuldiget heft de wille wy wol bewaren mid Godes vnsen heren hulpe so wy beste mogen vnde ok wetet alse wy juw gescreuen hebben van gebrekes wegen des wy hijr hebben vnd bedoruen dat man vns sende to der vij stede behuf xv^{c} moltes vnd v^{c} gersten wente wy nicht half genoch hebben an dem molte vnd an deme dat vns nach na kommen sal wente to pyngesten . Dar vmme dut wol vnd syt hijr ane vorseen dat wetze dat molt vnde de gerste kome dat wy dar nicht ane vorsumet werden, vnde ok dut wol vnd sendet vns iiij schok delen edder . v . vnd j last feniges vnd vj lest gudes beres edder viij . vnd iij lest Thoronsches wines, vnd x last meles gesenet in sekken, wente wy der klye nergen to bedoruen, vnd iij^{c} moltes sendet vns meer wen hijr gescreuen steit, wente her Jordan brachte wol .x. leste beres meer wenne wy here brachten . Dut wol vnd sendet vns vj schok blockschottelen, vnde sendet vns vor iiij mark bresseme edder strekke vüt ij schepel henpsadis vnd ij schepel

manes iij tunnen etikes vnde iij last soltes dorsches cypollen vnd viij tunnen edder j last petersilgenwortelen vnd ok kunne wy hijr to nynen ruben komen Item wetet dat wy dessen vogeden de vppe dessem slote weren gedan hebben xxj mark vnd c Swedisch. dar se vns vore gesettet hebben ene grote stenbusze vnd kokentowe alse van juwer wegen Vnde dat hebbe wy dar vmme gedan dat de busze dem huse nicht to schaden kome vnd dar scholen vns de vogede des koninges breff up schikken dat dat geld betalet werde, Vnde wetet leue vrundes dat my geldes enbrekt wente ik de lude sunder geld nicht geholden kan vnde dat geld dat gi my hadden mede gedan dat is lange vorteret vnde ik hebbe dar wol xl mark to gedan Hijr vmme dut wol vnde sijt dar ane vorseen dat my geld kome edder ware wente man de lude sunder geld nicht kan geholden vnde ik wil juw dar wol rekenschop van dun wen God gift dat ik by juw kome, Vnd wetet dat ik den juwen hijr gesecht hebbe vnde gebeden, wer dar mer den enen knecht hedde dat he em orloff geue dat he wedder in Pruszen segelen mochte wente wy wol vijftig knechte hyr hebben, vnde de van Lubek vnde de van dem Sunde hebben nicht den .x. Des menen etlike lude wol dat ze erer knechte nicht mogen enberen, wo gi dat hebben willen dat wil ik gerne na dun. Vnde dyt slot is allenthaluen lak vnde vngebuwet vnde wetet dat her Sten Bentson vnd her Thure sin broder den de koniginne Swedens heft beuolen hadde wy hijr geleidet de weren van vns begerende vnde van der stad dat de borgere de her vormales vt der stad geweken weren van der bursprake wegen, wente de rad kundegen leet wer nicht by der

stad mit truwen wolde bliuen edder sik in des koninges kryge an vorretnisse schuldich weste dat de ut togen wente se erer dar nicht hebben wolden. Des togen ute der stad wol iij^c [300] edder mer de mende her Sten vnde her Thure dat wy de hyr in velegen solden vnde spreken ze were ok mede in deme vrede bedegedinget dat se vt vnd in mochten kopen vnd vorkopen vnde wolden des van vns tohand ene antwerde hebben vnde spreken ok dede wy des nicht so wolden se der koninginne scryuen dat wy den vreden nicht enhelden Dar antwerde wy to vnde spreken dat wy den vreden gerne welden holden also en de stede gedegedinget hadden vnde hebben vnd meer wer den vrede breke dat man deme syn recht dede, Vnde dyt hebbe wy ok gescreuen an de sendeboden de nu up dem dage synt, Item dut wol vnde sendet my iij grawe laken van geryngem gelde dar man de dorwechtere yn clede vnd waterdregere vnd quernenteere vnd wor des not is . Item sendet x grôte rodden de dar waken mogen wor des not is . Item wetet dat wy alle dat molt dat wy vorbruwen uppe quernen moten malen wente wy konen nicht to molen komen wy en welden se denne suluen buwen, Vortmer scholde wy der vitalgen brodere ledig werden so moste wi hebben ij grote schepe vnd ij ballingere Der lude bequeme man hijr wol wente man de nemen mut de in den scheren bekand synt Ok dut wol vnd sendet vns so vele bomolyes vnde manolyes also wy bederuen wen de van Lubek hebben olye gebracht den wi lik nicht enphangen wente wy sint dar nicht mede bewaret Item dut wol vnde sendet vns ij wischere mid garnen to des huses behuf wente hyr is vele vische Vnd dut

wol vnd sendet vns de vtschrift des vredebreues den de koning vnde de koninginne besegelet hebben wente vele clage kumpt vor vns dat wi vns dar na mogen richten . Vnde ok wetet dat ik Roggendorpe hebbe gesand to den steden uppe den dach vmme menge werues willen des vns not is Des gaf ik em mede iiij perde vnde he doch men iij scholde gehat hebben des gaf em her Sten Bentson j perd dar to vmme juwen willen . dar to so is my noch j bref gekomen dat he noch en perd heft gekoft vor xl mark Swedisch dat ik betalen mut Hirumme dut wol vnde sendet my mer geldes wente ik van juwer wegen meer den in xiiij dagen nen geld hebbe gehat vnde wes my hyr negest mer weddervart dat wil ik juw gerne scriuen Darmede hebbet gude nacht vnd schikket vns to dyt vorgescreuene ding vor wyntere went wi des nicht mogen enberen Datum Stokholm anno domini M°ccc°xcv° die sancti Michaelis archangeli

By my Herman van der Halle

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 211.

8.

Herman von der Halle till de Preussiska städerna om tillståndet i Stockholm. En del af Vitaliebröderna, under Arendt Styke, hade ankommit till staden och underhandlat med höfvidsmännen om erhållande af lejd eller fred, hvilket man ej kunnat bevilja; många af dem erhålla tjenst hos Svenskarne, hvilka mycket förstärka sig, dat. Stockholm d. 21 Dec. 1395.

Den erbaren wysen mannen vnde heren burgermeisteren vnde rotmannen der stede in Prusen dinst vnde wes ik gudes vormach erbaren heren leuen sunderliken

vrunde wetet dat vns God hebbe dank dat schip gekomen is mit dem gude . dat gy vns gesand hebben . vnde wes de van Lubek dar von genomen hebben dat hebbe ik in gelaten vmme dat alse id hir gelt . vnde off de stede dar vmme reden welden . dat de theringe ouer en mochte gan wente wy vor teren mer gudez wen de de von Lubek dun vnde dat andere von dem gude alzo ik meyne dat wy ouerich hebben tüschen dijt vnde paschen dat vorkope ik hir vmme tu dem irsten van dem jare so mote gy vns weder vp dat nighe senden . Dut wol vnde sendet vns denne so vele moltes vnde meles also wy bedoruên vnde sendet jo so vele ouerges dat ik teregelt van kopen moge, wente de nobelen hir nicht mer gelden wellen den xxiiij ore . Molt vnde korne gilt sin gelt hir wol wente id up slet to tage to tage . Vortmer wetet dat de von Lubek her Jordene hebbet gescreuen dat he den houetman van dem Sunde Magnus van Alen sulle halden vor enen houetman vnde juwe sendeboden hebben dat to rugge getogen . vnde ik ok noch Magnus ny wolde to steden vnde ik bidde juw durch mynes dinstes willen . dat gy wol dun vnde senden hir vt juwen rade noch eynen houetman wente erer twe hir syn de mach ok alle ding mede helpen bewaren . Dut wol vnde schriuet vt ysliker stat yderman den synen wenne de twe houetlude orloff geuen dat de moge to hus thien, anders magh iks nicht wol halden na juwen breue vnde loue gy vns dez eynen so louet vns ok den anderen . vnde her Jordan vnde her Magnus holdent hir alzo wer en nicht en ene kumpt den laten se tho hus then vnde de vnsen meynen wol alzo ik hebbe dez jene macht

dat ik en [illegible]
juw nicht [illegible]
weder weet [illegible]
hir van konen [illegible]
dat Arnt Stake [illegible]
broder de dar [illegible]
mit vns [illegible]
entseggen word [illegible]
vrede nicht geh[illegible]
alzo dat wy en [illegible]
wolde [illegible]
nicht gebroken [illegible]
Also [illegible]
vrede [illegible]
dar [illegible]

huff . vnde dijt hebbe wy hyrvmme gedan dat dat slot deste beth bewaret werde vnde hebben dat geschoten wente an juw vnde an de anderen stede Dijt sal eyn jar vmme stan id en were denne dat gy vns anders wes schreuen Duet wol vnde enbedet alzo vmme den breff den de stat van dem Holme besegelt heft wente ik den sende sulle wente ik den breff beholden wil yn vorwarynge alzo lange went ik eyn antwerde van juw hebbe . Dut wol vnd sendet vns kegen dat jar molt vnd mel vnd roggen . weyten . gorte erweiten vnde hoppen vnde wes juw duncket dat vns hir not sye . wente allet dat wy hebben van juw dat wert ouer winter al vortert vnde sendet vns beer dat in den Mercaen gebruwen sye vnde gi hebbet vns nynen hoppen gesand vnde wy moten dat schippunt hir kopen vor vj mark Prusch . Vnde wetet dat Algud Magnusson hir geleidet heft eyn deyl der Vitalgenbroder de dat kostele gud genomen hebben vnd wy hebben wol sorge dat he nicht gudes mede meynet . alzo dat he de schere wert belegen den somer dat nymant vt noch in moge segelen vnde ik bidde juw dat gy wol duen vnde gedenken kegen dat jar up enen anderen houetman vnde vor dreget my dezer arbeit vnde schriuen my dez eyn antwerde Dut wol vnde geuet Jhoens Schonenuelde xx mark Prusch myn iiij schot vnde Curt Lankouwen xxxj mark Prusch de hadde ik up genomen er de holk quam . In domino simul valeatis Datum Stocholmie in festo sancti Thome anno domini xcv

Herman van der Halle

Sequitur cedula interclusa

Wetet dat wy vornomen hadden dat Algud Magnusson de Vitalgenbrodere solde geleidet hebben . de den vrede solde gebroken hebben . des is he by vns gewesen in sunte Thomas daghe vnd sprekt he hebbe der nicht geleidet vnde hebbe eres gudes nicht genoten vnde denke des nicht thu geneten vnde wil sik des allewege vorantwerden wor he sal.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 213.

9.

Herman von der Halle begär af de Preussiska städerna att erhålla proviant samt föreskrift, om han skall gifva de vitaliebröder, som före fredsslutet ofredat köpmännen, lejd, samt låta de fördrifna Stockholms-borgarne åter bosätta sig i staden; anhåller äfven om en annan höfvidsmans tillsättande när hans år är till ända, samt råder att denne måtte få rätt att hemskicka den af besättningen, som han ej vill behålla, dat. Stockholm d. 18 Maj 1396.

Willighen denst vnde allent wes ik ghudes vormagh Erbaren heren vnde leuen sunderliken vrunde Juwe werdicheit wille wi weten dat wi nicht mer hebben to des slotes behuf van molte noch van mele ok so hebben wy nynen roggen noch solt noch jenigherleye drogevische ok so is vnse spek vorteret, vnde gi weten wol dat ik iw gescreuen hebbe wor man dit slot de weke mede holden magh, vnde vns is myt enen cleynen nicht geholpen wente de lude willen des nicht enberen, Hir vmme dut wol vnd bedenket vns myt disseme vorscreuene gude kegen dissen somer vnd ok kegen den winter wente wi des mit alle nicht

mogen enberen, Ok dut wol vnd latet vns weten wo wi yt sullen holden myt den Vitalgenbroderen de den kopman beschedighet hebben vor deme vrede aff wi de hijr leiden scholen also wi erer en deel geleidet hadden edder nicht dat latet vns weten, Vnd de Vitalgenbrodere de hijr ouer winter geleidet weren de sint hijr vtgevaren myt viij karaszen vnd myt schutteboten erer wol hundert vnd willen in den Norderen bodem uppe de Ruszen vnd se hebben viij houetlude mit en, de suluen hebben vns vorbreuet bi truwen vnd bi eren dat ze vnsen heren van Lifflande nicht schaden willen noch den steden noch deme kopmanne vnd dar vp hebbe wy se laten varen wente wy mochten erer myt nyneme rechte holden, sindt deme male dat ze hijr weren geleidet, Vnd ok bidde ik juwe erbarheit vmme mynes ewigen denstes willen dat gi my helpen dat ik van hijr kome, wente gi wol weten, dat gi my gelouet hebben dat ik [nicht] men en jar hijr sulle liggen vnd vppe de wort bin ik van jw gescheiden, Hir vmme so gedenket hijr vp dat gi enen anderen houetman here senden wente ik hijr nicht lengher liggen wil wen dijt jar wo ik dat an juwer gunst vnd an juwen willen moghe hebben Ok bidde wy juw dat gi vns schriuen wo wy yt sullen holden mit den luden de hijr vordreuen wurden in des koninges krige vmme vorretnisse willen De suluen varen hijr vt vnd in wen se willen vnd her Sten Bentsson he menet se mogen hijr wol vt vnd in komen wente dat sy also gedegedinget in deme vrede, Des besorge wi vns dat beide gi vnd wy van erer wegen mochten komen in groten schaden Hijr vmme dut wol vnd schriuet vns wo wi dat myt den suluen sullen holden vnd latet des myt

nichte, Vortmer wetet also vmme dat gelt dat wi van der koninginnen van juwer wegen nu vp osteren solden entphangen dar hebbe ik vmme gescreuen vnd gemanet beyde an de koninginne vnd an de jhene de dar mede vore gelouet hebben, des heft de konynginne here gesant her Sten Bentssoen vnd den archidiaken van Lunden vnd eren cappellan vnd Nytcze [!] Vynsson myt den hebbe wi dar vmme gewesen tho worden Des menen ze wol dat ze vns willen bereden myt koppere vnd myt yseren edder myt Lubschen gelde vnd des synt wi noch nicht ens geworden sunder wen dat geendet wert so wil ik iw gherne laten weten, Vnd vppe disse sulue beredinghe so hebbe ik hir gekoft also vele moltes in also guden kope also gi dat here senden mochten, des hebbe ik wol so vele alse ik bedarff wente dat myn jar vmme kumpt vnd dat gi denne enen anderen houetman here senden, deme geuet so vele vitalige mede dat he dat slot moge mede spisen, vnd dut wol vnd sendet vns nu mit den ersten schepen viij leste roggen, iij leste soltes blokschottelen vnd spek Disses dinges moge wi nicht enberen, ok wetet alse wi dit slot hebben entsettet also dat de van Lubek dat ouerste hus ynne hebben vnd wy de vorborge vnd dijt hadde wi also gemaket, were it den steden behegelik so solde dat en jar also bliuen, vnd ok hadde wi disse sake gescreuen an de sendeboden vp den dagh de dar was to Helsingenborgh Nu weren de van Lubek vnd vulborden dat vnd also wi hebben vornomen so hebben dat juwe sendeboden wedder toghen Hijr vmme dut wol vnd scriuen vns en antwerde hijr vmme wo gi willen dat wi id sullen holden. Vortmer vmme den houetman den de van

deme Sunde hebben here gesant vnd hebben ene gemaket vnd gescreuen vor eren vulmechtigen houetman in eren breue wo wi ok dat sullen holden dat latet vns weten dar bidde wi vmme, dut wol vnd scriuen my wen ik ok mer lude edder mer broteters sulle in kost holden wen de anderen don vp de andere syde, vnd wen gi enen anderen houetman here senden so bestellet dat also vorder alse iw gut dunket, dat eme nymant to wedder willen werde geholden in der kost vnd loue gi em des enen so louet em ok des anderen so magh he id en holden na juwen willen also we em nicht behaget dat he moge spreken tv tho hus, Vnd dut wol vnd sendet vns ½ (½) tunne segelgarnes, vnd düt wol vnd scriuet my breue wente ik hebbe lange nyne breue gehat, vnd ik hebbe Peter Honasen ouer gesant vmme myn werff to weruende an juw Werde gi ene wor vmme vragende, des wert he juw lichte wol en deel berichten wo id vns hir gegan heft In domino valeatis Datum in castro Stokholm feria quinta ante festum pentechostes

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II. 220.

10.

Herman von der Halle underrättar de Preussiska städerna, att Drottning Margareta och rikets råd skola komma till Upsala d. 22 Juli för nytt konungaval, att hon varnat för Vitaliebröderna i Bottniska viken, att Sten Bengtsson i hennes värf begärt inkomma i staden och fått löfte derom, blott han anmälde sig dagen förut; önskar att Albert Russe, som blifvit utsedd till hans efterträdare, snart måtte ankomma, samt att denne måtte erhålla föreskrift om fästningens fördelning emellan de Preussiska och Wendiska städernas besättning, dat. Stockholm d. 6 Juli 1396.

Wylligen denst vnde allent wes [ik] gudes vormagh Erbaren heren leuen sundergen vrunde wetet dat de koninginne werd komen to Vpsal vppe sunte Marie Magdalene dagh vnde ok kumpt dar des rykes raed alzo vmme den koningh to kesende, ok so heft vns de koninginne gescreuen hedde wy jhenich werf so zege ze gerne dat vnser een by eer were, vnde warnet vns vor de Vitalgenbrudere de in deme Norderen bodeme syn dat wy vns voreseen dat ze vns den Holm nicht aff slyken, edder dat de kopman van en jennigen schaden vntfeinge vnde her Steen Bentsson heft weruen laten to vns vmme geleyde vnde mende dat he werf hedde to vns van der koninginnen wegen myt alle synen volgeren, Des hebbe wy em enboden dat he vppe den vrede here the, vnd wen he komen wijl dat he vns dat enen dagh bevoren late weten vnde wy willen aff God wil dat vnse wol bewaren dat wy van juwer wegen hebben vnde wes gi my screuen an juwen breuen, dat wil ik my gherne na richten, vnde dat gelt van der koninginen wegen dat is wol betalet, vnde also gi my scriuen dat ik dat van my antwerde des wecz dat ik mit deme gelde nicht wol to komen kan wente to der tijt dat de jartijt vmme komen is,

vnde schicket her Alberte gelt dat he dar nynen schaden vmme dorue dun, vnde ik danke juw vor de breue de gy my nu erst gesant hebben we my vnbequeme were dat ik deme orloff mochte geuen vnde weren de er gekomen so droffte man so vele geldes nicht vorteret hebben vnde ik hebbe nu wol liiij broteters myn wen ik dit jar ouer gehat hebbe van losen luden Hedde ik de macht gehat der ik nicht geholden hadde vnde were dat sake dat ik veren edder vyuen mochte orloff hebben geuen so hedde [ik] mit den anderen al mynen willen gehat vnde so hadde ik dar nicht so grot na gearbeidet mit breuen dat ik van hir mochte komen wente my kostlike theringe vordrot also gi noch wol vornemen sullen vnde ik hebbe noch hude vppe dessen dagh meer lude wen her Jorden heft van der anderen stede wegen vnde her Albert de moet holden x de hyr in deme lande kundigh sin Vortmer also ik iw wol eer gescreuen hebbe wo dat wi dit slot gedeilet hebben also dat de van Lubek dat rechte hus inne hebben gehat dijt jar vnde wy de vorborgh vnde dat hadde wy den sendeboden vppe den dagh gescreuen wes ere wille hijr in were dar na wolde wy id holden Nu hebbe ik wol vornomen dat id der van Lubeke wille wol is gewesen dat wi also holden vnde vnse sendeboden sullen dat wedder to rugge hebben getogen vnde dar sint my noch nyne breue van gekomen vnde ik hebbe dock mer wen enes dar vmme gescreuen. Nu hebben de van Lubek breue here gescreuen vnde ok de van dem Sunde dat de eren dyt jar ok sullen varen in de vorborgh vnde wi up dat slot, hir moge gi her Albert Ruszen ane berichten wo he dat sulle holden wen he here kumpt dat he sik dar ane moge

vorwaren. Vortmer bidde ik juwe erbarheit dat gi wol dun vnde senden her Alberte Ruszen hir ouer mit den ersten schepen wente ik sate myn dingh dar na also ik to hus teen wil vnde danke Gode vnde iw dat gi my des gunnen dat ik van hyr kome mit juwen willen vnde bidde jw mit vlite dat gy my hir ane nicht vorsumen vnde senden her Alberte deste eer here. Datum in castro Stocholm in octava beatorum Petri & Pauli anno domini M°ccc°xcvj°.

By my Herman van der Halle.

Adress

Den erbaren wisen mannen vnde heren borgermeisteren vnde ratmannen der stede in Pruszen.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o 2, s. 239.

11.

Anders Jakobsson, höfvidsman på Kalmar slott, och Björn Olofsson, på Borgholm, underrätta rådet i Danzig, att de, i anledning af till Kalmar inkomna klagomål öfver sjöröfveriet, jemte borgarne i denna stad utrustat sig för att förfölja sjöröfvarne, men att sedan dessa flytt undan till Ryssland, och då de sjelfva redan voro på hemvägen, hade Hans Nilsson jemte borgarne från Kalmar vid Hoburg (på Gotland) sammanträffat med de till sjöfartens betryggande från Danzig utsända skepp och hoppats blifva vänligt bemötta, men hade de i stället blifvit tagna till fånga och deras skepp uppbrända; och vänta brefskrifvarne så mycket heldre, att Danzigs höfvidsmän måtte få befallning frigifva fångarne, som utrustningen skett för det allmänna bästa och på Drottningens befallning, dat. Kalmar slott d. 10 Juli 1396.

Vruntliken grud to voren gescreuen Wy begheren juwer erbaren herschopp to wetende dat claghe quam vor vns to Kalmaren van kopluden vnde van borgheren

wo zee gherouet vnde schinnet weren in der see des worde wy to rade mit den borgheren van Kalmaren dat wi dat keren wolden vnde de seerouere soken Do volgheden vns de borghere van Kalmaren lxxx werachtich do wy in de see quemen do wart vns to wetende dat de vyende weren vppe Gotlande. Do zegelden wy vor Wysby vnde beden hulpe van der stad vnde segeden were dat sake dat de vyende weren vppe Gotlande edder vppe deme slote so wolde wy en dat slot helpen bestallen so lange wy breue edder hulpe van vnser vrouwen der koningynnen kregen, so dat de lude de dat ere vorloren hadden en schege so vele also recht were, do en kunde wi nyne hulpe krigen, Des segelde wy van dar vnde drengenden de vyende vppe Gotland, vnde vnse vrunde worden dar ouer zere gewundet, vnde de vyende quemen wedder vor vns to schepe vnde zegelden van Gotlande na Ruslande, vnde do wy van den vyenden nicht hebben kunden do wolde wy wedder segelen na Kalmaren. Do were juwe vrede schepe vor vns by Hoborch dar segelde Hans Nielsson vnde de borghere van Kalmar to en in den hopp vpp ere vnde vruntschop Dar worden zee grepen vnde vangen vnde ere schepe hebben ze vorbrant Wor vmme bidde wy juwe hogheborne herschop dat gi juwen houetluden berichten de gi in der zee hebben dat ze vnse borghere loes laten vnde geuen wente ze weren wte vppe rechte ere vnde vmme vredes willen Hir vmme latet en des nicht vntgelden vnde helpen en dat ze los werden dat wylle wy altyt gerne vordenen Hir bewisen iw ane also wi hoge to juwer vordernisse trosten Item schole gi weten dat wy gerne to worden hadden wesen mit juwen luden vnde ze wolden vns

nicht velegen vnde al de boden de wy to en senden de behelden ze by syk gevangen ok hope wy des wol dat gi an eren vnde an vruntschop mit vnser vrouwen willen sitten vnde wy weren yo wt ghecomen vmme des menen copmannes beste also vns myn vrouwe beuolen hadde Dar vmme beghere wy van juweme rade een gutlik antworde Hir mede bliuet ghesunt mit Gode Scriptum castro Kalmarna dominica sexta a festo trinitatis meo sub sigillo reconcluso

Wy Andreas Jacobsson houetman to Kalmarne vnde Byo[r]n Olasson houetman to Borcholm

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 235.

12.

Borgmästare och råd i Kalmar begära hos borgmästare och råd i Danzig, att deras vid Hoborg tillfångatagna borgare måtte frigifvas, dat. d. 10 Juli 1396.

Leue vruntscop vnde grud to voren, wy begheren jw to wetende dat vor vns to Kalmaren quemen koplude vnde ok vnse eghene borghere vnde clageden wo ze rouet vnde schinnet weren in der see. Dat hadde dan Sychekowe Slaghel vnde ere hulpere. Des worde wy to rade mit her Andres Jacobsson vnsen voghede dat wy dat keren wolden vnde mochten dar nicht myn to dun na deme also de vrede begrepen is, do volgede her Andres vorbenomede mit vnsen borgheren der weren lxxx werachtich vnde sochten de zeeroue[re] vnde drengenden se vppe dat lant to Gotlant dar worden vnse vrunt zere ouer ghewundet Jo doch so que-

men de zeerouere wedder van dem lande vnde segelden na Ruslande Do vnse borgere vornomen dat se van en nicht hebben kunden do segelden se wedder na Kalmar do se quemen by Hoborch do leghen jwe vredeschepe vor en. Dar segelden vnse borgere to juwen vrunden in den hopp vpp leue vruntscop vnde ere, wente se nicht anders mit en wusten wen leue vnde ghud vnde wy ok noch anders nicht en weten, dar bynnen hebben juwe vrunt vnse borgere grepen vnde vangen ane ere schult vnde hebben ere schepe vorbrant wor vmme so bidde wi jwe erbarheit dat gi juwen houetluden vntbeden dat se vnse borghere quit vnde los gheuen wente se vmme rechtes ere vnde vredes willen hebben wt in der zee ghewesen vnde anders nicht. Dar vmme laten se en des gheneten vnde nicht vntghelden bewiset iw hir ane alz gi beste konen wente wy alle weghe yt willen vorschulden vnd vordenen wor wy konen vnde mogen vnde bidden van iw en gutlik antworde. In Cristo valeatis Scriptum Kalmarnie dominica ante festum beate Margarete virginis nostro sub secreto.

Proconsules et consules ciuitatis Kalmarniensis

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 236.

13.

Drottning Margareta till borgmästare och råd uti Danzig, om den från Kalmar till Vitaliebrödernas förföljande gjorda utrustning, med begäran, att de deltagare deruti, som vid Hoburg blifvit tillfångatagna af Danzigs "fredsskepp", måtte frigifvas och deras tillhörigheter utlemnas, dat. Upsala d. 1 Aug. 1396.

Margareta dei gracia Waldemari Danorum regis filia

Vruntlike grote to voren gesant in Gode weten scholen gi leuen sundergen vrunde dat vmme des besten vnde vmme vrede willen so weren beyde ridder vnde knechte vnde borgere van Kalmern vte leght alz her Andres Jacobsson vnde Hannus Niclsson vnde andere riddere vnde knechte vnde borgere de ere volgere weren in de zee na den Vitalienbrüderen de lange in der zee wesen hebben, vnde do se vnder Gotland quemen do wart en to wetende dat dar schepe vnder deme lande weren de men vrede schepe het Na deme dat se nicht wusten mit en men leff vnde gud, vnde wusten anders nicht se weren erer lyues vnde gudes velich, vnde zegelde Hans Niclsson to en mit synen volgeren vnde mit den borgeren van Kalmeren in rechten louen vnde truwen, vnde wusten anders nicht men de ene scholde deme anderen behulplich wesen vppe de Vitalienbrüdere, vnde do se to en quemen in sulken leuen alz vorgescreuen steit do grepen se se an vnde nemen se to sik in, vnde behelden se by sik vnde vorbranden ere schepe vnde willen nyne boden to sik steden dat man mochte weten yft se leuendich edder dot syn, Wor vmme bidde wy juwe leue by allen leuen alzo wy iw hegest bidden vnde manen konen na deme dat vnse oem koning Erik vnde desse

rike vnde wy mit iw vnde en nicht anders wusten men leue vnde vruntscopp vnde na deme male dat se to en vuren in sulken louen alze vorscreuen steit dat gy en vppe den vrede schepen sin to scriuen dat se de vorscreuene los laten vnde geuen en dat ere wedder vnde dat en vnd eren vrunden mochte lich schen vor vnlich vmme den vorevangh vnde hoghemuet de en geschen is bynnen vruntscop vnd leuen alze vorscreuen steit duet hir by allen dessen vorscreuene stucken in aller mate alzo wy juwer beddernecheit wol to louen vnde wat juwe wille is in alle desse vorscreuen stucken dat scriuen vns to by dessen boden vnde ok wetet dat wy sere vruchten efft se syn edder werden alzo mordet edder dodet edder dat en dat ere nicht wedder en wert dat ere vrunde de dar na leuen dat se id vor nynen willen edder gud nemen dar mede beuele wy iw Gode. Scriptum Upsaliæ xcvj° feria iij post festum beati Olaui regis et martiris nostro sub secreto.

Adress:

Viris prouidis et circumspectis dominis proconsulibus et consulibus in Dantzik amicis nostris sincerissimis detur hec litera.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 241.

14.

Herman von der Halle till de Preussiska städerna, att Drottningen hade varit i Upsala jemte rikets råd och folkombud, hertigens af Stolpe son hade dervid blifvit vald och hyllad till konung, och 36 riddare utnämnda; drottningen hade tvenne gånger begärt att höfvidsmännen skulle komma till henne, men de hade ej kommit; Vitaliebröderna draga sig till hertig Erik på Gotland. För besättningen begäres proviant till vintern, och hade hvarje stad fått underrättelse om huru många som ville lemna tjensten och borde ersättas med andra; dat. Stockholm d. 9 Sept. 1396.

Erbaren heren Juwe erbarheit wille weten wo de koninginne hir is gewesen to Vpsala vnde heft gekoren to enen konynge des hertogen sone van der Stolpe vnde dar is mede gewesen des rikes raed vnde de Sweden vnde hebben dar vulbort tho gegeuen vnde hebben em gehuldiget vnde gesworen vnde dar sint vp de sulue tijt xxxvj tho rydderen geslagen, Wetet dat de koniginne hir was gekomen vp ij myle weges na vnde sande here to vns eren cappelan mit breuen vnde leet vns bidden dat wi wolden to er komen, Do wi nicht en quemen do sande se noch enes enen ridder vnde bat dat wi wolden komen to eer, se wolde vns her Steen Bentsson to enen vorer senden edder wene wi hebben wolden vnde ik hadde enen knecht to Vpsal liggende den bat se dat he dat yo wol weruen solde dat ik allene to eer queme Des quam ik nicht to eer vnde hebbe dat gelaten vmme des besten willen Item wetet dat se noch hyr in Sweden is in der stad tho Westerars, Erbaren heren dut wol vnd sendet here kegen den winter x leste roggen vnd viij[c] molte wente an deme molte vnde mele dat gi here gesand hebben dar heft her Albrecht nicht genuch ane wente to pinghsten Item sendet iij leste dorsches

iij leste heringes rys mandelen resynen Berger vysch peterczilgenwortelen roven sypollen henepsad item j last speckes vnde weite item lantwin honingh eppele beren stoer vnde clacvysch vj leste krogbere vnd iij growe lakene. Item wetet dat de Vitalienbrodere meste (?) theen to deme jungen koninge to Gotlande vnd wetet dat ik hebbe gescreuen ysliken stad . we hyr bliuen wyl van den eren dat se sik dar na mogen richten vnde senden ander volk here vnde de suluen de hyr bliuen de bedoruen wol geldes Hyr vmme dut wol vnde denket dar tho dat gi en geld senden dat se dat jar vordenen sullen Item hebbe ik wol vornomen van den juwen de hijr syn vnde bliuen willen dat se her Alberte den eet nicht sweren willen alse gi my to gescreuen hebben vnde spreken se willen doch gerne dun wes en geboert vnde ok wil de rad her Alberte segghen dat se em dat holden willen also se juw gehuldiget hebben vnde vorder wil de rad noch de gemeyne dar nicht to doen. Dut wol vnde vorwaret my hijr ane kegen her Alberte vnde scriuen my ok dat artikel tho also ik van juw schedede dat ik dit slot nymande solde antwerden . gy screue my denne den artikel in juwen breue . Datum sabbato post nativitatis Marie.

Herman van der Halle.

Adress.

Den erbaren wisen heren borgermeisteren vnd ratmanen der stede in Pruszen.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 247.

15.

Herman von der Halle till de Preussiska städerna, med begäran, att de med det allra första sända hans efterträdare och så mycket råg som han förut begärt; dat. Stockholm d. 27 Sept. 1396.

Erbaren Heren vnd sundergen vrunde Juwe erbarheit wete dat ik vornomen hebbe dat de koninginne hijr vt deme lande nicht scheden wil vor sunte Mertens dage vnde her Albrecht de is noch nicht here gekomen vnd wetet dat ik mit kran[k]heit beuallen bin vnd ik merke wol dat ik jw hijr nicht nutte werden kan vnd ik is ok nymende beuelen dar dat gi my beuolen hebben dat my dunket dar gi mede vorwared sin Hyr vmme bidde ik jw dat gi wol dun vnd enen anderen houedman here senden so gi aller erste konen vnde mogen vnde wetet dat meel dat gi here sanden dat hebbe ik alrede wol halff vortered Hijr vmme dut wol vnd sendet also vele roggen here also jw vore gescreuen is in anderen breuen vnde sende gi icht ouerges dat werd em wol nutte de hyr negest raden sal. Vortmer dut wol vnde geuet Herman Stürmanne c mark Prusch, de hebbe ik hyr van em genomen thu juwer behuff. Datum Stokholm in die beatorum Cosme et Damiani anno domini xcvj°.

By my Herman von der Halle.

Adress.

Den erbaren wysen mannen vnd heren borgermeisteren vnd ratmannen der stede in Pruszen.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 248.

16.

Biskop Thord i Strengnäs utskrifver af domkyrkans, kapitlets, presternas och landskyrkornas landboer inom stiftet en gärd till underhåll af dem som på kyrkans vägnar skola deltaga uti de förestående räfstetingen, och förbjuder vid hotelse af bann någon annan att pålägga nämnde landboer någon skatt; dat. Örebro d. 13 Oct. 1396.

Wi Thordh mædh gudz nadh biscop i Strengenes helsom ider alla the landbo ther oss war domkirkio i Strengenes waro capitulo kirkioprestom oc landzkirkiom tilhöra i waro Streng[enæs] biscopsdöme kærlika mædh gudh . görom ider witerlikt oc kunnogt mædh thæsso breue at höghboren höffdhinge Erik mædh gudz nadh Swerikes Danmarks Noriges Rika konunger oc hertughe i Pomeren oc höghboren förstinna war kæra nadiga frw drotning Margareta wordhe ower eno nw nylika i Nycöpunge mædh therra oc ganzska rikesins radh i Swerike at repstathing skulu holdas i Sudermanna lande genest æpter sancta Martens dagh vm mangahanda ærande ther mena almoghen höghelika röra som thæsse aren hawer wareth hardhelika vtan alla miskun gæster röwadher oc skinnadher, oc hawa oss war for[næmp]de herre konung Erik oc war for[næmp]da frw drotning Margareta budhit oc befælt at wi vppa the for:da repsta thing sithia skulum mædh andra the godha mæn ther telsætte æra som konungx dom oc laghmanzdom hawa skula oc hiælpa the hælghe kirkio oc hænna landbom riddarskapins oc therra landbom, bondomen oc alla mena almoghanom tel rætta thet bæzsta wi kunnom oc formaghom hwilketh wi oc gerna göra wiliom Thy bidiom wi ider oc biwdhom at j hiælpen tel kost oc foder oss som ther sithia skulom a the hælgho kirkio wæghna hwar idræ

mædh en span korn oc en halwan span rogh oc eth lass höö oc hwarie siæxtan vm eth nöth j faar j pund smör j pund flæsk hwar man eth höns, oc förbiwdhom ider vnder lydhuo nokrom androm nokor ræpsta kost vtan oss i thætta sin göra oc forbiwdhom hwariom man hwa han hælzt ær, vnder ban, vppa ider nakor skat vppa læggia ælla vpbæra i thæsse ælla nokre andre mato vtan wara oc wars capituli wilia oc fulbordhan for thy at war for:de herre konung Erik oc war for:da frw drotning Margareta ærw swa ower eno wordhin at wi skula bliwa widher war priuilegia oc engin skal bewara sik mædh kirkionna mædh nokor skat ælla thunga wtan wi som a gudz wæghna hænnes forman ærum Datum Ørabro anno domini Mccccxc sexto octava beati Eskilli martiris nostro sub secreto presentibus ad dorsum impresso.

Original på papper, med märken efter sigillet, i Riks-Arkivet.

17.

Hertig Erik af Meklenburg underrättar rådet i Danzig, att han för att göra slut på sjöröfveriet angripit Sven Sture; han ligger nu mot honom i fält och bygger ett slott samt hoppas få öfverhand, ehuru drottning Margareta ämnar understödja denne med 4000 beväpnade som hon låter samla, men han räknar på Hanseaterna, för hvilkas bästa han förklarar sin nitälskan; dat. Klinteholm på Gotland d. 13 Nov. 1396.

Ericus Dei gracia Dux Magnopolensis Comes Zwerinensis Rostok et Stargardie terrarum dominus

Omnis boni plenitudinem cum continuo prosperitatis incremento Wethen schole gi vnse leuen sun-

derghen vrunde vnde gunnere Borghermestere vnde Ratmanne dat wi Swen Sturen vntsecht hebben vnde ligghen myt em in deme lande dar buwe wy en sclot also dat vi van godes gnaden de ouer hant noch to der tijd vnde dat rident indeme lande hebben Dit hebbe wi ghedan vmme juwer leue vnde vruntscap willen vnde vppe der menen Hense beste . dat wi gherne wolden sturen vnde vorstoren den serof vnde mort de den juwen vnde menliken deme kopmanne schach van Swen Sturen vorscreuenen vnde synen vrunden beyde to lande vnde to watere . ok so hebbe wi em af ghe vanghen wol hundert werachtich . Des is vns kortliken wol to wethende van warachtighen boden . dat de koninghinne sammelinghe heft vnde menet Swenne to sterkende myt verehunderden wapent Hir vmme so bidde wy juwe erbarheyt mit vlite . dat gi mede to vnser were vnde hulpe denke . dat de serof nicht wedder ghe meret werde . Wenthe wi latest spreken vnde to worde weren mit den houetluden der vredeschepe vt Prutzen van Lubik vnde van deme Sunde bynnen Wysby de vns vor manden dat se vele ere vnde beddernecheyt bi vnsen here vnde vadere koninge Allebrechte vnde bi vns bewyset hadden ift wi den suluen serof vorscreuen konden sturen dar wi vmme vntsecht hebben dar be wisede wi jw vnde der menen Hense grote leue vnde willen ane Hir vmme wi Erik de alle weghe vmme juwen willen vnde der menen Hense gherne dun vnde laten willen hebben hir vp vntsecht also id got wet dat wi des kopmans beste gherne wethen vnde seen wor wy mogen Hir mede denket vp vns vnde scriuet vns to juwe korte gutlike beraden

antwerden In domino valeatis Scriptum Klinteholm ipso die beati Martini nostro sub sigillo.

Utanskrift.

Prouidis & circumspectis Viris proconsulibus ac Consulibus ciuitatis Dantzik amicis nostris specialibus presens litera debetur reuerenter.

Originalet på papper, med lemningar af sigillet, i Danzigs Rådhus-Arkiv.

18.

Räfstetingsdom om dem som olofligen gjort sig till frälse inom Ale, Barne och Kullings härad; dat. Lödöse d. 30 Nov. 1396.

Wi Heyna Snakenborgh Riddare konungx dom hawande oc Eric Erlendson riddare oc lagman i Westergötland . kennomps at vppa . then tidh wi refstathing hioldom i Lödusa . vppa wars nadugs herra . konungx Eriks wegna . arom æpter gudz byrd M°ccc°xc sexto vppa sancti Andree apostoli dagh . tha war fore os kært vppa konungxsins wegna . at alle thenne gotho mæn som her efter nempnas oc bescrifne sta . hwar therra vm sik widher nampn . hafdo sik vndan kronanna skat vtan konungx minne eller bref sielwe oloflika til frelse giort innan Westergötland, swa som waro först Thord i Lykkothorp, Thyrgils i Skyrdungarydh . Heming i Ramsthorp oc Swen i Noor innan Alersherith Item Pethar Hard innan Barknaherith Item Bengt Gaas Holwidh . i Hwithenæ . Bengt Swenson . Mathias Blidhemester Jesse Werkmestere Biörn Sköttæ . Crisman i Ödhænes . Erik Pætherson Thomas Diekn Raguald Diekn oc Bengt Prika innan Kalands-

herith . oc medhan war nadhughe herra konung Erik medh Rikesins radh oc mæn innan Suerike ær ower ena wordin oc swa j mellan them ænt innan hwarie lagsaghu hærvm at döma for then sama skuld . nw efter thy tolf manna nempd thenna maal vtransakatho skelika siex vppa Riddarskaps wegna . som waro herra . Götzstaf Magnusson oc Karl . Baat riddara Staffan Götzstafson Thorsten Symonson Niclis Diekn oc Lindorm Jenisson suenæ, oc medh them sex bönder aa almoghans wegna som waro Karl i Herlingom . Niclis i Lafrinsthorp Arnolf i Rakasar . Byrghe i Brutensby Thörbiern Santason oc Agmund i Fötwne oc efter therra besta sanninde oc samwit therræ . witne medh fullan edzstaf . her vppa gawo . at thesse fornempde ey konungsens bref eller bewisning vppa . frelse hafdo . oc therra gotz ey aff alder hafde frels warit tha . hawom wi ther efter laghlika dömpt alla . thennæ . fornempda mæn medh alles thera . gotz oc gardhæ vnder kronona oc vnder skat at bliwa efter thy thera . forældra . fore them til foronne warit hawa . vtan swa medh skæl . at the wars nadugx herra konungx Eriks nadh . eller wara nadhuge frw drotning Margareta hær vm framdelis sunnerlika nyuta kunnæ eller her efter medh . thera minne frelse hawa . hwilken doom . wi Brynnolf proest i Skara oc Haquon ærkediekn ther sama stadh . efter thy wi hær ower satom oc wi for[næmp]da Götzstaf Magnusson oc Karl Baat Riddara Staffan Götzstafson Thorsten Symonson Niclis Diekn oc Lindorm Jenisson swenæ vppa konungxsins Riddarskaps wegna medh thenna for[nemp]da konungx domar oc laghman som dömpt hawæ . sampthykkiom stadghom . oc fulkomlika stadfæstom medh wilia oc

fulbord allars wara obrutlikan stadhughan oc fastan at bliwa efter thy dömpt ær vm alla thenna forscrifna stykke oc i alle handa . mato . som fore scriwat star oc latom allers wara incigle witerlika hengia fore thenna doom . Scriwat i Lödusa . vppa . aar oc dagh som fore ær sagt.

Original på pergament i K. Danska Geh. Archivet. Sigiller: N:o 4, Haqvini aleri psbri (tre rutor på sned); N:o 5, Göstavi Mggni (kulor eller prickar å ett band, snedt öfver skölden); N:o 6, "Herre Karl Bat"; N:o 7, Stefani Göstafs' (9 snedrutor); N:o 9, Nicolai Gutorms' (tre liljor); N:o 10, Lindorm Jonsson (Sparre öfver ett sjöblad).

19.

Räfstetingsdom om dem som olagligen gjort sig till frälse inom Elfsborgs län; dat. Lödöse d. 30 Nov. 1396.

Wy Heynæ Snaghenborgh riddar konungx doom hafuande . oc Eric Erlendzsson riddar oc laghman . innæn Westergötland . kennomps . at vppa then thiidh wi ræfstæ thing höldom i Lödhosa . wppa waars nadhigs herræ konungz Erikx weghnæ . arom æfter gudz bördh m°ccc°xc° sexto vppa sancti Andree apostoli dagh . tha wardh for oss kært vppa konunxsens weghnæ . at thænnæ godha men som her efter næmpnæs oc bescriwat sta . hwar thera om sik widher nampn . hafdho sik vndan krononne skat . wtan konunx mynne eller bref . sielfue olaghlica til frelse giort . swasom waro förstं Crisman i Kapparudh . Mathis Benctzsson . Andris Bryst, Esbyorn Jæcobsson Andris Pawalsson * Josse Kafle . oc Æbbe i Sæuædal . byggiandes innæn

* Detta namn är efteråt tillskrifvet i kanten.

Eluesborgs lææn . oc mædhæn waar nadhigh herra konung Erik mædh rikesins raadh oc men . innæn Swerike . swa er ouer eno wordhen, oc swa j mellom them ænt . innæn hwario laghsaghu her om at dömæ for then sama skuld . nw . epter thy tholffmanna næmpd thennæ maal skælica wt ranzsakadho . syex vppa riddarscaps weghnæ . swasom waro . her Götstaff Magnusson oc Karl Baat riddara Staffan Götstafsson Thorsten Symonsson . Niclis Dyekn ok Lyndorm Jönisson swena . oc syex bönder vppa almoghans weghnæ . som waro . Asmund Germundzsson . Hacon . Benct . Magnus Jonsson . Thore i By . oc Aslak i Frölunda . ok epter thera bæzstæ sampwit . oc sannind thera witne . mædh fullan eedhstaff her vppa gawo . at thænnæ fornempdæ . ey konunxsens breff . eller bewiisning vppa frelse hafdho . oc thera godz . ey af alder hafdhe frelst warith . tha hafuom wi . ther æfter laghlica dömpt alla thennæ forn[æmpn]dæ mæn mædh allas thera godz oc gardha . vnder kronona . oc vnder skat at bliifua . epter thy thera forældræ . fore them til foren . warith hafwa . wtan . swa mædh skæl . at the wars nadhigs herra . konung Erikx naadh . eller ware nadhighe frw drotning Margarete . her om framdelis sunderlica nywta konna . eller her epter mædh thera mynne frelse hafua . Hulkin doom . wi . Bryniwlff . domprowast innæn Scara oc Hacon ærkedyekn ther sama stadh . epter thy wi her ouer satom, oc wi fornempde Götstaff Magnusson oc Karl Baat riddara . Staffan Götstafsson Thorsten Symonsson Niclis Dyekn, oc Lyndorm Jönisson swena . vppa konungsens riddarscaps weghnæ . medh thessæ fornempdæ konunx domar . oc laghman . som dömpt hafua . sampthykkyom . stadhgom . oc ful-

komplica stadhfestom medh wilia oc fulbordh allas wara obrutlikan stadhugan oc fastan at bliwa epter thy dömpt ær . om alla thennæ forscrifna stykke . oc i alla handa mata . som til foren scrifuat staar oc latom allars wara incigle witherlica hængiæ for thennæ doom . scriwat i Lödhosom vppa ræfstæ thing . vppa aar oc dagh som til foren ær saght.

Original på pergament i K. Danska Geh. Archivet. Af 10 sigiller är blott N:o 6, Herre "Karl Bat's", bibehållet.

20.

Räfstetingsdom om de gårdar inom Vartofta härad, hvilka från kyrkan och frälset skola återgå under skatt; dat. Skara d. 18 Jan. 1397.

Wi Heynæ Snakenborgh . Riddare konungx dom. hawande oc Eric Erlendson . Riddare oc lagman i Westergötland kennomps at vppa then tidh wi refstathing hioldom i Skara . vppa wars nadhugx herra. konungx Eriks wegna, nerwarande . hedherlikom . mannom . herra . Thorsten medh gudz nadh biscop i Skara. herra Bryniolf domproest oc herra Haquon . ærkediekn i then sama . stadh ther vppa . sama . dom . sato . a biscopsdömit oc kirkionna wegna . vm the ærinde kirkiona . arörande waro . arom efter gudz byrd . M°ccc°xc°vij vppa then thoresdaghin som nest war æpter tiughunda . dagh jwla . tha war fore oss kert. at . thenna . jordha . gotz oc gardha . som her æpter nempnas oc bescriwat sta . hwart thera vm sik widher nampn wara . fran kronone gangen vnder frelse . i Warthofta herit i Skara . biscopsdöme liggiande swa . som. först . i sunnarsta fierdungin i Sandema sokn hafde

Knut Lafrinson eet götz i Arisrydh Bengt Andrisson een gaard i Olafsthorp Sandema kirkia een gard i Wimbla . twa . gardhæ i Sibbathorp . domkirkian een gard i Liungem oc Clauus Dowit een . gard i Grimsthorp . Item i Ylestadha . sokn Warnema kloster een gard i Ylestadha . Pedher Diekn een gard ther sama stadh . Ylestadha . kirkia een gard som Elewe i Bathene tildömdes . Item i Kelwene sokn . Sixten Martensson twa delenæ af en gard . oc een half gard . ther sama stadh . Item i Asaka . sokn . Knut Lafrinson . een gard i Asaka oc een gard i Biscopsthorp Item i Thiuma sokn . kirkian een gard . Knut Lafrinson . een gard ther sama stadh . Item i midlasta fierdung i Sköristhorp sokn . Lafrins Kroker een gard kirkian een gard, Asle kirkia een gard, Bengt Andrisson ena tompt ther sama stadh Item i Gerema sokn . Lafrins Kroker een gard, kirkian een gard, fierde delen aff een gard ther sama . stad som Olaf Blak agher . Item i Hanxdal . sokn Hwalstadha . kirkia een gard Hanxdal kirkia een gard . Item Hwalstadha sokn . kirkian een gard i Otersthorp . oc thridungen aff een gard i Bek Sumtagh . kirkia thridhingen aff een gard . Item i Sumtagh sokn hustru Ragnilder som Ragwald Suensons hustru war een gard i Flatæ . oc Nissa Ingwarson ward tildömder een half gard i Flatæ aff Thiuma kirkio, kirkian fierdadelen aff een gard Item i Baltagha . sokn . Sixten Martensson een gard i Madhinghæ . kirkian een gard i Nasen . oc een gard i Lidha . Item i Widhlunga oc Darrathorp sokn, Widhlunga kirkia een gard . Tubbe Eriksson een gard i Haghænge Item Tubbe Eriksson een gard ther sama stadh, Widhlunga kirkia een gard ther sama stadh .

Item Widhlunga kirkia een annan gard ther sama stadh . Tubbe Erikson een gard i Biergh oc een gard i Sæflath[orp?], Darrathorp kirkia een gard i Suensthorp. oc een gard i Darrathorp . Pether Niclisson een gard ther sama stadh . Tubbe Erikson een gard i Vlfsthorp . Darrathorp kirkia een gard i Pawelsthorp . Item i Hargh sokn Bengt Lafrinsson een gard i Hargh. Item i Alefuæghsfierdung i Slöta sokn . Bengt Santason een gard Sixten Martensson een gard i Salaby oc een gard ther sama stadh, Helghe Sixtenson een gard ther sama . stadh, oc een gard ther sama stadh som til hörer . Arwidh Gunnarson . Item i Suntaby oc Sunderal sokn . Sixten Martenson een gard i Ketilsthorp litla, Jeppe Jenisson fierdungen i Pilagarden. herra Magnus Sture . een gard ther sama stadh . Item i Luthra sokn . herra . Algot Magnusson een gard ther sama stadh . Jeppe Jenisson een gard ther sama stadh. Item i Agnastadha . sokn . herra Skanung thre gardha i Sniösbek, Jon Smet . een gard ther sama . stadh oc een gard i Gunnilsthorp . Item i Lowena sokn . Eric Lafrinsson een gard ther sama stadh . Sante Botuidason een gard ther sama stadh . Arwidh Kram een . half gard ther sama stadh . Item i Karlaby sokn Folke i Mulathorp een gard ther sama stadh, Wastena kloster een gard ther sama stadh oc een gard ther sama . stadh som Nissa Skötta tilhörer . Sixten Martenson een gard i Salaby östra . Item i nordhasta fierdung i Mulathorp sokn Folke i Mulathorp een gard ther sama . stadh . oc een gard aff sama . Folka ther sama stadh . herra Pedher Hat een gard i Asla . Item i Asla sokn . fire gardha . som hustru Elin agher, herra Pethar Hat een gard i Lenom.

herra Knut Odson een gard . i Swartathorp . Asla kirkia een gardh i Hamundö . Eric Lafrinsson tw gotz i samw sokn . hustru Ragnilder een gard i Hamundö . Item i Tidhethort [ɔ: Tidhethorp] oc Flittathorp sokn hustru Ragnilder een gard i Flittethorp, Tidhethorp kirkia een gard, een . gard som Pedher Bengtzson tilhörer . Item Peder Bengzson een gard i Tidhthorp . Eric Lafrinson een gard ther sama stadh . Item i Dwersthorp sokn Pedhar Niclesson een gard ther sama stadh . Item sami Pedhar een gard ther sama stadh . Item i Dimma oc Oterwadh sokn, Oterwadh kirkia een gard, oc i Olawathorp een gard som Biörn Diekn agher, oc Oterwadh kirkia een gard ther . sama . stadh . Item i Hwarf sokn Gudhema kloster een gard ther sama stadh . Item i Aklunga sokn kirkian een gard ther sama stadh . Item sama kirkia een gard ther sama stadh, Dymma kirkia een gard i Elefsthorp . Item i Höm sokn . Lena . kirkia een gard i Höm . Item i Frörydh sokn kirkian een gard ther sama stadh, Item sama . kirkia een gard ther sama stadh . Item i Foghelaas sokn . eet gotz i Askalitla som Arwidh Gunnarson agher oc medhan war nadhuge herra konung Eric medh Rikesins radh oc mæn i Swerike swa ær ower ena worden oc swa i mellan them ænt . i hware laghsagu her vm at döma för then sama . skuld . nw efter thet tolf manna nempd thenna mall skelika wt ransakadhe sex vppa ridderskaps wegna swa som waro . herra . Götzstaf Magnusson . oc Karl . Baat Riddara . Staffan Götzstafson . Thorsten Symonson Niclas Diekn oc Lindorm Jenisson swena . oc medh them sex bönder vppa almoghans wegna som waro Ragnar i Wimbla Harald Skinnare Swen Ar-

witzson Swen Jerwitzson . Haquon Smidh . oc Ragnar i Hwarf . oc ey kunno rettare finna oc sannare spöria vtan at all thenna forscrifna gotz fulkomlika kronona skattgotz waro för æn the komo i thessa fornempda manna werio . oc thenne samw . tolf mæn som i nempd sato . efter thera betzsta samwit oc sannind . thera witne medh fullom edzstaff her vppa gawo . at swa war sannind ther efter hafuom wi laghlika dömpt alla thenna forscrifna gotz gardha . jorder oc hws . hwart thera serdelis vm sigh wider nampn . medh allom lunnastom . oc tillaghom oc medh allom ræt oc retheet . engo vndan takno fran alla thessa fornempda . som them her til vndan krononna skat hefdhat oc hollet hawa oc bondom oc bonda arwom til i gen . som them . atto . för æn . thesse ther wald ower fingo them til æwerdelika ægho oc vnder krononna skat at bliwa som the til foronna warit hawa, hwilken dom . wi alle for[nemp]de Thorsten biscop i Skara . Bryniolf domproest oc Haquon ærkediekn ther sama stad . vppa biscopsdömit oc kirkiona wegna, Götzstafh . Magnusson oc Karl Baat Riddara . Staffan Götzstafson Thorsten Symonson Niclas Diekn oc Lindorm . Jenisson swena vppa konungxsins riddarskaps wegna . medh thenna for:da konungx domar oc laghman . som wi medh them dömpt hawa . samthykkiom stadhgom oc stadfestom . fulkomlika medh wilia oc fulbordh aldra wara . obrotlichan stadhughan oc fastan . bliwa . vm all . thenna . forscrifna stykke i alle handa matto som til forenna . scriwat . star, oc latom alles wara incigle witerlika hengia fore thenna dom . Scriwat i Skara vppa refsta thing vppa aar oc dagh som til foren ær sagt.

Original på pergament, med 9 bibehållna sigiller, i K. Danska Geh. Archivet. N:o 1, Snakenborgs; N:o 2, Erik Erlandssons (Sparre); N:o 3, Biskop Thorstens eller Kapitlets; N:o 4, Domprosten Brynolfs: N:o 5, S' Haqvini † Archipsbri med 3 hjertan eller sjöblad på sned i skölden; N:o 6, Gustaf Magnussons (sned bjelke); N:o 9, S' Thorstani Simonis (9 snedrutor i skölden); N:o 10, S. Nicolai * Gvtormi (3 liljor); N:o 11 . . . ' . Iones (Sparre öfver ett sjöblad, Forsstena-slägtens vapen).

21.

Räfstetingsdom om de gårdar inom Frökinds, Wadsbo, Kinne (med Kinnefjerdings) och Walle härad, som skola ifrån kyrkan och frälset återgå under skatten: dat. Skara d. 10 Febr. 1397.

Wi Heyna Snakenborgh riddere konungx dom hafuande . ok . Eric Erlandzsson riddere . oc laghman i Westergylland . kennes at wppa then tidh . wi refstathing . hioldom . i Skaræ . wppa wor nadighs herra . konung . Erics wegnæ . neruarende hederlicom 'mannom . herra . Thorsten . aff . gudz nadh . Biskop i Skara . Brynolff domprouest oc Hakon Erkediekn i thensamme stedh . ther wppa samma dom sata . a . biscopsdömit oc kirkene weghnæ . om the ærende kirken . arörende wore . wppa refstathingen . ther nw holden wore . i Skaræ . efter tyuwende dach . jula nw nest war . tha war . for oss kert at thenne' jordha gotz . oc garthæ . som her efter nefnes oc bescrefnæ sta . huart . thera om sich widh nafn . wore fran krunen gongen . vnder frelse, . J . Frökindzhærith . i Warakumbla sokn . suosom först . her . Sten Beyntsson . tw gotz . item . Helghe Sigxstensson eet gotz . item i Birghestighe sokn . Steen . Karlsson . eet gotz i Egethorp . item i Grolandesokn . Oleff Niclesson . eet gotz . item her . Algut Magnusson . eet . gotz i Sconeem . item Aruidh Kram . eet gotz i Waraskeluæ . item aff Wazstbo

hærith . aff Biergs fierthung . i Eegsokn . Hanis [?] Ericsson eet halft gotz i Bodastenom . item aff Böghene sokn . abboten i Werneem . eet gotz i Kadethorp . item aff . Biergs sokn . kirken i Bergh . een tompt i Esbernethorp . item aff Haslæsokn . Tyge . Eskilsson . een thretung . aff een garth i Enosom item Tyke Eskilsson . eet gotz i Falabergh . item aff Frösberghe sokn . Frösbergs kirke . een tompt . som heder. Hafstenstorp . item Thræstena kirke . een tompt . som heder . Gerdhisbodha . item kirken i Bæk een garth liggende i Bæk item aff . Gestrike i Wby sokn . Lasse Leegson . eet gotz . item aff . Amnehæritz sokn . Swenung Haralsson . eet gotz i Thorallathorp . item Suenung Haralsson eet gotz i Hulæstadhom . item Suenung Haralsson . een fierthung aff eet gotz . som heder Wlfsrydh . item Suenung Haralsson . eet halft gotz i Nwnnestadhom . item Suenung Haralsson een garth Mortestadhom . item kirken i Amnehærith . eet gotz i Walgerthethorp . item aff Frösfierthung . aff Horns sokn . kirken i Horn . eet halft gotz i Moreem item aff Byndebergs sokn . kirken i Bindebergh . een thretung aff eet gotz liggende i Bindebergh . item aff Flytzstade sokn her . Steen Beyntsson . thre garthe i Öghæ . item aff . Alstade fierthung i Bellefors sokn . Lasse Leegsson . eet gotz i Myklæthorp . item aff Hiællestade sokn . Hiællestade kirke . two delenæ aff een tompt som heder Kristernæ thorp . item Hiellestade kirkæ . eet gotz . oc een tompt i Smithioby . item Hiellestade kirkæ . oc Wadz . kirkia . eet gotz . item aff . Götelunde sokn . Sigxsten Mortenssons arfua eet gotz i Lunde . item aff Thræstenesokn . kirken i Thræstenæ . een tompt . som heder Hedhen . item

Biskopen . aff Skaræ een tompt i Sekkestadhe . som heder Sekkingethorp . item her . Gunnars arfuæ i Thræstenæ een threthung aff eet gotz som heder Hvmstorp . item aff Fægrasokn . Fæyrakirke . een tompt . som heder Guthne jordh . item aff Wærengsokn . Lasse i Mæthildalæ eet . gotz . item kirken i Thræstenæ . eet gotz liggende i Wæreng, item aff Kindehærith aff Litzsiösokn . biscop Bæna koor i domkirken i Skaræ eet gotz . item her Magnus Loesson . een [ɔ: eet] gotz . som heder Lunden . item Thorsten Byörsson . een tompt i Eeg item aff Skelueems sokn . domkirken . eet gotz i Trælghæ . item Husaby kirke eet gotz liggende i Skelueem item aff Broby sokn . Staffen Göstafsson . eet halft gotz . item Jöns Eskilsson . eet gotz . som heder Korsathorp . item aff Hagnelösæ sokn . Tyke Eskilsson . een tompt . item aff Herenæsokn klostrit i Werneem . tw gotz . som heder Albogarth . item husfrw Beynte i Scoftaby . eet gotz i Storabast item aff Scoftaby . kirken i Scoftaby . een tompt i Bastlunde item aff Hoby . husfrw . Beyntæ i Scoftaby . eet gotz . item Ingemar . Syuitsson . een tompt . item aff Kleue sokn . Thorsten Symonsson . eet halft gotz . item aff Siil . Ingemar Siwidsson . eet gotz som heder Korsagarthen item aff Mæthelwplande . kirken . eet gotz i Mæthilwpland . item Ingemar Syuitsson eet gotz . item aff Götene . Jöns Eskilsson eet gotz i Westreby . item aff Redhiswelle . Thorsten Symonsson . een tompt aff Östrevplande . Andris . Ericsson . eet gotz i Öthenkullæ . item aff Boleem . Thorsten Symonsson . eet gotz . item aff Lvngnaas her . Amund . Hat . een atændadeel . aff . eet gotz item aff . Fors-

heem . her . Karl Bat . eet gotz . item her . Karl Bat eet gotz Jorrethorp . item kirken . i Forsheem . een half tompt i Stötethorp . item . Thorsten Symonsson . eet gotz . i Forsheem, item aff Kelby . Lasse Leegson . eet gotz i Kelbythorp . Item aff Wallehærith . aff Steneems sokn . Jon Smæt . thre tompte . i Östompte . item aff Wigns sokn . domkirken i Skara . eet gotz . item abboten i Warnem eet gotz . item Hinzæ Stöne eet gotz i Traneem . itèm aff Buleem sokn . kirken i Buleem . eet gotz . item kirken i Bulem eet gotz . thet som Siwarth Jonsson war til dömpt . item aff Fuxerne domkirkian i Scaræ . thre agræ item Jon Brodersson . halft . annet gotz . item Pæther Enerök . een tompt item aff Heggem . Eric Niclesson . eet gotz . item . abboten i Wernem . eet gotz i Heggem . Al . thenna . fornempdæ hærith oc gotz i Scara biscopsdöme liggende . oc mæthen . wor nadigh herra . konung Eric . medh Rikesens radh oc men i Suerike suo ær ouer ena wordhen . oc suo i mellom thom ent i huorghe laxsaghe her om at dömæ . for thensamme scyld . efter thy . tolff mannæ nefnd . thenne maal scellica wt ranzsagethe . sex wppa ridderscaps wegnæ . suosom wore . her . Göstaff Magnusson och her Karl . Baat riddere . Staffen Göstafsson . Thorsten Symonsson . Nicles Diekn oc Lyndorm Jönsson suenæ . oc medh thom . sex . bönder . wppa almughens . wegnæ . aff huart . thettæ for[nemp]de hærith . suosom först aff Frykindzhærith . Andirs i Wintathorp Ingel . i Byrghestigh . Suen i Sandeem . Laurens . Thoresson i Brismenæ . Suen Gunnasson i Brismenæ . oc Bowaster i Sanathorp . item aff Wazbo . Anund i Kekestadhom Laurens . Arfuidzsson aff Hinsbergh . Algut i Rösaas .

Laurens Anundsson i Bindebergh Jon Symonsson i Moreem . oc Biörn i Thorpom . i Hiellestade sokn . item aff Kindehærith . Gunnar i Forseem . Laurens Göstafs magh i Kelby , Jordan i Hagnalöso . Thorkil i Boleem . Arne i Lithsiö . oc Magnus Smith i Forsheem . item aff Walle herith . Anbiörn . Jonsson . i Boleem . Clæmet Scomakere . Byörn . Skegge i Bolem . Brynolff i Őkalundom Jon Rodh i Amundethorp oc Andirs Guthmundzsson i Traneem . ok ey kunne rætere finnæ oc sannare spörghe . vten at al thena forscr[ifnæ] gotz . fulkommelica . krunona scattagotz wore . för en the komme i thenna forscr[ifnæ] manne werghæ . oc thesse samme for[nemp]de sex Riddere . oc suenæ . oc sex bönder . aff huart . for[nemp]de hærith . som . i nefnd satæ . oc her fore scrifne sta . efter thera besta samwit oc sannind . thera . witne medh fullen edzstaff her wppa gawe . at suo war sannind . ther efter hauom wi laghlica dömpt . alle thenna forscr[ifna] gartha oc goths oc jordher . oc hws . oc serdelis huart . thera om sigh widh . nafn . medh allom . tillaghom . oc medh allom ræt oc rætheet . engo vnden takno . fran alle thisse for[nemp]de som thom . her . til vnden . krunona scat hædhet oc holdit hafuæ . oc bondom . oc bondà . arfuom . til igeen . som . thom . för atæ . en thisse her wald ouer finge . thom til euerdeligh . ægha . oc vnder krunona . scat at bliue . som . the til foren wærit hauæ . för en the fran scat ginge . Huilkin dom . wi alle for[nemp]de Thorsten medh gudz nadh . biscop i Scara . Brynolff . domprouest . oc Hakon . Erkedeken . ther samma stadh . wppa biscopsdömit oc kirkenæ wegnæ . Göstaff Magnusson . oc Karl Bat . riddere . Staffen Göstafsson . Thorsten Simonsson .

Nicles Diekn oc Lyndorm Jönsson suenæ . wppa konungxens ridderscaps wegna . medh thennæ . for[nemp]de konungx domere . oc laghman . som wi medh thom . dömpt . hauæ . samthykkiom . stadhughom . oc fulkomlica stadhfestom medh wilgha oc fulbordh . aldra woræ . vbrötlican . stadughan . oc fastan bliuæ . om al . thenna . for[nemp]de stykke . at i alle hande matæ . som . til foren screuit star . oc ladom allas wora incigle witerlica hengis for thenna dom . Datum Scaris . Anno domini Millesimo . CCC . nonagesimo septimo . die beate Scolastice virginis.

Original på pergament i K. Danska Geh. Archivet. Sigill: N:o 3, biskop Thorstens (skölden tudelad, i ena fältet en lilja); N:o 4, Brynolfs; N:o 8, S. Stefani Göstavi (i skölden 9 rutor); N:o 9, omskriften otydlig, skölden lika med föregående.

22.

Räfstetingsdom om verkställandet af Nyköpings beslut i norra delen af Vestergötland; dat. Skara d. 12 Febr. 1397.

Wi Heyna Snakenborgh riddere konungx dom hafuende oc Eric Erlandzsson riddere oc laghman i Westergylland kvngörom allom mannom . thet wi refstathing i Scara holdit hafuom wppa wors nadighs herra konung Erics weghna medh . thom . aff Watzbo . Kakind . Wartoftahærith . Guthems hærith . Frökindzhærith . Wilscahærith . Aashærith Widhunde hærith . Laske hærith . Gæsene . Aasehærith, Qualne . Wistehærith Alshærith . Sconungxhærith . Kindehærith . Wallehærith, næruærende hæderligh fadher . Her Thorstan . Biscop i Scara . oc hederlica men her Brynolff domprouest oc her Hakon Erkediekn thersamme

stedh·. ther wppa samma dom . sato . wppa biscopsdömens oc kirkionæ weghnæ Arom epter gudz byrdh Millesimo . CCC . nonagesimo . septimo . then maandach som nest ær epter sanctæ Scolasticæ dach . som nw war . epter thet war nadigh herra konung Eric . med Rikesens radh . oc men i Suerike . suo war ouer ena wordhin oc suo mellom thom ænt ouer alt Suerike i huorgho laghsaghu . i suo danæ modæ at aldas . oc om al malempne . oc ærinde . ther i thry aar . oc thrætighe til oræto skede woro . ræt . om at dömes oc synderlica widh nampn om al thennæ ærinde . oc stykke . som . her . epter bescreuit sta . suosom ær först . om alla the scatta bönder ther sit gotz innen thenne thenna [!] forscrifnæ tidh . mist . eller wpladit hafuæ entigh med wilgha . eller med ouer wald . at the med thera . huar thera . sit gotz innen thetta oc nestha pascha igeen fara sculæ . oscad . oc ohindrath aff huor man item om the hws som sta wppa . the tompte . oc gotz . ther bondom til dömd wordhæ . at thom . engin scal aff föra . eller minzsca . i nokra mada . vtan bondanom vplates huart epter thy thet bygt ær· Item om the men ther innen . thennæ forsagtha tidh med scatta gotz vlaghlica til frelsæ æræ wordne , at the alle vnder krunone oc vnder scat igeen bliue sculæ . vten the her . epter med war nadughs herra . konung Erics nadh . oc minnæ frelsæ nyda kunnæ . item om nokor scatta bonde willa fara wt . aff eet læn . oc i annet læn . wppa sit gotz . at bo . tha scal han til foren besediæ thet gotz . ther han aff fara wil oc engin stadh . för . at flötiæ eller faræ . item om the gotz . ther foghetæ . eller embitzmen . fore saköra aff scattabondom innen thenna forsagthe tidh vnder sith eller sinæ fongit

hafuæ . at bönderna thom . igeen fonga , oc krunan suo manga pæninga aff bondanom . som sakfallit til sigher. ther gotzit fore wt gik item om konúng Albrictz breff. at hwo som thom hauer . oc thom i Suerike nytende wara wil . at han thet hafue med war nadighs herræ konung Eric oc med wore nadighe frw drotning Margretæ . nadh . oc minne . eller thom . her epter huarghen nydæ, Oc aff thy at tolff mannæ nempd . thennæ maal oc ærinde ouer thenna forscrifnæ len oc hæridh skellica . oc granlica wt ranzsagethe, Sex vppa ridderscaps wegna . suosom wore . herra Göstaff Magnusson oc Karl Baat riddere Staffen Göstaffsson Thorsten Symonsson Nicles Diekn oc Lyndorm Jensson suenæ oc med thom . sex men wppa almughens wegna . suosom woro . Pæther i Sæuarom i Sconungxhærith Biörn Fant i Wonga i samma hærith Jon Erlandzsson i Sonedorp i Kindehærith . Alguter i Wæterlösom i samma hærith Laurens . Arfendzsson [!] i Watzbo . ok Thore i Eghby i sammæ hærith oc epter thera besta samwid oc sannind . thera witnæ med fullan edzstaff her wppa gafuo. at suo danæ malempne . oc ærinde innen thenna forscrifnæ læn oc hærith . amot konungen oc almoghanom . vskellica holdne waro tha hafuom wi her om laghlica dömpt suo at om al thenna forscrifna malempne . oc ærinde oc stykke . scal i thissæ fornempda læn . oc hærith göres fulföliæs . endes . oc stadhelica halles i alla handa mata som til foren screuit star, Huilkin dom wi alle fornempde Brynolff domprouest i Scara oc Hakon Erkediekn ther samma stadh wppa biscopsdömens . oc kirkiona wegnæ oc wi Göstaff Magnussons oc Karl Baat riddere Staffen Göstaffsson . Thorsten Symonsson . Nicles Diekn oc Lindorm Jonsson

suenæ wppa konungxens ridderscaps wegnæ med thenna fornempda konungxdomere oc laghman som dömpt haua . samthykkiom stadhgom oc fulkomlica . stadhfestom medh wilgha oc fulbordh allars wora vbrödelican stadhugan oc fastan at bliuæ i alla handa mata som til foren screuit star . oc allars wora incigle ladom witerlica hengis for thenne samma dom . Screuit i Scara wppa refstathing wppa aar oc dagh . som til foren screuit staar

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet, med sigillen N:o 1, 5, 6, 7, 8 och 10 mer eller mindre bibehållna.

23.

Albrekt Russe, höfvidsman för de Preussiska städernas besättning i Stockholm, berättar för sina principaler, huruledes herr Otto von Peccatel, Sven Sture och andra skeppshöfvidsmän från Gotland inkommit till Stockholm med 42 skepp och 1200 beväpnade, sannolikt i afsigt att öfverrumpla staden, samt begär med anledning deraf proviant och förstärkning; dat. d. 3 Juli 1397.

Mynen fruntlichen grus &c. Wisset lieben herren vnd vrunde das do quemen gesegelt von Gotlande in de scheren xlij schiff cleyn vnd gros an sente Petri vnd Pauli abende hobitlute vs den schiffen her Otte von Peccatel Swen Stür Crabbe Egkart Kale, Kawle vnd ander hebitlute dy ich itzunt nicht gescriven kan Des santen se enen brif an dy hobitlute vnde ouch der stat eynen vnd lesen de hobitlute bitten das sy den rat vorrichten solden das sy in senden xx leste beris vnd x^M (10,000) brot Do santen dy hobitlute noch dem rete vnd worden des mit dem rate eyns das man is mit gliche nicht tun mochte, do screbe wir in eyn

antworde Dor nach sante sy irre dynere czu vns vnd begerten geleydes, sy wolden gerne mit vns tzu worden komen Des geleite wor sy selb xx uff eynen holm der leit veste in der stat, do quomen wir czu samende do woren sy erst vns begerende das wir sy durch lesen Des wore wir mit dem rate eyns das wir des int gliche nicht tun mochten do weren se begerende vom rate, das sy in solden gebin xx leste beris vnd x^M brot, do vorantworde dy rat das sy is int gliche nicht mochten tun Das dritte begereten sy das man sy lese kofen in der stat wes sy droften do wart geantwortet das man is so gewenich mochte int gliche tun alze das andere, mit deme scheyde wir vns, wo sy hen komen sin adir was sy begynnen do mag ich euch uff desse czijt nicht von scriuen In den schiffen hatten sy xij^c [ɔ: 1200] man gewapent, vort wisse das wir jemmerlich vorroten woren, were wir nicht gewarnet vnd wirs nicht so egentlich gewar weren worden so were das slos vnd das volk hen komen vnd sticken noch in dem selbin vorretnisse God beware vns vort Ouch wisset das eyn bederman czu mir quam vnd sprach das ich das slos wol vorwarte is were mir gros not Do sagte ich czu im lieber vrunt wistu icht arges das los mich vorsten Do sprach her mochts mir is nicht sagen vnd knete des neder vnd legete czwene vingere uff eynen czigelsteyn vnd sprach czigelsteyn ich sage dirs alzo mir God helfe vnd dy heyligen Der Stocholm ist vorroten, vnd stant uff vnd hub sine hende kegen den hymmel vnd sprach also . mus mir God helfen an mynen letzsten ende das is war das ich hir geswoerd habe, nicht mer wolde her mir sagen . Hirvmme bitte ich euch libir herren das ir das bedenket vnd czu

hertzen nemet das das slos . bas gespiset werde wen is noch gespiset ist mit mele maltze vnd saltze vnd woget desse sache nicht czu geringe vnd das is kortz gesche, wen ich mich gros bezorge das is obele seen wil czwischen den Sweden vnd Mekelinborgern, vort bidde ich das eyne itzliche ire lute here sendet al kortzligen vnd nur bequeme lute sendet wen ich leider nicht vyl volkes habe uff dy ich mir vorlasen mag, wen is deme sloze ny groser not getan hat das is [ɔ: ich] gut volk hette alz uff desin tag . Ich hette uch gerne mere gescrebin, ich en tar nicht, ab dy breue genomen worden . so were is nicht gut vnd gedenket an mich . Hy mete beuele ich uch Gote . Scriptum feria iij post Processi et Martiriani.

Albrecht Rusze.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 265.

24.

Albrekt Russe till de Preussiska Hansestäderna, med begäran om proviant, penningar och sitt entledigande; dat. Stockholm d. 9 Jan. 1398.

Wisset liebin herren vnd frunde das ich hy gelt gelegen habe von her Tydeman Huxers dener alz vyl alz lxx mark vnd iiij mark Prusch, iij mark Swedisch vor eyne mark Prusch, vnd das gelt sal man beczalen her Tydeman Huxer xiiij dage noch dem alz der bryff gewiset wirt vnd bitte uch fruntlich das das gelt czu willen beczalt werde Item wisset das de koninginne das gelt noch nicht gar beczalt hot vnd wir sint noch

czu achtur xc° (1500) mark von der summe . Wir haben ufte itzunt boten vnd briue gesant ys hot vns nicht geholfen, were nur das gelt worden so dorfte ich keyn gelt finiren . Nu mus ich gelt finiren vnd mus tun wy ich mag vnd bitte ich liben herren das ir das slos bas bedenket mit vitalie . Ich schrebe ys uch gerne vserlich ys mag nicht gesyn, ouch wisset ir wol liebin herren das ich vyl bethe briue habe gesant an iuwer erbarkeit das ich geloset solde werden vnd das ist nicht geschen Nu ist mir gescreuen wy das ich geloset sal werden uff ostirn negest czu komende Ich besorge mich das das nicht gesin mag sunder ich bitte noch euwer erbarkeit, das ich yo by somer tage geloset werde Ich beuele uch Gote &c Gegeben an mitwoche noch epyphanie domini xcviij°

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 267 (med rubrik: Sequitur litera Alberti Russen ciuitatibus Prusie missa).

25.

Drottning Margareta till Johan Thiergarten, Gross-Schaffer i Danzig, om träffad förlikning med Knut Bosson och Sven Sture och hennes önskan om uppskof till Vårfrudagen om hösten (den 8 Sept) af den till pingsten utsatta sammankomsten med Hansestädernas ombud, skrifvet troligen på hösten 1398.

Margareta dei gracia Waldemari Danorum regis filia

Vruntlike grud to voren Wy danke jw leue her schaffer vor vele gudes vnde dun jw witlik dat wy van Godes gnaden Abo in Osterlande in vnse were hebben God hebbe loff, Item vmme de andere holten slote in

Osterlande dar heft her Knut vns wissen vorsettet dat he se vpantworde sal in vnse were iij weken na paschen negest komende By der suluen tyd heft ok Swen Stur gewisset vp to antworde dat slot dat he noch heft in dem Nordenboden in vnse were . Doch alse gy suluen wol prouen konen so is de werlt behende in menghen stucken vnde oft etlike proueden dat wy denne nicht alss na weren by der tyd we wet oft de jene wat anders to rade wurden . Nu wete gy wol dat dar een dach vorramet is vp pinghsten to holden vnde wy vruchten dat de tyd to kort wert dat wy nicht beyde hir sin bet dat de slote vp geantwordet sint, vnde ok beyden komen to pinghsten to dem dage . Hirumme zeghe wy gerne dat gy dat to weten kregen van den ghenen de de eren to dem dage senden scholen vnde schreuen vns varlosen wedder eren willen vnde juwen truwen rad wat jw vnde en darume nutte dunket wezen dat wy id vp dessen jeghen also lange vorhelden dat wy id mochten wat reyner maken in dessen zee eer wy van hir toghen . Duchte jw vnde en also vorscreuen steit dat man den dach van pinghsten vorlengede vp vnser leuen vrouwen dach in dem herueste so wolde wy van staden wen vns een antworde hir aff van jw wedder queme scriuen to den van Lubek to den van Prusen vnde to den van Sunde en witlik to dunde worumme vns dyt nutte wezen duchte alse hir vorscreuen steit . Dunkt ok jw vnde en nicht also nutte alsz vorscreuen steit so wille wy ok nicht dar van scriuen wente God wol wet wat wy jw hir ane to scriuen dat du wy in dem besten wente wy gerne zeghen dat id vp enen guden ende komen mochte alse wy hopen oft God wil dat dat ok wol

scheen mach, vnde latet dyt nemande vorstan ane den ghenen de gy wol weten de dar to nutte sin vnde dat id hemelik bliue, wente wy hebbe id nemande to gescreuen dar im lande ane jw, ane enen breff hebbe wy gescreuen to eneme van Lubek vnde to enem van Sunde dat se ok dit sulue dar vorstan laten in ereme rade, vnde scriuen vns to wat en darume nutte dunkt wezen alss wy ok gerne zeghen dat gy deden vnd dat vns varloss een antworde wedder komen mochte beiden van dessen vnde anderen stucken alss wy lest jw vnde ok meer luden to schreuen. Datum &c.

Adress:

Magne sagacitatis et reuerencie viro domino Johanni Dergarden magno procuratori in Danczik.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o II, s. 286, der brefvet är infördt näst efter ett bref till Lübeck, dat. Marienborg am dinstedage in den osterheiligen tage (d. 1 April) 1399, hvari det omtalas och hvartill en afskrift häraf varit fogad.

26.

Ärkebiskop Jakob i Lund till (Johan Thiergarten?) Grosschaffer på Marienburg, med förklaring angående ett skepp som ärkebiskopen, efter flera personers intyg att det var hans eget, låtit anhålla, samt förord för Paul Degn, embetsmannen på Bornholm, hvilken i ärkebiskopens ärender reser till Preussen; skrifvet i Cimbritshamn utan uppgifvet årtal (mellan 1393—1398).

Jacobus dei gracia archiepiscopus Lundensis Swecie primas &c.

Vnsen vruntliken groet vnde wes wi gudes vormoghen iuw vnde den iuwen to voren Weten schole leue her scheffer . dat wi iuwen breff . vnde sodder des

meysters breff den he vns sende nades, wol hebben vornomen. alse vme dat schip dat Johan Hogher voerde dat wi em dat wedder gheuen scolden Des scole gi weten dat yn deme herueste do wi quemen to Somershauen. do quemen twe schiplude to vns de vppe vnsem schepe myt deme schipheren de dat voerde twe reysen geseghelt hadden eyne to Gotlande vnde eyne to deme Sunde vnde sworen dat yn den hilghen dat dat vnse rechte eghene schip were vnde de weren yn deme schepe vnde beseghen dat beide vp vnde nedden buten vnde binnen noch er wi dat antasten wolden. vnde dar lete wi vns noch nycht ane noghen wat se vns segheden, men wi leten den meysterman vnde den tymmerman dar to halen de vnse schip buwede. De besach dat schip ok beide buten vnde binnen vnde swor vns dat ok yn den hilghen dat he dat schip gebuwet hadde vnde yd vnse schip were. An so daner mate worde wi dar an gebrocht dat wi dat schip leten an tasten. Jodoch yn welker mate dat sy. so wille wi gerne dorch des meisters leue vnde dorch iuwen willen deme vorscreuenen Johanne dat schip wedder gheuen. vnde na rade vnde bede vnses leuen Pawel. Deghens. ammetmans to Borendeholm so hebbe wi yd em alrede weddergheuen. vnde weret ok so gued en schip also wi gehad hebben edder krighen moghen wi wolden yd em dorch des meysters vnde iuwen willen vnde dorch des gude[n] willen dat gi vns bewiset hebben vnde den vnsen wen se to iuw komen bewisen. vnde noch hopende syn van iuw. gherne weddergheuen. Wor vmme bidde wi iuwe vruntschop dat gi des vor neyn argh vntvanghen, dat wi dat schip gehinderet hadden. Hadde wi dat gewust dat yd vnse nycht

gewesen hadde wi wolden yd node hebben gehindert laten . vnde willen altyd gherne doen wes iuw leff ys, Ok hebbe wi dat allen vnsen ammetluden beuolen dat se besunderen den iuwen borgheren vnde kopluden scolen vordernysse bewisen vnde by rechte beholden. Vortmer bidde wi iuw dat efft vnse ammetlude van Borendeholm yn iuwen lande wes bedrofften to kopende dat gi en dar to behulpen wesen vnde gunstich dat se dat van deme lande vngehindert nu vnde wen se des bedoruen moghen voren . Vortmer vmme den schaden den iuwe borghere scolden genomen hebben vnder vnsem lande Borenholm alse gi segghen vte Arnold Duker schepe dar were lang aff to scryvende. men wy sende nw vnse ammetman Pawel Deghen van Borenholm de iuw wol berichten scal van vnser weghene wo yd dar vmme gescapen ys vnde bidden iuwe vruntscop . dat gi em louen wes he iuw dar ane berichtet van vnser weghene . vnde ys van nenen quaden willen to komen van vnser weghen dat wi vns anders dar nycht ane bewiset hebben also he iuw wol scal berichten . Bedet an vns to allen tiden . Scriptum Symershauen nostro sub secreto.

Utanskrift:

Vnsem sunderen vrunde heren Grozscheffer tzo Maryenburgh an Prutzen scal desse

Original på papper i K. Geheim-Archivet i Königsberg.

27.

Räfstetingsdom om reduction af Esbjörn Djekns gods i Jönåkers härad; dat. Strängnäs d. 12 Juni 1399.

Thet wari allom mannom witerlikit som thetta breff höra æller se thet jak Sten Beinctsson riddare mins herra konungx Erikx domhafuande i thetta sin oc Æringisl Niclisson riddare ok laghman i Sudhermanna lande kennomps openbara medh thesso waro opno brefue at tha wi ræpstathing hiollom i Strengenæs medh almoghanom aff Jwnakers hundare Arom epter gudz byrdh M°ccc°.xc°. vppa nionda areno a sancti Eschils dagh vppa wars herra konungens wegna nærwarandom flerom Rikesins radgifwarom epter thy war herra konungen war frw drotningen oc mena riket stadghat hafua vm the godz oc jordher vndan krononne æra gangna kærdhe for oss ærliken man herra Yuar Niclesson riddare vppa et öris land jordh i Ekeby oc tu thorp ther vnder liggia oc vppa halft fæmpta örtugh land jordh i Sudhra Benedhe ok atta thorp ther . vnder . liggia at thesse godz waro krono godz oc Esbiörn Diekn hafdhe them i frælse oc kronan hafdhe ther engte fore, huilkit wi lætom til nempdenna ransakan oc æpter thy nempden for oss witnadhe at thesse godz waro gamwl krono godz aff ominnes hæfdh oc engen a mote nempdene wædhia wilde dömdom wi thenne forscripno godzen igen vnder kronona fran for:da Esbiörn Diekn oc forbiudhom hwariom man thesse godz oc jordher medh thera tillaghom ytermer hindra æller quælia mot thessom warom dom widher xl marck konungx ensak ok siex mark för lagmanz dom . Findz ok nokot thet Esbiörn Diekn hafuer her fore gifuet antigia pæningia æller jordh som frælsis jordh war thet

dömom wi honom i gen. Thesse waro nempden Ragnar i Hakastom Birge i Akerbothorp Halsten i Ekeby Niclis i Suderby Gregers i Skiplinge Niclis Danske. Karl i Giristom Peter i Bæristom Thorsten i Tomptom Ingeuald i Walastom Peter i Iglom oc Jæcoper i Thitzstadhom Datum Anno die et loco prenominatis nostris sub sigillis presentibus appensis

Original på pergament med vidhängande sigiller i K. Danska Geh. Arkivet.

28.

Räfstetingsdom rörande några fastigheter i Walkabo härad, hvilka emot fogden Esbjörn Djekns yrkande att de voro häradsjord, förklaras för afl. ridd. Staffan Ulfssons arfvegods och urgammalt frälse, dat. Söderköping d. 2 Aug. 1399.

Wij Sten Benctzson riddare konungxdoom hafvande i thetta sin och Petter Thomason vnder laghman i Östirgötland å ärliks mans herre Yuar Nielssons riddare wägna kennomps openbarlika medh thesso wåro opno bref, att then tijdh wij repsteting hiollom i Suderköpunge, medh allmoganom af Walkabo häradh, vpå wåra nådhuga fruo drottningh Margreto wägnar åhr och dagh som thetta bref är gifwit vpå närwarandom flerom Rijkesins Rådhgifwarom, Epter thy wår herre konung Erich war frua drottningen och menegha Riket stadgat hafdo vm the skatta iordh och krono ingield kommen waro i frelse, kärde för [oss] skäliken man Esbiörn Diekn, foghat innan Östergöthlande af wåra förb:do fruo drottning Margareto wegne, thet thenne gods och torp här äpter nempnas och skrifwin stande, innan Gambla Kijls sokn liggiande

wåro häredz jordh, i förbe:de häradheno och olaghlika häfdat från häredheno, swa som är Winäs Gebbabodha, Ludda, Geddenäs, Kycklinstorp, Smidztorp och Faghredaal, och herre Staffan Vlfssons arfwa hafdo them i frelse . Tå witnadhe för oss nämpden och swor att the förskrefne godz wåro aldrigh häredziordh eller konungz tridinger, vthan hafwa warit sielfägha och förn:de herre Staffans föräldra hafwa them i frelse hafuat af vhrminnes häfdh . och engen wilde mote nämpdene wädia: dömdom wij the fors:no godz medh thera tillaghom til sielfegho och till frelse ewinnelika att blifwa, och förbiudhom wij hwariom man them i nokre måto å mote thessom wårom dom hindra äller qwelia widher 40 mark till konungx eensaak och 6 mark för laghmans doom . Nämpden Ragwalder Skalle, häredzhöfdingen Olaff [i] Hwitasäter, Hemingh Knutsson, Arfwe i Gismunstadhom, Ragwalder i Krankstadhum, Karl i Tompte Sigmunder i Glytinge Magnus Holmwidsson, Haralder i Drättinge Heming Klubba, Pedher i Thornby och Jowan Nagle . Scriptum loco supra dicto . Anno Domini M°CCC°XC° nono in crastino beati Petri ad vincula.

Afskrift från förra hälften af 17:de seklet uti en af Landsh. Lars Sparre föranstaltad copiebok, Sign. J. 7, i det forna Antiqvitets-Arkivet, nu förvarad i Riks-Arkivet.

29.

Räfstetingsdom angående Gullbergs härads allmännings-jord, som Wreta kloster innehade; dat. Söderköping d. 5 Aug. 1399.

Vi Sten Beinctsson riddare war herra konungh Erikx dom hawande i thetta sin oc Pætar Thomasson

for laghmandzdom sitiande i Östrogötlande a ærlix mandz herra Yuars Niclissons veghna kennomps mædh thesso nærwarando varo opno brefue at then tid wi refsta thing hioldom i Sudherköpunge mædh almoghanom af Gulbergx hærat af vara nadhogha frw drotning Margarete veghna arom epter gudz byrdh M°ccc°xc° vppa nionda areno tisdaghen nest epter sancti Petri ad uincula dagh nærwarandom flerom rikesins radhgiwarom epter thet var herra konungen oc var frw drotningen oc menogha riket stadghat hafdho vm the skattaiordh ok krono ingield vndan konungenom ok krononne komin varo i frelse kerdhe for os skæliken man Esbyorn Diekn foghote i Östrogötlande vppa en thridhiongs attong jordh i Brytiathorpe i Wreta closters sokn ligiande at thet var hæradzsins almenninge oc olaghlika hefdhat fran hæradheno vnder Wreta clostor i frelse tha vitnadhe for os nempden oc swor at the fyrscripna godz var hæradzsins almenninger rættelika oc Wreta clostor ægher awerken oc ængen vilde mot nempdinne vædhia dömpdom vi thet forscripna godz i gen fornempda hæradheno til hæradz almenningh altidh at blifwa oc for[næmp]da Wreta clostre thera awerke at behalda oc göra ther ræt af hæradheno oc forbiudhom hwariom man æpter thenna dagh clostret hær innan ytermer hindra eller qwælia mot thessom varom dom the stund the vilia göra hæradheno ther ræt af epter thy moghelikt oc gamwl sidhuænia ær vidher xl mark til konungx ensak oc siex mark for laghmandz dom thesse sato i nempdinne Karl Dagxsson Biorn Pick Karl i Masparlöso Gyurdher i Sighwaldzstadhum Joon i Kututhorp Haquon i Flystadhum Magnus i Thorpe Olaf i Bro Joon Kellosson

Bothwidher i Slætto Ragwalder i Hakarydh ok Birghe i Arstadhum Scriptum anno die et loco prenotatis nostris sub sigillis.

Original på pergament i Riks-Arkivet. Sigillen bortfallna. Några utblekta stafvelser i slutet äro återstälda genom jemförelse med ett annat dombref för samma ting, dat. d. 11 Aug., hvari äfven samma nämnd förekommer.

30.

Räfstetingsdom angående konungstredingen i Lösings härad; dat. Söderköping d. 12 Aug. 1399.

Vi Sten Bæinctsson riddare mins herra konungsens domhafwande i thetta sin, oc Pether Thommasson vnderlaghman i Östergötland vppa herra Iwar Niclissons wægna riddara . kænnomps medh thesso waro opno brefue at tha wi ræfstathing hyoldom i Sudercöpung medh almoghanum aff Lösninga herat a ware frw drotningone wæghna arom æpter gudz byrdh m°ccc°xc° vppa nionda areno annan daghin næst æpter sancti laurintza dagh nærwarandom wærthughom oc andelikom fædhrom . herra Henriche medh gudz nadh ærchebiscope i Vpsalum . herra Knut i Lyncöpunge herra Thordhe i Stræenginæs . oc herra Niclise i Wæsterars medh samma nadh biscopa . herra Stene Boswne herra Aruidhe Bæinctsson oc herra Karle Magnusson riddara . rikesins radh epter thy war herra konungin . war frwa drotningen oc mena rikit i Swerike stadghat haftho vm the skatta jordher oc krononne ingiæld som kommen waro i frælse, kærthe fore oss skæliken man Esbyorn Dyækn foghat i Östergötland at thæsse krono godz som hær æpter screfuin standa . waro gangin fra

konungenum oc kronone oc them ther engin ræt aff giorthis. suasom ær först. vppa Swintwnom twa gardha som heta Bærgh, Kopparathorp en gardh, Kulla en gardh, Siluastath[orp] en gardh, Mæghnisthorp en gardh, Smidzthorp en gardh. Höghssæter en gardh, Rydzla en gardh, oc ena qwærn som heter Swintwna qwærn æpter thy næmpden for oss witnadhe som ær först Bæinct Lang Sighurdh j Grönahögh. Thörghils i Södhe, Guder (?) i Ændistadhom. Jon i Tangastadhom, Jon i Nafuastadhom. Olauer i Brvnnaby Jönis [i] Idhingstadhom. Hemming i Marby. Sigge i Biærby Byorn i Haghaby, Swen i Gulborgh at thet gamalt krono godz ær, dömpdom wi thet medh allom thæs tillaghom fra herra Aruidh Bæinctzson oc Henric Dwma. oc kronnonne til æwærdhelika ægho alt tidh at blifua, æpter thy at for:de herra Aruidh ælla Henric Dwme ey breff ælla bewisning vppa the godz in haftho. oc ey wilde wædhia mote næmpdene. oc forbiudhom wi them for:dom oc allom androm the forscripna konungs thrithiunga medh allom thera tillaghom i nokra mato hindra ælla qwælia æpter thænna dagh a mote thæssom warom dom wedher sina xl march til konungx ensak, oc sex march fore laghmanz dom Scriptum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis dorso impressis

Original på papper i K. Danska Geh. Arkivet, med märken efter tvenne vaxsigiller å baksidan.

31.

Räfstetingsdom angående en mängd hemman uti Habo och Fiskebäcks socknar (af Wartofta härad) som läggas åter under skatt; dat. Jönköping d. 4 Sept. 1399.

Vy Sten Bæinctzson riddare minz herra konungx dom hafuande i thætta sin, oc Pether Thommasson vnder laghman i Östergötland vppa herra Iwar Niclissons wæghna riddara . kænnomps medh thæsso waro opno brefue at tha wi ræfstathing hyoldom j Jwnocöpung medh almoghanom aff Haghaboda ok Fiskebæk soknom * a ware frw drotningene wæghna Arom æpter gudz byrdh m°ccc°xc° vppa nionda areno thorsdaghin næst æpter sancti Egidii dagh abbatis nærwarandom flerom rikesens radhgifuarom æpter thy war herra konungen . war frw drotningen oc mena rikit stadghat haftho. vm the skatta jordher vndan krononne kompna waro j frælsse . kærthe for oss skæliken man Esbyorn dyækn foghat i Östergötland at thæsse iordh som hær æpter screfuin stander vndan skat war gangin . oc konungenom ælla krononne engin ræt aff giorthis, tha æpter thy næmpden for oss witnadhe . som ær först Byorn i Starbæk Swænunger i Wlwarsth[orp]. Jon Basse, Lauris i Ebbathorp . Thörgils i Krakorydh . Asgutter i Dykær . Olauer i Gyrwlt . Jon i Syoathorp . Mattis i Tiwdhath[orp] . Jon Brodhersson i Jærpwlt . Pedher i Flyttorydh . Haquon i Höxbæk, oc engin wilde mot næmpdene wædhia . dömpdom wi thæssa samma jordh som hær æpter screfuin stander vnder skat oc thæssom til som hær wedher nampn æpter screpne konungenom oc krononne ræt aff hænne göra suasom först Andris i Appalaskipt i (ɔ: 1) gardh i Fughelhester item

* Dessa fyra ord äro öfverskrifna i st. f. "Twætaherat" som är öfverstruket.

Mattis i Fughilhester ii gardha ibidem item Kathrin i Floby vppa Falone i fierthungx gardh i Dæræengia item samma Kathrin i gardh i Munkabo aff Lauris Krok, item Sighrid Arnolfah[usfrw] * ælla hænna son som bo i Halland i gardh i Appallawlt aff Jærinsth[orpa] kirkio item Asmunder Ærlegho vppa Kindabergh oc Haquon Estridhasons arfua i gardh i Asarydh item Andris Smidh i Ekerydh oc Byorn i Kirkiorydh i gardh i Asorydh item Ingimar Jonsson i Lero i gardh i Swinwlt item Byorn i Starbæk i gardh i Hærwlt aff Haghabodha kirkio item Lauris Jærundijsson i Gökxholm i gardh i Sydhra Hallabodhom aff Haghabodha kirkio item Sigge i Badhino vppa Falone ii gardha i Sudhra Hallabodhom nadha frælssis item Thorstens arfuom i Brvnne i gardh i Norra Hallabodhom aff Haghabodha kirkio jtem Karl Smidh i Jwnocöpung i gardh i samma by item Cristin Magnusa Stekaris husfrw i Junocöpung i gardh i samma by item Jönis Thörnisson i Jwnocöping ii gardha i Gylwlt oc ær hæradz iordh item Jærunder Thordasson i Wisingxö i gardh i Guldscogh item Lauris Jærundasson oc hans skiptis[lag] i gardh i Qwigwlt item Nisse Barker i Gorem oc hans magher i gardh i Anduidhath[orp] jtem Lasse Twnasson thrithiungen aff enom gardh i Brænninge aff Haghabodha kirkia item Jon Asgutzson oc hans skiptislag i gardh i Bræenninge aff Haghabodha kirkio item Nisse Swenssons husfrw Cristin oc Lauris hænna brodher j (½) gardh i Brænninge item Sigge i Badhino twedelana i enom gardh i Bræninge item Jönis Thörnisson thrithiungen i enom gordh i samma by item Ingiborgh i Syoathorp . Lauris Jonsson oc

* De båda sista bokstäfverna äro tillskrifna och ordet "dotter" öfverstruket.

thera skiptislag dömas göra ræt aff et ödhebol i Hærwlt item Lasse Magnusson i Jwnocöpung i gardh i Fiskebæk item Andris Smidh i Risom i Moherat ½ (½) gardh i Asarydh item Ebbe Ranfridhasson thridhiungen i enom gardh i Fiskebæk item Elesur i Wirnabergh i Foghilsasa sokn dj [½] gardh i Fiskebæk item Aruidh Kasy i Dalsherat dj [½] gardh i Fiskebæk item Jon Galt i Raslæt thrithiungen i enom gardh i Fiskebæk aff Bankarydh kirkio item Lasse a Næsy a Wisingxö ok hans skiptislag twædelana i enom gardh i Fiskebæk item Swen Kili i Asakkom i gardh i Fiskebæk item Asgutter i Dykær oc hans skiptislag i gardh i Fiskebæk aff Fiskebæks kirkio item Ingridha arfuom i Æbbathorp i gardh ibidem aff Haghabodha kirkio item Lauris Æbbason i Smwlom i gardh i Soolbærgha aff Bæinct Krum item thænna thorp som hær æpter screfuin standa . dömdos hæradheno til æwerdhelika ægha suasom först Bækkiagræn i gardh fra Heyna Snakenborgh item i gardh i Ekerydh oc en gardh i Renburo aff Götar Haquonsson item i gardh i Ganguabæk aff Götar Haquonsson item Kællabæk i gardh item en gardh aff Götar Haquonsson item i Faghrawlt i gardh aff Aluastra closter item i Bielkabodha i gardh aff Aluastra closter item i Flytterydh ii gardha aff Lauris Krok jtem Gryplo ström dömdis halfuer heradheno til som Knöpeka arfua hafua ena qwærn vppa item Tomabæk som ligger for v gardha oc ena qwærn ther vnder dömis til konungx thrithiung aff herra Knut Vdzson item Thorbyörn i Stukkarydh oc Jon i Risom ½ (½) gardh i Fughilhester, item . Laurens i Starbæk twædelana i them gardhenom som Ræmminger sat innan fra Haghabodha kirkio, oc huariom thæssom

forescrepnom dömes aff bönderna oc thera arfuom tholikt wedhergiæld igen som the ther fore bondomen rættelika aff thera eghit wtgifuit hafua, oc forbiudhom vi huariom man thænna dom hindra ælla quælia æpter thænna dagh wedher sina xl mark til konungs ensak oc sex mark for laghmans dom, wi Knuter medh gudz nadh biscop i Lyncöpung Sten Bosson riddare kænnomps medh thæsso samma breffue oss hafua nær warit oc ofuer sitit samthykt oc stadhfæst thæssa doma som för screpne standa i thæsso brefue Scriptum Anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis dorso impressis.

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Sig. N:o 1 bibehållet, med inskrift: S. Stenonis Bndci Militis omkring Bjelkevapnet.

Samtidig anteckning: De haghaboddhæ & fiskæbækx soknom

32.

Räfstetingsdom rörande laxfisket uti Svedån i Wartofta härad i Vestergötland; dat. Jönköping d. 16 Sept. 1399.

Jach Sten Boson riddare konungs dom hawande a mins herra konung Eriks wegna i thetta sin oc Pether Thomasson vnder laghman i Östergötlande a ærliks manz wegna herre Yuars Nielssons riddara kænnomps mædh thesso waro opno breff at then tidh wi ræfsta thing hiollom i Jwnaköpunge mædh almoghanom aff Romblaborgs fögheti a wars herra konungens oc wara frw drotningena wegna or oc dagh som thetta breff ær gifuet vppa nærwarandom werdughom fadhre herra Knwte biscop i Lynköpung herra Sten Beinctzson riddare rikesins radgifuarom . oc herra Thorchylde

Haraldson riddare . kærde for oss ærliken man herre Sten Beinctsson riddare til Esbiorn Diekn foghata a Romblaborgh thet han hafdhe honom aff takit mædh wælde oc vtan ræt oc lagha doma affhændt fierdhadelen aff laxa fiskerino i Swedh aa liggiande i Haghabodha sokn tha witnadho for oss oc sworo nempden oc asyna mænnene huilke ther a nempde waro oc thæt scudhat oc ranzakat hafdho at then same fierdhadelen i fornempdo laxa fiskerino hafuer warit aff alder wt aff hedhendomen . herrana sielff ægha oc herra Sten Beinctssons husfrw oc henna forældra hafua thet i wærio hafwat (!) aff hedhnom höös swa at engen hafuer annat hört mædh skælom bewisas oc war aldrigh konungx thridhiung . æller hæredz almænningh vtan en fisker aff hwaria fira oc tyughu fiska som takas i laxa karino hafuer aff alder lighat til konungs gardhen Etagh aff them fierdhungenom oc epter thy ther nempden for oss witnadhe oc swor oc engen wilde mote henne wædhia tha tildömdom wi them for[nemp]da herre Sten Beinctsson oc hans barnom . them for[nemp]da fierdhungen i the fiskerino them ok thera arfuom til æwerdhelika ægho vndan taknom them fiskenom som til konungs gardhen Etagh ligger aff them hwariom fira oc tyughu fiskom som i laxakarino takas Oc forbiudhom hwariom man them her innan hindra æller qwælia æpter thenna dagh a mote thessom warom dom widher xl mark til konungs ensak oc siex mark for laghmanz dom Thesse sato i nempdene Hægge a Swedh Joan i Jærpshult Lauris i Starbæk Sygmunder i Starbæk Biorn Gunnarsson Lauris Pywker Lauris i Ebbathorp Lauris Kroker Pether Marthensson Olaff i Gyliohult Swenunger i Wlfuarsthorp oc Thyrgils

a Krakorydh. Datum et actum loco supradicto Anno domini M°ccc°xc° nono feria tercia infra octavam natiuitatis beate virginis Marie nostris sub sigillis presentibus impensis

Original på pergament i Riks-Arkivet, med bibehållna ehuru något otydliga sigiller.

33.

Räfstetingsdom angående de gods i Siende härad, som åter läggas under skatt; dat. Westerås d. 6 Oct. 1399.

Wi Philippus Karlsson Riddare konungx dom hawande i thetta sin a mins herra konung Erix væghnæ oc Karl Störkarsson lagmandz dom hafwande i Westmannalande a ærlikx mandz wægna herra Thordz Bonda riddare kænnomps mædh thæsso waro opno brewe at tha wi hiollom ræpstathing mædh Seunda ok Gorunda hundare oppa wars herra konungx Erix ok ware frw drotning Margarete wæghna . arit æpter gudz byrdh mccccxcix . manodaghin æpter sancti Michiæls dagh . nærwarande erlikom ok andelikom herra ok fadher biscop Niclisse mædh gudz nadh biscop i Westerarose ok herra Karl Magnusson riddare rikesins radhgiwarom æpter som for[nemp]de war herra konung ok war frw drotning Margareta ok menegha riket . stadhgat hafwa om the scatta jordher ok krononna ingeld ther komen waro i frelse ok konungenom ok kronon̄e ængen rætter aff gyordhis, kærdhe for:da andelix fadhers biscop Niclissa foghote a krononna wæghna oppa thænna scatta jordher her æpter scripna standa . dömdom wi the jordh i geen wnder skat ok thæssom til her æpter næmpnass

at göra konungenom ok kronoune ræt aff them först xx öris landh jordh i Wesby i Hara sokn Pædher Pædhersson item Olafs arwom i Tangastom iiij örtugland jordh i Wesby af herra Ragwald Philippusson item x örisland jordh i Darrastom Lawrens i Darrastom ok fæm ara skat ther mædh . item Niclissa Skræddara arwom i Köpastom iiij örtuglandh i Tomptom aff Jönis Jonsson item til dömdis Ingeualdz arwom vj örisland iiij pæningom minna i Quistberghom aff Laurens i Darrastom . Item Karl Pædhersson i Brunnoby mædh alt sit gooz ok thriggia ara scat Item Laurens i Darrastom ok hans brodhers barnom xi örisland i Köpistom aff Fikka Snak Item Fikka Snak gooz alt vnder skat item x örtugland i Hosabynom i Hara fra kirkionne wnder konunx nadh, item Bæincte i Berghom j (½) örisland i Skiphusom aff frw Katrine Item Kæwrs sokn, Ærwaste i Skemsta j (½) örisland . husfrw Katrine j örisland husfrw Margareta j örtug . Hemminge i Gryto ij örtugha . Nissa Karlsson j örtug Laurens i Gutastom iiij (3½) örtug, Pella i Nærdhalundom j (½) öre ok Kætilmunde i Skemsta iij (2½) örtug alt testament af Kæwerbo kirkio Item Ingeualde Scriware x örtugland i Tæby, i Enebolutenom j (½) marchland, I Angaby half tionde örtugland ok half sywnde örtugland i Grytom aff Hakon Jonsson . Item haffwer Kætillöghe iiij (3½) örtugland i Enebolutenom aff herra Raguald Philippusson Item Ingeualde Scriwara iij öresland ok v . pæninxland i Salabo aff herra Niclis Bosson Item Lassa i Klintom j öresland i Lustom aff Yrista kirkio testament Item Ingeualde Dyækn iij örisland i Clauastom aff herra Sten Stensson Item Jönis Jonsson til skat mædh alt sit gooz vnder konunx nadh

Item Holmgere i Ædlaby iiij (3½) örtugland i Vllaui Item Pædher i Marsta ij örtugland i Kununglom som Yrista kirkia hafdhe köpt Item Laurens i Wesby xi örtugland ok fæm pænninxland i Eneby item Niclissa Danska arwom iij örisland i Skystom aff Bo Jonssons arwom Item Joane i Liastom iiij (3½) örtugland i Haghaby aff Jönis Jonsson Item Laurens i Darrastom j öresland i Haghaby aff Nisse Swensson Item Niclisse i Mungom x örtugland aff Yrista kirkio Item Niclisse i Mungom ij örisland aff Yrista kirkio Item Pædher Botillasons arwom halffæmta örisland jordh aff Yrista kirkio Item Jönis Holuisson j (½) örisland aff Yrista kirkio Item husfrw Margreta Olafs Anassons dotter xiiij pæninxland i Clauastom aff Yrista kirkio testament Item Sigga i Clauastom j örtugland aff Yrista kirkio testament . Item Margitte Folquins viij örtugland i Östra Eneby aff Yrista kirkio . köpt . Item Joane Helgha j örisland i Clauastom af Yrista kirkio testament . Item Margitte Folquins iiij örtugland i Wllaui aff Yrista kirkio, köpt, Item Margitte i Klintom j örisland i Vllaui aff Yrista kirkio testament, Item Folquins arwom j örisland i Vllawi aff Yrista kirkio köpt . Item Furuby . item Ragna i Ingeberghom ij örisland ther samastadz aff domkirkionne item Niclisse Ræff xiiij örisland half örtug minna aff Fosse item Fikka Snax . brödhers barnom xij (11½) örtugland i Nærdhalundom ok vij örtugland i Raby . Item Badlung Ingeuasta arwom aff Ridhæ j örisland af Badlunx kirkio testament, item Matissa arwom aff Ridhö j örisland af kirkione testament Item Katerina arwom i Höxby j örtuglandh jordh aff Badlunx kirkio testament Item Jönis Maxa arwom j örisland i Lundby

aff kirkione testament Item ij örisland i Langatigbele aff Hanese Dyækn item hustrw Margitta Willikins gooz alt til skat wnder konunx nadh Item Hoo Holuasta arwom i Fluxta v örisland i Fluxta af Philippus Olafsson item husfrw Helgho arwom j markland i Östratranhambre aff Philippus Olafsson Item Niclissa arwom i Aluastom vij örisland i Aluastom aff herra Niclis Götstafson . Item Pædhre i Jædhrom viij (7½) örtugland i Jædrom aff Ho kirkio Item Matisse i Mædhilby iij örisland iij pæninxland minna i Mædhilby aff herra Magnus Throttasson Item Olafs Ingeualdzsons arwom iiij (3½) örtugland i Fluxta aff Tillebergha kirkio Item . Jacops arwom i Mædhilby vij örisland i Mædhilby aff herra Magnus Throttasson item Haquons arwom i Granom iij örisland i Granom aff Helgha andz huse Item Ingewalde Scriuare viij örtugland i Granom aff Gereko Detmarsson item Ingemunda arwom i Thorpe vj örisland i Soorby aff herra Niclis Bosson, Tillebergha, husfrw Katerine i Bywgsta v örtugland ther samastadz aff Thillebergha kirkio . köpt . Item Niclisse Gunnarsson xvj örtugland i Kætilberghom aff Gulleue Item Olafs arwom i Nybile x örtugland ther sama stadz Item Niclisse i Nybile v örisland i Nybile aff Jon Pædhersson item i Westramyklinge half fæmpta örtugland rættom æghandom i Skarparedho bro . Item Ængilbrectz arwom j (½) markland i Vpsalom item Martine Kolsson vij öresland i Sytringe aff Fikka Snak item husfrw Katrina arwom aff Dikkom j markland i Kæti[l]berghom aff herra Sixtene item Magnusa arwom i Ösby viij örtugland i Ösby aff Olafs Dyækns arwom item husfrw Helena ok husfrw Margitta arwom i Ösby ij örisland aff

Olafs Dyækns arwom Item Kyla, Olafue Fastasson ij örisland ok ij pæninxland i Gulualom aff Pælla Mws Item Wallemare i Yghilstom iiij örtugland i Sælkekær aff Fos husfrw item Willikins Naghils arwom iiij örtugland i Sælkekær aff Fos husfrw item Joane i Jonsbodhom j markland i Tollastom westanana aff Bo Jonssons arwom item Stenbyörna arwom j (½) markland östanana . aff Bo Jonssons arwom Item Hemminx arwom i Ludnastom ij öresland aff domkirkione item Lodwike Skinnare ij örisland i Tollastom aff domkirkionne item Eruaste i Tollastom j (½) örisland i Grællastom aff Boos arwom item Olafs Karwa arwom ij örtugland i Grællastom aff Kyla kirkio testament item Magnuse i Halastom halffæmte örtugland i Tollastom östan ana aff Kyla kirkio . köpt, item Nissa Jæntz[on] j öresland i Tollastom östan ana aff Kyla kirkio köpt item Raguals stort ordh arwom vij örtugland i Kiuistom aff Fos husfrw item Spola Magx arwom viij örtugland i Kiuistom aff herra Pædhar i Norby item Huggalz arwom i Jomfrwbodhom iiij örtugland i Kiuistom aff Kyla kirkio testament item Ingeualde Staffansson iij (2½) örtugh i Kiuistom aff Kyla kirkio köpt, item Niclisse i Kiuistom ij örtughland i Kiuistom aff Kyla kirkio testament, item Jons Viuastassons arwom j örisland i Ludnastom aff Kyla kirkio köpt item Jon in [!] Nortunom iiij örtugland i Ringwalom, mæt, item Mikiæl Niclisson iiij örtugland i Ringwalom Boos mæt, item Ragualle i Fiolastom xiij örtugland i Wadhi aff Pædhre Bæinctzson item Niclissa Ődbyornsson half tionde örtugland i Sydrabodhom aff herra Niclis Bosson, item Olafs aruom i Gulualom half tionde örtugland i Jomfrwbodhom, framledhis allom them som wi

hafuom gooz æller ægholutir af dömt . them hafwom wi tildömt thera widher geld inan eet aar * swa mykit the kunno rættelica beuisa at ther war mædh rætto fore giwit Datum Arosie Anno & die quibus supra nostris sub sigillis dorso presenti coaffixis.

Original på papper i K. Danska Geh. Arkivet. Märken efter två vaxsigiller å baksidan.

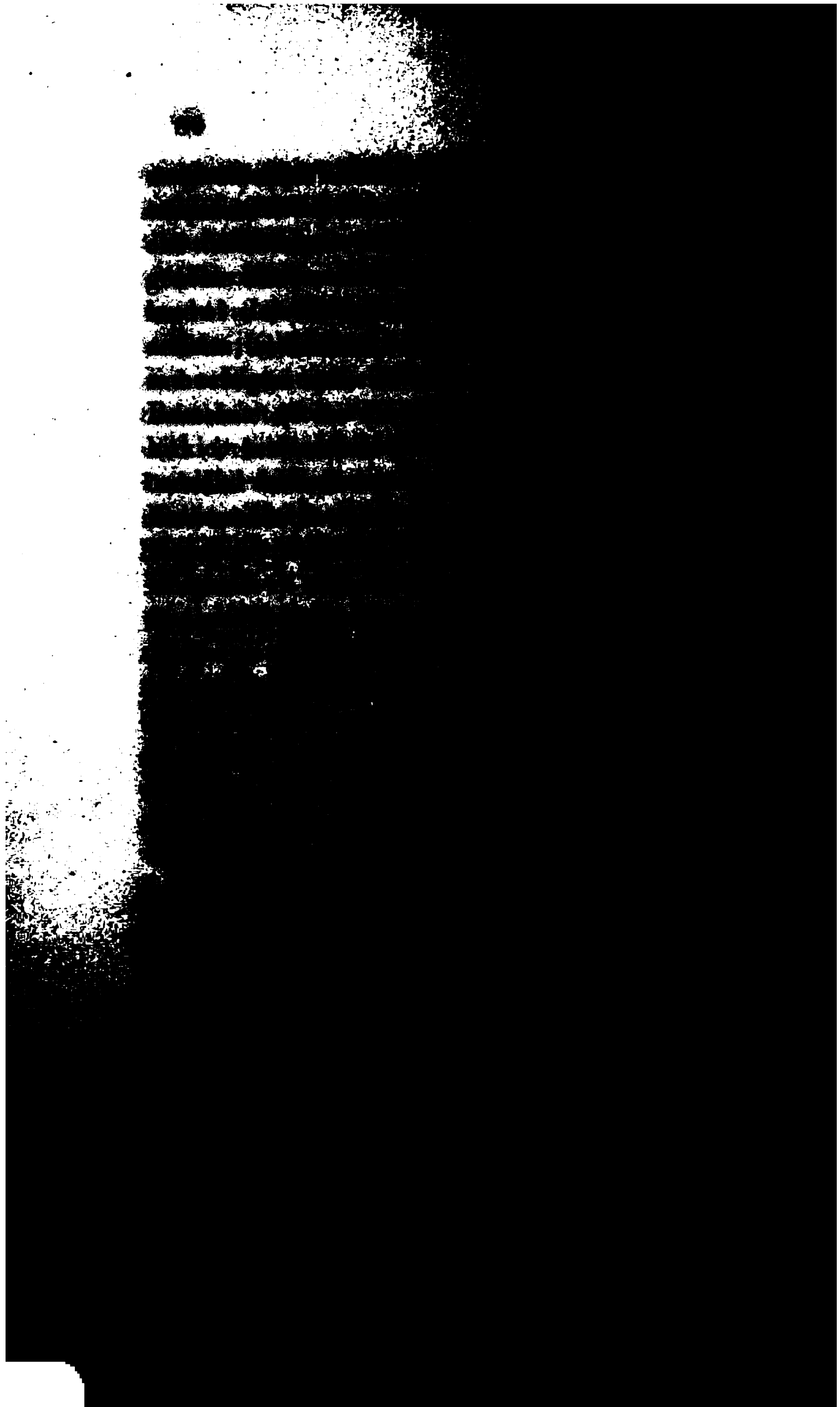
34.

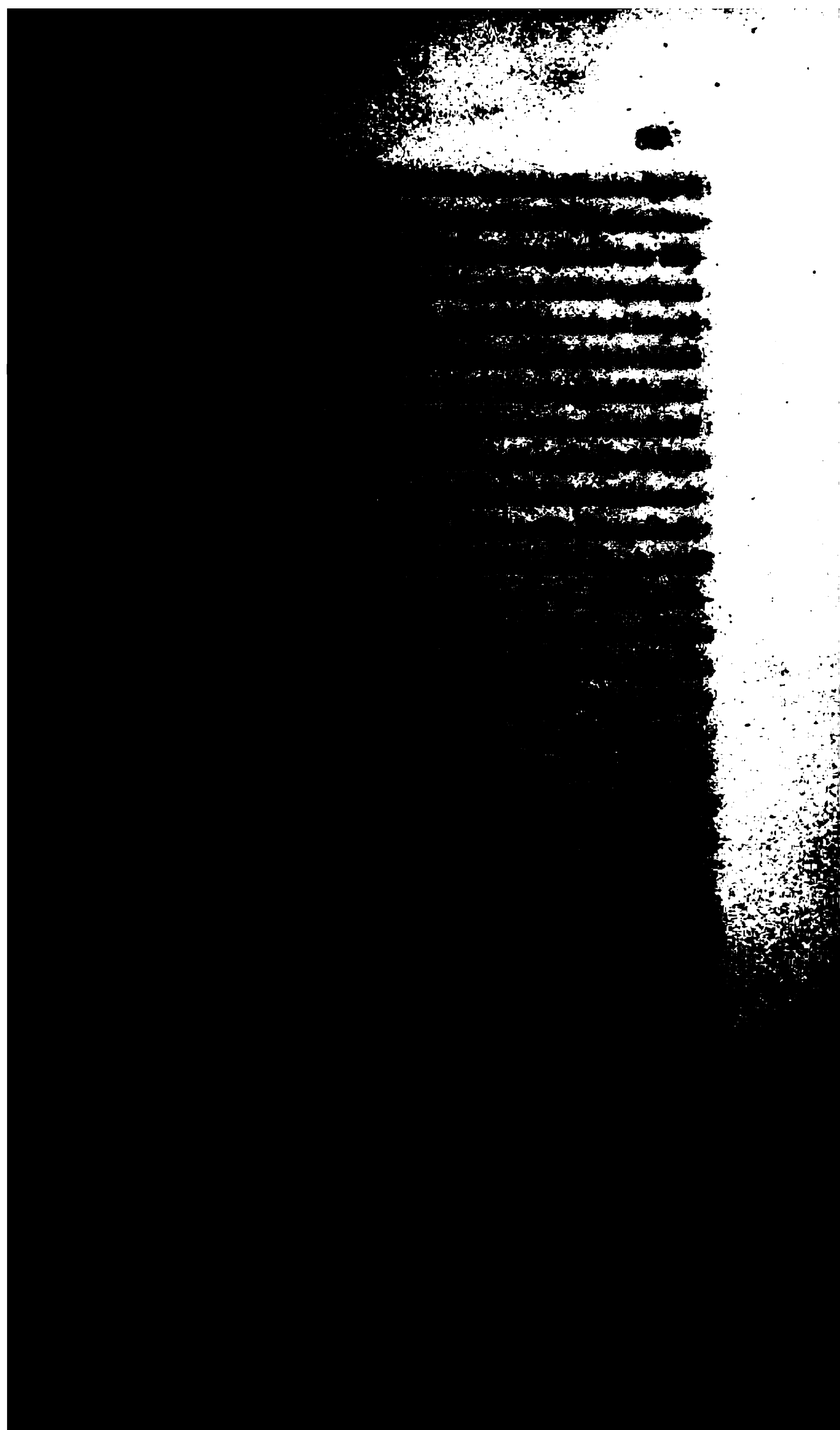
Räfstetingsdom angående de gamla skattegods uti Tjurbo härad, som innehafvas af adeln och kyrkan men åter skola läggas under skatt; dat. Westerås d. 7 Oct. 1399.

Vi Philippus Karlsson Riddare konunxdom hauande a mins herra konunx Erix wæghna ok Karl Störkarsson laghmandzdom hawande i Wesmannalande a ærlix mandz wæghna herra Thordz Bonda riddara kænnomps mædh thæsso varo opno brewe at tha wi hyollom ræpstathing medh almoghanom aff Thywrbohundare oppa wars herra konunx Erix ok ware frw drotning Margitta væghna arom æpter gudz byrdh opa sancte Birgitto dag nærwarande ærlicom ok andelikom herra ok fadher biscop Niclis medh gudz nadhe biscope i Westerarose ok herra Karl Magnusson riddara Rikesens radgiwarom æpter thy som for:da war herra konungen oc war frw drotning Margareta ok menegha riket stadgat hawa om the scatta jordher ok krononna ingeld ther komin waro i frælse ok konungenom ok krononne ængen rætter aff gyordhis . kærdhe for:da andelix fadhers biscop Niclissa foghote a krononna

---

* Orden: "inan eet aar" äro tillskrifna efteråt.

j (½) markland i Bro aff Nesbo arwom I Kombla, v örisland i Inglinge aff domkirkione Item Rambyörna arwom i Sparsætraby j örisland aff Nesbo arwom i Inglinge item Andrisse i Kerrobakka vij örisland i Norrahuxta aff Kombla kirkio item husfrw Æline i Bonsta vj örisland ok j örtugland i Bonsta aff Laurens i Lydhinge item Bæinctz arwom i West .... örtugland i Bonsta aff kirkionne testament, item Katerine a Lööt j (½) markland i Sydhra Huxta aff Nesbo arwom item Ingeuasta arwom i Huxta j (½) markland i Sudhra Huxta aff domkirkionne testament . item..... arwom j öresland i Sudhra Huxta aff kirkionne, testament, item Raguasta arwom i Sudhra Huxta j örtugland aff kirkionne testament . item x örtugland i Sudhra Huxta aff kirkionne item Pædher Runbyornasson ..... jordh i Kerrobassa bodhom aff . Pædhare Bæinctzson item Margitte Eskilsdotter i Huxta v örtugland i Westraby aff Pædhar Bæinctzson item Anunda aruom i Brotabergh xiij örisland i Östraby aff Pædhar [Bæi]nctzson item Jönis arwom i Westraby ij örtugland i Erlendabodhom aff kirkionne testament, item Jönis Holmbyörnassons arwom vij örtugland ok ij pæninxland i Erlendabodhom aff Fos husfrw, Sala, Olau[e i] Aby iiij örtugland i Armundabodhom aff kirkionne testament, item Pælla Bæinctzson iiij (3½) örtugland i Aby aff herra Niclis Bosson item Michielle i Köpallom v örtugland i Köpallom aff kirkionne köpt item Byörne i Skælby vij örtugland i Köpallom aff Booss arwom item Gudwaste i Widhabo j örisland i Skælby ok iiij örtugland i sama by aff Booss arwom item Niclisse i Spangom vij örisland i Widhabo aff Fos husfrw item herra Haquons arwom i Kylom j öris-

land i Vesby af kirkionne ok j örtugland Niclise in (!) Ekeby aff kirkionne köpt item Jönis i Wlfsbodhom j (½) markland i Vlfsbodhom af Nesbo . mæt . item Widiza arwom i Nysætra sokn v örtugland i Norkiuistom aff Hannes Naghil item Niclisse Pædherssons arwom i Sudhrakiwistom x örtugland ibidem aff Nesbo . mæt . item Andrisse i Nywtwitdhabodhom x örtugland ther sama stad aff Næsbo . mæt . item Laurenza hustru i Fastolfsbodhom j örisland ok iij pæninxland i Braastom aff Nesbo . mæt . item Gudhmunde i Östby j (½) örisland i Fröstensbodhom aff Nissa Swensson item herra Pædhare i Norby xvj örtugland i Norra Ekaby aff Litens husfrw i Haldersö item Anunde i Bruddabodhom ij örisland i Fastolfsbodhom aff herra Niclis Bosson item alt Laurenza gooz i Wesby dömdis til skat item Jönis i Huglom viij örtugland i Sudhra Ekaby aff Laurens i Wesby. Nesbo mæt, item Laurens i Ekaby iiij örtugland i Sudhra Ekaby aff Laurens i Wesby . Nesbo mæt . Myklitta sokn, Norgunna arwom j (½) markland i Östra Bendebek aff Hinza Skanung item Michiels arwom ij örtugland i Östra Bendebek . aff Nesbo, met, item Margitte i Fastolfsbodhom iij örtugland i Köpallom aff kirkionne testament, item Olafs husfrw i Wiuastabodhom viij örtugland i Botabodhom aff kirkionne testament item Thomasa arwa i Wiuastabodhom vj (5½) örtuglandh i Viuastabodhom aff Nesbo . mæt . item Ingemunde i Foro viij (7½) örtugland i Norrakiil aff Nesbo item Bæinctz i Wallasætrom vj örisland i Östra Örlinge aff kirkionnė item Ingeualdz arwom i Sunde vj (5½) örtugland een pæning minne i Sonabodhom item Cristine Hofmanzdotter iij örisland i Westan Kiil item husfrw Cristine [i]

Hillofsbodhom ij örisland i Östrabodhom aff kirkionne item Botolfs arwom i Fornaby ij örtugland jordh i Wighislabodhom aff Litene i Haldarsö item Byörne i Fröstensbodhom iij (2½) örtugland i Kile . aff Nesbo . mæt, item rættom arwom j örisland i Fornaby aff kirkionne testament, item Heminge i Wadhi viij (7½) örtugland i Wadhi aff Nesbo, mæt, item Pædher i Hawardzbodhom viij örtugland ok ij pæninxland köpt . ok xvj pæninx land i Hamarby testament aff kirkionne item Jönis i Östrabodhom iiij (3½) örtugland i Östrabodhom aff Nisse Swensson item Pædher i Litzlabodhom viij . örtugland i Litzlabodhom aff Nisse Swensson item Pædher Thingbyörnasson ij örisland i Bændabek aff Næsbo arwom item Niclissa arwom i Fornaby ix örtugland i Fornaby aff Karls Ingebyörnassons arwom . framledhis allom them som wi hawom gooz æller ægholuti afdömt . them hafwom wi tildömt thera widher geld inan eet aar * swa mykit som the konno rættelica bewisa at ther war medh rætto fore gifwit Datum Arosie Anno & die quibus supra nostris sub sigillis dorso presenti coaffixis.

Original på papper i Kongl. Danska Geh. Arkivet. Karl Styrkarssons sigill å baksidan. Vapnet en lilja. Efter det andra sigillet blott märke å papperet.

35.

Räfstetingsdom angående de gamla skattegods uti Norrbo härad, som innehafvas af adeln och kyrkorna; dat. Vesterås d. 9 Oct. 1399.

Vi Phil[ippns] Karlss[on] konungxdom hafuande i thetta sin a mins herra konung Erikx wegna ok

* Orden: "inan eet aar" öfverskrifna.

Karl Styrkarsson lagmandz dom hafuande i Wesmanna lande a ærlikx mandz wegna herra Thordz Bonda riddare kennomps medh thesso ware vpno brefue at tha wi ræfsta thing hiollom medh almoghanom aff Norbo h[undare] . vppa wars herra konung Erikx ok ware frw drötning Marg[arete] wegna arom æpter gudz byrdh mccccxcix vppa sancti Dyonisii dagh nærwarande ærlikom ok andelikom fadher biskop Niclisse medh gudz nadh biskop i Westeraros æpter thy som for:de war herra konung war frw drotning ok menegha riket hafua stadgat om the skatta iordher ok krononna ingield ther komen waro i frælse ok konungenom ok krononne ængen rætter aff giordes kærdhe fore oss for:da andelikx fadher biskops Niclisse foghote a kronona vegna vppa thessa skatta iordher her æpter næmpnas ater vnder skat i gen ok thessom til som her æpter næmpnas först Rumfara sokn . husfrw Ingegerd i Wawerstom iiij[or] ortug . i . Vafwerstom aff kirkionne Item Pæters arfuum i Gudastom vii örisland iordh af kirkione köpt, Item Niclisse i Aby j örisland i Vawerstom aff kirkionne, köpt, Item Niclissa Germundzson arfuum j örtugland aff Haraker kirkio testament Item husfrw Katerine arfuum ij örisland ij pæninga minna aff domkirkione i Westra Arose Item Folka i Arstom v öris jordh i Kæplinge aff herra Sten Bosson Item Joane lænsman j (½) markland i Kæplinge aff Bo arfuum Item Bæinkte i Sulinge iij örisland i Kæplinge aff herra Sten Boson Item Hemming i Vallom ij örisland i Hæplinge aff her Sten Boson Item rættom æghandom v örisland i Kæplinge aff her Sten Boson Item husfrw Ragnildi i Thöstom j örisland i Thöstom aff Vadzstena closter Item Laurens Jonsson iiij örtugland

i Thöstom aff her Sten Boson Item Ingeuaste Kat v örisland i Akirby aff Pæter Bæinctzson Item Andrissa arfuum i Akerby j örisland aff Rag[vald] Magnusson, Item Jönissa arfuum, i Nortunum vij örtugland [?] i Nortunom aff Helghandzhuse Item Pæters arfuum i Gundastom j (½) markland i Vallom aff her Nicliss Boson Item Pæters arfuum i Gundastom . xiii örtugland i Raby . aff her Niclis Boson Item Ola i Helleby iiij^{or} örtugland i Sudhra Jwluppa aff Rag[vald] Magnusson Item Lassa Swarta j örisland i Myraby aff her Niclis Boson Item Laurens i Bæinctsbodhum iiij^{or} örtugland i Anastom aff her Niclis Boson Item Ingeuasta arfuum i Taam vj örisland aff Bos arfuum Item Laurens i Taam ij örtugland i Taam aff kirkione . köpt . Item i Myllungaby j (½) markland aff Pæter Bæinctzson Item Laurens Brodhersons arfuum j (½) örtugland i Milungaby . aff her Niclis Boson Item Niclissa arfuum i Kyslinge ii örtugland i Nybile aff kirkione testament, Item Folka Ragmundzson j (½) örisland i Nybile aff kirkione testament Item Bæinktz arfuum i Ingaberghom j örisland i Nybile aff kirkione testament Item Erike Skomakare j örisland i Bronastom af kirkione testament, Item Laurens Brusæ i Söstom x örisland aff Bos arfuum Item Olaue i Hellom j örisland i Listaberghom aff her Niclis Boson, Item Ola Maxa ij örisland i Bidhabo aff domkirkione, testament, Item Niclissa Ammosons arfuum j (½) markland i Thöstom aff her Sten Boson, Ilians sokn Laurenza arfuum i Tomby j örisland i Tomby aff her Laurens bergxman, Item Ingeualdz arfuum i Ekby j örtugland aff kirkione testament Item Pella Mws vij örtugland i Appallaby . ok j örtugland i Tomby . Item

Bæinkte i Appallaby iij örisland i Ekby aff Bos arfuum Item Sigga arfuum i Sæby j qwærn ok j (½) örisland i Dalby, Item Skædrike sokn. Item Ylians arfuum i Gogsta j örtugland i Bæppy aff kirkione testament Item Pæter i Slaordhom j örtugland i Bæppy, testament, Item Pæters arfuum i Rodzberghe. ij örtugland. i Findzsta aff kirkione testament, Item Ola i Brotaberghom xiiij pæninxland i Litlaberghom aff kirkione testament, Item Laurens Brotassons arfuum xj örtugland i Findzsta aff Fos husfrw Item Skulptunum Marg[areta] i Ekeby j örtugland i Ekeby aff kirkione testament Item rættom æghandom i Skædbro v örisland aff kirkione badhe köp ok testament Item Erik Anundason v (4½) örtugland i Hæghravalde aff Bo Jonssons arfuum Item Erik Anundason vj (5½) örtugland aff Bo Jonssons arfuum Item Joane Magnusson i Skultunom iij örisland aff kirkione [köpt] Item Magnusse i Halastom xij (11½) örtugland i Thygbile aff kirkione köpt Item Jönis i Skædhalom j örisland i Thygbile aff kirkione köpt, Item Ilians arfuum i Bergh. v örtugland i Thygbille aff kirkione badhe köpt ok testament [Item Fo]lka i Myklinge ij örtugland i Jwluppa aff Rag[uald] Magnusson Item Folka i Myklinge j örisland i Jwluppa aff Rag[uald] Magnusson item Laurens i Padhastom v (4½) örtugland i Bole aff kirkione köpt, Item Ola i Padhastom j örisland i Pa[dastom?] aff kirkione köpt Item Jönis i Skædhalom j örisland aff kirkione testament Item Ærwaste i Berghom j örisland i Skædhalom aff kirkione köpt ok testament, Item Ingemunda arfuum i Gogsta ij örtugland i Nakkaby aff domkirkione . . . . testament Item Joseps arfuum j (½) örisland i Nakkaby aff Sy-

ucko Somblo Item Marg[areta] i Norra Nakkaby j örtugland aff kirkione. testament, Item Kat[erine] i Nakkoby x örisland aff Bo Jonssons arfuum Item x örtugland i Skærfuastom af .... arfuum Haraker sokn Ingeualle i Tollastom ij örtugland i Grænom aff herra Niclis Boson mæt, Item Pæter i Aby ij örtugland i Almundom aff her Niclis Boson, mæt, Item rættom æghandom vi} (6½) örtugland i Norra Spangom aff kirk[ionne kö]pt Item Fastridhi i Haslabæk ij örtugland i Vretom. aff kirkione .köpt iiij[or] örtugland ok iiij pæningxland, testament, Item Karls arfuum i Helzio vj örisland i Hælzio aff Bo Jonssons arfuum Item Joane i Wræninge vii} (7½) örtugland i ...... aff Symon Körningx arfuum Item Hanis Swærdslipara arfuum xj örtugland i Östra Wræninge aff ... Thorgilssons arfuum Item Olaue i Brundzby v (4½) örisland i Östra Vræninge aff Symon Körningx arfuum Item N....... i Salaby iii} (3½) örtugland aff Symon Körningx arfuum Item Thorwidh i Æs ij örisland i Vifde aff her Sten Bosson. Item Jönissa skomakara arfuum ii} (2½) örtugland i Wifde aff her Sten Bosson Item Gunnars a[rfuum i] Hasamyrom j örisland aff Karl Ingebyornssons arfuum Item Arwidha arfuum i Vidherbodhom } (½) markland aff Her Sten Boson Item Tosta arfuum j örisland i Jwtzska bodhum aff her Niclis Boson Fernabo. Ola .... kus arfuum iij örisland i Norra Hörinde aff Olafue Bildasson. Item Pæter Rödh v örisland a Berghe aff her Sten Boson Item Folka i Gundastom vj örisland i Hörinde aff her Niclis Boson, Item rættom æghandom .. örtugland i Hökamoor aff Jönissa husfrw. Item Marg[arete] i Hökamor j markland i Mædhalby. Item Pælla Mws ij öris ok ix pæ-

ningxland i Mædhalby . Item Jacobe i Itzlingaby iiij örttogland i Osby aff Fos [husfrw] Item Martens arfuum i Nyasætrom iij örisland i Hedhabo aff Hanusse Sudh Item Laurens Hardha xiij (12½) örtugland i Islingaby aff Mattis Pawalsson Item Rag[ualds] arfuum i Holmstensbodhom . ij örisland ther sama stadz aff Hanis Sudh Item rættom æghandom i Södhra Hörinde vij (6½) örtugland aff Olaff Pætersson . Item Byorne i Mædhalby . j örtugland aff her Nicls Boson Ingemars arfuum i Forstaby iiij (3½) örtugland iordh aff kirkione köpt Item Henriks arfuum i Kyle ij örtugland aff kirkione köpt Item Laurens Bondason i Vidhe j örisland i Bærghe aff kirkione köpt, item Jönisse i Mædhalby v örtugland aff kirkionne köpt ok testament, Item Olaue i All . ix pæningxland i Alswarta . aff kirkione testament, Item Mattis i Clemzbodhom xxx pæningxland i Sudhra All, aff kirkione köpt Item Magnusse Bosson ij örisland i Byrstaby aff kirkione, testament, Item Gudmunde i All . iiij[or] örtugland iij pæninga minna i Sudhra Hörinde aff kirkione testament, Item Jacobe i Islingaby iij örisland i Hörinde aff her Nicls Boson . Vala Ragmundz arfuum i Vestansiö atta örtugland ther sama stadz . aff Ængilbrichtz arfuum . Item rættom æghandom iiij örtugland ok ij pæningxland i Brandabodhom ok Dywpa næs Item ij örisland i Enenore rættom æghandom, Item Ingebyorne i Vestansiö v örtugland a Vesterberghe aff kirkione testament, Item Ragualle i . Ængliko bygning iij örisland i Sudherberghe Item Niclisse Villason ij örtugland i Holmwidharfuæ aff kirkione testament . Item Sighurdz arfuum i Sundabodhom j örisland i Vesterberghe aff kirkione testament Item Ingeuasta

arfuom iiij^{or} örtugland aff kirkione testament Item i Kirkiobynom rættom æghande ij örisland iordh aff kirkionne testament Framledhis allom them wi dömpdom godz aff, them dömpdom wi til thera vidher giæld inan eet aar * swa mykit . som the kunno rættelika . bewisa at ther war medh rætto fore gifuit . Datum Arosie . anno et die quibus supra sub sigillis nostris dorso presentibus coaffixis.

Original på papper i K. Danska Geh. Arkivet. Märken efter två sigiller å baksidan. Smärre lakuner i vecken.

36.

Räfstetingsdom angående de skattegods inom Tuhundare, som innehafvas af adeln och kyrkorne; dat. Vesterås d. 16 Oct. 1399.

Wi Philippus Karlsson Riddare konungxdom hafuande i thætta sin a mins herra konung Erikx vegna . ok Karl Styrkarsson lagmandzdom hafuande i Wesmannalande a ærlikx mandz vegna herra Thordz Bonda Riddara kænnomps mædh thesso waro vpno brefue at tha wi hiollom ræfsta thing medh almoghanom aff Twhundare vppa vars herra konung Erikx . ok waro frw drotning Marg[arete] vegna . arom æpter gudz byrdh Mcccxcix thorsdaghen fore sancti Luce ewangeliste dagh nærwarande ærlikom ok andelikom herrom ok fadhrum medh gudz nadh biskop Thord i Streng[enæs] ok biskop Nicls i Vesterarose æpter thy som for:de war herra konung ok war frw drotning Marg[areta] ok menegha riket stadgat hafua om the skatta jordher ok krononna ingield ther komen waro

*) Orden: "inan eet aar" öfverskrifna.

i frælse ok konungenom ok kronone ængen ræ[tt] aff giordhes kærdhe fore oss for:da andelikx fadher biskop Niclissæ foghote a krononna vegna vppa thessa skatta iordher her æpter fölghia som wi vnder skat dömpdom i gen ok thessom til . her æpter næmpnas Först Jacobs Stamps arfuum ix örisland ok j örtugland i Bergby aff Olaff Dyækns arfuum, item xij örisland i Raby rættom æghandom aff Degnars arfuum Sancti Nicholai sokn, Erikx köpsuens arfuum j markland iordh i Widhabo aff Olaff Dyækns arfuum Item Mattis i Bæliaby j örtugland i Vidhabo aff Olaf Dyækns arfuum Lundbo sokn Laurens Ödhbyornasson i Bæppy v örisland i Thiwrö . aff Dyækns arfuum Item Nannolfe i Thoristom iiij örtugland i Thiwrö, Item Laurenza arfuum i Skælby j (½) markland j pæningxland i Skælby ok ij örtugland i Dingelundom aff Degnars arfuum Item Ama (?) Garp . v örisland i Skælby aff Joan Laurensson item Marghitte i Skædhistom x örtugland i Bæppy . aff Olaf Dyækns arfuum Item Pæter i Odhnesten j (½) markland . i Fælawi aff biskops Bena arfuum Item Pæter i Göto j (½) markland i Ödhnesten aff biskop Nicls Item Ingeborgha arfuum i Inguldztom v örisland i Ingulztom aff Helghandzhuse Item Joan Pætersson iiij (3½) örtugland i Krarstom . aff Olaf Dyækns arfuum Item Joan Haquonssons arfuum ij örisland i Folkmarstom aff Berkarna kirkio testament . Item Niclisse i Vræninge v (4½) örisland i Norra Bolmstadh aff Lundbo kirkio köpt, Berkarna . Joan i Fullo rö iij örisland i Gotö aff Berkarna kirkio köpt, Item Pæters arfuum i Vesby j (½) örisland i Götö aff Dingetuna kirkio testament Item Laurenza arfuum i Vesland ij örtugland i Götö aff Nissa

Pætersson Dingetuna. Pæters guldsmidz arfuum ij örisland i Halztom aff Olaf Dyækns Item Jönis Vplenning j örisland i Halztom aff Olaf Dyækns arfuum Item Laurens Fasa arfuum ix örisland i Bæliaby aff Degnars arfuum Item Byorne i Bergby vij örisland i Gilletunom aff her Nicls Boson. Item Anunda arfuum i Olafstom ½ (½) markland i Olafstom aff Helghandzhuse. Item Joane i Jædhrum ij örisland i Olafstom aff Helghanhuse. Item Byorns Helsingha arfuum xiij örtugland iordh i Skarpa Item Pæter i Thoristom xiij (12½) örtugland i Thoristom aff Bo Jonssons arfuum Item Cristine i Vangxsta j markland iordh ok j örtugland i Vangxta aff Degnars arfuum Item Sigga i Hoskastom iiij^or örtugland i Valby aff Helghandzhuse, Item Ingeualle i Skogxsta j örisland i Cumblum. aff Olaf Dyækns arfuum Item Mattise i Thialuastom xiij örtugland i Kæflinge aff Bo Jo[nssons] arfuum Item Niclisse i Thiæluastom iiij^or örtugland i Kæflinge aff her Sten Boson. Item sama Niclisse j örtugland i Kæflinge aff kirkione testament, Item x örtugland i Forkastom aff Karl Pætersson Item Laurens Ingemundasson xj örtugland i Hambrom aff Bo Jo[nssons] arfuum Item Andirssa arfuum i Forkastom ½ (½) markland i Hambrom aff Bo Jo[nssons] arfuum Item Laurens Ingemundasson i Hambrom j örisland i Thægnaby aff Bo Jo[nssons] arfuum, Item Laurens Ingemundason j örtugland i Thægnaby aff kirkione testament Item ij örisland i Thægnaby aff Karl Pætersson Item Gomar Skalla arfuum vj örisland i Vestiædhrum aff her Sten Boson Item Ragnille Laurenza Dyækns vij örtugland i Vestiædhrum aff her Sten Boson Item Eskille i Jædhrum xiiij örtugland i Östiædhrum aff her Sten

Bosson Item Sona arfuum i Vtrællom xiij örtugland aff Fos husfrw. Item Ingeualle Dyækn vj örisland i Skilistom aff her Sten Bosson Item Ælene Öndz syster vj örisland i Gilberghom aff Helghandzhuse, Lithla Rytra, Cristine arfua i Helleby vj örisland i Helleby aff Bo Jo[nssons] arfuum Item Bertrams arfua i Helleby vj (5½) öresland i Helleby aff Bo Jo[nsons] arfuum Item husfrw Ramburgi i Kulistom ix ör[esland] aff her Sten Bosson Item Philippuse i Syltom viij (7½) örtugland i Syltom aff Bo Jo[nssons] arfuum Item Andirsse i Kulistom iij öresland i Valby aff Bo Jo[nsons] arfuum Item Ingeualde i Lægdo v örisland i Gyristom aff Bo Jo[nsons] arfuum Item Niclis[se] i Wiby j markland i Wiby. aff her Knwt Boson Item ij ortugland i Lundby aff kirkionne köpt Item Ingemare Jonsson iij markland i Thoristom aff Bo Jo[nsons] arfuum Item Pæters Sikldanssons arfuum x ortugland af her Sten Boson Item Byorne i Sorby j (½) örisland aff kirkionne testament, Item Pæters Sigdanssons arfuum viij ortugland i Swanö aff Bo Jo[nssons] arfuum, Item Laurenza arfuum i Swanö vij öresland af Bo Jo[nsons] arfuum, Item Ingolfue i Horne ix ortugland i Swanö aff Bo Jo[nsons] arfuum Item Ingemare Jonsson iiij ortugland i Swanö aff her Knwt Boson Item Ingeualle i Skefsta j öresland i Swanö aff Bo Jo[nsons] arfuum Item her Niclis i Thorsang ij örisland i Swanö aff Bo arfuum Item rættom æghandom xv örisland i Horne aff her Knwt Boson Item Niclisse i Wiby iij örisland i Ösby aff her Knwt Boson Item Gudmunda arfuum i Asby xvij ortugland i Asby. aff her Knwt Boson Item Laurenz Gilto arfuum vij öresland i Gudrastom aff Fos husfrw Item

Marg[arete] arfuum i Sorby j ortugland aff kirkionne testament Item Gudmundz arfuum i Gudrastom Asby j (½) örisland i Gudrastom aff kirkionne testament Item Cristina arfuum i Gudrastom j ortugland aff kirkionne testament Item Pæter Bertrams j örisland i Gudrastom aff her Knwt Boson, Item Olafs arfuum i Valby ij öresland i Valby aff her Knwt Boson . Item Ödbyorne i Syltom viij ortugland iij pæninga minna i Horne aff her Knwt Boson . Item Andirssa arffum i Löpædal j markland aff her Knwt Boson Item Vlfs arfuum i Mölnothorp j örisland i Löpadal aff her Knwt Boson Item Lucie arfuum i Nidhro Vi ij ortugland i Löpadal af her Knwt Boson Item Porsa arfuum ij örisland i Wtnesi aff her Knwt Boson Item Ingeualde i Skilistom vij örisland i Öfra Næssi aff her Sten Boson Item Sigga arfuum i Sæby viij ortugland aff kirkionne testament, Item Sigga arfuum i Sæby xvij örisland i Sæby aff domkirkionne testament, Item Fröbyorna arfuum i Askabro j örisland i Askabro aff Olaf Dyækns arfuum Swædwi Clæmitte i Qwidhinge j (½) markland i Quidhinge aff her Knwt Boson, Item xj ortogland i Aby aff Elaf Laurensson, Item Laurens i Swedwi j öresland i Swedui aff kirkionne testament, Item Æringisla arfua i Amoldzstom viij ortugland i Amolzstom aff Hinza Skanung Item Folka i Fælaui x ortugland i Vallastom aff Knwt Boson Item Ingeualdz arfuum i Bronastom iij (2½) . i Ballastom aff her Knwt Boson Item Pæters arfuum i Tunom viij ortugland i Aros . aff her Knwt Boson Item Holmuasta arfuum i Aros v (4½) örisland ok j ortugland aff her Knwt Boson Item Ragna arfuum i Ekeby vij ortugland i Ekeby aff Hinza Skanung . Item Ingeualle Dyækn j markland

i Twnum aff her Magnus Throttasson Item Ingeualle Dyækn i Cumblum v öresland i Bredzsta ok ij örisland i Wrætom aff her Magnus Throttasson Item Lassa Ingemundzsson xj ortugland i Aby aff Olaf Dyækns arfuum Sura . Jönissa arfuum i Olafberghom ½ (½) markland aff her Sten Boson Item Ödbyorna arfuum i Olafberghom ij öresland ther sama stadz aff her Knwt Boson, Litlahæradh . Magnusse i Thægnaby vj örisland i Nidra Wi aff Lassa Kællarssvens arfuum Item Joane Galna ij ortugland i Skædhastom aff Joan Laurenzon Item Ragwalle i Lytislundom iij orisland i Lytislundom aff Olaf Dyækns arfuum Framledhis . allom them som wi hafuum godz aff dömpt . them dömpdom wi til theræ vidher giæld inan eet aar * swa mykit som the kunno rættelika bewisa at ther war medh rætto fore gifuit Datum Arosie anno et die quibus . supra . sub sigillis nostris . dorso presenti coaffixis.

Original på papper i K. Danska Geh. Arkivet. Märken efter två sigiller på baksidan.

37.

Räfstetingsdom angående de gods i Snäfringe härad, som åter skola läggas under skatt; dat. Vesterås den 20 Oct. 1399.

Vi Philippus Karlsson riddare konunxdom hafwande a [mins herr]a konunx Erix wæghna ok Karl Störkarsson lagmandzdom hawande i Wesmanna lande a ærlix mandz wægna herra Thord Bonda riddara kænnoms medh thæsso waro opno brewe at tha wi hyol-

---

* Orden: "inan eet aar" öfverskrifna.

[lom ræ]pstathing mædh allom almoghanom i Snæwingiahundare oppa wars herra konunx Erix ok waro frw drotning Margarete wægna . arom æpter gudz byrd Mcccxcix a elleuo thusund jomfrw apton nerwa[rande] ærlicom ok andelicom fadher biscop Niclis mædh gudz nadh biscope i WesterArose ok herra Karl Magnusson riddare rikesens radhgiwarom . æpter thy som for:de war herra konunger ok war frw drot[ning M]argareta ok menegha riket stadgat hawa om the scatta jordher ok krononna ingeld ther komen waro i frælse ok konungenom ok crononne ængin rætter aff gyordhis kærdhe for:da ærlix fa[dhers] biscops Niclissa foghote a krononna wæghna oppa thenna scatta jordher her æpter standa scriwadha, dömdom wi the jordher i geen vnder scat ok thæssom til her æpter næmpnas . at göra konung[enom ok] krononne ræt aff them . först Ingeualde i Qualsta vj (5½) örtugland i Nybile aff herra Magnus Thorstasson [ɔ: Throttasson] Item Margitta i Fornastom j (½) markland i Fornastom aff herra Knwt Bosson Item Laurens Thorstenssons arwom .v. öris[land i] Fornoby aff herra Knwt Bossou Item husfrw Ramborghe i Sudhermannalande iij örisland i Hornby aff herra Knwt Bosson Item Magnus Swarta arwom x örtugland i Raglundom aff herra Magnus Throttasson Item Folca i Asby j örtugland i Bolundom aff herra Magnus Throttasson Item Niclisse i Bolundom j örtugland i Bolundom aff Olaf Dyækns arwom Item Lundbyörne i Vpsalom vj (5½) örtugland i Bolundom aff Bæinct Niclisson Item Niclisse i Bolundom half tionde örtugland i Bolundom aff Labba Garp Item Laurens i Nybile iiij örtugland i Westra

Aby aff Magnus Enbyörnassons arwom Item Joans Domara arwom j (½) örtugland i Westra Aby aff Kolbex kirkio testament, Item Laurens i Walby j örisland i Bolundom aff Labba Garp Item Benedicte i Bolundom ij örtugland i Sudhrom aff kirkionne testament Item Jon i Löpedal v örisland i Wiby aff herra Knwt Bosson Item Kætilbyörne i Fornastom j örtugland i Fornastom aff kirkionne testament Item Kætilbyörne i Qualmsta j örtugland i Widhnastom aff Olaf Dyækns arwom Item Ingewalde i Qualmsta j (½) markland i Aby aff Boos arwom Bergx sokn. Joan Olafson til scat mædh alt sit gooz Item Andirs i Nybile mædh alt sit goz Item Joan i Forlundom j (½) markland i Norra raby aff Clauus Duma Item Joan Sandasson til scat mædh alt sit goz Item Joan Olafson j örtugland i Kyrlinge aff kirkionne. köpt Item Joan Olafson j örisland i Ralsta aff kirkionne köpt Item Joane i Swenaby j örtugland i Suenaby aff kirkionne testament Item Ragualde i Walaberghom ij örtugland jordh aff Clauus Duma Item Andirsse Skomakara arwom iiij (3½) örtug ok ij (1½) alin i Farmantzbodhom ok iiij örtug i Norroby aff Ængilbrictz arwom Item Andirsse Skomakare viij (7½) pæninxland i Farmandzbodhom aff Engilbrictz arwom Item Fröberne i Oxloby ix öresland aff herra Sten Bosson Item Ramfridha arwom i Brunnom j örisland i Wessurum aff herra Knwt Bosson Item Munckatorp, Item Pædher Jæruidassons arwom j örisland i Hægherstom a[ff] Munkathorps ok Kolbex kirkiom testament Item Laurens Korske til scat medh alt sit goz vnder konunx nadh Item Olaue Skomakare ij örisland i Hælghastom aff herra Wlp (!) Bæinctzson Item Folke Niclis-

son til scat medh sit goz vnder konunx nadh Item Arfuider medh sit goz vnder konunx nadh Item Martine i Wale j öresland jordh i Wale aff Olaf Dyækns arwom Item Niclissa i Brydhinge arwom j örisland i Brydhinge aff Olaf Dyækns arwom Item husfrw Cecilie arwum xij (11½) örtugland i Brydhinge aff herra Aruid Bæinctzson Item Laurens Nyabonda arwom vj öre[sland] i Leesberghe aff herra Raguald Philippusson Item Laurens Granna arwom xiij (12½) örtugland i Brydhinge aff Philippus Olafson Item Raguald Snækioscalla arwom xvj örtugland i Eneby aff Boos arwom Item Haquons arwom i Sorby vij örtugland i Sorby aff Boss arwom Item Bardha arwom i Noastom xij (11½) [örtugland] i Noastom aff Boss arwom Item Östens arwom i Flenom j örtugland i Viby aff Odhenswi kirkio testament Item Gertrude i Twnom ij örtugland i Viby aff Munkathorps kirkio testament Item Olaue i Jædhrom xiij (12½) örtugland i Hoxta aff Boos arwom. Item Olaue i Jædhrom j markland o[k] j (½) öresland aff Booss arwom Item Germundz arwom in Norraby j (½) markland i Norra Hambrom aff Boss arwom Item iiij örtugland ok ij alna [i] Oxlaby ok iiij örtugland i Vestra aby i Kolbex sokn sama arwom Item Pedher Nikkassons arwom half tionde örtugland i Norra Hambrom aff Bos arwom Item Olaf Kætilbyörnssons arwom iiij örtugland i Ekeby [aff] Boss arwom Item Andrisse Jæruidson i Lesberghom j öresland i Lesberghom aff Boos arwom Item Sixtene i Ekeby viij örtugland i Hedhistom aff Boss arwom Item Kallare i Lundby v örtugland i Hedhastom aff Bos arwom Item Lassa Korska v örtugland i Valö aff Boss arwom Item Nissa Magnusson iij öresland

i Sudhra Walö aff kirkionne Item Ingeburge Labba Garps vij örisland ok iij alna i Sudhra Syltom, i Ranastom vj öresland, i Norra Syltom x örtugland i Ekeby j öresland aff Bos arwom Item Olaue i Jædrom xiij örtugland i Sudhrasyltom aff Bos arwom Item Kætilmunda i Syltom ij örisland i Norra Hambrom aff Bos arwom Item Hinza Skanunx stywpbarnom j markland ok vij örtugland . Item Ragualz arwom i Twnom ij örtugland i Tunom aff Boss arwom Item Ingridha arwom i Leesberghe j örisland i Lesberghe aff Booss arwom Item Nisse Laurenzason ȷ̶ (½) mark i Walö Item Byrgere i Rytzsta j öresland i Berghom af Köpunx kirkio testament Item ij öresland i Norra Wælö aff Bonda Magnusson Item .v. öresland i Bywrlundom aff Nissa Laurenzason Item Martene i Valö x öresland i Bywrlundom aff kirkionne Item xiij örtugland i Byrkistom aff Bonda Magnusson, Item Joane Ramborghasson j öresland i Westrahambrom . aff Boss arwom Item Bryniulphe i Norra Ta . iij örisland ther sama stadz aff Jon Laurenzason Item Ödberne Ölscalla j örisland i sama by aff Jon Laurenzason Item iiiȷ̶ (3½) örtugland i Norra Syltom af Raguald Magnusson Item Nissa arwom i Vikusom ij örtugland i Lydom aff Fos arwom Item Pædher i Lydhom j örtugland i Lydhom aff kirkionne testament Item Pedher i Lydhom ij örtugland i Lydhom aff herra Pædher i Munk[athorpe], Item Ramborgha arwom i Berghom ȷ̶ (½) öresland i Twnom aff kirkionne testament . Item Jacobs arwom i Hestalösom ij örtugland i Giwlastom aff Munkathorp ok Kolbex kirkiom testament Item Ingwars arwom i Helghaby ij örtugland i Giwlastom aff kirkionne testament, Item Kætilbyörna arwom j örisland i Miel-

ghastom aff kirkionne testament Item Joans arwom i Wretom ij örtugland i Miælghastom aff kirkionne testament Item Jons Litzla arwom j (½) örtugland i Noastom af kirkionne testament Item Joan Spyrf vij örtugland i Noastom aff kirkionne köpt, Item Olafs arwom i Valby ij örtugland i Hesle aff kirkionne testament Item Ingewalde Kællareswen xij örisland i Bæpy aff Otta Pædhersson Item Ingridha arwom i Helghaby j (½) örtugland i Giwlistom aff kirkionne testament Item Margitta arwom i Syldistom j (½) örtugland i Giwlistom aff kirkionne testament Item Helgha Grotta arwom i Lysöghiom ij örisland i Lysöghom aff kirkionne Item Pedhers Sigerdanxsons arwom j örtugland i Giwlistom af kirkionne testament Item Ingeualdz arwom i Sudherby .v. alna jordh i Giwlistom aff kirkionne testament Item Joan Olafsson i Thygbyle v örisland i Bæppy aff Odhenswi kirkio Item i Sandastom ij örisland aff herra Magnus Throttasson Item j (½) markland i Awlte aff domkirkionne vnder konongx nadh, framledhis allom them som wi hafuom gooz æller ægholuta afdömpt, them hawom wi tildömt thera widhergeld inan eet aar * som the kunno rættelica beuisa at ther war mædh rætto fore giwit Datum Arosie anno & die quibus supra sub sigillis nostris dorso presentium coaffixis.

Original på papper i Kongl. Danska Geh. Arkivet. Märken af två vaxsigiller å baksidan. Några smärre lakuner. Samtidig påskrift: Snæwinge.

* Orden: "inan eet aar" äro efteråt tillskrifna öfver raden.

38.

Räfstetingsdom angående de gods inom Vestmanland, som Bo Jonsson tilltvingat sig af Tideka Petersson; dat. Westerås d. 18 Oct. 1399.

Wi Philippus Karlsson, Riddare konungxdom hafwande i thætta sin a mins herra konung Erikx vegna ok Karl Styrkarsson lagmandz dom hafuande i Wesmanna lande a ærlikx mandz vegna Thord Bonda Riddare kænnomps mædh thesso waro vpno brefue at tha wi hiollom ræfstathing mædh almoghanom aff Norbohundare Twhundare ok Snæwingehundare vppa wars herra konung Erikx ok ware frw drotning Margarete vegna . arom æpter gudz byrdh Mccccxcix vppa sancti Luce ewangeliste dagh nærwarande ærlikom ok andelikom herrom ok fadhrum biskop Thord mædh gudz nadh i Strengnæs ok biskop Niclis i Vester aros herra Sten Bæinctzson ok herra Karl Magnusson Riddara ok Rikesesins radgifuara kærdhe fore oss a sætto thinge skæliken man Ingield Thörnasson thæt Bo Jonsson hafde Tideko Pæterssons godz mædh oræt ok ofuer wæld sik vnder thrughat swa som æra all the godz han atte nidhan Langa hedhe badhe a lande ok i köpstadhe mædh allom thera godzom tillaghom ok gaff ther aldrigh fore pæning æller pænninge wærdh æller nokor man a hans wægna . vtan . trughadhe ok thwingadhe thæn for:da Tideko Pætersson at han skullo hanom them godzen vplata ok bebrefua huilkit wi lætom til thriggia hundara næmpda ranzakan om swa war giort ok om for:de Tideka Pætersson hafde the godzen mædh wilia vplatit ok nokot widher fore takit æller hafde them nokor tidh rættelika forbrutit tha witnadhe fore oss næmpdamennena i Norbohundare

swa ær Pæter Bæinctzson Ingemar Jonsson Stenwaster i Osby Inge i Vifde Petrus Radh Kætiluaster i Gudzio Marten i Hanabergh Ola i Fiærdhaskæl Fastolfuer i Gilleforso Niclis i Mungom, Laurens i Millingaby Laurens Holmbyörnasson ok Ola i Brotaberghom Item i Tuhundare Ingeualder i Hoskastom Pæter i Gilbergh Inge i Skefsta, Abyorn i Löstom Laurens i Kæflinge Byörn i Sorby Byorn i Jædhrum Ola i Lundby Marten i Valsta Kætilbyorn i Cumblum, Andirs i Skædby Ola i Veno ok Joan i Hesleby Item in Snæwinges hundare Bæinkter i Valo Salomon i Nordhanö Hinza Skanung Magnus Thrughilsson Arfuider i Fröswi, Ingwar i Farmandzbodhom Ragwalder i Witnastom Joan Sannasson Lundbyorn i Vpsalom Ola i Riisbro Inge i Thorlundom Niclis i Askastom ok Joan i Græenby at for:de Tideka Pætersson læt the godzen aldrigh vp mædh wilia i sina dagha them for:da Bo Jonsson æller nokrom man a hans wegna ok vpbar aldrigh swa got som ær skærff war (!) wærdher for them han syælfwer æller nokor annan a hans vegna ok aldrigh them förbröt mædh nokrom ræettom brutom æntighi biltogho malom æller androm mærkelikom brutom ok ængen ville mote næmpdommen wædhia Framdelis kunnoghadhe fore oss ærlike mæn ok welborne for:de herra Sten Bæinktzson ok herra Karl Magnusson Riddare ok Rikesins Radgifuare thæt Bo Jonsson hafde sinom testamentariis allom saman befælt ok bidhit swa som hans eghit testamentz breff ok lyuslika bewisar at the fore gudz hedher skuld ok hans siel helso skuldo ther ofuer wara . ok alle til hielpa mædh alle macht ok ræettom troskap the godz igen gifuis ther hanom mædh vræt vppa komen waro ok ængte fore gifuit war hwar

thet mædh skælom kunde finnas Thy tildömpdom [wi] for:da Tideko Pæterssons godz badhe a lande ok i köpstadhe hans rætta arfwingiom til euerdelika ægho fran for:da Bo Jonssons arfuum ok ther mædh æpter næmpdamanna witnom dömpdom wi the breff dödh ok ogild i allom sinom articulis som for[næmp]da Bo Jonssons arfua vppa thenna godzen æ hwar the hælzt kunno finnas æpter thenna dagh Ok förbiudhon hwariom manne thenna for[næmp]da godzen hindra æller quælia ytermer a mote thessom warom dom vidher xl marker fore konungx dom ok siex mark fore lagmandz dom . Datum Arosie anno et die quibus supra sub sigillis nostris appositis in pendenti

Original på pergament i Riks-Arkivet.* Sigillet N:o 2 (med en lilja i skölden) bibehållet.

39, 40.

Protokoll vid en sammankomst i Kalmar omkring d. 25 Juli 1400 mellan fullmägtige från städerna Lübeck, Stralsund, Thorn, Elbing och Danzig samt Drottn. Margareta och arfvingarne till de frälsemän och borgare i Kalmar, hvilka år 1396 blifvit utaf besättningen å de Hanseatiska s. k. fredsskeppen vid Hoborgen öfverfallna och kastade öfver bord; jemte de adliga arfvingarnes förlikningsbref, dat. d. 1 Sept. s. å.

Anno domini &c xiiij^c circa festum beati Jacobi apostoli domini nuncii consulares ciuitatum infra scriptarum in Calmaren ad placita congregati videlicet de Lubek domini Jordanus Pleskowe Heyne de Hachede et Henningus de Rentelyn de Stralessundis Wulffardus Wulflam et Bernhardus vom Rode de Prusia de Thornn Petrus Russe Albertus Russe et Johannes Westerrode de Elbingo Hinricus Damerow Wernerus Wesseling et

Johannes Volmersteyn de Danczik Petrus Vorstenow Conradus Letzkow et Nicolaus Wegener pertractarunt negocia infrascripta.

Int erste handelden se de zake vmme ouerwerpent also dat de heren von Lubeke vnd de stede von Prusen . de wurden des mang vele degedingen enes . dat se nicht annamen wolden de zake mit rechte to bewysende sunder sy seden der vrouwen koningynnen vnd der doden vrunden dat se neen strenge recht in dessen zaken yegen se *horen eft plegen wolden sunder se wolden* * wandele leggen vnd dem vort volgen alse man dar van schedede vp dem dage to Nyecopinge vnd de wandele de se legeden de synt hirna geschreuen

Int erste willen sy de doden began laten dre dage also se dat vppe desse tyt best endegen konnen.

Item willen se senden ij^{c} (200) pelegrimen to hilgen steden.

Item willen se cleden ij^{c} armen lude mit .L. grawen ** lakenen vnd mit ij^{c} paer schoen di se hir senden willen

Item willen se maken ene ewige messe in deme clostere hir in der stat vnd willen dar to thugen preparament vnde laten Hans Nygelsons vnde her Bertolds zone von der Osten vnde her Born Swenssons wapen dar vpp maken laten.

Item willen se maken ene ewige messe hir in der parkerken der doden zele to troste.

* I st. f. de med cursiv stil utmärkta orden, hvilka i originalet äro öfverskrifna, står i Stadtbuch N:o III, p. 127: soken wolden sunder vmme groter eendracht vnde vredes willen wolden se ** S. st: groen

Des gelik willen se ok maken dre ewige messen in dren closteren also ene to Thornn ène to dem Elbinge vnd ene to Danczik dar inne man denken sal der doden zelen to ewigen tyden.

Ok willen se der doden zelen hir began laten to veer quater temperen in dessem jare.

Hir enbouen leggen se iiij^{M} (4000) marc Swedesch dar von M marc Lubesch to Lubik vnd v^{c} (500) marc Prusch to Danczik bynnen jare vnd dage to betalende de der doden vrunde keren mogen in de ere Gades ader anders waer en dat dunket beqwemer wezen.

Desse wandele besworen se alse de von Lubik vor dat ere vnde de von Prusen des gelik vor dat des ere gedan hadden.

To dessen wandele hebben de heren von Lubik gelecht j^{M} marc Lubisch vnde hebben dar to geannamet .l. pelgrimen to hilgen steden to sendende dat andere hebben dy stede vt Prusen angenamet to doende.

Vortmere de jene dy de zone intfangen hebben den steden vorgescreuen enen breff bezegeld van lude als hir na gescreuen steyth

Wir her Bertolt van der Osten riddere Petir Nyelsson knape her Boren Swensson vnd her Stych Petersson riddere bekennen vnde betugen openbare in dessem breue vor allessweme dat wy in yegenwardecheit der hochgebaren vorstynen vnsir leuen genedigen vrouwen vrouwen Margareten koningynnen to Norwegen vnde Sweden vnde waer erffname vnde vorstynnen des rikes Dennemarken van den erbaren he-

ren borgermeisteren vnde rathmannen der stat Lubik vnde den borgermeisteren vnde rathmannen der stede uth Prusen nogafftige zone entfangen hebben van wegene der ansprake de wy to en hadden von vnser doden vrunde wegen de ouerworpen worden vnde laten se vnde de ere van des wegen van aller maninge vnde vurder ansprake gantzliken vnde degher ledich vnde los vnde louen vor vns vnde vor alle vnse vrunde gebaren vnde vngebaren vnde vor alle de yene de vmme vnsen willen doen vnde laten willen dat stede vnde vaste to holdende to ewygen tyden zunder alle list vnde hulperede vnde des to tuchnisse so hebben wy vorbenomede her Bertolt her Peter her Boren vnde her Stych vnse ingesegele an dessen breff hengen laten dy gegeuen is to Calmaren na Godes bord xiiij^{c} vpp sunte Egidius dach des hilgen bichtegers.

Dessen vorgescreuen breff sal man leggen by de rathmanne to Calmaren de den bewaren sullen bet to der tijt dat desse vorgescreuene stücke in den wandelen benomet vullentogen syn zo sullen ze den suluen breff den steden vorgescreuen antworden vnde dar to eren eghenen breff na bornisse van den suluen lude mit erer stad ingesegel besegeld.

Ok begherden de van Lubik vnde de van Prusen von der vrauwen koningynnen dat se eren breff dar vpp geue dat desse zone in erer yegenwardicheith gescheen were dar se to antwerdede dat se wulde kundigen laten vpp allen dingen vnde wolde denne dar na wesen dat en werden solde ere breff mit erem vnde mit erer manne ingesegel besegelt ydoch wolde se vmberedet dar ane wezen.

Item dit sint der borgere namen van Calmaren de ouer bord geworpen worden. erst vt deme stade

Gerd vam Cleye
Lubbert Witte
Borgermeister kyndere
Hinric Reemscher
Hans Witte
Hans Magnesson
Raedmanne kyndere
Gerke Gerdsson
Hans Nyendorp
Gumme Siggessön
Borghere vnd ere knechte
Bertel Hobe
Hans Krumme
Birger Sönessön
Swen Karlsson
Arnd van den Rosen
Lemmeke Rusche
Haqwon Strabwck
Peter Beyer
Mathies Hester
Tyman Francke
Claus Hanssön
Haquon Wergmeister
Claus Botterschütte
Magnes Bulle
Goldbeke
Gudwaster
Hans Knolle
Herman Brand
Ludeke Brand

Holmsteyn Qwatter
Jusse Botilde
Jusse Petersson
Vdder von Suderkoping
Swen Esping
Hans von Dorpmunde
Herman Kempe
Peter Lake
Peter Thoressoen
Simon Schild
Egerd Scherff
Jon Reemsleger
Jon Ingewaldessön
Berger Smyt
Jon Smyt
Erick Karlsson
Swen Germundersson
Botwider Ghöte
Peter Ramse
Oloff Amundessön
Jusse Kock
Birger Offenson
Odge Kulenknecht
Jacob Grvpengeter (?)
Peter Ingemarsson
Claus Rode
Hermen Bylefeldt
Hans vam Elving
Johan sin knecht
Hans Dordenbusch

Lasse Wergmeister
Meister Johan de arste
Tydeke Westuael
Swen Ketelsson
Peter Gummen knecht
Hans Menrekes knecht
Claus Junge
Bencht Röder
Ebbe Sonesson
Magnus Oleffsson
Jon Gummenson
Swen
Oleff Wergmeisters knecht
Johan Hane
Johan de Man
Gerke van Bökelle
Heneke Kuse

Der Borger sint lxxiiij

Item de geste
Eggebrecht Boak (?)
Vlebeche
Flöre

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o I, ss. 276—278, jemförd med en annan i Stadtbuch N:o III, s. 127—129, der i st. f. namnförteckningen några andra vid mötet afhandlade punkter äro upptagna.

41.

Berättelse till Engelska Rådet om thronföljden i de Skandinaviska rikena, uppsatt den 9 Aug. 1400, förmodligen af ett Engelskt sändebud.

Sciendum, quod Regnum Dacie transit per eleccionem liberam, set tamen consueuerunt ibidem semper eligere regales proximiores in sanguine, et si fuerint plures liberi . consueuerunt saltem vnum eorum eligere, qui ipsis eligentibus videtur esse vtilior et sufficiencior, tamen dicitur quod illa talis consuetudo taliter eligendi adeo non artat eligentes . quin eligere possent quemcunque . secundum eorum placitum.

Istis sic presuppositis

Rex Dacie Waldemarus reliquit tantum duas filias
vnam nomine Yngelborgh ex qua descenderat duntaxat vnica filia, patre vero Henrico Duce Magnopolensi,

et aliam Margaretam, que post mortem patris tamquam vna de liberis fuit electa in Reginam, que adhuc (videlicet anno domini M°CCCC^{mo} nono die mensis Augusti *) viuit set cessit vt Ericus Rex modernus eligeretur, qui alias si mater sua non viueret : de iure communi succederet in regno Dacie, cessante huiusmodi iure eligendi, qui post cessionem Margarete Regine . de consensu matris sue fuit electus, et forte eciam cessit tam ipsa quam dicta Margareta ius suum in quantum poterant ipsi Regi moderno Erico.

Item notandum quod . Swecie regnum transit per eleccionem et non per successionem, Set consueuerunt eligere proximiorem regalem, aut vnum de liberis, vt supra de regno . Dacie dictum est, Set regnum Norwegie transit per successionem et non per eleccionem, Set vt sciatis quomodo ista duo regna scilicet Norwegia et Swecia deuenerunt ad Ericum Regem modernum . sciendum est, quod quidam Bergerus fuit Rex Swecie, et quia sine liberis decessit : Ericus frater eius sibi successit et eciam per eleccionem seu consuetudinem supradictam in dicto Regno Swecie, et duxit in vxorem Ingelbergh filiam cuiusdam Aquini Regis Norwegie, ex qua genuit quemdam Magnum, filium et quandam .b. ** filiam, sororem ipsi Magno, quam .b. duxit in vxorem Albertus dux Magnipolensis qui ex dicta .b. genuit filium nomine eciam Albertum,

* De i parentes satte orden äro samtidigt tillskrifna i kanten med samma handstil som det öfriga. ** Euphemia synes vara förblandad med Blanca.

et post decessum dicti Aquini et matris sue Ingelberghis predicte . ex parte matris sue deuenit Regnum Nor[wegie] ad dictum Magnum eo quod dictus Aquinus sine masculis decessit, Et in regno Swecie successit dicto Erico patri suo eleccione secuta secundum consuetudinem prescriptam, Ipse vero Magnus habuit quemdam filium nomine Aquinum qui duxit in vxorem dominam Margaretam Reginam modernam, cui pater suus Magnus dimisit regnum Nor[wegie], et sic ibidem regnauit, et ipse Magnus eius pater retinuit sibi regnum Swecie et ibidem regnauit quousque iniuriose per potenciam armorum per dictum Albertum filium dicte . .b. cum assistencia suorum regnicolorum (!) eo quod eis onerosus erat fuisset captiuatus quem detinuit in captiuitate per septennium, et vsurpauit idem Albertus sibi regnum Swecie taliter qualiter, et sic regnauit ibidem quousque idem Magnus . sic in captiuitate existens . cessisset sibi regnum et deinde vsque ad tempus de quo inferius dicetur. Rebus sic stantibus dictus Aquinus Rex Nor[wegie] filius predicti Magni decessit cui successit in ipso regno Nor[wegie] Olauus eius filius, quem genuit ex dicta domina Margareta regina iure sanguinis, post cuius mortem in vim . Senatus consulti Tertulliani quo cauetur quod mater succedit filio, deficientibus liberis ipsius filii, et prefertur omnibus ipsius filii agnatis, ipsa domina Margareta successit iure sanguinis tamquam proximior de iure ipsi Olauo filio suo, et gaudebat regno totaliter vsque ad tempus infrascriptum. Deinde orta contencione inter ipsam dominam Margaretam tunc plene Reginam tam Dacie quam Nor[wegie] vt dictum est . et prefatum Albertum intrusum in regno Swecie propter certa terras et castra in bello

campestri captiuatus fuit prefatus Albertus rex intrusus per gentes ipsius domine Marg[arete] quem propter periclitatem ipsa domina Margareta tenuit in carceribus per simile septennium et quoadusque solueret lx M marcarum puri argenti intra certum terminum, aut in defectum huius solucionis redderet eidem Margarete possessionem castrorum et regni Swecie et presertim principalis castri de Stokholmis ipsius regni Swecie, quod in defectum solucionis predicte plene factum est, et ipsa electa fuit libere in ipsius regni Reginam tamquam proximior, in vim dicti senatus consulti et ex vi consuetudinis predicti, quia filius suus Olauus fuit proximior ad succedendum in ipso regno iure sanguinis, cessante iure eligendi, Et sic ipsa domina Margareta deuenit ad regnum Swecie firmissimo, ac legitimo iure.

Post que omnia prefata, domina Margareta in vim dicti senatus consulti iure sanguinis in regno Norwegie, Regina, ac in vim ipsius senatus consulti et eleccionis inde secute de ipsa facte, ad regnum Swecie eciam regina, cessit omne ius quod habuit in regno Norwegie prout bene potuit simpliciter, ac eciam omne ius quod habuit in dicto regno Swecio tam ex iure sanguinis, in vim dictorum senatus consulti et consuetudinis . quam ex iure eleccionis prefatorum (!) cessit dicto domino Erico Regi moderno, post quam cessionem admissus est ab omnibus Norwicis in regem Nor[wegie] et electus et admissus per omnes Swecos in Regem Swecie.

Taliter enim prescriptus Ericus deuenit ad hec tria regna, secundum quod hucusque sum informatus, et tale ius habet in ipsis regnis, Et cum et si fuero de predictis plenius informatus plenius scribam.

Ex istis sequitur quod dictus dominus Ericus durante vita sua habet firmum ius in regno Swecie, tum quia electus, et tum ex cessione iuris per dictam dominam Margaretam reginam sibi facta, et liberi sui post eum, cum eligantur . secundum quod consuetum est ibidem fieri, Set animaduertendum est, quod in regno Norwegie quod transit tantum per successionem, et non per eleccionem : ius habet duntaxat ex cessione dicte domine Margarete, que in vim dicti senatus consulti libere successit Regi Olauo filio suo predicto, quod ius non videtur sibi Erico durare vltra vitam ipsius domine Margarete, cum post eius mortem ius succedendi in ipso regno mero iure deuoluatur ad agnatos proximos predicti regis Olaui, cicius quam ad agnatos et cognatos ipsius domine Margarete.

Ceterum licet regnicole dictorum regnorum Dacie et Swecie habeant predictam libertatem eligendi, tamen ipsi regnicole ideo inter alia eligere consueuerunt regales proximiores in sanguine vt supra, ex eo quod vtplerumque post decessum regum ibidem . ad ipsorum proximorum manus . castra et fortalitia deuenire consueuerunt, propter quorum occupacionem, nisi eligerentur : guerre et dissensiones generarentur, Item si eligeretur huiusmodi proximior ab vno regnorum predictorum Dacie vel Swecie : aliud regnum animabitur ad eligendum eundem propter potenciam et assistenciam regni eligentis.

Item in regno Nor[wegie] eciam si per mortem Margarete Regine moderne ius Erici desineret . tamen verisimile est quod propter castra et fortalicia et potenciam, quam habet ex aliis regnis Dacie et Swecie :

regnicole Nor[wegie] ipsum Ericum pro tempore suo admitterent, et tenerent pro Rege similiter et liberos post eum, presertim si eligerentur ad regna predicta Dacie et Swecie propter eorum assistenciam.

Item Poloni, et nonnulle ciuitates tractant modo cum Rege Erico pro liga et assistencia et forte pro liberis suis eciam, quod fortificabit non modicum premissam perpetuacionem in se et suis liberis.

Item pax, quam ex adiuuacione modo senciunt predicta tria regna, eciam fortificabit dictam perpetuacionem, qualem pacem ante hec tempora a CC annis non senserunt nec habuerunt diuisa, nec ipsa tria, nec eorum aliquod, set continue opprimebantur querelis importabilibus *.

Efter original-handskriften eller en samtidig copia i British-Museum (Bibl. Cotton. Nero III. Transacta inter Angliam et Daniam 1364—1589, fol. 13, 14), med öfverskrift: Nota omnia que sequuntur pro successione Regum in regnis Dacie Swecie et Norwegie. — Ett i vissa punkter något afvikande utkast förvaras der äfven.

42.

Wadstena kloster anmodar rikets biskopar och flera riddare att genom sina sigiller bekräfta en i afskrift bifogad handling, hvaruti klostret förklarar sitt samtycke, att den på dess mark belägna byn mot erläggande af tomtören och dagsverken må erhålla stadsrätt; dat. d. 7 Dec. 1400.

Wi syster Ingegiærdh Knutsdotter abbatissa oc Brodher Pedher Confessor oc alt conuentet badhe

* I utkastet tillägges:

Et multa alia que supplere dignentur reuerencie ac magnificencie vestre.

Item ipse dominus Ericus valde dilectus est a regnicolis dictorum regnorum, et ut speramus eciam a deo et sanctis suis . propter eleganciam quam habet tam in persona quam in moribus.

systra oc brödhra i Wadstena closter helsom Idher Erlike herra oc fædhra oc riddara som æra Erkebiscop Hinric aff Vpsala biscop Knut af Lyncöpung biscop Thordh af Strengenæs biscop Thorsten af Skara biscop Niclis af Wæstraris biscop Heming af Wexio hær Karl af Thoftom her Sten Benctsson her Thure Benctsson her Thordh Bonde Rörikson her Algut Magnusson her Aruidh Benctson her Ywar Niclisson her Eric Erlendson her Thyrkil Haraldsson Riddara kerlica medh gudh wi bidhiom idher alla oc hwarn idhra synderlika at i thet breff wilen insighle som wi war nadogha herra oc frw konung Eric oc drotning Margareta oc konungsdömet medh alles wara godhwilia samthykt oc beradhit radh gifuit hafuom swa lydhande ordh fran ordh som hær æpter fölgher.

Wi syster Ingegierdh Knutsdotter abbatissa i Wastena closter oc Brodher Pæther Confessor oc alt conventet badhe systra oc brödhra i sama stadh kiennomps thet oppenbara medh thesso waro opno brefue at aff thy at thenne by Wadzstena hafuir til foren waret en landzby oc vndir swa dana lagh oc ræt som landzby her i Suerike plæghar at wara oc thet i swa mato til æn landzby at blifue rætlika til dömpt ær oc wi thes wel ofuir thenkt hafuom oc wæl besinna kunnom at pelegrime oc annat folk som til for[nemp]de Wadzstena closter oc by sökia fore thera afflat skuld oc andra æronde ey kunno thera bergning her faa at köpa vm thet framdelis en landzby blifue som thet her til warit hafuer oc til dömpt ær som förra ær saght thy ærom wi thes til radhe wurdhne at wi alle for:de medh alla wara godhhwilia oc samthykt oc fulkomelikt beradhet radh hafuom bidhet oc bidhiom war

kiæra nadhogha herra oc frw . konung Eric oc drotning Margareta at the af thera nadh wilden vnna at her i Wadzstena maa wara oc blifua en köpstadh medh swa dana stadz bok oc stadz ræt som i andra köpstedher æra her i landet oc at for:de war kere nadhoghe herra oc frw oc konungsdömet hafua oc nywta alla saköra oc rætheet oc all stykke i forscrifna Wadzstena som the hafua oc nywta i andra köpstedher i landet oc at wi oc for:de wart closter maghe behalda oc nywta tomptöra oc dagswerke i Wastena som ær en half swensk marc oc tolff dagswærke aff huarie fulle tompt ellers alt annat hwat som i for:de by Wadzstena faldir vtan tomptöra oc dagswærke som fore ær saght at for:de herra oc frua oc konungsdömet thet hafue oc nywte som the hafua oc nywta i andra köpstedher her i landet framdelis vm wi nokor breff articulos eller puncta hafuom æller her æpter fa kunnom som for[næmp]da waro herra æller frw æller konungsdömet matto til skadha eller hindir komma a mot thetta wart breff the breff articulos oc puncta mælom wi dödh oc maktlösa oc skula engin makt hafua Oc thetta wart breff skal blifua widh sina fullo makt i allom sinom articulis oc mato som her fore scrifuit staar oc for[nemp]de Wadzstena by skal blifua en köpstadher i alle mato som för ær saght Item en tho at os oc for:da wart closter iordhen i Wadzsten ær til dömpd som fyrra ær saght tha vnnom wi thoc for:de war herra oc fru oc konungsdömet at hafua en gardh medh iordh och hws som them bekuemelikit maa wara i Wadzstena til thera behoof oc nytto vtan tompt öra oc dagswærke Oc til mere bewaring at allom thessom forscrifnom articulis (!) oc stykke skula stadhugh oc

fast oc ogenkallelik blifua oc haldas i alle mato som fore scrifuit staar vtæn alt arght oc hiælparedhe tha latom wi for:da syster Ingegierdh abbatissa oc brodher Pæther confessor oc alt conuentet badhe systra oc brödhra war incigle medh wilia oc witskap hængia fore thetta bref oc hafuom wi bidhit Erlica herra oc fadhra oc riddara som her æpter standa scrifne swa som ær Erkebiscop Hinric i Vpsalom biscop Knut af Lyncöpung biscop Thordh af Strengenes biscop Thorsten af Skara, biscop Niclis af Westraris biscop Biorn af Abo biscop Heming af Wexio, her Karl af Thoftom her Sten Benctsson her Thure Benctsson her Thordh Bonda Röricsson her Algut Magnusson her Aruidh Benctson her Ywar Niclisson her Eric Erlendson oc Thyrkil Haraldson riddara lata thera incigle til witnisbyrdh hængia fore thetta breff Datum Wadzstena anno domini M° quadragentesimo in octaua sancti Andree apostoli.

Oc til mere-wisso oc sanheet at thetta alles wara forscrifna miwka bön oc fulkomplik godwile ær i alle mato som forscrifuat staar tha latom wi for:da abbatissa confessor oc conuent badhe systra oc brödhra war insigle hængia for thetta breff Datum anno domini Mcd° octava sancti Andree apostoli.

Original på pergament med fyra vidhängande sigiller i Kongl. Danska Geh. Arkivet.

43.

Sten Bengtsson, konungens domhafvande, frändömer å ting i Nyköping d. 1 Febr. 1401 uti konungens egen och flera rådsherrars närvaro Niklis Boson en gård i Löt som han tagit i böter uti en lifssak.

Jak Sten Beinctzson riddare höghburens herra oc första mins herra konnng Erikx domhafuande i thet sin han sina erikxgatu redh kænnes mædh thesso mino opno brefue mich hafua i gen dömpt Ragnare i Hakstum en gardh i Löt liggiande fran herra Nicles Boson riddare vppa satta thinge i Nyköpunge innan mins herra konungsens nærwaru oc flera rikesins radhgifuara . huilkin gard som for:de Ragnar hafde honum pant sat för the böter . som Pedher i Glipastum hafdhe herra Niclisse Boson vtfæst for sins sons liiff epter . thet the böter ey laghlica utfæsta waro thy at herra Niclis Boson matte eigh lösn taka for hans liiff oc engin magh liiff gifua vtan konungin oc hwat ræt som herra Nicles hafuer til thes fornempda Pedhers son tha tale til hans ther landz lagh vm (!) oc förbiudher jach hwariom man vppa mins herra konungsins vegna then for:da gardhin ytermer hindra mote thessom dom widher xl . march til konungs ensak Scriptum Nicopie Anno domini M°cd° primo in profesto purificacionis beate virginis meo sub sigillo

Original på pergament i Riks-Arkivet. Sigillet bortfallet.

44.

Staden Lübeck upplåter mot 1200 mark Lübska till borgmästare och råd i Kalmar 60 marks årlig ränta af stadens qvarnar; dat. d. 24 Juni 1402.

Universis et singulis ad quos presens scriptum peruenerit Aduocatus consules et commune ciuitatis Lubicensis Salutem in omnium saluatore. Presencium testimonio litterarum recognoscimus et constare cupimus omnibus euidenter Nos vnanimi consilio et consensu, rite et rationabiliter in nostris molendinis vendidisse discretis viris Proconsulibus et consulibus ciuitatis Calmariensis presentibus et futuris Redditus Sexaginta marcarum lubicensium denariorum wicbelde pro mille et ducentis marcis eorundem denariorum nobis integre persolutis et in nostre ciuitatis usus necessarios expositis et conuersis Quos quidem redditus dimidios in festo Natiuitatis christi et dimidios in festo Natiuitatis sancti Johannis Baptiste camerarii nostri qui pro tempore fuerint ipsis ex nostre ciuitatis pixide ministrabunt annis singulis expedite, Possumus tamen predictos Redditus Sexaginta marcarum pro mille et ducentis marcis predictorum denariorum reemere quandocumque nostre placuerit voluntati, Quibus sic reemptis nulli prorsus ad persolucionem tenebimur eorundem, Ad hec premissa nos concorditer testes sumus Quare in testimonium premissorum Nostro Sigillo fecimus roborari, Datum anno domini m°ccccij° in festo natiuitatis sancti Johannis Baptiste

Original på pergament med vidhängande sigill i staden Lübecks arkiv. — Genomskuret.

45.

Natariats-intyg om det uppdrag Linköpings domkapitel gifvit N. N. kyrkoherde i Herseme (Häradshammar) och kanik i Westerås, att framföra dess klagomål hos Påfven öfver de' oförrätter och det förtryck domkyrkan i nära 40 år lidit och ännu måste utstå; dat. d. 7 Mars 1403.

In nomine domini Amen Anno a natiuitate eiusdem Mcdiij° die vij° mensis marcij hora terciarum vel quasi indictione vndecima pontificatus sanctissimi in christo patris ac domini domini Bonifacii digna dei prouidencia sacrosancte Romane ecclesie pape noni anno xiiij°

Nouerint vniuersi et singuli hoc presens instrumentum publicum inspecturi lecturi et audituri quod in mei notarii publici et testium infrascriptorum presencia personaliter constituti venerabiles et circumspecti viri domini prepositus et capitulum Lincopense lamentabiliter in animo gerentes et diligencius considerantes quot et quantas tribulaciones persecuciones calamitates et miserias bonorum et possessionum suarum inuasiones direpciones priuilegiorumque et libertatum suarum depressiones et conculcaciones ab annis ferme quadraginta proxime transactis cathedralis ecclesia Lincopensis in regno Swecie in personis et bonis suis pretextu gwerrarum et alias peruerso regimine tyrannorum grauissime perpessa est et cum augmento patitur incessanter interim facultatibus destituta quod de omnibus redditibus et prouentibus suis vix sibi sufficit ad vinum, ceram, oblatas et thus, pro sacrificio et diuino officio sustentando et minus ad sui ornatum et dirutorum reparacionem et conseruacionem ac fa-

brice olim permagnifico et sumptuoso opere incepte conseruacionem Et idcirco pro releuando et vtcumque erigendo miserabili statu prefato ecclesie Lincopensis prepositus et capitulum predicti ad sanctam sedem apostolicam tamquam matrem et magistram consolatricemque et defensatricem omnium ecclesiarum respectum et singulare refugium habentes ac in ea anchoram tocius spei et fiducie sue ponentes, honorabilem virum dominum N. rectorem parochialis ecclesie de Herseme Lincopensis dyocesis canonicum Arosiensem presencium exhibitorem presentem et onus procuratoris in se sponte suscipientem deputauerunt constituerunt et ordinauerunt suum verum et legitimum procuratorem actorem rectorem negociorum gestorum nuncium et commissarium specialem cum omni humilitate deuocione et reuerencia ad supplicandum et impetrandum a sancta sede apostolica omnes indulgencias et remissiones ordini sancti Augustini datas et concessas vt quemadmodum ibi sunt sic et hic in ecclesia Lincopensi fierent cotidiane et perpetuo durature omnibus ecclesiam Lincopensem deuote visitantibus ac pro sui fabrica et reparacione et conseruacione manus porrigentibus adiutrices vel alias indulgencias cotidianas et perpetuas quas dominus noster apostolicus de sui speciali gracia et potestatis plenitudine pro dicta ecclesia Lincopensi dignatus fuerit elargiri ad impetrandum et obtinendum confirmacionem eiusdem sedis apostolice de et super perpetuacione priuilegiorum dominorum videlicet Henrici Benedicti et Nicolai bone memorie quondam episcoporum ecclesie Lincopensis predicte capitulo suo Lincopensi in releuamen onerum ipsis diuersimode incumbencium circumspecta

prouidencia iuxta tenores literarum suarum datorum ac misericorditer concessorum, In quorum quidem priuilegiorum pacifica, libera et quieta possessione hactenus fuerant et adhuc sunt inconcusse [ecclesia et] capitulum memoratum, Et ad omnia alia et singula faciendum gerendum excercendum et prosequendum que circa premissa et quelibet premissorum necessaria fuerint seu quomodolibet oportuna eciam si talia sint que mandatum magis exigant speciale et que dicti constituentes facerent seu facere possent si personaliter interessent promittentes mihi notario infrascripto vt publice persone pro omnibus quorum interest vel intererit sollempniter stipulanti [ɔ: -tes] se ratum et gratum perpetuo habituros totum et quicquid per prefatum dominum N. eorum nomine actum gestum procuratumve fuerit in premissis vel quolibet premissorum. Acta sunt hec in loco capitulari cathedralis ecclesie Lincopensis anno. die indictione et pontificatu quibus supra in presencia et testimonio honorabilium virorum dominorum Sunonis Trwlla, Danielis, Öduasti Magni Karuli & Benedicti de Hundabærgh prebendatorum ecclesie Lincopensis testium ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, Sub secreto predictorum dominorum capituli Lincopensis presenti instrumento apposito inpendenti. Ego vero Jo[hannes] Hil[debrandi] clericus Lincopensis dyocesis publicus imperiali auctoritate notarius premissis deputacioni constitucioni et ordinacioni ac omnibus aliis et singulis dum sic agebantur et fierent vna cum testibus suprascriptis presens interfui eaque in notam recepi et in hanc publicam formam redegi quam eciam manu propria scripsi signoque meo consweto signavi per dictos dominos prepositum et capitulum Linco-

pense requisitus et rogatus in testimonio omnium premissorum.

Afskrift från förra hälften af femtonde seklet i en pappers-codex i qvartformat, som tillhört Wadstena kloster, nu förvarad i Uppsala Univ. Bibliothek. Benzelii katalog N:o 6 (fol. 44).

46.

Algot Magnusson med flera anförare för Drottning Margaretas trupper på Gotland afsluta ett stilleständ med de Preussiska riddarne; dat. Slite d. 16 Maj 1404.

Wi Algut Mangnusson, Mangnus Stuer, Otto von Peccatel, Knut Vtesson . Peter Akesson ridder Swen Stuer Trut Hass Swen Pyk Claus Vleff Conrat Nypers knapen, dun witlich allen, die desen brieff sehin adir horen lesen dat wi^e mit den erbarn herren von Pruszen die nv tur tiet off Gotland sien, eynen frede hebben . opgenomen vnd gededingt, die sal stahin dre weken fol na dem pingsdage negest komende von allen den jenen die wi nv hebben op Gotland vnd bynnen der tiet noch komen mogen ane allirley argelist, also dat wi bynnen der tiet botschaft czu vnser frawen koningynnen tu Denemarken senden solen vnd willen, er tu fragende wo sie it holden wille von des landes wegen Gotland mit dem homeister vnd sienen orden, vnd solen vnd wellen en bynnen dren weken als vorgeschreuen steet eyn antwert tu brengen, desen frede gelofe wi^e ridder vnd knecht vorgeschreuene vor alle di^e jene die nv mit vns op Gotland sien vnd noch bynnen der tiet komen mogen von der konygynnen wegen tu Denemarken off dat land tu Gotland stede vnd vaste tu holden, by truwen vnd eren ane allirley

argelist als vorgeschreuen steet, Ok hebbe wi gedegedingt mit den vorgeschreuenen herren von Prussen di^{e} nv op Gotland sien als von des huesses wegen Slyt, dat wi op Gotland gebuwet hebben, alle vnse gut dat wi^{e} op dem huesse hebben, bynnen desen nechsten dren ader vier tagen von dem huesse tu bringen, vtgenomen blyden bussen . vnd alle armbroste die ane stegerepen sien, dat sole wi^{e} in dem slote laten ok sole wi^{e} alle lefende vy^{e} das in dem slote is, vt drifen vor dat huess, den tu nutte, den it tu gehoret vnd nv bed midweke nehst komende sole wi^{e} vnd willen dat egeschreuene huess Slyt mit der sonnen opgank vorburnen bed in den grunt, dat alle dese vorgeschrefen saken vnd degedingen by guden truwen ane argelist stede vnd faste, sollen geholden werden von vns vnd den vnsen als ofen geschreuen steyt, des hebbe wi ridder vnd knecht egeschreuen vnse ingesegele, an desen brieff gehangen die geschrefen vnd gegefen is vor Slyt op Gotland in der jartal Cristi viertienhundert jar vnd im vierden jare am nehsten fridagen vor pingsten.

Original på pergament med (10) vidhängande sigiller uti K. Geheim-Arkivet i Königsberg.

N:o 1. "S. Algot Magnuson ridder"; vapnet 3 sjöblad.
N:o 2. Magni Sture; vapnet ett gumsehufvud.
N:o 3. S. Ottonis v. . . . catel militis; vapnet en tvärbjelke.
N:o 4. S. Knut Vtss. . . . . . . Skölden tudelad på längden; i ena fältet en half lilja, i det andra två snedbjelkar.
N:o 5. Vapnet en båt.
N:o 6. S. Trogoti Ha . . Skölden tudelad på längden.
N:o 7. . . . . nis Piik. I skölden en hand?
N:o 8. S. Sven Sture. Skölden tredelad genom en uppåt vänd vinkel.
N:o 9. Blott fragment.
N:o 10. S. Conr. . . . . . . Vapnet en enhörning.

47.

Höfvidsmännen för de Preussiska städernas trupper på Gotland underrätta förenämnde städers borgmästare och råd, att Johan von Pütten och Kurd Leczkow höllos fångna af H. Abraham Broderson på Kalmar slott, men att underhandling vore å bane om deras frigifvande och fred med Drottning Margareta; dat. Guldborg på Gotland d. 27 Juni 1404.

Den erbaren borgemeistern vnd Radmannen der stede Thorn Elbing Koningberg vnde Danzik.

Na dem grute leuen Hern vnd vrunde wy don Jw to weten dat wy werliken vornomen hebben dat de Denen hebben geuangen her Johan van Pütten vnd her Curd Leczkowe vnd holden se geuangen to Calmaren In deme torne, vnde scolle (!) de mit en gesegelt was hebben se her gesandt vnd de brochte enen bref van en dem Komptur van der Balige, biddende den Kompthur dat he wolde scryuen her Abraham Broderssone dat se mochten vp ere truwe gan, vnde mochten teen to den steden de in Denemarken sint wante vnse here de Homeister se heuet vtgesandt an de stede mit en touorramene enes vredes tusschen der Konynginne vnd vnsen hern Ok sante her Abraham mit syme denere dem Kumpthur van der Balige enen bref begerende dat he wolde senden ij riddere vnd ij erbar mannen an de Konynginne ok touorramene ens vredes vnd solde ok in veligen dagen stan alle de wyle dat de boden vte weren, dat duchte vnsen Herren vnd vns nicht nutte sin . sint dem male dat de Huskumpthur van Danzik mit den sendeboden an de Konynginne getogen sint vmme des suluen vredes willen touorramende vnd nv wy ok mit ganser macht

vor dem slote liggen Goltborch genomet. Vort so wetet dat de Kompthur van der Balige wil scryuen her Abraam dat he wille her Johan vnd her Curd mit eren deneren laten vp ere truwe gan vnd dar wil he gud vor sin dat se holden sollen. Wille gy icht dat wy hir by dun sullen dat moge gy vns scryuen. Desse tydinge hebbe wy vp dessen dach Got sy mit iv Gegeuen vor Goltborch up Gotlande des vrydages Johannis baptiste.

Houetlude der iiij stede vt Prusen nv vppe Gotlande wesende.

Samtidig afskrift i Danzigs Stadtbuch N:o IV, s. 47.

48.

De Preussiska befälhafvarne på Gotland afsluta ett stillestånd med de tre nordiska rikena, intill midsommar följande år; dat. d. 1 Juli 1404.

Wir bruder Vlrich von Jungingen kompthur czur Balge Johan von Schonenfeld kompthur czu Osterode Graffe Johan von Seyn kompthur czur Mewe Frederich von Wallenrode kompthur czu Strasberg Henrich von Swellenborn kompthur czum Tuchel Wilhelm von Eppingen huskompthur czu Konigsberg Conrad von der Veesten (?) huskompthur czu Danczke Johan vom Tyergarten Grosscheffer czu Marienburg vnd Johan von Tethvytcz fogt czu Gotland, Deutschs[en] ordens thun offinbar allen die desen brieff ansehen ader horen lesin, das die erbarn sendeboten von den steten her Jordan von Pleskaw burgermeister tzu Lubeke her Wulff Wulfflam burgermeister czum Sunde her Lodewig Nuwe-

kirche ratman czum Gryffeswalde eynen frede geteigdingt vnd begriffen haben czwisschen dem hoggebornen irluchten koning Erike czu Denemarken Sweden vnd Norweyn &c vnd der irluchten frawen Margarethen konigynnen czu Sweden vnd Norweyn vnd waer erbname des riches Denemarken, eren mannen, dynern vnd allen inwonern der dryer riche, vnd die durch eren wyllen thun vnd lassen wellen, von eyme teyle, vnd vnserm homeister sienen orden vnd allen die durch sienen willen thun vnd lassen wellen vom andern teile, der frede sal sich anheben am nehsten mitwochen vor sendte Margarethen tage der heiligen iuncfrawen nehst komende vnd sal stehen bas czu sendte Johannis baptisten tage siener gebort nehst czu komende, off deme lande vnd off deme wasser ane arig czu halden, were abir eyngerley furste herre ritther ader knecht, her were wes gradus der were, der beussen den dryn richen besessin were, vnd des vorgeschreuenen herren konigs ader der frawen konigynnen man were, der vnsers homeisters orden ader die sienen mit hanthaftiger thaet angegriffen hette vor dessem kryge, von deme ader von den sal vnser homeister vnd der orden gerne nemen das glich vnd recht ist, kan vnserm homeister von den glich vnd recht gescheen, so sollen sie des fredes genysssen, geschege im abir keyn glich vnd recht, thete denn vnser homeister vnd sien orden etwas dorumb, do sal der frede mete vngebrochen blieben . were ouch eyngerley furste herre ritter ader knecht, welcherley status der were, der vnsern homeister vnd sienen orden etwo mete bynnen dessem frede angriffe, vnd thete den ouch vnser homeister vnd sien orden etwas dorumb off den der den schade thete ader

getan hette, do sal der frede ouch nicht mete gebrochen werden Ouch weres sache das die stete in der Hense de vnsere stete mete vorbunden sint, mit ymande schelunge hetten, vnd sie etwas dorumb theten, do vnsere stete ader die eren mete weren, do sal der frede ouch mete vngebrochen blieben, bynnen deszem vorgeschrebenen frede sal man eynen beqwemelichen tag czu Schonore ader czu Calmarn vorromen, czuuorsuchende, ap vnser homeister vnd der orden mit dem vorgeschreuenen herren koninge vnd der frawen konigynnen vmb das land Gotland vnd die stad Wysbu in guten vnd fruntschaft entrichtet konnen werden, konde des nicht gescheen, so sal der frede glich wol steen, als vorgeschreben ist, do mete wir vnsers rechtes beyder seyte vnuersumet wesen sollen, vnd ap vnser homeister vnd der orden, nach der cziet als deszer vorgeschreben frede steet dem herren koninge vnd der frawen konigynnen, den frede offsagen welde, das sal he thun mit sienen vorsegelten brieffe czu Helschinburg vnd nach deme tage wenne der brieff czu Helschinburg geantwert wirt, sal der frede sechs wochen steen, ouch sollen alle gefangene die von beyden seyten gefangen sien, tag haben bas czu der nechsten tagfart, wurde ouch bynnen deszem frede ichts vnwyssende genomen, das sal man von st. . . . . ende wirt vnuorworren weder geben vnd wurde ymandes von beyden seyten bynnen dem frede in semelicher masze gefangen sal des gefengniss ledig vnd loess sien vnd sien gut vnd habe sal man im weder geben, Deszen vorgeschrebenen frede, vnd alle artikele geloben wij egeschrebene kompthure huskompthure Grosscheffer vnd fogt von vnsers Homeisters wegen vor in vnd sienen [landen] Prussen

vnd Lyfflande by guten truwen .ane allerley argelist stete vnd veste czu haldende, czu merer befestunge desir ding habe wir vnsere ingesegele an desen brieff lassen hengin der gegeben ist in der jartzal Cristi vierczenhundert jar vnd im vierden jare am dinstage nehst nach sendte Petri vnd Pauli tage der heiligen apostel.

Original på pergament, med (7) vidhängande sigiller i Geheim-Arkivet i Königsberg. Flera hål äro skafde derå. Det sista sigillet visar ett lam med ett kors; omskriften tyckes hafva varit: Sigillum advocati Gotlandie.

49.

Riddarne Folmer Jakobsson (Lunge) och Thomas von Vitzen förbinda sig att hålla det emellan K. Erik och Drottn. Margareta samt Högmästaren Conrad von Jungingen aftalade stillestånd och derå skaffa de förstnämndas ratification; dat. Wisby d. 1 Juli 1404.

Ich Folmer Jacobsson Longe von Tweten vnd Thomas von Vyczen rytthere thun wyssintlich vnd offinbar allen die desen brieff ansehen ader horen lesin, das wir den frede volczihen sollen vnd wellen, den die erbaren sendeboten von den steten her Jordan Pleskaw burgermeister czu Lubeke her Wulff Wulfflam burgermeister czum Sunde vnd her Lodewig [Nuwekirche], ratman czum Gryffeswalde geteigdingt vnd begriffen haben czwisschen dem hoggebornen irluchten konig Erike czu Denemarken Sweden Norweyn &c vnd der irluchten frawen Margareten konigynnen czu Sweden Norweyn vnd waer erbname des riches Denemarken &c vnd allen den eren von eyme teile, vnd dem erwirdegen geistlichen herren herren Conrad von

Jungingen homeister des deutschen ordens vnd allen den sienen vom andern teile, der frede sich anheben sal. am nehsten mitwochen vor sendte Margareten tage der heiligen juncfrawen nehst komende vnd sal stehen bas czu sendte Johannis baptisten tage siener gebort nehst czu komende off deme lande vnd off dem wasser ane arig czu halden, vnd geloben dem erwirdegen herren homeister vnd sienen orden von vnsers herren konigs vnd vnser frawen konigynnen wegen vorgeschreben by guten truwen vnd eren den frede in allen worten wiesen vnd artikeln als he in deme fredebrieffe begriffen vnd von vns vorlybet ist, ane allirley argelist stete vnd veste von vnserm herren konige vnd vnser frawen konigynne vnd allen den eren der dryer riche czu haldende, vnd ouch das der fredebrieff in glichen wiesen worten vnd artikeln, als he in desis brieffs gebunge begriffen vnd allumelang vorliebet ist, von den herren, die in den selbigen brieff czu schriebende, namelich benumet sien, vorsegelt solle werden, vnd wenn dem erwirdegen herren homeister der rechte fredebrieff also volczogen, geantwert wirt, so sal deser brieff fordan keyne macht me haben, czu merer sicherheit vnd befestung desir dinge habe wir vorgeschrebene rittere vnsere ingesegele an desen brieff lassen hengen, der gegeben ist czu Wysbu in der jartzal Cristi vierczenhundert jare vnd in dem vierden jare am dinstage nehst nach sendte Petri vnd Pauli tage der heiligen apostele.

Original på pergament med tvenne skadade sigiller i K. Geheim-Archivet i Königsberg.

50.

Drottning Margareta till borgmästare och råd i Lübeck, med svar å tre deras bref, hvaraf ett om de Preussiska fångarnes frigifvande, och begäran om Lübecks bemedling för bibehållande af det nuvarande förhållandet emellan Hertiginnan af Slesvig, Holsteinarne och Ditmarskerne, till dess en fullständig uppgörelse med Lübecks biträde kan ske, samt om underrättelse rörande utgången af deras beskickning till Preussen; dat. Jönköping d. 11 Nov. 1404.

Margareta dei gracia Waldemari
Danorum Regis filia

Vruntlike grot touoren ghesant, wi dancken ju leuen sunderghen vrundes vor vele gudes vnde doen ju witlick dat vns dre juer breue wurden nw an dunredaghe vnde er queme wi nicht to vnse sone wente . wi weren vpgheuaren . to deme . Holme . In deme sulfuen . werfue dar ghy vns in dem enen . breue nw van screuen van des gudes weghene alse de van Reuele screuen dat en vnde mer kopluden to horde, vnde hebben vns dar also ane beuiset, alse den . van dem Holme wol witlik ys dat wy hopen wi hebben dar nene sculd ane, vortmer vmme den knecht de de by Peter Hughen was alse gy in deme andern breue screuen, dar wille wi gerne vmme vraghe vnde willen vns dar . ane bewisen alse wy best . moghen . vortmer vmme de vangenne van Prutzen alse ghy screuen in deme dridden breue wetet dat vnse sone vnde wy hebben se nw wedder to dem homeyster ghesant, vrij vnde los erer ghefencknisse . alse den Ridder de borghemeistere, vnde de mit en ghevangen wurden de to vnse hant quemen vnde hopen to gode he wille vnse sone vns vnde desse Rike jo . deste . vurdere helpen . vnde sterken jn . allen . stucken vnde vnse here . got vnde gy

konnet . dat, wol . dyrkennen dat wi dat vmme des besten willen ghedaen hebben . Vortmer so bidde wy Ju vruntliken dat gy dar to helpen vnd ju dar truweliken ane beuisen willen . dat . yt moghe bedaghet werden twischen der hertichinnen van Sleswigh eren . kinderen . den Holtzeden vnde den Dytmerschen . bet also lange dat ghy vnde wy vnde mer vrunde . dar by komen . moghen . doch also dat mallich jn syner were . beholde . dat he hir to ghehat heft vnde dat mallich sines Rechtes vnuorsumet sy an beyden siden wente wi ju hir ane node anders bidden wolden men dat vns duchte dat liik vmme liik . were an beyden ziden . doet hir by vnde by allen andern zaken alse wi wol to Ju louen, dat ghy gerne doen vnde screuit vns to by dessen boden wo lange it wert bedaghet vnde eyn antwerd van dessen vorscreuenen stücken . wente wi . der hertichynnen vnde den van Hamborch vnde den Holtzsten oc by dessen sulfuen maten to screuen hebben. Vortmer alse ghy vns lest screuen alse her Jordan van vns schedede . dat ghy dar vmme Jue boden, jn Prutzen hadden . vnd were . noch nicht wedder komen dar vmme scriuet vns wedder by dessen boden wat antwerde ghy dar van ghekreghen hebben . vnde wo ghy vnde mer der anderer stede it dar vmme hebben willen . Vortmer wetet dat vnse sone varet nw to Norghweghen vnde wi to Denmarcken dar vmme willè ghy icht sunderghes dat wi vmme Juer leue willen doen moghen dat screuit vns dar hen to . dar mede . beuele . wi ju gode Scriptum in villa nostra Jönæcöpung Anno domini MCd quarto die beati Martini episcopi et confessoris nostro sub Secreto.

Utanskrift:

Prouidis & Circumspectis viris dominis proconsulibus & Consulibus Ciuitatis Lubicensis amicis nostris sinceris detur hec

Original på papper i Lübecks Rådhus-Arkiv.

51.

K. Albrekt förklarar för Tyska Ordens-Högmästaren och hela orden, att om han haft eller har någon rättighet till Gotland och Wisby, öfverlåter han densamma nu till K. Erik, hans afkomlingar och de trenne rikena Sverige, Danmark och Norge; dat. Flensborg d. 25 Nov. 1405.

Vruntliken grud to voren Ju erwerdighe ghestlike here her homester to Prutzen vnde deme gantzen orden du wy konyngh Albrecht hertoge to Mekelenborch greue to Zwerijn to Stargarde vnde Rozstoc here, witlik mit dessen breue dat eft wy ienighe rechticheit had hobben edder hebben an deme lande Gotlande vnde der stad Wysbu de hebbe wy vmme sunderger leue vnde vreundscop willen deme hochgeborn fursten vnsen leuen oeme koningh Erike vnde synen eruen vnde nakomelingen vnde den dren ryken alse Sweden Dennemarken vnde Norwegen mit gudeme willen na vnses rades rade vnde volbord vorlaten vnde vorlaten an desseme ieghenwardigen breue van vns vnde vnsen eruen to ewygen tyden worvmme wy iwer herlicheit mit gantzer begheringe bidden dat gi deme vorbenomeden heren konigh Erike vnsem oome vnde den vorscreuenen ryken vmme dit vorscreuene land Gotland vnde stad Wisbu alle stucke to deme besten keren

vnde wes gi edder juwe nakomelinge de orde edder de iwen mit deme vorbenomeden vnsen oeme edder der vorbenomeden drier rike rade enden vnde dun vnde dat gi en van iw antwarden Gotland vnde Wisbu dat ys vnse volkomene wille vnde volbord vnde wy noch vnse eruen edder jemant van vnser edder vnser erue wegen willen edder scholen iw edder iwe nakomelinge edder den orden nummer schuldigen manen veyden anspreken edder vpsaken to ewigen tyden dat gi also dun vmme Gotland vnde Wysbu also vorscreuen steyt. Alle desse vorscreuene stucke vnde articule vnde en yslik by sik stede vnde vast vnde vntobroken to holende in aller mate also vorscreuen steit loue wy koningh Albrecht vorbenomede mit vnsen eruen iw vorbenomede here homester to Prutzen iwen nakomelingen vnde deme gantzen orden in guden truwen sunder allerley arch vnde hulperede vnde des to hogre bewaringe vnde groter bekantnisse zo hebbe wy vnse inghesegel mit willen vnde wiscop henget laten vor dessen breff Hir sin an vnde ouer ghewesen to tuge vnde merer witlicheit alle desser vorscreuenen stucke vnse truwen ratgheuer naghescreuen vnde des rikes rad van Dennemarken vnde de erbaren sendeboden van den steden naghescreuen also her Otto Veregge her Vicke Bere her Hinrik Kulebusch her Mathias Axecowe riddere vnde Hinrik Qwitzowe knape, biscop Eschil to Rypen her Niclos Yuersson her Pritbern van Putbusch her Peter Niclosson van Agarde her Johan Öleuesson her Johan Scarpenberch her Berneke Schinkel her Johan Tomasson her Gustaff Leecsson her Nicles Tuuesson, prouest Dibbern van Odenzee her Hinrik Westhoff, borgermester her Rey-

nard van Kaluen ratman to Lubek her Meynard Bucstehude to Hamborch her Johan van der A to Rozstoc her Hermen Meyger to der Wismer vnde her Wlf Wlflam to dem Sunde, borgermeistere vnde vele andere erbare lude de louen vnde tuges werdich synt Gheuen vnde screuen to Vlenseborch na Godes bort verteynhundert iar in deme viften iare dar na an Sunte Katherinen daghe der hilgen juncfrowen.

Original på pergament med vidhängande sigill uti Geheim-Arkivet i Königsberg.

52.

K. Albrekt erkänner sig hafva genom sin kansler Johan von Bentlage utaf Jöns Magnusson, domherre och Jesse Brun, borgmästare i Aarhuus, emottagit 2000 mark Lübska penningar, för hvilkas betalning 10 riddare förbundit sig att gå i borgen (inlager); dat. d. 22 April 1406.

Wy Albrecht van godes gnaden der Sweden vnde der Goten Koning Hertoghe to Meklenborg grewe to Zwerin to Stargarde vnde Rostok here bekennen vnde betugen . openbare an dessem breue dat de erwerdigen her Jens Magnesson domhere to Arhusen vnd Jesse Bruen borgermester dar sulues . vnsem leuen truwen canceler her Johanne van . Bentlage . hebben to vnser hand to ener nuge vnd to rechter tijd betalet vnde bered twe dusent lubesche mark pennige . alse to Lubeke genge vnd geue sint van der Erbaren Riddere wegen here Nicles Ywersson Pritbern van Putbusch Peter Niclesson van Agarth . Johan Olauesson Byorn Olauesson Johan Scarpenberg Berneke Schinkel . Johan Tomasson, Jones Tuenssen vnd Gutzstaff Lekesson . de

se vns vnde vnsen eruen vorbreuet hadden vppe paschen to bereden de vorleden is . vnd eyn inleger dar vp gelouet alse de breff vtwisede dessen suluen breffes vnd lofte vp de vorbenomeden twe dusend lubesche marc . late wy vnd vnse eruen de vorbenomeden ridderen alle vnd ere eruen gantzliken qwijt leddich vnd loos vnde des to hoger tuchnisse hebbe wy vnse Ingezegel witliken hengen . laten In dessen breff de geuen is na godes bord . veerteyn hundert Jar . an deme sosten Jare des donredages na Quasi modo.

Original på pergament med vidhängande sigill i K. Danska Geh. Arkivet.

53.

Borgmästare och Råd i Lübeck intyga att Johan Bentlage i deras närvaro erkänt den i föregående handling omnämnda betalning; dat. d. 23 April 1406.

Wy Borghermestere. vnde Radmanne der stad to Lubeke bekennen vnde betugen openbare in dessem breue vor alsweme dat de erbar man her Johan Bentlage kentzeler des hochgeborn forsten koning Albertes hertoghen to Meklenborch vnde greuen to Swerin in vnser jeghenwordicheyt openbarliken bekande dat de erbaren lude her Jons Magnesson domhere to Arhusen vnde Jesse Brun borghermester dar sulues eme to behoeff koning Albertes vorbenomet tor noghe vnde to danke betalet hadden twe dusent Lubessche mark dar vor de duchtighen riddere her Niggels Ywersson Pritbern van Pudbusch her Peter Nigelsson van Agard her Johan Oluesson her Byorn Oleuesson her Johan

Scherpenberch her Bernieke Schinkel her Johan Thomasson her Jens Tuesson vnde her Godstaff Leekesson myt ener sameden hand ghe louet hadden vppe den passchen negest vor leden to betalende, vortmer bekanden desse vorscreuen her Jens Magnesson vnde Jesse Brun dat se von deme vorscreuen hern Johanne Bentlaghen vntfanghen hadden den breff vppe de vorscreuen twe dusent mark van den vorbenomeden ridderen besegeld vnde des to tuchnisse is vnse segele an dessen breff ghe hanghen de screuen is na godes bord veirteynhundert vnde in dem sosten jare des vridaghes na Quasi modogencti

Efter en af Johannes Hartwici, "clericus Ottoniensis diocesis notarius publicus", å Kallundborg d. 1 Juli 1437 utfärdad vidimation, hvari äfven det föregående, likasom de tvenne närmast följande dokumenterna, är intaget. Original på pergament i K. Prov. Arkivet i Stettin.

54.

Johan v. Bentlage erkänner sig hafva å K. Albrekts vägnar af ärkedjeknen i Upsala Jöns Nilsson och riddaren Magnus van Alen emottagit 5000 mark Lübska penningar, hvilka den sistnämnda jemte fyra andra herrar förbundit sig att d. 11 nästfölj. November betala; dat. d. 4 Maj 1406.

Ik Johan van Bentlage koning Albrechtes Cantzeler bekenne vnde betughe openbar an dessem breue dat ik to ener nuge vntfanghen hebbe vif dusent lubessche marc penninge alze to Lubeke genge vnd gene sind de my to mynes vorbenomeden heren hand de erwerdighen her Jons Niclesson erkedeken to Opsal vnde her Magnus van Alen riddere ghe tellet vnde bered hebben alse de sulue her Magnus her Hartwich

Heesten her Clawes Bokwold her Clawes Dout ridдere vnde her Wlffuike Wlflam borghermestere to dem Sunde ghe louet hadde mynen vorbenomeden heren dem koninge vppe sunte Mertens dach neghest to komende to betalende der suluen vif dusent mark vnde loftes leet myn here koning Albrecht vor sik vnde syne eruen vnde vor de genne de sin lofte entfangen hebben in dem suluen breue den vorbenomeden ridderen vnde borghermestere vnde eren eruen gantzliken qwit ledich vnde los, also dat ik nach hete vnde bode des suluen mynes heren hebbe den vorbenomeden hern Jens vnde her Magnus den houet breff de vppe de vif dusent mark sprak myt willen weder antwordet vnde des to tughe vnde merer bekantnisse hebbe ik myn ingesegele witliken ghe henghet an dessem breff de ghe screuen is na godes bort veerteynhundert jar an dem sosten jare dar na des neghesten dingestedaghes Philippi et Jacobi der hilghen apostele.

Efter den förenämnda af notarius publicus Johannes Hartwici d. 1 Jan. 1437 utfärdade vidimationen.

55.

Borgmästare och råd i Lübeck intyga, att Johan Bentlage i deras närvaro erkänt den i föregående handling nämnda betalning och återlemnat skuldebrefvet, hvilket genast blifvit genomskuret; dat. d. 5 Maj 1406.

Wy borghermestere vnde radmanne der stad Lubeke bekennen vnde betughen in dessem breue vor alsweme dat de erbar man her Johan Bentlaghe kentzeler des hochgeborn forsten konig Albertes hertoghen to Meklenborch vnde greuen to Zwerin in vnser jeghen-

wordicheyt openbarliken bekande dat de erbaren manne her Jons Niclesson archidyaken to Vpsal vnde her Magnus von Alen riddere eme to behoeff koning Albertes vorscreuen tor noghe vnde to danke betald hadden viif dusent mark lubissche de her Magnus van Alen her Hartwich Heest, her Niclaus van Bokwolde her Niclaus Doyt Riddere vnde her Wulff Wlfflam borghermestere to dem Sunde ghe louet hadde to betalende vppe sunte Mertens dach negest komende vnde allene de betalinghe des gheldes vppe de tiid scholde hebben ghe scheen Jodoch is dat gheld vmme des heren koninges vorscreuen lene willen vppe desse tiid betald darvmme her Johan Bentlaghe kentzeler des heren koninges vorscreuen leed de vorbenomede her Magnus van Alen her Hartwich Heest her Niclaus van Bockwolde her Niclaus Douyt riddere vnde her Wlff Wlfflam vnde ere eruen van des heren koninges weghen dicke ghenomet van aller namaninghe van des gheldes weghen gantzliken vnde degher ledich vnde los vnde antworde her Jons Nighelsson vnde her Magnus van Alen her Hartwick Heest her Niclaus van Bokwolde her Niclaus Douyt riddere vnde her Wlff Wlfflam vppe de vorscreuen vif dusent mark besegheld hadden welke breff in vnser jeghenwordicheyt dorsneden wart vnde des to tuchnissc is vnse segele an dessen breff ghe hanghen de ghe screuen is na godes bord veirteynhundert jar dar na in dem sosten jare des midwekens na Jubilate.

Efter den förenämnda vidimationen af Johannes Hartwici, utfärdad d. 1 Jan. 1437. Original å pergament i Provinc. Arkivet i Stettin.

56.

Högmästaren Ulrik von Jungingens svar på staden Wisbys begäran att framgent få förblifva under Ordens välde, med anbud att genom fullmägtige få vid underhandlingen med K. Erik bevaka sitt bästa, hvartill hans sändebud ock skola vara staden behjelpliga; dat. slottet Schoken d. 18 Juli 1407.

Ersamen lieben getruwen, off desse tziit synt by vns gewest mit eyme credencien brieffe euwer sende boten, die wir gutlich vorhort habin, vnd noch deme, als sie von euwer wegen an vns habin gebrocht, wie Ir gerne by vns blieben wellen &c, das dancken wir euch flissentlich als vnsern lieben getruwen, vnd so vil an vns ist, hetten wirs mit fugen vnd mit eren mocht getan, wir hetten euch mit nichte obir geben, Nu ist euch lieben getruwen wissentlich, wy wir itczunt vor vil jaren vmme Godland, vnd Wysbu vaste tage geholden haben, mit groser koste vnd czerunge, die vnser orden dor vndir hath gethan, dy selben tage nicht heymelich sunder alle czeit offinbar synt gehalden, daz irs wol habth gewost, vnd wy gesath man czu tagen ist, zo ist ewerm [bey] vnsern teydingen nye vorgessen, sunder alle wege sey wir so hoch vor euch, als vor vns gewest, vnd solde vns gar leyt seyn, das wir euwer salden vorgessen haben, went ir by vns getan habth, als bederwe luthe, das wir wol gunczig vnd dangksam von euch seynt, ader noch der czeit das euch koning Albrecht, von deme wir das land vnd stad yn vorsaczczunge haben, obir gap vnd an den heren koning Erich von Dennemark vnd an seyn riche weysete, als Ir vs der abeschrift euch leczt gesant, wol hat vornomen, Noch sulchim obirgeben musten wir mancherleye swere manunge lyden vnd clagen dye obir vnsern

orden gyngen, wy wir das land vnd stad czu vnrechte enthilden, vnd do wir vns off vnsern haubtman koning Albrecht nymme czihen mochten, vnd vns ouch angeboten wart, eyn mochlichs vor daz vnsse czuthun, das is vns gekost hatte, konde wir mit eren nicht vorder noch lenger vns enthalden, wir musten eyn moglichs off nemen, dor inne wir euch doch, als wir hoffen wol vorwaret haben. Ouch hatte der here koning Erich nulich seyne botschaft bey vns gehabth vnd hath sich dirboten vns die beczalunge czu thun off vnser vrawen tage assumpcionis nehstkomende, daz wir dorczu die vnsen ken Calmer senden . vnd synt is alzo geteydinget ist, zo haben wir im wedir entpoten das wirs thun wellen, sunder vnsse bothen dy wir dorczu senden werden sallen czu vor ken Wesebu, czu euch faren, vnd alda von der stat vnd vom lande czu dem tage etliche mit in nemen, die ir in geben werdet daz die bey den teydingen sien, das euch volczugen werde alle ding als is geteydinget ist daz ir bey euwern rechten vnd freiheyten blibth, als ir, die von alders habth gehabth vnd das euch vorgeben sey alle vngnade &c Konnen denne die vnsen icht vorder beteydingen czu euwerm nuczcze vnd fromen, das sallen sie gerne thun vnd wellen in das metegeben Ouch lieben getruwen vmb das hus daz do bebuwet is wisset ir wol daz ir Arnold vnsen compan, mit einem credencien brieffe czu vns santet der von euwer wegen vmb das selbe hus an vns warb daz euch nutzlich duchte der stad vnd dem lande das is gebuwet wurde, Wen is Got gefuget das ir mit den vnsen czu dem tage komet wil man euch vol czien als is geteydinget ist, daz ir bey euwern alden rechten

vnd freiheyten bleybth, so hoffen wir wol, daz is euch vnschedelich sie, dorczu euch die vnsen gerne behulffen sulden sien, als vorderste mogen, vnd yn alle deme daz vns gefuclich vnd erlich ist czu thun, wellen wir euch gerne alle tage daz beste helfen vnd rathen, vnd jo alzo bey euch thun daz ir ab Got wil befinden moget, das wir euch intt truwen meynen vnd gemeynet haben . Gegeben off vnsem huse Schoken am montage vor Marie Magdalene im xiiij^c vnd vij^dem jare.

Ur Högmästarens Registrant för åren 1400—1408 i K. Geh. Arkivet i Königsberg, s. 158, med öfverskrift: Der statt Wysbu.

57.

Konung Erik förkunnar att Tyska Ordens Högmästare Ulrik von Jungingen vid emottagandet af de 9000 Eng. nobler och de försäkringsbref för Gotland och Wisby, som blifvit öfverenskomna i Helsingborg, öfverlemnat Gotland och Wisby, med dervarande fästningsbyggnad och derjemte de försäkringsbref, Konungen enligt traktaten skulle erhålla af förenämnda land och stad; dat. Kalmar d. 27 Sept. 1408.

Wy Erich myt godes gnade Denemarchen Sweden Norwegen der Wenden vnd der Goten konug vnd hertoch to Pomeren bekennen vnd betugen offynbare in dessem breff, dat en erwerdiger geystlicher here here Vlrich van Jungingen homeyster des Dutschen ordens tzu Prutzen van syner wegen vnde synes ordens van vns tzu vulkomen gnoghe vnd wol tzu danke entphangen heft de negen dusend engilsche nobeln de here to Helsingborgh geteydinget worden von vns vnd vnser Rades wegen . vnd de sulue erwerdige geystlicher here here Vlrich vns wedder antwerden gelatzen heft

das land Gotland vnd de stat Wysbu vnd den bowdere selbest myt aller vorbenomeden landes stat vnd bowens to behoringe gantz fry qwit vnd vmbeworen in aller mate als vns vnd vnser rat van synen sendeboden here tzu Helsingborch gedeydinget wart vnd gelouet, och hebbe wy de vorbenomede here Vlrich vnd des ordens sendeboden geantwerdet alle de brefe de wy geben solde deme lande Gotland vnd der stat Wysbu in aller mate als here to Helsingborch gedeydinget wart vnd de sulue brefe hebben de sulue ordens sendeboden vort an geantwerdet deme lande Gotland vnd der stat Wysbu . Oc hebbe de sulue ordens sendeboden vns wedder geantwerdet de brefe de de van Gotland vnd Wysbu vns gegeuen vnd besegelt hebben, als och here to Helsingborch gedeydinget wart . Vnd here mede is gezonet geendeget vnd vruntlike wech gelecht, to ewyghe tyden alle schelinge twydracht vnd maninge de tuschen de suluen here Vlrich vnd des ordens landen steten vnd luten vff eyne syte . vnd tuschen vns vnd vnsen dren richen Denemarchen Sweden vnd Norwegen vnd Gotland vnd Wysbu . landen steden vnd luden vff de ander syde . bet an dessen dach gewesen syn . van des landes weghen Gotland vnd der stat Wysbu also das nymand van vnsen richen landen steden adder luden van vnser wegen vorder maninge adder schuldinge to deme here Vlrich adder des vorbenomeden ordens landen steden adder luten doen sal . van desseme vorbeschreuene sachen als vm Gotland vnd Wysbu als vorgeschreuen stet vnd och also das noch de vorbenomede here Vlrich noch syne nachkumlinge adder des vorgeschreuen ordens lande stete adder lute keynerley rechticheyt adder

ansproke to deme vorbenomeden lande Gotland vnd Wysbu vnd to deme bow vnd erer tubehoringe hebben sollen . Alle desse vorgeschreuene stukke vnd artikel geloue wy konung Erich vorbenomode vore vns vnd vnse nachkumlinge vnd vnser riche landen steden vnde luden den vorbenomeden here Vlrich vnd synen nachkumlinge vnd des ordens landen steden vnde lude stede vnde vaste to holden zunder alle argelist vnd hulprede . Here hebben an vnde ouer gewesen vnser truwe rat vnde mannes . als her Jacop myt Godes gnade ertzebescop to Lunden . her Jahan ertzebescop to Vpsale vnd bescop Knwt to Lyncopung . bescop Byorn to Abo vnd bescop Andreas to Strengenes vnd her Peter Lukke archidyachon to Roskild vnd her Jesse Duwe vnser hofmeyster her Steen Bosson her Thure Beientzson her Anders Olafsone her Hennyng Könugxmarch vnde her Benedics Poggewysch ritere vnd to mere bewaringe alle desse vorgeschreuene stukke so hebbe wy vnser maiestates incigle an dessem breff hengen laten, der gegeuen vnde geschreuen is vp vnser slot Calmarn an daghe Cosme vnde Damiani nach der borth Christi vertegenhundert iare vnde vp dat acte

Original på pergament med vidhängande sigill i K. Geheim-Arkivet i Königsberg.

58.

Tyska Ordens högmästare Ulrik von Jungingen erkänner sig hafva å ordens i Preussen vägnar utaf K. Erik emottagit de 9000 Engelska nobler som blifvit utlofvade för Gotland genom fördraget i Helsingborg, hvars alla vilkor å båda sidor nu äro uppfyllda, och afsäger sig derföre Orden alla anspråk på ön, samt förklarar att alla tvistigheter derom med de tre nordiska rikena äro fullkomligt bilagda; dat. Marienborg d. 31 Oct. 1408.

Wir bruder Vlrich von Jungingen homeister des Ordens der brudere des hospitales sunthe Marien des Dutschen huses von Jherusalem bekennen vnd beczugen offinbar in dessem briefe, das wir von vnser vnd vnsers ordens wegen czu Prussen, czu volkompnem gnüghe vnd wolczudanke entphangen haben . von dem hochgebornen herren vnd fürsten koning Erich czu Dennemarken Sweden Norwegen der Wenden vnd der Goten koninge vnd herczoge czu Pomern, die nüntusend Engelisscher nobelln, die czu Helsingborg geteydinget wurden, von vnser vnd vnsers Ordens wegen czu Pruszen vnd wir haben demselben herren koninge wedir antwerten lasen, das land Godland vnd die stad Wysbu vnd den bow do selbist, mit allir vorbenumpten des landes stad vnd bawens czugehorunge gancz, frey, qweyt vnd vmvorworren in allir masze als im das von den vnsern tzu Helsingborg gelobet wart, Ouch hath der vorbenumpte herre konig Erich, vnserm vnd des ordens Sendeboten geantwert alle die briefe die her geben solde dem lande Godland vnd der stad Wysbu in allir masze, als das tzu Helsingborg gedeydinget wart, vnd die selben briefe haben die selben vnser vnd des ordens sendeboten vortan geantwert dem lande

Godland vnd der stad Wysbu, Ouch haben die selben vnser vnd des ordens sendeboten, dem herren koninge wedir geantwert die briefe die die von Gotland vnd Wysbu dem herren koninge gegeben vnd bezegilt haben also das ouch czu Helsingborg geteydinget wart, vnd hiemete ist gesünet geendet vnd fruntlichin weg geleget, czu ewigen czeiten, alle schelungen vnd czweytracht vnd manunge die cwisschen dem selben herren koninge vnd seynen drien reychen Dennemarken, Sweden vnd Norwegen, vnd Godland, vnd Wysbu vnd seynen landen steten vnd luten of eyne seyte, vnd czwisschen vns, vnd vnsers ordens landen steten vnd luten af die ander seyte, bis an dessen tag gewesen seyn von des landes wegen Godland vnd der stad Wysbu, also das nymand vom vnsers ordens landen steten, ader luden ader von vnser wegen vorder maninge ader schuldegunge czu dem herren koninge ader seynen reychen Dennemarken, Sweden vnd Norwegen, vnd czu Godland vnd Wysbu, ader czu seynen landen steten ader lüten thun sal, von dessen vorgeschrebenen sachen, als vmb Godland vnd Wysbu als vorgeschreben steet, vnd ouch also, das noch wir, noch vnser nochkomplinge, noch vnser orde, abir vnser lande stete ader lute, keynerley rechtekeit ader ansproche czu dem vorbenumpten lande Godland vnd Wysbu vnd czu dem bow, vnd irer czubehorunge haben sollen . Alle desse vorbeschrebene stücke vnd artikil geloben wir Vlrich homeister vorbenumpth vor vns vnd vor vnserm orden vnd nochkomplinge vnd vor vnser lande stete vnd lute, dem vorbenumpten herren koninge vnd seynen nochkomplingen vnd seynen drien reychen Dennemarken Sweden vnd Norwegen, Godland vnd Wysbu, vnd

seynen landen steten vnd luten stete vnd veste czu halden, sunder alle argelyst vnde hulferede . Des czu sicherheit vnd merer bewarunge aller desser vorgeschrebenen stücke, so haben wir vnsers ordens groste Ingesegil an dessen brief lasen hengen, der gegeben ist af vnserm huse Marienborg am obende aller heylgen im vierczenhundirtsten vnd im achten Jare . Des seynt geczuge die ersamen geistlichen vnsere villieben brudere vnd vnsere lieben getruwen Cunrad von Lichtensteyn, Groskompthur, Frederich von Wallenrode, Obirster Marschalk, Wernher von Tettingen Obirster Spitteler vnd kompthur zum Elbinge, Borghard von Wobeke, Obirster Trappier vnd kompthur czu Cristborg, Thomas von Merheym Tresseler, Grafe Olbrecht von Swarczborg kompthur czu Thorun, Grafe Johan von Zeen kompthur czur Balge, Johan Schonenfeld, kompthur czu Danczk Johan von der Dolle kompthur czum Reden Ollebrecht Rote, burgermeister czu Thorun Cunrad Leczkaw, burgermeister czu Danczk vnd vil ander ersamen lute

Original-handskrift på pergament, utan sigill, i K. Geh. Archivet i Königsberg. Förmodligen har ett nytt exemplar häraf måst utfärdas, emedan i texten ett fel insmugit sig, hvilket dock i kanten blifvit rättadt.

59.

Räfstetingsdom angående de gamla skattegods i Ulleråkers härad, som kommit under frälset; dat. Upsala d. 2 Aug. 1409.

Wy Thord Bonde riddare konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddare laghman i Vplandom helsom alla thöm thetta breff höra eller

see kerlica medh gudhi ok kungörum idher at tha wi hiollom repstathing i Vpsalom vppa war nadhugha herras ok fruæs konung Eriks ok drotning Margaretes wegna medh almoghanom aff Vlleraker Arom epter gudz byrdh Tusanda firahundradha vppa nyonde aret annan daghen epter sancti Pedhers dagh aduincula, Tha kerde for oss a satto thinge welboren man Jönis Laurensson a kronone wegna vppa thenna epterscripnen godz ok jordh som vndan skat ær gangen suasom ær först fira örtugha land jordh i Vllathunum som herra Clauus Sacrista hafthæ item siw örisland jordh i sama by som Ysak Ysaksson hafde item siw öresland jordh sama stadz som Helghandzhws i Vpsalom hafthæ item thry örisland jordh i Stafby som Næs kirkia hafthæ item tw marcland jordh i Höghby som domkirkian i Vpsalom hafthæ item tw marcland ok een örtugh i sama by som forscripnen domkirkia hafthæ item et öresland jordh sama stads som Næs kirkia hafthæ item tio örtugha land jordh i [B]æristom som biscop Andirs i Strengines hafthæ item een örtugh sama stadz som Næs kirkia hafthæ item twa öra sama stadz som Næs kirkia hafthæ item attan öresland i Wangirstom som Magnus Jönisson hauer item et örtugland jordh sama stadz som Næs kirkia hafthæ item et marcland i Faxta som Magnus Jönisson hauer item twa örtugland jordh i Eby som Ingeuald i Wretum hauer item fem öra sama stadz som Ingeuald i Wretum hafthæ item halff tionde örtug sama stadz som Lasse Pedhersson hafthæ item halff siette öresland jordh i Ludhersta som Olaff Kannegiwtar hafthæ item halff annan öre sama stadh som Olaff Kannogiwtar hafthæ item halff tridhi örtug i

Sudherby som Næs kirkia hafthæ item thry öresland jordh i Ludherstom som Dalbo kirkia hafthæ item halff femte örtug sama stadz som Olaff Kannogiwtare hauer item thry öresland sama stadz som Dalbo kirkia hafthæ item halff fierde örtug i Vbby som Ingeuald i Wretum hauer item et öresland jordh i Westra Ladhaby som Lasse Pedhersson hafthæ item tw öres land i sama by som Ladhaby kirkia hafthæ item sex öresland jordh i Nostathunum som Haquon Skytta hauer item et marcland jordh i sama by som Haldens arfua i Odhenseke haua item et halft marcland jordh i sama by som Götzstaff Broka arfua haua item tholff öresland jordh i Ekeby som Jeppe Laurensson hauer Item siw öresland jordh i Körninge som Haquon Skytta hauer item halff fierde marcland jordh en öre mindre i Finsta som Holmsten hauer item et örtugland jordh i Ælingxby som Wengia kirkia hafthæ item tio örtugland i sama by som Holmsten i Finsta hafthæ item atta örtug i sama by som Wengia kirkia hafthæ item tw öresland jordh i Sudhra Tigbele som Sko closter hafthæ item et öresland jordh i sama by som Wengia kirkia hafthæ item siw öresland jordh örtug mindre som Holmsten i Finsta hauer i Berby item et örtugland jordh i Kiil som Wengia kirkia hafthæ item et örtug land jordh i sama by som sama kirkia hafthæ item tw öresland jordh i sama by som Magnus i Faxta hauer item et örtug land i sama by som Wengia kirkia hafthæ item siw örtugland jordh i Lundby som Wengis kirkia hafthæ item tw öresland jordh i sama by som sama kirkia hafthæ item tw öresland jordh sama stadz som fornempd kirkia hafthæ item et halft öresland jordh i sama by som biscop Andris i Stren-

gines hafthæ item siw örtugland jordh i sama by som Wengia kirkia hafthæ item et öresland jordh i Skulla som Vpsala domkirkia hafthæ item et örisland jordh sama stadz som Jumakils kirkia hafthæ item tiughu peningx land sama stadz som Jowan Laurenzson hauer item et örtug land jordh i Vbby som Helghandzhuset i Vpsalom hafthæ item fem örtug land jordh i Engiaby som her Olaff Caman i Vpsala hafthæ item fira örtugland jordh i Althunom som herra Clauus Sacrista hafthæ item thry öresland jordh i Alsta som her Karl Karoli hafthæ item tw örtug land jordh i Kædhinge som husfru Ælin i Skæggistom ægher item et öresland jordh i Ströya som Ercmar (?) hauer item et örtugland sama stadz som her Thord Bonde hafthæ item et öresland jordh sama stadz som Byria kirkia hafthæ item et marcland jordh i Broby som herra Beinct i Næs hafthæ item sex öresland jordh sama stadz som biscop Andris i Strengines hafthæ item thry örisland jordh i Hæsleby som Nisse Biörnsson ægher item et öresland jordh i sama by som Byria kirkia hafthæ item sex öresland jordh i Gismastom som Jon Beinctzson ægher item tw öresland jordh i sama by som Byria kirkia hafthæ item tw örtug land jordh i Nyaby som Byria kirkia hafthæ item elleuo öresland jordh i Bötzlinge som Nicles Biörnsson ægher item tholff öresland jordh i Ströby som Nisse Biörnsson ægher item tw öresland jordh i Granby som Haldan hafthæ item tiughu öresland jordh i Skeggistom som husfru Elin ægher item tw öresland jordh sama stadz som husfru Elin ægher i fiella landen item siw örtug land jordh i Nyuele som her Karl Karoli hafthæ item *fem* örtugland jordh i Hellaby som domkirkian i Vpsala

hafthæ item fira örtug i sama by som herra Jæp Andree hafthæ . item et örtug land jordh i Stabby som Bondakirkion i Vpsalom hafthæ item et öresland jordh i sama by som herra Olaff Magni hafthæ item et marcland jordh halff örtug mindre i Östra Ladhaby som Olaff Andrisson hauer item et örtugland jordh i sama by som sancti Ericx capella hafthæ item tw örtug land jordh i Bertoghom som Bondakirkian i Vpsalom hafthæ item trætan örtug land jordh i Ekeby som Nisse Dæn i Stocholm hauer item femptan örisland i Hagha som for:ne Nisse Dæn hauer item siw öresland örtug mindre i sama by som presten i Skutunge hafthæ item et halft marcland sama stadz som domkirkian i Vpsala hafthæ item et halft marcland jordh i Floastom som domkirkian hafthæ item et halft öresland sama stadz som domkirkian i Vpsala hafthæ item twa örtuga sama stadz som domkirkian i Vpsala hafde Huilkit forscripna wy skutom til næmpdene sua som ære thesse her epterscripne sta först herra Yuar Niclesson, her Magnus Trottasson, her Karl Öra, herra Nicles Götzstafson, herra Beinct Stensson riddara Biörn Pedhersson wæpnare, Pedher Lifstensson i Althuna, Jowan i Cliastom, Paual i Cliastom, Pedher Alleson i Finsta, Andris i Cliastom, Magnus Biörnsson i Ladhuby ok Amunder i Gutasunde bönder i thetta forscripna hærath huilke forscripne ransakadhe witnadhe ok sworo at kronan hafthæ thær ret til ok thet war vndan scat gongit Ok eingen amot oss eller nempdene sagde eller wædhia wilde, for thy dömpdom wy thetta forscripna godz ok jordh til skatta godz ok schatta jordh vnder kronona ok konungadömit at bliua Ok ther medh sculu al skipte fast ok stadugh bliua ther gamalt frelse ær

gifuit for skatta godz medh sua skiel at skatta godzit ok kronone ingield eingom stadz minskas ok at kronen hauer lika mykit ok lika got godz i gen fongit ok innan lika godho læghe epter kronone nöghe Huar andra stadz kan spörias eller finnas æn som nw forescripnat star thet gange i gen ok kronan [wari] sin ret oforsumat i alla matto. Datum Anno die et loco supradictis nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Båda sigillen bortfallna.

60.

Räfstetingsdom angående Steghamota skog i Våla härad, hvarå Fogelstads hamna gör anspråk m. m.; dat. Upsala d. 8 Aug. 1409.

Wy Thord Bonde Riddare konungsdom hauande j thetta sin Ok Thuræ Beinctzsson Riddare laghman i Vplandom kennomps mædher thesso waro opno brefue, at then tiidh wy repstathing hwllom i Vpsalom a war nadhugha herras ok fruæs, konung Erikx ok drotning Margaretes wegna mædher almoghanom aff Vala hundare Arom epter gudz byrdh Tusanda fyrahundradha vppa nyonde areno Thorsdaghen nest fore sancti Laurencii dagh kerde for oss a satto thinge the godhe men i Foghelstadha hafno bo til herra Gotzskalk Beinctzson vm een skogh heter Steghamota skogh ok sagde haua ther ret til Ok ther mædher kerdo the som bo i Kanukabodhum ok Kofrabodhum ok til herra Gotzskalk vm een vrfield som kallas Lywma huilkit wy til nempdene lotom ok nempden ransakadhe witnadhe ok swor at skoghen herra Gotzskalke

ok hans foreldrom rettelica tilhört hauer aff alder at eingen [annat] minnes ok Lywmen samu ledh som han nw ligger Ok vppa thet eingen amot oss eller nempdene wædhia wilde Tha dömpdom wy then for:da skogh ok Lywma vnder herra Gotzskalk ok hans epterkommande at bliua som the förra waro Ok forbiudhom huariom man then skogh eller vrfield at hindra eller quælia amot thessom warom dom widh xl marc for konungsdomen ok vi marc for laghmanzdomen Thesse sato i nempdene Herra Yuar Niclesson H. Magnus Trottasson H. Karl Öra, H. Nicles Götzstafson H. Beinct Stenson Riddara ok Biörn Pedhersson [væpnare] Michiel i Stiærte Nicles i Horsascogh Andirs i Halsio, Lauris i Lakabæk Raguald i Græsiabodum, Ok Ingomar i Kæbbabodhum bönder Datum Anno die et loco supradicto nostris sub sigillis

Original å pergament, förvaradt på Gysinge bruk.

61.

Räfstetingsdom angående de gamla skattegodsen i Tierps härad; dat. Upsala d. 12 Aug. 1409.

Wy Thord Bonde riddare konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddare laghman i Vplandom helsom alla thetta breff höra eller see kerlica medh gudhi ok kungörum idher at tha wy hiollom repstathing i Vpsalom a war nadhugha herras ok fruas, konung Eriks ok drotning Margaretes wegna medh almoghanom aff Thyerp arom epter gudz byrdh Thusanda fyrahundradha vppa nyonde areno manadaghen epter sancti Laurencii dagh Tha kerde for oss

a satto thinge erliken man Jönis Laurenzson a kronone wegna vppa thenna epterscripnen godz ok jordh vndan scat ær gangen sua som ær först fiortan örtugha land jordh i Gellabodha som Andris Thomassons arfua hafdo item sex örisland jordh i Akerby som Wæslanda kirkia hafthæ item et halft örisland jordh i sama by som forscripnen kirkia hafthæ item thry örisland jordh fæm pæningxland mindre i Wadhæ som Nicles Drucken hauer Item twa örtug sama stadz som Lasse Suensson hafthæ item en örtug i sama by som Andris Thomassons arfua hafthæ item halff thridi örtug i Hemmingxbodhum som Tholfta kirkia hafthæ Item halff fierde örtug i Norby som Tholfta kirkia hafthæ item et marcland jordh i Rawadhabodhum som Biörn Pedhersson hafthæ item siw örisland jordh i Skelmsta item fyra örtugland jordh i Fröbro som her Gotzscalk Beynctzson hafthæ item fyra örtugland jordh i sama by som Karl Japsons arfua hafthæ item fyra örtugland jordh i Eskestadhom som Thyerpa kirkia hafthæ item siw örtugland i·Aarstadhom som Abraham hauer item fem örisland jordh en fierdhungx örtug mindre i Yteröya som Sigfrid hauer item et halft örisland, halft annat penningxland mindre i Dighrabodhum som Karl Japsons arfua hafthæ item halff nyonde örtug i Öfraöya som Elin Ragualdz dotter ægher item thry öresland jordh i Norra Iglabodhum som herra Erich Stensson hafthæ item et öresland jordh i Alaforse som her Erich Stensson hafthæ item et örtugland jordh sama stadz som her Gotzscalk Beynctsson hafthæ item tw örisland jordh i sama by som herra Nicles Boson hafthæ item et halft marcland jordh i sama by som her Gotzscalk hafthæ item et halft öresland jordh i Vlla-

forsa som her Gotzscalk hafthæ item et örisland jordh i Gunnabodha som herra Gotzskalk hafthæ item tw örisland jordh i Henricsbodha som herra Gotzscalk hafthæ item et öresland jordh i Imparabodhum som herra Gotzscalk hafthæ item thry öresland jordh i Holuidhabo som herra Gotzscalk hafthæ item halff fempte örisland jordh i Gryteme som herra Gotzscalk hafthæ item et halft marcland jordh i sama by som Habordh hauer item fem örtug sama stadz som husfru Gertrudh hauer item fem örisland jordh i Thuna som Thyerpa kirkia hafthæ item et örisland jordh sama stadz som forscripnen kirkia hafthæ item een vrfield i Ændhesta som Thyerpa kirkia hafthæ item fem örisland jordh i sama by som Sigfridh hauer item fem örtug i sama by som Thyerpa kirkia hafthæ item en thridiung af en vrfield i Suensbodhum som Thyerpa kirkia hafthæ item halff thridi örtug i Brusabodha som herra Gotzskalk Beinctsson hafthæ item halff tridhi örtug i Walsko som Tholfta kirkia hafthæ item et örisland jordh i Syokarlaby som Tholftha kirkia hafthæ item atta örtug i sama by som Biörn Pedhersson hafthæ item fem örtugland jordh i Dudhkarlaby som Tholpta kirkæ hafthæ item et örtugland jordh i Laghbodha som Biörn Pedhersson hafthæ Huilkit forscripna wy skutom til nempdene som æra thesse her epter standa scripne först, herra Yuar Niclesson, her Magnus Trottasson, her Karl Öra, her Nicles Götzstafson, her Beinct Stensson riddara, Biörn Pedhersson wæpnere, Pedher Ragualson, Jon Manke, Habord i Agnabodha, Störbiörn i Akerby, Laurens i Föghlinge, Kætilbiörn i Syokarlaby bönder i for:na hæradh huilke for:ne ransakadhe witnadhe ok suoro

at kronan hafthæ ther ret til ok at thet war vndan scat gongit ok eingen amot oss eller nempdene sagde eller wædhia wilde, for thy dömpdom wy thetta forscripna godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh vnder kronona ok konungadömit at bliua ok ther med schulu al skipte fast ok stadugh at bliua ther gammalt frælse ær gifuit for skatta godz medh sua skiel at kronona skatta godz ok hennas ingield eingen stadh minschas ok at kronan hauer lika mykit ok lika got gooz i gen fangit ok innan lika godho læghe epter kronona nöghe huar andra stadz kan spörias eller finnas æn som forescripuit star thet gange i gen ok kronan wari sin ret oforsumat i alla matto. Datum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Båda sigillen bortfallna.

62.

Räfstetingsdom angående reduktion af de gamla skattegodsen i Weslands tingslag i Roslagen; dat. Upsala d. 14 Aug. 1409.

Wy Thord Bonde Riddere kon[ungs dom hafuande i thetta] sin oc Thvræ Beyntsön Riddere laghman i Vplandom kennomps medh thettæ wort opnæ breff oc kungöræ allæ men . at tha wy hioldom reffstæthing i Vpsalæ a war [nadhuge] herres konung Ericx oc drotning Margretes weghnæ . medh almoghen aff Weslandæ aar effter gudz byrdh . Thusendæ firæhundrethæ vppa niendæ aaret . wor Frwe afften assumpcionis tha kerde for oss a sattæ thinge ærliken man Byörn Pæthersön a kronennæ weghnæ . vppa

thennæ effterscriffnæ goos oc jordh . som vnden scat æræ gangen swosom ær tyo öræ oc en halff örtugh land jord . oc iij öres werdh i Snatro . oc en wrfiel som heder Schutholm wit sama byen som Anders Thomessöns arfuæ i wæræ haffde . item halffannen öræ oc tyo penings land jord i Ræuænessæ som Anders Thomessons arffuæ haffde . Item halffyvrtendæ örtugs land . jord som Anders Thomessöns arfuæ haffde . i Nes . Item et örtugh land jord i Wethlom som Weslandæ kirke haffde . Item thre öres land jordh i samæ stadh som Sigfridh hauer . Item thre öresland jord i Wadh som Anders Hemminsön ægher Item syw örtugh oc en fiærdungs ortug land jord i Wallom som Weslande kirke haffde . Item et halfft öresland minne en . een mark land jordh i Weslö som Weslande kirke haffthe Item een halfft örtugh land jord i Marmö som Biörn Pæthersön haffthe . Item fem pennings land jordh i Koræbodhæ som Anders Thomessöns arffue haffthe . Item two örtugher land jordh som Weslande kirke haffthe i Sandby Item en ortugh land jordh i Holmesanger som hauer samæ kirke . Item i samæ byen . en örtugh oc vj penings land jord som Anders Thomessons arffuæ haffthe . Item i Finneranger two örtugher land jord som Anders Thomessöns arffue haffthe . Item two ortugher land jordh som Sigfrith haffuer i Gordskeriæ . Item i Gordskeriæ halffthridiæ örtugh oc halff attende penings land jordh oc eet halfft bool som hedher Gerike bool . som Anders Thomessons arffuæ i wæræ haffthe . Hwilket forscriffnæ wy skudhæ til nempden swosom æræ thessæ her effter scriffnæ standæ . först her Yuer Nielsön . her Magnus Throttæsön . her Karl Öræ . her Niels Göstaffsön . her

Beynt Stensön . ridderæ . Byörn Pæthersön wepneræ. Sighbyorn i Sandby . Laurens i Stymnæ . Anders i Sandby . Sighwardh i Wethlom . Morten i Wethlom oc Jens i Gordskeriæ . bönder i forscriffne Weslandæ. hwilke forscriffnæ ransakadhæ withnedæ oc swore . at kronen hafſthe rææt til thettæ for:de goos . ok at thet war vnden scat ganget . oc engen a moot [oss] eller nempden saghde eller wethiæ wilde . for thy dömdom wy thettæ forscriffnæ jordh oc goos til scattæ goos oc scattæ jordh vnder kronen oc konungedömeth at bliuæ. oc ther med sculæ allæ skifftæ fastæ oc stadhughe bliuæ ther som gamalt frelsæ ær giffuet for scattæ goos . medh swo dant skel at kronennæ scat oc hennes ingiald engenstadh minskes . oc at kronen hauer lighe meghet oc lighe got goos i geen fonget . oc innen lighe godhe leghe effter kronennæ nöghe . Hvræ annerstadhs kan spöries eller finnes en som nw foræ screuet staar thet gangæ i geen . oc kronen waræ sin rææt vforsumeth i allæ modæ . Datum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis.

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Sigillen bortfallna. Några ord i de två första raderna utblekta.

63.

Räfstetingsdom rörande reduktion af gamla skattegods i Sollentuna härad; dat. Upsala d. 30 Aug. 1409.

Wy Thord Bonde riddere konungs dom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson Riddere laghman i Vplandom kennomps medh thesso waro opno brefue ok kungörum allom mannom at then tiidh wy hiollom

repstathing i Vpsalom medh almoghanom aff Solentuna hundar vppa war nadhugæ herras ok fruæs konung Eriks ok drotning Margaretes wegna arom epter gudz byrdh Thusanda fyrahundradha vppa nyonde arit annan daghen nest epter sancti Johannis baptiste dagh decollationis Tha kerde for oss a satto thinge welboren man Andirs Ingwarsson a kronone wegna vppa thenna epterscripne godz ok jordh som vndan skat ær gangen sua som ær först vppa fem örisland jordh i Belsta item halff fempte örtug i sama by som Helghanzhusit i Stocholm hafthe item halff tridhi örtug i Ekeby som Brumma kirkæ hafthe item et marcland jordh sama stadz som Helghanzhusit i Stocholm hafthe item en halff örtug sama stadz som forscripnit Helghanzhuss hafthe item et öresland jord i sama stadh item fiortan örtugland jordh i Ragnhammar som Helghanzhusit i Stocholm hafthe item siw örtugha i sama by som forscripnit Helghanzhuss hafthe item siw örtugland jordh i Rodhgersby som Helghanzhusit i Stocholm hafthe item twa örtughland jordh sama stadz som forscripnit Helghanzhuss hafthe item et halft marcland jordh i Nockaby som sancti Martens koor hafthe item et halft öresland jordh i sama by som Clauus Norenbergh hafthe item et öresland jordh i Kaswik som Helghanzhusit i Stocholm hafthe item atta örtugland jordh i sama by som forscripnit Helghanzhuss hafthe item et öresland jordh i sama by som Brumma kirkæ hafthe item halff femptande örtug i sama by som Pedher Hest hafthe item en örtug sama stadz som Sponga kirkæ hafthe item fem öresland jordh i Engiaby som Brumma kirkæ hafthe item trætan örtug land jordh i Beknabergha som Clauus Lören-

bergh hafthe item et örtugland jordh i Wersista som Sponga kirkia hafthe item et öresland jordh sama stadz som Sponga kirkia hafthe item siextan örtuga i Roghsta som Helghanzhusit i Stocholm hafthe item thre öra ok fira peningxland sama stadz som Helghanzhusit i Stocholm hafthe item tio penningx land jordh sama stadz som Hinza Matthesson hauer item halff attande örtug i Grimsta som Hinza Matthesson hafthe item twa öresland jordh i Wallingaby som Hinza Matthesson hauer item tio penningx land sama stadz som Brumma kirkæ hafthe item en halff örtug land jordh i Heslaby som Hinsa Mattesson hauer item twa örisland jordh i Nardestaff som Sponga kirkæ hafthe item tio örtugland sama stadz som Clauus Norenbergh hafthe item siw örtugland jordh i Threlnista som Pedher Niclisson hafthe item et halft marcland jordh i Sponga som Suen Thörnasson hafthe item siw örtugha sama stadz som Suen Thörnasson hafthe item twa örtugha i Rinkaby som Solne kirkia hafthe item tw öresland jordh i Rödzsta Hinza Mattesson hauer item et öresland jordh i Kimblinge som Helghandzhusit i Stocholm hafthe item twa örtugha sama stadz som Sponga kirkæ hafthe item en örtug i Instaby som Sponga kirkæ hafthe item fyra örtug land jordh i Erwinge som Sponga kirkia hafthe item atta örtugha sama stadz som Pedher i Siktunom hafthe item en halff örtug sama stadz som Sponga kirkæ hafthe item halff nionde örtug i Wikbellæ som Fikkas arfua hafthe item halff attunde örtugh i Kalfhellæ item et halft marcland jordh sama stadz som Hennikæ Thuronz arfua haftha item et halft marcland jordh ok tio penningx land i Stene som Greghors Magnusson hafthe

item et örtugland jordh i Alesta som Solentuna kirkia hafthe item et örtughland jordh i sama by som Per Niclesson hafthe item twa örtugha sama stadz som Gerfelda kirkia hafthe item et örtugland jordh i Bakaræ som Edhbo kirkia hafthe item et örtugland jordh sama stadz som Solentuna kirkia hafthe item halff tionde örtug i Kregesta som Suen Thörnasson hafthe item fira örtugland jordh i Rodesundæ som Solentuna kirkia hafthe item tiughu penningxland jordh i Widherlösta item et marcland jordh i Almarna som herra Sture Algutsson hafthe item nio öra ok en örtug i sama by item siextan örtugha sama stadh som Thörkeld Sporasmid hauer item atta örtugha i Lilla Yrwe item tw marcland jordh halff fempte örtug mindre som Heynaman hauer item thry marcland jordh iij öresland mindre i Stora Yrwe item tw öresland jordh i Widhaby som Solentuna kirkia hafthe item et örtugland jordh i sama by som Solentuna kirkia hafthe item et örtughland jordh i sama by som Solentuna kirkia hafthe. Huilkit forscripna wy skutom til nempdene sua som æra thesse her epter scripnæ sta som ær förstt her Yuar Niclesson, her Magnus Trottasson, her Karl Öra, her Nicles Götzstafson, her Beynct Stensson riddara, Biörn Pedhersson wæpnare, Ingeualler Gerdasson, Laurens i Rinkaby, Biörn i Gilberghom, Hanus i Skællinge, Laurens i Skelby ok Botolfuer i Vafrom bönder i forno hundare huilke forscripne ransakadhe witnadhe ok suoro at kronan ther ret til hafthe ok at thet war vndan skat ganget ok eingen amot oss eller nempdene sagde eller wædhia wilde for thy dömpdom wy thetta forscripna godz ok

jordh til skatta godz ok skatta jordh vnder kronona ok konungadömet at bliua ok ther medh sculu al skipte fast ok stadugh bliua, ther gammalt frælse ær gifuit fore skatta godz medh sua skell at kronona skatta godz ok hennas ingield eingen stadh minschas ok at kronan hauer lika mykit ok lika got godz i gen fongit ok innan lika godho læghe epter kronona nöghe. Huar andraledhis kan spörias eller finnas æn som forescripnat star thet gonge i gen ok kronan waræ sin ret oforsumath i alla matto. Datum anno die et loco vt supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Archivet. Thord Bondes sigill bibehållet. Samtidig påskrift: "Solœntunæ hundar."

64.

Räfstetingsdom angående reduktion af gamla skattegods i Wäddö skeppslag; dat. Upsala d. 31 Aug. 1409.

Wy Thord Bonde riddare konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beinctsson riddare laghman i Vplandom kennomps medh thesso waro opno brefue ok kungörum allom mannom, at then tiid wy hiollom repstathing i Vpsalom vppa war nadhuga herras ok fruas, konung Eriks ok drotning Margaretes wegna medh almoghanom aff Wæddö arom epter gudz byrdh Thusanda fira hundradha vppa nionde arit lögherdaghen nest epter sancti Johannis baptiste dagh decollationis Tha kerde for oss a satto thinge erliken man Andirs Ingwarsson a kronone wegna vppa thenna epterscripne godz ok jordh som vndan skat ær gangen sua som ær först et halft öresland jordh i Edhby som

Wærendö kirkia hafthe item halff siette örtugland jordh i sama by som Erik Ingemarsson hafthe item halff tridhi örtugh land jordh i Mædhelby som Wærendö kirkia hafthe item tio örisland jordh i Widha som Ingemund Jonsson hauer item et öresland jordh sama stadz som for:nen Ingemund hauer item halff tridhi örtug i Hamarby som Ingemund Jonsson hafthe item siex örisland ok sex penningx land jordh i Norra Sundæ som Ingemund Jonsson hauer item tio öra ok sex penningxland i sama by som Ingemund Jonsson hafuer item fem öra fira penningx land mindre i Sudhra sund som Ingemund Jonsson hauer item fira örtugha fira penningx land mindre i Ranagarna som Warfrua kirkia i Vpsalom hafthe item fyra örtugs ok sex penningxland i Næsi som Erik Ingemarsson hafthe item atta örtugland jordh i Rudhom som Ingemund Jonsson hafthe item halff tridhi örtug i sama by som Erik Ingemarsson hafthe item siw örtug i Stabby som Erik Ingemarsson hafthe item et öresland jordh i sama by som forscripne Erik hafthe item attan penningxland jordh i Massem som Ingemund Jonsson hauer item en örtug sama stadz som Ingemund Jonsson hauer item et öresland jordh i Elmestadha som Ingemund Jonsson hauer item thry öresland jordh sama stadz som Ingemund Jonsson hafthe item fira örtugha ok fira penningxland i Gasawik som Erik Ingemarsson hafthe item fem örtugha i Husungæ som Erik Ingemarsson hafthe item twa örtug land jordh i Ytra Fælle som Erik Ingemarsson hafthe item twa örtugha sama stadz som Erik Ingemarsson hafthe item twa örtugha ok fira penningxland jordh sama stadz som Ingemund Jonsson hafthe item

halff siette örtugh thry penningxland mindre i Edhby som Erik Ingemarsson hafthe item attan penningxland sama stadz dana arff ok et örtug land jordh i Almestom Huilkit forscripna wy skutom til nempdene som æra thesse her apter standa scripnæ som ær först her Yuar Niclesson, her Magnus Trottasson, her Karl Öra, her Nicles Götzstafson, her Beynct Stensson riddara Biörn Pedhersson wæpnare, Joon Food, Nicles Thielwasson, Pedher i Ranagarnom, Olaff i Tutlunge, Botolph i Sidhaby ok Nicles i Medhæby bönder aff Wæddö huilke forscripne ransakadhe witnadhe ok suoro at kronan hafthe ther ret til ok at thet vndan scat war gangit ok eingen a mot oss eller nempdene sagde eller wædhia wilde, for thy dömpdom wy thetta forscripna godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh vnder kronona ok konungadömit at bliua ok ther medh schulu al skipte fast ok stadugh at bliua ther gamalt frælse ær gifuit fore skatta godz medh sua skel at kronona skatta godz ok hennas ingield eingen stadh minschas, ok at kronan hauer lika mykit ok lika got gotz igen fangit ok innan lika godho læghe epter kronona nöghe Huar andra ledhis kan spörias eller finnas æn som nw forescripnat star thet gonge i gen ok kronan wari innan sin ret oforsumath i alla matto, Datum Anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Sigillen bibehållna.

65.

Räfstetingsdom, rörande de gamla skattegodsen i Loghbo (Lofö) skeppslag; dat. Upsala d. 2 Sept. 1409.

Wy Thord Bonda ridderæ konungs doem hauendæ i thettæ sin ok Thure Beyntssön ridderæ laghman i Vplandom kennomps medh thessom woræ opnæ breffue at then tiidh wy reffstæthing hiollom i Vpsalom medh almoghen aff Loghbo sciplaghe a wor nadhuge herres oc frues konungx Ericx oc drotning Margretes weghnæ aar effter gudz byrdh thusendæ firæhvndrethæ pa niendæ aaret . nestæ manedagh foræ wor frwe dach natiuitatis . tha kerde for oss a sattæ thinge welboren man Anders Ingwarssön a kronennæ weghnæ vppa thennæ effterscriffnæ goos oc jordh som vnden scat ær gangen swosom ær först vppa halffsiætæ öræ oc fem penninge land jordh i Withby som Laurens Jonsön hauer . Item tyo pennings land iordh i Edhby som Loghbo kirke hafthe . Item tolff öres land jordh i Lundæ som Laurens Jonsön hauer . Item thre öresland oc en fiærdungs örtugh i Berghe som for:de Laurens Jonsön hauer Item thretton öres land jordh i Hoostæ som for:de Laurens Jonssön hauer Item two örtugher land jordh i sama byen som Lowbo kirke haffthe . Item ellofue öræs land jordh en halff örtughland minnæ i Berkallæby som Laurens Jonssön hauer Item en halff örtugh i samæ byen som Lowbo kirke haffthe . Hwilket forscriffnæ wy schudæ til nempden som æræ thessæ her effter scriffnæ stande . först her Yuar Nielsön . her Magnus Throttæssön . her Carll Öræ . her Niels Göstaffsön . her Beynt Stenssön . riddere . Byorn Pæthersson wabnæræ . Anders i Hostæ . Sonæ i Berghe . Lasse i Ethby . Holwast i Glyo .

Niclis i Rörby oc Laurens i Berkallæby bönder i forscriffnæ Lowboschiplaghe . Hwilke forscriffne ransakadhe withnedhæ oc sworæ at kronen hafflhe ther rææt til . oc at thet war vnden scat ganget oc engen . a moot oss eller nempden saghdhe eller wediæ wilde . for thy dömdom wy thettæ forscriffnæ gooz oc jordh til scattæ goos oc scattæ jordh vnder kronen oc konungedömeth at bliuæ oc ther med sculæ all skiffthæ fast oc stadhugh bliue . ther som gamalt frelsæ ær giffuet foræ scattæ goos . medh swodant skel at kronennæ scattæ goos oc hennes ingiald engenstadh minskes ok at kronen hauer lighe meghet oc lighe got goos i geen fonget . oc innen lighe godhe leyæ effter kronennæ nöghæ Hvræ [ɔ: hwar] annerledhes kan spöries eller finnes en som forscreuet staar . thet gange i geen oc kronen waræ sin rætt vforsomet i allæ mode. Datum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis.

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Sigillen (två) bortfallna.

66.

Räfstetingsdom angående några gods i Upland, som riksdrotset Bo Jonsson hade med orätt tagit från Anders Olofsson för underlåten krigstjenst; dat. Upsala d. 8 Sept. 1409.

Wy Thord Bondæ Riddere konungs dom hauendæ i thettæ sin ok Thuræ Beynctsson riddere laghman i Vplandom kænnomps medh thesso waro opnæ breuo at thæn tiidh wi ræpstæthing hioldom i Vpsalom medh almoghanom aff Langhundere wpa . war nathugæ herræs oc fruæs konung Eriks oc drotning Margretes

wægnæ Arom æpter gudz byrdh Mcd nono war fruæ dach natiuitatis Tha kærthæ foræ oss . a . sætto thingo beschethnæ mæn Jon Olafssön oc Lassa Nielssön Anders Olafssöns arfuo til Bo Jonssön hwes syæll gudh hauæ swa at for:de Bo Jonsson hafthæ medh vrætte taghit foræ vtreysær aff Anders Olafsön thissæ æpterscriffnæ godz swa som ær först Billastæ (?) fæmptan öræ land jordh item . i . Twnom ællofuæ öræ land jordh item . i . Aswalstæ tyo örtughæ land jordh item i Loghamer thry markland jordh . i Sæmingæhundar item i Förkarlæby tolff öræ land jorth . i . Bælingæhundar item i Hornackom tolff öræ land oc firæ penninge land jordh i Frötunæ sciplagh item i Lundby tw mark land jordh oc sex penninge land jordh i Lywhundaræ item i Vppy tw öræ land oc i Rafsche halffæmptæ öræ land jordh hwilkæ twa öræ land i Vppy liggæ i Langhundaræ oc the halffæmptæ öræ i Rafsche liggæ i Frötunæ sokn oc halff atandæ öræ land jordh . i . Moræby . i Langhundere . hwilkit wi til næmpdene lotom oc . næmpden ransaghædæ oc vitnathæ oc sworæ at swa war ok engin amot oss eller næmpdænæ wæthiæ wildæ Thy tildömdom wi forescripne jordh oc godz Jon Olafsön oc Lasse Nielssön oc andræ Anders Olafsöns rætæ arfue vm nokræ fleræ kunna finnes som ther æræ rætæ arfuæ til Ok forbywthom wi hwarghom man thöm for:dom rætom arfuom i thisse for:de gots oftare æpter thænnæ dach at hindræ eller qwæliæ amot thessom warom dom with xl marc foræ konungsdomen ok vj marc foræ laghmandzdomen Anno die et loco vt supra nostris sub sigillis.

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Skadadt af fukt. Sigillet N:o 1 bibehållet.

67.

Räfstetingsdom om gamla skattegods i Lyhundra och på Värmdön, som reduceras; dat. Upsala d. 9 Sept. 1409.

Wy Thord Bonde riddare konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddare laghman i Vplandom kennomps medh thesso waro opno brefue ok kungörum allom mannom at then tiidh wy ræpstathing hiollom i Vpsalom medh almoghanom aff Lyhunder a war nadhugha herras ok frues konung Eriks ok drotning Margarete wegna arom epter gudz byrdh Thusanda firahundradha vppa nionde arit mandaghen nest epter warfruædagh natiuitatis, tha kerde for oss a satto thinge welboren man Anders Ingwarsson a kronona wegna vppa thenna epterscripna godz ok jordh som vndan skat ær gongen som ær först addertan örisland iordh ok twa örtugha . Öyanom (?) som Karl Laurensson hafthe item thry öresland jordh i Vestlysa som her Christiern Niclisson hafthe item tw öresland jordh i Östra Berby som Husabo kirkia hafthe item et halft öresland jordh i sama by item siw örtug i Westra Berby som Beynct Snare hafthe item twa örtugha i sama by som Husabo kirkia hafthe item twa örtuga i sama by item tio öresland jordh i Penningaby som domkirkian hafthe item tholff öresland jordh ok en örtug som Beynct Ingemarsson hafthe item atta örtuga i Westra Lidhby som Beynct Ingemarsson hafthe item et öresland jordh i Östra Nusta som frw Katerina aff Waxe hafthe item en örtug i sama by som Frötuna kirkia hafthe item siex öra ok en half örtug i Westra Nusta som Michiel Michielsson hafthe item nio öra i sama by som hustru Ingeborgh . . . . . hafthe

item thry öresland jordh ok halft fæmpte penningsland som Frötuna kirkia hafthe item twa öra i Simble som Beynct Ingemarsson hafthe item twa öra i Östra Sundestadhe som Husabo kirkia hafthe item en örtug i Sætra som Husabo kirkia hafthe item halff fempte ortug i sama by som her Cristiern Niclisson hafthe item halff siette ortug i sama by som Husabo kirkia hafthe item en örtug i Rymmesyo som Husabo kirkia hafthe item fira örtuga i sama by som Loherats kirkia hafthe item fem örtuga i sama by som Beynct Ingemarsson hafthe item twa örtuga i Holstadha som Loherats kirkia hafthe item halff tridhi örtug i Vndræ som Loherats kirkia hafthe item halff fierde ortug i Gridhby som Loherats kirkia hafthe item trætan penningsland i sama by som Beynct Snaræ hafthe item twa örtuga ok sex penningsland i Wellingedha som Malstadha kirkia hafthe item fem örtuga i Sylta som Estuna kirkia hafthe item ...... item en örtug i sama by som Suen Thörnisson (?) hafthe item et halft öresland jordh i Karby som Beynct Snaræ hafthæ item halff ellefte örtug i Gerlinge som Beynct Snaræ hafthe item halff tridhi örtug i sama by som Estuna kirkia hafthe item halff fierde örtug i ..... som Beynct Snare hafthe item halff ellipte öre i Digharfua som herra Bo Dyuræ hafthe item et halft orisland jordh i sama by som Olaff Lambafot hafthe item et halft marcland jordh i sama by som her Bo Dyuræ hafthe item sama stadz .... item siw öra ok fira penningxland jordh i Sudhra Nanö som husfru Ingeborgh i Holm hafthe item trætan öresland jordh i Norra Nanö som Olaff Jonsson hauer item siwttan öresland ok half tridhi örtug i

sama by som Jon Dyækn hauer item halff ottande (?) örisland i sama by som husfru Ingeburgh hauer item thre öra fira penningsland mindræ i Gripstadha som husfru Ingeburgh hafthe item siw örtug i Nwdæstadha som Bro kirkia hafthe item ellefua örtuga sama stadz som husfrw Ingeborgh hafthe item . . . örisland jordh i Höff som domkirkian i Vpsala hafthe item fem örtugland jordh i Guwastadha som Æstuna kirkia hafthe item et halft örisland jordh i sama by som Karlösa kirkia hafthe item et halft öresland jordh i sama by som Bro kirkia hafthe item et öresland jordh i Westra Eka som Estuna kirkia hafthe item et örtugland jordh i Thærff som Estuna kirkia hafthe item et halft öresland jordh sama stadz mætin fore scaten (?) item siw öresland jordh i Huita syo som Estuna kirkia hafthe item et öresland jordh i Nitlinge som Æstuna kirkia hafthe item et öresland jordh i Sudhra Malma item et örtugland jordh i Norra Malma som Æstuna kirkia hafthe item twa örtugland jordh i Sandeberghom som sama kirkia hafthe item twa örtugland jordh i Litlaby som Æstuna kirkia hafthe item et öresland jordh i Swanbergha item et öresland jordh i Sudra Jarsyo som Wæddö kirkia hafthe item tiughu penningsland jordh i Norra Jarsö som Sudherbo kirkia hafthe item et öresland jordh i Alby som Lasse Biörnsson hauer item tio öresland jordh i sama by som for:ne Lasse Biörnsson hauer item et halft öresland jordh i sama by som Karlunga kirkia hafthe item et halft örisland jordh i sama by som Beynct Snaræ hafthe item atta örtugland jordh i Sæbandhæ som Lydeka van deme Berghe hafthe item twa örtuga i sama by som Bro kirkia hafthe item et örtug-

land jordh i sama by som Karlungæ kirkia hafthe item et halft öresland jordh i Lywæsætræ som Lydeka van Berghen hafthe item thry marcland jordh i Sund som Ingemund Jonsson hauer item et halft marcland jordh i Swiningæ som Ingemund Jonsson hauer item halff trætande örtug i Humblabro som Estuna kirkia hafthe item thry öresland jordh i Eneby som Æstuna kirkia hafthe item thry marcland jordh atta örtugha mindræ i Kullerstadha item fem örtuga i Rislingaby som Beynct Snaræ hafthe item halff fempte örtug i sama by som Lasse Biörnsson hafthe item en örtug i sama by som Estuna kirkia hafthe item twa örtugland jordh i Karlösa som Lasse Biörnsson hafthe item trætan öra ok en halff örtug i sama by som Lasse Biörnsson hauer item nio öresland jordh i Aspesund som Ingemund Jonsson hauer item halff tholfte örtug i sama by som Ingemund Jonsson hafthe item halff tretande örtug i sama by som Ingemund Jonsson hafthe item et halft marcland iordh sama stadz som Ludeca van Berghen hafthe item et halft örisland jordh sama stadz som Sudherbo kirkia hafthe item et öresland jordh i Wiik som Sudherbo kirkia hafde item en örtug sama stadz som herra Siluasta arfua haftho item atta örtuga ok fira penningsland i Sonö som Beynct Ingemarsson hafthe item en örtug i sama by som for:ne Beynct hafde item halff fierde örisland jordh i sama by som forscripne Beynct Ingemarsson hafthe item twa örtuga sama stadz som Sudherbo kirkia hafthe item en örtug i sama by som prestin hafthe item try öresland jordh i Aby som Erik Ingemarsson hafthe item tholff penningsland jordh i Wætinge som Sudherbo kirkia

hafthe item tio penningsland i Ighelstadha som sama kirkia hafthe item et öresland jordh sama stadz som Ludeka van dem Berghe hafthe item halff tridhi örtugland jordh i Strydhio som Husabo ok Sudherbo kirkia haftho item halff siwnde örtug i Westby som Erik Ingemarsson hafthe item tholff öresland jordh i Broby som Erik Ingemarsson hafthe item tholff öresland jordh i Skarpabergha som Erik Ingemarsson hafthe item et marcland jordh ok en örtug i Ekeby som Erik Ingemarsson hafthe item siex öresland jordh i Skawastadhom som Erik Ingemarsson hafde . Framdelis kærde Andris Ingwarsson vppa thenna epterscripnom godz liggiande i Wærmdö vndan skat æra gangen som ær först vppa twa örtugland . jordh i Nordansyo item fira örtugland jordh i Draghabodhum item siex örisland jordh i Dighremyghe item tw öresland jordh i Lösta item en örtug i Mölnowigh item fira penningsland jordh i Fagherholm item tio öresland jordh i Farstaby som Pedher Jönisson hauer Huilkit wy til nempdene lotom sua som æra thesse her epter standa scripnæ som ær först her Yuar Niclisson her Magnus Trottasson, her Karl Öra, her Nicles Götzstafson, herra Beynct Stensson riddara Biörn Pedhersson wæpnare Beynct Magnusson, Marten i Mywghlaby, Ingemund i Sætra. Anders i Enaby Jens i Stenestadha, Gerder i Lythby, Olaff i Skaramorum ok Olaff i Wæsby bönder i forscripnit hundari ok Wærmdö huilke forscripne ransakadhe witnadhe ok suoro at kronan hafthe ther ret til ok at thet war vndan skat gangit ok eingen amot oss eller nempdene wædhia wilde for thy dömpdom wy thetta for:na godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh vnder kronona

ok konungadömit at bliua ok ther medh schulu al skipte fast ok stadhugh at bliua ther gamalt frælse ær gifnit fore skatta godz medh sua skiel at kronona skatta godz ok hennes ingield eingen stadh minschas ok at kronan hauer lika mykit ok lika got godz igen fongit ok innan lika godho læghe epter kronona nöghe Huar andraledhis kan spörias eller finnas æn som nw forescripnat star thet gonge i gen ok kronan wari sin ret oforsumeth i alla matto. Datum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Mycket skadadt af fukt, så att en del af texten är oläslig. Sigillet N:o 1, Thord Bondes, bibehållet.

68.

Räfstetingsdom, angående reduktion af de gamla skattegods i mellersta delen af Roslagen, som innehafvas af kyrkor och frälsemän; dat. Upsala d. 11 Sept. 1409.

Wy Thord Bonde riddere konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddare laghman i Vplandom kennomps medh thesso waro opno brefuo ok kungörom allom mannom at then tiidh wy repstathing hiollom i Vpsalom medh almoghanom aff Hæuerbo sciplagh Bro sciplagh Birkethinglagh Frötuna sciplagh ok Öslabo thinglagh, a war nadhugha herras ok fruas konung Eriks ok drotning Margaretes wegna arom epter gudz byrdh M°cd° nono nesta odhensdachen epter war frua dagh natiuitatis, Tha kerde for oss a satto thinge skæliken man Nisse Brwn a kronone wegna vppa thenna epterscripne godz ok jordh som vndan skat waro gangen som ær först vppa fem örtugland jordh i Ytraby som Mathes Ingemarsson haf-

the item siex öris land jordh ok en örtug i Guttastadhom som for:ne Mattis hafthe item et marcland ok fira örtug i Halstadha som for:de Mattis hafthe item thry marcland ok x örtug i Tolikom som Lüdeca van Berghen ok Lille Nisse Andresson haftho item fira örtugland jordh i Helswik som Ludeca van Berghen hafthe item et örisland jordh i Tuna som Hæuers kirkia hafde item atta örtugland jordh i sama by som Eric Ingemarsson hafFthe item en örtug i Girellom som Hæuers kirkia hafthe item halfftridhi örtug i Linderiis som Hæuers kirkia hafde item fira penningsland jordh i Malberghom som her Nicles Korke hafde item halff fempte örtug land jordh i Utwidhæ som her Niclis Korke hafde item twa örtuga sama stadz som Hæuers kirkia hafde item siw örtug land jordh i Markedal som her Nicles Korke hafthe item et örtug land jordh i Berby som Eric Ingemarsson hafthe item fem örtug i sama by som Hæuers kirkia hafde item twa örtug i Tridhiastadom som Hæuers kirkia hafthe item halff fierde öresland jordh i Ortalom som Ingemund Jonsson hafde item et thorp som heter Sæmisby som for:ne Ingemund hafde item fira örtug i Sudhrakka som Bro kirkia hafde item tio örtug land jordh i Wellande som Bro kirkia hafthe item halff siette örtug ok tw penningsland i Bredhasætrom som Bro kirkia hafthe item fem öresland jordh ok tholff penningsland i Rodhom som Ingemund Jonsson hafde item half fierde örtug i sama by som Bro kirkia hafthe item en halff örtug sama stadz som Bro kirkia hafthe item en örtug i Sǫrby som Ingemund Jonsson hafthe item et halft marcland jordh i Nora som Ingemund Jonsson hafde item atta örtug ok siex

penningxland jordh i Harö som Ingemund Jonsson hafthe item halff tridhi örtug i Thyslinge som Eric Ingemarsson hafde item et halft marcland jordh i Butnom som Eric Ingemarsson hafde item twa öra ok fira penningsland i sama by som Bro kirkia hafthe item et halft marcland jordh i Ekeby som Bro kirkia hafthe item nio örtuga i sama stadh som Ingemund Jonsson hafde item elleuo örtug i Öfra Næs som Bro kirkia hafthe item halff tridhi örtug i sama by som Ingemund Jonsson hafde item et öresland ok fira penningx land i Ytra Næs som Eric Ingemarsson hafthe item twa örtug i sama by som Bro kirkia hafthe item en halff öre i Nysætrom som Wæta kirkia hafthe item halff fempte örisland jordh i Widhom som Pedher Eriksson hafthe, item en halff örtug i Brennestrem som Wæta kirkia hafthe item et halft öresland jordh sama stadz som Bro kirkia hafthe item et marcland jordh ok halff fierde örtug i Inal som Michiel van der A hauer item halff tridhi örtugland jordh i Eke som Eric Ingemarsson hafthe item twa örtuga sama stadz som her Jon i Bro hafthe . item elleuo öresland jordh sama stadz som Michiel van der A hauer item thry öris land jordh i Pleng som for:ne Michiel hauer item en örtug i Quidhalindæ som for:ne Michiel hauer item en örtug sama stadz som Bro kirkia hafthe item tio örtug land jordh i Capperstadhom som her Jon i Bro hafthe item en örtug sama stadz som her Bo Dyuræ hafthe item atta örtug i Quidbergha som Bro kirkia hafthe item et öres land jordh ok tw penningsland i Bellingæ som Bro kirkia hafthe item en halff örtug i Sunda som her Jon i Bro hafthe item elleuo örtug tholff pennings land mindre i Wæta

som Wæta kirkia hafde item twa öris- fira penningx land mindre i Dywpawiik som Ingemund Jonsson hafthe item nio penningx land jordh sama stadz som Erik Ingemarsson hafthe item et halft marcland jordh i Lingxslet som Ingemund Jonsson hafde item tw öresland jordh i Salua (?) som Eric Ingemarsson hafthe item tholff peningsland jordh i Swartnö som Ingemund Jonsson hafde item et halft marc land jordh i Norratælgha som ærchebiscopen i Vpsala hafthe item fem öresland jordh i Nordrunom som Frötuna kirkia hafthe item fira örtug land jordh i Hamarby som sama kirkia hafde item tholff öresland jordh i Östby som husfru Ingeburgh i Holm hauer item halff fempte örtug sama stadz som sama kirkia hafthe item thry öresland ok fira penningsland i Holm som sama husfru hafthe item halff fempte örtug i Wesby som sama husfru hafthe item atta örtug i Sikom som Frötuna kirkia hafde item atta örtugh sama stadh som her Cristiern Niclisson hafthe item atta örtug i Grostadhom som her Thord Bonde hafde item et öresland jordh i Benhammar som Karl Laurenzson hafde item half fempte örtugland jordh i Östhammar som husfru Ingeborgh i Holm hafde item tholff penningsland i Robolby som sama husfru hafde item twa öre i Fanö ok en halff öre i Halsö som sama husfru Ingeborgh aff Holm hafthe Huilket wy til nempdene lotom som æra thesse her epter standa scripnæ som ær först her Yuar Niclisson, her Magnus Trottasson, her Karl Öræ, her Nicles Götzstafson, her Beinct Stensson riddara, Biörn Pedhersson wæpnare, Thore i Grydby, Pedher i Ytraby, Erik i Wæsby, Jon i Bredhasætrom, Holinger i Studzby Clæmit i . . . . asta, Raskwlf i Witelshagha

ok Botuidh i Hamarby bönder i thenna for:na sciplagh ok thinglagh Huilke for:ne ransakadhe witnadhe ok suoro at kronon hörde ther ret til ok at thet war vndan skat gongit ok engen amot oss eller nempdene sagde eller wædhia wilde, for thy dömpdom wi thetta for:na godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh ok rættom arfuom igen kronone skatt aff at göra ok ther med schulu al skipte fast ok stadugh bliua ther gamalt frelse ær gifuit fore skattæ godz medh sua skel at kronona skatta godz ok hennas ingield eingen stadh minschas ok at kronan hauer lika myket ok lika got godz i gen fongit ok innan lika godho læghe epter kronona nöghe Huar andra ledhis kan spörias eller finnas æn som forescripnat star thet gonge i gen ok kronan wari i sin ret oförsumat i alla matto Datum Anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Skadadt af fukt. Thure Bengtssons sigill (två tvärbjelkar i svart fält) bibehållet.

69.

Räfstetingsdom angående reduktion af de gamla skattegodsen i Danderyds (och Ryds) skeppslag; dat. Upsala d. 13 Sept. 1409.

Wy Thord Bonde riddere konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddare laghman i Vplandom kennomps medh thesso waro opno brefue ok kungöra allom mannom, at then tidh wy repstathing hiollom i Vpsalom medh almoghanom aff Danrö ok Rydhbo sciplagh, a war nadhugha herras ok fruæs, konung Eriks ok drotning Margaretes wegna, arom ep-

ter gudz byrdh M°cd° nono helghe kors apton exaltacionis Tha kerde for oss a satto thinge erliken man herra Bo Dyuræ riddere a kronone wegna vppa thenna epterscripnen godz ok jordh som vndan scat waro gangen som ær först vppa tio örtugland jordh i Wesby ok fem penningsland som Michiel van der Aa hauer item tio örtug ok fem penningsland i sama by som Beynct Suarte hafthe item fem örtugland jordh i Mædheby som Jon Andersson hafthe item twa örtug i Stabby som for:ne Jon Andersson hafthe, item fem örtugland jordh i sama by som Michiel van der Aa hauer item en halff örtug sama stadz som Riala kirkia hafthe item thry öresland jordh i Aby som husfru Gertrudh hafthe item et öresland jordh i Grydby som Tæbo kirkia hafthe item en örtug i sama by som sama kirkia hafthe, item halff fierde örtug i Lytby som sama kirkia hafthe item en örtug i Akerby som Tæbo kirkia hafthe item fira örtug i Vnsta som her Mattis i Tæby hafthe item twa örtug i Tibele som swartbrödhra clostret i Stocholm hafthe item et halft öresland jordh i Eelda som Danrö kirkia hafthe item et halft marcland i Eneby som her Thord Bonde hafde item et öresland jordh i sama by som Tæbo kirkia hafthe item tw örisland jordh ok siex penningsland i sama by som Danrö kirkia hafthe item fira penniugsland jordh i Ekeby som (!) item fem örtug i Ytra Lidherne som Solnö kirkia hafthe item tholff öresland jordh i Ytra Lidherne som Knut Beynctsson hafthe item thrætan örtugland jordh i sama by som helghanshusit i Stocholm hafthe item halff tridhi örtugland jordh i Frösunda som Clara closter widh Stocholm hafthe item fem örtug land jordh i sama stadh som

Solnö kirkia hafthe item tholff öresland jordh i Ramsta som Symon Skelchorn hafthe item tio örtugland jordh i Rörastrand som Henric Swinga hafthe item en örtug i Östby som Clara closter widh Stocholm haffde item et öresland jordh i Lundby som Solnö kirkia hafthe item et öresland jordh i Hudhasta som Clara closter widh Stocholm hafde item et öresland jordh i sama by som sama kirkia hafthe item twa örtugland jordh i Stikklinge som Danrö kirkia hafthe item fira örtugland jordh i sama by som her Jens Beynctssons arfua hafthe item fira örtugland jordh i Askæna som same arfua haftho item tw öresland jordh i Skoberghom som Tæbo kirkia hafthe item twa örtug i Vlnæ som her Thord Bonde hafde item twa örtug i sama by som her Sturæ Algotsson hafthe item siw örtug i sama stadh som Rydhbo kirkia hafthe item fem örtugland jordh i Askestom som her Sturæ Algotsson hafthe item et öresland.jordh i Liidby (?) som her Sturæ Algotsson hafthe item tio örtug sama stadz som Rydhbo kirkia hafthe item halff siette örtugland jordh i Vby (?) som her Erik Stensson hafthe . . . . land jordh i Sundby som her Sturæ Algotzsson hafthe item atta örtug land jordh i sama stadh som Gisa Krusa arfua haftho item nio öresland jordh oc en halff örtug i . . . ghasund som her Jönis Beynctssons arfua haftho ok twa örtug land jordh i Sörby som for:ne arfua haftho . Huilket wy til nempdene lotom som æræ thesse her epter standæ scripnæ Som ær först her Yuar Niclisson, her Magnus Throttasson, her Karl Öra, her Nicles Götzstafson, her Beynct Stenson riddara Biörn Pædhersson wæpnare Ödger i Næsi Laurenz sama stadz Olaff i Ytraby Pedher i Tiböle

Michiel i Eelde ok Magnus Smedher bönder i forscripne sciplagh huilke forscripna ransakadhe witnadhe ok suoro at kronan hafthe ther ret til ok at thet vnden skat war gangit ok engen amot oss eller nempdene sagde eller wædia wilde förthy dömpdom wy thetta for:na godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh rettom arfuom igen kronone skat aff at göra ok ther medh skolæ al skipte fast ok stadhugh at bliua thær gamalt frælse ær gifuit fore skatta godz medh sua skel at kronona skatta godz ok hennas ingield engen stadh minschas ok at kronan hauer lika myghit ok lika got godz i gen fongit ok innan lika godhe læghe epter kronona nöghe huar andra ledhis kan spörias eller finnas æn som forescripnat star, thet gonge i gen ok kronan wari innan sin ret oforsumath Datum Anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Båda sigillen finnas. En del af skriften är utblekt genom fukt.

70.

Räfstetingsdom om de gamla skattegodsen som reduceras uti Wallentuna härad; dat. Upsala d. 18 Sept. 1409.

Wy Thord Bonde riddare konungs dom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddare laghman i [Vplandom] kennomps medh thesso waro opno breff at then tiidh wy repsta thing hiollom i Vpsalom medh almoghanom aff Walentuna hundar, a war [nadhu]gha herras ok fruas konung Eriks ok drotning Margarete wegna arom epter gudz byrdh M°cd° nono odhens-

daghen nest fore sancti Mathei[apostoli] dagh tha kerde for oss a satto thinge erliken man herra Bo Dyuræ riddare a kronona wegna vppa thenna epterscripne godz ok jordh som vndan [skat] waro gangen Som ær först vppa tyo örtugland jordh i Fithiom som Tæbo kirkia hafde item siw öres land jordh i Karlaby som ærkebiscop[en] i Vpsala hafthe item tw öresland ok fiorton penningsland i Sodhestom som Tæbo kirkia hafthe item halff fiortande örtug i Haghaby som sama kirkia hafthe item halff fempte öresland jordh i Fellabro som Olaff Tröbo i Stocholm hafthe item twa öresland jordh i Odhenslundom som Fræsta kirkia hafthe item siw örtugland jordh i Fræsta som sama kirkia hafthe item twa örtug i Guthaby som sama kirkia hafthe item thry örisland jordh i Smedhaby som Jon Olafson hafthe item fira örtug i Sæby som Michiel i Bellastom hafde item nio örisland jordh i Ændertunom item halff nionde örtug i Ærlighesund som Edhskirkia hafthe item halff fierde örtug i Thwrsaker som Hamarbo kirkia hafthe item en halff öre i Dylungæ som sama kirkia hafthe item et halft marcland jordh i sama by som Biörn Olofson hafthe item en örtug i Ekby som Hamarbo kirkia hafthe item en vrfield i sama by som Jönis Laurenzsson aff Lydhingæ hafthe . item en halff örtug i Nybele som Botuidh i Synderstom hafthe item tio öresland jordh i Nordene som Michiel i Bellastom hauer item et örisland jordh i Kraghestom som Walentuna kirkia hafthe item fira örtug i Græflastom som sama kirkia hafthe item siw öresland jordh örtug mindre i sama by som Michiel i Belderstom (!) hauer item fem öresland jordh i sama by Olaff Smeling skatta aff (!)

item halff fempte örtug i Sæby som domkirkian i Vpsala hafthe item en örtug i Berghom som Walentuna kirkia hafthe item atta örtug i Kraghestom som Michiel van der Aa hauer item twa örtug i Ormsta som Walentuna kirkia hafthe item twa öresland jordh i Ekeby som sama kirkia hafde item en örtug i Berghby som Nicles Marchusson hafde item twa örtug i sama by som Walentuna kirkia hafthe item et örtugland jordh i Molstadha som Botuidh i Synderstom hafthe item et halft marcland jordh i Kölingæ som domkirkian i Vpsala hafthe item twa örtug i sama by som Östbo kirkia hafthe item tw öresland jordh i Rifsta som presten i Riidh hafthe item siex öra en örtug mindre i sama by som Jon Dyekn hafthe item siw örtug i Wethom som Angarna kirkia hafthe, Huilkit for:na wy skutom til nempdene som æra thesse her epter scripne sta som ær först herra Yuar Niclisson, her Magnus Trottasson her Karl Öra, her Nicles Götzstaffson, her Beynct Stensson riddara Biörn Pedhersson wæpnare, Raguald i Fellabro, Thomas i Sandom, Laurens Biörnsson, Ylian i Ekeby, Erland i Berghom ok Nicles i Sæby bönder i forscripnit hundar Huilke forscripne ransakadhe witnadhe ok suoro at kronan hafthe ther ret til ok at thet vndan skat war gangit ok eingen amot oss eller nempdene sagde eller wædhia wilde for thy dömpdom wy thetta for:na godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh rettom arfuom i gen at göra kronona skat aff, ok ther medh schulu al skipte fast ok stadugh at bliua ther gamalt frælse ær gifuit fore skatta godz medh sua skel at kronona skatta godz ok hennas ingield engen stadh minschas ok at kronan hauer lika mykit ok lika got

godz i gen fongit ok innan lika godho læghe epter kronona nöghe huar andraledhis kan spörias eller finnas æn som forescripnat ær, thet gonge i gen ok kronan wari sin ræt oforsumath i alla matto Datum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis.

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Båda sigillerna bortfallna. Ett hål å öfre hälften af brefvet, hvarigenom några bokstäfver i de fem första raderna saknas.

71.

Räfstetingsdom om de gamla skattegodsen i Ärlinghundra; dat. Upsala d. 20 Sept. 1409.

Wy Thord Bonde riddere konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddere laghman i Vplandom kennomps medh thesso waro opno brefue ok kungörum allom mannom at then tiidh wy repstathing hiollom i Vpsalom medh almoghanom aff Arlenningæ hundar, a war nadhugha herras ok fruas konung Eriks ok drotning Margaretes wegna arom epter gudz byrdh M°cd° nono sancti Mathei apostoli apton Tha kerde for oss a satto thinge Erliken man herra Bo Dyuræ riddere a kronona wegna vppa thenna epterscripne godz ok jordh som vndan skat waro gangen som ær först vppa fem öresland jordh twa örtugha mindre som Alseghes kirkia hafde item halff nionde örtugh i Berghom som sama kirkia hafde item et halft marcland jordh i Lippinge som sama kirkia hafde item tw öresland jordh i Östra Wra som her Jon Ingemari hafde item halff fierde örtugh i sama by som presten i Alseghæ hafde item halff fempte örtug i sama by som Alseghes kirkia hafthe item halff-

tholfte örtug i Thrundestadhom som Holmsten Holmstensson hafde item halff attande örtug i Grödelby item thrætan öra ok en örtug i Ordhedhe som for:ne Holmsten hafde item fem örtugha i Norum som for:ne Holmsten hafthe item nio öresland jordh i Ængiaby som biscop Anders hafthe item halff fierde örtugh sama stadz som Knut Eskilsson hafthe item elleuo örtugha i Terff som Knifsta kirkia hafthe item et öresland jordh sama stadz som her Jönis Beynctssons arfua haftho item fiortan öra i Gredelby som Kætilbiörn i Norwm hauer item et halft marcland i Sædherstom som sami Kætilbiörn hauer item siex öra en halff örtug mindre i Sæby som forscripne Kætilbiörn hauer item halff attande öre i Norwm som for[scrip]ne Kætilbiörn hauer item halff thrætande öre i Forsaby som same Kætilbiörn hauer item halff tholpte örtug i Ærnabergh som same Kætilbiörn hauer item fiortan örtuga i Kættista som fru Katerin aff Waxem hafthe item et halft marcland jordh i Walestom som Lüdeka van deme Berghen hafthe item fem örtuga sama stadz som Knut Eskilsson hafthe item et öresland jordh i Rowelstom som Husaby kirkia hafde item fira örtugha i Tulastom som sama kirkia hafde item et örtugland sama stadz som forscripnen kirkia hafde item en örtug i Jarstom som sama kirkia hafde item et halft marcland jordh i Wigby som sancti Andree kor i Stocholm hafthe item et halft marcland jordh i Kroesta som Laurens Olafson hafde item siw örtuga i Sæby som Norsunda kirkia hafde item twa örtuga i Norslundom som sama kirkia hafthe item en örtug i Sörby som Solentuna kirkia hafthe item Habo quærn item elleuo öra ok halff tridhi örtug i Rikkaby som

Holmsten i Finsta hauer item fira penningsland i Myraby som same Holmsten hauer item en örtug. i Randestom som Odhensargha kirkia hafthe item atta örtuga i Eghostom som sama kirkia hafde item et öresland jordh sama stadz som sama kirkia hafde item twa örtuga i Padestom som sama kirkia hafthe item twa örtuga sama stadz som Gudmund Niclisson hafthe item en halff öre i Dröpistom som Odhensargha kirkia hafde item halff siwnde örtug i Næsby som sancti Laurencii kirkia i Sichtwnum hafthe item siextan örtuga i Kumblum som Gudmund Niclisson hauer item fira örtuga i Gullabolstadhe som for:ne Gudmund hafthe item et öresland jordh i Olesta som same Gudmund hauer item thry öresland jordh i Brunsta som Kætilbiörn hauer ok et halft marcland i Kolhammar som för:ne Kætilbiörn hauer, Huilkit forscripna wy skutom til nempdene som æra thesse her epter scripne sta som ær först her Yuar Niclisson, her Magnus Trottasson, her Karl Öra, her Nicles Götzstafson, her Beynct Stensson riddara Biörn Pedhersson wæpnare Jönis i Ekeby, Pedher i Haghelstenom, Nicles i Almby, Laurens i Throndestadhom Niclis i Ordhedhe ok Pedher i Broby bönder i forscripnit hundar, huilke forscripne ransakadhe witnadhe ok suoro at kronan hafde ther ret til ok at thet vndan skat war gangit ok eingen amot oss eller nempdene sagde eller wædhia wilde, for thy dömpdom wy thenna for:na godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh ok til rettom arfuom kronone skat aff at göra ok ther medh scula al skipte fast ok stadhugh bliua ther gamalt frælse ær gifuit fore skatta godz medh sua skiel at kronona skatta godz ok hennas ingæld eingen stadh

minschas ok at kronan hauer lika mykit ok lika got gotz i gen fongit ok innan lika godho læghe epter kronona nöghe Huar andra ledhis kan spörias eller finnas æn som forescripnat star thet gonge i gen ok kronan wari innan sin ret oforsumath i alla matto Datum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Sigillen borta.

72.

Räfstetingsdom angående de gamla skattegodsen i Håbo härad som innehafvas af kyrkan och adeln; dat. Upsala d. 25 Sept. 1409.

Wy Thord Bonde riddere konungsdom hauande i thetta sin ok Thure Beynctsson riddere laghman i Vplandom kennomps medh thesso waro opno breue ok kungörum allom mannom at then tiidh wy repstathing hiollom i Vpsalom medh almoghanom aff Habo hundare a war nadhuga herras ok fruas, konung Eriks ok drotning Margaretes wegna arom epter gudz byrdh M°CD° nono, odhensdaghen nest fore sancti Michaelis archangeli dach Tha kerde for oss a satto thinge erliken man herra Bo Dyuræ riddere a kronona wegna vppa thenna epterscripnen gods ok jordh som vndan skat waro gangen som ær först vppa et marcland jordh örtugh mindre i Wæppy som Olaff Ingemundsson hauer item thry öresland jordh i Lyestom som for:ne Olaff hauer item siex öra ok en örtug i Broby som for:ne Olaff hauer item halff ellopte öresland jordh i Wæpy som Lasse Laurenzson hauer item twa örtug

sama stadz som Calmarna kirkia hafde item et örisland jordh i Eneby som prestabolit i Calmarne hafde item et örisland jordh i Skörlaby som her Magnus Throttasson haf[uer] Item fem örtug sama stadz som Calmarna kirkia hafde item twa örtug i Skerplinge som sama kirkia hafde item halff nionde örtug i Skörlaby som Olaff Jönisson haffde item twa örtug i Ytra Hellaby som her Magnus Throttasson hafde item halff tridhi örtug i Lundby. som Löta kirkia hafde item fem örisland jordh i Kræggæ som Jönis Olafsson hauer item en örtug i Aby som Östra [ɔ: Öfra] Grans kirkia hafde item siw öresland ok en örtug i Eneby som her Beynct Niclisson hafde item thry öresland jordh i Kumla som Nicles Matthesson hafde item halff siette örtug i sama by som Öfra Grans kirkia hafde item en örtug i Öfra Gran som sama kirkia hafde item et halft öresland jordh i Akerby som Edhbo kirkia hafde item . halff siette örisland jordh i Haslæ som ærkebiscopen i Vpsala hafde item thrætan örtugland jordh i Scathwi som Pedher Laurensson i Syo hauer item halff siette örtug i Syowasta som Pedher Matthesson hauer item et örisland jordh i Skelbergha som Hatwna kirkia hafde Item tio örtug i Kolastom som sama kirkia hafde item en örtug sama stadz som Nicles Matthesson hauer item siextan örtugland jordh i Ytra Nybele som her Karl Öra hafthe item atta örtug sama stadz som Olaff Ingemundsson hauer item et örisland jordh sama stadz som Hatuna kirkia hafde item et öresland jordh i Karftompta som sama kirkia hafde item et halft öresland jordh i Asköö som sama kirkia hafthe item tio örtug i Halunda som Finuidh Ragualdssons arfua hafdo item tw öresland jordh i

Jædhra som her Karl Magnusson hafde item et öresland jordh i Lötzsta som Pedher Finsson hafthe item twa örtugland jordh i Kærlaby som Tybele kirkia hafde item fem örtugland jordh i Kumla som Sancti Laurencii kirkia i Sichtwnom hafde item fira örtug i Thorslundom som Wassunda kirkia hafde item tw öresland jordh i Östraby som Hagha kirkia hafthe item siex öresland jordh i Kumla som Mattis Andersson hafde item en örtug i Smedhaby som Wassunda kirkia hafde item fem örtug i Allom som Wassunda kirkia hafde item en örtug i Sæby som sama kirkia hafde item en örtugland jordh i Örby item siw örisland jordh i Edhby item elleuo örtugland jordh i Haghanæs som Pedher Laurenzsson i Syo hauer item siw örtugland jordh i Sæby som forscripne Pedher Laurenzson hauer item siextan örtug sama stadz som Kætilbiörn hauer item et marcland jordh i sama by som her Jon Ingemarsson hafde item tio örtug i Brandzhammar som Holmsten Holmstensson hauer item siex örisland jordh en halff örtug mindre i Skrimesta som ærkebiscopen i Vpsala hafde item siex öresland jordh örtug mindre i Tybböle som Kæthilbiörn hauer item tw öresland jordh i Skelesta som Kæthilbiörn hauer item thrætan öresland jordh ok en örtug i Eghesta som Kæthilbiörn hauer item atta örtug i Berghabolstadh som Wassunda kirkia hafthe item halff tridhi örtug i Windestom som sama kirkia hafde item en halff öre i Brandzhammer som sama kirkia hafde ok siw örtughland jordh i Bergha som Hatuna kirkia hafde Hwilkit forscripnit wy skutom til nempdene sua som æra thesse her epter screpne sta som ær först herra Yuar Niclesson, her Magnus Trottasson, her Karl Öra,

her Nicles Götzstafson, herra Beynct Stensson riddara, Biörn Pedhersson wæpnare, Nicles Man, Raguald i Edhby, Ingemar i Frötuna, Laurens i Tæliaby, Jon Laurensson i Brunsta ok Jon i Aby, huilke forscripne ransakadhe, witnadhe ok suoro, at kronan hafde ther ret til ok at thet vndan skat war gangit ok eingen amot oss eller nempden wædhia wilde, for thy dömpdom wy thenna for:ne godz ok jordh til skatta godz ok skatta jordh ok til rettom arfuom i gen kronone skat aff at göra, ok ther medh sculu al skipte fast ok stadhugh bliua ther gamalt frælse ær gifuit fore skatta godz medh sua skiel at kronona skatta godz ok hennas ingield eingen stadh minschas ok at kronan hauer lika mykit ok lika godht godz i gen fangit ok innan lika godhe læghe epter kronona nöghe huar andraledhis kan spörias eller finnas æn som fore scripnat star thet gonge i gen ok kronan wari innan sin ret oforsumat i alla matto Datum anno die et loco quibus supra nostris sub sigillis

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet. Sigillen bortfallna.

73.

Räfstetingsdom angående hofgården Tyrisedhe (Tyresö) med flere gamla skattegårdar och torp i Yttra Tör (Sotholms härad), hvilka förklaras vara rätteligen utbytta mot frälsegods och derföre skola förblifva frälse; dat. Strängnäs d. 26 Sept. 1409.

Jach Sten Bosson Riddare mins herra konung Ericx dom hafwande i thetta sin, oc jac Niclis Æringislasson Riddare oc laghman i Sudermannalande kænnomps oss mædh thæsso waro nærwarande opno brefue

at tha wi ræfstathing hiollom i Strængenæs mædh almoghanom aff Ytro Thöör Arom æpter gutz byrdh M°cd° vppa nionda areno thorsdaghin næst fore sancta Michæls dagh a war nathugx herra konung Ericx wæghna i wærdugh fathers nærwaro biscop Andrisa aff Strængenæs oc andra flera gotha riddara oc swena som tha nær stadde waro tha kærde fore oss ærlik man Andris Ingwarsson foghete vppa Stocholm vppa thæsse gotz som hær æpter scrifwin standa suasom Hofgardhen Thyrisedhe som liggir fore et markland jordh oc ena qwærn ther vnder liggir oc thenna thorppin suasom Bredhawiik Ælemor Thyufwawiik item tw afgærdha thorp hart widher gardhin oc hafwa enkte nampn Item Pælla fiskara thorp item siw örisland jordh i Vdby Item halft Solbærgha item halfft Renmar, item halft markland jordh i Gymmistom item fæm örtughland jordh i Vbby item halfft markland jordh i Æleby item Wætingis ström oc ena qwærn i samma strömenom, item et örtughland jordh i Gudhöö item dj (½) markland i Kalswi oc et thorp som heter Byorkö, hwilkin forscripno jordh oc gotz han saghde vlaghlika skipta wara mædh skattabondom sua at kronenne ingiæld waro minskat, oc all thenna forscripna gotz hafthe ærlik man herra Götstaff Leksson riddare i wærio i frælsse a sina husfrw wæghna fru Kathrina Æringisladotter huilkit wi lotom til næmpdene rantzsakan oc næmpdin witnathe fore oss at thesse forscripno jordh oc gotz waro laghlika skipt mædh skattabondom æpter landzlaghom mædh fastom oc fullom skælom æpter thy laghbokin wtuisar, oc fult mot fullo i hwar stadh sua at krononne ingiæld æra hwarghin minskat Oc ængin mot næmpdene wædhia wilde, Thy

dömpdom wi all thesse forscripno gotz oc jordher thorp öyia skær ströma quærna oc quærnastadha mædh allom therra tillaghom nær oc fiærran i wato oc thörro ængo vndan takno huat nampne thet hælst næmpnis the for[næmp]da fru Kathrine Æringisla dotter oc hænna arfuom til æwærdelika ægho altidh at blifua, oc forbyuthom huariom manne the for:de fru Kathrine ælla hænna arfua i nokra mato hindra ælla quælia æpter thenna dagh amot thæssom warom dom widher xl mark fore konungx domen oc vi mark fore laghmantzdomen Thæsse waro næmpdin Knut Bæindzson Karl Gædda Olaff Haralsson Karl Eriksson Wlff Sonasson oc Jæppe Störla wæpnara, Swen i Kalswi Laurens i Sandom Laurens i Aluastrom Lasse i Ekeby Jæppe Kolakarl oc Jönis i Leghnistom bönder Til huilkins domps mere wisso tha æra war incighle hær witerliga fore hænghd Scrifuat ar dagh oc stadh som fore scrifuat star.

Original på pergament, med båda sigillen bibehållna, i Riks-Arkivet.

74.

Häradsrättsdom angående gods i Björkekinds härad, hvilka efter Drottning Margaretas befallning om ny ransakning inom häradet förklaras för krono- och skattegods eller häradsallmänning; dat. Friastad d. 20 Oct. 1409.

Jac Pæther Niclisson i Bredzstadhom i hæritzhöfthinga stadh sitiande i Biærkakinda hæret kænnis opinbara, met thesso mino nærwarande opno brefwe, epter thet höghborin förstinna min nathugha Frua drotning Marghret hafwer mic tilscrewat oc budhit i

sino opno brefwe, at jac met tholff skælikom mannom aff hæratzbomen skal rantzsaka oc met skælum wtleta the skatta jordh, krono gotz oc bönder som kronan ræt til hafwer oc ey ær æn komen for dom, i forscrefne hærathe, at kronan fijnge' thet i gen met ræt oc at jac oc heritzbone skulum thet wpspöria, wisa oc Esbern Diæken redho wppa göra, som wi wiliom fore Gudh antswara oc fore herskapit bekænde warde, oc wi wiliom wara sannind beuara, at wi sant sighiom, tha jac hæritzhöfthingen oc wi hæratzbone i næmpdene sitiom, swasom ær Olaff i Ingelstadum Andirs Siggason, Stenar i Skamaby, Tergils i Gridhby, Magnus i Göpastadom, Bote i Hælgastadum, Andirs i Vidhaby, Joan i Thomptum Joan i Tangastadum, Mikel i Gislö, Botwidh i Biærby, oc Stenar i Gærtrem, epter wort bætzta samwit hafwom wi met skælom fwnit oc wtlet, at kronan oc herskapit hafwer ræt til thæssa jordegotz oc ingeld, som her æpter widher nampn screfwen standa, swasom kronone i Swerike j att[ung]er i Watzlinge aff Hellebrandz arfwom item kronan j att[ung]er oc ij tolft[unga] i Aafhnitinge [ɔ: Aashuitinge] aff herra Pæther i Stene . Item kronan v tolft[unga] i Afnhitinge (!) aff Claus Yferskærara, Item Ingemunder i Vidhaby en fiærdunx att[ung]er i Hökerstadha aff Niclis Gudhbiörnason, item kronan xiiij spens afgel i Hökerstadum, thet enga arfwa fijnnas til, item kronan j (½) attunger i Hökerstadha aff Adams arfwom, item kronan xiij spæns afgæl i Hökerstadum ther enga arfwa fijnnas til, Item Niclis Botasons arfwa j attunger i Ingelstadum som min fru köpte aff herra Karl i Thoptum, Item Sigwidh i Dröghestadum en fiærdunx att[ung]er i Vndastadum aff Kudhbo kirkio, Item Joan Thorstenson xv

spæns afgæl i Væsby aff Kononxsunda kirkia Item Joan Klerks arfwa iiij[or] spæns affgæl aff * i . Væsby aff Kononxsunda kirkio Item Joan i Lijndeberghe vj. spæn afgel i Wesby aff Thorsten i Væsby Item Joan i Prestgardh xvj spens afgel i Lillasten aff herra Pæther i Steen, Item Jösse Ingasön xv spæns afgeld i Enebergum, aff herra Sten Bænktzsons arfwom, Item kronan xiiij spæns afgæld i Akerby aff Cristin Joansdoter, Item kronan ix spans afgeld i Haghaby aff Gudhmundh Lax arfwom, Item kronan j (½) att[ung] i Haghaby aff Cristin Hermanzdoter, Item kronan iij att[unga] i Yfragyslö aff Karl Magnusson, Item Sone brodhers barn j (½) attung i Odhinstomptum aff Nissa Gudhbiornason, Item Bænkth Thorason i Skamaby j fiærdunx attung i Odhinstomptum aff Niclis Gudhbiörnason Item en ö i Biaberk [ɔ: Brawik] heter Swindia, oc alla the andra öyra, skær, klippor oc holma, som liggia i thesso for:ne hæritthe, dömis til kununx thriidhiungh oc hæratz almænningia al thidh at blifua, wtan annor bætere breff oc beuisningh fore komber, æn her til ær hördh, Epter thy som wi witne fore os hafth hafwom, swasom först Stenar i Gertrem, Pæther i Synarstadum, Ofve i Valu[n]xstadum, Lafrens Joanson, Ödhe i Tangastadum, Andris i Vidhaby, Frödhsten i Gislö, Niclis i Gislö, Ingemunder i Vighby, Hæming Joanson, Thorstæn i Væsby, Oluff i Kononxundum, Joan i Rafwanæs, Jönis i Sæby, Joan i Visærke, Gudhmunder i Blaxstadum, Inghemunder Huiter, Rag[w]alder i Vighby, Stenar i Gislö, Olaff Swensson, Holmger i Kapistadum, Haquom Torason, Magnus i Enebergum oc

* Här synas några ord vara uteglömda.

engin wilde mote næmpdene wædhia ælla wilde sine beuisning fore koma antiggia vppa lagh thing, landzthing ælla hæratzthing, oc thöm hel ar oc öfrit længe tima forelaghde ware fore koma oc beuisa huat ræt the hafde til the for:no gotz, jorder oc ingeld . oc the wildo thet ey göra thy iac Pæther Niclison i hæritzhöfthunga stadh sitiande, dömer thet rættom æghandom til, huariom æpter thy som fore:et star, herscapeno oc for:da hænna foghota ther skat oc thiænist af göra æpter thænna dagh a kronona wæghna vidher there [ɔ: thre] marker for hæritzhöfthungans dom, oc thet wt gifwa aff swa langom tyma som thet ræthelika til the jorder oc gotz lakt ær, som fore screfwat star, innan thre wikur, æpter thet the brefwet hört hafwa, met sæmio ælla swornom edh, vidher the sak forescrifwat star. Ok til thæs mere wisso ær mit insigle vitherlika thrykth thæsso brefwe vppa ryggin, oc mædhan wi forscrefne hæritzbo i næmpdene sitiom ey insighle hafwom sielfue hafwom wi betet skælika manna incigle fore thetta breff at sætia swa som ær Knut Niclisson, Vollradh Threko[v] oc Thorstens i Væsby Scriptum Friastadhe in eadem prouincia, anno Domini M°CD°ix° dominica proxima ante festum vndecim milium virginum, sub sigillis prænotatis

Langebeks afskrift: "Ex orig. chartac. in Arch. Canc. Dan." i K. Danska Geh. Arkivet. Anteckning: Sigilla in dorso impressa.

75.

Föreståndarne för Helgeandshuset i Stockholm begära Drottning Margaretas beskydd mot riddaren Algot Magnusson, hvilken tillegnat sig två gårdar, som vid räfsten blifvit helgeandshuset tilldömda, och hotat brefskrifvarne så att de ej vågade "fara det fattiga folkes ärende" såsom drottningen befallt; dat. d. 19 Aug. 1411.

Ware wilioghe oc werdskyldoghe thiænist medh ganzske ödmiwkt oc lydhno til förnne Nadhogha frv oc ædla fö[r]stinna . kongörum wi idhre nadh oc wærdugheet ath i Vpsalom i ræfzstenne dömpdes Helghands huse til tw lands godtz Alby oc Österby i Hagha sokn widh Siktvna . ther hafwm wi vpaffburit i tw aar alt afradhet æpter thy som waar dombreff wtwisa oc thessa wtscrifter bewisa som idhur nadh hær finder oc incigladha æra medh idhra foghata incigle Nw hawer ærliken man herra Algot Magnusson riddare forbudhit landbomen ath the sculu engte gifwa thy fatiko folkena i Helghandz huse aff thetta godtzet oc ther til hafuer han os trughat swa at wi ey wæl thurum fara thes fatika folksens ærande som os idhur naadh befæælt hawer oc engen hans æller hustrune bewiisning seet æller höört hawer hwarte i ræfzstenne æller i lagh thingom som brefwen wtwisa ath the skuldo förekoma innan ix wikur ther næst æpter oc ey æn æra kompne Thy bidhiom wi idhra werdugheet oc idhra nadh ath i taghin os i idhran fridh oc i idhræ hægn at wi ey förhoghmodhadhe wardom oc thet fatika folket blifwer oferdarfwat for thy wi kvnnom ey thetta huset oc thet fatika folket första vtan gudhz nadh oc idhra höghelika hielp Hærmedh befalom wi idher gudhi oc ware fru oc sancte Johannose Scriptum in domo sancti spi[ritus] Stokhol[mensis]

feria quarta infra octauam assumpcionis beatissime virginis Marie nostris sub sigillis

Hec Johannes de Hereken et Nicolaus Praal prouisores domus sancti spiritus Stokhol[mensis] vestri seruitores humilimi.

Utanskrift:

Illustrissime principi ac inclite domine domine Margarete dei gracia Waldemari regis Danorum filie domine nostre graciose . cum summa reuerencia presentetur

Original på papper i K. Danska Geh. Arkivet. Märken och fragmenter af två sigiller.

76.

K. Erik lofvar Hertig Ulrik af Meklenburg 500 mark Stralsunds mynt årligen, emedan han förbundit sig till Konungens och Drottning Margaretas tjenst; dat. Köpenhamn den 28 Oct. 1411.

Wy Erik van godes gnaden der Rike Denmarken . Sweden Norweghen der Wende der Gothen koning . vnde hertoghe to Pomern dun witlik allen den jenen . de dessen breff seen edder horen lesen . dat na dem male dat de dorchluchtige vürste . vnse leue . oem hertogh Olrich von Meklenborgh . vmme sunderger leue willen sich to vnseme denste . vnde to vnser gnedigen vrowen vnde moder koninginnen Marghrete &c vnde to vnsen riken gestaet hefft . mit vns vnde eer vnde vnsen riken . to dyende vnde to vorderuende . vnde by vns vnde by eer vnde vnsen riken . truweliken to bliuende Hir vmme wille wi vnde scholen .

em alle jaer . to sunte Mertens daghe to Skonöre edder to deme Elleboghen gheuen vnde vutrichten vyffhündert mark Sundesch . in münde vnde in penningen . alse denne ghenge vnde gheue ys vppe Schone sunder vortogh . Dit vorscreuene loue wi koning Erik vorbenomede deme vorbenomeden hertoghen Olrike in guden truwen sunder argh . Vnde to groterer bekantnisse so hebbe wi vnse secretum gehenget laten vor dessen breff . Datum Kopenhaffn Anno domini Millesimo . quadringentesimo . vndecimo ipso die beatorum apostolorum Symonis et Jude.

Original på pergament med vidhängande sekret (tre kronor i skölden) i Storhertigliga Arkivet i Schwerin.

77.

Svenska biskoparnes beslut att Gaddö i Gestrikland och Uknö i Trögd, hvilka af kronans fogdar tagits i besittning, skola jemte all afkastning inom sex veckor återställas till Upsala domkyrka, med hotelse af bannlysning för den som tredskas; dat. Arboga d. 15 Sept. 1412.

Nos Johannes miseracione diuina archiepiscopus Vpsalensis . Kanutus Lyncopensis Bryniolphus Scarensis Petrus Arosiensis et Eskillus Wexionensis eadem gracia ecclesiarum episcopi Tenore presencium notum facimus vniuersis quod coram nobis anno domini M°ccc°xij in opido Arbogha Arosiensis dyocesis pro prouinciali concilio celebrando congregatis conquesti sunt honorabiles viri domini Olauus Magni prepositus et Petrus Hemmingi archidyaconus Vpsalensis et procuratores capituli et ecclesie Vpsalensis quod quidam Bero Pædharsson armiger prefectus Gestricie quandam

insulam Vpsalensi capitulo a tempore cuius memoria non exsistit attinentem contra deum et iusticiam in ipsorum capitularium iacturam et dampnum sine omni iure et iudicio de facto tantum occupat et detinet ymmo per decem annos vel plus idem Bero et sui antecessores prefecti Gestricie eandem insulam Gaddō in parochia Walabo sitam occuparunt Preterea conquesti sunt procuratores predicti quod Olauus Andrisson prefectus prouincie Trögdh per tres annos vel quasi quandam insulam Vkn per nobilem mulierem dominam Helgham olim domini Waldemari Erikssons relictam Vpsalensi ecclesie pro vnius canonie fundacione ex suorum heredum consensu donatam et multis annis pacifice per ecclesiam Vpsalensem possessam similiter de facto tantum absque omni iudicio detinere (!) propter cuius detencionem et occupacionem Vpsalensis ecclesie honor et seruicium est notabiliter diminutum quia vnius canonici et sui vicarii ministerio est orbata quamuis a centum viginti annis et citra (!) prefata domina Helgha et post eam Vpsalensis ecclesia pacifice possederint insulam memoratam Nos igitur considerantes quod nulla est efficacior proprietatis probacio quam tanti temporis quieta prescripcio quod de contrario memoria hominum non exsistit. predictas insulas Vkn et Gaddö non obstante predictorum detentorum absencia de quorum citacione & contumacia certificati fuimus Vpsalensi ecclesie adiudicamus in perpetuum possidendas precipientes predictis insularum detentoribus et aliis quibuslibet in perpetuum sub pena excommunicacionis quam in contrarium facientes ferimus in hiis scriptis vt infra sex septimanas ab insinuacione seu publicacione presencium sibi facta a detentacione

et occupacione huiusmodi desistant et occupata ipsi Vpsalensi ecclesie plene restituant et de perceptis fructibus cum capitulo Vpsalensi si instិterint componant Alioquin premissa canonica monicione sentenciam excommunicacionis in eosdem ferimus in hiis scriptis Datum Arboghe Anno domini Millesimo quadringentesimo duodecimo in crastino exaltacionis sancte crucis nostris sub secretis.

Original på papper i Riks-Arkivet, med märken af fyra vaxsigiller å baksidan.

78.

Ärkebiskop Jöns i Upsala med 4 andra biskopar och 17 verldsliga rådsherrar förklara, att de tillstyrkt den förordning om räfsteting, som K. Erik utfärdat, och vilja med lif och gods vara honom behjelpliga efter den ed som de svurit; dat. Stockholm d. 12 April 1413.

Wy Jenis meth gudz nadhe ærkebiscop i Vpsalæ Knwt i Lynköping, Bryniolff i Scare . Pæther i Wæstreaars oc Eskill i Wexiö meth samme nadh biscope Thure Bæyntsson . Algut Magnusson, Ywar Niclesson, Thure Stensson, Cristiern Niclesson, Nicles Bosson, Knwt Odsson Gotscalk Bæyntsson, Bæynt Stensson Erik Vmmereysæ, Nicles Götstafsson, Laurentz Wlfson . Nicles Ærengislsson oc Sturæ Algutsson Riddere Jenis Laurentzsson, Pædher Finwidsson oc Magnus Eriksson knabe Helsom allæ swa well komme sculende som them som nw ære ewerdhelighe meth warom herre oc görom ether witterlicht meth thettæ wort opnæ breff at wy alle meth beradhet radh oc alles ware samthykke oc meth kerligh oc godh wilghe

mektigh förstæ wor nadhughe herræ her Erik meth gudz nadh Swerighes Danmarks Norghes Wendæ oc Godæ konung oc hertugh i Pommeren, aff thy at wy alle hans radh giffuere ær haue bedhet oc radhet vm the ræpstething at halde latæ oc the breff wt at giwæ ther vppa . i alle artikele oc punctæ som the ludæ som han nw her ther vppa . wt giwet hauer oc byudhom wy oss alle oc hwar synderlighe widh sik at rætte æffter Righesens ræt oc .for:de wor nadhughe herre konungen behielpelighe at ware meth liff oc gotz vnder then eedh som wy hanom swaret haue ræt at göre fulkommelighe swa . som hwariom vm sik till bör aa . rætz wæghnæ ower ee hwem thet kan vppa ganga . engin vnden takin æffter thy som laghboken wtwiser oc till mere wissen oc forwaring alle thessæ forscreffne styckes tha . lade wy . war inciglæ meth wiliæ oc witscapp hengies for thettæ breff Datum Stocholmis anno domini Mccccxiij° quarta feria proxima post dominicam passionis domini

Original på pergament i K. Danska Geh. Arkivet med 20 bibehållna sigiller. N:o 9, Thure Stenssons, och N:o 17, Laurens Ulfssons, fela; i N:o 19 står omskriften: "Her Anvnd Sture" och 3 sjöblad i skölden; N:o 22 har en örnefot i skölden.

79.

Räfstetingsdom om Ål (Grensholmen) i Memmings härad, som fogden Esbjörn Djeken velat tillerkänna kronan såsom konungs tridjung; dat. Linköping d. 16 Nov. 1413.

Wi Knwter medh gudhs nadh Biscop i Lyncöpunge oc Ifwar Niclisson Riddhare oc Östgöta . laghman kænnomps medh nerwarandhe thæsso opno brefwe tha wi repstating hioldom i Lyncöpunge medh

almoghanom af Mimmingha hæradh a wars nadhughx herra konungx Erikx wegna arom epter gudz byrdh M°cd°xiij° toorsdaghen neest epter sancti Martins dagh kærdhe Sten Haraldson at Esbiorn Diekn [will?] hafwa All til kununghx thridhiung hwilket wi til nempdena oc ældhres mænna i hæredheno rantsakan lothom som ero thæsse Erik i Vknom Algother i Torlundhum Magnus i Skatna Marten i Haldhenstadhum Magnus i Lennæsyo Gunnar i Eneby Olafwer i Skrumalöso Jönis i Borstadhum Holmwaster i Husarö Stenar i . Næsi Syoaster i Skædhelundhum Pædher Kirkiomessa oc Harald Hæmingxson hæredhzhöfdinghe war witnadho oc sworo at Aal war aldreg kunungx tridhiung oc at kronan enghin ræth thær til hafdhe vthan hafwer warit aff heedhnom höös herra ægha oc fræelst medh thenna thorpum ther vndher ligghia Pukathorp Fröa Finnatorp Kupparatorp Skægghiatorp Skrædharatorp oc Skubba . een ængh Epter thet at thet rantsakat war badhe a repstomen i Sudhercöpunge oc swa nw i Lyncöpunge oc ænghin moot nempdinnæ wædhia wildhe dömdom wi for:da Stenæ Haraldsone til thetta goodz til ewinnerlikith frælse ohindhrat aff hwariom mannæ widher xl mark for kunungx domen oc vj mark for laghmans domen til meræ wisso oc höghræ bewaring tha hengiom wi war incigle for thetta breff oc bedhoms til witnisbyrdh the riddara oc swena som waar herra konunghin oc rikæsins radh tilnempdo at sithia vppa thessom ræpstomen som ær herra Bo Stenson Riddhare Magnus Erikson Halsten Ingewaldson oc Thiælfwe Karlsons insighle for thetta breff. Datum anno die et loco quibus supra.

Original på pergament, med alla 7 sigillen bibehållna, i Riks-Arkivet.

80.

Räfstetingsdom angående Bråbo härads allmänningsjord; dat. Linköping d. 18 Nov. 1413.

Wii Knuter medh Gudhz nadh biscop i Lyncöpunge oc Ifwar Niclisson, Riddhare oc Östgöta Laghman, kænnomps medh thesso nærwarandhe opno brefwe, tha wi repsta ting hioldhom i Lyncöpunge medh almoghanom af Brabo hæradhe .a. wars nadoghx herra konungh Erikx wegna, Arom epter gudhz byrdh M°cd°xiii° attundha daghin epter Sancti Martins dagh, nerwarandhum the riddare oc swena, som waar herra konunghen oc rikesins radh tilnempdo at sithia vppa thessom repstomen som æro Herra Bo Stensson riddare Magnus Erikxson Niclis Eriksson, Halsten Ingewaldzson oc Tjelfwe Karlsson, kærdhe Holmsten Joansson a hæredhzsins wegna . at the hafwa ey ii mangom aar radhit eller nwtith hæredhz almenninghia eller jordhir huilkit och næmpdin witnadhe . at swa . war thy dömdum wi alla hæredhz almenninghia oc hæredz jordh som i . hindær oc i qwal hafwer standith fra forscrifno hæredheno, hwo thet hæltsz hafwer eller finnas kan tha dömdum wi the forscrifno jordh vndhi hæredith æwerdhelika at blifwa, [swa] fri som the nokon thima ohindrath for hæredheno frelsast warith hafwa oc forbiudhom hwariom manne them [hædan epter] eller wthermeer qwælia a moot thessom warom doome, widher sina xl mark for konungz eensak oc siex m[ark for la]gmans domen Framdeles forbiudhom wi fogatthom oc leensmannom eller nokrom vmbudhzmannom vppa fogatthana wegna vpbæra . æller sik nokot medh forscrifno hæredhz aaffgeld at bewara . vthan hæredhzhöfdinghianom æller them hæredith ther vm

troor æller then the ther til hafwa wilia som them rætthan rækenskap ther aff göra skal, vppa then tiidh æpter thy laghen wtwisa widher forscrifna sak. Thetta ær nempdin Joan Germundsson, Gangwider i Ringxstadhum Ödhsten i Tiughustadhum Torstæn i Lydhom Hemminger i Lundby Botolff ij Ramstorp, Pedher Ingolfson Holmsten .i. Sollberghum, Pedher i . Algothztorpe, Hæminger i Byrkio, Pedher i . Muldhasæter oc Symon i . Byle. Til mære wisso oc höghre bewaring hænghiom wi waar insigle for thetta breff. Datum anno, die et loco quibus supra.

Original på pergament i. Riks-Arkivet, hvilket är sammanfästadt med ett senare räfstetingsbref af år 1454 och en lagmansdom af år 1480. De inklamrade orden äro hemtade ur en i Lidénska Samlingen i Upsala Bibliotek förvarad afskrift från medlet af förra seklet, emedan originalet nu mera har en lakun i midten.

81.

K. Erik lofvar hålla hertig Johan af Meklenburg skadeslös för den förbindelse han iklädt sig i afseende på konungens underhandling med Holsteinarne; dat. d. 23 Nov. 1417.

Wy Erik van godes gnaden der Ryke Dennemarken Sweden Norwegen der Wende vnde der Goten koning vnde Hertoge to Pomeren Bekennen vnde bethugen openbaar vor alle den gennen de dessen breff zeen edder horen dat wy hebben vtgesettet den Irluchtigen fursten heren Johanne hertogen to Meklenborch Greuen van Zwerine vnde der lande Rostok vnde Stargarde herren vnsen leuen oem de vor vns gelouet heft vor enen vrede vnde rechtgank den Holsten heren alse de breff wol vtwiset dar he anne gelouet heft . des wy vnde vnse nakomelynge vnser Ryke

em vnde syne eruen vruntliken beneemen willen vnde scholen vnde sunder schaden holden . Alle desse vorscreuene stucke loue wy koning Erik vorscreuene vor vns vnde vnse nakomelynge der Rijke deme ergenanten Hertoge Johanne vnde sinen eruen stede vnde vast to holdende sunder jeningerleye argelist To merer witlicheyt so hebbe wy vnse Secret mit witschop heten hengen an dessen breff De gegeuen is na godes bort verteynhundert Jaar darna in deme Souenteynden Jare an deme dage Clementis des hilligen marteler·

Original på pergament med vidhängande sekret i Storhertigliga Arkivet i Schwerin.

82.

Borgmästare och råd i Stockholm intyga att ett skepp, fördt af skepparen Ingemar, hvilket föregående höst förolyckats vid Balga, tillika med lasten, osmund, talg och hudar, tillhör höfvidsmannen på Stockholms slott Bo Djure och skepparens broder Daniel, och uppmana de komthuren i Balga att vara egarnes ombud behjelpliga att skaffa till rätta hvad af skeppet och lasten var räddadt; dat. d. 18 April 1418.

Dem erewerdigen vorsichtigen vromen heren Engelberto kompthor to der Balye vnde allen anderen de dessen breff zeyn edder horen lesen Wy Borghermeystere vnde raedmanne der stat Stokholme in Zweden bekennen openbare betügende in dessen yegenwordigen vnsem openen breue dat de wolborne vnde strenge rittere here Boo Diwre houetman des slotes hir thom Stokholme vns lutterliken vnderwyset vnde nogaftigen to den hilligen zwerende mit vpgerichteden vingeren berichtet heuet . dat dat schip dat nv to herweste negest vorleden vor der Balye bleiff vnde vor-

gink welkes schepes schipher geheten was Ingemar guder dechtnysse syn eyghen gewest ys mit takele . towe vnde aller to behoringe vnde gerede nichtes buten bescheden vnde em to behorde vnde anders nymande vnde hadde ok geschepet in dat suluet schip etlike syne eyghene propprie gudere alze ene last ozemundes anderhalue tunnen smoltes vnde anderhaluen deker hude myt dessem merke gemerket [*Sign.*]. vnde wse de schippher Ingemar vorscreuen dar inne hadde mit deme suluen merke gemerket dat gebort vnde to hort synem erfnamen Daniele synem eliken broder vnsen borgere vnde den yennen den he is schuldich gebleuen . des hebben here Boo Diwre vnde Daniel vorscreuene der wyze alze recht is mit vulleme rechte gemechtiget vnde to eren procuratores vnde houetmanne vor vnseme rade gesettet vnde gekoren de erbaren vromen manne Berende van Buren vnde Euerde Qwaden borgere der stat Danzike affwezende bewyser desses breues to eschende ansprekende to vntfaende vnde van erer wegene to annamende allent wes van dem schepe an takele touwe gerede vnde to behoringe vnde van dessen guderen vorscreuen nichtes buten bescheden gereddet vnde geberget is geuende en vulle macht hir by to donde allent wes ze in erer yegenwordicheyt doen mochten dat ze willet stede vnde vaste hebben vnde holden to ewigen tyden woer vmme wy juwer erbaricheit sere ernstliken bidden mit vruntliker begheringe den vorbenomeden personen Bernde van Buren vnde Ewerde Qwaden eren vulmektigen procuratoribus van erer wegen ghunstich vorderlich vnde behulpen to wezende to den vorscreuen takele touwe tobehoringe gerede vnde gudere wes dar von

geberget vnde reddet is dat en dat genzliken vnvortogert volgaftich vnde geantword werdhe vnde latet vns dat yegen de juwen vordenen nach vnse vormöge wes den vorbenomeden procuratoribus van der wegen geantwordh vnde gedaen wert dar willen wy vore guet syn vnde lowen mit macht desses breues . dat dar neyne namaninge meer vmme gescheyn schal to jenigen tyden Datum anno domini Millesimo quadringentesimo decimo octauo feria secunda proxima post dominicam qua cantabatur Jubilate nostre ciuitatis sub secreto presentibus in testimonium premissorum dorsotenus impresso.

Original på pergament, med märke efter sigillet, i K. Geheime-Arkivet i Königsberg.

83.

Krister Niklisson, höfvidsman på Wiborg, begär staden Lübecks biträde att förmå Revals-boarne att afstå från det öfvervåld, som de utöfva mot konungens undersåter, föregifvande att det skedde efter de allmänna Hansestädernas beslut; dat. Wiborg år 1418.

Wetet leuen vrundes also gij lichte wol vornomen hebben vnde gehoret, dat de van Reuele myns heren des koninges vndersaten groten gewalt vnd schaden gedan hebben, etliken ere schepe gehindert vnd vp eede gedrungen dat nen recht ys noch gewesen hefft, vnd secgen dat yd sy eyn bod der menen henze stede, also ik hope dat id nicht en sij, wente de stede mynes heren des koninges gud vrunde sint vnd ok danken myns heren des konings coplude vnd vndersaten alle den steden, dar se geweset sin dat en anders nicht

den ere vnd gud wedderuaren ys, ane van dessen vorscreuen van Reuele de ere egene bod suluen nicht geholden hebben also en lichte wol borde, men se hebben des ergenomeden myns heren des koninges vndersaten grofliken beschediged vorweldet vnd vorvnrechted alse iw desse breff bringere vurder mer vnderrichten werd dan ik iw scriuen kan Hir vmme bidde ik vruntliken juwe erbarheid dat gij se hir ane vnderwisen willen dat se sik suluen hir ane richten, wente ik node zeghe dat es my vurder not dede vor myner herschop to clagende worvan begere ik eyn vruntlik antword van iw wedder to scriuende beden de ouer my Screuen to nyborch [ɔ: Wyborch] &c anno M°ccccxviij°

Samtidig afskrift i ett exemplar af Hanse-Recessen af d. 24 Juni 1418 i Lübecks arkiv. jemförd med en dylik i Danzigs Stadtbuch N:o IV, hvarest brefvet är infördt, f. 10, med följande öfverskrift: "Item quam der stad Lubeke eyn breff van her Kersten Nielesson ritter aldus ludende,"

84.

Lübecks svar på Krister Niklissons föregående skrifvelse, hvilken blifvit uppläst för de samlade fullmägtige från Hansestäderna, deribland äfven Revals; det öfvervåld, hvaröfver han klagat, vore föranledt af Hansestädernas beslut om inställande af all handel med Ryssarne, hvilket äfven blifvit konung Erik meddeladt, och borde Krister derföre icke förtänka Revalsboarne hvad de gjort; dat. d. 12 Juli 1418.

Her Kersten besunder gude vrund Alse gij vns gescreuen vnde geclaget hebben ouer de van Reuele dat se des heren koninges vndersaten groten ouerval vnde schaden gedan hebben etliken ere gud genomen vnd etliken ere schepe gehindert vnd vp eede gedrungen dat nen recht ys, noch geweset hefft, vnd secgen

dat sij eyn bod der menen hense stede &c Des willet weten dat wij iuwen breff hebben lesen laten den sendeboden der menen henze stede mank welken ok weren de zendeboden der van Reuele Des was den menen steden indechtich wo vmme schelinge vnd twidracht twisschen dem copmanne vnde den Russen were geboden vnd gesat van den meynen henze steden den Russen noch aff noch to, to vorende vmme des menen besten' willen, worumme wat de van Reuele gedan hebben dat hebbet se van beuelnisse der stede gedan dem menen besten to nutte vnd to gude, alse wij dat ok vortiden vnsem gnedigen heren dem koninge van Denemarken &c gescreuen hebben Hijr vmme bidde wij juwe leue mit vruntliker begeringe vnd vlitiger andacht dat gij de van Reuele hir ane nicht vordenken sunder wes se alzo gedan hebben to dem besten keren, vnde se vnde de ere vnde den gemenen copman nergen ane enhinderen, dat wille wi vmme juwe leue vruntliken vorschulden wor wij mogen Screuen des dinxedages vor Margarete.

Samtidig afskrift i Hanse-Recessen af d. 24 Juni 1418 i Lübecks Arkiv, jemförd med en annan samtidig afskrift i Danzigs Rådhus-Arkiv, med rubrik: "Responsum Kersten Nickelsson Rittere per Lubicenses".

85.

Förbund emellan de Pomerska hertigarne Otto, Casimir, Wratislaw och Barnim, upprättadt i "deras herre" K. Eriks och trenne hans rådsherrars närvaro i Köpenhamn d. 11 April 1423.

Wy Otto vnd Casemer brodere van godes gnaden Hertogen to Stetin der Pomeren der Wende vnde der

Cassuben . fursten an der enen zyde . Wy Wartslaff vnde Barnym . brodere der suluen gnaden to Stetin Hertogen vnde fursten to Ruyen an de andere zijde bekennen vnde dun . witliken . dat wy in jegenwerdicheit des dorchluftigesten . grotmechtigen hochgeboren fursten vnde heren heren Erikes der rijke Dennemarken Sweden vnde Norwegen &c konynge vnde hertogen to Pomeren vnses heren vnde allerleuesten . vedderen . na sines vnde vnses rådes rade vmme vedderliker leue vnde meer nutticheit willen to bestendicheit vnser herschop vns hebben ghantzliken to hope zamende gesettet to dye vnde vorderne vnser een by deme anderen to bliuende truwliken an beiden tziden jeghen alleswem wor vns des noed is edder wurde wor vnser een . des anderen to rechte mach mechtich wesen . also . wen des eneme dele noed is vnde van deme anderen dele werd geeschet so scal dat andere deel deme esschenden dele druttich wapend vppe sine egene teringhe legghen to steder degheliker weere . Wer em dat alder enerst kumpt to syner nöd Vnde vort efte dat sulue esschende deel meer hulpe begherede vnde esschede so scal dat andere deel mit also vele helpe also dat is begherende vnde is des vurder nöd mit gantzer macht volgen vnde nach alle zinen vormoge . mit gantzen truwen helpen . wen vnde wor des nod is . alle de wyle dat de veyde waret . vnde nyn deel schal zyk aff vreden ane dat zij des anderen wille . vnd desse vorenynge schal nicht entwey ghan . edder vmme nyne zake willen werden gebraken . men see schal stedeliken in gantzen furstliken truwen blyuen vnde waren alle de wyle dat wy vorgenante heren nach

Godes gnaden leuen . Dyt loue wy vorgenanten heren here Otte . vnde here Casemer vor vns . vnd wy heren . heren Wartslaf vnde heren Barnym vor vns vnde vor vnse . vedderen heren Barnym vnde heren Swantebiir vnser een dem anderen in guden furstliken truwen stede vnde vast to holdende . Des to witlicheit vnde groterme louen hebbe wy vorgenanten heren heren Otto . vnde heren Cassemer vor vns . vnd wy heren heren Wartslaff vor vnsen broder vnse vedderen vnde vor vns vnse ingesegele mit willen vnde gantzen witschop henghen laten vor dessen breff De gheuen vnde screuen is to Kopenhauen na Godes bord veerteynhundert jar dar na in dem dree vnde twintigesten jare des irsten sondages na paschen Hir sint ower gewesen de strengen vnde duchtigen lude Benedictus Pögwisch Swens Stur Hinrik van deme Borne Jöns Ghrijm ryttere Pawel Mörder Clawes Bere . Brünyng Nüenkerke . knapen Her Heyse vnse leue truwe kantzeleer vnde meer dede erwerdich vnde louen vast synt.

Original på pergament i K. Provincial-Arkivet i Stettin. Sigillet N:o 2 bibehållet, men namnet otydligt. N:o 1 och 3 saknas.

85.

Förbund mellan konung Erik och de Pomerska hertigarne å ena sidan samt den Tyska Orden i Preussen och Lifland å den andra; dat. Neu-Stettin d. 15 Sept. 1423.

In deme namen der hilghen dreualdicheyt amen To ewigher dechtnisse desser nascreuen stucke to eren deme aller durchluchtighisten vorsten vnd heren heren Romischem koninge to werdicheit der menen hilghen

Cristenheyt, to vrede aller rechtuerdigen lude vnde to endracht vnde ewighem bestande der rike Dennemarcken Sweden Norwegen vnde der hertogdome vnde lande alse Olden Stettiin Pomeren Wolghast vnde des vorstendomes to Rugen vnde des Dudesschen ordens to Prutzen vnde Lifland eren landen vnde luden, so bekennen in dessem ieghenwardighen breue wy Erik van Godes gnaden der rike Dennemarcken Sweden Norwegen der Wende vnde der Ghoten koning vnde hertoghe to Pomeren vnde wy Otte vnde Casemar brudere van den suluen gnaden hertoghen to Stettin Wartslaff vnde Barnym ok brudere vnde hertoghen to Stettiin vnde vorsten to Rugen vnde Buggislaff hertoghe to Pomeren vor vns vnse eruen edder nakomelinge der rijke vnde hertogdome voregescreuen vnse vndersate vnde inwonere der suluen rike hertogdome vnde lande dede nu sint vnde tokomende werden an de ene side , vnde wy bruder Pawel van Rusdorff homester vnde Sifrid Lander bedegher in Lifland Dudessches ordens vor vns vnsen orden lande vnde lude de nu sint, vnde tokomende werden an de anderen side, dat wy alle vorbenomede vns an beiden delen mit enander in gantzer endracht vp ene vruntlike truwe stede vaste vnde ewighe tosate vormiddelst krafft vnde tughnisse desses ieghenwardighen breues vorbunden hebben vnde vorbinden to ewighen tiden in sodaner wise alse hiir nauolghet vnde vtgedrucket steit sunder allen voruang de vns an beiden delen in dessem ieghenwardighe vorbunde vnde vruntliker tosate mochte to schaden edder to hinder komen in ienigherleyewijs Tom ersten male geuille id sik so to welker tiid dat ienigh vorste here ridder knecht, lande stede

lude edder meenhede iemande van vns an beiden siden vorscreuen na desser tiid vorwalden vorvnrechten beschedighen edder wedderstall don wolden edder deden so scholen wy koning vnde hertoghen vorbenomeden vnde vnse eruen vnde nakomelinge, vfte de walt, vnrecht schade edder wedderstal scheghe an vns vnsen eruen vfte nakomelingen riken landen edder luden vorscreuen dat vorkundigen vnde witlik don vormiddelst vnsen erliken sendeboden edder breuen deme erwerdighen heren homestere erbenomede edder sinen nakomelingen . Weret ok so dat de vorscreuen walt vnrecht schade edder wedderstal scheghe edder kert wurde an vns homester vnde orden land edder lude so schole wy dat vorkundighen vnde witlik doen vormiddelst vnsen enkeden sendeboden edder breuen deme heren koninge vnde den heren hertoghen erbenomeden vfte eren eruen edder nakomelingen doch so dat desse vorscreuen esschinge vnde vorkundinge staa allene vp deme here koninge vp ene side vnde des gheliik vp deme heren homestere des ordens vorbenomeden vp de andere side, Men weret so dat de vorbenomede here koning afginge dat Ghot vorbede vnde dar nemand von den Stettinschen heren na em koning wurde so schal de vorbenomede esschinge vnde vorkundinge hebben de oldeste here van den Stettinschen heren de denne is So schole wy koning Erik vnde hertoghen erbenomeden vnde vnse erue vfte nakomelinge vp vnse eghene koste alse dat hiir na clarliker vtgedrucket steyt deme heren homestere vnde orden erbenomeden wen se vns de vorscreuene hulpe ansinnende werden, vnde wy homester vnde orden des suluen gheliik deme durchluchtighisten vorsten vnde heren deme koninge

vnde hertoghen vnde eren eruen vfte nakomelingen vfte se vns hulpe ansinnende werden bynnen dren manten dar na schicken enen tall van volke alse twe-dusent weraftigh mit harnsche vnde tor were wol vnde temelik vtgeret to perde edder to vote alse de hulpe denne eschet wert Were ouer dat ienighe side van dessen vorscreuen, aff desser side der see, ouerualle wurde mit intught van iemande bouen recht so schal de andere side der siden der de ouerual schiit van staden an to hulpe komen na erem vormoghe na deme alse id denne ghelegen is so vro se dar to esschet wert vnde de varlose esschinge mach en iewelk here in dessem vorbunde doen deme des denne noet is Doch also schüt de esschinge der vorscreuenen hulppe to desser vorscreuenen lande behoff vp desser side der see dat de hulpe denne to perde edder to vote sche alse id denne eschet wert, Weret ok dat de esschinge der hulpe to der vorscreuenen drier rike behoff scheghe sso schal de hulpe to schepe vnde to vote scheen, id en were denne so dat de yenne deme de hulpe scheen scholde en mynre tall van volke esschende wurde dat wert by em stande Weret ok so dat de anstande sake edder noet dar de hulppe do denen scholde sodanich were dat dar eynes groteren talles to behoff were so scall de yenne van vns an beyden siden de de vorscreuene hulppe edder denst esschinde wert dat denne vorkundighen vnde vorscriuen der anderen side vnde so schole wy an beiden siden vnvortoghert dar vp to hope skicken to ener legheliken stede vnde enem vtghestickeden daghe vnse erliken sendeboden vt vnseme rade vmme to ramende vnde ens to werdende mit enander enes groteren talles van volke na leghenheyt

der anstanden sake edder noet vorghescreuen vnde na der suluen leghenheyt sake vnde noet schal denne de ene deme anderen van vns an beiden siden vorscreuen vurder bistendich vnde behulpelik wesen na vormoghe sunder arch alse men denne prouen kan dat des erbenomeden denstes edder hulpe dar to behoff wert, sunder id were denne so dat de ene van vns an beiden siden vorscreuen de to der vorscreuenen hulppe gheeschet wurde, des iennen edder der iennen dar de vorscreuene denst edder hulppe vpghaen scholde to eren vnde to rechte mechtigh were vnde de sulue van vns an beiden siden vorscreuen de sik enes anderen na der wise vorscreuen mechtighinde wert, de schal den suluen vnderhorigh maken deme rechte bynnen soss maenten dar na alse he to der vorscreuen hulppe geesschet wert edder he dene to der hulppe alse vorgeroert is, vnde jodoch in wat wise de vorscreuen walt vnrecht schade wedderstall edder anual scheghe de vnser yenighen an beiden siden anliggende wurde so scholen vnde willen wi doch an beiden siden vns bewisen vnder enander mit gantzen truwen, doch so dat de ene side de der anderen volghende wert mit twendusent weraftighen edder dar benedden edder bouen de schal sik suluen spisen bet dat se in des anderen land hauene edder gebede kumpt vnde dar na scall se vortan spisen de yenne deme de hulpe ghedan wert so lange he se to siner hulpe hebben wil, vnde se denne vort vnder sinen kosten to lande skicken, Vnde geuillet sik also dat iemand van vns an beiden siden vorscreuen de sik vormiddelst der vorscreuen hulpe edder denste an iemande richtende wurde vnde dar ouer bekrechtede land stede slode edder lude den

vromen schal de ienne beholden deme de vorscreuen hulppe edder denst ghedan wert vnde des scholen ok de vangen bliuen doch dat men dat vordeel gheue den de se gripen, men andere stucke alse roeff vnde andere reysighe haue de schal men büten na krighes vnnd orleghes wise Vurdermeer vfte id so geuille . dat yemand van vns an beiden siden vorscreuen mit iemande vmme des anderen willen to vnwillen edder to krighe queme so scall doch de ene side sik nicht afsonen ane der anderen willen Vnd vft in dem vorbenomeden denste edder hulppe yemand an beiden siden vorgescreuen schaden neme den scall yewelke side suluen dreghen Vurdermeer so scholen alle inwonere vnnd vndersaten der rike vnde lande vorgescreuen vnde alle des koninges vnde der hertoghen erbenomeden erer eruen edder nakomelinge vnde der cronen vnde lande denere in des vorbenomeden heren homesters vnde des ordens lande hauenen vnde gebede to lande vnde to watere vnde dar wedder wt vor vns homester vnnd orden vorgescreuen vnde de vnsen vnde alle de vmme vnsen willen doen vnde laten willen vnnd scholen mit eren liuen vnde guderen geleidet vnde velighet wesen vore alle walt vnde vnrecht vnde des gheliik scholen ok geleydet vnde velighet wesen alle inwonere vnde vndersaten des erbenomeden heren homesters vnde ordens vnde alle ere vnde erer lande denere in den rijken vnde lande vorgescreuen, doch so dat en yewelk van vns to der stede dar he edder siin ghud komende wert do des he van rechtes weghen plichtich is to donde na koningliker vriheyt, alse den riken boret, vnde in koningliken rechten vnde vriheiden nichtes ouertogheuende vnde in deme gheliik alle den vorbe-

nomeden heren eme yewelken in siner herschop vnde lande Weret ok dat iemand ienigh vorbot deden de land in der ene side vorgescreuen nicht to sokende so scall de andere side den iennen ere land ok vorbeden nicht to sokende Vnde ok dat wi alle vorscreuen vnde en islik bi sik an beiden siden wesen vnses rechtes vnuorsumet, vft wi ienighe tosaghe vfte recht vnder enander hadden, edder noch hebbende wurden, vnde io vnser en dem anderen in vruntlikheyt rechtes to pleghende vft vnser welk sik wes beclaghede edder beclaghende wurde wedder den anderen Weret ok sake dat yemand in der vorscreuene mate sculdinge vnde ansprake tom anderen hadde edder kreghe so scall man bodeschop wt vnsen rederen van beiden siden bynnen dem ersten haluen iare dar na dat de ansprake vnnd schuldinge gedan is, to hope senden vmme de sulue schuldinge mit vruntschop aff to leggende . Weret dat des nicht scheen konde so scall de yenne den man anclaghet gentzliken rechtes pleghen binnen deme neghesten iare dar na Alle desse vorscreuene artikele vnde en iewelk by sik loue wy Eric koning vnde hertoghe erbenomede, vnde wi Otte, Casemar, Wartslaff Barnym vnde Buggislaff to Stettiin vnde Pomeren hertoghen &c vorghescreuen na rade vnde vulborde vnser redere nagescreuen vor vns vnse eruen vnde nakomelinge vor vnse rike lande lude vnde vndersate vorscreuen by vnsen koningliken worden vnde vorstliken truwen, vp de ene, vnde wy bruder Pawel van Rusdorff homester vnde Sifrid Lander van Spanheym bedegher in Liifffand Dudesches ordens, na rade vnde vulborde vnser bedeghere nagescreuen vor vns vnse nakomelinge vnses ordens bedeghere, land, lude vnde

vndersaten by lutteren guden truwen vp de andere side stede vaste gentzliken vnde vnvorserliken mit ener samenden hant vnder enander ane ienigherleye arghelist truweliken to holdende to ewighen tiiden, Des to groterer sekerheit vnde krefftigher beuestinge hebbe wij koning Eric vnde Otte Casemar Wartslaff Barnym vnde Buggislaff hertoghen vorgescreuen vnde wij bruder Pawel van Rusdorff homester vnde Sifrid Lander bedegher in Lifland Dudesches ordens alse de vornomensten houetheren desses vorbundes vnde tosate vnse ingesegel mit sampt der erwerdighen in gode vadere strengen vnde wolduchtighen alse bisschopp Johannis ertzebiscops to Vpsale bisschop Johannis biscop to Zeland her Algut Magnusson, her Eric Krummediik, her Axel Peterssön her Hinric Knutessön, her Benedictus Pogwisch vnde her Jens Griim riddere vnde redere van vns vorbenomeden koning Erikes vnde vnser rijke weghen heren Andrees abbates to Colbatz Symon van Guntersberghe, Hannes van Wedele to Krämpsow, vnde Peter Wussow redere vnser vorbenomeden heren heren Otto heren Casemars hertogen to Stettiin van vnser vnde vnser lande wegen, her Ludeke Cornin perner to Wolgast, her Rolff Nuenkerke her Hennink van Jasmunde vnde Henneke Bere redere van vnser vorgescreuen hertog Wartslaffs vnde hertogh Barnyms van vnser vnde vnser lande wegen, her Mickoff van Tzintzeuitz her Matzke Borke, riddere Wilke Mandüuel vnde Hinric van der Gholste redere van vnser vorgescreuen hertogh Buggitzslaffs &c van vnser vnde vnser lande weghen, vnser rijke vnde lande redere van vnseme dele vnde ok mit Walrabe van Hunsbach grotkumpther Lodwiks van Lansen ouerste

marschalkes Niclass Görlitz ouersten trapiers vnde to Kerstborgh kumpters Jost Strufberghes treslers, Merten Kemmenades to Thorn, Jost Hoghenkerkers to deme Tuchel, Lupold Reytenbach to Sluchchow kumpther Woltere Kerskorff voghet der Nygenmarcke Dudessches ordens redere van dem anderen dele alse deghedinges lude vnde getughe ingeseghelen hebben mit rechter wetenheyt alle endrechtichliken laten anheggen dessem breue de gegeuen is to Nygen Stettiin na Godes bordt veerteynhundert in deme dre vnde twintigisten jare in deme achtende daghe natiuitatis Marie der werdighen juncfruwen.

Original på pergament i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg, med K. Eriks, de Pomerska hertigarnes och flera af de Tyska Ordensherrarnes sigiller, men af Rådsherrarnes blott 2, Erik Krummediks och Benedict Pogwischs; tillsammans 14 sigiller. Samtidig anteckning: Vnde ist nicht volfurt.

87.

Olof Thomasson erkänner, att han för Gotlands räkning af rådet i Reval uppburit 10 års hyra för Gothenhof i Nowgorod och uppgjort öfverenskommelse om gårdens framtida begagnande; dat. d. 20 Maj 1424.

Witlich vnd apenbar sij allen luden, de dussen breff sehen, horen oder lesen, datt Ick Oleff Thomassone bekenne vnde betuge In dussem apen breue, datt Ick tho fuller noge entfangen vnnd vpgeborett hebbe, van den Ersamen heren, dem Rade tho Reual, den versvtenen tijns van der Goethen hauv wegen tho Nowgarden, van teyn Jaren, dat de kopman des haues gebruckett, vnd beseten hadde, na der Eedracht, als Ick mit den erbaren heren dem Rade vorgeschreuen auer

teyn jaren geleden, ouerendroch, fulmechtich van des gantzen landes wegen tho Gotlande, de my dusser sake fulmechtich gemakett hebben, also, dat nene namaninge, noch furder ansprake van dusses geldes wegen schehen, noch volgen soll tho ewigen thokamenden tiden,¦ Forthmer, alse my die Gothen, vnd dat gantze lant van des haues wegen tho Nowgarden aller saken fulmechtich gemakett hebben alle dinck darby tho doende, vnd tho latende, na vthwisinge ohres breues, So hebben de ersamen vorbenomede heren, de Radt tho Reual mit my auereingedregen, vnd Ick mit ehn van des gemeynen Dudtschen kopmans wegen van der hense, also, dat de kopman vorschreuen, dessuluen haues vorthan brucken sall tho theintich jaren, nha gifte dusses breues, vnd daruan jewelickes jares thogeuende viff Rinische guldenn vnd bynnen dussen tidtt tho allen viff Jaren tho betalende vif vnd theintich Rinsche gulden, deme den de erbarn lude van deme lande tho Gotlande mit orem breue darna sendende werden, Item, wan de vorgeschreuen thwintich Jaer geleden sijn, so sall der Gothen hoff vorschreuen, deme dutschen Copman van der hense erst tho bade staen, vmme redelicken tijns, alse se des denne eyns werden, vnd van beiden sijden ouereindregen kunnen, Item dat gebuwete des haues, dat horet sanct Peter tho, vnd dem kopmanne, vnd de sollen vortt dat gebuwete versorgen vnd staende holden, by des kopmans euentur, Item, wan de thwintich Jaer vorgeschreuen geleden sijn, willen dan die Gotten den vorgeschreuen hoff suluen besitten, so sollen de Gothen darto nemen, thwe Dudtschen, vnd thwe Russen, vnd de kopman desgelick thwe Dudtschen, vnd thwe Russen, de sollen

dat gebuwete des haues schatten, vnd vorup dat den de achte dat gebuwete schatten, dar solent de Gothen deme kopmanne vorschreuen dat vor betalen, weret ock sake, datt bynnen den vorschreuen thwintich Jaren, jenige Gotesche koplude van dem lande tho Gotlande, tho Nowgarden komen, vnd des betuchenisse bringen vnder des landes Ingesegell, de sollen ohre frije staent hebben vp der Goethen houe tho Nowgarden, Dusser vorgeschreuen sake tho merer beuestinge vnnd sekkerheitt, So hebbe Ick Oleff Thomasson vorgenomett, mijn Ingesegell vor my, vnd myne eruen, vnd van den Gothen wegen, vnd van des gantzen landes vorgenomett vullemacht, witlicken ahn dussen breff doen hangen, gegeuen vnd geschreuen nha gades gebortt vnsers leuen herenn dusent Jaer, verhundertt, Im vier vnd thwintigsten Jare, ahn dem negesten sonnauende vor sant Vrbanus dage,

Efter en vidimation af originalbrefvet, utfärdad å staden Revals begäran af "Remmert van Scharenberge Cumpthur dudtsches Ordens tho Reual", Sönd. Invocavit (d. 10 Mars) 1549. Original å pergament med Commenderiets i Reval sigill uti Lübecks Arkiv.

88.

Drottning Filippa och Rikets Råd ålägga Selebo och Åkers härader att utgöra prostepenning till prosten i Strängnäs; dat. Stockholm d. 22 April 1425.

Wi Philippa meth guths nathe Danmarks Sweriges Norges Wendes oc Gothes drotning oc hertughinne i Pomerenn Göre witerlicht alle the thetta breff see æller höre at nw wi ware her vppa Stocholm ar effter gudhs byrdh Mccccxx quinto wppa Sonedagen Misericordia domini swa som er then annen Sundaghen

næst effter paske Tha kom ther for os oc for wor kære nathige herres wort oc Rikesens radh tha nærwerende som wither naffn her effter at nefnes, Prowest Thomas aff Stræng[eness] meth hans breff skæl oc beuisning, oc Jon Mule oc Jens Karlson wpa almoghens wegne aff Silbohundare oc Akerbohundar meth theris skæl oc beuisning ther amot, vm then proweste pæning swa som ær twe peninge af hwar man i forscrifne hundar som prowesten bethis oc ræt mener til haue oc almoghen amot sigher sik meth laghum them ey plichtogh wære, Tha haue wi seet oc latit see, læse, höre, ouerwege breff schæl oc beuisning som ther vm nw for oss wora vpa bothe sidher i forscrifne wart rads nærware Swa at oss oc wort radh effter swo dan bewisning ey sannere æller rættere thycker at thette sin, æn at forscr[ifne] almoghe for:de proweste aff Stræng[eness] som nw ær oc her æpter at komende worther, thenne forscrifne peningh plichtogh er at giue swa lenge til thæs the æller noken vpa theris wegne annen bæthre beuisningh for fore æn wi meth wort radh æn seet haue Her ware nær oc ower werdoghe Fæther meth gudh Erkebiscop Jenis Haquonsson i Vpsala, Biscop Arendt aff Strængeness, Greue Hanus herra Algot Magnusson, her Knut Vdzsson, her Erik Nielsson, her Benkdt Stensson, her Sture Algotsson, Riddere oc Hanus Kröpelin Embitzman vppa Stokholm, Til witerlicheet oc bewisning her vm, hafue wi wort Secret viterlicha latit henge for thette breff Gyort oc scriuet aar oc dagh oc stadh som fore scriuet star

Efter en vidimation af denna och tvenne andra handlingar i ämnet, utfärdad d. 29 Juni 1425 af Laurens Thörbo, prior i Strängnäs' kloster, Jönis Bengtsson, sacrista, Sone Petersson, borgmästare i Strängnäs, och Erik Niklisson, rådman derstädes. Original på papper i Riks-Arkivet.

wyss rænthe oc aff sakören Amot thenna for:ne inthech som for:de Pedher Ryning vpbar i thetta for:de aar tha löper hans wtgift innen thetta samme aar effther thy som hans rekenscap ther om wtwiser, wæl ens weth hans vpbyrdh, oc ther medh ær thet slet, oc thet finnes vthermere innen rekinscaps boghin innen hwilke madhe thet ær vtgiuit, Item thet andre aff thesse for:ne thry aar, som Pedher Ryning giordhe rekinscap aff som gik wppa anno &c xxiij^{o} om sancti Michaelis dagh tidh oc endis anno &c xxiiij om sancte Michaelis dagh tidh tha löp summen aff for:de Pedher Rynings inthech aff wyss renthe innen thet aar vj^{M}iij^{c}xviij (6318) s[wenska] mark j öre iiij peninge ther til löper sakören i thette for:de aar vppa xciiij s[wenska] mark j öre oc j hwit pen[ning] tha ær summen aff all for:de Pedher Rynings inthech aff Borcholms læn i thette ar bodhe aff wiss renthe oc sakören vj^{M}iiij^{c}xij swenska marc oc iij (2½) öre Amot thenne for:ne vpbyrdh som for:de Pedher Ryning vpbar i thetta for:de aar tha löper hans vthgifft, effther thy som hans rekinscap ther om wtwisser oc wæl fynnes vti rekinscaps boghin vpa vj^{M}v^{c}xj (6460½) swenska marc oc j öre oc tha löper for:de Pedher Rynings vtgift, innen thette for:ne aar xlviij swensk marc oc iij (2½) öre höghre en hans inthech och thet haffuer han lath myn herra thil godhe meth thet at han haffuer vpburith malt oc möl aff bönderne oc solde thet dyrer æn han thet inthoch thy reknis thet myn herra her enkte thil affslagh eller ythermere scadhe innen houit summen Item thet thridhie aff thesse for:ne thry aar som Pedher Ryning giordhe rekinscap aff som gik vppa anno &c xxiiij vm sancte Michaelis dagh thiidh oc endes anno

90.

Danska Riksrådet till Svenska Rådet, med tacksägelse för det krigsfolk som de sändt och underrättelse om Hansestädernes krigsförklaring; dat. Köpenhamn d. 10 Dec. 1426.

Premissa In Domino Reuerenciali et Sincera Amicicia Keriste Herre oc sunderlikæ godhe wene wy tacke idher alle sammen for wenschap oc kærlek oc mekit gut oc enkannelikæ for then troschap godhwilghe oc wenschap som J wor nadheghe herre oc oss altid göre oc serdelis nw sidherst kerlica beuisten meth idhert folk oc thyenistemen som i hiit giordhen oc æn her hauen guth giue at wy ether thet som til hörer aff forschulde mughæ, huilkit wy altiidh gerne göre Item sosum wor nathige frue oc erkebisc[open] aff Vpsala idher nw ydermeer berættæ kunne all lægenheet som nw ær pa færdhe oc serdelis vm stæthernæ huru the alles wore fyende ere wordhne amot guth ære oc schæl, tha haue wy meth wor nadhighe herre ouer wæyet, huru man best taker thet fore oc stiller sich til wærn amot thöm, oc kunne wy ænkte bethre ther i pröue æn at wy alle bliue hart widh wæriæ oc godh tröst, ther meth gutz hielp, wel gut raadh til star hwor wy alle wele bliue thes eens, oc wele ware ther wel willighe til huer effter sin effne tha bethe wy ether alle kære herre oc wene, oc höghelica radhe at i fölghe then samme sin swo som wy nw her eens ere worthne oc wor nathige frue til idher förer, vppa thet at wy vmga oc fly mughe swadant hofmodh oc treldom som the stæther oss alle meth mene . Ther meth befale wy ether guth oc byuther til oss Schriueth vpa Köpendhaffn tiisdaghen effter worfrva dagh concepcionis

vnder erchebiscop Pæthers aff Lund oc biscop Jens aff Roskild incigle vpa alles wore weyne Anno domini Mcdxx sexto

Erchebiscop biscope abotæ prelatæ Ridderæ oc swenæ Rikens radh aff Danmark nu her i Köpendhaffn forsamblædhæ idhræ sunderlighæ wene.

Utanskrift:

Reuerendis & venerandis valde in christo patribus dominis archiepiscopo episcopis abbatibus prelatis necnon et nobilibus militibus et militaribus Regni Swecie consiliariis amicis nostris precipue.

Original på papper med lemningar af två sigiller i Riks-Arkivet.

91.

Trugot Hass, höfvidsman på Gotland, besvarar Tyska Ordens-Högmästaren Paul van Rusdorffs bref med anledning af Danzigerborgaren Herman Dikmans klagomål deröfver att ett skepp blifvit taget i beslag uti Wisby; skepparen Hans Fustman var ej Dikmans tjenare, utan borgare i Rostock och egare af skeppet, men hade då han fick höra att städerna blifvit konungens fiender sökt bolag med Dikman, hvars insats ej var större än 44 mark. Hass vill ej på minsta sätt göra Högmästarens undersåter förnär; dat. Wisborg d. 27 Oct. 1427 (?).

Minen wilghen deynst to voren ghescreuen Leue gnedighe here juwer erwerdicheyt beghere ik to wetende wo dat ik juwer ersamycheitz breff an my ghescreuen wol vornomen hebbe vmme Hermen Dykman juwer stad inwonere Danskes vor juwen gnaden ghewest heft vnde vor juwen gnaden berichtet heft alz

wo ich em scholde ghenomen hebben eyn schip mid rogghen gheschepet tieghen Aboo in Sweden vnde sin brodighe knecht scholde dar schipper op sin ghewezen genoemet Hans Fustman. Leue gnedighe here zo mach juwe gnade weten dat de erbenomede Hans Fustman is borgher vnde bwr bynnen Rostok vnde is mynes heren openbar viend, alz wol mannighem erliken manne in Selande in Dennemarken ligghende wol wytlich ist dar he wol ouer x iaren van Rostok to vnde van syne kopenschap ghedreuen hest alz ik och wol bewisen wil myt synem rekenschaps boke, dat ik hebbe Item alz desse sulue Hans Fustman vornam, dat de stede weren mynes heren viende woerden do voer Hans erbenomede to Herman Dikman vnde nam xliiij marc van em to wedderleghinghe dar he zo vele en tieghen lede, dat sin rekenschaps boek enketh woel vthwiset, meer heuet Herman Dikman nycht myt Hans Fustman . men he scholde sin güdh vorantwarden vor sin eghin, em horde noch schip noch rogge to, Eyn borghere van dem Sunde ghe[he]ten Vicke Kedingh de hadde dar ingheschepet xij leste rogghen wes dar meer inne was van roggen vnde van mele dat horde deme koepmanne to Claws Munt ghenant, dar ok juwe gnade van schrift wo he ok scholde des ergenanten Hermen Dikmans denstman sin ghewesen. Ik bidde my so Goed to hülpe dat he des nee bekande dat he in juwes herlicheitz lande to hws horde, vnde he nee en schoet sich dar op dat he Hermen Dikmans denstman were, men he seghde dat he nerghen to hws horde, Se hebben sich des bekant vor bedderuen luden bynnen Wisbu vnde uor hoffueluden dat de erbenomede Vicke Kedingh borgher van dem Sunden redh ouerland vnde

castro Wisburgi in uigilia apostolorum Symonis et Jude Meo sub sigillo

Trugotus Has miles et capitaneus Gudlandie vester humilis in omnibus.

Utanskrift:

An den ersamen edelen erwerdighen heren hern Pauwel homeystere in Prutzen kome desse breff myt werdigheyt.

Original på papper i K. Geh. Arkivet i Königsberg.

92.

K. Erik underrättar Högmästaren Paul van Rusdorff om Hansestädernas försök att mot honom upphetsa Ryssarne, begär hans råd och att Högmästaren för framtiden måtte afstyra sådana förnärmelser, som konungens Svenska undersåter fått erfara uti Preussen och Lifland; dat. Köpenhamn d. 5 Febr. 1428.

Ericus dei gracia Dacie Swecie Norwegie Sclauorum Gothorumque rex et dux Pomeranie.

Vnsen besunderghen vruntliken grut mit erwerdicheit . Erwerdighe vnde besunderghe leue gunnere vnde vrunt, Wii beghere juwer erwerdicheit to wetende als nw by vns was ere erebare bodescopp, dat do suluest, to vns quemen achtbare sendeboden der van Grote Nougarden . vnde anderer Russen . vnser viende, de vns anlegenden mit gans ernstliken degedingen vnde gesunnen an vns dat wij ene de lande de vnse vore vadere en in vortiden aff gewunnen vnde to den Cristenen louen bracht hebben wolden wedder geuen vnde

volgen laten, edder ok dat wij vns mit en vorbinden vnde richten wolden, dat se vnde ere land vnser vort an vnde vnser nakomelinghe muchten velich vnde seker bliuen, offte se wolden mit vns neen bestant edder vrede lengher holden wen betto pingxsten negest komende, dat de vtgande dach is des bestandes, dar wij mit en ane stan, vnde als vns to sodaner ernstliken dedinge vnde wise vremmede vnde wunderlike was, wente wij der bette her to vngewone van en sint gewesen . so wurde wij hijr vnder des an en geware alse se vor vns in iegenwardicheit vnses rades vnde vnses leuesten omes dęs Romischen koninges sendeboden openbare bekanden, dat de Dutschen kopman to Nougarden van der vorscreuen stede vnser viande weghene se hijr to herdet vnde trostet hadde dar ane doch juwe erwerdicheit vnde alleswe enkede irkennen mach wo de vorscreuen stede dat kenlike vnrecht dar mede se vnse vnde vnser rike vyende worden sintt, sich vlitigen to stande to holdende wedder vns nicht allene vormiddelst der hulpe de se wedder vns suken vnde vinden mank Cristenen fursten vnde steden vnde mit deme vorderffliken scaden den vele lande vnde lude dar ouer nemen, sunder ok mit den neddervellinge des Cristinen louen vnde to herdinghe des vnkristenen, de se wedder vns reyssen alse vorscreuen is, vnde na deme male, dat vns to desser tijd vnbelegen is mit den vorscreuen steden an deme enen vnde mit den Russen an deme anderen dele geliken krich to vorende so hebbe wij so vor dat beste vns nw vor dat erste mit en to ener tijd to, gedaghet vnde vredet, vmme hijr en bynnen vnse berad to nemende wffte wij vns vurder na erer begeringe, dor sodanes

bedriuendes willen den vorgescreuen steden to ewigen tiden vreden edder vorbinden willen edder ok to vorbeidende vnde to ervarende, wffte wij des mit gelimpe vorhauen vnde vorlaten moghen bliuen, dat wij juwer erwerdicheit dar vmme vorkundigen klagen vnde to kennende geuen, vffte wij sodanes wes alse vns de vorscreuene Russen van so danen vorbunde angesunnen to rade wurden dat sich dat allene saket van der to reyssunge vnde bedriuende der stede vorgescreuen vnde hijrumme so bidde wij de vorscreuene juwer erwerdicheit mit alleme vlite dat se geruehe dat to herten to nemende vnde dat so to betrachtende alse nicht allene vns, sunder ok er suluen, eren landen vnde luden, vnde der gantzen kristenheit dar macht ane licht vnde vns eren guden rat hijr to mede delen vnde den wedder schriuen willen, Vurder mer beghere wij juwer erwerdicheit to wetende dat etlike vnse redere vnses rikes to Sweden vns eygentliken berichtet hebben wo dat vnse vndersaten vnses rikes to Sweden vorscreuen vt juwen hauenen juwer lande to Prussen vnde Lijfflande vnde dar wedder in van den steden vnde ok den juwen swarliken beschediget worden des vns na der handelinghe dar wij mit malk anderen ane stan sere vorwundert vnde bidden dar vmme de sulue juwe erwerdicheit dat se dat so beide in Prussen vnde in Lijfland bestellen wille dat vnsen armen luden dat ere wedder werde vnde en neen not sij sich vort an des vnde des gelikes to besorgende . dat wille wij altijd gerne wedder jw vorsculden, Dar mede beuelen wij jw Gode Screuen to Kopenhauen in sunte Aghate daghe der hilgen juncvrouwen vnder vnseme secreto anno domini &c xxviij.

Utanskrift:

Deme erwerdighen geistliken hern Pawel Rusdorff Dutsches ordens to Pruszen homeister vnsen besundergen leuen vrunde.

Anteckning:

Gekomen czu Marienburg am montage noch Quasimodogeniti im xxviij[ten] jar.

Original på papper i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg.

96.

Bertold Burhamer underrättar Högmästaren Paul van Rusdorff om underhandlingen med K. Erik, om det nederlag en mängd kapare lidit i Öresund, och att Svenskarne nyss voro ditkomna "med all sin magt"; dat. Köpenhamn d. 16 Aug. 1428.

Minen vnderdanigen denst mit ganczen willen to vorn to allen tyden bereyt . Erwerdige leue gnedige here Ik bidde jwen gnaden to weten dat ik mit vrunden vor arbeydet hebbe also sunderliken mit her Erik Krummendyke de sich dar mit vlite an bewiset heft also dat desse schipperen dagh gekregen hebben wente to pinxsten id en were dat ze de koningk er esschende worde so solt ze dar na achte weken in komen doch muste ik ze vor borgen myns heren gnade wolde en suluen nicht louen sunder borgen Vortmer bidde ik jwen gnaden to weten alse vmme den dagh dar ik jwen gnaden aff screff . Dar is hir noch nene tydinge van wen de heren dar komen ofte nycht, ze komen dar edder nicht so willen doch desse lude des dages dar werden vnde dar wil ik mede vnde wort to hus.

wart Item bidde ik jwen gnaden to weten dat hir dorch segelden vij schepe mit mersen vnde xxiij snykken vnde lepen hir vor de hauenèn vnde vort dorch den Sunt in Norwegen vnde dar volgeden em desse myns heren volk vnde wunnen de vyttaligen broders aff vij schepe mit mersen vnde iij snikken vnde vengen er wol v^{c} [500] vnde mer sunder swerdes slach vnde de schepe hebbet ze hir vnde de Sweden sin hir komen mit alle erer macht Item bidde ik jwen gnaden to weten dat hir heringes to gheyt dar ik jwen gnaden en luttingk van sende vnde bidde jwen gnaden den to dancke to nemen . Heddè ik des mer kunt krigen gerne hedde ik es jwen gnaden mer sant to desser tijd Item bidde ik jwen gnaden to weten dat ik an des rikes rade hir vor nomen hebbe oft jwe gnade hir dorch den sunt hebben wolde xx ofte xxx schepe vnde jwe gnade dar vmme an den koningk scriuen wolde so is dat so ouer dregen dat des de koningk gerne gunnen wolde sunder jwe gnade muste dar vmme scriuen an em so wolde he ze gerne leyden Hir nach jwe gnade vpdencke nicht mer to desser tyd men wil jw gnade mer tydinges weten dat mogen jw de[ss]e schipperen berichten Dar mede beuele ik jwe gnade deme almechtige Gode . [Ge]geuen to Kopenhauen des negesten dages na vnser vrouwen dage assumpcionis vnder myn signet

Bertold Burammer

Utanskrift:

Deme erwerdige geystliken heren here Pawel van Rustorp homester Dutsches Ordens in Prusen kome desse breff mit wèrdicheyt

Samtidig anteckning:

Burhamer . Gekomen czu Schonensee am tage nativitatis Marie im xxviij[ten] jare

Original på papper i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg.

94.

Stralsunds råd underrättar Lübecks, att den Svenska flottan, som hade ankommit till Öresund, hade omkring 2,000 man om bord, men knappt 400 fullrustade, de öfriga blott bönder och löst folk. De 80 fartyg, som K. Erik utsändt för att uppbringa Hanseaternas skepp, voro små samt utan öfvadt sjöfolk; dat. d. 19 Aug. 1428.

Post salutationem Ersamen heren leuen vrunde vns sint enckede warafftige tidinge to wetende worden van achte vromen luden de van Kopenhauen sint segelende komen vnde dar yn dinxtedage auende negest vorleden noch weren wo de Zweden yn deme Sunde syn vnde sint allentelken yn komen zegelende by eneme twen dren schepen men se hebben grote noed geleden an etenden vnde an drinckenden so dat se water drincken mosten vnde se hebben vns vorbaet berichtet wo dat wol lxxx segele vth deme Sunde weren gesegeld der se sik anders nergen vormudende weren men yn deme Gronessunde offte Gheiszor vthliggende wardende vp de schepe de myd gudern geladen tusschen den steden zegelen Wente se de tidinge dar to Kopenhauen hadden des drudden dages darna alse de zegelacie van den Steden geopend was vnde men kan nyn dingk handelen yn vnsen Steden se weten dat dar yo yn den drudden dach dat gode geclaget mote syn, leuen vrunde dat gi hir vp vordacht syn yn dat

beste wente so se vns gesecht hebben so sint dat meeste deel de snycken de se den vthlegghers genomen hebben vnde her Axel Pedersson sy dar vor houetman mede, gode almechtich sijd beuolen to langen saligen tijden Screuen vnder vnser Secret des dunredags na assumptionis Marie

Radmanne to deme Stralessunde

Copia ceddule.

Leuen vrunde sodder der gift desses breues so sind by vns gekomen etlike warafftige lude van Kopenhauen den wol to louende steyt vns berichtende de suluen tidinge so wi iw vorscreuen hebben, Yodoch vterliker wen vns beuoren berichtet is Se seighen vns der Zweden sint ouer al by twen dusent, vnde dat mesten deel sint man bunden vnde loze lude vnde hebben nicht veerhundert werafftige to vullen harnsche vnde ligghen noch alle buten vnde willen nicht yn legghen ane her koningk spise se myd vitallie wente se nene vitallie hebben so wij iw gescreuen hebben, kan en dat nicht bescheen so willen se wedder to huis zegelen, van den lxxx zegelen dar wi iw van screuen dat sind altomale clene snycken dar ys nyn dreplik offte warafftich volk vppe hir vmme so ramet des besten, De koninges schepe liggen alle bynnen, Weren se ok buten gelecht so konden se ok vurder nicht deuen wen bynnen sundes wente se ouele betakelt syn vnde nynerleye schiplude dar vp en hebben.

Efter en afskrift, som åtminstone är nära samtidig, i staden Lübecks Arkiv (rubr. Dania I), hvarest det ligger jemte ett bref å pergament till Magistraten i Lübeck från de i Wismar församlade "Radessendebode vnde houedlude", dat. söndagen oct. assumpt. Mariæ (22 Aug.) 1428, hvilket just omtalar att de sända afskrifter af ett bref med en innesluten sedel (postscriptum) från Stralsund.

scrifna Gutniska mynth skulde aff lysas Ther vppa gaff henne nadh os ænghin swa[r] hwarfore bidhiom wi nw alle endrachtelika medh alle ödmyukt oc werdogheet idher herradöme nadh thet i for gwdz skuld vnne os her æppter göra war arlikin skath i nötalagh oc spannamala oc alloledis som wi hanom til förna giordhom oc andre skattebönder i rikeno nær oc fiærran göra thet wiliom wi oc vare æppterkomande medh ödmyukt oc ware redhobone tiænist forskulda oc fortiæna mæn wi lifwòm Item bidhiom idhra nadh ath hwat som tesse brefförara idhre skattobönder som ær N. idher beræta på meyna landsins wegna thet tron likerwis som wi alle saman for idhre nadh nærwarande waren Dominus omnipotens vos conseruet sanum et incolumem sanitate hominis utriusque. Scriptum Ölandie die beati Kalixti pape et martiris sub sigillis honorabilium ac discretorum virorum Dominorum Mathie prepositi Ölandie Magni in Bödhum curati, Olaui Jonsson & Jacobi Diækn iudicum prouinciarum.

Utanskrift:

Illustrissimo principi ac serenissimo domino Domino Erico dei gracia regi Swecie Dacie Noruegie ac duci Pomeranie cum summa reuerencia presentetur. Omnes et singuli tributarii Ölandie degentes vestri in omnibus humillimi seruitores.

Efter en samtidig afskrift uti en pappers-codex i Upsala Univ. Bibliothek (efter Benzelii katalog N:o 19), hvilken innehåller flera handlingar om Öland.

guter hir tóm Holme vorkoft, efte gesloten sint, Doch so wil ik gerne mit allen vlite vmme juwer geleue willen dar na truwliken arbeiden vnde horen vnde my dar vord ane bewisen dat vterste vnde hogeste ik kan vnde gi my to betruwen Doch de suluen de de scheper vnde guter nemen dat was ein los hop vnde hadden sik van allen landen to samende geworpen vnde do se wedder na deme Orsunde seilen solden do ward de meiste hop gevangen vnd slagen van den vt den steden dat mach ik iw vor de warheit scriuen Doch leuen vrunde wes ik vmme juwer geleue willen don mach dar sole gi my alle wege gudes willich an vinden na mynen besten vormogen ok leuen frundes so sende wy dar nw myns heren borgers vnde ik ichte wat ozemundes to juwer stat, vorvmme bidde wy eft icht were dat se wedder begerende weren van dar to furende dat juwe geleue des gunnende sy, welke myn begere is to juwer gheleue . Anders nicht men Gode dem almechtigen side ewich beuolen to my to beden wes ik vormach also to juwen getruwen, Gegeuen vp Stocholm anno domini M°cdxxix Am sondage na sunte Mertinii

Johannes Kropelin
houetman vp Stokholme

Utanskrift:

Den Ersamen Borgermeisteren vnde Rathmannen der stath Dantzik mynen leuen frunden vnde gunneren mid aller werdickeit

Originalet i Danzigs Rådhus-Arkiv.

---

menden hand endegher vnde al plichtich vnde schuldich wesen to vnde myt den rechten houetsumen vptorichtende vnde to wedderleggende na eren willen sunder alle wedderrede ofte arghelist . vnde . ane alle behelpinghe vnde were gheestlikes rechtes . Des wy to groterer bekantnisse vnde bewaringhe vnse Ingheseghele vor vns vnde vnse eruen eendrachtliken vnde wetende ghehenghet hebben an dessen breff Gheuen to Lubik uac godes bord veerteynhundert yar in deme ene vnde drittigesten yare des achten daghes sunte Marien Magdalener

Original på pergament i Wismars Arkiv, med två vidhängande sigiller; det första har omskriften (otydl.): S. Gregorius Mangnisson, med Eka-slägtens vapen, det andra omskriften: "S. Folk Erikessoen", med på längden tudelad sköld, i det ena fältet en half lilja, i det andra en tvärbjelke. En annan förpligtelse i samma ämne, dat. S. Margarete dag (d. 12 Juli) finnes der äfven.

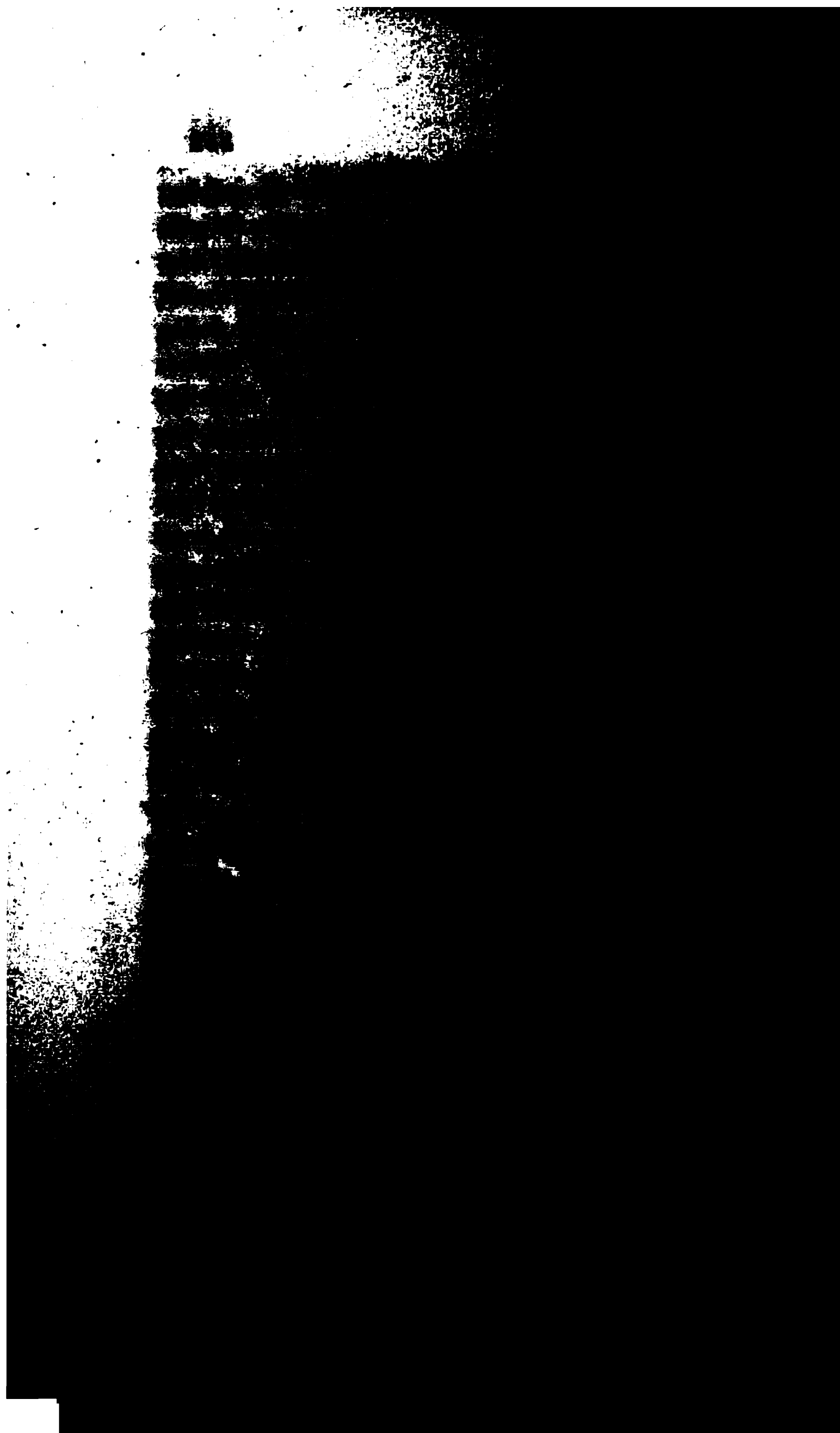
98.

Walter Kirskorff, kompthur i Danzig, riddaren Johan von Baysen och Borkard von Guntersberg, Tyska Ordens-Högmästarens fullmägtige, kungöra utgången af sina på kejsar Sigismunds befallning företagna bemedlingsförsök mellan K. Erik å ena sidan samt Grefvarne af Holstein jemte städerna Lübeck, Lüneburg och Wismar å den andra; dat. d. 31 Aug. 1431.

Allen Herren vnde Fursten Geistlichen vnde wertlichen Grauen, Ritthern vnde Knechten, Steten, gemeynen vnde vord allen vnde itczlichem, den dissen brieff czu sehende adir tzu horen wirt vorkomen Thun czu wissen czu noch blibender dechtnisse disser nochgeschrebener stucke Wir broder Walter Kirskorff deutsches ordens kompthur tzu Dantzig Johan von Baysen

gescribenen vszgesant hette, als wir doruff do selbest, wieseten vnde leszen liesen vffene vorsegelte brieffe czum ersten des Romischen koninges vorgescrebenen alzs von syner befelunge vnd volmaght czu vnserem heren dem homeister vnd dornoch vnseres herren des homeisters tzu vnserem herren deme koninge von Dennemarken vorgescrebenen, noch welcher brieffen wiesunge vnd lesung wir Sendeboten vorgeschrebene seynen koninglichen gnaden demutlichen anlegende betten myd fliesze, das sie tzu vorhandelunge vnser gewerbe vnd botschaffte vorscrebene bequemlich sich ledigen vnd an tzu losunge des vredes adir bestandes, noch vszwiesunge der brieffe vorgescrebenen, der heyligen Cristenheid tzu vromen, vnd durch des gemeynen besten willen gnedig vnde gudwillig sich welde loszen vinden. Czu welcher vnser bete seyne konigliche gnade vns gap vor eyn entwert, das sye vnd allen die iren hochlich danckten voran deme Romischen koninge vor seyne vorsichtige betrachtunge der schedelichen krighe vnde tzuwetracht vorgescrebenen, alzs dem der sich vmme die abtzuthuende vnd tzu thilgen fliesiglich vachen vorsucht vnde getruwelich bewieset hette, vnd danckte des geleyches vnserem heren deme homeistere vorgescrebenen vor syne vnde seynes ordens swere koste vnd tzerunge vnd der seynen mannigueldige arbeith, alzs seyne erwerdikeit dorumme ouch gevachen hette loszen geschen, vnd dornoch vns Sendebothen vorgescrebenen vor vnsze gutwilligkeith, die wir alzs seyne gnade das vff nam, an die vorgescrebene sach vnde gewerbe beweiseten vnd myd Gotes hulfe beweysende wurden, vnd sprach furdere mehr her hette von anbegyn des kriges, do her wider God vnde recht von seynen widdersacheren

steten vrede vnde sun vorczien welde, vnde ouch das vormittelst deme Romischen koninghe vorgeschrebenen, der die vorgeschrebene sache noch vszwiesunge seynes brieffes vorgescrebenen, ap sie vormittelst vns Sendeboden vorgescrebenen nicht gantz vntscheden wurde, vormittelst sich selber, der itczund eyn abgeender herre ist, czu eynem gantzen ende willen hot tzu entscheiden, volendet muchte werden, vnde doruff, gap her vns fulle maght alzs von seynent wegen czu betegdingen eynen velichen tag czuwischen ym vnde seynen widdersacheren vorgeschrebenen. Welcher gnediger gutiger vnde redlicher entwert, also wir Sendeboten vorgescrebene die gehort hatten, wir seynen gnaden demutichlich vnde hochlich danckten, vnde nomen sie vff alzs eyne trostliche anhebunge der sache vnser gewerbe vorgescrebener vnd schiden daruff von seynen gnaden myd seynen geleyths brieffen, do myd wir seynen widdersacheren vorgescribenen czu eynem felichen tage, ap wir den mit en betegdingen wurden, bringen muchten, Vnd also furderte wir vns von stunden an widder ober sehe noch Deutschen land, do wir vnseres heren koninges von Dennemarken vorgescribene widdersacheren, alzs den Holsten heren an irem teyle in irem lande czu Nuwemunster, vnde der egenanten steten Sendeboten bynnen Lubeke vorsammelt an irem teyle goben czu irkennen die sache vnser czukumst, vnd von wes wegen vnde wor uff wir mit en tzu reden hetten, vnde liesen sie doruff horen vnd sehen vnseres allergnedigsten heren des Romischen koninges vnd vnseres heren homeisters brieffe, in aller wise als wir vor das vor vnserem gnedigen heren dem koninge von Dennemarken vnde seynen Rad gethon hatten, das sie

heiligen Romischen Riche, alzs sich czu sosen tzu eyner cziet mit vnserem herren deme koninge von Dennemarken vorgescrebenen in eynen czitlichen vrede etczlicher jaren so verre als wir das an seynen koninglichen gnaden muchten gehaben, des sie vns myd gesamelter hant entworten, Sie welden lieber eynen ewigen vrede angehen den vff eyne cziet, Doch muchte es nicht anders geseyn so welden sie dem heiligen Romischen Rich vndertenig sien vnde sich sosen vff eyne cziet, welcher irbietunge wir en groslichen dancken, Also sprochen die Holsten herren, wie sie bie irem veterlichen erben do bynnen muchten blieben, die Stete des geleychen wie sie irre priuilegien vnde gerechtikeiten bynnen deme vorscribenen vrid vnde beythen gebruchen muchten, Vnde alzs wir Sendeboten vorgenant der obengenanten teyl, alzs des herren koninges an eyner vnd der Holsten herren vnde der Stete an der anderen seyten vorgescribene entwert alzo vff genomen hatten, do die vorgenante Stete yn der gebruchung irer priuilegien die anderen Hensze Stete myt en yn czogen, so betegdingte wir mit en eynen velichen tag czu halden mit denander czu Nicoping yn Dennemarken in Falster, do wir sie bescheiden czu sampne czu komen an beyden teylen vorgescriben, vff das wir Sendeboten vorgescribene aldo noch rede vnde widderrede czuwischen sie icht gut mit Gotes hulfe betegdingen muchten . In Geczugnisse der worheid alle der stucke vorgeschrebener haben wir Sendeboten obenbenant durch bete vnde anlegunge wille der Erbaren Stete vorgescribener itczlicher vnseres Ingesegel vor dissen brieffe gehangen am freitag noch

Gotes willen der gemeynen cristenheid, des vorbenumeten Heren Romischen Koninges vnde vmme des erwirdigen vnsers heren homeisters willen gerne gehorsam sien vnde sich czu sosen mit seynen widdersacheren vnde nymmer losen bie ym gebroch vinden wen her der were gewest czu allen czieten der czu rechte czu vrede vnd czu gnaden gekoren hette vnde ny anders an ym irfunden were, das ym doch ny hette kundt widderfaren von seynen widdersacheren, vnde vnder vil mannichfeldigen handelungen die czuwischen beyden parten worden gevbet das nicht alle notrufft ist czu setczen vnde czu schriben, irboten sich die Rethe des heren koninges von seyner gnaden wegen das yn disse nochgerurten formen gerne czu wolden losen, vorgebende drierleye weysze, Czum ersten begerten sie vnd boten iren weddersacheren das sie welden von irem heren koninge vffnemen was do ere vnd recht were vnd ym das widder pflegen welden sprechende do bie, sie hofften czu Gote es were eyne rechte vnd redliche irbietunge, do bie sie ouch vorgoben, were es sache das den vorbenumeten seynen widdersacheren das recht czu swer were her welde gerne eyne mogeliche frundschafft myd en angehen seynen Richen vnuoruenklich, Das ander was, ap es mit rechte adir frundschafft do nicht welde treffen czu eyner entlicher entscheidung, welde her des gelichen des heren Romischen koninges willen gerne voruolgen noch vnseres maght-brieffes vszwiesunge vnde sich mit en sosen vff etzliche jore jn vrede czu eynen uffslaghe des kriges, dor bynnen seyne gnade welde eyn swigen thun den Holsten heren vnd sie losen des gebruchen das sie vff die cziid in geweren hetten vnd hilden, wie wol eyn etizlich slos boben

vnde seynen Cronen begherten vnde ym do von getruwelich czu dinen vnde seyne man seyn, die stete des gelichen boten vnde begerten, das sie bie iren priuilegien vnde brieffen die sie von alders von koninge czu koninge von Dennemarken haben vnd seyne gnade best[et]iget hot in seynen richen muchten blieben, des welden sie gerne getruwelich vmme seyne gnade vordinen vnde ym czu willen sien wo sie kunden adir möchten, das satczten sie vsz vor eyne fruntlich entscheidunge do bie sie gerne blieben welden, Vff das ander alzs des uffslages etczlicher jore noch vorgebunge von des heren koninges part, entwerten sie alzo, sie wolden czu allen czieten gehorsam sien irem heren deme Romischen koninge, vnde des gemeynen besten willen wolden sie gerne eyne tzijt von czen joren eynes uffslages des krieges mit seynen gnaden angehen vnde boten dor ynne seyne gnade czu bitten vmme Gotes vnd vmme des gemeynen besten willen der jore sie des czu geczwigen, so her die Holsten heren welden losen gebruchen vnde halden der lande die sie yn geweren hetten vnd hilden, die stete vnde den gemeynen Copman der Hense liesse gebruchen irer priuilegien brieffen vnde alder gewonheid yn seynen Richen, den uffslag bynnen den bescheidenen joren, des wolden sie eyne czijd vorromen bynnen deme vffslage, des heren koninges genade czu suchen durch sich selbest, mit sulcher demut vnde sulche dinste ym irtzegen das sie getruweten gnade bi ym czu vinden vnde fruntlich mit ym czu entscheiden, vnde ap sie nu durch sich also obengerurt seyne gnade nicht muchten vinden czu eynen gutlichen ende, welden sie doch nicht ablosen, sie welden seyne gnade suchen mit fursten

heren vnde frunden so hoch vnd so demutiglich das sie die scholt bie yn nicht wolden losen vinden in frundlicher entscheidung, Vff das dritte, alzs von den vffslage der kortzen cziet obenbenumet vff osteren &c entwerten sie, eynen langen uffslag welden sie gerne angehen yn allen stucken alzs oben berurt ist vnde muchten uff kortze tage keynen vrede mit en angehen wen es yn sere schedelich were so sie uff kortze taghe ire were nidderlegeten, sunder eynen tag wolden sie gerne mit seynen gnaden vorromen, der kvrtzen tziet myd ym czu sampne czu komen noch seynem beghere, sunder keynen vrede bynnen der cziet mit en czu halden, Disse entwert, uff die vorgebunge des heren koninges sattzten die vorbenumeten der Holsten heren Rethe vnde Stete alzo vor, do bie gentzlich czu blieben, vnde muchten keynen dor ane ablosen, Vff die entwerte der Holsten vnde der Stete doruff sie vorgoben gentzlich bie czu blieben sprochen des heren koninges Rethe, wie wol sie es duchte eyn vnbillige entwert vnde vorgebung, doch welden sie gerne eyn swigen thun kegen den Holsten heren, sie losen der lande czu gebruchen die sie in geweren hetten bynnen der tziet des uffslages vnschedelich iderman an seynen rechten, sunder den Steten muchten sie in keyner wise czu losen irer priuilegien czu gebruchen wen es wol czu merken were das sie dar czu gedranget wurden, wen man sie der priuilegien liessen gebruchen, do mit sie sich von beyden teylen vff den benumeten tag czu Nicopinge an ende schiden . In geczugnignisse der worheid alle der stucke vorgescr. habe wir Sendeboten obenbenumete durch bete vnde anlegungen wille der ersamen stete vorgerort itzlicher vnseres Ingesegel

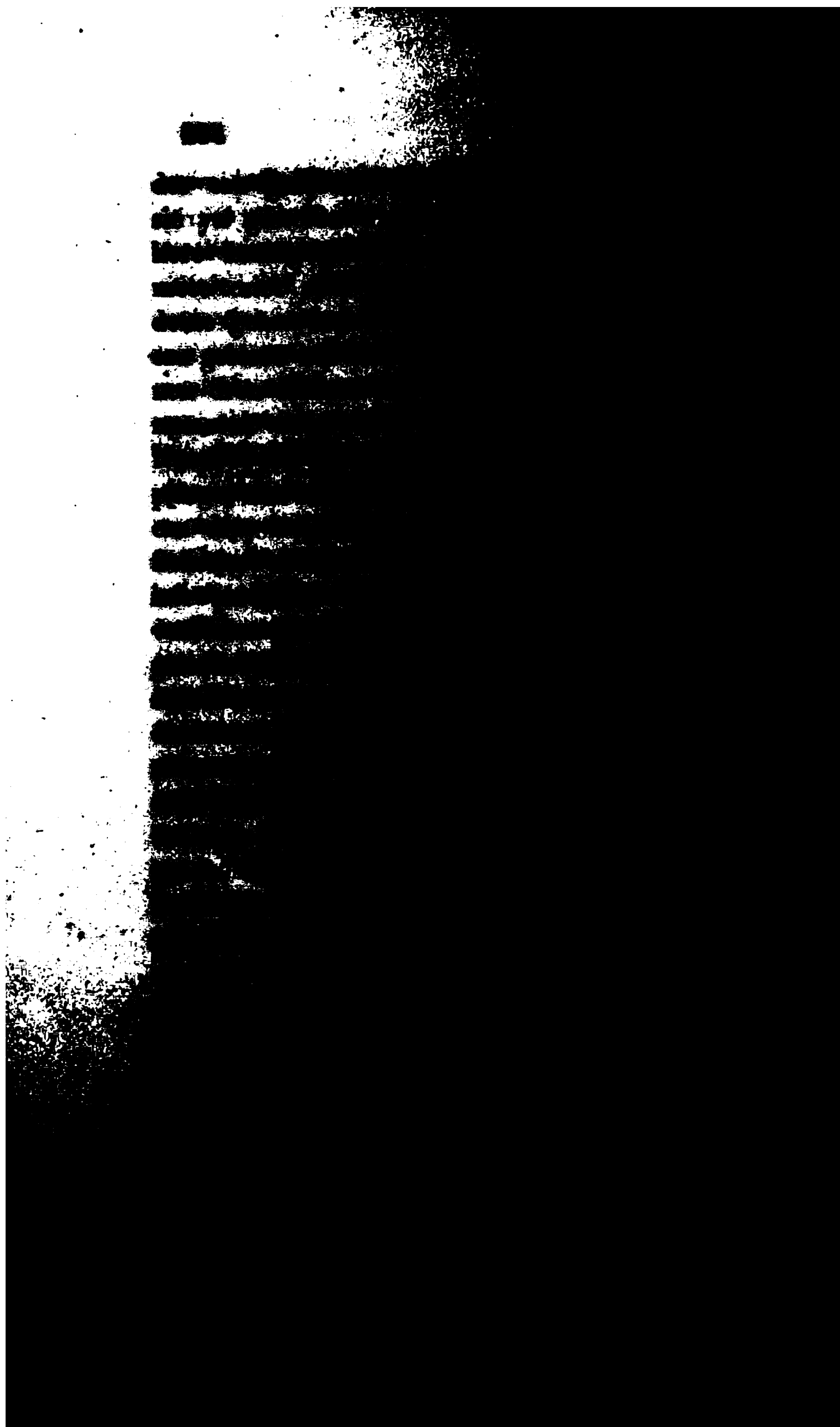
vor dissen brieff gehangen am abende Mathei ewangeliste des vorgescriuenen Jores.

Efter en samtidig afskrift på papper i Wismars Arkiv, jemförd med det för K. Erik utskrifna originalet i K. Danska Geh. Arkivet.

100.

Stilleståndspreliminärer mellan K. Erik å ena samt Grefvarne Adolf och Gerhard af Holstein och städerna Lübeck, Hamburg, Wismar och Lüneburg å andra sidan, aftalade i Getsör på Falster d. 25 Sept. 1431.

Dys ist die vorromunge vff Geschore geschen noch Gotes gebort, Tuwsundt, virhundert, dornoch im xxxj[ten] jore am dinstage noch Mauricii durch vns Bruder Walter Kirskorff kompthur czu Danczig Johan von Baysen Ritther Borcard von Guntersberge czu Kalys czuwischen deme allerdurchluchsten fursten vnde heren heren Eric czu Denemarken Sweden Norwegen &c koninge von eyme vnde den hochgeborn fursten Heren Adolff vnd Gerhard grauen czu Holsten vnde den ersamen Steten Lubeke Hamborg Wismar Lunenborg von deme anderen teyle die welche nochgeschrebene vorromunge der vorbenumete Here Koning seynen widdersacheren vorbenumeten alsz den Holsten Heren vnde Steten czu gelosen vnde vorioet hot so verre alzs es den vorgeschrebenen heren vnde Steten vorben. frunden vnde gemeynheyte gelybet vnde des gelichen czu losen wollen . Die vorromunge ist begriffen yn dessen nochgescrebene weyse alzo alzs der vffslage fümff jor von des heren koninges wegen ist czu gelosen, das die heren von Holsten vorben. yn deme vffslage zullen gebruchen Slos land vnde gutere die

thun sal beyde czu lande vnde czu wasser, das do von beyden teylen getruwelichen sunder vorteil adir betriglichkeit sal gethon werden Ouch sie von staden an bynnen der vorbenumeten xij tagen sullen her Erichen Crumtich schriben, eyne tzijt czu vorromen mit dem heren koninge. kegen Werdigenborch czu sampne czu komen, disse geschicht disser vorromunge czu volfuren nemlich, doch alzo vnschedelich dem heren koninge an seynem rechte vnde den Steten an iren priuilegien vnde rechten alzs des disse vorgescreuene scrifft der vorromunge vszwiset So retten doch des heren koninges Rethe yn den eynen artikel alzs vmme die priuilegien czu bruchen dor die Stete widder keghen retten, do wir sie von beyden teylen nicht voreynen kunden Dorumme so habe wir es gesatzet to seynen gnaden was ym behegelich hir an disser scrifft ist czu vorlieben . In geczugnisse der worheit alle disser obengescriuener stucken haben wir Sendeboten obenb.ⁿ itczlicher seyn Ingesegel vnden an dissen brieff losen drucken

Efter en samtidig afskrift i staden Wismars Arkiv.

alse to viff jaren negest volgende, Dyt moghe gi nu leuen heren alzo vorderen vnde vorkundigen laten dar ouer den Steden alze gie de wol weten . Screuen vnder vnsser aller vere Insegel de nu by iw weren alse biscop Johannes to Anslo Axel Petersson . Reynke [ɔ: Beynkt] Stensson vnde Esge Brock Riddere, des nachtes vor deme donnerdage negest vor sunte Michele na Godes gebort Mcccc Im xxxj[ten] Jor.

Efter en samtidig afskrift i Wismars Arkiv, skrifven på samma pappersark som föregående dokument.

102.

Hans Kröpelin till borgmästare och råd i Danzig, med begäran att de måtte sätta fullt förtroende till hans tjenare Henrik von Ackern i de ärender denne å Kröpelins och hans vänners "i dessa riken" vägnar andrager, alldeles såsom vore han sjelf personligen tillstädes; dat. Stockholm d. 6 Nov. 1433.

Behegeliken vnde garfruntliken grut myt aldeme dar Ik vmme Juwer Ersamecheit willen alle wege gudes vormach touorn gescreuen . Ersamen gunstigen leuen frunde vnde sunderlinges guden gunneren Juwer Ersame vorsichticheit begere Ik to wetende dat Ik juwer leue sende mynen dener bewiseren desses breues Hinrik van Ackern, deme Ik etlike saken vnde werue personliken muntliken beuolen . vnde gesecht hebbe . an Juwe gude vnde leue to bringende . alze van myner vnde myner frunde wegen in dessen rijken . an to vorende vnde tredende (?) sint . welke saken vnde werue hee an juwe leue bringet vnde to irkennende gifft van myner vnde der myne wegen . Moge gij eme wol so

gantzvulkomeliken vorwaren gelouen vnde getruwen. alze off Ik persoenliken. muntliken suluen myt juwer gűde vnde leue spreke. edder rede &c Worvmme Erszamen gunstigen leuen Frunde vnde guden gunnere Juwe Erbarcheit Ik myt gantz myme flite bidde vnde begere my vnde em in den saken. gunstich. forderlich. vnde behulpliken to wesende in dessen rechtuerdigen werffliken saken. vnde by eme to doende vnde to latende. in aller wise vnde mate. alze gij edder de juwe. hir van my vnde den mynen in vnsen landen. wedder begerende weren. dar gy my myt alle den mynen. vor ware bereit inne solen finden, vnde Ik et grotliken vorschulden. vnde vordenen wil alle wege wor Ik sal kan vnde mach wente he juwer groten guede alle dink muntliken vnde bet vorebringet vnde berichtet wenn Ik jw to uorschriuen kan Damede sijt Gode deme almechtigen beuolen to ewiger tyt, my to gebedende alze juweme guden sunderlingen Frunden vnde gunniren alle wege Gegeuen vppe Stockesholme am Fredage for Marthini Epiphanye Anno &c xxxiij°

Johans Kroepelyn.

Utanskrift:

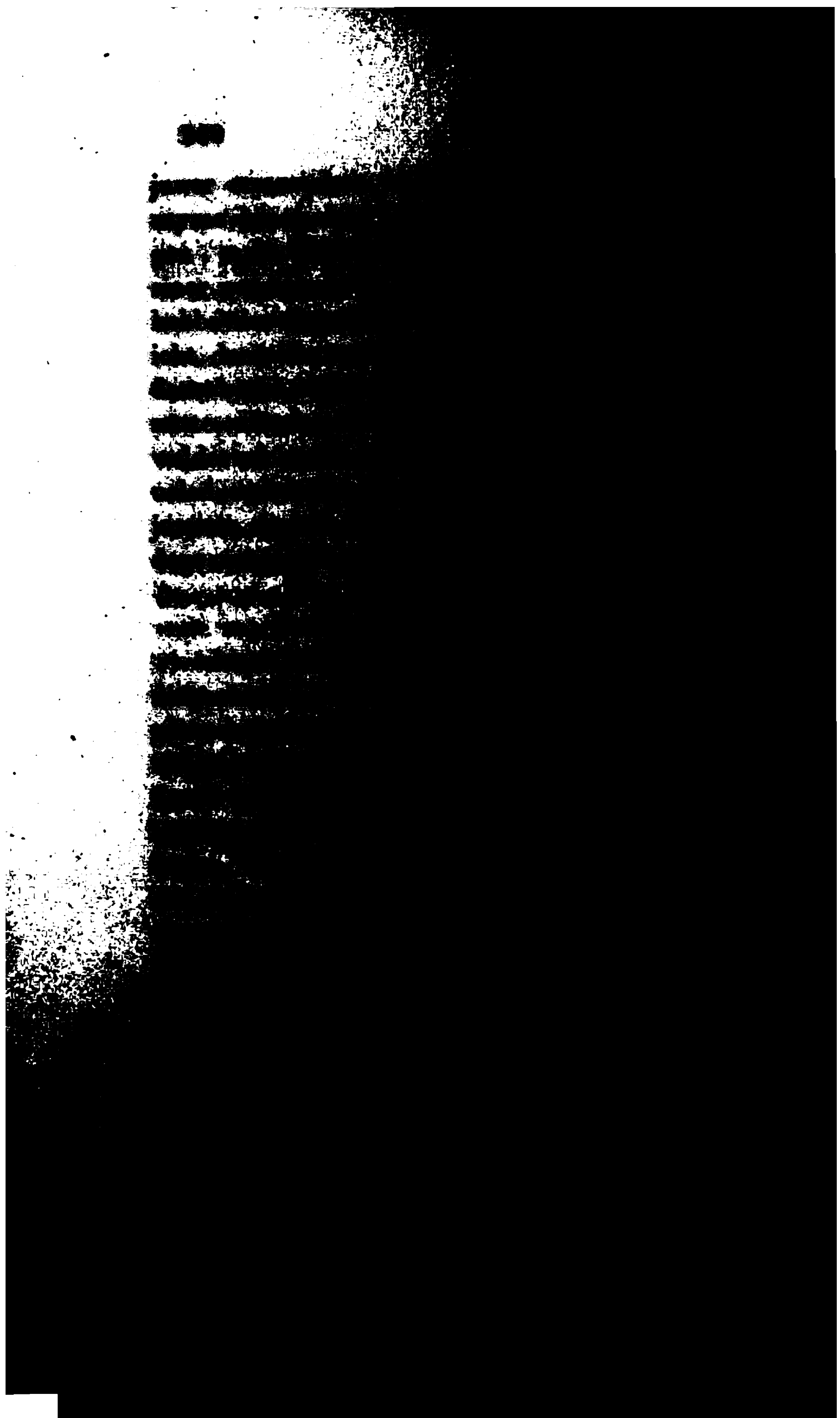
Den Gar Erszamen vorsichtigen wolwisen Mannen Hern. Borgermeistern. vnde Rathmannen. der rechten stadt Danczik mynen Besundern gunstigen guden Frunden vnde gunnern. myt allir Erszamecheit.

Originalet i Danzigs Rådhus-Arkiv.

103.

Bernhard Osenbrügge, Hans Kröpelins tjenare, till rådet i Danzig, med fullmagt för Everd Schilling att försälja hans andel i ett hus der i staden, samt försäkran om sin egen och Kröpelins tjenstvillighet mot staden och Preussiska Orden, jemte bifogade underrättelser om Engelbrekts uppresning; dat. Stockholm d. 1 Aug. 1434.

Minen vnderdanigen steden gehorsam myt myme wilgen dinste juwer behegelicheit alle wege stedes vorhenne gesant Erenwerdigen gunstigen leuen heren juwer ersamecheit ik bidde to wetende odmüdichliken . wo dat ik juwen erbaren medeborger Euerde Schyllinge myner husurouwen vor gehegittem dinge to eyme vulmechtigen procuratori hebbe gesat alze myn part wes ik in deme huse hebbe in juweme werdigen statbuke my steit togescreuet . to vorcopende . optogeuende vnde to scriuende gelik alze my . vnde by allen mynen saken de ik dar to doende hebbe . dar by to doende vnde to latende gelijker wise alze off ik suluen jegenwardich vor ogen wore . Erenwerdigen gunstigen leuen heren juwe ersame werdicheit ik andachtichliken bidde myt vlitiger begerunge myner husurouwen Barbaran vnde Euerde Schillinge in allen eren vnde mynen rechtuerdigen saken willet gunstich . vorderlich . vnde behulpeliken to wesende . dat ik vmme juwer ersamecheit gerne vordinen wil to juwer behegelicheit alle wege wor ik sal kan edder mach . dar juwe werdicheit my alle wege gutwillich vnde bereit sal inne yinden vnde geffunden werden . de wile ik leue . vnde wil de juwe syn . wor juwe grotmechtige leue de ik to jw hebbe al were ik noch vele furder van jw . wen ik sy . van my juw[illegible] knechte begerende is in to-
[illegible]den tid[illegible] nuchte ik icht doen vmme

vnde wüst ik juwe ersamkeit van my begerende were to toscriuende ik woldet gerne doen de tijdunge vnde andere mede . besundern der Dalekerles begerunge vnde menunge is . se willen eynen konynk in Sweden hebben vnde willen den konynk van Denmarcken vte den dren riken vordriuen vnde willen sulff heren wesen . Dit doen se alle vmme des willen dat ed hir in Sweden sal also wedder stan alz et in uortijden by konynk Erix tiden stunt de nu gar hillich is den man hir im lande erbarliken viret . do en was hir gen tollen noch gene beschattunge edder beswerunge, der gebure nicht alze nu is also dat se ere gerechticheit wedder willen hebben gehat . gelijk in uorledenen jaren.

Utanskrift:

Den erenwerdigen vorsichtigen wolwisen mannen vnde heren . hern . borgermeisteren vnde rathmannen to Danczik mynen gunstigen leuen heren sunderlinges guden gunnern . myt aller werdicheyt

Originalet på papper i Danzigs Arkiv.

104.

Biskop Knut i Linköping samt riddarne Niklis Erengislesson och Bo Stensson, å Svenska Riksrådets vägnar, till Preussiska Ordens-Högmästaren, med begäran om hans biträde mot Konung Erik, hvilken med sina fogdar, såsom Högmästaren utaf en bifogad afskrift af Rådets bref finner, tillfogat riket mycken skada, och nu var kommen med en krigsmakt in uti riket; dat. Söderköping d. 3 Oct. 1434.

Vnsen wylligen denst myd wunsche alles heyles vnd wes wy gudes vormögen Juwer eerwerdygen geestlicheet vorluchtede here her mester besunderlyke gude

vrund vnd gunnere wi begeeren jw to wetene wo dat wi hebben in dem wege des rikes raades van Sweden enen openen breff myd twelff ingesegele an jwe werdicheet ludende alse desse ingeslotene vtscrifft wtwiset vmme eczwelke sake tuschen konynge Eryke vnde vns in welken breue juwe vörsichtige eerwerdicheet wol vornemen werden dat grote vnrecht gewald vnde nood alse vns öueregan ys vnde geschen van eme vnde van synen vogeden vnde ys nw gekomen myd macht in vnse ryke sterkende syk to vnseme vörderue vördermeer nw alse eer, vnde wy meynen vnde wyllen syn vnrecht vnde gewald nycht lenger tho liidene so suke wy leue here besunderyge vrund vnde gunnere troost vnde vruntschap an juwe leue de doch tuschen jw vnde vns lange gestan hefft alse wy mid der hulpe Godes hopen vordermeer steder vnde vaster mid jw to begrypene Hyrvmme bydde juwe louelyke eerwerdicheet dat gy vnseme rechte bystan . Helpet vns nw weren vnde bescheermen vnse recht vnde to wedderstande vnde aff to werende syne gewald vnde vnrecht des geliiken do wy juw gerne wor gy kunden vns behöuende to seggen . Dar mede raadet vnde bedet wy don gerne wes jw leef ys vnde scryuet vns juwe gutlyke antwerde, wes gy by vns don wyllen vnde wor wy mogen to tiiden . In deme sy juwe eerwerdyge geestlicheet Gode deme almechtigen beuolen to langen tijden gesund vnde salich . Gescreuen to Suderköpinge an deme negesten sunedage naa sunte Michils dage in deme xxxiiij[ten] jare vnder vnse ingesegelle van vnser alle wegen

Knwt van Godes genaden biscop to Lynköpinge
Niclis Erengiszlesson vnde Boo Stensson rittere.

Utanskrift:

Deme eerwerdigen vorsten vnde geestliken heren hern Meystere des Duschen ordens to Prutzen kome desse breff mid weerdycheet

Original på papper med märken efter tre sigiller i Kongl. Geheim-Arkivet i Königsberg.

Bilaga: Afskrift af Svenska Rådets bref till Högmästaren, dat. Stockholm söndagen före Nativ. Mariæ (d. 5 Sept.) 1434, besegladt af biskoparne Knut och Thomas samt Nicolaus Götstafson, Gotscalk Benctzson, Niclis Erengislesson, Benct Stensson, Bo Stensson, riddare, samt Karl Ormsson, Niclis Jenisson, Karl Gedde, Mattis Ödgislasson och Joan Karlsson, väpnare. Tryckt efter det exemplar som sändes till de Wendiska städerna af Hadorph, Rimkrön. II, 80—86.

105.

Svenska Riksrådet underrättar Preussiska Orden och städerna Danzig, Thorn och Königsberg om orsakerna till uppresningen mot K. Erik och sitt beslut att se sig om efter en ny konung, om Erik ej vill hålla sina förbindelser, hvarjemte de erbjuda fullkomlig tullfrihet i Svenska hamnar och sitt biträde till hafvets rensande från sjöröfvare; dat. Wadstena d. 31 Mars 1435.

Serenissimo principi et domino domino Paulo magistro ordinis beate Marie Theutonicorum Pruzie nec non nobilibus ac circumspectis viris proconsulibus et consulibus ac vniuerso populo in Danzik Torn et Konyngxbergh in Pruzia Olauus dei gracia archiepiscopus Vpsalensis Kanutus eadem gracia episcopus Lincopensis Nicolaus Æringislasson et Benedictus Stensson milites Engelbertus Engelbrictsson Olawus Ragwaldsson Æringislo Niclisson et Magnus Green armigeri consiliarii regni Swecie salutem in Domino sempiternam. Dileccionibus vestris ex parte et de speciali mandato tocius consilii regni Svecie predicti significare habemus qualiter et qua radice discordia inter ipsos ac univer-

sos prelatos ceterosque nobiles et populum regni Svecie prefati ex vna et seremissimum principem dominum Ericum Regem Dacie parte ex altera orta sit, atque eciam quid prelati ac nobiles et populus supradicti consequenter (!) intendunt, ut rejectis super hac re falsis si forte seminentur relacionibus velitis literis nostris presentibus rei veritatem continentibus fidem adhibere, et predicto regno Svecie ejusque incolis iam longa oppressione et intolerabili injuria fatigatis pie compaciendo humaniter succurere. Igitur intimamus vobis, quod dominus rex prefatus regnum Svecie predictum, quod per viam eleccionis et de speciali gracia, nullo alio iure consecutus fuit, suo impio regimine ymmo tyrannide supra modum oppresserat auferendo contra suum iuramentum et ipsi regno et ecclesie regni omnem libertatem et licet sepe ac sepius caritatiue admonitus fuerat, ut se corrigeret et forefacta emendaret, tamen nunquam obedire curavit, sed semper de die in diem oppressiones injurias et gravamina continuando augmentavit. Hinc motus vniuersus populus regni supradicti tam clerus quam ceteri nobiles ac omnes et singuli populares, vel vt verisimiliter creditur, ab omnipotente Deo affliccionem fidelium suorum liberare volente misericorditer excitatus, cepit concorditer ac vno spiritu et diuino quodam miraculo se congregare et a predictis oppressionibus iniuriis et tyranniis se defendere, illam semper habens intencionem et concordem conclusionem, quod si idem dominus rex voluerit errorem recognoscere et per viam aut iustitie aut amicabilis concordie emendare, nec non castra, civitates et terras omnes memorati regni ab hominibus extraneis revocare et indigenis ad consilium

Consiliariorum suorum Svecorum iuxta iuramentum regium tradere et regnum ipsum secundum leges patriae gubernare, tunc eciam prelati et nobiles et vniuersus populus antedicti volunt eundem dominum regem cum condicionibus honestis et racionabilibus sustinere, sin autem intendunt se defendere et sibi secundum leges ipsius regni de meliori rege providere. Quocirca nobilitatem vestram ex parte consiliariorum et tocius cleri et nobilitatis et populi predictorum rogamus instanter, qvatenus vt prefertur afflictis compassionem fauorem et assistenciam de consueta benignitate vestra impartiri velitis, quod ut vice versa vobis facere deliberarunt [ↄ: -rabimus] Ceterum intimamus vobis deliberatum esse per nostros, quod omnes et singuli qui ad partes Swecie que per Svecos reguntur voluerint cum mercimoniis applicare erunt et tenebuntur immunes ac liberi ab omni theolonio, exaccione et gabella. Et quia frequens fama volat, quod nonnulli pirate velint estate proxima forsan in lesionem regni nostri mare infestare, supplicamus ex corde, quatenus huiusmodi ad portus vestros confugientes sustinere non velitis, aut si forsan per nostros invaderentur, defendere secundum prouidenciam vestram solitam et pro talium captione et exterminacione naves armare eosque delendo mare purgare quod et nos et nostri pro posse faciemus. In quorum omnium euidenciam sigilla nostra sunt impressa. Datum Watzstenis Lincopensis dyocesis anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo qvinto vltima die mensis Marcii

Original på papper, med 8 sigiller å baksidan, i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg. Ett i hufvudsaken lika lydande bref till städerna Lübeck, Hamburg, Lüneburg, Wismar och Stralsund finnes i afskrift i Lübecks arkiv.

107.

Hans Kröpelin begär, att Högmästaren Paul von Rusdorf måtte taga (riksrådet) Bo Stenssons unga son Sven Boson uti sin tjenst; komthuren af Oldenhus (Althaus) Henrik Rowerdere, som förer ynglingen med sig, skall berätta sakernas ställning här i landet; dat. Köpenhamn d. 19 April 1435.

Minen vnuordroten steden denst mit behegelicheit alles gudes vnd heiles to allen tiden vorscreuen Gnedege leue here Juwer hogen erwardicheit sende ik bij juweme erbaren kompthure vnd wolduchtigen hern hern Henrich Rowerdere her Boe Steinssones soen, mynen gebornen oem vnd vrunt, Swen Boesson genomet, to enem jungen vnd denere vmme uoruaringe vnd vorsukinge willigen vromeder lande, erbarer lude vnd guder zede, biddende juwe gnade denstliken mit gantzem vlijte des to nener vngunst to entfande dat ik juwer erbarcheit vnd gnaden sodanne vngelerden vnd misgeberenden intogelingh ouer sende Ok gnedege leue here juwer erwardicheit hadde ik gern vnd mit willen vnser lande tidinghe mit mynem eygen geschreuen des ik nok to desser tijd warhaftigen doen nicht en konde men sodanne tidinge also do weren na uthgifte desses breues hebbe ik gebeden mynen leuen broder hern Henrich Rowerdere den kompthure van deme Oldenhus juwer gnaden de vterliken vnd muntliken to berichtende wan he to juwer leue komende wert wente dij eme eyn grot deil kunt vnd apenbar sint Got almechtich beware juwe erwardicheit gesunt vnde wolmechtich to langen tiden vnd wes ik juwer gnaden vnde den orden to willen vnd to denste wesen scal vnd kan, des erbijde ik dach vnd nacht my vnd de mynen vnuordroten to wezende bereit

Gescreuen to Kopenhauen des dinxstdages to paschen anno xxxv.

Hans Kropelin vaget to dem Holme
juwer gnaden willige dener.

Utanskrift:

Deme erwerdigen heren hern Pauwel van Rostorff, hoemester Duschens ordens sinem leuen gunstigen heren mit werdicheit detur litera.

Original i Geh. Arkivet i Königsberg.

108.

K. Erik förklarar Högmästaren Paul van Rusdorf och hans orden sin erkänsla för det komthurn Rowerdere och herr Goswin blifvit sända till Sverige, begär att Högmästaren sätter fullt förtroende till hvad den senare (?) nu å konungens vägnar andrager, samt att någon af Ordensherrarne jemte en Juris Doctor måtte sändas till Stockholm, för att öfvervara det nya mötet som Konungen der skulle hålla med sina undersåter den 29 Juli, och Landmästaren i Lifland anmodas sända någon af sina Gebietiger att deltaga deri; dat. Köpenhamn d. 18 Maj 1435.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

. . . . ernsthafftige . . . Oldenhuse den juwe erwerdige . . . en etlike beyde geystlike vnde we . . . vnde gerichtiget hefft dat se . . . nwillen den se vns bewiset hebben . . . willen don alse de Compthur von . . . thusere den wij vnd dem vorbenomeden Compthur . . . vnde van anderen stukken dar ane se en gelik vns suluen . . . van vnser wegene . . . [be]richtende werden vnde na deme dat vor dessem vorbenomeden willen vnde behegelicheit alse an deme dat juwe erwer-

dicheit den vorbenomeden erbaren heren willichliken to vns gesant vnde dat he sik by vns geduldichliken entholden hefft vns geschen is wij sodane dancsamicheyt alse dar uor gebort uppe desse tijt nicht bewiset hebben so wille wij doch dat tegen juwer erwerdicheit juweme werdigen ordene landen vnde vndersaten willichliken in den geliken vnde anderen mit alle truwe wor wij vormogen erkennen begerende to deme almechtigen Gode vns to gunnende dat wij dat noch to welker tijt na vnser plicht vnde begeringe bewislike vorschulden mogen vnde wente de compthur vorgescreuen in juwer bodeschop vnde in vnsen saken vorgescreuen getruwlik vnde vlitlik na synem vormogen bewiset hefft alse vorgescreuen is so begeren vnde bidden wij mit ganzer andacht dat juwe erwerdicheit eme wedder see (?) vnde deme orden vnde andere juwe erwerdige gebedegere dor vnser leue vnde bede willen des getruwlike willen geneten laten Vurdermer alse nu de vorbenomeden vnse vndersaten van Sweden na der belöffte de see vnsen rederen to vnser hant gedan hebben vor vns efft Got wil komende werden to vnser stat Stokholm vppe sunte Olauus dach negest komende alse vmme sik mit vns na der wise vorscreuen leeflike to uorgande vnde na deme wij menen begeren vnde willen hebben etlike van vnsen negest besetenen vrunden uppe deme vorbenomede daghe bij vns to hebbende dar suluest vppe dat id witlik sy vnde warden moge dat vns an mogeliker beteringe alse vorscreuet is an vnsen vorgescreuen vndersaten sachte wert genogende vnde ok dat wij vns weder see an den stukken de see mogelike an vns lichté begerende werden gnedich vnde gutwillich werden laten

vindende so bidde wij juwe erwerdicheit vorgescreuen dat se welken van erin erbaren gebedegeren alse se her Goswin vorgenomet vnse meninghe vnde begeringe dar aff wert berichtende vnde mit deme suluen enen anderen vorvarnen lerer des geystliken edder wertliken edder beyder rechte vorgescreuen achte dage uor sunte Jacobs daghe negest komende alse vppe deme vorgescreuen sunte Olauus dage mit anderen vnsen vrunden bij vns to wesende to vns wille schikken vnde des gelikes deme meyster van Lijfland dat he vns to deme suluen vorbenomeden sunte Jacobes edder achte daghe dar vor enen van synen erbaren gebedegeren de vns belegen sy schicke to scriuen vnde bidden wille dat wille wij gerne in des geliken vnde in anderen wor wij mogen getruwliken anse alse vorgescreuen is vorsculden De juwe erbarcheyt beuelen deme allmechtigen Gode to saliger woluart Scriptum Hafnis anno domini xiiij^c^xxxv^o^ des middeweken vor Vrbani vnder vnserem secreto

Utanskrift:

... enden vnserem besundern leuen ...
... Rostorff homeyster dutsches ordens ...

Original på papper med lemningar af sigillet i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg. Skadadt af fukt, så att de sex första raderna alldeles saknas, och de fyra följande äfven äro nästan oläsliga.

109.

K. Erik tackar Högmästaren Paul von Rusdorff för det han sändt Henrik Rowerdere, med hvars medverkan nu en fullkomlig förlikning var ingången med Konungens Svenska undersåter, och begär ursäkt för det denne så länge blifvit uppehållen; dat. Stockholm d. 14 Oct. 1435.

Erik van Godes gnaden tho Denemarken Sweden Norweghen der Wende vnnd Ghoten koning vnnd hertoghe to Pomeren

Vnse sunderghe gunst vnnd leue myt andechtigher danksamcheid vnde vruntliker groite to voren . Erwerdighe besundirge leue vrunt vnnd gunre Alse juwe erwerdicheid na vnser begeringhe vnde bede hefft tho vns gesant to desser tiid den erbaren hern Hinrik Roweder kompther to deme Aldenhuse vmme to seende vnnd horende dat vorlop der vorhandelynge twischen vns an dem enen vnnd vnsen vndersaten vnses rikes to Sweden an deme anderen dele so danke wij jw vor dat vnnd vor vele andere gunste leue vnde vruntschop de juwe erwerdicheid vns tho velen tiiden getruweliken hefft bewised, vnnd wunschen vns den dach to leuende dat wij juwer erwerdicheid vnnd juweme werdigen orden so vele behegelicheid mit den werken mogen bewisen alse wii van goiden herten des begeren . vnnd bisunder begeren wij der juwer erwerdicheid to weten dat vormiddelst medewirkinge der godliken gnade vnnd vnser erliken redere vnser rike mit sampt truwer anrichtinge des erbaren kompthers vorgescreuen alle twedracht schelinge vnnd vnwille de de twisschen vns vnnd vnsen vndersaten vorgescreuen geruret vnnd vpgestan were gantzliken vnnd to grunde sind nedderlecht vnnd vrundliken geendet alse juwer

erwerdicheid de vorscreuen kumpther wol vtherliker de wise dar aff werd vnderrichtende an welker he van vns vnnd allen den vnsen dank gunst vnnd werdicheid hochliken hefft vordent, vnd bidden juwe erwerdicheid dat se mit eren erbaren gebiedigeren eme des dor vnser leue vnnd bede wille geruehe jegen se des to vterliker geneten laten, vnnd nicht tho vnwillen nemen dat wij ene solange hir by vns getuenet hebben dor desse vorgescreuene sake willen dar sine persone jegenwardicheid notdurfftich ys by gewesen dat wille wij mit allen vlite vnnd getruwelike jeghen se vnnd eren gantzen orden gherne vorschulden . Hir mede beuele wij juw Gode to langen salighen tiiden Screuen vp vnsem slote to Stokholm in deme daghe Calixti des hillegen pawes vnnd mertelers vnder vnsem secret na Cristi bort M°cccc°xxxv.

Utanskrift:

Dem erwerdigen gheistliken heren Pawel Rusdorff homeyster des ordens to Prussen vnsem leuen besundergen gunre vnde vrund kome vnse breff.

Original på papper, med märke efter förseglingen, i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg.

110.

Svenska Riksrådet till de Wendiska städerna, med underrättelse om det till 5 Juli utsatta mötet i Kalmar, samt begäran om städernas medverkan att riket bibehålles vid sina gamla fri- och rättigheter; dat. Stockholm d. 21 Juni 1436.

Post salutacionem Ersame besunderlike gude vrunde, alse vnse sendeboden vnd eyn deels van vnses Rijkes

Rade screuen juwer leue to van Watzsten mit juweme erbaren Sendeboden Hern Tymme Hadewerke, vmme de degedinge, alse dar vppe der hilligen dreualdicheyd Sondage gevated ward tuschen dem hochgeboren vorsten heren koninge Erikes sendeboden vppe de eyne sijde vnde vnsen Sendeboden vnde Rade vppe de anderen sijde so sint wij nw ok alle des Rijkes Rad vnde man hir vorsammeld to Stocholm ok des synd eyns geworden, dat wij senden veere van vnseme Rad to Calmarn, efte erer dorch hinders wille nicht meer dar to komen konen, to vuldragende de degedinge, alse dar werden schal vppe divisionis apostolorum dat is amme xv dage in deme mane Julio vnde willen dar annamen vnde plegen ere recht vnde redelicheyd vor juwe ersame wijsheyd vor den erwerdigen luden dar desse degedinge to gesetted is, van beyden sijden hochliken hopende, dat iuwe wijsheyde jo vns alle besorge vnde vnse rijke in deme guden gelouen alse wij to iw gesetted hebben, dat wij mogen komen wedder to vnsen bescreuen rechte, priuilegien vryheyden vnde guden olden wonheyden, de wij leyder vnboren hebben deme Rijke vnde vns allen to groteme vorderue, Besunderliken ok biddende juwe leue, dat gij ok mit deme suluen vullenkomen guden gelouen besorgen alle de dar komen van vnser wegen, so dat ene nene ouerwald ensthe vnde dat y[t] werd wol vorward an deme geleyde vnde velicheyden in aller mate sunder alle arge list, alse sijk dat gebored dar mede raded vnde beded, wij don gerne dat iuwer leue to willen is, Dar mede sij juwe vorsichtige wijsheyd gode almechtich beuolen zalich vnde gesund to langen tijden Gescreuen

amme donnerdage vor sunte Johannis dage Baptiste imme xxxvj jare vnder ingesegele Ertzbiscops Biscops van Abo Cristiern Niclissons Riddere, Drotzste . Karll Knutzssons van wapn Marskes, Niclis Gutzstafsons, Gotzstaff Algotzssons Riddere Erik Pukes vnde Bonit [ɔ: Beinct] Jönisson van wapn der wij nw bruke to desser tijd van vnser aller wegen

Rijkes Rad to Sweden.

Nära samtidig afskrift bland Recessus Hansæ, i staden Lübecks Arkiv, med öfverskrift: Recessus den Her Tyme Hadewerk, vor jaren brachte ut Sweden anno xxxvj Trinitatis Den Steden Lubeke, Hamburg &c. Derjemte finnes äfven en Tysk öfversättning af öfverenskommelsen i Wadstena trefaldighetssöndag 1436. Jfr Hadorph, Bih. t. Rimkrön. s. 106.

111.

Rådet i Lübeck jemte de der församlade fullmägtige från Hamburg, Lüneburg och Wismar tacka K. Erik för hans i Kalmar gifna löfte att ej tillåta någon förbindelse mellan hans riken och det nya rådet i Rostock eller dess anhängare, men klagar att några af Konungens embetsmän handlade deremot; dat. d. 25 Oct. 1436.

Beredicheit williges denstes, mit aller ödmodicheit touoren Irluchtige hochgeboren vorste gnedige leue here, De ersamen vnser stede sendeboden, de wy negest vmme juwer gnade bede willen, iw to eren nütticheit, vnde vromen, vppe den dach to Calmeren hadden gesant, de hebben vns vnder anderen weruen ingebracht, dat gy ene vor iuwen rade gesecht hebben, weret, dat de van Rostocke id nicht enhelden, alse gij ene screuen hebben, so wille gij se vervolgen na inneholde der peuestliken vnde keyserliken geböden

vnde breuen dar gij mede geeschet weren, vnde na vnser sendeboden begeringe, so beuole vnde hete gy iuweme rade, dat se de van Rostocke ok also voruolgen scholden, vnde de suluen iuwe redere to der suluen tyd hebben vnsen sendeboden also to donde gesecht vnde gelouet, ok dat juwe koninglike höchwerdicheit, den suluen van Rostocke hadde to emboden, vnde verscreuen, wer se iuwen erbaren rederen de gij dar to schickende worden, erer hersschopp van Mekelemborch rederen, vnde den erliken steden Lubeke Hamborch Wiszmere vnde Luneborch, eren naburen, in der zake mit eren wedderpartigen des olden rades redelicheit horen wolden, vnde efte se sodaner redelicheit nich enwolden horen, so enwolde iuwe koninglike gnade se ere gudere, vnde de eren in iuwen ryken nicht lenger lyden, bet so lange dat se der hilghen kerken, vnde deme hilligen Romisschen ryke, gehorsam worden weren, vnde gy mosten ok eyneme iewelken, dede wes na inneholde peuestliker vnde keyserliker breue vnde böde, vppe se to vorderende hadde, in juwer gnaden ryken gunnen, dat recht were, vnde wolden se ok noch redelicheit horen, zee vnde ere wedder partyge, scholden sunder twyuel, so truweliken besorges werden, an lyue, ere vnde gude, dat id eyneme iewelken redeliken manne billiken, behegelik syn scholde &c. dar wy iuwen koningliken gnaden höchliken vnde leffliken vmme dancken, Doch allergnedigeste mechtige koning vnde leue here, so hebbe wy ervaren vnde vernomen dat na der tijd alse vnse erbenomeden sendeboden to Calmeren van juwen koningliken gnaden weren gescheden, welke iuwe breue gekomen scholen wesen, an her Johanne Cropelyne

Utanskrift:

Deme Irluchtighen Hochgeboren Vorsten vnde Heren Heren Eryke der Ryke Denemarken Sweden. Norwegen. der Wende. vnde Gothen konynge. vnde Hertoghen to Pomeren vnsem gnedigesten leuen heren mit odmodicheid gescreuen.

Samtidig anteckning:

The aff Lubek vm them aff Rostok venit Wisborgh anno domini Mcdxxxvj° dominica aduentus domini

Original på pergament i K. Provincial-Arkivet i Stettin.

112.

Danzigs Borgmästare och Råd till Svenska Riksrådet, med begäran om ersättning för en mängd köpmansgods, som i skären utanför Söderköping blifvit en skeppare fråntagna af Magnus Bengtsson, Magnus Gädda, Jöns Olofsson och deras medhjelpare; dat. d. 17 Maj 1437.

Den hochwerdigen vnd erwerdigen in Gode vaderen vnd heren heren ertzbischoppen vnd bysschopen den wolgeboren edelen strengen vnd wolduchtigen heren Karll Knutesson. Cristiernn Nyegelsson. Johann Cröpelin vnd den anderen erbaren vnd erliken heren. ridderen knechten vnd steden des rijkes to Sweden en allen tosamenn vnd eynen idermanne besunderen vnsen gunstigen heren vnd besunderen guden vrunden. Begeren wij borgermeistere vnd rathmanne der stad Danczik in Prüssen mit denstliker wolbehegliker erbedunge witlik to siende dat vor vns in sittenden rath

sin gekomen Hans Massow, Peter Hofeman, Pauwel Kempin . vnd semelike andere vnse medburgere vnd hebben vns clegeliken to kennen geuen . wo dat se etlike gudere ju schypper Bernd Stapell . ok vnseme medburger xiij dage na sunte Johannis baptiste dage negestuorgangen van hijer to Süderkopinge to segelen geschepet hadden, vnde alse se in der Süderkopschen scheren weren gekomen worden en ere gudere van Magnus Bendtsson Magnus Gedden vnd Gesse Olaffsson vnd eren medehelperen inwoneren des rijkes to Sweden vt deme vorscreuene schepe genomen . alse wandt peper lynwand zardeck gropen vnd ander gudere de se gud . alse vij^c vnd xxv . marc Prussch geringes geldes woren, also dat de vorscreuene persone vor deme rade . to Suderköping mit eren eyden hebben besworen vnd ok daruan wol mündlike vnderrichtinge doen werden . de vorscreuene Hans Massow vnd Pawel Kremyn (!) . desse bewisere juwer aller werdicheit vnd ersamen wolduchticheit de wij mit besunderem andachtigen beden mit denstliken vnd vrundliken bidden, so wi güdlikst mogen dat gij den vorscreuenen Hans vnd Pawel . vorderlik vnd bistendich sin willet dat ene de vorscreuen guder von dem vorbenomeden persone gutliken wedder gegeuen eft volkomene genoge daruor geschen vnd wedderfaren moge, werdigen gunstigen leuen heren anseende vnd to herten nemende sulke breue vnd vorschriuynge, alse gij werdigen vnd erliken heren beide geistlik vnd wertlik, des rikes rad to Sweden vns in vortyden vake vnd vele gescreuen hebben vnd ok muntlik emboden hebben dat de vnsen mit eren schepen vnd guderen fry upp de olden gewonliken tolle int land vnd wedder vt tosegelen

muchten, darup ok de vnsen int rik to Sweden mit eren schepen vnd guderen sin, vnd willet dat werdigen vnd ersamen leuen heren also fogen dat den vorscreuenen Hans Maszouwen vnd Paul Krempyn sunder forder moye kost vnd vorfolch de vorscreuen guder mogen betalt werden wente se de vorscreuene vnse borgers vor vnd darto gemechtiget, vnd en gancz befel doruon gegeuen hebben de suluen guder to forderen vnd to manen glik efte se suluen jegenwerdich weren vnd sunderlik dat gy den vorscreuenen vnsen borgers forderlik vnd hulplik sin willet, dat se vor juwen deneren vnd vndersaten van vnrechtes gewalt seker vnd veilich sin mogen vnd van en wedder vngedranget vnd vnbekummert mogen bliuen, wat wy juw allen vnd den juwen wedder to willen denste vnd behegelikheit don mogen dar sal vns gancz gutwillich vnd vnuordroten inne finden juwe werdige ersame vnd wolduchtige herlichkeit de dem almechtigen Gote bliue befolen.

Samtidig afskrift i Danzigs Arkiv ("Missiven 1431—1438" p. 167), med rubrik: "feria 6:ta ante festum pentecostes scriptum est pro Hans Massow Petro Hofemann Paule Kempin et ceteris ipsorum consodalibus ex parte bonorum ipsis receptorum in Swecia".

113.

Christiern Niklisson, riksdrots, tackar rådet i Danzig för den vård man der tagit om en qvantitet vax och pelsverk, som han föregående höst afsändt till Preussen på ett sitt skepp, hvilket sedan förolyckats vid Leba, och befullmägtigar han Henrik Becker att emottaga nämnda gods; dat. Kalmar d. 24 Sept. 1437.

Jw ersamen leuen heren vnde besunderen guden vrundes borgermesteren vnde rathmanne der stad Danczike begere ik Cristiern Nykelssoen ridder vnde

drozste in Sweden myt behegelicheit alles gudes wytlik to wesende wo dat nu ouerme jare to heruest so hadde ik mynen knecht Kerstiern Wytte ouer gesendt in Prussen dem Got gnedich sy, vnde ik hadde eme mede gedan en boten wasses vnde twe dusent werkes, vnde dat schip bleff vor der Lebe vnde myn knecht mede . Doch wart myn gudt beyde was vnde werk geborghen, vnde alse myn wert to Calmeren Berend Voghler my berichtet heft so hebben gy myn gudt bekummert vmme mynen willen, dar vore ik jw vruntliken dancke vnde gherne vorschulden wil tegen iw vnde den iuwen in gelychen ofte grotteren wor ik vormach, Worumme leuen heren vnde vrundes bidde ik iuwe ersamcheit alse ik vruntlikest mach dat gii dyt vorbenomede was vnde werk geantwordet Hinrik Becker iuwen medeborger van myner weghen, vnde wenne gij eme dyt gudt geantwordet hebben so synt gij myner qwyd ledich vnde loes, vnde ik wil jw dar godt vore wesen vnde loue jw in craft desses breues, dat gij nene namaninge ofte tosprake hir vmme hebben en schoelen an tokomenden tijden, wente vorbenomede was vnde werk hört nemande to in der werlt sunder Gode vnde my . Dar mede sijt Gode beuolen to ewygen tijden . Des to ener tuchnisse vnde warheit so hebbe ik myn ingezegel gehengen laten an dessen breff Gescreuen to Calmeren des dinxdages vor sunte Mychel na der bord vnses heren Cristi Mcdxxxvij°

Original på pergament med vidhängande sigill i staden Danzigs Arkiv.

114.

Svenska Riksråden till Högmästaren Paul von Rusdorff om förhållandet mellan dem och K. Erik; dat. Kalmar d. 15 Juli 1438.

Wunsche alles heyles begerynge, denst vnd guden wyllen to aller redelicheet vorgescreuen Juwer eerwerdyghen heerlycheet vnde gnaden do wy witlyk . also wy juwer werdicheet vorkundygeden vnde to screuen myt vnsen boden Sten Jönisson alse dat wy alle tijdh reede vnde öuerbödich hebben gewest vnde synt to holdene de degedynge to Calmarna begrepen dar vp sande wy vnse merklige sendebaden biscop Magnus vnde Hans Kröpelin nw in deme wynter vnde biscop Niclis vnde Hans noch nw to vor jaren to vnseme gnedygen heren deme konynge byddende myt ganczen vlyte dat he wolde komen vnde anamen vns vnde dat ryke, slote vnde land alse yd gedegynget ys, dat heft syk so vortogert vppe dessen dagh, in menygerhande wyse dat to lang to scryuende were, so dat wy gancz hopende vormodet hadden syne gnade hyr to Calmarna tokomende, nw to desser tijdh alse desse dagh vpgenomen was, hijr hebbe wy syner vorbeydet, he qwam hir nycht, men hyr qwam syne bodescap alse de erwerdige vader in Gode her Johannes Laxman, erczebiscop to Lundh &c her Eric Krummedijke her Merten Jönisson rittere vnde Nisse Jönisson van Hammer, mid werue van syner wegen de dar sere gan wedder de degedynge vnse recht priuilegia vnde vryheet . Bouen alle dynk, so moge juwe heerlicheet weten besunderlighe gude gunere wo syk dyt vorlopen heft, so synt wy des to synne, so dat wy ene noch hebben wyllen vor enen vulmechtigen konynk to alle syner heerlicheed vnde recht dat he vns des gelyke wedder

late alse vns börd to hebben vnde vormoden vns dat juw bynnen korter tijdh vul enkede vorkundyget werdh wat wyse, beyde de van Denemarken vnde wy syner gnaden vorsetten vorkundygen werden, wes wy ene ouerbodich syn . Erwerdyge here est vns jeman . anders wes öuer seggen wolde, wen dat wy don, alse vnns to ere vnde to rechte bordh, bydde wy gutlyken juwen gnaden vns dar ane to vor antwerden, wente gy scolen vns alle tyd to ere vnde rechte vulmechtich wesen, byddende juwe heerlyke werdygeet, dat juwe gnade vns to vnseme rechte bystendych vnde vordelik syn, dat wy gerne des gelyken donde vorschulden, Gode allmechtich sy juwe werdige heerlycheed salych vnde gesunt beuolen to langen tijden Gescreuen to Calmarna amme dage diuisionis apostolorum vnder des drozsten vnde marschalles ingesegellen van vnser aller wegen inme jare na Godes bord &c xxxviij°

Rykes Raadh
tho Sweeden.

Utanskrift:

Deme aller erwerdygesten vnde gestlyken heren hern Pawelc van Rusdorff hoomeester vnser vrouwen sunte Marien Dudzschen ordens in Pruczen vnsen gnadychlyken guden gunneren myt aller werdycheet.

Original på papper, med fragmenter af båda sigillen, uti K. Geh. Arkivet i Königsberg.

115.

K. Erik tackar Bertold Burhamer, rådman i Danzig, för hans å Konungens vägnar hafda underhandlingar med Högmästaren, men på det att deraf måtte blifva något resultat, önskar han att denne skulle sända någon af sin orden såsom fullmägtig till Gotland jemte Burhamer; dat. Wisborg d. 31 Aug. 1440.

Erick van Godes gnaden to Denemarken Sweden Norwegen der Wende vnde Gothen koning vnde hertoge to Pomeren.

Vnsen vruntliken grut touoren Wet leue Burhamer dat wy dynen breff wol vornomen hebben alse du scrifft manck anderen worden vmme de werue de du woruen hefst an den meyster van vnser weghen ok dat antword dat dy dar vp gegeuen ys &c vor welk wy dy gerne dancken vnde ok gerne vorschulden Dar vpp so mochstu weten dat tho sulken saken vnde weruen wol nutte were vfft dar van wes scheen edder toghan scholde dat dar muntlike vorhandelinge ane scheghe munt to munde, denne wer dar wol vurder in toramende wen wy nw scriuen konen Darvmme leue Burhamer so duchte vns nutte wesen vnde were ok vnse beghere vnde wille dat de meyster hir to vns sande enen vulmechtigen van synen orden deme he wol louede vnde wy wol louen mochten vnde dy mede so dat gy to sammende to vns qwemen so mochte wy denne sulke werue vnderlanck vorhandelen dat yt to enen ende qweme, welk anders so wol nicht steyt to donde sunder myt muntliker vorhandelynge alse du wol vorstan konst, by sulkeme synne schriue wy ok deme meyster tho, Leue Burhamer name vnse beste in aller mate alse wy dy to louen vnde wy gerne myt dy vorschulden Hir mede sy Gode beuolen Scriptum

in castro nostro Wisborgh anno domini Mcdxl feria quarta post festum decollacionis Johannis baptiste nostro sub secreto.

Utanskrift:

Deme ersamen vorsichtighen manne her Bertold Burhamer, radmanne to Dantzike vnseme guden vrunde.

Original på papper, med märke efter sigillet, i K.-Geh. Arkivet i Königsberg.

116.

Abbedissan med alla conventsystrarne i Wadstena begär hos borgmästare och råd i Danzig att få det beslag upphäfdt, som blifvit lagdt på ett klostrets skepp och derå befintligt gods; dat: d. 27 Mars 1441.

Alle ghude lude de dessen breff . lesen . seen . ofte hören leesen . vnde besunderliken de eerwerdeghen heren borghermester vnde radh tho Danske do wi suster Bente abbatissa . vnde alle conuentes sustere an vnser leuen vrowen closter tho Watzstene vruntliken groten myth vnsem indeghem bede an vnsen leue heren Jhesum Cristum . vnde duen witlik vnde openbar an dessem vnsem breue iuwer vorsichtichheyt . dat wi hadden an vnses klosters denste enen iunghen knecht gheheten Stensel . do de sulue knecht orlof van vns nam . do claghede he vor vns . dat em were nicht nöghcafteghen lonet vor synen denst . des gheue wi em vj mark ouer al syn loen . vnde gheuen em enen weghe breff . vnde he scheydede vruntliken van vns . wor vmme bidde wy iw erwerdighen heren vmme Ghodes vnde rechtes willen . dat gi dessem brefwisere Petro

ouerscheerer vnses klosters knechte vnde denere willen tho rechte helpen van vnser weghen . dat vnse schip vnde ghud mochte vry vnde quith van der besettinghe weghen werden vnde nemen lon van Ghode vnde vnser leuen vrowen vnde sunte Birgitten . Screuen tho Watzstene vnder vnses conuentes ingheseghel vnde stades inghesegel an der suluen stede . an de jaar Ghodes Mcdxlj iare des neghesten mandaghes na mitvasten.

Original på papper (med båda sigillerna i grönt vax under sjelfva texten) i staden Danzigs arkiv.

117.

Otto Dusenborg och Ambrosius Kreyenschot qvittera å Bertold Burhamers och tvenne andra Danziger-borgares vägnar 256½ mark silfver och 7 skilling, som K. Erik betalt för 15 läster 10 skäppor malt samt 10 läster mjöl; dat. d. 24 Dec. 1441, under borgmästarens i Wisby Johan Dusenborgs sigill.

Vor alle den jenen de dessen breff zeen edder horen lesen de de nw synt vnde tokomende werden wy Otte Dusenborgh vnde Ambrosius Kreyenschot don wytlik vnde bekennen openbare, nach deme dat wy van den ersamen herren Bertold Burhamere radman to Dantzike Symon Dusenborghe vnde Hans Kreyenschote vulmechtich synt ghemaket van aller erer weghene vpp toborende vnde to annamende van vnseme gnedighen herren koningh Erike druddehalff hundert mark suluers vnde zouedehalue mark suluers vnde zouen schillinghe vor veffteyen leste moltes vnde teyen schepele vnde vor teyen leste mels alse de vorbenomede her Bertold Symon vnde Hans vnsem gnedighen

herren vorbenomeden hebben ouer ghesant vd van Dantzike nw in deme herueste neghest vorleden Welkerer summen gheldes vorbenomede vnse gnedighe here koningh Erik vorbenomede hefft vns Otte vnde Ambrosius irgenant nvghafftigher wol betallt in sulker munte alse nw ghenge vnde ghene ys to Gotlande van der vorbenomeden her Bertold Burhamer Symon Dusenborgh vnde Hans Kreyenschotes weghen so dat wy syner gnade dancken vor welker vorbenomeden summen penninghe wy syne gnade schadeloss vor alle namanynghe vnde ansprake dede nw edder in tokomenden tyden van den penynghen de van des moltes vnde meels weghen vd gheuen synt scheen edder tokomen mach alse vorgeschreuen steyt. Alle desse vorschreuen stucke vnde articule een jewelik by syk laue vnde vorplichte wy vns Otte vnde Ambrosius vorbenomede in guden truwen vnde louen sunder arch vnsem gnedighen herren vorbenomeden stedeliken toholden vnde dessen to merer witlicheyt vnde hogherer vorwaringhe so hebbe wy Otte vnde Ambrosius vorbenomede vnse ingheseghele myt willen vnde witschopp henghet vor dessen breff vnde hebben ghebeden de ersamen her Johan Dusenborghe vnde Laurens Kreyenschote borghemestere vnde borghere to Wysbu ere ingheseghele to tuchnisse mede to henghende vor dessen breff dede ghegeuen vnde gheschreuen ys na godes bord Dusent veerhundert an deme een vnde veertigsten jare in Wynachten auende.

Original på pergament i K. Provincial-Arkivet i Stettin. Fyra sigiller hafva varit vidfästade i remsor, men endast N:o 3 är någorlunda bibehållet.

118.

Borgmästare och Råd i Wisby till Rådet i Lübeck; Brefvet af d. 9 April, med kallelse till en Hansedag, som skulle hållas i Stralsund d. 29 s. m., hade först d. 18 Maj kommit fram, men skulle ett annat möte komma att hållas, önska de deri deltaga, så framt det är dem möjligt för kriget, hvarmed de äro betungade; emot de Lifländska städerna, hvilka undanträngt Wisbys borgare från deras rättigheter uti Nowgorod och ånyo satt sig i besittning af Helig Andshuset, begäres Lübecks biträde, jemte underrättelse om hvad på sista "dagfarten" kunde vara beslutet, särdeles i afseende på Lifländarne och Nowgorod; dat. d. 24 Maj 1442.

Vnse vruntlike groethe mit lutterer begeringe alles heyls in gode to voren Ersamen leuen Heren Juwen breff de gescreuen is des maendages na dem Sondage quasimodogeniti hebbe wij gutliken entfangen vnde wol vornomen in welken breue juwe vorsichticheit rorende is van der daghvard de tom Straelszünde vorramet was ver weken na Paeschen vnde sunderlix op den Sondagh cantate to holdende vmme bestandicheit bescherminge vnde beholdinge des coepmans priuilegien vrijheit vnde rechticheit, vnde sunderlix in dem Rijke to Dennemarken vnde ock ander vele drepeliker punte de juw den juwen vnde vns mede to komen &c Ersamen leuen heren des geleue juw to wetten dat de solue juwe breff vns nicht er tor hant en quam wenn nu des vrijdages vor pynxsten ock se is vns wol berichtet, dat de daghvard also nicht geholden is op de tijt als de vorramet was, war vmme ersamen leuen heren wij juwe vorsichticheit biddende sint offt dar ener anderen daghvard vorramet worde in desser vorgescreuenen wijse dat gy vns dat bescrijuen dar wij vns gerne na rijchten willen to besendende als wij ock juwer werdicheit in vnsen vor[igen] breue gescreuen

hebben, men weret sake ersamen leuen heren dat vns hefftige noetsake anlyggende wore van vorvalle krijges wegen &c so dat wij dar van den vnsen to rechten tijden nymende hebben en konden so sint wij juwe vorsichticheit biddende vns dat to nynen arghe to leggende na dem wij belastet sint mit oerloge vnde krijghe, so wettet vnse beste ersamen leuen heren als wij juwer werdicheit wol betruwen jegen de Lijfflandischen stede vnde wesset dar vor mit juwen wijsen raede vmme vnser bede wyllen dat wij van en vnvordrenget sin vnser eelden priuilegien vnde rechticheit, der se sich vnderwinden vnde vns entweldigen dat juwer werdicheit alto lang vnde vordretsam to scrijuende were wodanewijs. se vns nu op dat nyge to Nouwarden des hilgen ghestes sak entweldiget heben de in vor tijden mit vns tor stede bynnen jnt godes hus gelecht is to mit vnde behoeff der armen des gelykes ock des hilgen ghestes taffelen, Ock so hefft vnse capelaen her Johan Ghelreman den wij lates to Nouwarden gesant hadden vns berichtet wo em men de helffte des loens dat in vortijden ordenert is geworden sy, Hir vmme Ersamen leuen heren juwe vorsichtichet vns guden willen bewijse in dessen vorgerorden saken wente tor tijt wij solue jegenwardich komen wes vns dan wert aff ghesecht van den ghemeynen henzesteden des sint wij to vreden, Vordermer, Ersamen leuen heren so bidde wij juwe vorsichticheit so wij vruntlikest mogen als desse daghward ghesleten is dat gy vns dat willen bescrijuen wes dar ghehandelt is vnde ghesloten vnde sunderlix wo dat affschedent mit den Lijflandeschen steden vnde der Nouwardeschen reyse sij, war wij vns na mogen wetten to rijchtende, Hir medr bevele wij juwe vor-

sichticheit dem almechtigen gode ghesunt vnde salich to langen tijden Gescreuen vnder vnsen Stad secret des donerdages na pinxsten Anno xlij

Raedmannen der Stad Wysbu } op Gotlande

Utanskrift:

Den Ersamen vorsichtichen wijsen mannen heren borgermesteren vnde Raedmannen der Stad Lubeke vnsen sundergen guden vrunden mit werdicheit kome desse breff

Originalet i staden Lübecks arkiv.

119.

K. Eriks lejd för Matts Ödgislesson, Erengisle Nilsson och Ficke Bylow, att omkring S. Olofs dag infinna sig på Gotland med minst 5000 gyllen, till att utlösa herr Bo Knutsson ur fångenskap; dat. Wisborg d. 2 Juni 1442.

Wij Erick medh gudz nathe Danmarks Suerighes Norghes Wendes oc Godes koning ok hertugh i Pomern Göre witerlicht oc kennes medh thette wort opne breff . at wij for ydhmygh bön ok begere sculd her Bo Knwtzssons som wor fonge er haffue thet nw til ladit . swa at han nw budh sender in i Swerighe effter hans husfrues father Mattes Ödgiselsson Erengisel Nielsson ok Ficke Bylow at the scule komme hiit ouer til hanum oc oss . innen thette oc sancte Oleffs dagh nw nest kommer eller oc otte daghe at seneste nest kommende effter sancte Oleffs dagh . oc the scule medh sich före oc haffue at minste fem thusende ny gyllene .

som her Bo oss tha medh them wisselighe i godh tro sacht oc loffuet haffuer . at wi tha fonge scule . som er noket aff hans fengxel oc for thy scule nw för[nemp]de Mattes Ödgiselsson Erengisel Nielsson oc Ficke Bylow. oc theres thienere som them nw fölghe i thette erende til her Bo medh thet fore saghde aff hans beskatning felethe oc leydede ware nw pa thenne tidh oc reyse hiit oc burt igen innen thenne for:de dagh sancte Oleffs dagh eller oc the viij daghe ther nest effter som fore screuit star vtan alt archt . for oss oc for alle the som fore wore sculd wele oc scule göre oc lade, thes til ydermere forwaring swa haffue wij nw medh wilie oc witscap ladit wort Secret thriickes pa ryggen a thette breff som giffuet oc screuit er pa wort slot Wiisborgh Söndaghen nest effter Helgheleghumme dagh Aar effter gudz byrdh Mcdxlij°...

Original på papper i Kongl. Riks-Arkivet, med märken af sigillet å baksidan.

120.

K. Kristoffer till Högmästaren Conrad v. Erlinghusen, att de ärender, hvarom han skrifvit och som hans sändebud Fredrik van Uppingen vidare framställt, skola afgöras så snart Hansestädernas ombud kommit; fogdarne på Bohus och Warberg hade i afseende på Danzigerboarnes klagomål försäkrat, att de redan hade förlikt sig med dem; men om så ej vore, vill konungen sjelf undersöka saken; dat. Lödöse d. 11 Juni 1442.

Cristoferus Dei gracia Dacie Swecie Norwegie Sclauorum Gotorumque rex comes palatinus Reni et dux Bauarie.

Vnsen vruntliken grut thouorn . Erwerdiger leuer here vnnd vrunt alse gy den vesten Vritzen von Vp-

pingen ritter mit juwem credenciebreue vnd vort in juweme werue vnd bodeschofft muntliken an vns thoweruende ghesand hebben das alles habe wyr wol vornomen vnnd wir willen auch das nicht vorgheten, also balde alse der stede sendeboden von der sake weghen vor vns komen vnde das roren so wille wir alsullich vaver antwort both vnnd entschuldinge en wedder tho vorstande gheuen nach dem besten Auch alse gij vns gheschreuen hebben von juwer stad medeborgher wegen von Danzke also hebbe wir mit her Axel Petersson ridder vnsem voghede vppe Wartberghe vnd Kolborn Gherst vnsem voghede vppe Bahusen ghesprochen vnnd sy dar vmme vorhort De antworden das sy myt den kauffleuten libliken vnd vruntliken vordregen vnnd voreynet syn Were ouer sake dat juwer stad Dantzeke medeborgher dar nenen ghenogen ane hedden so schicket se hir ouer so wille wir mit flite dar ouer syn das se noch leffliken von enander vorscheyden scholen werden, auch danke wir juwer vruntschopp leffliken vor juwe ghaue de gij vns by hern Fredrichen von Eppingen ghesant hebben vnnd willen das in allem ghude thegen juw vnnd de juwen in sulchen vnnd meren sachen leffliken vorschulden . In Cristo valete . Scriptum Ludosie nostro sub secreto ipso die beati Barnabe apostoli anno domini &c xl secundo.

Utanskrift:

Dem erwerdighen geistliken hern Conradt von Erlinghusen homeistere Dwtsches ordens vnserm besundern gutten frunde.

Original på papper i K. Geh. Arkivet i Königsberg.

---

erlichen euwiren Gebietigeren, bey herren fursten rittern knechten vnd weme ju darczu nemen werdet wellen bleiben vnd wir daruff hie zusampne seyn komen vnd sulche redeliche antwort, von vns widder zuschriben vnd das redillichen vnd rechtferticlich zuuorfolgende, das zu frede vnd eyntracht gedinet hette, so hat bynnen das der vorschribene konung Erick die synen vsgesand vnd hat lassen fangen vnsern gnedigen herren koning Cristoffers rittere vnd knechte, als here Bo Knwtsson Camermeister in Sweden vnd die mit en weren vnd helt die noch in gefengnisse, das vns doch van em gancz vnmoglich getann duncket, als wir das genczlich meynen, das auch selbest nach gelegenheit der sachen wol dirkennet euwir erwirdige herlichkeit, die wir mit besunderen fleise, dinstlich vnd frundlich bitten, so wir gutlichste mogen das Ir den vorbenomeden konung Erick schriben vnd darczu vormogen wellet, das her den vorschribene her Bo Knwtsson mit den synen qweyt vnd frey wider schicke in Sweden in ire behalt vnd das wedergelen lassen das die synen so von der reiche inwoner genomen haben bynnen der czeit, das her euwer herlichkeit vbir vns geschriben vnd .e. her antwort von vns daruff gekregen hat das vns ymmer mogelich vnd redelich duncket, wen das geschen ist so welle wir gerne sulch redlich antwort off das vorgerurte werb geben vnd dabey thun als sich das gebort vnd darczu behoret, wen euwir erliche herlichkeit mag wol dirkennen, das eyn sulches nicht steht zcu lyden das her sulchen roub vnd veyde vff vnsern gnedigen herren vnd syne reiche furet, vnd vns doch in rechtes twange mit vnredelicher

manunge vnd vbirschribunge, menet zu halden, wend wir syn die jenen, die allweige zu ere vnd zu rechte andwortten vnd vorkomen wellen, wo vns das von rechte geboret . Hiruan erwirdiger lieber herre begeren vnd bieten wir euwir frundlich beschreben antwort mit den ersten vns wider zcu schrieben, vff das wir mogen wissen wo nach wir vns haben czu richten, wend mochte das also geschen das her Bo Knwtsson frey wurde, als vorschreben steht, so wellen wir vnsen gnedigen herren konung darczu vormogen, das syn gnade vnd wir mit en, mit konung Erick tagen vnd vorkomen nicht wellen abslan, da man denne wol wirt horen vnd vornemen, ab konung Erick vnserm gnedigen heren konung vnd vns sulche clage als her synen gnaden vnd vns zulecht billich getan hat adir nicht, vnd danc-ken euwer erwirdigen herlichkeit zumale groslich vor sulche euwir erliche vnd fleisige truwe dirbietunge vnd vorschribunge als Ir denn an vnsen gnedigen herren konung getan habt vnd dirkennen ganttz wol das eu-wir vnd euwer erlichen gebietigeren meinunge ganttz gut ist, vnd die sachen vor das gemeyne beste gerne gut seget, vnd wellen ouch dasselbe alle mit vnsen willigen beheglichen dinsten wo wir mogen gerne wid-der vorscholden ken euwer erwirdige herlichkeit die der almechtige Got in gesuntheit vnd gelugseligen wol-fart musse enthalden zu langen zeiten . Geschreben zu Ludhusen in Sweden des midwoch vor Viti vnd Mo-desti vnder der erwirde veter vnd herren ertzbisschoffes zu Lunden ertzbisschoffes zu Vppsal ertzbisschoffes zu Druntheym her Erick Nyelsson her Bernd Jonssons [ɔ: Benct Jönssons] rittere vnd Sifert Jonssons droste

in Norwegen ingesegel von vnser aller wegen im jare vnser herren Mcdxlij°.

Afskrift i Högmästaren Conrads von Erlichshausen Registrant (1441—1447) i K. Geh. Arkivet i Königsberg, s. 144, med följande öfverskrift: Also schreiben die Ertzbischoff, Bisschoffe Rittere vnde Knechte der Reiche Dennemarcken, Sweden vnd Norwegen Rete.

122.

Hans Simon, borgare i Danzig, förklarar K. Erik och hans tjenare fria för alla anspråk från hans eller hans tjenares Petters sida, för det de under resa från Stockholm blifvit jemte åtskilliga andra köpmän från flere orter i Sverige d. 29 Juli 1442 vid Elfsnabben angripne och förda till Wisby, hvarest de nu för Högmästarens och staden Danzigs skull blifvit frigifne och återfått sitt gods; dat. Wisby s. å.

Vor alsweme dar desse breff vore komende wert de nw zint vnde to komende werden in to komenden tiden do ik Hans Symon borghere vpe der olden stat to Dantzik witlich vnde bekenne openbare wo dat ik innen jare na Christi bort mcdxlij gesegelde van deme Stokholme in Sweden vnde wolde hebben ouer in Prutzen geweset dar ik doch in etliken daghen in den Scheren alse in den Elsnaben mit borghere vnd koplude vt dem Holme vnde ok mede vt den Dudeschen steden vnde Prutzen so quemen dar des irluchtighen hochgeboren Fursten herren koning Eriks der rike Denemarken Sweden Norwegen der Wende vnde Gothen koning vnde hertoghe to Pomern deners vnde hoffgesinde vpe sancte Olaffs daghe koning vnde merteler welke de siner gnade viende sokende weren vt den riken dar se de sulues vunde beyde lude schepe vnde ghodere vt Stokholm vnde ok van andere jegene

Wysby to Gotlande na .Christi bort alse vorgescreuen steyt

Original på pergament i K. Provincial-Arkivet i Stettin. Sig. N:o 2, Johan Dusenborchs, med tre rosor i skölden. Af N:o 1 och 3 blott remsorna qvar.

123.

K. Kristoffers (förslag till ?) fullmagt för Hertig Otto af Braunschweig-Lüneburg, såsom hans rådgifvare; dat. Ribe d. 8 Jan. 1443.

Wyr Cristoffer von godes gnaden czu Denmarcken zu Sweden zu Norweyen der Wennden vnde der Gotten &c konig pfaltzgraf bey Rein vnd hertzog in Beyeren, bekennen . offentlich myt d[is]em bref daz wiir haben angesehen mercliche vnd anneme fruntschaft vnd denste dy der hochgeborne furste hertzog Otte von Brunswig vnd Luneborg vnser lieber vetter vns ofte vnd uil, getun hat vnd in kunftigen zeiten tun sol vnd mach vnd dar vmb myt wolbedachten mut gutem Rate vnser getrewen Rete, vnd rechtem wissen haben wir den obgenanten vnsern liben vettern hertzog Otten zu vnserm tegelichen hofgesinde vnd Rate aufgenomen vnd empfangen aufnemen vnd empfahen gegenwurtig myt disem breue vnd als dann de selbe vnser liber vetter hertzog Otte vns zugesagt vnd vnsen Rate bey seinen forstlichen truwen vnd ere gelobt vnd gesworn hat vnser bestes vnd erlichstes furzonemen zu handeln vnd zu thun, vnd ergste zu keren vnd zowennden nach seinem besten synnen vernunft vnde gewissen an alles geuerde, So setzen vnd wollen van koniglicher macht, in craft diss brefs daz . der obgenant vnser vetter hertzog Otte aller vnd ychlicher priuilegien gnaden frey-

zu Lubech vngemant vnd vngehindert alles gerichtes vnd on keinerley vorzoge helfrede eder geverde, vnd wann dise negestfolgende zwey jar vmb komen sein, gelustet vns dann myt vnsem vettern hertzog Otten in zolicher obgenanten vorschribunge vnd voreynunge nit lenger zu sytzen oder auch vnsem vettern vns zu dienen vnd zu raten So mach vnser eyner dem andern denn das eyn jar zuuor ansagen myt sinen breuen vnd dannoch sol vnse vetter hertzog Ott vns wie im das jar lanng dor vme sollich abschreybunge gescheе gebunden sein myt rate dinste hilff bey stannd vnd gulde inmassen als oben gescreben ist, alle dise vorgescreuene puncte vnd artikele reden wir vnsem vettern vnd Rate hertzog Otten vorgenant wol zu halten an alles geuerd vnd haben des zu merer gezeucknuss vnd wisseheyt vnsen Ingesegel an dem breff thun hengen vnd geben zu Ripen am mantag nach der hilghen drier königen tag nach gotes gebort verzeynhundert vnd im dre vnd vertigesten vnser riche des Denischen &c im dritten des Swedischen im andern vnd des Norwegischen im ersten jaren

Dominus Rex per se in
suo consilio

Originalconcept på papper i Kongl. Arkivet i Hannover. På baksidan står med samtidig hand skrifvet: R[ecep]ta Ott Kanawer

124.

Svenska Riksrådet till de Hanseatiska sändebud som rest till Gotland för att bemedla fred mellan K. Erik och K. Kristoffer; dat. Kalmar d. 29 Juni 1445.

Vnsen vruntliken grut vnde wes wij gudes vormöghen to allen tijden touoren Ersamen leuen vrundes wetet dat wij juwen breff an her Gotzstaff Sturen gesendt hebben vpp gebroken vnde vore vns lesen gelaten na dem male dat her Gotzstaff suluen nicht jeghenwardich en was, dar inne wij vorstaen hebben alle article vnde zake de iuwer geleue an her Gotzstaff Sture vnde vns geschreuen hebben vnde de götliken to vns genomen hebben Vnde alse gij schriuen dat gij sendeboden sint der stede vnde des ersamen Rades to Lubeke tuschen den werdigen fförsten vnsen gnedigen heren koning Cristoffer vnde den hochgeboren heren koning Erike ene vrede to makende, mit vnses gnedigen heren koning Cristoffers leyde breuen so möghe gij weten leuen vrundes dat allent dat vnse gnedige here koning Cristoffer den steden ofte iu gesecht ofte bebreuet hest in synen leydebreuen dat willen wij gherne holden stede vnde vast vnde dat nicht gebreken edder ouertreden jn nenigerleye wijs, wente vnse gnedige here hest vns to geschreuen lange in der vasten dat wij vns mit Gotlande edder mit here koning Erike vnde den synen nicht bekumeren en scholden vnde wij hebben des och seder nicht gedaen, men wij vnde de vnsen hebben dar ouer groten schaden seder der tijt van here koning Erike vnde den synen genomen, dar wol vmme gesproken wert dar heren vnde fförsten vnde stede to samende komen werden Item sint wy begeren van juwer geleue dat gij vns to ent-

beden mit dessem vnsen boden ofte wij vns wat arghes vormoden scholen van here koning Erike edder der synen binnen desse tijt wente wes gij vns hir vmme to entbedende werden dar willen wij vns vast ane holden vnde wes wij juw to entbedende sint dar möghe gij juw vryliken vast ane holden sunder arghe list, vnde leuen vrundes weset dar to behulplich vnde vörderlik dat desse vnse boden mit dem antworde mochte sunder vortovinge wedder vpp Öland gekomen Nicht meer vppe desse tijt men sijt gode beuolen Gescreuen to Calmeren vppe sunte Peters vnde Pauwels daghe der hilgen apostele godes vnder vnse Ingesegel Anno &c xliii

Bent Stensson Boo Stensson Erengisel Niclisson vnde Joen Karlsson Riddere van alle der guden lude weghen beyde Ridderen vnde knechten de nu to Calmeren vorgaddert sint.

Utanskrift:

Den Ersamen vorsichtigen wijsen mannen heren Wilhelm van Caluen vnde Jacop Bramsteten der steden sendeboden vnde des Rades van Lubeke nu to Wijsbu to siende kome desse breff

Originalet, med alla 4 sigillen, i Lübecks Arkiv.

Utanskrift:

Den Eddelen vnde ghestrenghen Erbarn Bent Stensson Bo Stensson Erengysel Nyclesson vnde Joen Bursson [ɔ: Karlsson] tho Kalmeren vnsen guden vrunden kome desse breff Detur

Efter konceptet i Lübecks Arkiv.

126.

Rådet i Wisby till borgmästare och råd i Lübeck om hertig Barnims af Barth försök att förmå K. Erik till förlängning af stilleståndet; dat. d. 7 Aug. 1443.

Vnse vrundlike grote mit vormogen alles heyls in gode to voren Ersamen leuen heren wy begeren Juwer werdicheit to wetten . wo dat hertogh Barnam van Baerth mit synen guden luden vnde Rederen hir by vnsem genedigen heren koning Erike is geweseen mit breuen vnde in weruen van dem heren hern Cristoffer welke werue vnde Inholdinge der breue weren also dat de vrede de dar vorramet was tuschen beyden heren vorgenant op sunte Marien Magdalenen negest vorleden vorlenget solde syn als nu van sunte Jacobs dage wente op sunte Johannes baptisten dagh to mitsommer negest to komende . by sodanen beschede dat vnse genedige here vorbenomed nu vor sunte Mychaelis dagh negest to komende dar iegenwardich solde syn Dat vnsen Heren genade vorben. nynerleye wijs to en wolde vnde ghaff dem heren vnde hertogen vorbenomeden eyn kort antword . also wo dat syne genade mit Juwen erliken sendeboden als her Wylhelm van Caluen vnde her Jacob Bramstede ouer gesproken hadde dat Juwe vorsichticheit mit den erborn vt den

den steden eyns anderen dages vorramede den sine genade vt scyckede op pynxsten negest to komende Hir vmme so en stvnde em dat ninerleyewijs to doende dat weder vmme to bryngende na dem dat sijne genade by Juwe werdicheit vnde den erborn vt den steden sine sake geseth hadde . Aldus ersamen leuen heren so was de ergenante here vnde hertoghe eyne reyse vt gezegeld vnde qwam weder in van vnweder vnde stormes wegen . Dar na vnses heren genade vorbenomede hir vordermer mit synen Rederen to worde is gewessen so dat dat aff schedent is aldus, dat vnsen heren genade vorbenomede dem ergenanten heren vnde hertogen gelijk juwer werdicheit vnde den erborn vt den steden syne sake in de hant ghegeuen heuet Dar op he vnse hern genade gelouet heuet dat he wille helpen dat truweliken bearbeiden so dat de dagh den vnsen heren genade begerende is de sal vultogen vnde geholden werden, war vmme ersamen leuen heren wij juwe vorsichticheit vlijtliken biddende sint dat gy mit juwen wysen Raede dit vorderen op eynen guden ende so dat de dagh tusschen beiden heren vorbenomeden vultogen werd vnde nicht to rugge en ghae wente . vnsen heren genade den guden willen heuet to daghe to komende Juwe vorsichticheit dem Almechtigen gode beuolen sy gesunt vnde salich Gescreuen vnder vnser stad Secret des midwekens vor sunte Laurencii dage Anno xliii .

Raedmanne der stad
Wysbu opp Godlande

Utanskrift:

Den ersamen vorsichtigen wijsen mannen Herren Borgermesteren vnde Raedmannen der stad Lubeke

vnsen sundergen guden vrunden mit werdicheit gescreuen.

Originalet i Lübecks Arkiv.

127.

Rådet i Wisby tackar borgmästare och råd i Lübeck för deras bemödanden att stifta fred mellan K. Erik och "Herr Kristoffer" samt Riksråden och beder dem dermed fortfara; dat. d. 9 Oct. 1443.

Vnse vruntliken grothe mit vormogen Alles gudes jn gode to voren Ersamen leuen heren wij danken Juwer erboricheid vruntliken dat gy vmme vnses gnedigen heren koning Eriks willen vele vnde kostel arbeyde gehad hebben mit dem heren Crystoffer vnde der Rijke Rederen jn weruen vnde beuelen vnses genedigen vorbenomeden heren des wij nu wol vornomen hebben, dat it noch tor tijt op nine punte gekomen is, dat to jenigen vrede konne dregen, des doch leyder manich man in vnvorwynliken vorderffliken schaden kumpt als juwe vorsichticheit wol erkennet dar jo God vor sij dat it aldus to langer tijt stan scholde als it noch steit dat were sunderlix vnse vorderff Als wij ock juwen erliken sendeboden hern Wijlhelm van Caluen vnde hern Jacob Braemsteden wol berichtet hebben wen de zeevarende man beschediget werd in dessen krijge dat is vnser stad vorderff. Na dem ersamen leuen hern wij jo mede ene lijt van der Henze sint vnde hebben dar in erliken saken wente her to mede besetten, So gebort Juwer vorsichticheit jo bylliken vns to betrachtende so dat wij vnvorret blyuen,

wente allentwes wij doen vnde gedaen hebben by vnsem genedigen hern koning Erik . dar geboert vns van eren wegen nicht myn by to doende als juwe vorsichticheit wol erkennet dat men sine genade jo to redelike antworde mochte komen laten, war vmme ersamen leuen heren wij juwe vorsichticheit vruntliken biddende sint so wy vruntlikest mogen dat gy mit juwen wijsen Raede vnde mit den heren vnde ffôrsten dar by juw besetten vnde mit den erborn vt den steden dit noch bearbeyden also dat eyn stede vrede begrepen werde tuschen beyden heren vorben. op dat to vrede vnde genade drege wy [ɔ: vnde] nicht to krijghe vnde ock dat vnsem genedigen hern gelijk offt recht weder varen moge Dessen breues eñ gutlik bescreuen antword begere wy van juwer leue weder mit den ersten De almechtige God spare juwe vorsichticheit gesund vnde salech to langen tijden gescreuen vnder vnsen stads secret an sunte Dyonisii dage anno xliii

Raedmanne der stad
Wysbu opp Godlande

Utanskrift:

Den ersamen vorsichtigen wijsen mannen Heren Borgermesteren vnde Raedmannen der stad Lubeke vnsen sundergen guden vrunden mit verdicheit gescreuen.

Originalet i Lübecks Arkiv.

128.

Rådet i Wisby klagar för Tyska Ordens-Högmästaren öfver att några Danzigsboar förliden höst gjort K. Eriks tjenare skada på sjön och understödja hans ovänner samt begär de tagna fångarnes och godsets utlemnande; dat. d. 19 Mars 1445.

Vnsen denst mit heylsamer grote vorgescreuen Hochgelouede Furste leue genedige here Als vnse genedige here koning Erik in tijden geleden juwer werdicheit vorkundiget hefft vnde gescreuen biddende dat juwer genaden vndersathen siner genaden vnvrunt als de rijke de syck nu tegen syne genaden gesettet hebben mijden wolden vnde de nicht vorsoken mit kopenschop des sych nu vnsen heren genaden erbenomeden hoffgesynde vnde dener uol beclagen wo dat etlike der in wonner juwer genaden stad Dantzik en hinder vnde schaden doen vnde gedaen hebben in der ze vnde sterken siner genaden vnvrund vnde hebben en der etlike van der hant gebrocht de se uol mochten gehad hebben des doch vnsen heren genade an den juwen nicht vormodet hedde dat se de sine also scholde vorvolget hebben als dat nu in den heruest negest vorleden geschen is wente erwerdige leue here vnsen heren genade erbenomede to allen tijden des ouerbodich is gewesen vnde noch is gelijk vnde recht to nemen vnde to geuende offt des sine genade mochte vor komen op eine belegelike stede dar desse jegenwardige krijgh in vruntschop mochte to rugge gelecht uerden op dat de zevarende man vredesammeliken varen mochte warvmme wij juwe hochgelouede uerdicheit oetmodichliken biddende sint in dem de macht an juwer werdicheit wol is dat gy dit bearbeyden also dat vnser heren genade erbenomede op eyne vruntliken dagh vnde op

eynen belegelike stede to sodanen antworde mochte komen dar sinen genaden gelijk offt recht mochte vedervaren op dat alle vngemak desses jegenwordigen kriges in vruntschop mochte gesleten werden, wente offt des nicht en schege des God nicht en wille so bevruchte wij vns des dat dar noch vele arges van rijsen magh des mannich man in vnvorwynneliken schaden kumpt . Vordermer erwerdige leue here na dem vnse genedige here koning Erick den juwen vmme juwer leue willen ere guder hefft weder gegeuen dar se doch vt den rijken mede gezegeld weren dar se vorkeringe vnde handelinge gehad hadden vnde ock etliken den (!) de in de rijke wolde wessen so bidde wij juwe genade so. wij oetmodichlikes konnen dat juwe genade den erborn van Dantzik juwe vndersathen desses vnderwijsen vnde vormogen juw des mit en dat se vnse guder vnde der vnsen de se dar mit en vynnen conet vnde op holdet vorlaten willen vrij vnde qwijt, welk wij to allen tijden vmme juwer werdicheit vnde der juwen vordenen willen in alle dem wes wij vormogen Juwe hochgelouede werdicheit spare God gesund vnde salich to langen tijden Gescreuen vnder vnser stad secret des vrijdages vor Palmen anno xlv.

Raedmanne der stad
Wysbu op Godlande.

Utanskrift:

Dem hochgeloueden Fursten vnde mogenthafftigen heren hern Conrad van Erlychshusen homeyster Dudesches oerdes to Prutzen vnsen ghunstiger ghunner mit werdicheit gescreuen

Originalet i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg.

129.

K. Kristoffer bekräftar Hansestädernas privilegier i Sverige, med vilkor att äfven Sverige och Svenska undersåter bibehållas vid de fri- och rättigheter, som blifvit hans företrädare tillförsäkrade af Hansestäderna; dat. Köpenhamn d. 25 Sept. 1445.

Wij Cristoffer van godes gnaden der Ryke Dennemarken Zweden, Norweghen der Denen [ɔ: Wenden] vnde Gotten &c konyngk Palansgreue by dem Ryne vnde hertighe in Beygeren bekennen vnde betughen openbare in desseme breue dat vmme sunderliker leue vruntschop vnde gunst, de wy vnde vnse Ryke van den Borghermesteren vnde Radmannen borgheren Copluden deneren vnde Inwonere der Stede naghescreuen alse Lubeke, Rostok, Stralessunt, Wismer, In Prusen Thorn, Dantzik, vnde alle de in ere Dudeschen Henze nu sint bebunden, hebben vnde wy vns vnde vnse Ryke noch vortan hopen vnde van en vormodende sint, So wy van sunderlyker leue vnde gnade weghen nach eendrachtighen Rade vnde gudem willen vnses vnde vnser leuen ghetruwen Radgheuen van Zweden den vorbenomeden steden vnde eren Borghermesteren Radmannen borgheren Copluden deneren vnde Inwoneren, stedighen vulborden, confirmeren alle vnde Islike ere rechticheyt, Priuilegien vnde vrijheyt vnde olde wonheyt, nach der Priuilegie lude, de erer yewelik, besunderghen edder en myt den anderen van zaligher dechtnisse vnsen olderen vnde voruaren konynghen to Sweden vorlenet, vnde ghegeuen sint, Also dat se der vnde erer yslik sunder hinder vnser amptlude vogheden vnde vndersaten bruken scholen in aller wyse articulen vnde punten Alse ze van vnsen olderen vnde vorvaren konynghen tho Zweden bebreuet synt, Vnde ok, dat wy

vnde vnse Ryke vnde vndersaten to Zweden bruken, vnde neten scholen alle rechticheyt vrijgheyt articule vnde puntte de desse vorbenomede stede vnsen olderen vnde voruaren konynghen to Zweden bezeghelt vnde bebreuet hebben Vnde to merer bewaringhe vnde zekerheyt alle desser vorscreuen stucke so hebbe wy konyngh Cristoffer vorbenômet vnse Secret myt naghescreuen vnsen ghetruwen Radgheuen Bernd [ɔ: Beinct] Stenessen Boe Stenessen Erenghisel Nigelson, Magnus Green Steen Petrisson vnde Erik Nisson Riddere Ingeseghele vor dessen breff henghen laten De gheuen [vnde] screuen is vppe vnsem Slote Copenhauen des Sonnauendes neghest vor sunte Michaelis daghe *Anno* domini Mccccxlv. in den yaren vnser Ryke Dennemarken in dem sosten Zweden in dem veften, vnde Norweghen in dem veerden.

Efter en i Lübecks arkiv förvarad copiebok å pergament, innehållande stadens privilegier intill medlet af 15:de seklet.

130.

"Pfundmeister" i Danzig underrättar Tyska Ordens-Högmästaren om K. Kristoffers besök hos K. Erik på Gotland; dat. d. 18 Sept. 1446.

Meynen gar willigen vndertenigen gehorsam mit dirbietunge gancz meyns vormogens Genediger lieber her Homeister Als mir euwer genade denn nw nehst gescreben hat vnd begert eygentlich zcu wissen wie stark das Konyng Cristoffer vffme tage gewest sey &c so thu ich euwern genaden zu wissen Do her vomme Holme ken Gotlande segelte, do hatte her wol bey

vierczigh schiffen, gros vnd kleyne vnd dorinne hat her gehat wol bey ij^{m} (2000) mannen Vnd her hatte sibben Bisschowe zcum Holme bey Im, ee wenn das her vs czogk, der nam her uort drey mit Im, vnd her hatte sust bey Im seyne Rethe vs alle dren Reichen, vnd sust sere vil Ritterschaft, Ouch hatte her bey Im den Kompthur von Reuall, den voith von der Soneborck, den Landvoith von Ouerpal vnd eynen Ritter vs Liefflande, czwene vszme Rathe von Reual, Disse herren vs Liefflande hatten drey schiffe, vnd segelten mit dem egedochten herren Konynge Cristoffer vomme Holme zcu Gotlande, vnd der egedochte konyng Cristoffer qwam mit den seynen ken Gotlande des Donnerstages noch Assumpcionis Marie nehst vorgangen vnd logen aldo czwelff tage lanck In eyner habenunge die heist Westergarn, drey meile weges von Wisbu, do konyng Erik seyn leger hat, vnd konyng Erik quam czu konyng Cristoffer, do her lagk, vnd sie hilden ere gespreche In eyne velde vnd beide heren konynge woren vierstundt zcusampne mit Iren Rethen, Vnd ouch genediger Homeister so vorneme ich, das beide herren konynge alleyne eyn gespreche mit eynander gehabt haben, das sunderlichen Karl Knwtsson, den Howbtman vsz Sweden, sere vordrossen hatte. Vnd vorneme das der egedochte Karl Knwtsson sere mechtich vnd kostlich do zcu tage sey gewest, vnd so ich euwern genaden denn vor geschreben habe, so sal is czwisschen en In vrede steen, von vnser lieben frauwen tage Natiuitatis Marie nehst vorgangen, bis obir eyn Jar, vnd ap sie Ires dinges denn vnder des nicht konnen eyns werden, so sal der vrede noch eynhalp Jar dornoch stehen vnd ich vorneme das die ege-

dochten herren vs Liefflande, haben must beschreben nemen, beyder herren Konynge teydinge vnd handelunge. Vnd do her egedochte here konynk Cristoffer, widder von Gotlande wegk segelte, Do segelten die vilgedochten Liefflendischen czu Wisbu In die habenunge zcu konyng Ericke vmb des willen das sie gebroch hatten an vitallie, Vnd also mir meyn Dyner gesact hat, so hatten die egedochten herren vsz Liefflandt willen botschafft von Gotlande zcu euwern genaden zcu schicken. Ouch genediger lieber her homeister so vorneme ich das Bischtum, das konyng Erik von konyng Cristoffer begert hat, das heiset Lynköpinge vnde leyt In Sweden, vnd ap Im das nicht mochte werden so hysch her Czweyhundert tusent lotige mark, Ouch genediger lieber Her Homeister Ich sende euwern genaden hir Inne vorslossen eynen des egedochten herren Konynk Cristoffers Brieff, der mir als hewte In gebunge disses brieffs geentwert wart, der mit dem grosen schiffe, do ich euwern genaden denn vor von geschreben habe Ist obir gekomen, vnd vorsee mich das is ouch vil lichte eyn alt brieff ist, Gegeben zcu Danczik am Suntage vor Mathei Apostoli Im xlvj[ten] Jare

Euwer genaden Phuntmeister
zcu Danczik.

Utanskrift:

Deme gar erwirdigen Homeister mit aller erwirdikeith &c.

Original i Kongl. Geh. Arkivet i Königsberg.

131.

Karl Knutsson, höfvidsman i Wiborg, besvarar Tyska Ordens-Högmästarens bref om några köpmän från Danzig, från hvilka man tagit deras varor i beslag, emedan de drifvit handel med Ryssarne, hvarjemte han beklagar sig att hans folk icke vågar besöka Högmästarens länder, emedan föregående sommar då några af dem för slottets och provinsens behof köpt råg på Ösel, hade ett Högmästarens bref blifvit kungjordt i Reval, som hotade dem till lifvet; dat. d. 17 Juli 1447.

Mynen vruntliken grut vnd allent wes ik vmme juwer erwerdicheit willen gudes to donde vormach alle tijd touoren gescreuen Hochwerdige leue her homeister juwer erwerdicheit breffe hebbe ik lefliken vndfangen vnd wol vorstan dar inne geroret van Tydeman Langerbeken vnd Roloff Mante de welke guder im negesten vorgeledenen somer hijr solden gehad hebben welk my vnwitlik was wente ik vp de tijd by mynem gnedegen heren dem koninge in Sweden was vnd hir nicht to hus . So hebbe ik sedder woll vorvaren dat hir ichtes welke koplude mit roggen weren van Dantske gekomen de eyne geheten Seyryes Veckinghusen de ander Roloff Franke welken roggen se vorkoften vnd vor vterden so dat de rogge quam strax in der Russen hende dar se mit werke vnd anderer Russchen ware wedder uor vornoget worden welke guder hijr de borghermeistere to Wyborgh besat vnd gerosteret hadde na vt wisinge eres rechtes welke vorbenomede koplude de besatten vnd rosterden gudere hemeliken by nachtiden vt der rosteringe vnd besate geforet hebben vnd worden so wedder gehalet ein del ouer iiii wekeses eyn del mer den ouer xx wekeses . Dar vmme de sittende rad van Wiborgh heft den vorbenomeden gesellen de guder aff gedelet vor uorb[er]orde

gudere na vt wisinge erer stadh rechte vnd nicht vmme jenger andererleye sake willen thegen welkem erem bescreuen rechte my nicht to donde steit, se in jengerleye mate wedder tho stande . Erwerdige leue her homeister alse juwe erwerdicheit ok scriff van welken guderen de Burhamer vnd mer anderen affhendich geworden weren de hebbe ik hir eren vulmechtigen to vuller noge vnd to danke wol betalt also erer vulmechtigen opene breue und quitancien my gegeuen wol vtwiset . Vortmere erwerdege leue her homeister so geuellet sik also in dem negesten vorgeleden somer dat my was noet rogge to myns heren landen vnd sloten aldus so sande ik welke van mynen deneren in Ozeel vnd leth dar wat van roggen kopen war vmme de suluen myne denere sik nw klegeliken vor my beclagen wo juwer erwerdicheit breff in dem vorscreuen somer to Reual in deme gildestouen vor dem gemenen kopmanne gelesen ward so ludende dat men de gene de roggen in Ozell gekoft hadden vp grypen vnd vangen solde vnd richten see Der geliken wolde juwe erwerdicheit don de vth euwern landen gesegelt weren mit roggen vp de Russen Vmme welke vorgescreuen sake myne denere juwes erwerdegen ordens lande nicht wol soken doren, des den de juwen de roggen vth juwen landen vp de Russen vorden in mynem gebede sik nicht bevruchten doruen Vormere ik juwe hochwerdichelt vlitegen biddende sy dat anders willen bestellen laten so dat myne denere vnd vndersaten dorgh eyn sulkent nicht myden doruen juwer erwerdicheit lande welk ik im geliken efte vill groteren alle tijd gerne wol vorschulde tegen juwe hochwerdicheit de Gode dem almechtigen ewich be-

folen sy . Gescreuen vp Wiborgh im xlvij[sten] jare am mandage vor sancta Maria Magdalener . Erwerdege leue her homeister desses begere ik vnde bidde juwe hochwerdicheit ein antworde my to beualen mit den ersten

Karll Knutsson ritter
houetman vp Wiborgh &c.

Utanskrift:

Dem hoghwerdegen gestliken heren broder Conradt van Erlichszhawszen homeister Dutsches ordens tho Prussen mit aller werdicheit kome desse breff.

Original i K. Geh. Arkivet i Königsberg.

132.

Rådet i Wisby till Högmästaren, med anledning af dennes klagomål deröfver, att köpmän som besöka Wisby blifvit ålagda att införa silfver på myntet; detta vore nu oundgängligt, emedan stadens handel lidit sådan afbräck sedan K. Erik nu i 11 år legat der i fejd med sina undersåter, och icke lyckats komma till förlikning; full ersättning lemnades i varor och skulle påbudet upphäfvas, när ställningen förbättrades; dat. den 5 Sept. 1447.

Vnsen oetmodigen denst mit ghunstiger begeringe alles gudes in Gode to voren Hoghgelouede Furste leue ghenedige here Juwen genaden geleue to wetten wo dat vnse genedige here koning Erik hefft vns eynen breff vor laten lessen den juwe herlicheit sinen genaden gesend heuet, ock hebbe wy juwer herlicheit breff wol vornomen op vns[en] vor[igen] breff den wy juwer genaden stad Dantzik gescreuen hadden von dem syluer

vange nicht is op gelecht men ock op vns vnde vnse in wonere vnde op al de ghenen de Godlandes syden mit copenschop plegen to vorsokende vnde hir vmme leue genedige here nach deme dat in dessen vorgerorden punten vns vnde des landes gebrekelicheit vorderffliken schaden ghestalt is so sint wy juwe genade otmodichliken biddende dat it juwen genaden nicht entegen en sy vnde juwen willen dar to keren wente tor tijt dat it Godes genade also voget dat it beter werde so dat wy vnde dat land alsulker nottroffliken saken mit eren vnde redelicheit mochten aenich (?) vnde entsettet wessen so sint wy de ghenne de sick in allen redeliken saken vnde punten jegen juwe herlicheit vnde juwer genaden vndersaten laten gudwillich inne vynden war wij konen vnde mogen Juwe hochgelouede genade sy Gode almechtich beuolen gesund vnde salich to langen tijden Gescreuen vnder vnser stad secret des mandages na sunte Egidius dage anno xlvij

Raedmanne der stad
Wysbu op Godlande

Utanskrift:

Deme hochgeloueden ghestliken Fursten vnde mogenthafftigen heren her Conrad van Erlicheshusen homeyster Dutsches ordens to Prutzen vnsen ghunstigen ghunner mit werdicheit gescreuen

Original i K. Geh. Arkivet i Königsberg.

133.

Berättelse till Tyska Ordens-Högmästaren om ett samtal med K. Erik om Gotlands afträdande till Orden, jemte uppgifter om hans årliga inkomster af ön.

Gnediger here ich habe alle sache myt koning Erike ghehandelt vnde imme vorghelecht nach vsz wisinge myner czedelen vnde ghedechtnisse vnde alle sache myt imme oberret dar uff hot her myr ghe entwert also.

Ich vorneme wol dyne menunge das du daz gerne gut segest vnde vrogete mich gancz heftlichen myt reden czu deme irsten als ich imme myne werbunge ghethon hatte ob myr ouch was von euwer gnade beuolen were van den sachen myt deme koning dar van czu reden do sprach ich neyn myt alle nicht eyn wor[t].

Ich dor noch ober iiij tage so ghedachte ich aber der selben sache vnde vregete vmme des landes guthe vnde ghelegenheit do sprach der koning ich meyne gantz daz dyr wes beuolen sy daz du nach deme lande vnde guteren vregest ich sprach nen myt alle nicht van euwer wegen sunder her Nickeritz wolde daz gerne wissen do sprach her daz lant gybbet myr jerlich xv dusent gulden myt allen brochen.

Item do sprach der koning daz ich dyr solde geben myne kredencien als ich vor ghethon habe vnd vor neme nicht an dyr ab dir wes beuolen sy vnde ob deme meister vnde deme orden myne credencie anname[n] were adder czu willen des tu ich nicht sunder du west wol daz ich dyr myne credencien gab vmme der sache willen also du nu bewegen bist vnde host vir reyse dar vmme ghesegelt vmme des landes willen

Item do sprach der koning hor du salt wissen ich bin deme meister holt vnde deme orden ich bin eyn alder man wen der mester myr wes czu scribe also ich by dyr ghethon habe wolde her myr dan geben in Pomeren so wil als dis lant myr hir gibbet vnde eyne summe geldes dar czu ich gunste nymandes des landes liber dan imme vnde deme orden.

Item do sprach der koning du salt wissen ich was dry reise in Pruczen vnde vorczerte wil geldes dy irste reise was daz ich mich myt mynen vrunden vnde sectoren myt deme orden wolde haben vorbunden vnde myt deme lande czu Pruczen daz si do usz slogen Item dy ander reise was do sich Pauel Rostroff seliges ghedetnisse vngutlichen myt deme orden vorginck do was ich eyn mitteler czuisschen deme orden vnde Pauel Rostroff daz dy sache wart hingelet Item dy drute sach was daz [ich] in Pruczen quam vmme der sache willen dy du mi bewogest vnde ghedenkest als dyr dan witlichen ist

Anteckning å baksidan med samma stil:

Item daz lant gibbet czu deme slosse alle jar
Item czu deme irsten lx fette swin
Item iij^c [300] gude ossen
Item vj hundert schoffe
Item vj hundert gense
Item viij hundert huner
Item iij laste botteren
Item eyger kese czu slotis behoff
Item vj hundert foder hoiges
Item vj hundert foder holtis
Item xxx last korns vnde haueren

Original eller samtidig afskrift i K. Geh. Arkivet i Königsberg.

134.

Kyrkornas i Bleking årliga afgift till Ronneby skola, i 15:de seklet.

Taxa ecclesiarum ad scolas Rotnebyenses annuatim.

primo

Rothneby j florenum Rinensem
Awaskier j flo. ri.
Ramdal j flo. ri.
Hoby j flo. ri.
Aserwm j (½) flo ri.
Listerby j (½) flo. ri.
Frillestadhe j (½) flo. ri.
Twingh j (½) florenum
Torröm xij skilingos
Lamgödhe xij skilin
Lössn xij skilingos
Awarum xij skilingos
Lykkeaa vj skilingos
Rodheby xij skilin.
Förcherle xij skilin
Hiortzberghe xij skilin
Estadha xij skilin
Helgherydh xij skilin
Arydh xij skilin
Mörrom xij skilin
Ælæholm vj skilin
Notherby xij skilingos

Ista est taxa campanistaria rectori scolarium pro sustentamento ex parentibus et patribus antiquis annuatim est ordinata.

Ur en pergamentscodex i Köpenhamns Universitets Bibliothek, Arna Magn. Saml. N:o 37, skrifvet med en hand från 15:de seklet.

